

Vrednovanje djelotvornosti, učinkovitosti i
učinka Operativnog programa Učinkoviti
ljudski potencijali 2014. - 2020. - Prioritetna
os 3 „Obrazovanje i cjeloživotno učenje“

Završno izvješće

10. rujna 2021.

Izrada ovog izvješća financira se u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali Europskog socijalnog fonda.
Stavovi izneseni u ovom izvješću predstavljaju stavove nezavisnih stručnjaka i ne nužno službeno mišljenje Ministarstva rada,
mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike.

MINISTARSTVO RADA, MIROVINSKOGA
SUSTAVA, OBITELJI I SOCIJALNE POLITIKE

Europska unija
"Zajedno do fondova EU"

EUROPSKI STRUKTURNI
I INVESTICIJSKI FONDOVI

E MINISTARSTVO
RADA, MIROVINSKOG
SUSTAVA, OBITELJI
I SOCIJALNE POLITIKE

Naziv dokumenta	Završno izvješće u sklopu Ugovora o provedbi evaluacije (vrednovanja) u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020., Grupa 3: Vrednovanje Prioritetne osi 3 „Obrazovanje i cjeloživotno učenje“
Naziv ugovora	Ugovor o provedbi evaluacije (vrednovanja) u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020., Grupa 3: Vrednovanje Prioritetne osi 3 „Obrazovanje i cjeloživotno učenje“
Razdoblje provedbe ugovora	13.07.2020. - 13.10.2021.
Naručitelj	Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike
Izvršitelj	Ernst & Young Savjetovanje d.o.o.
Pripremili	Mojca Hrabar, ključna stručnjakinja Christina Castella, ključna stručnjakinja Nikola Buković, ključni stručnjak Tea Križan, neključna stručnjakinja Marina Fabriš, neključna stručnjakinja Dora Mrčela, neključna stručnjakinja
Datum dostave prvog nacrta	13. srpnja 2021.
Datum dostave finalne inačice	10. rujna 2021.

1. SADRŽAJ

POPIS KRATICA.....	1
POPIS TABLICA	3
POPIS SLIKA	4
POPIS GRAFIKONA	4
IZVRŠNI SAŽETAK	7
EXECUTIVE SUMMARY	28
1. UVOD.....	49
2. CILJ I SVRHA PROVEDBE VREDNOVANJA	50
3. EVALUACIJSKI KRITERIJI I EVALUACIJSKA PITANJA	54
4. PROVEDENE AKTIVNOSTI I METODOLOGIJA	56
4.1. Vrednovanje temeljeno na teoriji	56
4.1.1. Istraživanje za stolom.....	56
4.1.2. Upitnici.....	56
4.1.3. Intervjui.....	59
4.1.4. Fokus grupe.....	59
4.1.5. Studije slučaja.....	60
4.2. Protučinjenična evaluacija.....	60
5. EVALUACIJSKI NALAZI I ODGOVORI NA EVALUACIJSKA PITANJA	62
5.1. Relevantnost	62
5.2. Učinkovitost	115
5.3. Djelotvornost	141
5.4. Učinak	178
6. STUDIJE SLUČAJA	196
6.1. Provedba HKO-a u okviru ESF-a.....	196
6.1.1. Analiza studije slučaja	197
6.1.2. Zaključak: naučene lekcije i preporuke.....	199
6.2. Primjena ITU mehanizma u sklopu PO3	200
6.2.1. Analiza studije slučaja	201
6.2.2. Zaključak: naučene lekcije i preporuke.....	213
6.3. Provedba i rezultati pilot-projekta e-Škole i poveznica s projektom e-Škole (II. faza)	213
6.3.1. Analiza studije slučaja	214
6.3.2. Zaključak: ključni faktori uspješnosti i preporuke.....	219
7. REZULTATI PROTUČINJENIČNOG VREDNOVANJA.....	220

7.1. Tretirana i kontrolna skupina.....	221
7.2. Metode provođenja protučinjenične evaluacije.....	223
7.3. Rezultati DID metode	232
8. ZAKLJUČCI I PREPORUKE	236
8.1. Zaključci u sklopu evaluacijskog kriterija Relevantnost	236
8.2. Zaključci u sklopu evaluacijskog kriterija Učinkovitost	237
8.3. Zaključci u sklopu evaluacijskog kriterija Djelotvornost	238
8.4. Zaključci u sklopu evaluacijskog kriterija Učinak	239
8.5. Preporuke	240
9. FINANCIJSKO IZVJEŠĆE UGOVORA	256
PRILOZI.....	258
Prilog I. Evaluacijski okviri.....	259
Prilog II. Izvori informacija analizirani metodom istraživanja za stolom	273
Prilog III. Logička matrica – razumijevanje investicijskih prioriteta PO3.....	278
Prilog IV. Popis održanih intervjeta.....	284
Prilog V. Popis održanih fokus grupa	288
Prilog VI. Upitnici za korisnike/partnere projekata.....	289
Prilog VII. Upitnici za sudionike/ ciljne skupine projekata	331
Prilog VIII. Rezultati upitnika o doprinosu pilot-projekta e-Škole odgojno obrazovnim ishodima.....	367
Prilog IX. Rezultati upitnika o doprinosu projekata odgojno-obrazovnih ishodima učenika koji su primili podršku kroz projekte u sklopu poziva Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faze I, II i III....	371
Prilog X. Rezultati upitnika o doprinosu projekata odgojno-obrazovnih ishodima darovitih učenika i kompetencijama nastavnika i/ili stručnih suradnika u sklopu poziva Poticanje rada s darovitim djecom i učenicima na predtercijarnoj razini	377

POPIS KRATICA

ASOO	Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih
AZVO	Agencija za znanost i visoko obrazovanje
DID	(engl.) <i>Difference-in-Difference</i> , Razlika-u-razlikama
DON	Dokumentacija o nabavi
DZS	Državni zavod za statistiku
EFRR	Europski fond za regionalni razvoj
EM	(engl.) <i>Exact Matching</i> , Metoda točnog uparivanja
EP	Evaluacijsko pitanje
EU	Europska unija
ESF	Europski socijalni fond
ESIF MIS 2014.-2020.	Integrirani informacijski sustav za upravljanje europskim strukturnim i investicijskim fondovima u razdoblju od 2014. do 2020.
EY ili Izvršitelj	Ernst & Young Savjetovanje d.o.o.
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HKO	Hrvatski kvalifikacijski okvir
HOK	Hrvatska obrtnička komora
HRZZ	Hrvatska zaklada za znanost
HUP	Hrvatska udruga poslodavaca
HZMO	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
IKT	Informacijska i komunikacijska tehnologija
IP	Investicijski prioritet
ITU	Integrirana teritorijalna ulaganja
Izvješće	Završno izvješće
KF	Kohezijski fond
MRMS	Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava (do 22. srpnja 2020.)
MROSP ili Naručitelj	Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (od 23. srpnja 2020.)
MZO	Ministarstvo znanosti i obrazovanja
NN	Narodne novine
N/P	Nije primjenjivo
OP	Operativni program
OPKK	Operativni program Konkurentnost i kohezija
OPULJP	Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020.
Partnerski sporazum	Sporazum o partnerstvu između Republike Hrvatske i Europske komisije za korištenje EU strukturnih i investicijskih fondova za rast i radna mjesta u razdoblju 2014.-2020.
PO3	Prioritetna os 3 "Obrazovanje i cjeloživotno učenje"

PSM	(engl.) <i>Propensity Score Matching</i> , Metoda uparivanja prema sklonosti
PT1	Posredničko tijelo razine 1
PT2	Posredničko tijelo razine 2
SC	Specifični cilj
SUK	Sustav upravljanja i kontrole EU fondova
Ugovor	Ugovor provedbe vrednovanja (evaluacije) u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020., GRUPA: 3 Vrednovanje Prioritetne osi 3 "Obrazovanje i cjeloživotno učenje"
UT	Upravljačko tijelo

POPIS TABLICA

Tablica 1: Pregled broja postupaka dodjele bespovratnih sredstava po vrsti dodjele	52
Tablica 2: Broj sklopljenih ugovora po specifičnim ciljevima	52
Tablica 3: Pregled poziva i ispitanika kojima je upućen upitnik u skupini korisnici/ partneri projekata	57
Tablica 4: Pregled poziva i ispitanika kojima je upućen upitnik u skupini sudionici/ ciljne skupine	58
Tablica 5: Broj planiranih i stvarno objavljenih otvorenih i ograničenih poziva po godinama i specifičnim ciljevima	103
Tablica 6: Prikaz planiranih poziva objavljenih u drugačijem obliku i poziva koji su ostali neobjavljeni.....	103
Tablica 7: Raspodjela ITU alokacije po gradovima za specifične ciljeve PO3 izraženo u eurima	112
Tablica 8: Pregled aktivnosti predviđenih OP-om koje do cut-off datuma nisu adresirane kroz postupke dodjele	116
Tablica 9: Prikaz vrijednosti objavljenih poziva, pristiglih prijava, sklopljenih ugovora i plaćenih sredstava u odnosu na alokaciju na razini specifičnih ciljeva (izraženo u HRK - ESF i nacionalno sufinanciranje).....	117
Tablica 10: Prikaz udjela oslobođenih i rezerviranih sredstava u odnosu na alokaciju	117
Tablica 11: Pozivi za koje je zabilježen veći broj i vrijednost pristiglih prijava u odnosu na broj i vrijednost sklopljenih ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava (izraženo u HRK - ESF i nacionalna sredstva)	120
Tablica 12: Pregleda alternativnih scenarija i izbjegnutih rizika slijedom EU sufinanciranja	126
Tablica 13: Broj dodijeljenih stipendija u odnosu na broj zaprimljenih prijava u kategoriji E prikazano po akademskim godinama	135
Tablica 14: Napredak u dostizanju ciljanih vrijednosti ključnih pokazatelja za odabrane pozive	137
Tablica 15: Doprinos ugovorenih ciljnih vrijednosti ciljnim vrijednostima pokazatelja ostvarenja za IP 10.ii	149
Tablica 16: Doprinos ugovorenih ciljnih vrijednosti ciljnim vrijednostima pokazatelja ostvarenja za IP 10.iii	149
Tablica 17: Doprinos ugovorenih ciljnih vrijednosti ciljnim vrijednostima pokazatelja ostvarenja za IP 10.iv	150
Tablica 18: Pregled pokazatelja ostvarenja za koje kroz ugovore nije ostvaren preduvjet za dovoljan doprinos ciljnim vrijednostima	151
Tablica 19: Realizirani pokazatelji ostvarenja za IP 10.ii prema spolu	152
Tablica 20: Realizirani pokazatelji ostvarenja za IP 10.iii prema spolu	152
Tablica 21: Realizirani pokazatelji ostvarenja za IP 10.iv prema spolu	152
Tablica 22: Pregled pokazatelja ostvarenja za koje je kroz ugovore ostvaren preduvjet za premašivanje ciljnih vrijednosti ili su do cut-off datuma ciljne vrijednosti premašene....	154
Tablica 23: Prikaz ostvarenja ciljnih vrijednosti zajedničkih pokazatelja rezultata PO3 za IP 10.ii.....	156
Tablica 24: Prikaz ostvarenja ciljnih vrijednosti zajedničkih pokazatelja rezultata PO3 za IP 10.iii	156

Tablica 25: Prikaz ostvarenja ciljnih vrijednosti zajedničkih pokazatelja rezultata PO3 za IP 10.iv	156
Tablica 26: Realizirani specifični pokazatelji rezultata za IP 10.ii i 10.iii prema spolu	159
Tablica 27: Prikaz ostvarene apsorpcije po investicijskim prioritetima PO3 do cut-off datuma vrednovanja, izraženo u HRK (EU dio + nacionalno)	160
Tablica 28: Napredak u ostvarenju ciljnih vrijednosti pokazatelja za svaki investicijski prioritet u okviru PO3	161
Tablica 29: Udio finansijskih korekcija u ugovorenim i plaćenim sredstvima po investicijskim prioritetima.....	163
Tablica 30: Pregled varijabli modela protučinjenične evaluacije	226
Tablica 31: Broj podataka kontrolne skupine po scenarijima	228
Tablica 32: Rezultati primjene metoda pridruživanja	229
Tablica 33: Uravnoteženost pridruženih podataka	230
Tablica 34. Broj zaposlenih u predintervencijskom i postintervencijskom razdoblju	233
Tablica 35: Rezultat protučinjenične evaluacije	234

POPIS SLIKA

Slika 1: Prikaz strukture Prioritetne osi 3, OPULJP	108
<i>Slika 2: Distribucije kvantificiranih sklonosti podataka tretirane i kontrolne skupine .....</i>	229
Slika 3: Distribucije kvantificiranih sklonosti pridruženih i nepridruženih podataka tretirane i kontrolne skupine	230
Slika 4: Korelacija kvantitativnih varijabli modela tretirane i kontrolne skupine i izračunatih kvantificiranih sklonosti	231

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1: Udio osoba koje rano napuštaju obrazovanje te osoba koje su stekle tercijarno obrazovanje u RH, usporedba 2013. i 2019. godine	63
Grafikon 2: Trend upisa studenata u STEM područja znanosti	65
Grafikon 3: Usporedni prikaz planiranih i objavljenih otvorenih i ograničenih poziva ukupno po godinama	102
Grafikon 4: Rezultati analize upitnika svih korisnika vezano za pitanje: Smatrate li da je pozivom bilo omogućeno obuhvatiti sve aktivnosti i sve ciljane skupine koje ste smatrali relevantnima za postizanje željenih učinaka?.....	123
Grafikon 5: Rezultati analize upitnika svih korisnika vezano uz pitanje: Jesu li sredstva dodijeljena kroz poziv, odnosno ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava dostatna za postizanje željenih rezultata	124
Grafikon 6: Rezultati analize upitnika svih korisnika vezano za pitanje: U kojoj mjeri je EU sufinanciranje doprinijelo provedbi projektnih aktivnosti?	136
Grafikon 7: Trend upisa studenata u STEM područja znanosti izraženo u % od ukupnog broja upisanih studenata po akademskim godinama	139
Grafikon 8: Rezultati analize upitnika za korisnike u okviru poziva Internacionalizacija visokog obrazovanja vezano za pitanje: Koji su čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabrati više odgovora)?	143

Grafikon 9: Rezultati analize upitnika za korisnike u okviru poziva Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijarnoj razini (upitnik za škole) vezano za pitanje: Koji su čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabrati više odgovora)?.....	144
Grafikon 10: Rezultati odgovora iz upitnika za korisnike u okviru poziva Razvoj, unaprjeđenje i provedba stručne prakse u visokom obrazovanju vezano za pitanje: Koji su čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabrati više odgovora)?.....	145
Grafikon 11: Rezultati analize upitnika svih korisnika vezano za pitanje: Kako je pandemija COVID-19 utjecala na provedbu vašeg projekta?.....	146
Grafikon 12: Prikaz stope završnosti studenata korisnika SOCIO stipendija koji su završetkom akademske godine ostvarili 45 ECTS-a (SOCIO)	157
Grafikon 13: Prikaz stope završnosti studenata korisnika STEM stipendija koji su završetkom akademske godine ostvarili 45 ECTS-a (STEM)	158
Grafikon 14: Rezultati analize upitnika za nastavnike i/ili ravnatelje pilot škola u sklopu pilot- projekta e-Škole vezano za pitanje: Smatrate li da su neki čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabrati više odgovora)?	174
Grafikon 15: Rezultati analize upitnika za nastavnike u okviru poziva Unapređenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja vezano za pitanje: Smatrate li da su neki čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabrati više odgovora)?	175
Grafikon 16: Rezultati analize upitnika za nastavnike i/ili stručne suradnike u okviru poziva Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijarnoj razini vezano za pitanje: Smatrate li da su neki čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabrati više odgovora)?	175
Grafikon 17: Rezultati analize upitnika za nastavnike u okviru poziva Modernizacija sustava stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta vezano za održana stručna osposobljavanja vezano za tvrdnju: Naučeno iz aktivnosti stručnog usavršavanja primjenjujem u nastavi	186
Grafikon 18: Rezultati analize upitnika za nastavnike u okviru poziva Unapređenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja vezano za pitanje: Koje dodatne učinke je imala provedba ovog projekta (moguće je odabrati više odgovora)?	188
Grafikon 19: Rezultati analize upitnika za škole u okviru poziva Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza I, II i III vezano za pitanje: Koje je dodatne učinke imala provedba ovog projekta, povrh osiguranja podrške učenicima s teškoćama (moguće više odgovora)?	188
Grafikon 20: Rezultati analize upitnika za nastavnike i/ili ravnatelje u okviru pilot-projekta e-Škole vezano uz provedene edukativne aktivnosti.....	189
Grafikon 21: Rezultati analize upitnika za strukovne nastavnike u okviru poziva Modernizacija sustava stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta vezano uz provedena stručna usavršavanja	190
Grafikon 22: Rezultati analize upitnika za nastavnike i/ili stručne suradnike u okviru poziva Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijarnoj razini vezano uz provedena stručna usavršavanja	190

Grafikon 23: Rezultati analize upitnika za nastavnike u okviru poziva Unapređenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja vezano uz provedene aktivnosti stručnog usavršavanja	191
Grafikon 24: Rezultati analize upitnika za pomoćnike u nastavi/ stručne komunikacijske posrednike vezano za tvrdnju: Kroz edukaciju sam stekao/la potrebne didaktičko-metodičke vještine za rad s učenicima s teškoćama u razvoju.	195
Grafikon 25: Raspodjela mehanizama implementacija strategija za održiv urbani razvitak	206
Grafikon 26: Broj strategija po državi članici koje se financiraju putem ITU mehanizma .	207
Grafikon 27: Broj strategija ITU mehanizma podržanih kroz ESIF	207
Grafikon 28: Raspodjela iznosa (u mil. EUR) strategija ITU mehanizma podržanih kroz ESIF	208
Grafikon 29: Odgovornost za provedbu strategije	209
Grafikon 30: Uključenost tematskih ciljeva u strategije ITU mehanizma	210
Grafikon 31: Raspodjela iznosa (u mil. EUR) TC 10 Ulaganje u obrazovanje, ospozobljavanje i cjeloživotno učenje strategija ITU mehanizma Poljske podržanih kroz ESIF	212
Grafikon 32. Rezultati DID metode uz provjeru prepostavke paralelnosti u predintervencijskom razdoblju.....	233

IZVRŠNI SAŽETAK

Usluga provedbe vrednovanja (evaluacije) u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020., GRUPA: 3 Vrednovanje Prioritetne osi 3 "Obrazovanje i cjeloživotno učenje" (PO3) (broj ugovora: JN VV-2-2019-3) započela je s provedbom 13. srpnja 2020. godine nakon izdanog naloga za početak obavljanja usluga temeljem sklopljenog Ugovora.

U okviru navedenog Ugovora, provedlo se vrednovanje u tijeku provedbe Operativnog programa, a koje se prema predviđenom sadržaju vrednovanja naziva vrednovanje učinka. Ova vrsta vrednovanja snažno je orijentirana ka utvrđivanju uzročno-posljedičnih veza između poduzetih intervencija i rezultata dostupnih za razdoblje od početka provedbe Operativnog programa do dogovorenog zaključnog datuma vrednovanja (tzv. cut-off-date) 30. lipnja 2020. godine pri čemu se žele utvrditi čimbenici uspješnosti poduzetih intervencija i prostor za unaprijeđenje u dalnjoj provedbi Operativnog programa i/ili u narednom programskom razdoblju. Ovisno o usmjerenosti samog vrednovanja na učinak, dvije su vrste vrednovanja učinka, koje se upotpunjaju i koje se koriste u okviru provedbe predmetnog Ugovora:

- ▶ vrednovanje utemeljeno na teoriji,
- ▶ protučinjenično vrednovanje.

S obzirom na definiran zaključni datum vrednovanja, vrednovanje je usmjereno na 27 postupaka dodjele bespovratnih sredstava s ukupno 308 sklopljenih ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava. U okviru vrednovanja utemeljenog na teoriji provedeno je istraživanje za stolom, 35 intervjuja (Prilog IV.), 4 fokus grupe (Prilog V.), tri studije slučaja (poglavlje 6.) te je provedeno 23 upitnika (Prilog VI. i VII.). Dodatno, provedena je protučinjenična evaluacija za poziv „Podrška obrazovanju odraslih polaznika uključivanjem u prioritetne programe obrazovanja, usmjerene unapređenju vještina i kompetencija polaznika u svrhu povećanja zapošljivosti“ (UP. 03.2.3.02) u sklopu Specifičnog cilja 10.iii.3. u okviru koje su korištene sljedeće metode: uparivanje prema sklonosti (engl. *Propensity Score Matching*) (PSM metoda), točno uparivanje (engl. *Exact Matching*) (EM metoda) i razlika-u-razlikama (engl. *Difference-in-differences*) (DID metoda).

Vrednovanje relevantnosti, djelotvornosti, učinkovitosti i učinka Prioritetne osi 3 Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. provedeno je u odnosu na sljedeće evaluacijske kriterije:

- ▶ **Relevantnost** - potreba za programom i odgovara li program na adekvatan način na identificirane potrebe,
- ▶ **Učinkovitost** (efektivnost) programa (engl. *effectiveness*) - je li program na tragu ispunjenja svojih ciljeva na temelju postignutog napretka,
- ▶ **Djelotvornost** (efikasnost) kojom je program proveden (engl. *efficiency*) - postizanje neposrednih rezultata u odnosu na raspoložive resurse i financiranje,
- ▶ **Učinak** (engl. *impact*) - krajnji rezultati postignuti slijedom provedbe intervencija u sklopu programa.

Naručitelj je u sklopu Opisa posla definirao set evaluacijskih pitanja te ih grupirao prema kriterijima vrednovanja, odnosno evaluacijska pitanja pridružio je pojedinom kriteriju vrednovanja. Tijekom početne faze vrednovanja, Izvršitelj je u sklopu Početnog izvješća predložio određene modifikacije evaluacijskih pitanja te dodavanje novih evaluacijskih pitanja, a kako bi se cjelokupno vrednovanje što bolje i jasnije usmjerilo na ispitivanje rezultata i učinka poduzetih intervencija, ali i analizu kako i zašto je došlo do ostvarenih rezultata. Slijedom navedenog, u okviru predmetnog vrednovanja dani su odgovori na 14 evaluacijskih pitanja.

U nastavku slijedi prikaz nalaza (N) i zaključaka (Z).

Relevantnost	
Nalazi	Zaključci
<p>N 1. Većina potreba adresiranih u trenutku programiranja još uvijek je relevantna te se može očekivati da će većina adresiranih potreba postojati i po završetku intervencija, posebice u slučaju intervencija koje podrazumijevaju izravnu podršku ciljanim skupinama.</p> <p>N 2. Strateški i reformski projekti doveli su do rješavanja dijela potreba identificiranih na početku programske razdoblja, premda do cut-off datuma nisu svi u potpunosti ostvarili željene rezultate i postoji određeni rizik da se dio rezultata neće stići ostvariti do kraja programske razdoblja.</p> <p>N 3. Premda je u Operativnom programu i pojedinačnim pozivima na dodjelu bespovratnih sredstava vidljiv osvrt na različite analize vezano za kontekst i potrebe ciljanih skupina, istraživanje je pokazalo da postoji prostor za unaprjeđenje u pogledu planiranja intervencija te u pogledu suradnje i komunikacije među relevantnim dionicima vezano za programiranje, odabir projekata i pripremu poziva.</p> <p>N 4. Većina postupaka dodjele provedena je dovoljno rano te su ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava sklopljeni pravovremeno da bi se do kraja programske razdoblja stigle realizirati projektne aktivnosti i postići željeni projektni rezultati. Ipak, rizik od nepotpune provedbe i nepostizanja projektnih rezultata javlja se kod nekoliko projekata slijedom vanjskih utjecaja i kompleksnosti projekata.</p> <p>N 5. Investicijski prioriteti i specifični ciljevi PO3 u potpunosti su u skladu s Tematskim ciljem 10 Partnerskog sporazuma: Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cijeloživotno učenje te sa Člankom 2. Uredbe o Europskom socijalnom fondu br. 1304/2013.</p> <p>N 6. Postoji jaz između raspodjele alokacije i potreba koje su uočene tijekom provedbe OP-a.</p> <p>N 7. Aktivnosti i ulaganja podržana kroz PO3 uglavnom su komplementarna s aktivnostima i ulaganjima koja se paralelno provode pomoću proračunskih sredstava, drugih operativnih programa i programa Europske unije, no postoje odstupanja.</p> <p>N 8. Sredstva dostupna kroz ITU mehanizam za područje obrazovanja do cut-off datuma nisu mobilizirana kroz pozive te se bilježe poteškoće pri samom pokretanju postupaka dodjele, ali i otvorena pitanja u pogledu planiranja aktivnosti i njihovog financiranja iz ESF-a.</p>	<p>Z 1. U pogledu relevantnosti podržanih intervencija i PO3 općenito, može se zaključiti da je programska potpora bila namijenjena relevantnim ciljanim skupinama i uglavnom za adekvatne aktivnosti i oblike podrške.</p> <p>Z 2. Premda su specifični ciljevi u sklopu PO3 adresirali relevantne ciljane skupine i predviđeli adekvatne oblike podrške poštujući EU i nacionalni strateški okvir, utvrđena je potreba za detaljnijim planiranjem samih intervencija, financiranja i provedbe u trenutku programiranja.</p> <p>Z 3. Mogućnosti ITU mehanizma nisu iskorишћene u sklopu PO3, što se većim dijelom može pripisati nedostatku komunikacije između ključnih dionika te nedovoljnom sagledavanju nužnih preduvjeta za provedbu intervencija putem ITU mehanizma.</p>

Učinkovitost	
Nalazi	Zaključci
<p>N 9. Do cut-off datuma kroz realizirane dodjele sredstava otvorene su mogućnosti za sufinanciranje većine aktivnosti i ciljnih grupa predviđenih OP-om, no neke su ostale neadresirane.</p> <p>N 10. Do cut-off datuma većina sredstva iz ukupne alokacije PO3 bila je dostupna za ugovaranje kroz pokrenute postupke dodjele, pri čemu je kod SC 10.ii.2, 10.iii.1 i 10.iv.1 bilo oslobođeno više od 100% alokacije tih specifičnih ciljeva.</p> <p>N 11. Vrijednost objavljenih poziva u odnosu na dostupnu alokaciju i stopu ugovorenosti bespovratnih sredstava među najnižima su za SC 10.ii.1 za koji je OP-om bilo predviđeno najviše sredstava.</p> <p>N 12. Značajno veći interes prijavitelja zabilježen je za pozive u sklopu SC 10.ii.1, 10.iii.2 i 10.iii.3, što upućuje na veće potrebe ili interes za podrškom i intervencijama od onih koje su bile dostupne.</p> <p>N 13. Analiza provedena među korisnicima bespovratnih sredstava sljедom otvorenih postupaka dodjele uglavnom pokazuje zadovoljstvo opsegom poziva i dostupnim sredstvima za financiranje projekata. Za neke ciljane skupine postoji konsenzus oko potrebnih dodatnih aktivnosti.</p> <p>N 14. Analiza pokazuje da se ključan doprinos ESF-a očituje u mogućnosti da se ulaganja provedu brže te da podršku dobije veći broj pripadnika ciljanih skupina nego što bi to bilo moguće bez EU sredstava. Neke velike strateške projekte, poput uvođenja e-škola i regionalnih centara kompetentnosti, ne bi bilo moguće provesti u jednakom opsegu i vremenu bez EU sufinanciranja.</p> <p>N 15. Promatrano u trenutku cut-off datuma, rezultati nekih projekata nisu u potpunosti opravdali ulaganja iz ESF-a.</p>	<p>Z 4. Ključan prostor za unaprjeđenje tiče se planiranja te jačanja suradnje i komunikacije između tijela SUK-a, korisnika i ključnih vanjskih dionika. Kod najučinkovitijih intervencija to se pokazalo ključnim faktorima uspješnosti.</p> <p>Z 5. Intervencije podržane kroz PO3 omogućile su pristup podršci za širok broj ciljanih skupina, no s druge strane, raspršenost potpore na velik broj ciljanih skupina i aktivnosti dijelom otežava rješavanje potreba ciljanih skupina na duži rok.</p>

Djelotvornost	
Nalazi	Zaključci
<p>N 16. Većina završenih projekata uspješno je ostvarila ciljane vrijednosti projektnih pokazatelja, dok se za većinu projekata koji su još uvijek u tijeku očekuje da će uspjeti postići ciljane vrijednosti do kraja programskog razdoblja. Ipak, nekolicina projekata do cut-off datuma nije postigla očekivane rezultate, a kod nekih ključan rizik predstavljaju pandemija COVID-19, zakonske izmjene te kasno ugovaranje.</p> <p>N 17. Na realizaciju predviđenih rezultata utjecali su razni faktori - pozitivan utjecaj na provedbu zabilježen je u slučajevima snažne sustavne podrške projektima te horizontalne i vertikalne suradnje dionika, dok su provedbu otežavali pandemija COVID-19 te spori procesi sustavnih promjena.</p> <p>N 18. Do cut-off datuma u sklopu svih investicijskih prioriteta postoje pokazatelji ostvarenja za koje nisu ostvareni preduvjeti za postizanje ciljnih vrijednosti. S druge strane, za više od polovice pokazatelja ostvarenja ugovorene ciljne vrijednosti premašuju programske ciljne vrijednosti ili su ciljne vrijednosti već premašene kroz provedene ugovore.</p> <p>N 19. Do cut-off datuma u sklopu investicijskog prioriteta 10.ii te investicijskog prioriteta 10.iii postoji manji broj pokazatelja ostvarenja po investicijskim prioritetima za koje nema predviđenog doprinosa kroz sklopljene ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava.</p> <p>N 20. S obzirom na dosadašnji tijek provedbe ugovorenih projekata te utjecaj provedbe reformi na nacionalnoj razini, postoji određeni rizik od neostvarenja ciljnih vrijednosti manjeg broja pokazatelja ostvarenja premda su kroz sklopljene ugovore stvoreni preduvjeti za postizanje ciljnih vrijednosti tih pokazatelja.</p> <p>N 21. Iz predmeta sklopljenih ugovora i evidentiranog doprinosa pokazateljima ostvarenja proizlazi da se očekuje doprinos gotovo svim specifičnim pokazateljima rezultata, no za neke se pokazatelje ne očekuje ostvarenje ciljnih vrijednosti do kraja programskog razdoblja.</p> <p>N 22. Do cut-off datuma, stupanj učinkovitosti provedbe je na razini investicijskih prioriteta 10.ii i 10.iii umjeren, dok je na razini investicijskog prioriteta 10.iv stupanj učinkovitosti nizak. Navedeno se u velikoj mjeri može povezati s dinamikom provođenja postupaka dodjele bespovratnih sredstava.</p>	<p>Z 6. Slijedom intervencija podržanih u sklopu PO3 uglavnom se ne očekuje rješavanje ili smanjivanje potreba ciljanih skupina za podrškom (zbog same prirode tih potreba), osim u slučaju manjeg broja reformskih projekata koji na cijelovit način uvode nužne sistemske promjene.</p> <p>Z 7. Do kraja programskog razdoblja ne očekuje se ostvarenje svih inicijalno predviđenih rezultata PO3, no većina njih vjerojatno će biti postignuta.</p>

- N 23. Uzimajući u obzir postotak proteklog vremena, utrošenog novca i napretka u ostvarenju pokazatelja, većina projekata ocjenjuje se učinkovitim. Slabija provedbena učinkovitost zabilježena je u slučaju projekata Podrška provedbi Cjelovite kurikularne reforme, Promocija cjeloživotnog učenja, Promocija učeničkih kompetencija i strukovnog obrazovanja kroz strukovna natjecanja i smotre te Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.
- N 24. Slijedom multikriterijske analize kao najučinkovitije i najekonomičnije intervencije istaknuli su se strateški projekti i projekti koji doprinose sustavnim reformama, a prednjači projekt e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot- projekt).
- N 25. Ključni identificirani faktori uspješnosti, s procesne strane, su pravovremena priprema projekta, uključenost relevantnih dionika u pripremu te provedbu projekata te osigurana ekspertiza u timu.
- N 26. Slijedom nekih projekata ostvareno je jačanje komunikacijskih kanala i suradnje među ključnim dionicima i cilnjim skupinama, čime je stvorena podloga za daljnje aktivnosti i ostvarenje učinaka intervencija.
- N 27. Slijedom nekih projekata ostvareni su tzv. spill-over efekti u pogledu dijeljenja znanja, korištenja rezultata projekata kao početne točke za nastavak aktivnosti na nacionalnoj razini te spremnosti i mogućnosti odgovora na izvanredne okolnosti poput pandemije COVID-19.
- N 28. Motiviranost i prethodno iskustvo korisnika te uključenost ciljanih skupina u izražavanje potreba za podrškom, njihov pozitivan stav i prihvatanje reformi na nacionalnoj razini snažno doprinose uspješnoj provedbi projekata.
- N 29. ESF sredstvima kroz PO3 osigurana je podrška širokom broju ciljanih skupina i različitim potreba te je ostvaren određeni doprinos rješavanju nacionalnih i regionalnih potreba. Ključni se izazovi očituju u pogledu održivosti postignutih rezultata.

Učinak	
Nalazi	Zaključci
<p>N 30. Za ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava kojima se ostvaruju određena unaprjeđenja sustava obrazovanja kao takvog te čine dio ukupne reforme obrazovanja, ne očekuju se značajne poteškoće u pogledu održivosti rezultata postignutih slijedom ESF sufinanciranja.</p> <p>N 31. Nije vjerojatno da će rezultati ugovora kojima se osiguravaju različiti oblici izravne podrške ciljnim skupinama biti održivi na istoj razini bez daljnje (EU) sufinanciranja.</p> <p>N 32. Mnogi projekti doprinijeli su povezivanju, jačanju komunikacije i suradnji dionika odgojno-obrazovnog sustava na različitim razinama, slijedom čega se očekuju pozitivni učinci na poboljšanje odgojno-obrazovnog procesa i obrazovnih ishoda.</p> <p>N 33. Važnu ulogu u ostvarenju učinaka slijedom PO3 u pogledu unaprjeđenja odgojno-obrazovnog procesa imaju aktivnosti stručnog usavršavanja i jačanja vještina odgojno-obrazovnog osoblja koje je direktni prenositelj znanja u odgojno-obrazovnim institucijama.</p> <p>N 34. Projekti kojima su podržane ključne nacionalne reforme u sektoru obrazovanja, ukoliko se uspješno završe do kraja programskog razdoblja, potencijalno će imati određen učinak na nacionalnoj razini s obzirom da njihovi očekivani rezultati donose nove obrazovne alate, metode i sadržaje koji bi trebali biti korišteni u svim odgojno-obrazovnim ustanovama za koje su primjenjivi.</p> <p>N 35. Mogućnost postizanja željenih učinaka značajno ovisi i o sustavnom uređenju pojedinih pitanja na nacionalnoj razini, a ne samo o uspješnosti i rezultatima projekata podržanih kroz PO3.</p> <p>N 36. U slučaju projekata putem kojih se pruža izravna podrška ciljanim skupinama, učinci će se možebitno realizirati za neke pojedince koji su bili obuhvaćeni projektima, no u većini je slučajeva potrebno nastaviti s ulaganjima da bi se postignuti rezultati održali na istoj razini ili unaprijedili.</p>	<p>Z 8. Bez ESF sredstava neke intervencije ne bi mogle biti provedene. Zahvaljujući ESF sredstvima podršku je dobilo više osoba i važna ulaganja su provedena u značajno kraćem vremenu nego što bi to bilo moguće bez ESF sufinanciranja. U tom smislu, ukupno gledajući, koristi provedbe PO3 nadilaze troškove.</p> <p>Z 9. Dio postignutih rezultata je bez daljnje (EU) financiranja teško održiv jer se radi o oblicima podrške koju je potrebno osigurati na godišnjoj razini. Održivost rezultata na srednjem ili dugi rok te učinak na regionalnoj i nacionalnoj razini očekuje se od intervencija kojima su modernizirani sam sustav i programi obrazovanja te u sklopu kojih su izvršena stručna osposobljavanja odgojno-obrazovnog osoblja, ukoliko se rezultati intervencija budu koristili kako je predviđeno.</p>

Nastavno na navedene nalaze i zaključke, u nastavku slijedi popis preporuka (P):

- P 1. Preporučuje se pripremiti detaljnu intervencijsku logiku za svaki specifični cilj koja se može povezati s konkretnim intervencijama te izraditi analizu uzroka odstupanja od planiranog, kašnjenja i drugih poteškoća.**

Nastavno na zaključke o postojanju prostora za unaprjeđenje u pogledu planiranja intervencija, alokacije i ciljanih vrijednosti pokazatelja (Z2 i Z3), preporučuje se detaljnije pristupiti planiranju od strane UT-a i PT-a 1, posebice u smislu rane detekcije intervencija i konkretiziranja postupaka dodjele, odnosno osnovnih kriterija prihvatljivosti koje će prijavitelji morati zadovoljiti, kako bi se (naročito kod reformskih projekata) pravovremeno ostvarili nužni preduvjeti za provedbu. Prilikom definiranja detalja poziva, važno je uzeti u obzir i njihov očekivani doprinos ostvarenju programskih rezultata u kontekstu planiranog vremenskog okvira provedbe projekata i preduvjeta za provedbu (primjerice definiranje strateškog ili zakonodavnog okvira, uloga dionika i odnosa među dionicima i sl). Navedeno podrazumijeva da se već u tijeku programiranja, odnosno što ranije u programskom razdoblju, uz svaki specifični cilj pripremi detaljnija intervencijska logika koja se može povezati s konkretnim intervencijama, odnosno da se detaljnije planira opseg intervencija slijedom kojeg se očekuje postizanje programskih ciljeva i vrijednosti pokazatelja. Detaljno planiranje podrazumijeva i jasnu identifikaciju koraka potrebnih ne samo za ugovaranje projekata, nego i za postizanje rezultata na kraju provedbe - to naročito podrazumijeva osvješćivanje vremenske komponente trajanja pojedinog koraka i postojanja nužnih preduvjeta za izvršenje pojedine faze, ali i uključivanje vremenskih rezervi u planiranje kako bi i korisnici i sama tijela SUK-a (UT i PT1) znali koji je najkasniji trenutak za pokretanje postupaka dodjele da bi se projekti stigli provesti i da bi se ostvarili željeni rezultati projekta. Ovako razrađene korake potrebno je nakon toga pratiti te poduzimati dodatne mjere u slučaju odstupanja od planiranog, kašnjenja i drugih poteškoća. Dodatne mjere podrazumijevaju izradu analiza uzroka odstupanja od planiranog, kašnjenja i drugih poteškoća kako bi se utvrdili uzroci te kako bi se identificirala odgovorna strana zadužna za rješavanje istih.

- P 2. Preporučuje se razviti sustav rane identifikacije operacija koje u trenutku uključivanja u OP nisu u visokom stupnju zrelosti. Dodatno, u fazi identifikacije operacija ili prikupljanja lista projekata pojedinog potencijalnog korisnika preporučuje se utvrditi postoje li određene proceduralne specifičnosti, prepreke ili rizici koji mogu utjecati na dodjelu sredstava i provedbu i koje je potrebno rano adresirati.**

Nastavno na nalaze studije slučaja o ITU mehanizmu (Z3) te zaključke vezano za planiranje intervencija i financiranja (Z2 i Z5), potrebno je da tijela SUK-a odgovorna za planiranje operacija (UT i PT1) razviju svojevrsni sustav rane identifikacije operacija koje u trenutku uključivanja u OP nisu u visokom stupnju zrelosti. Provedbu takvih operacija je logično planirati za nešto kasnije razdoblje, ali je ključno razviti mehanizme koji će osigurati njihovu pravovremenu operacionalizaciju te provedbu. Sustav rane identifikacije operacija minimalno treba sadržavati informaciju o potencijalnim korisnicima/ partnerima, ključnim planiranim aktivnostima i ciljanim skupinama, procijenjenoj vrijednosti i trajanju provedbe projekta, a tijela SUK-a odgovorna za planiranje operacija (UT i PT1) trebaju samostalno i u

direktnoj komunikacijsi s potencijalnim korisnicima utvrditi i redovno ažurirati stupanj zrelosti projekta za provedbu. Navedeno se odnosi na korisnike izravnih dodjela, odnosno nadležne institucije u slučaju otvorenih poziva (primjerice sektorska uprava u okviru Ministarstva znanosti i obrazovanja kada su u pitanju otvoreni pozivi za strukovne škole i slično). Osim navedenog, nužno je već u fazi identifikacije operacija ili prikupljanja lista projekata pojedinog potencijalnog korisnika utvrditi postoje li određene proceduralne specifičnosti, prepreke ili rizici koji mogu utjecati na dodjelu sredstava i provedbu i koje je potrebno rano adresirati (primjerice potreba za pokretanjem javnih poziva kao dodatne razine selekcije (za odabir prihvatljivog/ih partnera, za odabir/selekciiju pripadnika ciljane skupine koji će sudjelovati u aktivnostima ili za odabir pružatelja odgovarajuće usluge) u sklopu predviđenih aktivnosti u okviru projekata, specifičnosti funkciranja sustava na lokalnoj ili regionalnoj razini koje je potrebno uklopiti u sustav EU sufinanciranja kao u slučaju ITU mehanizma).

P 3. Preporučuje se da PT1 pripremi okvirni višegodišnji plan objave poziva već u trenutku programiranja u sklopu pripreme intervencijske logike za cijelo programsko razdoblje.

Vezano za postupke dodjele bespovratnih sredstava, UT i posebice PT 1 trebaju osigurati minimaliziranje odgoda i kašnjenja s objavama poziva te uspostaviti mehanizme koji će omogućiti realnije planiranje postupaka dodjele. Preporučuje se da PT1 pripremi okvirni višegodišnji plan objave poziva već u trenutku programiranja, odnosno što ranije u programskom razdoblju, u sklopu pripreme intervencijske logike za cijelo programsko razdoblje kako bi od samog početka bilo jasno na koji se način (u pogledu vremenskog rasporeda, alokacije i modaliteta poziva) planiraju ostvariti željeni rezultati na kraju programskog razdoblja.

P 4. U indikativne godišnje planove objave poziva preporučuje se uvrstiti samo one pozive za koje je utvrđena dostaatna razina spremnosti prijavitelja za podnošenje projektnih prijedloga te za koje je provedeno prethodno savjetovanje s potencijalnim korisnicima.

Nastavno na P2, u indikativne godišnje planove objave poziva preporučuje se uvrstiti samo one pozive za koje je utvrđena dostaatna razina spremnosti prijavitelja za podnošenje projektnih prijedloga te za koje je provedeno prethodno savjetovanje s potencijalnim korisnicima (odnosno u slučaju otvorenih poziva s nadležnim institucijama) kroz radne skupine, fokus grupe, ankete ili neki drugi način. To ujedno podrazumijeva potrebu da UT i PT 1 iniciraju i aktivno vode komunikaciju s potencijalnim prijaviteljima ili nadležnim institucijama prije i tijekom pripreme samih poziva kako bi se osiguralo pravovremeno informiranje, ali i prikupljanje povratne informacije kroz dijalog o spremnosti projekata, eventualnim rizicima i preprekama za prijavu ili uspješnu provedbu, potrebama, i slično.

P 5. Preporučuje se da UT omogući pravovremenu identifikaciju rizika od kašnjenja u pokretanju planiranih postupaka dodjele u obliku informiranja u direktnoj komunikaciji UT-a s PT-om 1 na minimalno dvomjesečnoj bazi.

Preporučuje se da UT osigura takvo praćenje postupaka dodjele bespovratnih sredstava koje neće detektirati samo već nastala kašnjenja, nego koje će omogućiti i pravovremenu identifikaciju rizika od kašnjenja u pokretanju planiranih postupaka dodjele. To

podrazumijeva informiranje u direktnoj komunikaciji UT-a s PT-om 1 na minimalno dvomjesečnoj bazi. Ukoliko UT uoči da postoji rizik od kašnjenja, preporučuje se da PT-u 1 osigura adekvatnu podršku i konkretne upute za postupanje kako do kašnjenja ipak ne bi došlo ili kako bi ista bila minimalizirana. Odustajanje od pokretanja postupaka dodjele potrebno je svesti na minimum, no ukoliko UT ili PT 1 odluče da se od nekih postupaka dodjele odustaje, potrebno je da o tome čim prije informiraju potencijalne prijavitelje kako bi se prijavitelji čim prije mogli usmjeriti na pronalazak drugih izvora financiranja.

P 6. Preporuča se na sustavan način unaprijediti komunikaciju svih dionika u fazi programiranja i tijekom provedbe, te sagledati preduvjete i potencijalne zapreke koji mogu utjecati na uspješnu provedbu.

Nastavno na zaključke o postojanju prostora za unaprjeđenje u pogledu suradnje i komunikacije (Z3 i Z4), planiranje intervencija potrebno je provoditi temeljem aktivne komunikacije između tijela SUK-a, korisnika, predstavnika ciljanih skupina i drugih ključnih dionika, kako bi se pravovremeno osigurali inputi svih razina, ali i identificirali rizici i otvorena pitanja koji mogu negativno utjecati na provedbu i koje je potrebno razriješiti kako bi se stvorili preduvjjeti za uspješnu provedbu nužnih intervencija. Već u tijeku programiranja preporučuje se provođenje studija i analiza potreba ciljanih skupina kako temeljem nacionalnih baza podataka tako i putem fokus grupe sa ciljanim skupinama, radnih skupina između tijela SUK-a i drugih sektorski nadležnih tijela povezanih s određenom intervencijom, skupom mjera ili specifičnim ciljem, radnih skupina s ITU gradovima¹, direktne komunikacije s potencijalnim korisnicima izravnih potpora. Osim navedenog, ključno je da UT i PT 1 ostvare participativan odnos i komunikaciju s (potencijalnim) korisnicima i u tijeku pripreme poziva kako bi se prije pokretanja postupaka dodjele bespovratnih sredstava napravile eventualno nužne prilagodbe koje će omogućiti efikasniju provedbu i maksimalne koristi za ciljane skupine - ovo se ne odnosi samo na korisnike izravnih dodjela, nego na sve korisnike.

P 7. U slučaju da ITU mehanizam ponovno bude korišten u sklopu provedbe ove PO u novoj finansijskoj perspektivi preporučuje se u ranoj fazi uspostaviti učinkovitu operativnu strukturu i procedure, te da UT na početku programske razdoblja razmotri delegiranje dijela administrativnih funkcija vezanih uz provedbu ITU mehanizma na ITU gradove.

Nastavno na zaključak o neuspješnoj primjeni ITU mehanizma u sklopu PO3 (Z3), u slučaju da ITU mehanizam ponovno bude korišten u sklopu provedbe ove PO u narednoj finansijskoj perspektivi, od početka je potrebno uspostaviti učinkovitu operativnu strukturu koja će uključivati predstavnike relevantnih tijela SUK-a, ITU gradova te potencijalno i drugih jedinica lokalne samouprave smještenih na teritoriju referentnih aglomeracija/urbanih područja te takvu operativnu strukturu uistinu aktivno koristiti za dogovor i rješavanje otvorenih pitanja. Također, potrebno je da UT na početku programske razdoblja razmotri delegiranje dijela administrativnih funkcija vezanih uz provedbu ITU mehanizma temeljem pozitivnih iskustava provedbe ovog mehanizma u sklopu OPKK-a.

---

¹ Pojam 'ITU gradovi' se odnosi na gradove središta urbanih aglomeracija/područja.

P 8. Preporučuje se upotreba mehanizma ad-hoc evaluacija kako bi se unaprijedila ukupna kvaliteta policy dijaloga vezano uz provedbu operacija.

Uz potrebu da se unaprijedi ukupna kvaliteta *policy* dijaloga vezano uz provedbu operacija u sklopu PO3 (nastavno na Z1 i Z2), UT naročit naglasak treba staviti na upotrebu mehanizma *ad-hoc* evaluacija koji je u sklopu Evaluacijskog plana za programsko razdoblje 2014.-2020. dosada ostao posve neiskorišten. Operacija kojom se financiraju STEM stipendije bi mogla biti jedan od neposrednih kandidata za *ad-hoc* evaluaciju s obzirom da nalazi ove studije ukazuju na određene manjkavosti u njezinom dizajnu.

P 9. Preporuča se da UT osigura pravovremeno provođenje vrednovanja čiji će rezultati poslužiti kao temelj za donošenje odluka.

Nastavno na P8, mehanizme evaluacije potrebno je adekvatno planirati i u idućem programskom razdoblju, a posebice u kontekstu mogućnosti izmjena operativnog programa. Da bi se izmjene operativnog programa kao mjere upravljanja programskim ciklusom mogle kvalitetno iskoristiti, UT treba osigurati pravovremeno provođenje vrednovanja čiji će rezultati poslužiti kao temelj za donošenje odluka. To podrazumijeva osiguravanje prikupljanja i praćenja podataka nužnih za provedbu vrednovanja u skladu s budućim Evaluacijskim planom od strane UT-a i PT-a 1 (primjerice, u slučajevima kada je planirana provedba protučinjeničnog vrednovanja, potrebno je i prije provedbe projekata formirati odgovarajuće kontrolne skupine).

P 10. Preporučuje se da tijela SUK-a i sektorski nadležna tijela jačaju sinergiju između različitih izvora financiranja kroz jasnu podjelu posla i jasna očekivanja u pogledu doprinosa krajnjem rezultatu.

Nastavno na Z2 i Z5, potrebno je na nacionalnoj razini jasno definirati na koji način će se komplementiranjem intervencija iz različitih izvora postići željeni i dugoročno održivi rezultati u sektoru obrazovanja, odnosno ojačati sinergije između različitih izvora financiranja kroz jasnu podjelu posla i jasna očekivanja u pogledu doprinosa krajnjem rezultatu. Sinergije je potrebno maksimizirati i na razini samog operativnog programa (između prioritetnih osi) i pojedinačne prioritete osi (između pojedinačnih intervencija), kako kroz planiranje intervencija komplementarnih opsega, tako i kroz upravljanje vremenskim aspektom provođenja postupaka dodjele na način koji će omogućiti da se sinergije zaista i realiziraju. U realizaciji ove preporuke trebaju sudjelovati i tijela SUK-a i sektorski nadležna tijela u području obrazovanja, prvenstveno MZO (stručne jedinice odgovorene za pojedinačne reforme), ASOO, AZVO, AZOO, NCVOO (prvenstveno zbog pregleda postojećih analiza i istraživanja).

P 11. Preporučuje se uložiti maksimum dostupnih kapaciteta UT-a, PT-a 1 i posebice PT-ova 2, u vidu angažmana dodatnih resursa, za intervencije koje bilježe poteškoće u postizanju planiranih rezultata te intervencije koje su kompleksne, a ugovorene relativno kasno tijekom programskega razdoblja. Također, unatoč postojećim mehanizmima potpore tijela SUK-a u pripremi i provedbi postupaka javne nabave, korisnici se i dalje susreću s izazovima, slijedom čega se preporučuje napraviti dubinsku analizu problematičnosti provođenja postupaka javne nabave kako bi se identificirali uzroci i donijele preporuke za postupanje.

Vezano za postignuće očekivanih rezultata PO3 (Z7), kako bi se osigurala uspješnost provedbe i apsorpcije ESF sredstava, do kraja programskog razdoblja 2014. - 2020. preporuča se uložiti maksimum dostupnih kapaciteta UT-a, PT-a 1 i posebice PT-ova 2 u intervencije koje bilježe poteškoće u postizanju planiranih rezultata te na intervencije koje su kompleksne, a ugovorene relativno kasno tijekom programskog razdoblja (posebice druga faza projekta e-Škole te projekti uspostave regionalnih centara kompetencija). Mogući dodatni mehanizmi mogu uključivati primjerice pripremu i redovno ažuriranje (na mjesecnoj bazi) projekcija u ostvarenju rezultata, pokazatelja i finansijskoj iskorištenosti te aktivaciju dodatnih mehanizama potpore korisniku ukoliko se projekcijama pokaže rizik neostvarenja rezultata i pokazatelja. Dodatni mehanizmi potpore mogu se odnositi primjerice na potporu u provedbi postupaka nabave, primjenu kraćih rokova u odobravanju izmjena ugovora, ZNS-ova i slično angažmanom dodatnih resursa koji bi pružao podršku u prethodno navedenim područjima. Također, unatoč postojećim mehanizmima potpore tijela SUK-a u pripremi i provedbi postupaka javne nabave, korisnici se i dalje susreću s izazovima, slijedom čega se preporuča napraviti dubinsku analizu problematičnosti provođenja postupaka javne nabave kako bi se identificirali uzroci i donijele preporuke za postupanje.

P 12. S obzirom na povećani opseg posla koji se očekuje na kraju programskog razdoblja, preporučuje se izrada analiza radne opterećenosti temeljem koje će se izraditi procjena potrebnog rješenja.

Također, vezano za Z7, kako bi se osigurala apsorpcija što većeg dijela dostupnih EU sredstava u sklopu PO3 za programsко razdoblje 2014. - 2020. potrebno je da PT-ovi 2 osiguraju da proces odobravanja ZNS-ova bude u skladu s planiranim rokovima s obzirom na povećani opseg posla koji se očekuje na kraju programskog razdoblja te mogućeg preklapanja s početkom idućeg programskog razdoblja. Preporuka je da se za ove potrebe naprave analize radne opterećenosti tijela uzimajući u obzir da je većina projekata još uvijek u provedbi, da je za završene projekte potrebno odobriti završna izvješća, da je potrebno pratiti projekte nakon završetka njihove provedbe te potencijalno pratiti novougovorene projekte iz novog programskog razdoblja. Temeljem navedene analize potrebno je napraviti procjenu o potrebi prepraspodjele postojećih resursa.

P 13. Preporučuje se kroz snažnu suradnju s drugim tijelima osigurati sustavno uređivanje relevantnih pitanja i preduvjeta za uspješnu provedbu budućeg operativnog programa.

Kako bi se maksimizirala korisnost i učinkovitost ESF sredstava u narednom periodu, potrebno je čim prije osigurati sustavno uređivanje svih relevantnih pitanja, kako vezanih za donošenje ili ažuriranje svih nužnih propisa, uređenje procedura i slično (primjerice poticati sektorski nadležna tijela za daljnje sustavno uređivanje statusa pomoćnika u nastavi i priznavanja istog kao zanimanja s jasnim kriterijima stručne sposobljenosti te uređenjem radnog odnosa na način koji omogućava sigurnost i kontinuitet radnog mesta za pomoćnike u nastavi, ali i sigurnost i kontinuitet podrške za djecu i učenike kojima je to potrebno), tako i vezano za provedbu budućeg operativnog programa (primjerice smanjenje administrativnog opterećenja koje se odnosi na pojednostavljenje procedura odabira te procedura provedbe i praćenja projekata koje su sva tijela SUK-a i svi korisnici istaknuli kao ključne otežavajuće faktore u radu). Preporuka svakako podrazumijeva jačanje suradnje sa

sektorski nadležnim tijelima poput MZO-a kako bi se omogućilo sustavno rješavanje preduvjeta koji su nužni za učinkovitu provedbu ESF mjera i postizanje trajnih učinaka.

P 14. Preporučuje se i dalje osiguravati direktnu podršku ciljanim skupinama vezanu uz socijalnu dimenziju obrazovanja te poticati nadležna tijela u provođenju institucionalnih reformami nužnih za uspješno i dugoročno funkcioniranje financiranih programa (operacija).

Kad je riječ o direktnim podrškama ciljanim skupinama, one su uglavnom trenutno opravdane ulaganje iz sredstava ESF-a te ne treba okljevati koristiti ovaj izvor sredstava u narednom programskom razdoblju kako bi se konsolidirala postojeća postignuća, naročito vezano uz socijalnu dimenziju obrazovanja (stipendije za studente slabijeg socio-ekonomskog statusa, podrška za uključivanje djece i učenika slabijeg socio-ekonomskog statusa u sustav obrazovanja, podrška djeci i učenicima s teškoćama u razvoju) (Z6, Z8 i Z9). Pritom je važno nipošto ne smanjivati iznose sredstava koja se sa pozicija MZO-a izdvajaju iz državnog proračuna za referentne programe, a u boljem scenariju ista treba i (značajno) povećavati kako bi se jačala finansijska održivost ovih mehanizama. Istovremeno, potrebno je voditi računa i o institucionalnim reformama nužnim da neki od njih dugoročno funkcioniraju: ovdje se kao prvi primjer nameće potreba za unaprjeđenjem položaja pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika u smislu profesionalizacije tog zanimaanja, jer se inače srednjoročno riskira manjak ponude radne snage sposobne obavljati ove važne poslove. To u najmanju ruku pretpostavlja da se odgovarajućim normativnim izmjenama pomoćnicima u nastavi te stručnim komunikacijskim posrednicama omogući status javnih službenika te da njihova materijalna prava budu obuhvaćena procesom kolektivnog pregovaranja. Za provedbu preporuke ključna tijela su MZO u ulozi sektorski nadležnog tijela, Ministarstvo financija te potencijalno reprezentativni sindikati u sustavu odgoja i obrazovanja.

P 15. Preporučuje se detaljnije pristupiti planiranju reformskih intervencija u smislu očekivanih ishoda te nužnih preduvjeta da bi se očekivani ishodi ostvarili u ciljanim vrijednostima i vremenskom periodu.

Nastavno na P12 i P15, a u kontekstu reformskih projekata poput cjelovite kurikularne reforme, primjene HKO-a, modernizacije strukovnog obrazovanja i sposobljavanja, promocije cjeloživotnog učenja, preporučuje se detaljnije pristupiti planiranju intervencija u smislu očekivanih ishoda te nužnih preduvjeta da bi se očekivani ishodi ostvarili u ciljanim vrijednostima i vremenskom periodu. Takvo planiranje nužno uključuje i sektorski nadležna tijela (MZO, ASOO, AZVO) te Ministarstvo financija, a u cilju postizanja dogovora oko izvora i iznosa financiranja pojedinih dijelova/ aktivnosti/ projekata u sklopu reformi. Krovno planiranje se preporučuje provesti za višegodišnje razdoblje, odnosno obuhvaćajući cijelo programsko razdoblje, kako bi se utvrdilo koja su ukupna očekivana postignuća ovih reformi na kraju razdoblja te koji je očekivani doprinos ESF intervencija (ne samo finansijski, nego prvenstveno u smislu postignutih rezultata). Uz navedeno, svakako je korisno uspostaviti mehanizam redovite kontrole napretka provedbe cjelovitih reformi na nacionalnoj razini (primjerice polugodišnje) te u suradnji tijela SUK-a, sektorski nadležnih tijela i Ministarstva financija upravljati eventualnim rizicima.

P 16. Vezano uz stipendiranje studenata u STEM područjima znanosti, preporučuje se razmotriti povezivanje sa socio-ekonomskim uvjetima ili nekim drugim oblicima finansijske podrške za navedene studente.

Ukoliko će se u narednom programskom razdoblju nastaviti EU sufinanciranje namijenjeno studentima u STEM područjima znanosti, mogu se razmotriti i neki drugi oblici podrške za te studente ili se može razmotriti dodjela STEM stipendija uz povezivanje sa socio-ekonomskim uvjetima. Vezano za poticanje upisa na STEM studije mogu se razmotriti dodatne promotivne mjere ili vannastavni programi već na razini srednjoškolskog obrazovanja.

P 17. Vezano uz podršku romskoj djeci i učenicima, preporučuje se obratiti pozornost na dodatne iskazane potrebe te ostvariti aktivnu izravnu komunikaciju s predstvincima ciljne skupine.

Uvažavajući konsenzus uočen među sudionicima intervjeta vezano za podršku romskoj djeci i učenicima, preporučuje se da UT i PT 1 u suradnji s MZO kao sektorski nadležnim tijelom obrate pozornost na dodatne iskazane potrebe za podrškom ovoj ciljanoj skupini, a posebno vezano za angažman romskih pomagača. Pri tome se preporučuje ostvariti aktivnu izravnu komunikaciju s predstvincima ove ciljane skupine.

P 18. Za projekte koji podrazumijevaju ulaganje u opremu, preporučuje se u fazi prijave i sklapanja ugovora definirati nositelja obaveze održavanja iste.

U slučaju projekata koji podrazumijevaju ulaganje u opremu, potrebno je već u fazi prijave i sklapanja ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava definirati nositelja obaveze održavanja opreme. Do kraja provedbe projekta potrebno je da korisnici pripreme plan finansijske i tehničke održivosti po završetku projekta, po potrebi u suradnji s tijelima na koje se prenosi vlasništvo i obaveza održavanja opreme kako bi tijela imala sve informacije potrebe za planiranje vlastitih finansijskih planova/proračuna. Ukoliko vlasništvo i obvezu održavanja po završetku projekta preuzima neko drugo tijelo, potrebno je da mu korisnik odmah po završetku projekta osigura dostavljanje sve dokumentacije o opremi, uključujući jamstva, tehničke specifikacije i ostalo.

P 19. Tijekom programskog razdoblja preporučuje se organizirati događanja za predstavljanje iskustva i naučenih lekcija u sklopu pojedinih projekata.

Preporučuje se da PT 1, u suradnji s PT 2, tijekom programskog razdoblja organizira radionice, javna predstavljanja ili slične vrste događanja na kojima bi se mogla predstaviti iskustva i naučene lekcije u sklopu pojedinih projekata, a u cilju dijeljenja znanja te dobrih i loših praksi prvenstveno među korisnicima, ali i među tijelima SUK-a, nacionalnim tijelima nadležnim za pojedina područja obrazovanja te drugim zainteresiranim dionicima.

U nastavku slijedi tablica iz koje je razvidna povezanost navedenih preporuka s nalazima:

RELEVANTNOST	
<i>EP 1 U kojem socio-ekonomskom kontekstu se provode intervencije u okviru Prioritetne osi 3? Jesu li ciljevi, intervencije i pokazatelji predviđeni OP-om za PO3 i dalje relevantni u sadašnjem socio-ekonomskom kontekstu</i>	
<i>EP 2 U kojoj mjeri je provedba aktivnosti adekvatno planirana u odnosu na zajedničke i specifične pokazatelje relevantnog investicijskog prioriteta u kontekstu polaznih vrijednosti i postavljenih ciljeva?</i>	
<i>EP 3 U kojoj mjeri je vidljiva poveznica između odabranog tematskog cilja i investicijskih prioriteta u okviru Prioritetne osi 3 s identificiranim nacionalnim i regionalnim potrebama te dodijeljenim finansijskim sredstvima?</i>	
<i>EP 4 Postoji li i ako da, u kojem obliku komplementarnost aktivnosti planiranih kroz ITU mehanizam u okviru Prioritetne osi 3 s relevantnim fondovima koji su izvor ulaganja za ITU mehanizam?</i>	
Nalazi	Preporuke
<p>N 1. Većina potreba adresiranih u trenutku programiranja još uvijek je relevantna te se može očekivati da će većina adresiranih potreba postojati i po završetku intervencija, posebice u slučaju intervencija koje podrazumijevaju izravnu podršku ciljanim skupinama.</p> <p>N 2. Strateški i reformski projekti doveli su do rješavanja dijela potreba identificiranih na početku programske razdoblja, premda do cut-off datuma nisu svi u potpunosti ostvarili željene rezultate i postoji određeni rizik da se dio rezultata neće stići ostvariti do kraja programske razdoblja.</p> <p>N 3. Premda je u Operativnom programu i pojedinačnim pozivima na dodjelu bespovratnih sredstava vidljiv osvrt na različite analize vezano za kontekst i potrebe ciljanih skupina, istraživanje je pokazalo da postoji prostor za unaprjeđenje u pogledu planiranja intervencija te u pogledu suradnje i komunikacije među relevantnim dionicima vezano za programiranje, odabir projekata i pripremu poziva.</p> <p>N 4. Većina postupaka dodjele provedena je dovoljno rano te su ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava sklopljeni pravovremeno da bi se do kraja programske razdoblja stigle realizirati projektne aktivnosti i postići željeni projektni rezultati. Ipak, rizik od nepotpune provedbe i nepostizanja projektnih rezultata javlja se kod nekoliko projekata slijedom vanjskih utjecaja i kompleksnosti projekata.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Preporučuje se pripremiti detaljnu intervencijsku logiku za svaki specifični cilj koja se može povezati s konkretnim intervencijama te izraditi analizu uzroka odstupanja od planiranog, kašnjenja i drugih poteškoća (P1). - Preporučuje se razviti sustav rane identifikacije operacija koje u trenutku uključivanja u OP nisu u visokom stupnju zrelosti. Dodatno, u fazi identifikacije operacija ili prikupljanja lista projekata pojedinog potencijalnog korisnika preporučuje se utvrditi postoje li određene proceduralne specifičnosti, prepreke ili rizici koji mogu utjecati na dodjelu sredstava i provedbu i koje je potrebno rano adresirati (P2). - Preporučuje se da PT1 pripremi okvirni višegodišnji plan objave poziva već u trenutku programiranja u sklopu pripreme intervencijske logike za cijelo programsko razdoblje (P3) - Preporučuje se da UT omogući pravovremenu identifikaciju rizika od kašnjenja u pokretanju planiranih postupaka dodjele u obliku informiranja u direktnoj komunikaciji UT-a s PT-om 1 na minimalno dvomjesečnoj bazi (P5).

<p>N 5. Investicijski prioriteti i specifični ciljevi PO3 u potpunosti su u skladu s Tematskim ciljem 10 Partnerskog sporazuma: Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje te sa Člankom 2. Uredbe o Europskom socijalnom fondu br. 1304/2013.</p> <p>N 6. Postoji jaz između raspodjele alokacije i potreba koje su uočene tijekom provedbe OP-a.</p> <p>N 7. Aktivnosti i ulaganja podržana kroz PO3 uglavnom su komplementarna s aktivnostima i ulaganjima koja se paralelno provode pomoću proračunskih sredstava, drugih operativnih programa i programa Europske unije, no postoje odstupanja.</p> <p>N 8. Sredstva dostupna kroz ITU mehanizam za područje obrazovanja do cut-off datuma nisu mobilizirana kroz pozive te se bilježe poteškoće pri samom pokretanju postupaka dodjele, ali i otvorena pitanja u pogledu planiranja aktivnosti i njihovog financiranja iz ESF-a.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Preporuča se na sustavan način unaprijediti komunikaciju svih dionika u fazi programiranja i tijekom provedbe, te sagledati preduvjete i potencijalne zapreke koji mogu utjecati na uspješnu provedbu (P6). - U slučaju da ITU mehanizam ponovno bude korišten u sklopu provedbe ove PO u novoj finansijskoj perspektivi preporučuje se u ranoj fazi uspostaviti učinkovitu operativnu strukturu i procedure, te da UT na početku programskog razdoblja razmotri delegiranje dijela administrativnih funkcija vezanih uz provedbu ITU mehanizma na ITU gradove (P7). - Preporučuje se upotreba mehanizma ad-hoc evaluacija kako bi se unaprijedila ukupna kvaliteta policy dijaloga vezano uz provedbu operacija (P8). - Preporuča se da UT osigura pravovremeno provođenje vrednovanja čiji će rezultati poslužiti kao temelj za donošenje odluka (P9). - Preporučuje se da tijela SUK-a i sektorski nadležna tijela jačaju sinergiju između različitih izvora financiranja kroz jasnu podjelu posla i jasna očekivanja u pogledu doprinosa krajnjem rezultatu (P10). - Preporučuje se kroz snažnu suradnju s drugim tijelima osigurati sustavno uređivanje relevantnih pitanja i preduvjeta za uspješnu provedbu budućeg operativnog programa (P13). - Preporučuje se detaljnije pristupiti planiranju reformskih intervencija u smislu očekivanih ishoda te nužnih preduvjeta da bi se očekivani ishodi ostvarili u ciljanim vrijednostima i vremenskom periodu (P15).
---	---

UČINKOVITOST

EP 5 U kojoj su mjeri ciljne skupine i njihove potrebe na odgovarajući način obuhvaćene kroz objavljene pozive i kroz ugovorene projekte?

EP 6 Procjena koristi za ulaganje: da li koristi od provedenih mjera nadilaze troškove, odnosno koje su koristi postignute za potrošen novac i nadilaze li postignute koristi planirane?

Nalazi	Preporuke
--------	-----------

<p>N 9. Do cut-off datuma kroz realizirane dodjele sredstava otvorene su mogućnosti za sufinanciranje većine aktivnosti i ciljnih grupa predviđenih OP-om, no neke su ostale neadresirane.</p> <p>N 10. Do cut-off datuma većina sredstva iz ukupne alokacije PO3 bila je dostupna za ugovaranje kroz pokrenute postupke dodjele, pri čemu je kod SC 10.ii.2, 10.iii.1 i 10.iv.1 bilo oslobođeno više od 100% alokacije tih specifičnih ciljeva.</p> <p>N 11. Vrijednost objavljenih poziva u odnosu na dostupnu alokaciju i stopu ugovorenosti bespovratnih sredstava među najnižima su za SC 10.ii.1 za koji je OP-om bilo predviđeno najviše sredstava.</p> <p>N 12. Značajno veći interes prijavitelja zabilježen je za pozive u sklopu SC 10.ii.1, 10.iii.2 i 10.iii.3, što upućuje na veće potrebe ili interes za podrškom i intervencijama od onih koje su bile dostupne.</p> <p>N 13. Analiza provedena među korisnicima bespovratnih sredstava slijedom otvorenih postupaka dodjele uglavnom pokazuje zadovoljstvo opsegom poziva i dostupnim sredstvima za financiranje projekata. Za neke ciljane skupine postoji konsenzus oko potrebnih dodatnih aktivnosti.</p> <p>N 14. Analiza pokazuje da se ključan doprinos ESF-a očituje u mogućnosti da se ulaganja provedu brže te da podršku dobije veći broj pripadnika ciljnih skupina nego što bi to bilo moguće bez EU sredstava. Neke velike strateške projekte, poput uvođenja e-škola i regionalnih centara kompetentnosti, ne bi bilo moguće provesti u jednakom opsegu i vremenu bez EU sufinanciranja.</p> <p>N 15. Promatrano u trenutku cut-off datuma, rezultati nekih projekata nisu u potpunosti opravdali ulaganja iz ESF-a.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Preporučuje se razviti sustav rane identifikacije operacija koje u trenutku uključivanja u OP nisu u visokom stupnju zrelosti. Dodatno, u fazi identifikacije operacija ili prikupljanja lista projekata pojedinog potencijalnog korisnika preporučuje se utvrditi postoje li određene proceduralne specifičnosti, prepreke ili rizici koji mogu utjecati na dodjelu sredstava i provedbu i koje je potrebno rano adresirati (P5). - U indikativne godišnje planove objave preporučuje se uvrstiti samo one pozive za koje je utvrđena dosta razina spremnosti prijavitelja za podnošenje projektnih prijedloga te za koje je provedeno prethodno savjetovanje s potencijalnim korisnicima (P4). - Preporuča se na sustavan način unaprijediti komunikaciju svih dionika u fazi programiranja i tijekom provedbe, te sagledati preduvjete i potencijalne zapreke koji mogu utjecati na uspješnu provedbu (P6). - Preporučuje se da tijela SUK-a i sektorski nadležna tijela jačaju sinergiju između različitih izvora financiranja kroz jasnu podjelu posla i jasna očekivanja u pogledu doprinosa krajnjem rezultatu (P10). - Preporučuje se detaljnije pristupiti planiranju reformskih intervencija u smislu očekivanih ishoda te nužnih preduvjeta da bi se očekivani ishodi ostvarili u ciljanim vrijednostima i vremenskom periodu (P15). - Vezano uz stipendiranje studenata u STEM područjima znanosti, preporučuje se razmotriti povezivanje sa socio-ekonomskim uvjetima ili nekim drugim oblicima financijske podrške za navedene studente (P16). - Za projekte koji podrazumijevaju ulaganje u opremu, preporučuje se u fazi prijave i sklapanja ugovora definirati nositelja obaveze održavanja iste (P18). - Tijekom programskog razdoblja preporučuje se organizirati događanja za predstavljanje iskustva i naučenih lekcija u sklopu pojedinih projekata (P19).
---	---

DJELOTOVORNOST

EP 7 Koji rezultati su postignuti provedenim aktivnostima, u kojoj mjeri te koji su vanjski faktori potencijalno utjecali (pozitivno ili negativno) na realizaciju predviđenih rezultata?

EP 8 U kojoj mjeri su ostvareni preduvjeti za postizanje pokazatelja OP-a? Postižu li se pokazatelji OP-a u skladu s vremenskim planom te može li se očekivati dostizanje svih ciljanih vrijednosti?

EP 9 Koje su najučinkovitije i najekonomičnije intervencije provedene u okviru Prioritetne osi 3 te koji su identificirani faktori uspješnosti?

EP 10 Koje intervencije su postigle dodane vrijednosti/rezultate u odnosu na očekivane rezultate? Koje su to dodane vrijednosti/ rezultati i što je dovelo do njihovog ostvarenja, odnosno koji su faktori uspješnosti?

EP 11 U kojoj mjeri su postignuti rezultati intervencija odgovorili na identificirane nacionalne i regionalne potrebe?

Nalazi	Preporuke
<p>N 16. Većina završenih projekata uspješno je ostvarila ciljane vrijednosti projektnih pokazatelja, dok se za većinu projekata koji su još uvijek u tijeku očekuje da će uspjeti postići ciljane vrijednosti do kraja programskog razdoblja. Ipak, nekolicina projekata do cut-off datuma nije postigla očekivane rezultate, a kod nekih ključan rizik predstavljaju pandemija COVID-19, zakonske izmjene te kasno ugovaranje.</p> <p>N 17. Na realizaciju predviđenih rezultata utjecali su razni faktori - pozitivan utjecaj na provedbu zabilježen je u slučajevima snažne sustavne podrške projektima te horizontalne i vertikalne suradnje dionika, dok su provedbu otežavali pandemija COVID-19 te spori procesi sustavnih promjena.</p> <p>N 18. Do cut-off datuma u sklopu svih investicijskih prioriteta postoje pokazatelji ostvarenja za koje nisu ostvareni preduvjeti za postizanje ciljnih vrijednosti. S druge strane, za više od polovice pokazatelja ostvarenja ugovorene ciljne vrijednosti premašuju programske ciljne vrijednosti ili su ciljne vrijednosti već premašene kroz provedene ugovore.</p> <p>N 19. Do cut-off datuma u sklopu investicijskog prioriteta 10.ii te investicijskog prioriteta 10.iii postoji manji broj pokazatelja ostvarenja po investicijskim prioritetima za koje nema predviđenog doprinosa kroz sklopljene ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Preporučuje se da PT1 pripremi okvirni višegodišnji plan objave poziva već u trenutku programiranja u sklopu pripreme intervencijske logike za cijelo programsko razdoblje (P3). - Preporučuje se uložiti maksimum dostupnih kapaciteta UT-a, PT-a 1 i posebice PT-ova 2, u vidu angažmana dodatnih resursa, za intervencije koje bilježe poteškoće u postizanju planiranih rezultata te intervencije koje su kompleksne, a ugovorene relativno kasno tijekom programskog razdoblja. Također, unatoč postojećim mehanizmima potpore tijela SUK-a u pripremi i provedbi postupaka javne nabave, korisnici se i dalje susreću s izazovima, slijedom čega se preporučuje napraviti dubinsku analizu problematičnosti provođenja postupaka javne nabave kako bi se identificirali uzroci i donijele preporuke za postupanje (P11). - S obzirom na povećani opseg posla koji se očekuje na kraju programskog razdoblja, preporučuje se izrada analiza radne opterećenosti temeljem koje će se izraditi procjena potrebnog rješenja (P12). - Preporučuje se kroz snažnu suradnju s drugim tijelima osigurati sustavno uređivanje relevantnih pitanja i preduvjeta za uspješnu provedbu budućeg operativnog programa (P13).

<p>N 20. S obzirom na dosadašnji tijek provedbe ugovorenih projekata te utjecaj provedbe reformi na nacionalnoj razini, postoji određeni rizik od neostvarenja ciljanih vrijednosti manjeg broja pokazatelja ostvarenja premda su kroz sklopljene ugovore stvoreni preduvjeti za postizanje ciljanih vrijednosti tih pokazatelja.</p> <p>N 21. Iz predmeta sklopljenih ugovora i evidentiranog doprinosa pokazateljima ostvarenja proizlazi da se očekuje doprinos gotovo svim specifičnim pokazateljima rezultata, no za neke se pokazatelje ne očekuje ostvarenje ciljanih vrijednosti do kraja programskog razdoblja.</p> <p>N 22. Do cut-off datuma, stupanj učinkovitosti provedbe je na razini investicijskih prioriteta 10.ii i 10.iii umjeren, dok je na razini investicijskog prioriteta 10.iv stupanj učinkovitosti nizak. Navedeno se u velikoj mjeri može povezati s dinamikom provođenja postupaka dodjele bespovratnih sredstava.</p> <p>N 23. Uzimajući u obzir postotak proteklog vremena, utrošenog novca i napretka u ostvarenju pokazatelja, većina projekata ocjenjuje se učinkovitim. Slabija provedbena učinkovitost zabilježena je u slučaju projekata Podrška provedbi Cjelovite kurikularne reforme, Promocija cjeloživotnog učenja, Promocija učeničkih kompetencija i strukovnog obrazovanja kroz strukovna natjecanja i smotre te Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.</p> <p>N 24. Slijedom multikriterijske analize kao najučinkovitije i najekonomičnije intervencije istaknuli su se strateški projekti i projekti koji doprinose sustavnim reformama, a prednjači projekt e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot- projekt).</p> <p>N 25. Ključni identificirani faktori uspješnosti, s procesne strane, su pravovremena priprema projekta, uključenost relevantnih dionika u pripremu te provedbu projekata te osigurana ekspertiza u timu.</p> <p>N 26. Slijedom nekih projekata ostvareno je jačanje komunikacijskih kanala i suradnje među ključnim dionicima i ciljnim skupinama, čime je stvorena podloga za daljnje aktivnosti i ostvarenje učinaka intervencija.</p> <p>N 27. Slijedom nekih projekata ostvareni su tzv. spill-over efekti u pogledu dijeljenja znanja, korištenja rezultata projekata kao početne točke za</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Preporučuje se detaljnije pristupiti planiranju reformskih intervencija u smislu očekivanih ishoda te nužnih preduvjeta da bi se očekivani ishodi ostvarili u ciljanim vrijednostima i vremenskom periodu (P15). - Tijekom programskog razdoblja preporučuje se organizirati događanja za predstavljanje iskustva i naučenih lekcija u sklopu pojedinih projekata (P19).
--	---

<p>nastavak aktivnosti na nacionalnoj razini te spremnosti i mogućnosti odgovora na izvanredne okolnosti poput pandemije COVID-19.</p> <p>N 28. Motiviranost i prethodno iskustvo korisnika te uključenost ciljanih skupina u izražavanje potreba za podrškom, njihov pozitivan stav i prihvatanje reformi na nacionalnoj razini snažno doprinose uspješnoj provedbi projekata.</p> <p>N 29. ESF sredstvima kroz PO3 osigurana je podrška širokom broju ciljanih skupina i različitim potreba te je ostvaren određeni doprinos rješavanju nacionalnih i regionalnih potreba. Ključni se izazovi očituju u pogledu održivosti postignutih rezultata.</p>	
UČINAK	
<p><i>EP 12 U kojoj su mjeri učinci i rezultati u svakom specifičnom cilju dugoročno održivi, te hoće li se takav učinak moći očuvati i bez financiranja iz nacionalnih/europskih fondova?</i></p>	
<p><i>EP 13 Kakav je utjecaj rezultata projekata na širu nacionalnu/regionalnu/lokalnu zajednicu - procjena utjecaja provedenih projekata?</i></p>	
<p><i>EP 14 Bi li učinak bio ostvaren bez ESF potpora, ako da u kojoj mjeri?</i></p>	
Nalazi	Preporuke
<p>N 30. Za ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava kojima se ostvaruju određena unaprjeđenja sustava obrazovanja kao takvog te čine dio ukupne reforme obrazovanja, ne očekuju se značajne poteškoće u pogledu održivosti rezultata postignutih slijedom ESF sufinanciranja.</p> <p>N 31. Nije vjerojatno da će rezultati ugovora kojima se osiguravaju različiti oblici izravne podrške ciljnim skupinama biti održivi na istoj razini bez dalnjeg (EU) sufinanciranja.</p> <p>N 32. Mnogi projekti doprinijeli su povezivanju, jačanju komunikacije i suradnji dionika odgojno-obrazovnog sustava na različitim razinama, slijedom čega se očekuju pozitivni učinci na poboljšanje odgojno-obrazovnog procesa i obrazovnih ishoda.</p> <p>N 33. Važnu ulogu u ostvarenju učinaka slijedom PO3 u pogledu unaprjeđenja odgojno-obrazovnog procesa imaju aktivnosti stručnog usavršavanja i jačanja vještina odgojno-obrazovnog osoblja koje je direktni prenositelj znanja u odgojno-obrazovnim institucijama.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Preporučuje se kroz snažnu suradnju s drugim tijelima osigurati sustavno uređivanje relevantnih pitanja i preduvjeta za uspješnu provedbu budućeg operativnog programa (P13). - Preporučuje se detaljnije pristupiti planiranju reformskih intervencija u smislu očekivanih ishoda te nužnih preduvjeta da bi se očekivani ishodi ostvarili u ciljanim vrijednostima i vremenskom periodu (P15). - Za projekte koji podrazumijevaju ulaganje u opremu, preporučuje se u fazi prijave i sklapanja ugovora definirati nositelja obaveze održavanja iste (P18).

- N 34. Projekti kojima su podržane ključne nacionalne reforme u sektoru obrazovanja, ukoliko se uspješno završe do kraja programskog razdoblja, potencijalno će imati određen učinak na nacionalnoj razini s obzirom da njihovi očekivani rezultati donose nove obrazovne alate, metode i sadržaje koji bi trebali biti korišteni u svim odgojno-obrazovnim ustanovama za koje su primjenjivi.
- N 35. Mogućnost postizanja željenih učinaka značajno ovisi i o sustavnom uređenju pojedinih pitanja na nacionalnoj razini, a ne samo o uspješnosti i rezultatima projekata podržanih kroz PO3.
- N 36. U slučaju projekata putem kojih se pruža izravna podrška ciljanim skupinama, učinci će se možebitno realizirati za neke pojedince koji su bili obuhvaćeni projektima, no u većini je slučajeva potrebno nastaviti s ulaganjima da bi se postignuti rezultati održali na istoj razini ili unaprijedili.

Projekt je sufinancirala Evropska unija iz Europskog socijalnog fonda.

EXECUTIVE SUMMARY

Service for the implementation of assessment (evaluation) within the Operational Program Efficient Human Resources 2014-2020, GROUP: 3 Evaluation of Priority Axis 3 "Education and lifelong learning" (contract number: JN VV-2-2019-3) has started in July 13, 2020 after an order was issued to begin providing service, following the signed Service Contract.

Under the Service Contract, an evaluation was carried out during the implementation of the Operational Program, which according to the envisaged content of the evaluation is called impact evaluation. This type of evaluation is strongly oriented towards establishing cause-and-effect relationships between the undertaken interventions and the results available for the period from the start of the Operational Program to the agreed cut-off date of 30 June 2020 whereby it is planned to establish success factors of the undertaken interventions and room for improvement in the further implementation of the Operational program and / or in the following programming period. Depending on the focus of the impact evaluation itself, there are two types of impact evaluation, which are complementary and used in the implementation of the Contract in question:

- ▶ theory-based evaluation,
- ▶ counterfactual evaluation.

Given the defined closing date of the evaluation, the evaluation is focused on 27 grant procedures with a total of 308 concluded grant contracts. As part of the evaluation based on theory, a desk search, 35 interviews (Annex IV), 4 focus groups (Annex V), three case studies (Chapter 6) and 23 questionnaires were conducted (Annex VI and VII). In addition, a counterfactual evaluation was conducted for the call "Support to adult education by inclusion in priority education programs, aimed at improving the skills and competencies of students in order to increase employability" (UP. 03.2.3.02) under Specific Objective 10.iii.3. within which the following methods were used: Propensity Score Matching method (PSM method), Exact Matching method (EM method) and Difference-in-differences method (DID method).

Evaluation of relevance, effectiveness, efficiency and impact of Priority Axis 3 of the Operational Program Effective Human Resources 2014-2020. was carried out in relation to the following evaluation criteria:

- ▶ Relevance - the need for the program and whether the program adequately responds to the identified needs,
- ▶ Effectiveness of the program - whether the program is on track to meet its objectives based on the progress made,
- ▶ Efficiency with which the program was implemented (efficiency) - achieving immediate results in relation to available resources and funding,
- ▶ Impact - the final results achieved following the implementation of interventions within the program.

As part of the terms of reference, the client defined a set of evaluation questions and grouped them according to the evaluation criteria, i.e. the evaluation questions were

attached to an individual evaluation criterion. During the initial evaluation phase, the service provider, as part of the Initial Report, proposed certain modifications of evaluation questions and the addition of new evaluation questions, in order to focus better and more clearly on the results and impact of interventions, as well as analysis of how and why achieved results. Consequently, within the subject evaluation, answers to 14 evaluation questions were given. Findings (F) and conclusions (C) are presented as follows.

Relevance	
Findings	Conclusions
<p>F 1. Most of the needs addressed at the time of programming are still relevant and it can be expected that the most of the needs addressed will exist after the end of the intervention, especially in the case of interventions that involve direct support to target groups.</p> <p>F 2. Strategic and reform projects have led to addressing some of the needs identified at the beginning of the programming period, although not all have fully achieved the desired results by the cut-off date and there is some risk that some of the results will not be achieved by the end of the programming period.</p> <p>F 3. Although the Operational Program and individual grant calls reflect different analyses related to the context and needs of target groups, the research showed that there is room for improvement in terms of intervention planning and in terms of cooperation and communication among relevant stakeholders. for programming, project selection and call preparation.</p> <p>F 4. Most of the award procedures were carried out early enough and the grant agreements were concluded in a timely manner in order to realize the project activities and achieve the desired project results by the end of the programming period. However, the risk of incomplete implementation and failure to achieve project results occurs in several projects due to external influences and project complexity.</p> <p>F 5. Investment priorities and specific objectives of Priority axis (hereinafter: PA3) are fully in line with Thematic Objective 10 of the Partnership Agreement: Investment in education, training and vocational training for skills and lifelong learning and with Article 2 of the Regulation on the European Social Fund no. 1304/2013.</p> <p>F 6. There is a gap between the allocation of allocation and the needs identified during the implementation of the Operational program (hereinafter: OP).</p> <p>F 7. Activities and investments supported through PA3 are mainly complementary activities and investments that are carried out in parallel through budget funds, other operational programs and European Union programs, and there are no deviations.</p> <p>F 8. Funds available through the ITU mechanism for the field of education have not been mobilized through calls up to the cut-off date and there are difficulties in initiating the award procedures, but also open issues regarding the planning of activities and their financing from the ESF.</p>	<p>C 1. With regard to the relevance of the supported interventions and PA3 in general, it can be concluded that the program support has been appointed to the relevant target groups and mainly for adequate activities and forms of support.</p> <p>C 2. Although the specific objectives under PA3 addressed the relevant target groups and predicted adequate forms of support that respect the EU and the national strategic framework, the need for detailed planning of the interventions, funding and evidence at the time of programming was identified.</p> <p>C 3. The possibilities of the integrated territorial investment (ITI) mechanism have not been used within PA3, which can be partly attributed by the lack of communication between key stakeholders and insufficient consideration of the necessary preconditions for the implementation of the intervention through the ITI mechanism.</p>

Effectiveness	
Findings	Conclusions
<p>F 9. Through the realized allocations of funds, opportunities were opened for co-financing most of the activities and target groups envisaged by the OP by the cut-off date, but some remained unaddressed.</p> <p>F 10. Until the cut-off date, most of the funds from the total allocation of PA3 were released for contracting through initiated award procedures, whereby in Specific goals (hereinafter: SG) 10.ii.2, 10.iii.1 and 10.iv.1 more than 100% allocation of these specific objectives.</p> <p>F 11. The value of published calls in relation to the available allocation and the grant agreement rate are among the lowest for SG 10.ii.1 for which the OP provided the most funds.</p> <p>F 12. A significantly higher interest of applicants was recorded for calls under SG 10.ii.1, 10.iii.2 and 10.iii.3, indicating greater needs or interest in support and interventions than were available.</p> <p>F 13. The analysis carried out among grant beneficiaries following open award procedures generally shows satisfaction with the scope of the call and the funds available to finance the projects. For some target groups, there is a consensus on the necessary additional activities.</p> <p>F 14. The analysis shows that the key contribution of the ESF is reflected in the ability to implement investments faster and to receive support from more members of the target groups than would be possible without EU funds. Some major strategic projects, such as the introduction of e-Schools and regional competence centres, would not be possible to implement on the equal footing without EU co-financing.</p> <p>F 15. Observed at the time of the cut-off date, the results of some projects did not fully justify the investments from the ESF.</p>	<p>C 4. A key area for improvement concerns planning and strengthening cooperation and communication between Bodies in the system of management and control (hereinafter: SMC bodies), beneficiaries and key external stakeholders. In the most effective interventions, this has proven to be a key success factor.</p> <p>C 5. Interventions supported through PA3 have provided access to support for a wide range of target groups, but on the other hand, the dispersion of support to large number of target groups and activities makes it somewhat difficult to address the needs of target groups in the long run.</p>

Efficiency	
Findings	Conclusions
<p>F 16. Most of the completed projects have successfully achieved the target values of the project indicators, while most of the projects that are still ongoing are expected to succeed in achieving the target values by the end of the programming period. However, several projects did not achieve the expected results by the cut-off date, and for some the key risk is the COVID-19 pandemic, legal changes and late contracting.</p> <p>F 17. The realization of the planned results was influenced by various factors - a positive impact on implementation was recorded in cases of strong systematic project support and horizontal and vertical cooperation of stakeholders, while implementation was hampered by the COVID-19 pandemic and slow processes of systemic change.</p> <p>F 18. Until the cut-off date, within all investment priorities, there are performance indicators for which the preconditions for achieving the target values have not been met. On the other hand, for more than half of the performance indicators, the agreed target values exceed the program target values or the target values have already been exceeded through implemented contracts.</p> <p>F 19. Until the cut-off date, within the investment priority 10.ii and the investment priority 10.iii, there is a smaller number of performance indicators by investment priorities for which there is no planned contribution through concluded grant agreements.</p> <p>F 20. Given the current course of implementation of contracted projects and the impact of reforms at the national level, there is a certain risk of not achieving the target values of a small number of performance indicators, although the awarded contracts created the preconditions for achieving target values of these indicators.</p> <p>F 21. From the subject of awarded contracts and recorded contribution to performance indicators, it follows that a contribution to almost all specific performance indicators is expected, but for some indicators the achievement of target values is not expected by the end of the programming period.</p> <p>F 22. Until the cut-off date, the level of implementation efficiency is moderate at the level of investment priorities 10.ii and 10.iii, while at the level of investment priority 10.iv the level of efficiency is low. This can be largely related to the dynamics of the implementation of grant procedures.</p>	<p>C 6. Following the intervention supported under PA3, it is generally not expected to address or reduce the needs of target groups for assistance (due to the same nature of these needs), except in the case of a small number of reform projects that comprehensively introduce the necessary systemic changes.</p> <p>C 7. Not all of the initially predicted results are expected to be achieved by the end of the programming period, but most of them are likely to be achieved.</p>

- F 23. Considering the percentage of elapsed time, money spent and progress in achieving the indicators, most projects are assessed as effective. Weaker implementation efficiency was recorded in the case of the projects Support to the Implementation of Comprehensive Curriculum Reform, Promotion of Lifelong Learning, Promotion of Student Competences and Vocational Education through Vocational Competitions and Festivals, and Modernization of the Vocational Education and Training System.
- F 24. Following the multi-criteria analysis, strategic projects and projects that contribute to systemic reforms were highlighted as the most effective and economical intervention, with the project e-Schools: Establishing a system for the development of digitally mature schools (pilot project) leading the way.
- F 25. The key identified success factors, on the procedural side, are the timely preparation of the project, the involvement of relevant stakeholders in the preparation and implementation of projects and the provided expertise in the team.
- F 26. Following some projects, communication channels and cooperation between key stakeholders and target groups have been strengthened, thus creating a basis for further activities and achieving the effects of interventions.
- F 27. Following some projects, the so-called spill-over effects are accomplished in terms of knowledge sharing, the use of project results as a starting point for continuing activities at the national level, and the readiness and ability to respond to extraordinary circumstances such as the COVID-19 pandemic.
- F 28. Motivation and previous experience of the beneficiaries as well as the involvement of the target groups in expressing their needs for support, their positive attitude and acceptance of reforms at the national level strongly contribute to successful project implementation.
- F 29. ESF funds through PA3 provided support to a wide number of target groups and different needs and a certain contribution was made to addressing national and regional needs. The key challenges are the sustainability of the results achieved.

Impact

Projekt je sufinancirala Evropska unija iz Europskog socijalnog fonda.

Findings	Conclusions
<p>F 30. For grant agreements which make certain improvements to the education system as such and form part of the overall education reform, no significant difficulties are expected in terms of the sustainability of the results achieved following the ESF co-financing.</p> <p>F 31. It is unlikely that the results of contracts providing different forms of direct support to target groups will be sustainable at the same level without further (EU) co-financing.</p> <p>F 32. Many projects have contributed to networking, strengthening communication and cooperation between actors in education system at different levels, as a result of which positive effects are expected to improve the educational process and educational outcomes.</p> <p>F 33. An important role in achieving the effects of PA3 in terms of improving the educational process have activities of professional development and strengthening the skills of educational staff who are the direct transmitter of knowledge in educational institutions.</p> <p>F 34. Projects that support key national reforms in the education sector, if successfully completed by the end of the programming period, will potentially have some impact at the national level as their expected results bring new educational tools, methods and content to be used in all educational institutions for which they are applicable.</p> <p>F 35. The possibility of achieving the desired effects significantly depends on the systematic regulation of certain issues at the national level, and not only on the success and results of projects supported through PA3.</p> <p>F 36. In the case of projects that provide direct support to target groups, the effects may be realized for some individuals involved in the projects, but in most cases, it is necessary to continue investing in order to maintain or improve the results achieved.</p>	<p>C 8. Without ESF funds, some interventions would not be possible. Thanks to the ESF support funds, more people received and important investments were presented in a significantly shorter time than would have been possible without ESF co-financing. In this sense, overall, the benefits of implementing PA3 outweigh the costs.</p> <p>C 9. Part of the achieved results is difficult to maintain without further (EU) funding because these are forms of support that need to be provided on an annual basis. Sustainability of results in the medium or long term at the regional and national level is expected from interventions that have modernized the education system and programs within which professional training of educational staff has been performed, if the results of the intervention are used as intended.</p>

In addition to the above findings and conclusions, the following is a list of recommendations (R):

R 1. It is recommended to prepare a detailed intervention logic for each specific goal that can be related to specific interventions and to make an analysis of the causes of deviations from the planned, delays and other difficulties.

In addition to the conclusions on the identified room for improvement in terms of intervention planning, allocation and target values of indicators (C2 and C3), it is recommended that the MA and IB 1 approach planning in more detail, especially in terms of early detection and concretization of selection procedures that is, the basic eligibility criteria that applicants will have to meet in order to achieve the necessary preconditions for implementation (especially for reform projects) in a timely manner. When defining the details of the call, it is important to take into account their expected contribution to the achievement of program results in the context of the planned time frame of project implementation and preconditions for implementation (e.g. defining strategic or legislative framework, stakeholder roles and stakeholder relations, etc.). This entails preparation of a more detailed intervention logic for each specific goal already at the programming phase or early in the programming period, and in such a way that it can be connected to specific interventions, i.e. scope of interventions which should lead to achievement of the programme goals and target KPIs needs to be planned in more detail. Detailed planning also entails a clear identification of steps necessary not only for contracting, but also for achieving the results at the end of implementation - this especially entails raising awareness of the time component of each step and necessary preconditions for completion of each phase, but also adding the time buffers into planning so that beneficiaries and SMC bodies (MA and IB 1) know which is the latest point to start the selection procedures in order to implement the projects on time and achieve desired results. Steps planned in such a way also need to be monitored and additional measures need to be taken in case there are deviations from the plan, delays and other difficulties. Additional measures include the analysis of the causes of deviations from the planned, delays and other difficulties in order to determine the causes and to identify the responsible party in charge of resolving them.

R 2. It is recommended to develop a system of early identification of operations that are not in a high degree of maturity at the time of inclusion in the OP. In addition, in the phase of identifying operations or collecting project lists of individual potential beneficiaries, it is recommended to determine whether there are certain procedural specifics, obstacles or risks that may affect the allocation of funds and implementation and which need to be addressed early.

Following the findings of the case studies on the ITI mechanism (C3) and the conclusions regarding the planning of interventions and financing (C2 and C5), it is necessary that the SMC bodies in charge of operations planning (MA and IB1) develop a system of early identification of operations that are not in a high degree of maturity. It is logical to plan the implementation of such operations for a somewhat later period, but it is crucial to develop mechanisms that will ensure their timely operationalization and implementation. System of early detection of operations at minimum needs to contain information about potential beneficiaries/ partners, key planned activities and target groups, estimated project value and duration. SMC bodies in charge of operations planning (MA and IB1) should both

individually and in direct communication with potential beneficiaries assess and regularly update maturity level for each identified project. This relates to beneficiaries of direct awards and competent authorities in cases of open calls (e.g. sectoral administration within the Ministry of Science and Education for open calls for vocational schools). Apart from that, already in the phase of operations identification or collection of project lists from individual potential beneficiary, it is necessary to check whether there are any specific procedural requirements, obstacles or risks which may affect the selection procedure and implementation, and which need to be early addressed (e.g. the need to initiate public calls as an additional level of selection (for the selection of eligible partner (s), for the selection of members of the target group who will participate in the activities or for the selection of the appropriate service provider) as part of the planned project activities; in cases of specific functions of the system on local and regional level which need to be imbedded into the EU system, such as with ITU mechanism).

R 3. It is recommended that IB1 prepare an indicative multiannual plan for publishing calls already at the time of programming as part of the preparation of the intervention logic for the whole programming period.

In relation to selection procedures, MA and especially IB1 need to ensure minimal delays in publishing calls for proposals as well as establish mechanisms for more realistic planning of selection procedures. It is recommended that already in the programming phase or early in the programming period IB1 prepares a framework multiannual plan for publishing calls for proposals, as part of the intervention logic for the whole programming period. In this way it would be clear from beginning of the programming period in which way (time schedule, financial allocation and call type) desired results are planned to be achieved by the end of the programming period.

R 4. It is recommended to include in the indicative annual plans for the publication of calls only those calls for which a sufficient level of readiness for submission of project proposals and for which a preliminary consultation with potential beneficiaries has been conducted.

Following R2, it is recommended that only those calls for which a sufficient level of readiness for submission of project proposals is achieved and for which prior consultations have been conducted with the potential beneficiaries (and component authorities for open procedures) in a form of work groups, focus groups, questionnaires or other, are included in the annual indicative list of selection procedures. This also entails the need for MA and IB1 to initiate and actively lead communication with potential applicants or competent authorities before and during preparation of the calls in order to ensure timely informing, but also collection of feedback through a dialog about project readiness, potential risks and obstacles for submission of proposals or successful implementation of projects, needs, etc.

R 5. It is recommended that the MA ensures timely identification of the risk of delays in initiating the planned award procedures in the form of information in the direct communication of the MA with the IB 1 on a minimum two-month basis.

It is recommended that the MA ensures such monitoring of the selection procedures which will not detect already existing delays, but which will allow for timely identification of risks from delays in starting selection procedures. This involves informing in direct

communication between MA and IB1 on a bimonthly basis at minimum. In case MA detects delay risks, it is recommended that it ensures adequate support and specific guidelines for IB1 to prevent occurrence of delays or at least minimize them. Cancellation of selection procedures needs to be minimal, however if MA or IB1 decide to cancel some selection procedures, they need to inform potential applicants about this immediately so that the applicants may focus on finding other sources of funding.

R 6. It is recommended to systematically improve the communication of all stakeholders in the programming phase and during implementation, and to consider the preconditions and potential obstacles that may affect the successful implementation.

Following the conclusions on the identified room for improvement in terms of cooperation and communication (C3 and C4), intervention planning should be carried out on the basis of active communication between SMC bodies, beneficiaries, target group representatives and other key stakeholders, in order to provide inputs at all levels, but also to identify risks and open issues that may negatively affect implementation and that need to be addressed in order to create the preconditions for the successful implementation of the necessary interventions. Already in the programming phase it is recommended to perform studies and analyses of target groups' needs by using both national data bases and methods such as focus groups with target groups, work groups with SMC bodies and other sectoral competent authorities related to specific interventions, group of measures of specific goal, work groups with ITI cities², direct communication with potential beneficiaries of direct awards. Apart from that, it is the key that MA and IB1 establish a participative relationship and communication with (potential) beneficiaries also during preparation of the calls for proposals, in order to make necessary adjustments prior to call publishing which can lead to more efficient implementation and maximum benefits for the target groups - this does not entail only beneficiaries of the direct awards, but all beneficiaries.

R 7. In case the ITI mechanism is reused as part of the implementation of this PO in the new financial perspective, it is recommended to establish an effective operational structure and procedures at an early stage, and for the MA to consider delegating part of the administrative functions related to ITI implementation to ITI cities.

Further to the conclusion on the failed implementation of the ITI mechanism under PO3 (C3), in case the ITI mechanism is reused as part of the implementation of this PO in the next financial perspective, it is necessary to establish an effective operating structure from the beginning which will include relevant representatives of SMC bodies, ITI cities and potentially other local self-government units located on the territory of reference agglomerations / urban areas, and to actively use such operating structure for reaching agreements and resolving open matters. Also, it is necessary that MA considers delegating part of the administrative functions related to the implementation of the ITI mechanism already in the beginning of the programming period, based on the positive experiences of the implementation of this mechanism within the OPCC.

---

² The term 'ITI cities' refers to the cities of the centers of urban agglomerations/ areas.

R 8. The use of an ad-hoc evaluation mechanism is recommended to improve the overall quality of policy dialogue related to the implementation of operations.

In addition to the need to improve the overall quality of policy dialogue related to the implementation of operations under PO3 (following C1 and C2), MA should place special emphasis on the use of the ad-hoc evaluation mechanism that remained completely unused within the Evaluation Plan for the 2014 - 2020 programming period. An operation to fund STEM scholarships could be one of the immediate candidates for ad-hoc evaluation as the findings of this study indicate certain shortcomings in its design.

R 9. It is recommended that the MA ensures timely implementation of evaluations, the results of which will serve as a basis for decision-making.

Following R8, evaluation mechanisms need to be adequately planned in the next programming period, especially in the context of the possibility of modifications to the operational program. In order to be able to make good use of the modification of the operational program as measure of program cycle management, it is necessary that MA ensures timely implementation of evaluations, the results of which will serve as a basis for decision-making. This means that MA and IB1 need to ensure collection and monitoring of data necessary for the implementation of evaluations in accordance with the future Evaluation Plan (for example, in cases where the implementation of counterfactual evaluation is planned, it is necessary to form appropriate control groups before project implementation).

R 10. It is recommended that SMC bodies and sectoral authorities strengthen the synergy between different funding sources through a clear division of labour and clear expectations regarding the contribution to the end result.

Following C2 and C5, it is necessary to clearly define, at the national level, how complementing interventions from different sources will achieve the desired and long-term sustainable results in the education sector, i.e. strengthen synergies between different funding sources through clear division of labour and clear expectations in terms of contributing to the end result. Synergies need to be maximized at the level of the operational program itself (between priority axes) and individual priority axes (between individual interventions), both through the planning of complementary scope interventions and through the management of the time aspect of implementing allocation procedures in a way that allows synergies and realize. Both SMC bodies and sectoral competent authorities in education need to address this recommendation, especially Ministry of Education (units responsible for individual reforms), AVETAE, ASHE, ETTA, NCEEE (primarily for existing analyses and research).

R 11. It is recommended to invest the maximum available capacities of MA, IB 1 and especially IBs 2, in the form of engaging additional resources, for interventions that record difficulties in achieving the planned results and interventions that are complex and contracted relatively late during programming period. Also, despite the existing support mechanisms of the SMC bodies in the preparation and implementation of public procurement procedures, beneficiaries still face challenges, after which it is recommended to make an in-depth analysis of the

problems of conducting public procurement procedures to identify causes and make recommendations for action.

Regarding the achievement of the expected results of PO3 (C7), in order to ensure the successful implementation and absorption of ESF funds, by the end of the programming period 2014 - 2020 it is recommended to invest maximum of available capacities of MA, IB1 and especially IBs 2 to achieving planned results and interventions that are complex and contracted relatively late during the programming period (especially the second phase of the e-School project and the projects for the establishment of regional competence centres). Possible additional mechanisms may include preparation and regular updates (on monthly basis) of results, KPIs and allocation usage projections, as well as activating additional mechanism of support to beneficiaries if the projections reveal risks of non reaching planned results and KPIs. Additional support mechanisms may entail support in conducting public procurement procedures, shortening deadlines for approving grant amendments, requests for payments, etc. engaging additional resources to provide support. Also, despite the existing support mechanisms of the SMC bodies in the preparation and implementation of public procurement procedures, beneficiaries still face challenges, after which it is recommended to make an in-depth analysis of the problems of conducting public procurement procedures to identify causes and make recommendations for action.

R 12. Given the increased scope of work expected at the end of the programming period, it is recommended to make workload analyses based on which an assessment of the required solution will be made.

Also, in relation to C7, in order to ensure the absorption of as much of the available EU funds under PO3 in programming period 2014 - 2020, it is necessary that IBs 2 ensure approvals of requests for payments in line with the planned deadlines, given the increased workload expected at the end of the programming period and the possible overlap with the beginning of the next programming period. It is recommended that for these purposes analyses of the workload of the bodies be made, taking into account that most projects are still under implementation, that final reports need to be approved for completed projects, that projects need to be monitored after their implementation and potentially monitored newly contracted projects from the new programming period. Based on the above analysis, it is necessary to make an assessment of whether it is necessary to make a reallocation of existing resources.

R 13. It is recommended to ensure, through strong cooperation with other bodies, the systematic regulation of relevant issues and preconditions for the successful implementation of the future operational program.

In order to maximize the usefulness and efficiency of ESF funds in the coming period, it is necessary to ensure, as soon as possible, a systematic regulation of all relevant issues, such as the adoption or updating of all necessary regulations, procedures, etc. (for example encourage sectoral authorities for further systematic regulation of teaching assistants and acknowledging it as an occupation with clear criteria for professional competence and settling their employment in a way which enables security and continuity of employment, as well as security and continuity of support for children and students in need of such support) , as well as related to the implementation of the future operational program (for example,

reduction of administrative burden, related to, i.e. simplification of project selection and simplification of implementation and monitoring procedures identified by all SMC bodies and all beneficiaries as key aggravating factors in their work). This recommendation entails strengthening cooperation with sectoral authorities such as Ministry of Education, in order to enable systemic solving of prerequisites for efficient implementation of ESF measures and permanent impacts.

R 14. It is recommended to continue to provide direct support to target groups related to the social dimension of education, and to encourage the competent authorities in the implementation of institutional reforms necessary for the sustainable and long-term functioning of funded programs (operations).

When it comes to direct support to target groups, they have mostly currently justified the investment from ESF funds and there shouldn't be hesitation to use this source of funds in the next programming period to consolidate existing achievements, especially regarding the social dimension of education (scholarships for students of lower socio-economic status, support to children and students of lower socio-economic status for entering education system, support to children and students with difficulties) (C6 , C8 and C9). At the same time, it is important that Ministry of Education does not reduce the existing allocations from the State budget for reference programs, and in a better scenario allocations should be (significantly) increased in order to strengthen the financial sustainability of these mechanisms. At the same time, it is necessary to take into account the institutional reforms necessary for some of them to function in the long run: here the first example is the need to improve the position of teaching assistants and communication intermediaries in terms of professionalisation of this occupation, because otherwise there is a risk of labour shortage capable of performing these important tasks. This at minimum requires enabling the public servant status for teaching assistants and communication intermediaries through appropriate normative changes, as well as including their material rights into collective bargaining processes. Key actors for implementation of this recommendation are the competent Ministry of Education, Ministry of Finance and potentially relevant unions in the education system.

R 15. It is recommended to approach the planning of reform interventions in more detail in terms of expected outcomes and the necessary preconditions for the expected outcomes to be achieved in the target values and time period.

Following R12 and R15, in context of reform projects such as holistic curricular reform, implementation of the Croatian qualification framework, modernisation of vocational education and training, promotion of lifelong learning, it is recommended to plan the interventions in more detail, considering expected outcomes and preconditions for achievement of those outcomes in targeted values and time slope. Such planning mandates involvement of sectoral competent authorities as well (Ministry of Education, AVETAE, ASHE) and Ministry of Finance, in order to reach agreements on sources and amounts of financing certain parts/ activities/ project of these reforms. It is recommended that the overall planning is done for a multiannual period, i.e. including the whole programming period, in order to specify total expected achievements of these reforms by the end of the period as well as expected ESF contribution to these achievements (not only in financial sense, but primarily in sense of results). In addition, it would be useful to set up a mechanism

for regular monitoring of reform progress on national level (e.g. semmi-annually) and that SMC bodies, sectoral competent authorities and Ministry of Finance manage potential risks together.

R 16. Regarding scholarships for students in STEM fields of science, it is recommended to consider them linking to socio-economic conditions or some other form of financial support for these students.

In case EU co-financing for students in STEM continues in the next programming period, it is possible to consider additional forms of support or scholarships award related to socio-economic criteria. Regarding promotion of enrolment into STEM studies, additional promotional measures or extracurricular programs in secondary schools may be considered.

R 17. Regarding the support to Roma children and students, it is recommended to pay attention to the additional needs expressed and to achieve active direct communication with the representatives of the target group.

Considering consensus between participants of the interviews on topics of support to Roma children and students, it is recommended that MA and IB1 in cooperation with the Ministry of Education pay attention to additional needs for support in this target group, especially in relation to engaging Roma teaching assistants. As part of this it is recommended to establish a direct communication with representatives of this target group.

R 18. For projects that involve investment in equipment, it is recommended at the stage of application and conclusion of the contract to define the holder of the obligation to maintain it.

For projects which involve investments in equipment, it necessary to define the owner of equipment maintenance obligations already in the phase of project proposal and grant contracting. By the end of project implementation beneficiaries need to prepare a plan for financial and technical sustainability of equipment applicable after the end of project - if necessary, this plan should be prepared in cooperation with bodies to which ownership and maintenance of equipment will be transferred so that they have all the necessary inputs for planning their own financial plans / budgets. If ownership and maintenance of equipment are being transferred to other bodies, beneficiary needs to deliver all equipment documentation, guarantees, technical specifications, etc. to this body immediately after the project ends.

R 19. During the programming period, it is recommended to organize events to present experiences and lessons learned within individual projects.

It is recommended that IB1 in cooperation with IBs 2 organizes workshops, public presentations or similar types of events during the programming period for purpose of presentation of project experiences and exchange of lessons learned, exchange of knowledge, good and bad practices, especially for beneficiaries but also for SMC bodies, national competent authorities for education and other interested parties.

The connection between recommendations and findings is presented below:

RELEVANCE	
<i>EQ 1 In what socio-economic context are the interventions under Priority Axis 3 carried out? Are the objectives, interventions and indicators envisaged by the OP for PO3 still relevant in the current socio-economic context</i>	
<i>EP 2 To what extent is the implementation of activities adequately planned in relation to the common and specific indicators of the relevant investment priority in the context of the initial values and set goals?</i>	
<i>EP 3 To what extent is the link between the selected thematic objective and the investment priorities under Priority Axis 3 visible with the identified national and regional needs and the allocated financial resources?</i>	
<i>EP 4 Is there, and if so, in what form is the complementarity of the activities planned through the ITU mechanism under Priority Axis 3 with the relevant funds that are the source of investment for the ITU mechanism?</i>	
Findings	Recommendations
<p>F 1. Most of the needs addressed at the time of programming are still relevant and it can be expected that the most of the needs addressed will exist after the end of the intervention, especially in the case of interventions that involve direct support to target groups.</p> <p>F 2. Strategic and reform projects have led to addressing some of the needs identified at the beginning of the programming period, although not all have fully achieved the desired results by the cut-off date and there is some risk that some of the results will not be achieved by the end of the programming period.</p> <p>F 3. Although the Operational Program and individual grant calls reflect different analyses related to the context and needs of target groups, the research showed that there is room for improvement in terms of intervention planning and in terms of cooperation and communication among relevant stakeholders. for programming, project selection and call preparation.</p> <p>F 4. Most of the award procedures were carried out early enough and the grant agreements were concluded in a timely manner in order to realize the project activities and achieve the desired project results by the end of the programming period. However, the risk of incomplete implementation and failure to achieve project results occurs in several projects due to external influences and project complexity.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - It is recommended to prepare a detailed intervention logic for each specific goal that can be related to specific interventions and to make an analysis of the causes of deviations from the planned, delays and other difficulties (R1). - It is recommended to develop a system of early identification of operations that are not in a high degree of maturity at the time of inclusion in the OP. In addition, in the phase of identifying operations or collecting project lists of individual potential beneficiaries, it is recommended to determine whether there are certain procedural specifics, obstacles or risks that may affect the allocation of funds and implementation and which need to be addressed early (R2). - It is recommended that IB1 prepare an indicative multiannual plan for publishing calls already at the time of programming as part of the preparation of the intervention logic for the whole programming period (R3). - It is recommended that the MA ensures timely identification of the risk of delays in initiating the planned award procedures in the form of

<p>F 5. Investment priorities and specific objectives of Priority axis (hereinafter: PA3) are fully in line with Thematic Objective 10 of the Partnership Agreement: Investment in education, training and vocational training for skills and lifelong learning and with Article 2 of the Regulation on the European Social Fund no. 1304/2013.</p> <p>F 6. There is a gap between the allocation of allocation and the needs identified during the implementation of the Operational program (hereinafter: OP).</p> <p>F 7. Activities and investments supported through PA3 are mainly complementary activities and investments that are carried out in parallel through budget funds, other operational programs and European Union programs, and there are no deviations.</p> <p>F 8. Funds available through the ITU mechanism for the field of education have not been mobilized through calls up to the cut-off date and there are difficulties in initiating the award procedures, but also open issues regarding the planning of activities and their financing from the ESF.</p>	<p>information in the direct communication of the MA with the IB 1 on a minimum two-month basis (R5).</p> <ul style="list-style-type: none"> - It is recommended to systematically improve the communication of all stakeholders in the programming phase and during implementation, and to consider the preconditions and potential obstacles that may affect the successful implementation (R6). - In case the ITI mechanism is reused as part of the implementation of this PO in the new financial perspective, it is recommended to establish an effective operational structure and procedures at an early stage, and for the MA to consider delegating part of the administrative functions related to ITI implementation to ITI cities (R7). - The use of an ad-hoc evaluation mechanism is recommended to improve the overall quality of policy dialogue related to the implementation of operations (R8). - It is recommended that the MA ensures timely implementation of evaluations, the results of which will serve as a basis for decision-making (R9). - It is recommended that SMC bodies and sectoral authorities strengthen the synergy between different funding sources through a clear division of labour and clear expectations regarding the contribution to the end result (R10). - It is recommended to ensure, through strong cooperation with other bodies, the systematic regulation of relevant issues and preconditions for the successful implementation of the future operational program (R13). - It is recommended to approach the planning of reform interventions in more detail in terms of expected outcomes and the necessary preconditions for the expected outcomes to be achieved in the target values and time period (R15).
--	---

EFFECTIVENESS	
<p>EP 5 To what extent are the target groups and their needs adequately covered through published calls and contracted projects?</p> <p>EP 6 Assessment of investment benefits: do the benefits of the implemented measures outweigh the costs, ie what benefits have been achieved for the money spent and do the benefits outweigh the planned ones?</p>	
Findings	Recommendations
<p>F 9. Through the realized allocations of funds, opportunities were opened for co-financing most of the activities and target groups envisaged by the OP by the cut-off date, but some remained unaddressed.</p> <p>F 10. Until the cut-off date, most of the funds from the total allocation of PA3 were released for contracting through initiated award procedures, whereby in Specific goals (hereinafter: SG) 10.ii.2, 10.iii.1 and 10.iv.1 more 100% allocation of these specific objectives.</p> <p>F 11. The value of published calls in relation to the available allocation and the grant agreement rate are among the lowest for SG 10.ii.1 for which the OP provided the most funds.</p> <p>F 12. A significantly higher interest of applicants was recorded for calls under SG 10.ii.1, 10.iii.2 and 10.iii.3, indicating greater needs or interest in support and interventions than were available.</p> <p>F 13. The analysis carried out among grant beneficiaries following open award procedures generally shows satisfaction with the scope of the call and the funds available to finance the projects. For some target groups, there is a consensus on the necessary additional activities.</p> <p>F 14. The analysis shows that the key contribution of the ESF is reflected in the ability to implement investments faster and to receive support from more members of the target groups than would be possible without EU funds. Some major strategic projects, such as the introduction of e-Schools and regional competence centres, would not be possible to implement on the equal footing without EU co-financing.</p> <p>F 15. Observed at the time of the cut-off date, the results of some projects did not fully justify the investments from the ESF.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - It is recommended to develop a system of early identification of operations that are not in a high degree of maturity at the time of inclusion in the OP. In addition, in the phase of identifying operations or collecting project lists of individual potential beneficiaries, it is recommended to determine whether there are certain procedural specifics, obstacles or risks that may affect the allocation of funds and implementation and which need to be addressed early (R5). - It is recommended to include in the indicative annual plans for the publication of calls only those calls for which a sufficient level of readiness for submission of project proposals and for which a preliminary consultation with potential beneficiaries has been conducted (R4). - It is recommended to systematically improve the communication of all stakeholders in the programming phase and during implementation, and to consider the preconditions and potential obstacles that may affect the successful implementation (R6). - It is recommended to approach the planning of reform interventions in more detail in terms of expected outcomes and the necessary preconditions for the expected outcomes to be achieved in the target values and time period (R15). - Regarding scholarships for students in STEM fields of science, it is recommended to consider them linking to socio-economic conditions or some other form of financial support for these students (R16).

	<ul style="list-style-type: none"> - For projects that involve investment in equipment, it is recommended at the stage of application and conclusion of the contract to define the holder of the obligation to maintain it (R18). - During the programming period, it is recommended to organize events to present experiences and lessons learned within individual projects (R19).
EFFICIENCY	
<i>EP 7 What results were achieved by the implemented activities, to what extent and what external factors potentially influenced (positively or negatively) the realization of the planned results?</i>	
<i>EP 8 To what extent have the preconditions for achieving the OP indicators been met? Are the indicators of the OP achieved in accordance with the time plan and can all the target values be expected to be reached?</i>	
<i>EP 9 What are the most efficient and cost-effective interventions implemented under Priority Axis 3 and what are the identified success factors?</i>	
<i>EP 10 Which interventions achieved added value / results in relation to the expected results? What are these added values / results and what led to their realization, ie what are the success factors?</i>	
<i>EP 11 To what extent have the results of the interventions responded to the identified national and regional needs?</i>	
Findings	Recommendations
<p>F 16. Most of the completed projects have successfully achieved the target values of the project indicators, while most of the projects that are still ongoing are expected to succeed in achieving the target values by the end of the programming period. However, several projects did not achieve the expected results by the cut-off date, and for some the key risk is the COVID-19 pandemic, legal changes and late contracting.</p> <p>F 17. The realization of the planned results was influenced by various factors - a positive impact on implementation was recorded in cases of strong systematic project support and horizontal and vertical cooperation of stakeholders, while implementation was hampered by the COVID-19 pandemic and slow processes of systemic change.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - It is recommended that IB1 prepare an indicative multiannual plan for publishing calls already at the time of programming as part of the preparation of the intervention logic for the whole programming period (R3). - It is recommended to invest the maximum available capacities of MA, IB 1 and especially IBs 2, in the form of engaging additional resources, for interventions that record difficulties in achieving the planned results and interventions that are complex and contracted relatively late during programming period. Also, despite the existing support mechanisms of the SMC bodies in the preparation and implementation of public procurement procedures, beneficiaries still face challenges, after which

<p>F 18. Until the cut-off date, within all investment priorities, there are performance indicators for which the preconditions for achieving the target values have not been met. On the other hand, for more than half of the performance indicators, the agreed target values exceed the program target values or the target values have already been exceeded through implemented contracts.</p> <p>F 19. Until the cut-off date, within the investment priority 10.ii and the investment priority 10.iii, there is a smaller number of performance indicators by investment priorities for which there is no planned contribution through concluded grant agreements.</p> <p>F 20. Given the current course of implementation of contracted projects and the impact of reforms at the national level, there is a certain risk of not achieving the target values of a small number of performance indicators, although the awarded contracts created the preconditions for achieving target values of these indicators.</p> <p>F 21. From the subject of awarded contracts and recorded contribution to performance indicators, it follows that a contribution to almost all specific performance indicators is expected, but for some indicators the achievement of target values is not expected by the end of the programming period.</p> <p>F 22. Until the cut-off date, the level of implementation efficiency is moderate at the level of investment priorities 10.ii and 10.iii, while at the level of investment priority 10.iv the level of efficiency is low. This can be largely related to the dynamics of the implementation of grant procedures.</p> <p>F 23. Considering the percentage of elapsed time, money spent and progress in achieving the indicators, most projects are assessed as effective. Weaker implementation efficiency was recorded in the case of the projects Support to the Implementation of Comprehensive Curriculum Reform, Promotion of Lifelong Learning, Promotion of Student Competences and Vocational Education through Vocational Competitions and Festivals, and Modernization of the Vocational Education and Training System.</p> <p>F 24. Following the multi-criteria analysis, strategic projects and projects that contribute to systemic reforms were highlighted as the most</p>	<p>it is recommended to make an in-depth analysis of the problems of conducting public procurement procedures to identify causes and make recommendations for action (R11).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Given the increased scope of work expected at the end of the programming period, it is recommended to make workload analyses based on which an assessment of the required solution will be made (R12). - It is recommended to ensure, through strong cooperation with other bodies, the systematic regulation of relevant issues and preconditions for the successful implementation of the future operational program (R13). - It is recommended to approach the planning of reform interventions in more detail in terms of expected outcomes and the necessary preconditions for the expected outcomes to be achieved in the target values and time period (R15). - During the programming period, it is recommended to organize events to present experiences and lessons learned within individual projects (R19).
---	--

<p>effective and economical intervention, with the project e-Schools: Establishing a system for the development of digitally mature schools (pilot project) leading the way.</p> <p>F 25. The key identified success factors, on the procedural side, are the timely preparation of the project, the involvement of relevant stakeholders in the preparation and implementation of projects and the provided expertise in the team.</p> <p>F 26. Following some projects, communication channels and cooperation between key stakeholders and target groups have been strengthened, thus creating a basis for further activities and achieving the effects of interventions.</p> <p>F 27. Following some projects, the so-called spill-over effects are accomplished in terms of knowledge sharing, the use of project results as a starting point for continuing activities at the national level, and the readiness and ability to respond to extraordinary circumstances such as the COVID-19 pandemic.</p> <p>F 28. Motivation and previous experience of the beneficiaries as well as the involvement of the target groups in expressing their needs for support, their positive attitude and acceptance of reforms at the national level strongly contribute to successful project implementation.</p> <p>F 29. ESF funds through PA3 provided support to a wide number of target groups and different needs and a certain contribution was made to addressing national and regional needs. The key challenges are the sustainability of the results achieved.</p>	
--	--

IMPACT

EP 12 To what extent are the effects and results of each specific objective sustainable in the long run, and will such an effect be maintained without funding from national / European funds?

EP 13 What is the impact of project results on the wider national / regional / local community - assessment of the impact of implemented projects?

EP 14 Would the impact have been achieved without ESF support, if so to what extent?

Findings	Recommendations
----------	-----------------

<p>F 30. For grant agreements which make certain improvements to the education system as such and form part of the overall education reform, no significant difficulties are expected in terms of the sustainability of the results achieved following the ESF co-financing.</p> <p>F 31. It is unlikely that the results of contracts providing different forms of direct support to target groups will be sustainable at the same level without further (EU) co-financing.</p> <p>F 32. Many projects have contributed to networking, strengthening communication and cooperation between actors in education system at different levels, as a result of which positive effects are expected to improve the educational process and educational outcomes.</p> <p>F 33. An important role in achieving the effects of PA3 in terms of improving the educational process have activities of professional development and strengthening the skills of educational staff who are the direct transmitter of knowledge in educational institutions.</p> <p>F 34. Projects that support key national reforms in the education sector, if successfully completed by the end of the programming period, will potentially have some impact at the national level as their expected results bring new educational tools, methods and content to be used in all educational institutions for which they are applicable.</p> <p>F 35. The possibility of achieving the desired effects significantly depends on the systematic regulation of certain issues at the national level, and not only on the success and results of projects supported through PA3.</p> <p>F 36. In the case of projects that provide direct support to target groups, the effects may be realized for some individuals involved in the projects, but in most cases, it is necessary to continue investing in order to maintain or improve the results achieved.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - It is recommended to ensure, through strong cooperation with other bodies, the systematic regulation of relevant issues and preconditions for the successful implementation of the future operational program (R13). - It is recommended to approach the planning of reform interventions in more detail in terms of expected outcomes and the necessary preconditions for the expected outcomes to be achieved in the target values and time period (R15). - For projects that involve investment in equipment, it is recommended at the stage of application and conclusion of the contract to define the holder of the obligation to maintain it (R18).
---	--

1. UVOD

Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava (u dalnjem tekstu: Naručitelj ili MRMS) i Ernst & Young Savjetovanje d.o.o. (u dalnjem tekstu: Izvršitelj ili EY) sklopili su dana 7. srpnja 2020. godine Ugovor provedbe vrednovanja (evaluacije) u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020 (dalje: OPULJP), GRUPA: 3 Vrednovanje Prioritetne osi 3 "Obrazovanje i cjeloživotno učenje" (broj ugovora: JN VV-2-2019-3) (u dalnjem tekstu: Ugovor). Na sjednici Hrvatskog Sabora održanoj 22. srpnja 2020. godine donesen je Zakon o ustrojstvu i djelokrugu tijela državne uprave (NN 85/2020) kojim je ustrojeno Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike. S obzirom na to da su Naručitelj i Izvršitelj na početnom sastanku održanom 16. srpnja 2020. godine usuglasili 30. lipnja 2020. godine kao datum zadnjeg stanja u odnosu na koji će se izvršiti vrednovanje (cut-off date), u analizi će se koristiti nazivi Tijela državne uprave koji su bili važeći u promatranom periodu. Prilikom formiranja zaključaka i preporuka, a koje se odnose na buduće razdoblje provedbe Europskog socijalnog fonda (u dalnjem tekstu: ESF), koristit će se novi nazivi Tijela državne uprave.

Nastavno na potpisani Ugovor, Naručitelj je dana 13. srpnja 2020. godine pisanim putem (elektroničkom poštom) izdao EY-u nalog za početak obavljanja usluge. Ugovor je sklopljen na 15 mjeseci od izdavanja naloga za početak obavljanja usluge. Također, Naručitelj i Izvršitelj su dana 7. srpnja 2020. godine potpisali zaseban Ugovor o obradi osobnih podataka kojim se preciznije i detaljnije reguliraju prava i obveze u odnosu na obradu osobnih podataka.

Sukladno Ugovoru sklopljenom s Naručiteljem i Dokumentaciji o nabavi (u dalnjem tekstu: DON), Izvršitelj je dužan izraditi Završno izvješće o provedenom vrednovanju koje sadrži:

- ▶ izvršni sažetak s osvrtom na rezultate i primijenjenu metodologiju - na hrvatskom i engleskom jeziku;
- ▶ detaljno opisanu korištenu metodologiju;
- ▶ odgovore na sva postavljena evaluacijska pitanja;
- ▶ zaključke provedene evaluacije i preporuke (koje prate zaključke);
- ▶ priloge (grafove, tablice, slike i ostalu dokumentaciju iz vrednovanja);
- ▶ financijsko izvješće (proračun projekta).

U sklopu navedenog, EY, sukladno ugovornoj obvezi, dostavlja ovo Završno izvješće o provedenom vrednovanju Prioritetne osi 3 „Obrazovanje i cjeloživotno učenje“.

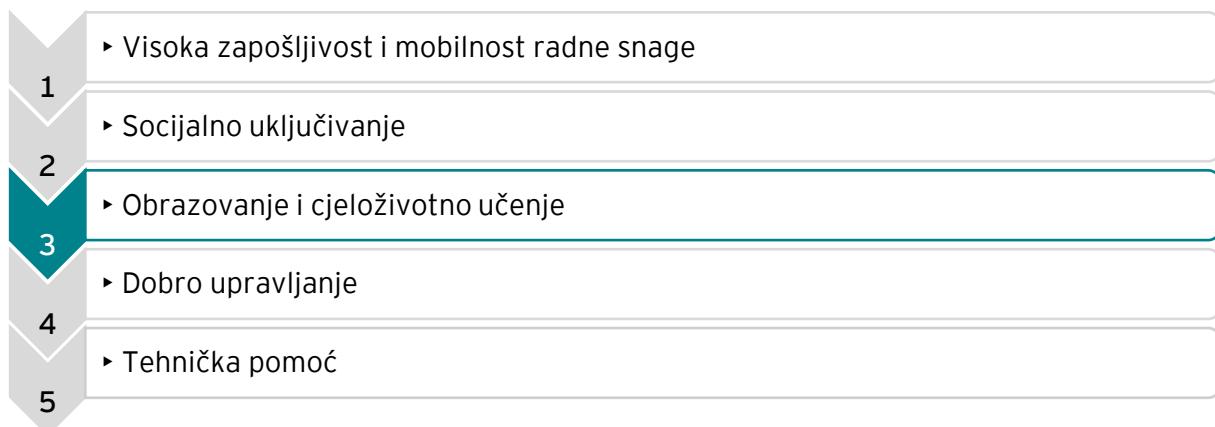
Svrha Završnog izvješća je dati cjelovite odgovore na evaluacijska pitanja i iznijeti evaluacijske nalaze, zaključke i preporuke. Ovo izvješće predstavlja cjelovitu ocjenu relevantnosti, djelotvornosti, učinkovitosti i učinka Prioritetne osi 3 „Obrazovanje i cjeloživotno učenje“ čija je provedba sufinancirana sredstvima Europskog socijalnog fonda u sklopu OPULJP-a. Svi zaključci i preporuke služe kao informacija tijelima iz sustava upravljanja i kontrole EU fondova (u dalnjem tekstu: SUK), korisnicima bespovratnih sredstava u okviru Prioritetne osi 3 (u dalnjem tekstu: PO3) te svim drugim zainteresiranim dionicima o uspješnosti podržanih intervencija i čimbenicima koji su doveli do određenih rezultata, ali i kao ulazna informacija koja će poslužiti za planiranje i provedbu budućih intervencija u području obrazovanja i cjeloživotnog učenja, a možebitno i šire.

2. CILJ I SVRHA PROVEDBE VREDNOVANJA

OPULJP je plansko programski dokument kojim su opisane i razrađene mjere i aktivnosti za učinkovitu provedbu i korištenje ESF-a. OPULJP je inicijalno usvojen od strane Europske komisije 17. prosinca 2014. dok je trenutno važeća verzija 6.0 od 20. kolovoza 2020. godine³.

Cilj OPULJP-a jest pridonijeti rastu zapošljavanja i jačanju socijalne kohezije u Republici Hrvatskoj pri čemu je usmjeren na ulaganja kroz pet prioritetnih osi kako slijedi:

U okviru predmetnog Ugovora, EY je usmjeren konkretno na PO3, a vrednovanje se vrši u odnosu na inačicu Operativnog programa koja je bila važeća na cut-off datum vrednovanja (30.6.2020.), a to je verzija 5.0. Glavni ciljevi razvoja obrazovanja i cjeloživotnog učenja utvrđeni Strategijom Europa 2020. su smanjenje stope ranog odustajanja od obrazovanja na manje od 10% i završetak tercijarnog ili ekvivalentnog obrazovanja barem u postotku od 40% za osobe životne dobi od 30 do 34 godine. Prema podacima Eurostata iz 2013. godine postotak ranog odustajanja od obrazovanja u Hrvatskoj je iznosio 4,5%, što je bolje od prosjeka EU-a. Međutim, samo 25,6% osoba životne dobi od 30 do 34 godine završava tercijarno ili ekvivalentno obrazovanje. Sukladno navedenom, ciljevi predmetne prioritetne osi jesu unapređenje kvalitete cijelokupnoga sustava odgoja i obrazovanja i znanosti, kao i poboljšanje njegove učinkovitosti te usklađenosti s potrebama na tržištu rada.

Ukupna vrijednost PO3 iznosi 450.000.000 EUR (EU sredstva), odnosno 3.420.000.000,00 HRK i uključuje sljedeće investicijske prioritete te pripadajuće specifične ciljeve (u dalnjem tekstu: SC):

³ http://www.esf.hr/wordpress/wp-content/uploads/2020/08/Programme_2014HR05M9OP001_6_0_en.pdf

Prioritetna os	Investicijski prioritet	Oznaka SC	SC
PO3 "Obrazovanje i cjeloživotno učenje"	10.ii: Poboljšanje kvalitete i učinkovitosti tercijarnog i ekvivalentnog obrazovanja te pristupa njemu radi povećanja sudjelovanja u njemu i njegova stjecanja, posebno za skupine u nepovoljnem položaju	10.ii.1.	Poboljšanje kvalitete, relevantnosti i učinkovitosti visokog obrazovanja
	10.iii: Povećanje jednakog pristupa cjeloživotnom učenju za sve dobne skupine u formalnom, neformalnom i informalnom okruženju, unapređenje znanja, vještina i kompetencija radne snage, promicanje fleksibilnih načina učenja, između ostalog profesionalnim savjetovanjem i potvrđivanjem stečenih kompetencija	10.ii.2.	Povećanje stope stečenog visokog obrazovanja
		10.ii.3.	Poboljšanje uvjeta rada za hrvatske istraživače
	10.iv: Poboljšanje značaja obrazovnih sustava i sustava osposobljavanja za tržište rada, olakšavanje prijelaza iz škole na posao, jačanje sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te njihove kvalitete, između ostalog mehanizmima za predviđanje vještina, prilagodbom nastavnih planova i programa te uvođenjem i razvojem sustava učenja koji se temelje na radu, uključujući dualne sustave učenja i programe naukovanja	10.iii.1.	Omogućavanje boljeg pristupa obrazovanju učenicima u nepovoljnem položaju u predtercijarnom obrazovanju
		10.iii.2.	Promicanje pristupa cjeloživotnom učenju kroz unapređivanje ključnih kompetencija studenata, te primjenu informacijskih i komunikacijskih tehnologija u poučavanju i učenju
		10.iii.3.	Poboljšanje obrazovnog sustava za odrasle i unapređenje vještina i kompetencija odraslih polaznika
		10.iv.1.	Modernizacija ponude strukovnog obrazovanja te podizanje njegove kvalitete radi povećanja zapošljivosti učenika kao i mogućnosti za daljnje obrazovanje

Do cut-off datuma pokrenuto je ukupno 27 postupaka dodjele bespovratnih sredstava u sklopu PO3. Najviše je izravnih postupaka dodjele (15), zatim otvorenih poziva (10) te dva ograničena poziva.

Tablica 1: Pregled broja postupaka dodjele bespovratnih sredstava po vrsti dodjele

	Otvoreni poziv	Ograničeni poziv	Izravna dodjela
10.ii.1	3	-	1
10.ii.2	-	-	2
10.ii.3	-	-	3
10.iii.1	4	-	-
10.iii.2	2	-	3
10.iii.3	1	-	3
10.iv.1	-	2	3
UKUPNO	10	2	15

Izvor: UT (Tablica Objavljeni pozivi OPULJP)

Nastavno na pokrenutih 27 postupaka dodjele sklopljeno je ukupno 308⁴ ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava (nakon cut-off datuma broj sklopljenih ugovora slijedom poziva objavljenih do cut-off datuma je i nešto veći jer je 28.8.2020. sklopljen još i ugovor e-Škole: Razvoj sustava digitalno zrelih škola (II. faza) te je 3.7.2020. godine sklopljeno još 20 ugovora za uspostavu regionalnih centara kompetentnosti u strukovnom obrazovanju u (pod)sektorima strojarstvo, elektrotehnika i računalstvo, poljoprivreda i zdravstvo).

Tablica 2: Broj sklopljenih ugovora po specifičnim ciljevima

Specifični cilj	Broj sklopljenih ugovora
10.ii.1	85
10.ii.2	2
10.ii.3	3
10.iii.1	148
10.iii.2	34
10.iii.3	27
10.iv.1	9

Izvor: UT (Tablica Objavljeni pozivi OPULJP)

U okviru predmetnog Ugovora provodi se vrednovanje u tijeku provedbe OPULJP-a (ili periodično vrednovanje ili srednjoročno vrednovanje), a koje se prema predviđenom sadržaju vrednovanja naziva vrednovanje učinka. Vrednovanje učinka usmjereno je na analizu i ocjenu rezultata do sada poduzetih intervencija, odnosno želi se ispitati:

- ▶ Je li intervencija bila uspješna?
- ▶ U kojoj je mjeri intervencija uspješna?
- ▶ Kako i zašto je intervencija uspjela?

Ova vrsta vrednovanja snažno je orijentirana ka utvrđivanju uzročno-posljedičnih veza između poduzetih intervencija i rezultata dostupnih za razdoblje od početka provedbe

⁴ Do cut-off datuma vrednovanja bilo je završeno 142 ugovora, 165 ih je bilo u provedbi, a jedan je bio raskinut.

OPULJP-a do dogovorenog zaključnog datuma vrednovanja (tzv. cut-off datum) 30. lipnja 2020. godine. Ovakvim se vrednovanjem u tijeku provedbe operativnog programa žele utvrditi čimbenici uspješnosti poduzetih intervencija te prostor za unaprjeđenje u daljnjoj provedbi operativnog programa i/ili u narednom programskom razdoblju. Ovisno o usmjerenosti same evaluacije na učinak, dvije su vrste vrednovanja učinka, koje se upotpunjaju i koje se koriste u okviru provedbe predmetnog Ugovora:

- ▶ **vrednovanje utemeljeno na teoriji** koje daje uvid u teoriju promjene, odnosno odgovara na pitanje zašto i pod kojim okolnostima intervencija dovodi do određenog rezultata ('jesu li intervencije provedene sukladno planu kako bi proizvele očekivanu promjenu').
- ▶ **protučinjenično vrednovanje** čija je svrha dati vjerodostojan odgovor na pitanje „koliko“ promjene intervencija proizvodi i je li promatrana promjena u samom ishodu nakon provedbe intervencije uzrokovana tom intervencijom (otkrivanje uzročno-posljedične veze usporedbom grupe koja je prošla intervenciju s grupom koja nije prošla intervenciju). Odnosno, analizira se u kojoj su mjeri neki ostvareni učinci rezultat provedene intervencije u odnosu na neke druge čimbenike ili situaciju gdje je promatrana intervencija izostala.

Svrha navedenog jest procijeniti relevantnost, djelotvornost, učinkovitost i učinak dosad provedenih intervencija u okviru ugovorenih/proведенih projekata/operacija te doprinos očekivanim rezultatima koji bi se trebali postići provedbom aktivnosti u okviru pojedinih investicijskih prioriteta.

3. EVALUACIJSKI KRITERIJI I EVALUACIJSKA PITANJA

Vrednovanje relevantnosti, djelotvornosti, učinkovitosti i učinka Prioritetne osi 3 OPULJP-a provedeno je u odnosu na evaluacijske kriterije i evaluacijska pitanja koje je Naručitelj propisao u sklopu Dokumentacije o nabavi, a u skladu sa Strategijom vrednovanja provedbe Europskih strukturnih i investicijskih fondova finansijske perspektive 2014. - 2020. u Republici Hrvatskoj (travanj 2018.), Evaluacijskim planom OPULJP-a (prosinac 2019.).

Vrednovanje je provedeno u odnosu na sljedeće evaluacijske kriterije:

- ▶ **Relevantnost** - potreba za programom i odgovara li program na adekvatan način na identificirane potrebe,
- ▶ **Učinkovitost** (efektivnost) programa (engl. effectiveness) - je li program na tragu ispunjenja svojih ciljeva na temelju postignutog napretka,
- ▶ **Djelotvornost** (efikasnost) kojom je program proveden (engl. efficiency) - postizanje neposrednih rezultata u odnosu na raspoložive resurse i financiranje,
- ▶ **Učinak** (engl. impact) - krajnji rezultati postignuti slijedom provedbe intervencija u sklopu programa.

Naručitelj je u sklopu Opisa posla definirao set evaluacijskih pitanja te ih grupirao prema kriterijima vrednovanja, odnosno evaluacijska pitanja pridružio je pojedinom kriteriju vrednovanja. Tijekom početne faze vrednovanja, Izvršitelj je u sklopu Početnog izvješća predložio određene modifikacije evaluacijskih pitanja te dodavanje novih evaluacijskih pitanja, a kako bi se cijelokupno vrednovanje što bolje i jasnije usmjerilo na ispitivanje rezultata i učinka poduzetih intervencija, ali i analizu kako i zašto je došlo do ostvarenih rezultata. Pri tome je fokus bio na omogućavanju prepoznavanja što šireg spektra naučenih lekcija, a kako bi rezultati ovog vrednovanja bili što korisniji za daljnje postupanje UT-a i drugih dionika - kako do kraja ovog programske razdoblja, tako i u narednom programskom razdoblju. Neki prijedlozi izmjena nisu se odnosili na sadržajne izmjene pitanja, već samo na premještanje pojedinih pitanja iz jedne kategorije kriterija za vrednovanje u neku drugu koju se ocijenilo prikladnjom s obzirom na ono što se pitanjem želi istražiti.

Nastavno na odobrenje konačne inačice Početnog izvješća zaprimljeno 6. listopada 2020. godine, vrednovanje je provedeno vodeći se sljedećim setom evaluacijskih pitanja:

Relevantnost

- EP 1. U kojem socio-ekonomskom kontekstu se provode intervencije u okviru Prioritetne osi 3? Jesu li ciljevi, intervencije i pokazatelji predviđeni OP-om za PO3 i dalje relevantni u sadašnjem socio-ekonomskom kontekstu?
- EP 2. U kojoj mjeri je provedba aktivnosti adekvatno planirana u odnosu na zajedničke i specifične pokazatelje relevantnog investicijskog prioriteta u kontekstu polaznih vrijednosti i postavljenih ciljeva?
- EP 3. U kojoj mjeri je vidljiva poveznica između odabranog tematskog cilja i investicijskih prioriteta u okviru Prioritetne osi 3 s identificiranim nacionalnim i regionalnim potrebama te dodijeljenim finansijskim sredstvima?
- EP 4. Postoji li i ako da, u kojem obliku komplementarnost aktivnosti planiranih kroz ITU mehanizam u okviru Prioritetne osi 3 s relevantnim fondovima koji su izvor ulaganja za ITU mehanizam?

Učinkovitost

- EP 5. U kojoj su mjeri ciljne skupine i njihove potrebe na odgovarajući način obuhvaćene kroz objavljene pozive i kroz ugovorene projekte?
- EP 6. Procjena koristi za ulaganje: da li koristi od provedenih mjera nadilaze troškove, odnosno koje su koristi postignute za potrošen novac i nadilaze li postignute koristi planirane?

Djelotvornost

- EP 7. Koji rezultati su postignuti provedenim aktivnostima, u kojoj mjeri te koji su vanjski faktori potencijalno utjecali (pozitivno ili negativno) na realizaciju predviđenih rezultata?
- EP 8. U kojoj mjeri su ostvareni preduvjeti za postizanje pokazatelja OP-a? Postižu li se pokazatelji OP-a u skladu s vremenskim planom te može li se očekivati dostizanje svih ciljnih vrijednosti?
- EP 9. Koje su najučinkovitije i najekonomičnije intervencije provedene u okviru Prioritetne osi 3 te koji su identificirani faktori uspješnosti?
- EP 10. Koje intervencije su postigle dodane vrijednosti/rezultate u odnosu na očekivane rezultate? Koje su to dodane vrijednosti/ rezultati i što je dovelo do njihovog ostvarenja, odnosno koji su faktori uspješnosti?
- EP 11. U kojoj mjeri su postignuti rezultati intervencija odgovorili na identificirane nacionalne i regionalne potrebe?

Učinak

- EP 12. U kojoj su mjeri učinci i rezultati u svakom specifičnom cilju dugoročno održivi, te hoće li se takav učinak moći očuvati i bez financiranja iz nacionalnih/europskih fondova?
- EP 13. Kakav je utjecaj rezultata projekata na širu nacionalnu/regionalnu/lokalnu zajednicu - procjena utjecaja provedenih projekata?
- EP 14. Bi li učinak bio ostvaren bez ESF potpora, ako da u kojoj mjeri?

U sklopu Početnog izvješća detaljno su razrađeni pristup i metodologija za odgovor na svako evaluacijsko pitanje. Pri tome su korišteni evaluacijski okviri u kojima su za svako evaluacijsko pitanje definirani: kriteriji/ elementi koji će se analizirati da bi se došlo do odgovora na pitanje, izvori ulaznih podataka, metode i alati za prikupljanje podataka te pristup i osnovne metode analize. Svi evaluacijski okviri pridruženi su kriterijima vrednovanja u sklopu kojih se odgovara na evaluacijska pitanja, a cjeloviti evaluacijski okviri nalaze se u Prilogu I. ovog Završnog izvješća.

4. PROVEDENE AKTIVNOSTI I METODOLOGIJA

Vrednovanje relevantnosti, djelotvornosti, učinkovitosti i učinka Prioritetne osi 3 OPULJP-a obuhvatilo je vrednovanje temeljeno na teoriji i protučinjenično vrednovanje te su u sklopu svakog korištene odgovarajuće metode prikupljanja i analize podataka nužnih za donošenje evaluacijskih zaključaka i pripremu odgovora na evaluacijska pitanja.

4.1. Vrednovanje temeljeno na teoriji

Vrednovanje temeljeno na teoriji podrazumijeva korištenje metoda/alata poput istraživanja za stolom, upitnika, intervjeta, fokus grupe, studija slučaja. EY je tijekom provedbe vrednovanja redovno komunicirao s Naručiteljem vezano za pripremu samih alata, ali i vezano za identifikaciju prikladnih ispitanika i sugovornika za pojedine teme.

4.1.1. Istraživanje za stolom

Istraživanje za stolom provodilo se tijekom cijelog procesa vrednovanja, a najintenzivnije je bilo u početnim mjesecima vrednovanja (od kolovoza do prosinca 2020. godine). Pomoću ove metode EY je prikupio i analizirao relevantne programske i strateške dokumente, prethodno izrađene studije i analize vezane za različite razine obrazovanja i ciljane skupine, izvješća nadležnih tijela o provedbi OPULJP-a i nacionalnih programa/ strategija za različita područja obrazovanja, baze podataka i statistike dostupne na službenim stranicama Državnog zavoda za statistiku i tijela nadležnih za različita područja obrazovanja, te druge dokumente i izvore podataka koji su bili javno dostupni ili koje je dostavio Naručitelj nastavno na traženje EY-a. Cjeloviti popis dokumenata i izvora podataka korištenih za potrebe ovog vrednovanja nalazi se u Prilogu II. Izvješća.

Osim prethodno navedenog, Naručitelj je u početnoj fazi provedbe vrednovanja omogućio voditeljici projekta pristup Integriranom informacijskom sustavu za upravljanje europskim strukturnim i investicijskim fondovima u razdoblju od 2014. do 2020. (u dalnjem tekstu: ESIF MIS) za Prioritetnu os 3 te je dostavio mikropodatke o sudionicima svih podržanih intervencija. Informacije iz navedenih izvora također su obrađene metodom istraživanja za stolom.

4.1.2. Upitnici

U sklopu ovog vrednovanja upitnici su korišteni za prikupljanje informacija o relevantnosti, učinkovitosti, djelotvornosti i učincima intervencija koje su bile podržane kroz otvorene postupke dodjele i to samo za ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava sklopljene do 30.6.2020. godine (cut-off datum vrednovanja). Upitnici su ispitanicima distribuirani tijekom siječnja i veljače 2021. godine, u online formi (*Google forms*). Prikljenjeni odgovori su anonimni.

Upitnici su pripremljeni i distribuirani dvjema ključnim skupinama:

- ▶ **Korisnici/ partneri projekata** (potpisnici ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava i projektni partneri koji provode projektne aktivnosti),
- ▶ **Sudionici projekata** (skupine koje su sudjelovale u projektima i kojima su projekti bili namijenjeni, poput nastavnika, pomoćnika u nastavi, studenata, znanstvenika, itd).

U nastavku je dan pregled poziva za koje je provedeno prikupljanje podataka pomoću upitnika te su svakome pridruženi ispitanici kojima je pojedini upitnik bio upućen, dok se korišteni upitnici nalaze u Prilogu VI. i VII. predmetnog izvješća.

Tablica 3: Pregled poziva i ispitanika kojima je upućen upitnik u skupini korisnici / partneri projekata

Poziv	Ispitanici	Broj ispitanika	Broj zaprimljenih odgovora	Stopa odgovorenosti
Internacionalizacija visokog obrazovanja	Sveučilišta, veleučilišta, visoka učilišta i fakulteti	81	28	33%
Provedba HKO-a na razini visokog obrazovanja	Sveučilišta, veleučilišta, visoka učilišta i fakulteti	109	43	39%
Razvoj, unapređenje i provedba stručne prakse u visokom obrazovanju	Sveučilišta, veleučilišta, visoka učilišta i fakulteti	89	38	42%
Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza I, II i III	Jedinice lokalne i regionalne samouprave	151	88	58%
	Osnovne i srednje škole	1.354	351	27%
Programska, stručna i finansijska podrška obrazovanju učenika romske nacionalne manjine	Jedinice lokalne i regionalne samouprave	27	12	44%
	Osnovne škole i dječji vrtići	22	12	54%
Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijskoj razini	Jedinice lokalne i regionalne samouprave	19	7	36%
	Osnovne i srednje škole	90	43	45%
Unapređenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja	Osnovne i srednje škole	62	33	53%
Podrška obrazovanju odraslih polaznika uključivanjem u prioritetne programe obrazovanja, usmjerene unapređenju vještina i kompetencija polaznika u svrhu povećanja zapošljivosti	Ustanove za obrazovanje odraslih	49	27	55%

Izvor: Analiza autora

Tablica 4: Pregled poziva i ispitanika kojima je upućen upitnik u skupini sudionici/ ciljne skupine

Poziv	Ispitanici	Broj ispitanika	Broj zaprimljenih odgovora	Stopa odgovorenosti
Razvoj, unaprjeđenje i provedba stručne prakse u visokom obrazovanju	Studenti koji pohađaju stručnu praksu	195	95	48%
Dodjela stipendija studentima u prioritetnim područjima (STEM)	Studenti koji su primili stipendiju	8.067	1.969	24%
Dodjela stipendija studentima nižeg socio - ekonomskog statusa	Studenti koji su primili stipendiju	13.349	3.973	29%
Povećanje pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija - e-izvori	Korisnici e-izvora	622	213	34%
Projekt razvoja karijera mladih istraživača - izobrazba novih doktora znanosti	Mentori Doktorandi	168	138	82%
Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza I, II i III	Nastavnici i/ili ravnatelji Pomoćnici u nastavi/ stručni komunikacijski posrednici	3.293	833	24%
Programska, stručna i finansijska podrška obrazovanju učenika romske nacionalne manjine	Nastavnici i/ili ravnatelji	22	12	54%
e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot-projekt)	Nastavnici i/ili ravnatelji u pilot školama	3.921	756	19%
Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijskoj razini	Nastavnici i/ili ravnatelji	1.417	266	18%
Unapređenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja	Nastavnici i/ili ravnatelji	1.319	349	26%
Podrška obrazovanju odraslih polaznika uključivanjem u prioritetne programe obrazovanja, usmjerene unapređenju vještina i kompetencija polaznika u svrhu povećanja zapošljivosti	Polaznici programa	644	224	34%
Modernizacija sustava stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta	Strukovni nastavnici	1.892	413	21%

Izvor: Analiza autora

Pri korištenju rezultata upitnika u sklopu odgovora na evaluacijska pitanja u ovom Završnom izvješću uvijek je, uz rezultat, dana informacija o broju ispitanika i zaprimljenih odgovora za pojedinačno pitanje iz upitnika te informacija o statističkoj grešci i koeficijentu pouzdanosti.

Rezultati upitnika se u cijelokupnom izvješću promatraju zajedno s informacijama prikupljenima pomoću drugih metoda istraživanja kako bi se osiguralo maksimalno razumijevanje te davanje objektivnih odgovora, potvrđenih kroz više metoda istraživanja.

4.1.3. Intervjui

U sklopu ovog vrednovanja provedeno je prikupljanje informacija pomoću intervjeta u dvije faze:

- ▶ Prvi set intervjeta proveden je tijekom prosinca 2020. godine s predstavnicima tijela SUK-a te s korisnicima izravnih dodjela koji su sklopili ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava do 30.6.2020. godine (cut-off datum vrednovanja).
- ▶ Dodatni set intervjeta proveden je tijekom svibnja i početkom lipnja 2021. godine sa ciljem upotpunjavanja prethodno prikupljenih i analiziranih informacija za nekoliko specifičnih tema i podržanih intervencija, a intervjuirani su predstavnici različitih nadležnih tijela u području obrazovanja i tržišta rada, predstavnici različitih udruga, pojedinačni stručnjaci za različita područja obrazovanja.

Provđeno je ukupno 35 intervjeta, a cijeloviti popis održanih intervjeta s pripadajućim temama i popisom sudionika nalazi se u Prilogu IV. Izvješća. Zbog utjecaja pandemije COVID-19 te radi sigurnosti sudionika, svi su intervjeti održani u online formi putem Microsoft Teams platforme.

Informacije prikupljene pomoću intervjeta se u sklopu ovog vrednovanja i odgovora na evaluacijska pitanja koriste i u kombinaciji s informacijama prikupljenima pomoću drugih metoda istraživanja te služe za dodatno razumijevanje činjenica, kvantitativnih podataka i kvalitativnih informacija dobivenih kroz istraživanje za stolom i kroz upitnike. Pomoću intervjeta prikupljena je i povratna informacija o iskustvima različitih dionika vezano za provedbu i rezultate Prioritetne osi 3 OPULJP-a.

4.1.4. Fokus grupe

Prikupljanje informacija pomoću fokus grupe provedeno je tijekom svibnja i početkom lipnja 2021. godine. Fokus grupe organizirane su sa ciljem fokusirane rasprave i prikupljanja dodatnih informacija u sklopu četiri teme:

- ▶ Hrvatski kvalifikacijski okvir (u dalnjem tekstu: HKO),
- ▶ Pomoćnici u nastavi,
- ▶ Projekt e-Škole,
- ▶ Mechanizam integriranih teritorijalnih ulaganja (u dalnjem tekstu: ITU mehanizam).

Provđene su ukupno 4 fokus grupe, a cijeloviti popis održanih fokus grupa s pripadajućim temama i popisom sudionika nalazi se u Prilogu V. Izvješća. Zbog utjecaja pandemije COVID-19 te radi sigurnosti sudionika, sve su fokus grupe održane u online formi putem Microsoft Teams platforme.

Informacije prikupljene pomoću fokus grupe se u sklopu ovog vrednovanja i odgovora na evaluacijska pitanja koriste u kombinaciji s informacijama prikupljenima pomoću drugih metoda istraživanja te služe za dodatno razumijevanje stavova različitih dionika vezano za neka specifična pitanja.

4.1.5. Studije slučaja

U sklopu ovog vrednovanja provedeno je i istraživanje pomoću studija slučaja. Studija slučaja omogućava uočavanje uzročno-posljedičnih veza između postupanja i rezultata tih postupanja, odnosno krajnjih postignuća pa i učinaka. Takav pojedinačni slučaj, premda je individualan i provodi se kao zasebna cjelina, objašnjava uzročno-posljedične veze i donosi lekcije koje mogu biti primjenjive na šиру populaciju, odnosno mogu biti primjenjive i za neke druge (buduće) intervencije, programe ili mehanizme.

Sa ciljem razumijevanja provedbenih mehanizama te faktora uspješnosti ili neuspjeha pojedinih intervencija, odabrane su tri studije slučaja:

- ▶ Provedba HKO-a u okviru ESF-a,
- ▶ Primjena ITU mehanizma u sklopu PO3,
- ▶ Provedba i rezultati pilot-projekta e-Škole i poveznica s projektom e-Škole (II. faza).

Rezultati studija slučaja korišteni su primarno za odgovore na pitanja u području učinkovitosti, djelotvornosti i učinka, a naučene lekcije i identificirani faktori uspješnosti uklapljeni su na odgovarajući način i u preporuke koje proizlaze iz ovog vrednovanja.

Cjelovite studije slučaja nalaze se u poglavljiju 6. ovog Izvješća.

4.2. Protučinjenična evaluacija

U sklopu Početnog izvješća provedena je analiza poziva objavljenih do cut-off datuma vrednovanja, odnosno do 30.6.2020. godine, te je od ukupno 27 poziva za jedan utvrđeno da ima potencijal za provedbu protučinjenične evaluacije: „Podrška obrazovanju odraslih polaznika uključivanjem u prioritetne programe obrazovanja, usmjerene unapređenju vještina i kompetencija polaznika u svrhu povećanja zapošljivosti“ (MIS kod: UP. 03.2.3.02) u sklopu Specifičnog cilja 10.iii.3.

Ovaj poziv usmjeren je na problem niske zastupljenosti odraslih u obrazovanju izvan inicijalnog obrazovanja (u obrazovanju odraslih) i na povećanje broja osoba s kvalifikacijama primjerenih potrebama tržišta rada. Također, s obzirom da u RH još uvijek postoji veliki broj osoba bez završene osnovne škole, poziv je usmjeren na uključivanje odraslih polaznika u programe završavanja osnovnoškolskog obrazovanja za odrasle.

Ciljane skupine u sklopu ovog poziva su:

- ▶ odrasle osobe bez završenog osnovnog obrazovanja,
- ▶ odrasle osobe s nižim razinama kvalifikacija uključujući i razinu 4.1 prema Hrvatskom kvalifikacijskom okviru,
- ▶ odrasle osobe u dobi između 15-34 godine bez kvalifikacija (samo sa završenom osnovnom razinom obrazovanja),
- ▶ dugotrajno nezaposlene osobe starije od 34 godine s razinom kvalifikacija koja odgovara razini 1-4.2 prema Hrvatskom kvalifikacijskom okviru.

Intervencija je ocijenjena prikladnom za provedbu protučinjenične evaluacije iz sljedećih razloga:

- ▶ Provedba sufinanciranih programa cjeloživotnog obrazovanja počela je u 2018. godini te je većina programa završila s provedbom u 2018. ili 2019. godini i moguće je identificirati pojedince koji su završili program. Stoga se može reći da je protek vremena od završetka intervencije dostatan da bi se mogli ispitati ostvareni učinci.
- ▶ Moguće je jasno utvrditi tretiranu skupinu, a to su pojedinci za koje je poznat datum izlaska iz programa cjeloživotnog obrazovanja (odnosno završetka programa) te za koje postoji informacija o praćenju njihovog statusa zaposlenja u razdoblju od minimalno 6 mjeseci nakon izlaska iz programa.
- ▶ Tretirana skupina je prema inicijalnom pregledu mikropodataka ocijenjena kao dovoljno velika da bi se pomoći statističkih metoda mogao donijeti relevantan zaključak o učinku. U tretiranu skupinu uključeni su svi sudionici koji su završili programe obrazovanja do kraja travnja 2020. godine, odnosno za koje postoje informacije o statusu zaposlenja 6 mjeseci od kraja travnja 2020. godine.
- ▶ Moguće je jasno utvrditi učinak koji se želi ispitati, a to je: je li pohađanje sufinanciranih programa cjeloživotnog obrazovanja doprinijelo zaposlenju pojedinaca u područjima za koje su se kroz te programe obrazovali i u kojoj mjeri?

Dio informacija o tretiranoj skupini bio je dostupan iz mikropodataka, a ostale potrebne podatke dostavili su Ministarstvo znanosti i obrazovanja (u dalnjem tekstu: MZO) i Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (u dalnjem tekstu: HZMO) tijekom siječnja 2021. godine. Analizom i strukturiranjem podataka tretirana skupina je u konačnici uključivala 784 osobe koje su sudjelovale u programima obrazovanja financiranim ESF sredstvima u okviru PO3. S obzirom da kontrolna skupina nije bila definirana prije ili tijekom provedbe programa obrazovanja, istu je bilo potrebno formirati temeljem analize strukture tretirane skupine. Stoga su tijekom svibnja 2021. godine od strane HZMO-a dostavljeni podaci za dodatnih 20.000 osoba od kojih je formirana kontrolna skupina.

Za formiranje kontrolne skupine korištena je metoda uparivanja prema sklonosti (engl. *Propensity Score Matching*) (dalje: PSM metoda) i metoda točnog uparivanja (engl. *Exact Matching*) (dalje: EM metoda), pri čemu je PSM metoda bila primijenjena na kvantitativne podatke o pojedincima iz obje skupine, EM metoda na kvalitativne podatke. Za svakog pojedinca u tretiranoj skupini kao i za svaku od dodatnih 20.000 osoba izračunata je vjerojatnost sudjelovanja u intervenciji (engl. *Propensity score*) temeljem odabralih neovisnih varijabli. U konačnici je svakom pojedincu iz tretirane skupine pridružen pojedinac iz kontrolne skupine koji je imao najbliži Propensity score i kojeg je bilo moguće točno upariti s pojedincem iz tretirane skupine po varijablama obrazovanja i prethodnog zanimanja, odnosno koji je po svojim karakteristikama najsličniji pojedincu iz tretirane skupine. Na taj način je osigurano da su tretirana i kontrolna skupina po svojim karakteristikama usporedive, odnosno da su neke od varijabli koje mogu utjecati na zapošljavanje kontrolirane (dob, obrazovanje, prethodno radno iskustvo, trajanje nezaposlenosti).

Za utvrđivanje neto učinaka intervencije korištena je metoda razlika-u-razlikama (engl. *Difference-in-differences*) (dalje: DID metoda). Detaljniji opis provedbe i rezultati protučinjenične evaluacije predstavljeni su u poglavljju 7 ovog Izvješća.

5. EVALUACIJSKI NALAZI I ODGOVORI NA EVALUACIJSKA PITANJA

5.1. Relevantnost

EP 1 U kojem socio-ekonomskom kontekstu se provode intervencije u okviru Prioritetne osi 3? Jesu li ciljevi, intervencije i pokazatelji predviđeni OP-om za PO3 i dalje relevantni u sadašnjem socio-ekonomskom kontekstu?

Nalaz 1. Većina potreba adresiranih u trenutku programiranja još uvijek je relevantna te se može očekivati da će većina adresiranih potreba postojati i po završetku intervencija, posebice u slučaju intervencija koje podrazumijevaju izravnu podršku ciljanim skupinama.

Podržane intervencije planirane su temeljem prethodno provedenih analiza/studija, komunikacije s ključnim dionicima, u skladu s nacionalnim strateškim okvirom u području obrazovanja kojim su utvrđene mjere za razdoblje od 2014. do 2020. (a u nekim slučajevima i dalje)⁵ te u skladu s europskim strateškim i regulatornim okvirom⁶ i Partnerskim sporazumom⁷.

Strategija Europa 2020 kao glavne ciljeve razvoja obrazovanja i cjeloživotnog učenja definira smanjenje stope **ranog odustajanja od obrazovanja** na manje od 10% te **završetak tercijarnog ili ekvivalentnog obrazovanja** za osobe životne dobi od 30. do 40. godine u postotku od 40%. U trenutku pripreme OPULJP-a, prema podatcima iz Eurostata, 2013. godine je postotak ranog odustajanja od obrazovanja u Republici Hrvatskoj iznosio 4,5%, a samo 25,6% osoba životne dobi od 30 do 34 godina završava tercijarno ili ekvivalentno obrazovanje. U 2019. godini je postotak ranog odustajanja od obrazovanja u Hrvatskoj iznosio 3%, što je najmanje od svih država članice EU, a 31,1% osoba životne dobi od 30 do 34 godine završava tercijarno ili ekvivalentno obrazovanje. Stoga i dalje postoje potrebe za povećanjem broja osoba koje pohađaju i završavaju visokoškolsko obrazovanje.

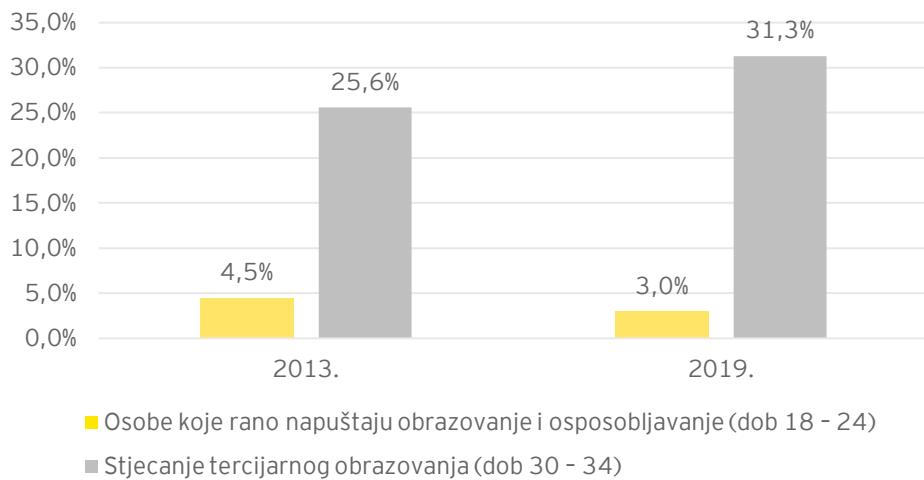
⁵ To se prije svega odnosi na krovni nacionalni strateški dokument u području obrazovanja, a to je [Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije \(NN 124/2014\)](#). Osim te strategije, podržani projekti su, ovisno o području i specifičnom cilju uskladeni još i sa: [Nacionalnim planom za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja 2018. - 2021.](#), [Nacionalnom strategijom za uključivanje Roma za razdoblje 2013. - 2020.](#), [Desetljećem za uključivanje Roma 2005. - 2015.](#), [Operativnim programom za romsku nacionalnu manjinu](#), [Strategijom razvoja sustava strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj 2008. - 2013.](#), [Strategijom cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere u RH 2016.-2020.](#), [Nacionalnim program za mlade za razdoblje od 2014. do 2017. godine te usvojenim Planovima implementacije Garancije za mlade.](#)

⁶ Specifični ciljevi u sklopu PO3 nadovezuju se na europske strateške ciljeve u području obrazovanja i cjeloživotnog učenja, prvenstveno ciljeve [Strategije Europa 2020.](#)

⁷ [Sporazum o partnerstvu između Republike Hrvatske i Europske komisije za korištenje EU strukturnih i investicijskih fondova za rast i radna mesta u razdoblju 2014.-2020.](#)

Grafikon 1: Udio osoba koje rano napuštaju obrazovanje te osoba koje su stekle tercijarno obrazovanje u RH, usporedba 2013. i 2019. godine

Izvor: Analiza autora prema podatcima iz Eurostat-a⁸

Hrvatska zaostaje za prosjekom EU-a u pogledu **sudjelovanja djece u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju**. Sudjelovanje u sustavu predškolskog odgoja i obrazovanja znatno je povećano u posljednjih nekoliko godina, ali je i dalje među najnižima u EU. Udio djece u dobi između 4 godine i dobi za početak obveznog osnovnog obrazovanja koji sudjeluje u ranom obrazovanju i skrbi u trenutku programiranja 2013. godine za RH iznosilo je 71,7%, a 2019. godine 81%. Isto je daleko od referentne vrijednosti EU-a za 2020. godinu koja iznosi 95%⁹ te su potrebe za uključivanjem djece u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju još uvijek relevantne u današnjem socio-ekonomskom kontekstu.

Najnovija provjera rezultata učenika u čitanju, znanosti i matematici potvrđuje nedostatke u **kvaliteti obrazovnog sustava**. Iako je stopa ranog napuštanja školovanja i ospozobljavanja najniža u EU, rezultati Programa Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) za međunarodno ispitivanje znanja i vještina učenika (PISA) za 2018. pokazuju da učenici postižu slabije rezultate od prosjeka EU-a u čitanju i znanosti, posebno u matematici. Stopa nezadovoljavajućih rezultata u prirodnim znanostima (25,4% u odnosu na prosjek EU-a koji iznosi 21,6%) i matematici (31,2% u odnosu na prosjek EU-a koji iznosi 22,4%) među najvišima je u EU-u, dok je udio visokih rezultata u ta tri predmeta među najnižima (oko 5%)¹⁰. Stoga su potrebe za unaprjeđenjem i modernizacijom obrazovnih programa i dalje aktualne.

U trenutku programiranja OPULJP-a, samo 48% **učenika romske nacionalnosti** u dobi od 6 godina uključeno je u neki oblik predškolskog obrazovanja. Razlozi leže u nedostatku svijesti romske zajednice o važnosti predškolskog obrazovanja, nedostatku finansijskih sredstava u proračunima lokalne uprave i nedovoljnim kapacitetima vrtića te nepostojanju dugoročnog

⁸ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_lfse_14/default/table?lang=en

⁹ Pregled obrazovanja i ospozobljavanja za 2020., Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu (GU EAC) Europske Komisije (donesen u rujnu 2020. godine)

¹⁰ Europski semestar 2020.: ocjena napretka u provedbi strukturnih reformi te sprječavanju i uklanjanju makroekonomskih neravnopravnosti i rezultati detaljnog preispitivanja u skladu s Uredbom (EU) br. 1176/2011

plana o uključivanju romske zajednice na lokalnoj razini¹¹. Na nacionalnoj razini se u razdoblju od 2015. do 2019. godine bilježi stagnacija broja romske djece koja pohađaju programe predškolskog odgoja i predškole, a pad broja romske djece koja pohađaju osnovnu školu. Istovremeno, bilježi se trend rasta broja romske djece uključene u programe produženog boravka¹². S obzirom da se radi o osjetljivoj skupini gdje brojni pojedinci žive u teškim uvjetima i bore se sa siromaštvo, socio-ekonomske promjene događaju se sporo i treba ih se promatrati u dužim vremenskim razdobljima. Premda podaci ukazuju na određena poboljšanja vezano za uključivanje romske djece i mladih u sustav obrazovanja u posljednjih 10 - 20 godina, i dalje su potrebne različite vrste intervencija za poticanje i osiguravanje pristupa obrazovanju ovoj ciljanoj skupini na svim razinama obrazovanja.

Djeca s teškoćama u razvoju čine znatan dio populacije djece koja pohađaju vrtiće i škole. U trenutku programiranja je u školskoj/pedagoškoj godini 2013./2014. u osnovnu školu bilo upisano ukupno 16.318 djece s teškoćama u razvoju (što čini 5,02% djece upisane u osnovnu školu), dok je u vrtiću iste godine bilo upisano 4.121 djece s teškoćama u razvoju (što čini 3,14% djece upisane u vrtiću)¹³. Prepreke potpunoj integraciji djece s teškoćama u razvoju u redovnom obrazovnom sustavu predstavljaju nedostatak kapaciteta potrebnih za izradu prilagođenih programa koji odgovaraju funkcionalnim sposobnostima učenika s teškoćama u razvoju, nedostatak znanja potrebnog za primjenu individualiziranih nastavnih metoda, neodgovarajući postupci procjene psihofizičkih sposobnosti učenika s posebnim potrebama i nedostatak savjetodavnih usluga za roditelje i učenike o mogućnostima daljnog školovanja. U školskoj/pedagoškoj godini 2018./2019. je u osnovnu školu bilo upisano ukupno 18.656 djece s teškoćama u razvoju (što čini 5,93% djece upisane u osnovnu školu), dok je u vrtiću iste godine bilo upisano 6.508 djece s teškoćama u razvoju (što čini 4,65% djece upisane u vrtiću)¹⁴. Iz navedenog je vidljiv trend povećanja broja djece i učenika s teškoćama u razvoju na nacionalnoj razini. Jedna od ključnih mjera kojima se nastoji osigurati pristup obrazovanju za djecu i učenike s teškoćama u razvoju je angažman pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika, a koji su, s obzirom na rast broja djece i učenika s teškoćama u razvoju, sve više traženi kao oblik podrške.

U Hrvatskoj se dodjeljuje vrlo malo **stipendija za studente nižeg socio-ekonomskog statusa**¹⁵. Analiza stanja socijalne uključivosti u visokom obrazovanju u Hrvatskoj iz 2014. godine ukazuje na povezanost uspješnosti u visokom obrazovanju sa socio-ekonomskim statusom. Zbog nedostatka sredstava, studenti slabijeg socio-ekonomskog statusa manje su skloni započeti visoko obrazovanje, a ako to i učine, imaju veći rizik od odustajanja¹⁶. Mjere politike, uvedene 2012. i 2013. predstavljaju prijelaz s neizravne potpore (smještaj i prehrana subvencionirani u podjednakoj mjeri za sve studente bez obzira na njihov socio-ekonomski status) na izravnu potporu (stipendije za studente slabijeg socio-ekonomskog statusa). Također, Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije iz 2014. godine utvrđuje

¹¹ OPULJP

¹² Izvješća o provedbi Nacionalne strategije za uključivanje Roma za razdoblje od 2013. do 2020. godine

¹³ Osnovne škole i dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja, kraj šk./ped. g. 2012./2013. i početak šk./ped. g. 2013./2014., DZS

¹⁴ Osnovne škole i dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja, kraj šk. g. 2018./2019. i početak šk./ped. g. 2019./2020., DZS

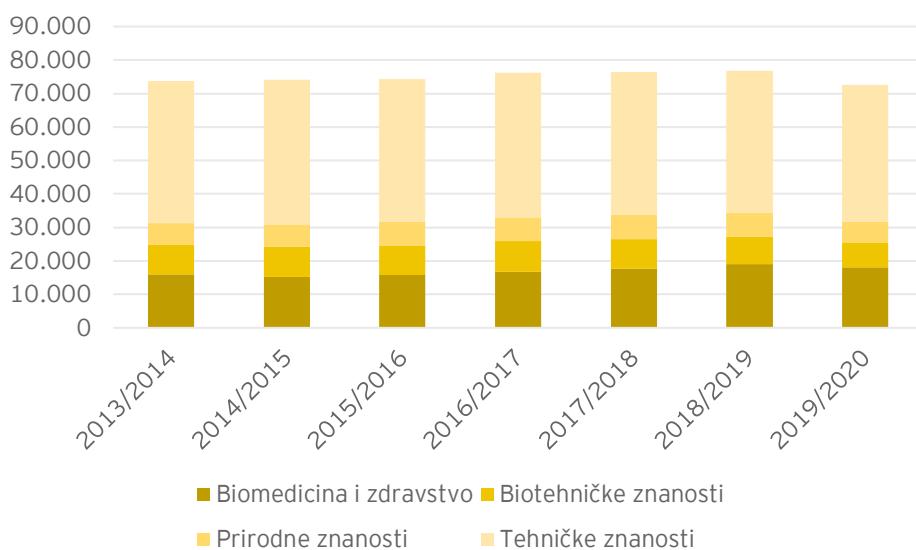
¹⁵ OPULJP

¹⁶ Farnell, T., Doolan, K., Matković, T. i Cvitan, M. (2014). Socijalna uključivost visokog obrazovanja u Hrvatskoj: analiza stanja, Zagreb

potrebu za većim kapacitetom u visokom obrazovanju u tehničkim, biomedicinskim, biotehničkim i prirodnim (STEM) područjima kako je udio studenata upisanih u STEM područjima znanosti manji nego u EU. Iako se na nacionalnoj razini bilježi pad absolutnog broja upisanih studenata, promotrimo li trend upisa studenata na studije u STEM područjima znanosti, može se uočiti da na nacionalnoj razini postoji trend rasta: u akademskoj godini 2013./2014. u tim je područjima znanosti bilo upisano ukupno 73.668 studenata (44,36%), dok je u akademskoj godini 2018./2019. bilo upisano 76.750 studenata (47,11%). U akademskoj godini 2019./2020. prvi se put bilježi značajniji pad absolutnog broja upisanih u STEM područjima znanosti pa ukupan broj iznosi 72.580 studenata, no promatrano u postotku od ukupnog broja upisanih studenata, i dalje možemo govoriti o trendu rasta u odnosu na cijeli promatrani period jer se radi o 46,54% studenata upisanih na studije u STEM području znanosti.

Grafikon 2: Trend upisa studenata u STEM područja znanosti

Izvor: Analiza autora prema podatcima iz AZVO¹⁷ i DZS¹⁸

Ministarstvo znanosti i obrazovanja započelo je u 2017. godini s provedbom projekata *Dodjela stipendija studentima nižeg socio-ekonomskog statusa* i *Dodjela stipendija studentima u prioritetnim područjima (STEM)* financiranih sredstvima ESF-a. Državne stipendije u skladu s navedenim projektima dodjeljuju se od akademске godine 2017./2018. te je značajno povećan broj dodijeljenih stipendija godišnje. Od ukupnog broja upisanih studenata u prvu godinu prediplomskih ili integriranih prediplomskih i diplomskih studija u akademskoj godini 2017./2018., od kada se isplaćuju državne STEM stipendije i stipendije za studente nižeg socio-ekonomskog statusa iz ESF-a, 16,46% studenata su bili korisnici državne stipendije (10,63% studenata nižeg socio-ekonomskog statusa i 5,83% studenata iz STEM područja). Od ukupnog broja korisnika državnih stipendija¹⁹, 44,75% je završilo studij

¹⁷ Statistika AZVO-a, [Broj studenata po akademskoj godini i području znanosti \(2013/14 - 2018/19\)](#)

¹⁸ Izvješća DZS-a: Studenti upisani na stručni i sveučilišni studij u zimskom semestru ak. g. [2013./2014](#), [2014./2015](#), [2015./2016](#), [2016./2017](#), [2018./2019](#). i [2019./2020](#).

¹⁹ S obzirom na to da je prva akademска godina dodjele stipendija 2017./2018., analiza uspješnosti i završnosti izrađena je prema podacima studenata koji su u akademskoj godini 2017./2018. prvi puta upisali prvu godinu niže razine studija odnosno prediplomske studije te integrirane prediplomske i diplomske studije. S obzirom na

stjecanjem određenog naziva ili stupnja ili je upisalo 4. godinu studija, odnosno 19,44% je završilo studij ili upisalo 4. godinu studija koji nisu bili korisnici državne stipendije. Udio studenata korisnika državne stipendije za studente nižeg socio-ekonomskog statusa koji su završili studij ili upisali 4. godinu značajno je veći (21,15 %) od onih koji nisu bili korisnici državnih stipendija. Također, udio studenata korisnika državne STEM stipendije koji su završili studij ili upisali 4. godinu značajno je veći (32,89 %) od onih koji nisu bili korisnici državnih stipendija²⁰.

S obzirom na ubrzani razvoj tehnologija i trendove na tržištu rada, upisivanje STEM studija te posebice smanjivanje stopa odustanka od studija i dalje su relevantne potrebe u današnjem socio-ekonomskom kontekstu. Također, potrebe studenata nižeg socio-ekonomskog statusa za državnim stipendijama su i veće od mogućnosti za dodjeljivanjem istih, što je vidljivo iz broja zaprimljenih prijava i broja dodijeljenih stipendija nastavno na godišnje natječaje za dodjelu stipendija.

Prema Strategiji **mobilnosti** u Europskom prostoru visokog obrazovanja do 2020. godine, postavljen je cilj mobilnosti u visokom obrazovanju koji određuje da je najmanje 20% studenata koji će diplomirati provelo određeno vrijeme na studiju ili osposobljavanju u inozemstvu. Mobilnost u svrhu učenja 2019. godine u Hrvatskoj bila je među najnižima u EU-u (7,0% u odnosu na prosjek EU-a koji iznosi 13,5%), te daleko ispod referentne vrijednosti EU-a od 20%. Unutarnja mobilnost porasla je s 0,4% u 2016. godini na 2,4% u 2019. godini, ali je još uvijek među najnižima u EU-u (7,8%), s tek 14,1% studenata koji dolaze iz EU-a. Četvrtina visokih učilišta ima strategiju **internacionalizacije**, a 54% njih ima posebne odsjeke²¹. Prema posljednjim podatcima iz Službene evidencije studijskih programa akreditiranih u RH²², od 1680 akreditiranih studijskih programa, na stranim jezicima se izvodi 75 studijskih programa, od čega 69 na engleskom, 4 na talijanskom i po jedan na slovenskom i njemačkom. Poteškoće internacionalizacije visokih učilišta uključuju nedovoljno priznavanje studija, administrativne prepreke (priznavanje prethodnog učenja, dugotrajan postupak dobivanja vize i zdravstveno osiguranje), standard života studenata te manjak motivacije, kompetencija i resursa za profesore²³. Prema istraživanju s visokim učilištima koje je provela Agencija za znanost i visoko obrazovanje, do akademске godine 2025./2026. je u planu pripremiti 74 cjelovita studijska programa za izvođenje na engleskom jeziku²⁴.

---

trajanje navedenih studija, završetkom akademске godine 2019./2020. predmetna ciljna skupina studenata završila je trogodišnji prediplomski studij stjecanjem određenog naziva ili stupnja ili je upisala 4. godinu četverogodišnjeg prediplomskog ili integriranog prediplomskog i diplomskog studija. Navedenim parametrima analizirana je završnost u visokom obrazovanju s obzirom na ukupan broj studenata i studenata dobitnika državnih stipendija.

²⁰ Analiza uspješnosti i završnosti u visokom obrazovanju putem dodjele državnih stipendija, MZO prema podatcima Srca - Sveučilišnog računskog centra Sveučilišta u Zagrebu, veljača 2021.

²¹ [Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2020., Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu \(GU EAC\) Europske Komisije](#) (donesen u rujnu 2020. godine)

²² Upisnik studijskih programa, Službena evidencija studijskih programa akreditiranih u RH, <https://hko.srce.hr/usp/index>

²³ [Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2020., Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu \(GU EAC\) Europske Komisije](#) (donesen u rujnu 2020. godine)

²⁴ [Agencija za znanost i visoko obrazovanje - AZVO \(2019.\), Neki aspekti internacionalizacije visokog obrazovanja: privlačenje stranih studenata, Zagreb](#)

Nerazmjer između zahtjeva radnog mesta i potrebe da se održi odgovarajuća razina akademske kvalitete studijskih programa u visokom se obrazovanju sve više nastoji ublažiti razvijanjem različitih oblika **stručne prakse**. Cilj takvih mjera jest povećanje zapošljivosti studenata nakon završetka obrazovanja. Potrebe za intenziviranjem stručne prakse u visokom obrazovanju adresirane su Studijom o stručnoj praksi u visokom obrazovanju iz 2017. godine kojom se pokazalo da je stručna praksa na sveučilišnim programima (i prema udjelu programa i prema udjelu studenata) najviše zastupljena u području biomedicine i zdravstva, odnosno biotehničkih znanosti, a najmanje u području humanističkih znanosti; da je stručna praksa najviše zastupljena kod integriranih preddiplomskih i diplomske studije, odnosno preddiplomskih stručnih studija, a najmanje je zastupljena u slučaju preddiplomskih sveučilišnih studija; da je udio studenata koji pohađaju programe stručne prakse veći u slučaju privatnih nego u slučaju javnih osnivača. U 2015./2016. godini u Republici Hrvatskoj stručna praksa bila je dostupna u sklopu 540 studijskih programa, a pohađalo ju je 92.710 studenata²⁵. I dalje postoje potrebe za modernizacijom postojećih oblika stručne prakse (pogotovo u smislu usklađivanja sa svjetskim trendovima, metodama i opremom) te za uvođenjem stručne prakse u područja u kojima je slabo dostupna ili uopće ne postoji (poglavito društvene i humanističke znanosti).

Hrvatska se u odnosu na druge države ističe hiperprodukcijom znanstvenih publikacija slabe kvalitete, mjereno brojem necitiranih publikacija po ekvivalentu punog radnog vremena osoblja zaposlenog u području istraživanja i razvoja, po kojima je Hrvatska prva u Europi²⁶. Nacrtom zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju Hrvatska namjerava reformirati sustav uvođenjem mjera za priznavanje i nagrađivanje izvrsnosti u istraživanju, koje uključuju učinkovit sustav napredovanja **istraživača**, izgradnju akademске karijere za **mlade znanstvenike** i veće plaće za rad na projektima te nagrade za međunarodnu suradnju. Zakonom bi se uveo novi sustav upravljanja sveučilištima, proširilo financiranje na temelju rezultata uključivanjem kriterija suradnje između znanstvenika i poslovne zajednice te utvridle smjernice o istraživačkoj etici²⁷. Posljedično, potreba za poboljšavanjem kvalitete i relevantnosti znanstvene produkcije u Hrvatskoj je još uvijek aktualna.

Također, jedan od problema hrvatskog znanstvenog sustava je **nedovoljna uključenost znanstvenika u međunarodne mreže i konzorcije**. Posljedica parcijalno razvijenih mjera često je odlazak mladih znanstvenika iz sustava znanosti. Prema podatcima iz Eurostata je u Hrvatskoj udio osoba sa završenim tercijarnim obrazovanjem i zaposlenim u području znanosti i tehnologije, na aktivnu populaciju, između 25. i 64. godine života, u 2014. godini iznosio 28,1% (prosjek EU je iznosio 38,2%), a u 2019. godini 32,2% (prosjek EU je iznosio 42,4%). U trenutku programiranja je u 2014. godini iz Hrvatske u inozemstvo odselilo 20.858 osoba, a prema posljednjim podatcima je u 2019. godini iz Hrvatske u inozemstvo odselilo 40.148 osoba²⁸. Slijedom navedenog, potrebe hrvatskih znanstvenih institucija da jačaju kvalitetu svog rada kroz suradnju s hrvatskim znanstvenicima u inozemstvu, kao i

²⁵ [Studija o stručnoj praksi u visokom obrazovanju](#), MZO, 2017.

²⁶ [Svjetska banka, Analysis of the Quality and Coherence of the Policy Mix, prvo izvješće u okviru usluga savjetovanja, analiza javne potrošnje za Hrvatsku](#)

²⁷ [Europski semestar 2020.: ocjena napretka u provedbi strukturnih reformi te sprječavanju i uklanjanju makroekonomskih neravnoteža i rezultati detaljnijih preispitivanja u skladu s Uredbom \(EU\) br. 1176/2011](#)

²⁸ Migracija stanovništva Republike Hrvatske u [2014.](#) i [2019.](#) godini, DZS

potrebe hrvatskih znanstvenika da ostanu povezani s Hrvatskom te da doprinose njezinom znanstvenom razvoju su i dalje relevantne u današnjem socio-ekonomskom kontekstu.

Cjeloživotno učenje i obrazovanje odraslih strateški su ciljevi RH, a neophodni su kako bi se osiguralo praćenje trendova te jačanje kompetencija u skladu sa zahtjevima tržišta. Na početku programskog razdoblja, 2014. godine, Hrvatsku je karakterizirala izrazito niska stopa sudjelovanja odraslih u programima cjeloživotnoga učenja (2,5%) u odnosu na prosjek zemalja EU (10,7%)²⁹ te se kao jedan od razloga navodi ograničena ponuda kvalitetnih programa obrazovanja odraslih, a koji bi odgovarali potrebama na tržištu rada. Razina sudjelovanja u programima **obrazovanja odraslih** je i dalje vrlo niska u Hrvatskoj. Stopa sudjelovanja u obrazovanju odraslih neznatno se povećala na 3,5 % u 2019., ali i dalje je znatno niža od prosjeka EU-a koji je 10,8%. Nedovoljna sredstva i slab interes i dalje predstavljaju prepreku. Financiranje obrazovanja odraslih nije sveobuhvatno niti je dio redovnog obrazovanja te je u najnižoj trećini u EU-u. Još nije moderniziran okvir politika u području obrazovanja odraslih, niti su donesene izmjene Zakona o obrazovanju odraslih. Planiranim izmjenama Zakona o obrazovanju odraslih ustavne za obrazovanje odraslih će imati obvezu kontinuiranog usklađivanja obrazovnih programa sa standardima zanimanja, kako bi sudionici po završetku obrazovnih programa bili spremni za tržište rada. Zakonom je utvrđena obveza trajnog stručnog usavršavanja za učitelje, nastavnike i predavače. Osnovna je promjena priznavanje znanja i vještina stečenih prethodnim životnim ili radnim iskustvom, što bi trebalo omogućiti veću mobilnost u sustavu cjeloživotnog učenja³⁰. S obzirom da Hrvatsku karakterizira izrazito niska stopa sudjelovanja odraslih u programima cjeloživotnog učenja, potrebe za obrazovanjem odraslih su i dalje relevantne u današnjem socio-ekonomskom kontekstu.

Hrvatski kvalifikacijski okvir je reformski instrument kojim se uređuje cjelokupni sustav kvalifikacija na svim obrazovnim razinama u Republici Hrvatskoj kroz standarde kvalifikacija temeljene na ishodima učenja i uskladene s potrebama tržišta rada, pojedinca i društva u cjelini. Zakonom o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (NN 22/13, 41/16, 64/18, 47/20) su definirani glavni alati za osiguravanje i unapređenje kvalitete studijskih i obrazovnih programa. Da bi HKO bio funkcionalan na način da je omogućeno praćenje i vrednovanje kvalitete obrazovnih programa i ishoda učenja prema jedinstvenim standardima, u primjeni je Registar HKO-a u koji se unoše dogovoreni standardi zanimanja (temeljeni na analizama sadašnjih i budućih potreba tržišta rada) i standardi kvalifikacija (povezani s odgovarajućim standardima zanimanja). Dogovoreni standardi, ulaskom u Registar HKO-a postaju nacionalni, općeprihvaćeni te javno dostupni standardi kvalifikacija s kojima se povezuju studijski i obrazovni programi, odnosno temeljem usvojenih standarda zanimanja i kvalifikacija razvijaju se studijski i obrazovni programi koji su s njima usklaćeni. Funkcioniranje Registra HKO te uvjeta i postupaka upisa standarda zanimanja i kvalifikacija uređuje se Pravilnikom o Registru Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (NN 62/2014). U svrhu vrednovanja prijedloga standarda zanimanja, standarda kvalifikacija i skupova ishoda učenja koji se predlažu za upis u Registar HKO-a te analize postojećih i potrebnih kompetencija unutar sektora i podsektora, uspostavljen je 25 sektorskih vijeća (od kojih je 17 osnovano

²⁹ [Pregled obrazovanja i ospozobljavanja za 2015.](#), Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu (GU EAC) Europske komisije

³⁰ [Pregled obrazovanja i ospozobljavanja za 2020.](#), Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu (GU EAC) Europske Komisije (donesen u rujnu 2020. godine)

kroz ESF projekt *Uspostava i upravljanje Registrom HKO-a kao podrška radu sektorskih vijeća i ostalih dionika u procesu provedbe HKO-a*). Zakonom o izmjenama i dopuni Zakona o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (NN 20/2021)³¹ iz veljače 2021. godine uvedene su izmjene razina cjelovitih kvalifikacija te promjene koje se odnose na dodjeljivanje nadležnosti postojećim agencijama u sustavu obrazovanja, postupke vrednovanja i donošenja standarda zanimanja i standarda kvalifikacija, ulogu sektorskih vijeća, kao i imenovanje i razrješavanje predsjednika i članova Nacionalnog vijeća za razvoj ljudskih potencijala. Ovim zakonskim izmjenama se teži unaprijediti učinkovitost, pojednostaviti i ubrzati postupke upisa standarda zanimanja i standarda kvalifikacija u Registar HKO-a te unaprijediti njihovu primjenjivost i kvalitetu. Pritom se želi ojačati izravno sudjelovanje dionika u procesima HKO-a te osnažiti i više uključiti postojeće resurse u sustavu obrazovanja.

Do cut-off datuma je na razini Republike Hrvatske upisano 27 standarda zanimanja i 7 standarda kvalifikacija. U trenutku pripreme ovog Izvješća na dan 12. srpnja 2021. u Registar HKO-a upisano je 132 standarda zanimanja i 1.221 skupova kompetencija, 12 standarda kvalifikacija i 424 ishoda učenja. Nije upisan niti jedan obrazovni program. Također, u Registar HKO-a primljeno je 323 zahtjeva koji su u postupku unošenja, 170 zahtjeva koji su u doradi nakon formalne provjere, 80 zahtjeva u stručnom vrednovanju i 11 zahtjeva u doradi nakon stručnog vrednovanja. Izradom standarda zanimanja i kvalifikacija stvorena je podloga i za usklađivanje povezanih studijskih i obrazovnih programa. Pojedine strukturne manjkavosti, poput upisnih kvota, razvoja mehanizama prognoziranja ponude i potražnje za vještinama na tržištu rada te željene modernizacije obrazovnih programa po HKO metodologiji, u provedbi HKO-a još nisu prevladane. Temeljne funkcije HKO-a, koje se odnose na stvaranje institucionalno-analitičke osnove za razvoj obrazovanja koje će omogućiti bolji položaj budućih radnika na tržištu rada, kao i jačanje konkurentnosti nacionalnog gospodarstva su i dalje relevantne u današnjem socio-ekonomskom kontekstu. Isto tako, potreba za pripremom dalnjih standarda zanimanja i kvalifikacija te posebice obrazovnih programa još uvijek je vrlo aktualna.

Cjelovita kurikularna reforma jedna je od prvih mjera kojom je započela provedba Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije iz 2014. godine, a uključuje razvoj obrazovnih programa i kurikuluma temeljenih na ishodima učenja, razvoj sustava vrednovanja i ocjenjivanja kvalitete i učeničkih postignuća, sustavno osposobljavanje učitelja i drugih djelatnika odgojno-obrazovnih ustanova te razvoj nastavnih materijala i digitalnih sadržaja. U školskoj godini 2018./2019. i u 2019./2020. provodio se eksperimentalni program cjelovite kurikularne reforme Škola za život u 74 osnovne i srednje škole diljem Hrvatske. Kurikularna reforma općeg obrazovanja frontalno se provodila u školskoj godini 2019./2020. u svim školama, i to u 1., 5. i 7. razredima osnovnih škola (prirodoslovni predmeti), 1. razredima srednjih škola općeobrazovnih usmjerenja i obveznim predmetima državne mature u strukovnim školama³². Novi kurikulumi, čija je svrha uvođenje pristupa usmjerenu na ishode učenja i poboljšanje kvalitete obrazovanja i poučavanja, postupno se uvode u sve osnovne i srednje škole i reforma se planira dovršiti do 2022. U tu se svrhu provodi osposobljavanje i mentorstvo učitelja te su uvedene nove metode za procjenu ishoda poučavanja i učenja³³. U

³¹ https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_20_442.html

³² Vrednovanje eksperimentalnoga programa Škola za život u školskoj godini 2018./2019., MZO, 2019

³³ Europski semestar 2020.: ocjena napretka u provedbi strukturnih reformi te sprječavanju i uklanjanju makroekonomskih neravnoteža i rezultati detaljnog preispitivanja u skladu s Uredbom (EU) br. 1176/2011

cilju provedbe cjelevite kurikularne reforme, potrebno je osigurati primjenu novih kurikuluma u svim osnovnim i srednjim školama do 2022. godine, kao i kvalitetno stručno usavršavanje odgojno-obrazovnih djelatnika za primjenu istih. U tom smislu su potrebe za provedbom cjelevite kurikularne reforme i dalje relevantne u današnjem socio-ekonomskom kontekstu.

Hrvatska provodi reformu **strukovnog obrazovanja i ospozobljavanja**. Postojeći sustav strukovnog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj obuhvaća 70,9% ukupne srednjoškolske populacije, odnosno 135.930 učenika u 290 škola. U trenutku programiranja je stopa zaposlenosti učenika sa završenim strukovnim obrazovanjem iznosi 50,08% u 2013. godini, a stopa zaposlenosti učenika sa završenim strukovnim obrazovanjem u 2019. iznosi 73,9% što je 5,1% više u odnosu na 2018., ali je još uvijek ispod prosjeka EU koji iznosi 79,1%³⁴. Osnivanje regionalnih centara kompetencija i eksperimentalni program u dualnom obrazovanju trebali bi poboljšati kvalitetu strukovnog obrazovanja i olakšati utvrđivanje potreba za određenim vještinama. U školskoj godini 2019./2020. eksperimentalni program „Dualno obrazovanje”, koji je pokrenut 2018. radi pružanja više mogućnosti za učenje na radnom mjestu, uveden je u još 20 strukovnih škola. Na kvalitetu strukovnog obrazovanja i ospozobljavanja u Hrvatskoj utječu i spor tempo vrednovanja prijedloga standarda zanimanja i kvalifikacija u okviru HKO-a, smanjena dostupnost i kvaliteta opreme za programe strukovnog obrazovanja i ospozobljavanja i neodgovarajuće ospozobljavanje nastavnika (posebno strukovnih predmeta). U tom smislu brojni izazovi vezani uz reformu strukovnog obrazovanja i ospozobljavanja su relevantni i u trenutnom kontekstu.

Prethodan pregled trendova i promjena nastalih u različitim područjima koje adresira PO3 OPULJP-a pokazuje da je većina potreba još uvijek relevantna u današnjem socio-ekonomskom kontekstu, premda su zabilježeni određeni pozitivni pomaci u svakom promatranom području. U nastavku je prikazana analiza adresiranih potreba i ostvarenih rezultata provedenih intervencija u okviru PO3 u perspektivi prethodno opisanog socio-ekonomskog konteksta.

³⁴ [Pregled obrazovanja i ospozobljavanja za 2020., Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu \(GU EAC\) Europske Komisije](#) (donesen u rujnu 2020. godine)

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
<i>Poboljšanje kvalitete, relevantnosti i učinkovitosti visokog obrazovanja</i>	<i>Unapređenje sustava osiguravanja i unapređenja kvalitete visokog obrazovanja</i>	<p>Premda je provedba projekta <i>Unapređenje sustava osiguravanja i unapređenje kvalitete visokog obrazovanja</i> produžena za nešto više od dvije godine te do cut-off datuma nisu postignute ciljne vrijednosti nekih pokazatelja zbog trajanja procesa izmjene i dopune Zakona o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (s obzirom da se dio postupaka vanjskog vrednovanja treba uskladiti, odnosno razviti u skladu sa standardima zanimanja i kvalifikacija koji proizlaze iz HKO-a), projektom je ostvaren doprinos reformi visokog obrazovanja te se očekuje ostvarenje projektnih rezultata.</p> <p>Do cut-off datuma u sklopu projekta provedena je pokušna reakreditacija 7 visokih učilišta i reakreditirana su 54 visoka učilišta (od ukupno 119 visokih učilišta koja djeluju u Republici Hrvatskoj) te je reakreditirano 114 doktorskih studija (od ukupno 133 dostupna doktorska studija u Republici Hrvatskoj).</p>	<p>Ukupan učinak projekta unaprjeđenju sustava vrednovanja i osiguravanja kvalitete visokog obrazovanja na nacionalnoj razini je velik, odnosno projektom je obuhvaćen značajan broj visokih učilišta i doktorskih programa u odnosu na ukupan broj visokih učilišta i doktorskih programa koji postoje u Republici Hrvatskoj (obuhvaćeno je 54% visokih učilišta i 86% doktorskih studija).</p> <p>Usporednom rezultata tematskog vrednovanja doktorskih studija u Republici Hrvatskoj provedenog 2014. godine, iz Pregleda reakreditacije doktorskih studijskih programa³⁵ vidljivo je da su visoka učilišta koja izvode doktorske programe tijekom projekta značajno napredovala.</p> <p>Kvalitativni rezultati projekta (razvijeni odgovarajući mehanizmi unutarnjeg osiguravanja kvalitete institucija koje izvode doktorske programe, poput mehanizama povezanih s upisnim postupkom i potporom doktorandima) imaju veliku vrijednost jer jasno upućuju na područja u kojima je potreban daljnji napredak u unaprjeđenju kvalitete studijskih programa, ishoda te njegova osvremenjivanja.</p>	<p>Unatoč provedbi projekta, postoje potrebe za reakreditacijom preostalih visokih učilišta. Isto tako, a posebice u povezanosti s trenutnim i budućim razvojem novih studijskih programa nastavno na standarde zanimanja i kvalifikacija sukladno HKO-u, postoji potreba inicialne akreditacije studijskih programa sukladno HKO-u.</p> <p>Rezultati reakreditacije doktorskih studija u Hrvatskoj ukazuju na određene pokazatelje u kojima većina programa treba poboljšanje, a koji se odnose na usklađivanje ishoda učenja i kompetencija s HKO-om, kvalitetu znanstvenika i istraživačkih resursa, raspodjelu finansijskih sredstava, broj i opterećenost nastavnika,</p>

³⁵ [Pregled reakreditacije doktorskih studijskih programa, AZVO \(2020. godine\)](#)

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
<i>Internacionalizacija visokog obrazovanja</i>				upisne kvote, praćenje uspješnosti mentora.
		<p>Do cut-off datuma od 30 sklopljenih ugovora za internacionalizaciju visokog obrazovanja završena su bila dva. Uspješnim završetkom svih ugovorenih projekata očekuje se da će se ukupni broj studijskih programa na stranim jezicima povećati za 17 puta u odnosu na razdoblje programiranja, odnosno za gotovo 3 puta u odnosu na stanje u trenutku provedbe ovog vrednovanja.</p> <p>Do cut-off datuma, premda se projekti provode od 2018., pokazatelji koji se tiču broja novih/ unaprijeđenih studija na stranim jezicima i broja združenih studija nisu postignuti. Izrađena/ unaprijeđena su 22 studija na stranim jezicima i niti jedan združeni studij. Međutim, uzimajući u obzir ukupan broj studija na stranom jeziku upisanih u Upisnik akreditiranih studija, već i 22 nova/ unaprijeđena studija predstavljaju značajan doprinos povećanju ukupnog broja internacionaliziranih studija u Hrvatskoj, pod uvjetom da budu i akreditirani.</p>	<p>ESF intervencijom su adresirane potrebe za jačanjem internacionalizacije visokog obrazovanja u smislu povećanja broja studijskih programa na stranim jezicima i združenih studija. Međutim, dodatne potrebe koje je potrebno adresirati su prepoznate kroz poteškoće koje su visoka učilišta identificirala u pogledu razvoja internacionalizacije visokog obrazovanja (poput ulaganja u promidžbene aktivnosti, rješavanja administrativno-operativnih potreba, informiranja, umrežavanja i podizanja svijesti među visokim učilištima, pružanje podrške uredima za privlačenje stranih studenata na visokim učilištima te pružanje potpore pri akreditiranju združenih studijskih programa umjereno na privlačenje stranih studenata).</p>	<p>Iako su ESF intervencijom potrebe i ciljne skupine u velikoj mjeri adresirane, postoje određene poteškoće koje su visoka učilišta identificirala, a koje je potrebno adresirati s ciljem daljnje internacionalizacije visokog obrazovanja: ulaganja u promidžbene aktivnosti, rješavanje administrativno-operativnih potreba, informiranje, umrežavanje i podizanje svijesti među visokim učilištima, pružanje podrške uredima za privlačenje stranih studenata na visokim učilištima te pružanje potpore pri akreditiranju združenih studijskih programa usmjereno na privlačenje stranih studenata.</p>
	<i>Provedba HKO-a na razini visokog obrazovanja</i>	Kroz ugovorene projekte podržane iz ESF-a je do cut-off datuma pokrenuto 10 zahtjeva za upis standarda zanimanja ili standarda	Potrebe se nisu promijenile s obzirom da je za funkcionalnu primjenu HKO-a temeljem izrađenih standarda kvalifikacija i standarda	ESF intervencija u sklopu predmetnog poziva nije riješila identificirane potrebe,

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
		<p>kvalifikacija koji su ranije izrađeni i nalaze se na Popisu prijedloga standarda zanimanja i standarda kvalifikacija u visokom obrazovanju. Također, razvijeno je 10 novih standarda zanimanja u skladu s HKO-om, dok novi standardi kvalifikacija još nisu razvijeni. Od novo razvijenih standarda zanimanja je za 7 standarda zanimanja pokrenut zahtjev za upis u Registr HKO-a. Trajanje ugovorenih projekata predviđeno je do 2022. godine te se očekuje ostvarenje rezultata u pogledu razvoja standarda zanimanja i kvalifikacija.</p> <p>Do cut-off datuma nije bio razvijen ni jedan program obrazovanja u skladu s HKO-om te i dalje u Registru HKO-a nema upisanih programa. Uvidom u pojedinačne ZNS-ove, utvrđeno je da se po završetku ugovorenih projekata očekuje da će 96 postojećih studijskih programa biti uskladeno s HKO-om (što čini 5,7% od trenutnih 1680 studijskih programa), a bit će razvijeno još 28 novih studijskih programa. Također, realizacijom ugovorenih projekata će 3 postojeća programa cjeloživotnog učenja biti uskladena s HKO-om, a bit će razvijeno 13 novih programa cjeloživotnog učenja. Međutim, ostvarenje očekivanih rezultata snažno ovisi o realizaciji upisa standarda zanimanja i kvalifikacija na kojima se temelje pojedinačni</p>	<p>zanimanja iste potrebno upisati u Registr HKO-a, temeljem čega se onda razvijaju studijski i obrazovni programi koji su s njima uskladjeni.</p> <p>Prema informacijama prikupljenima iz provedenih intervjuja i fokus grupe na temu HKO-a, nalazi jasno ukazuju kako među relevantnim dionicima prevladava konsenzus o tome da je HKO i dalje aktualan u trenutnom socio-ekonomskom kontekstu, no s obzirom na mali broj upisanih standarda i spor proces razvoja standarda i programa, uočava se rizik od zastarijevanja istih s obzirom na dinamičnost tržišta rada.</p>	<p>ali ih je u određenoj mjeri umanjila čime se doprinijelo ukupnoj promjeni na razini visokog obrazovanja s obzirom da su u sklopu ugovorenih projekata razvijeni standardi zanimanja i standardi kvalifikacija. Analiza je pokazala da željena modernizacija obrazovnih programa po HKO metodologiji još uvijek nije ostvarena.</p> <p>Ukoliko se kroz ugovorene projekte uspješno izrade i svi predviđeni programi obrazovanja, i dalje će postojati potreba za uskladivanjem postojećih i izradom novih programa obrazovanja u skladu sa standardima zanimanja i kvalifikacija izrađenih van projekta. Osim toga, daljnje provođenje HKO reforme bit će živ proces te će standarde i obrazovne programe biti potrebno ažurirati i prilagođavati sukladno</p>

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
		<p>programi obrazovanja te postoji određeni rizik da se sami programi neće stići pripremiti i upisati u Register HKO-a do kraja programskog razdoblja.</p> <p>S obzirom da se tijekom provedbe projekata usklađivanja s HKO-om razvijaju i novi obrazovni programi, očekuje se da će u pogledu ukupnog broja studijskih programa u RH doći do daljnje povećanja te će van ovih projekata biti potrebno provesti određenu selekciju obrazovnih programa ili daljnje usklađivanje kako bi se postigli ciljevi u dijelu smanjenja ukupnog broja studijskih programa i njihovog međusobnog preklapanja.</p>		<p>budućim trendovima na tržištu rada, novim tehnologijama i slično.</p> <p>Analiza HKO-a provedena u sklopu ovog vrednovanja ukazuje i na dodatne potrebe koje je potrebno adresirati kako bi HKO zaživio kao institucionalno-analitička osnova za razvoj obrazovanja koje će omogućiti bolji položaj budućih radnika na tržištu rada, jačanje konkurentnosti nacionalnog gospodarstva, funkciju osiguravanja međunarodne usporedivosti hrvatskih kvalifikacija te standardizaciju zanimanja. Te se potrebe poglavito odnose na uređivanje pitanja upisnih kvota, razvoj mehanizama prognoziranja ponude i potražnje za vještinama na tržištu rada, jače povezivanje HKO-a s informacijskim sustavima na EU razini, primjerice onima vezanim za Europass.</p>

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
	Razvoj, unaprjeđenje i provedba stručne prakse u visokom obrazovanju	<p>Ugovorima o dodjeli bespovratnih sredstava za razvoj, unaprjeđenje i provedbu stručne prakse u visokom obrazovanju stvoreni su preduvjeti za adresiranje poteškoća proizašlih iz Studije o stručnoj praksi u visokom obrazovanju, no pandemija COVID-19 ima snažan negativni utjecaj na provedbu ovih projekata te postoji određeni rizik da se željeni rezultati projekata neće u potpunosti stići ostvariti do kraja programskega razdoblja.</p> <p>Kroz sklopljene ugovore očekuje se da će stručnu praksu pohađati ukupno 10.327 studenata, odnosno samo kroz ove ugovore osigurat će se stručna praksa za 11,14% studenata u odnosu na broj studenata identificiran u Studiji, dok je očekivani ukupni broj studenata na nacionalnoj razini koji pohađaju stručnu praksu u visokom obrazovanju još i veći. S obzirom da podatak o broju studenata koji pohađaju stručnu praksu nije dostupan na nacionalnoj razini i po godinama, nije moguće niti utvrditi točan doprinos ugovorenih projekata trendovima na nacionalnoj razini.</p> <p>S obzirom da su ugovori u sklopu ovog Poziva sklopljeni 20.03.2020. godine, odnosno da su u početku provedbe te da je cut-off datum za provedbu vrednovanja 30.06.2020. godine,</p>	<p>Potrebe za provođenjem aktivnosti razvoja, unaprjeđenja i provedbe stručne prakse u visokom obrazovanju i dalje su relevantne u današnjem socio-ekonomskom kontekstu s obzirom na njihovu važnost u pogledu razvoja vještina traženih na tržištu rada, ali i u kontekstu činjenice da za brojne studijske programe stručna praksa još nije dostupna ili ju je potrebno na odgovarajući način prilagoditi aktualnim trendovima.</p> <p>Uz to, potrebe za dostupnošću savjetodavnih službi za studente također je i dalje relevantna u kontekstu savjetovanja studenata kako o samoj stručnoj praksi, tako i općenito o studiju i razvoju karijere.</p>	<p>Ugovoreni projekti usmjereni su na pojedinačne studijske programe, no postoji potreba za osiguravanjem studentske prakse u okviru brojnih drugih ponuđenih programa (posebice u sklopu društvenih i humanističkih studija). Pri tome valja uzeti u obzir i očekivana usklađivanja programa s HKO-om slijedom čega bi se potrebe za osiguravanjem studentske prakse mogle dodatno povećati.</p> <p>Osim navedenog, i dalje postoji potreba za razvojem karijernog savjetovanja i podrške studentima u tom smislu.</p>

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
		još se ne može govoriti o postignutim rezultatima i učincima.		
<i>Povećanje stope stečenog visokog obrazovanja</i>	<i>Dodjela stipendija studentima u prioritetnim područjima (STEM)</i>	<p>STEM stipendije sufinancirane iz ESF-a prvi put su dodijeljene za akademsku godinu 2017./2018. Od tada se godišnje dodjeljuje 3400 stipendija studentima prve, druge i treće godine u iznosu od 1.200,00 HRK mjesечно kroz 9 mjeseci. Od ukupnog broja upisanih studenata, 5,83% studenata su bili korisnici državne STEM stipendije. Iako je uočen kontinuirani trend rasta broja upisanih studenata u STEM područjima znanosti, isti je započeo i prije provođenja intervencije zbog čega se ne može pripisati ESF intervenciji.</p> <p>Iako udio studenata korisnika državne STEM stipendije koji su završili prediplomski studij ili upisali 4. godinu, u odnosu na one koji nisu bili korisnici držanih stipendijskih iznosa 31,34%, potrebno je napomenuti kako se STEM stipendije dodjeljuju uspješnim studentima na temelju ostvarenog uspjeha na ispit u državne mature iz matematike ili na temelju umnoška prosječnog broja ECTS bodova ostvarenog tijekom studija³⁶. U tom smislu u sklopu ovog vrednovanja ne može se donijeti zaključak da su STEM stipendije doprinijele smanjenju</p>	<p>Potrebe i ciljne skupine se u današnjem socio-ekonomskom kontekstu nisu promijenile. Kako je prikazano ranije u ovom poglavljiju, uočen je trend porasta studenata upisanih na studije u STEM području znanosti. Međutim, s obzirom na ubrzani razvoj tehnologija i trendove na tržištu rada, upisivanje STEM studija te posebice smanjivanje stopa odustanka od studija i dalje su relevantne potrebe u današnjem socio-ekonomskom kontekstu.</p>	<p>Zbog prirode potreba koje se adresiraju projektom, potrebe ciljnih skupina za podrškom se ne mogu u potpunosti otkloniti ESF potporom. Da bi se i nakon završetka projekta osigurale STEM stipendije studentima upisanim na studije u STEM području znanosti, potrebno je na godišnjoj razini osigurati financiranje potrebnih aktivnosti.</p> <p>Međutim, valja napomenuti da rezultati upitnika provedenog u sklopu ovog vrednovanja ukazuju na to da bi većina studenata (97,67%) i bez STEM stipendije upisala studij u tom području znanosti te da prestanak primanja stipendije uglavnom nije utjecao na odustanak od studija (86,4%</p>

³⁶ Prema čl. 6. [Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarivanja prava redovitih studenata na državnu stipendiju u STEM područjima znanosti \(NN 78/2018\)](#)

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
		<p>odustajanja od STEM studija, a što je potvrđeno i putem upitnika provedenog među studentima koji su primali STEM stipendiju (86,4% studenata navodi da i bez stipendije ne bi odustali od studija)³⁷.</p> <p>S druge strane, u trenutku provedbe ovog vrednovanja nije prošlo dovoljno vremena da bi se mogao ispitati učinak dodjele stipendija na završnost studija u smislu stjecanja diplome magistra znanosti.</p>		<p>studenata)³⁸. Stoga se u narednom razdoblju mogu razmotriti i neki drugi oblici podrške za studente u ovim područjima znanosti ili se može razmotriti dodjela STEM stipendija uz povezivanje sa socio-ekonomskim uvjetima. Vezano za poticanje upisa na STEM studije mogu se razmotriti dodatne promotivne mјere ili vannastavni programi već na razini srednjoškolskog obrazovanja.</p>
	Dodjela stipendija studentima nižeg socio - ekonomskog statusa	<p>Stipendije za studente nižeg socio-ekonomskog statusa sufinancirane iz ESF-a prvi put su dodijeljene za akademsku godinu 2017./2018. Ukupno se kroz projekt planira dodijeliti 29400 stipendija kroz razdoblje od 5 godina. Od ukupnog broja upisanih studenata, 10,6% studenata su bili korisnici državne</p>	ESF intervencijom je omogućen pristup podršci većem broju studenata nego što bi se moglo osigurati kroz proračunska sredstva. Prema informacijama iz upitnika, za 43,06% studenata koji su bili korisnici državne stipendije za studente nižeg socio-ekonomskog statusa postoji određena	Zbog prirode potreba koje se adresiraju projektom, potrebe ciljnih skupina za podrškom se ne mogu u potpunosti otkloniti ESF potporom, ali dostupnost ESF sredstava omogućava da se znatno većem broju

³⁷ Prema rezultatima provedenog upitnika za studente koji su primili STEM stipendiju (Upitnik 2: Dodjela stipendija studentima u prioritetnim područjima (STEM)). Prikazani su rezultati odgovora studenata na pitanje: "Koliko je vjerojatno da biste odustali od studija da niste dobili STEM stipendiju?". Za navedeni upitnik je zaprimljeno 1.969 odgovora, a standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 2%.

³⁸ Prema rezultatima provedenog upitnika za studente koji su primili STEM stipendiju (Upitnik 2: Dodjela stipendija studentima u prioritetnim područjima (STEM)). Prikazani su rezultati odgovora studenata na pitanja: "Je li i na koji način postojanje i mogućnost korištenja STEM stipendija utjecalo na vaš odabir fakulteta, odnosno studija?" te "Koliko je vjerojatno da biste odustali od studija da niste dobili STEM stipendiju?". Za navedeni upitnik je zaprimljeno 1.969 odgovora, a standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 2%.

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
		<p>stipendije za studente nižeg socio-ekonomskog statusa.</p> <p>S obzirom da bi bez ESF sredstava značajno veći broj studenata ostao bez potrebne stipendije, može se utvrditi da intervencija ima velik doseg u ciljnoj skupini.</p> <p>Udio studenata korisnika državne stipendije za studente nižeg socio-ekonomskog statusa koji su završili preddiplomski studij ili upisali 4. godinu značajno je veći (21,15 %) od onih koji nisu bili korisnici državnih stipendija.</p>	<p>mogućnost da bi odustali od studija da nisu dobili stipendiju³⁹.</p> <p>Potrebe za ovom vrstom stipendija su i veće od mogućnosti za dodjelu istih. Prema tome se potrebe i ciljne skupine se u današnjem socio-ekonomskom kontekstu nisu promijenile.</p>	(najranjivijih) studenata omogući pristup obrazovanju. Da bi se i nakon završetka projekta osigurale stipendije studentima nižeg-socioekonomskog statusa, potrebno je i dalje na godišnjoj razini osigurati financiranje potrebnih aktivnosti.
<i>Poboljšanje uvjeta rada za hrvatske istraživače</i>	<i>Povećanje pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija - e-Izvori</i>	Prije provedbe predmetne intervencije, sredstvima državnog proračuna bio je osiguran pristup/ nacionalna licenca za 5 elektroničkih izvora znanstvenih i stručnih informacija (5 baza podataka). ESF sredstvima omogućena je uspostava Portala elektroničkih izvora za hrvatsku akademsku i znanstvenu zajednicu, a pristup inozemnim bazama podataka i istraživačkim publikacijama povećao se za 5 do 6 puta, ovisno o godini.	Ciljne skupine ovog projekta i dalje su relevantne u današnjem socio-ekonomskom kontekstu s obzirom da navedeni Portal u najvećoj mjeri koriste profesori na sveučilištima, veleučilištima i doktorandi/poslijedoktorandi u području tehničkih i društvenih znanosti. Prema zaprimljenim odgovorima iz upitnika, 55,6% korisnika Portala elektroničkih izvora, koji su sudjelovali u projektu, navode kako su im, u odnosu na dostupnost sadržaja prije uspostave Portala elektroničkih izvora, potrebeni sadržaji dostupniji nego prije, a njih	Potreba za omogućavanjem pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija za hrvatsku akademsku i znanstvenu zajednicu je u velikoj mjeri adresirana ESF intervencijom. Međutim, iako je potreba adresirana uspostavom Portala elektroničkih izvora, za održavanje pristupa postignutom broju baza

³⁹ Prema rezultatima provedenog upitnika za studente nižeg socio - ekonomskog statusa koji su primili stipendiju (Upitnik 3: Dodjela stipendija studentima nižeg socio - ekonomskog statusa). Prikazani su rezultati odgovora studenata na pitanje: "Koliko je vjerojatno da biste odustali od studija da niste dobili stipendiju?". Za navedeni upitnik je zaprimljeno 3.973 odgovora, a standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 1%.

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
		<p>Do kraja provedbe projekta su uspješno ostvareni svi pokazatelji i očekivani rezultati.</p>	<p>65,9% navodi kako je kroz Portal dostupan veliki broj vrlo kvalitetnih baza⁴⁰.</p> <p>Da bi se unaprijedio znanstveni rad, potrebno je osigurati kontinuirani pristup kvalitetnim bazama podataka te je navedeno kontinuirana potreba ove ciljane skupine.</p>	<p>podataka na Portalu, odnosno za daljnje financiranje licenci potrebno je osigurati sredstva kontinuirano i u narednom razdoblju. Da bi se ostvario puni potencijal Portala, potrebno će biti i proširivati ponudu baza podataka.</p>
	<p><i>Projekt razvoja karijera mladih istraživača - izobrazba novih doktora znanosti</i></p>	<p>Projekt razvoja karijera mladih istraživača - izobrazba novih doktora znanosti, predstavlja nastavak aktivnosti koje Korisnik (Hrvatska zaklada za znanost, u dalnjem tekstu: HRZZ) inače provodi i financira sredstvima iz državnog proračuna. Analizom javnih poziva utvrđeno je da se isti ne objavljaju svake godine te da su u 2018. godini objavljena dva javna poziva (jedan financiran proračunskim sredstvima, a drugi podržan ESF sredstvima). Prema informacijama prikupljenima putem intervjua s predstavnikom HRZZ-a, ESF sredstvima je omogućeno financiranje cijelog jednog ciklusa doktoranada. Međutim, s obzirom na kontinuitet financiranja doktoranada, ne može se jednoznačno</p>	<p>Iako se ukupan broj doktora znanosti u Hrvatskoj razlikuje po akademskim godinama, potrebe ciljne skupine za ovakvom vrstom podrške su i dalje relevantne u današnjem socio-ekonomskom kontekstu.</p> <p>Potreba za mogućnosti prvog zaposlenja u području znanstveno-istraživačkog rada postoji i postojat će za sve doktorande u cilju ranog stjecanja potrebnih iskustava i vještina za daljnje angažmane i ostanak u znanstveno-istraživačkoj djelatnosti.</p>	<p>S obzirom da se radi o izravnoj podršci ciljnoj skupini koja se ostvaruje za vrijeme trajanja projekata na kojima su doktorandi angažirani (bilo kroz ESF bilo sredstvima državnog proračuna ili druge instrumente financiranja znanstveno-istraživačkog rada poput H2020), potpora pružena ESF sufinanciranjem je kratkoročna. Zbog prirode potreba koje se adresiraju projektom, potrebe ciljnih skupina za podrškom se ne mogu u potpunosti otkloniti</p>

⁴⁰ Prema rezultatima provedenog upitnika za korisnike Portala elektroničkih izvora (Upitnik 2: Povećanje pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija - e-Izvori). Prikazani su rezultati odgovora sudionika na pitanja: "Kako ocjenujete dostupnost sadržaja u odnosu na dostupnost sadržaja prije uspostave Portala elektroničkih izvora?" te "Kako ocjenujete sadržaj dostupan kroz Portal elektroničkih izvora NSK?". Za navedeni upitnik je zaprimljeno 213 odgovora, a standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 5%.

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
		<p>zaključiti da je ESF sredstvima omogućeno financiranje više doktoranada, odnosno da ESF sredstva u ovom slučaju nisu predstavljala tek supstituciju proračunskih sredstava.</p> <p>Financijski je podržano i više znanstveno-istraživačkih projekata nego što je bilo predviđeno projektnim prijedlogom (154), a ujedno je u odnosu na zaprimljene prijave omogućeno financiranje 86% prijavljenih projekata. Također, prema provedenom vrednovanju 149 znanstveno-istraživačkih projekata, većina projekata je realizirana sukladno planu ili i bolje od plana. Iz navedenog je vidljiv velik doseg intervencije, ali i kvaliteta podržanih istraživačkih projekata.</p> <p>U pogledu zapošljavanja doktoranada, projektnom prijavom predviđeno je zapošljavanje 154 doktoranda na znanstveno-istraživačkim projektima, a do cut-off datuma je i taj pokazatelj premašen te je angažirano 168 doktoranada.</p>		<p>ESF potporom, odnosno i nakon završetka projekta bit će potrebno osigurati sredstva za podršku doktorandima pri angažmanu na znanstveno-istraživačkim projektima.</p> <p>Osim navedenog, potrebe koje će biti nužno adresirati nastavno na podržane mjere tiču se daljnog jačanja znanstveno-istraživačkog okruženja u Hrvatskoj kako bi i po stjecanju zvanja doktori znanosti imali prilike za zapošljavanje. Također, potrebno je raditi na povezivanju znanstveno-istraživačkog sektora s drugim sektorima (primjerice industrija, poduzetništvo, itd.) te osvješćivanju mogućnosti angažmana doktora znanosti i van akademije.</p>
	Program znanstvene suradnje s	Program suradnje s hrvatskim znanstvenicima u dijaspori "ZNANSTVENA SURADNJA" predstavlja nastavak projekta	Potreba za mogućnosti prvog zaposlenja u području znanstveno-istraživačkog rada postoji i postojat će za sve doktorande u cilju	S obzirom da se radi o izravnoj podršci ciljnoj skupini, potpora pružena ESF

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
	<i>hrvatskim znanstvenicima u dijaspori "ZNANSTVENA SURADNJA"</i>	<p>koji je MZO provodio i sufinancirao zajmom Svjetske banke: projekt Jedinstvo za pomoći znanja.</p> <p>Javni natječaj za prijavu projektnih prijedloga na Program suradnje s hrvatskim znanstvenicima u dijaspori "Znanstvena suradnja" je zatvoren 28.2.2019. godine u sklopu kojeg je zaprimljeno 75 prijava. S obzirom na ograničena dostupna sredstva, od 75 zaprimljenih prijava odabrana su 22 "pod-projekta"⁴¹ ("pod-projekti" su započeli s provedbom 1.10.2019. i 1.11.2019.).</p> <p>Premda je omogućeno sufinanciranje više projekata nego što je bilo predviđeno projektnom prijavom (19), vidljivo je da je interes za provođenje projekata i uz ESF podršku bio višestruko veći od dostupnih sredstava - za 29% prijavljenih projekata su u konačnici dodijeljena sredstva. U pogledu zapošljavanja, od 1.10.2019. do 31.1.2020. je sklopljeno 8 ugovora o radu s doktorandima i postdoktorandima, a nakon cut-off datuma ukupan broj sklopljenih ugovora o radu dosega je 31 od ciljnih 38.</p> <p>S obzirom da se ostvarenje ciljnih vrijednosti u pogledu zapošljavanja doktoranda i</p>	<p>ranog stjecanja potrebnih iskustava i vještina za daljnje angažmane i ostanak u znanstveno-istraživačkoj djelatnosti.</p> <p>Osim toga, podrška radu hrvatskih znanstvenika u dijaspori te ostvarenju povezivanja hrvatskog znanstveno-istraživačkog sustava s međunarodnima i kontinuirano su relevantne potrebe.</p>	<p>sufinanciranjem je kratkoročna, odnosno prilike za uključivanje u znanstveno-istraživački rad za vrijeme doktorskog studija potrebno je osigurati i za buduće generacije. Zbog prirode potreba koje se adresiraju projektom, potrebe ciljnih skupina za podrškom se ne mogu u potpunosti otkloniti ESF potporom.</p> <p>Potrebe koje će biti potrebno adresirati u narednom razdoblju također se tiču uključivanja hrvatskih istraživača i institucija u međunarodne organizacije i znanstveno-istraživačke institucije, u cilju jačanja suradnje, razmjene iskustava i jačeg uključivanja hrvatskih znanstvenika u međunarodne znanstveno-istraživačke projekte.</p>

⁴¹ Korisnik HRZZ putem izravne dodjele provodi projekt *Program znanstvene suradnje s hrvatskim znanstvenicima u dijaspori "ZNANSTVENA SURADNJA"*. Temeljem provedenog javnog poziva u sklopu projekta HRZZ dodjeljuje hrvatskim znanstvenicima u dijaspori pojedinačne potpore za provođenje navedenih "pod-projekata".

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
		postdoktoranda ostvarilo početkom 2021. godine te da je u sklopu podržanih znanstveno-istraživačkih projekata objavljeno dosad već nekoliko znanstvenih radova u prestižnim međunarodnim časopisima, a u sklopu jednog projekta razvija se patent, navedeno upućuje kako postoji značajan potencijal za znanstveni rad i istraživanja u Republici Hrvatskoj za koji nedostaje financiranje.		
<i>Omogućavanje boljeg pristupa obrazovanju učenicima u nepovoljnem položaju u pred-tercijarnom obrazovanju</i>	<i>Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama (faze I,II i III)</i>	<p>Od 876 osnovnih i 436 srednjih škola u RH, kroz ESF intervencije podrška je pružena djeci s teškoćama u razvoju u 638 osnovnih i u 139 srednjih škola.</p> <p>Zbog izraženih potreba i interesa škola i roditelja za podrškom učenicima s teškoćama u razvoju, pozivi za osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika objavljivani su u tri faze.</p> <p>Osigurano je gotovo 8 puta više sredstava za osiguravanje podrške djeci s teškoćama u razvoju kroz angažman pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika nego što je bilo predviđeno proračunskim sredstvima.</p> <p>Što se tiče ostvarenih rezultata u pogledu odgojno-obrazovnih ishoda učenika koji su imali pomoćnika u nastavi/ stručnog</p>	S obzirom da je na nacionalnoj razini uočen trend porasta broja učenika s teškoćama u razvoju u programima predškolskog obrazovanja i u osnovnim školama, može se očekivati veća potreba za podrškom učenicima s teškoćama u razvoju u vidu osiguravanja većeg broja pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika.	Zbog prirode potreba koje se adresiraju projektom, potrebe ciljnih skupina za podrškom se ne mogu u potpunosti otkloniti ESF potporom, no dostupnost ESF sredstava omogućila je da odgovarajući podršku dobije značajno veći broj potrebitih učenika. Podršku u vidu osiguravanja pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika potrebno je pružati kontinuirano, odnosno svake školske godine. Da bi se i nakon završetka EU projekata osigurali pomoćnici u nastavi i stručni komunikacijski posrednici učenicima s

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
		komunikacijskog suradnika, a čiji je angažman financiran sredstvima ESF-a, prema informacijama iz provedenih upitnika, većina pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika kao i škola koje su korisnici projekta, navodi kako je za određene obrazovno odgojne ishode vidljivo poboljšanje u odnosu na početno stanje. Cjeloviti rezultati ovog dijela upitnika nalaze se u Prilogu IX. Izvješća.		teškoćama u razvoju, i dalje je potrebno na godišnjoj razini osigurati financiranje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika. Ipak, bez obzira na uspješnost projekata, postoji slaganje dionika da projektno financiranje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika nije trajan i održiv model podrške djeci s teškoćama u razvoju te postoji potreba za sustavnim rješavanjem pitanja angažmana pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika.
	Programska, stručna i finansijska podrška obrazovanju učenika romske nacionalne manjine	Premda je kroz sklopljene ugovore obuhvaćeno više učenika romske nacionalne manjine od planiranog, do cut-off datuma nije ostvarena ciljna vrijednost pokazatelja "Broj učenika pripadnika romske nacionalne manjine u osnovnom obrazovanju koja su dobila ciljanu potporu".	S obzirom da se u današnjem socio-ekonomskom kontekstu bilježi stagnacija broja romske djece koja pohađaju programe predškolskog odgoja i predškole, pad broja romske djece koja pohađaju osnovnu školu, a trend rasta broja romske djece uključene u programe produženog boravka, potrebe i ciljne skupine se nisu promijenile ⁴² .	Podrška pružena kroz projekt bila je kratkotrajna, odnosno pokrivala je jednu školsku/ pedagošku godinu. Da bi se i nakon završetka projekta osigurala podrška učenicima romske nacionalne manjine, potrebno je na godišnjoj razini

⁴² [Izvješća o provedbi Nacionalne strategije za uključivanje Roma za razdoblje od 2013. do 2020. godine](#)

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
			Prema informacijama s provedenih intervjuja, osiguravanje prijevoza i produženog boravka učenicima romske nacionalne manjine su mjere koje su od velikog značaja za obrazovanje romske nacionalne manjine te su i dalje relevantne u današnjem socio-ekonomskom kontekstu, uz brojne druge mjere za podršku ovoj ciljanoj skupini, a s obzirom da se pripadnici romske nacionalne manjine i dalje suočavaju sa snažnim siromaštvom, diskriminacijom i marginalizacijom.	osigurati financiranje potrebnih aktivnosti. Osim financiranja prijevoza i produženog boravka, tijekom ovog vrednovanja istaknute su i brojne druge potrebe, poput edukacije roditelja, senzibiliziranja javnosti, te posebno podrške od strane romskih pomagača.
<i>Promicanje pristupa cjeloživotnom učenju kroz unapređivanje ključnih kompetencija studenata, te primjenu informacijskih i komunikacijskih tehnologija u poučavanju i učenju</i>	e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot-projekt)	Pilot-projektom e-Škole povećana je digitalna zrelost i većeg broja hrvatskih škola no što je inicijalno planirano, a rezultati postojećih istraživanja učinka pokazuju poboljšanje digitalnih kompetencija nastavnika i učenika. Slijedom rezultata i naučenih lekcija pilot-projekta u nastavku programskog razdoblja provest će se II. faza projekta kojim se cilja na povećanje digitalne zrelosti i kompetencija u svim preostalim hrvatskim osnovnim i srednjim školama. Rezultati upitnika provedenog u sklopu ovog vrednovanja među nastavnicima i ravnateljima pilot škola pokazuju da je pilot-projektom ostvaren određeni doprinos odgojno-obrazovnim ishodima poput	Završetkom provedbe pilot-projekta e-Škole te realizacijom projekta e-Škole (II. faza) može se očekivati da će potrebe za povećanjem razine digitalne zrelosti hrvatskih škola biti zadovoljene. Svakako, da bi se slijedom ovih projekata ostvarilo željeno unaprjeđenje digitalnih kompetencija (kako učenika, tako i nastavnog osoblja), bit će potrebno redovito korištenje projektnih rezultata u provedbi nastave i učenju (oprema, DOS-ovi, scenariji poučavanja, itd.).	Dovršetkom pilot projekta dio potreba za povećanjem digitalne zrelosti hrvatskih škola je riješen, kao i potrebe za digitalnim alatima poput DOS-ova, e-Repositorija, e-Lektira, scenarija poučavanja koji su nakon pilot projekta dostupni svima za potrebe poučavanja i učenja. Realizacijom II. faze projekta planirano je povećanje digitalne zrelosti i kompetencija nastavnika i učenika u svim hrvatskim osnovnim i srednjim školama

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
		uspješnosti i brzine učenika u rješavanju zadataka, kreativnosti i motiviranosti učenika, angažmanu učenika u samostalnom istraživanju pojedinih tema. Cjeloviti rezultati ovog dijela upitnika nalaze se u Prilogu VIII. Izvješća.		čime će se ista potreba adresirati ESF intervencijom. U narednom razdoblju je potrebno održavati postignuti stupanj digitalne zrelosti ili potencijalno daljnje povećanje sukladno promjenama u trendovima, s obzirom da se na lokalnoj odnosno regionalnoj razini kao izazov ističu nejednake proračunske mogućnosti osnivača škola slijedom čega postoji rizik od nejednake održivosti digitalne zrelosti škola nakon završetka projekta. Pitanja održivosti pri tome su više naglašena vezano za opremu nabavljenu u sklopu OPKK projekta.
	<i>Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijskoj razini</i>	Za predmetni poziv je zabilježen veliki interes prijavitelja - kroz zaprimljene projektne prijedloge zatraženo je više od 10 puta vrijednosti poziva. Projektima u sklopu predmetne intervencije je obuhvaćeno svega 8% hrvatskih škola, a za identifikaciju i rad s (potencijalno) darovitim učenicima osposobljeno oko 2% nastavnika. Navedeno upućuje da je doseg ESF	Prepoznavanje te rad s (potencijalno) darovitom djecom i učenicima kontinuirana je potreba koja je i dalje relevantna u današnjem socio-ekonomskom kontekstu, a bit će i u budućnosti s obzirom da se za ovu skupinu djece i učenika želi osigurati adekvatan pristup obrazovanju.	Kroz podržane intervencije kod uključenog odgojno-obrazovnog osoblja razvijene su vještine za prepoznavanje i rad s (potencijalno) darovitom djecom i učenicima koje će moći biti primjenjivane u dalnjem radu. Međutim, potrebe za ovom vrstom

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
		<p>intervencija umjeren. Međutim, sredstva koja su kroz PO3 bila dostupna za unaprjeđenje rada s (potencijalno) darovitim učenicima višestruko nadmašuju sredstva koja su iz državnog proračuna bila dostupna za te svrhe.</p> <p>Što se tiče ostvarenih učinaka u pogledu odgojno-obrazovnih ishoda darovitih učenika, prema informacijama iz provedenih upitnika, većina nastavnika i /ili stručnih suradnika navodi kako je za određene obrazovno odgojne ishode vidljivo poboljšanje u odnosu na početno stanje. Također, po pitanju ostvarenih učinaka na njihove kompetencije, većina nastavnika i /ili stručnih suradnika uočava poboljšanje određenih vlastitih kompetencija u identifikaciji i radu s (potencijalno) darovitim učenicima. Cjeloviti rezultati ovog dijela upitnika nalaze se u Prilogu X. Izvješča.</p>		<p>podrške i dalje postoje - kako zbog činjenice da su projekti obuhvatili mali broj škola, tako i zbog potreba za kontinuiranim stručnim usavršavanjima nastavnika. Pri tome je preporučljivo iskoristiti mogućnosti diseminacije rezultata provedenih projekata i dijeljenja znanja.</p> <p>Osim navedenog, i dalje postoji potreba za razvojem programa, dodatne nastave i slično, koji će biti prilagođeni (potencijalno) darovitoj djeci i učenicima te primjenjivani kao standard u svim odgojno-obrazovnim institucijama.</p>
	<i>Unapređenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja</i>	<p>Za predmetni poziv je zabilježen veliki interes prijavitelja - kroz zaprimljene projektne prijedloge zatraženo je više od 10 puta vrijednosti poziva.</p> <p>Vezano za projekte unaprjeđenja pismenosti, u provedbi projekata sudjelovalo je 4,7% škola i 2.878 učenika. U stručnom osposobljavanju sudjelovalo 2,1% nastavnika, a razvijeno je</p>	<p>S obzirom da su sukladno PISA istraživanju provedenom u 2018., uočeni slabi rezultati učenika od prosjeka EU-a u čitanju i znanosti, posebno u matematici, potrebe i ciljne skupine su i dalje relevantne u današnjem socio-ekonomskom kontekstu.</p> <p>Osim navedenog, jačanje raznih oblika pismenosti izrazito je važno u kontekstu</p>	<p>Kroz podržane intervencije kod uključenog odgojno-obrazovnog osoblja razvijene su vještine za vođenje programa različitih vrsta pismenosti koje će moći biti primjenjivane u dalnjem radu. Međutim, potrebe za ovom</p>

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
		170 izvannastavnih aktivnosti/ fakultativnih predmeta unutar školskog kurikuluma. Najveći broj ugovora adresira digitalnu pismenost, njih 13, multikulturalnu pismenost 9 ugovora te čitalačku i medijsku pismenost 8 ugovora. U okviru sklopljenih ugovora, najmanje je zastupljena matematička pismenost, u samo 2 ugovora te prirodoslovna i višejezična pismenost u 4 ugovora.	budućeg kapaciteta i kompetencija novih generacija za studij na tercijarnoj razini i za kvalitetu radne snage, što će se odraziti i u njihovoј poziciji na tržištu radne snage te općenito na ekonomskom stanju države.	vrstom podrške i dalje postoje - kako zbog činjenice da su projekti obuhvatili mali broj škola, tako i zbog potreba za kontinuiranim stručnim usavršavanjima nastavnika te uspostavom određenih standarda programa unaprjeđenja različitih vrsta pismenosti koji će biti primjenjivani u svim školama. Pri tome je preporučljivo iskoristiti mogućnosti diseminacije rezultata provedenih projekata i dijeljenja znanja.
		Kroz projekt Podrška provedbi Cjelovite kurikularne reforme ostvaren je doprinos ključnoj nacionalnoj reformi u području obrazovanja te su u sklopu eksperimentalne provedbe kroz projekt ojačani kapaciteti nastavnog osoblja, čime su ostvareni preduvjeti za uspješnu provedbu obrazovnih programa u školama. U sklopu projekta Podrška provedbi Cjelovite kurikularne reforme podržava se uvođenje eksperimentalnog programa kurikularne reforme u 74 škole. Rezultat koji u sklopu	Doprinos projekta se očituje prije svega u aktivnostima stručnog usavršavanja nastavnika te pripremi digitalnih metodičkih priručnika kao potpore njihovom radu. U sklopu projekta Vrednovanje eksperimentalnog programa Škola za život u školskoj godini 2018./2019. je zabilježena vrlo visoka potpora svih ciljnih skupina cjelovitoj reformi. Cjelovita kurikularna reforma još uvijek je u tijeku na nacionalnoj razini te je potrebno provesti još brojne aktivnosti, uključujući i	Novi kurikulumi, čija je svrha uvođenje pristupa usmjerenog na ishode učenja i poboljšanje kvalitete obrazovanja i poučavanja, postupno se uvode u sve osnovne i srednje škole i reforma se planira dovršiti do 2022. godine te se u tom smislu očekuje nastavak potrebe za intervencijom.

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
		ovog projekta do cut-off datuma nije ostvaren je razvoj digitalnih metodičkih priručnika digitalnog obrazovnog sadržaja za predmete u odabranim razredima, pri čemu od planirana 122 priručnika digitalna obrazovna sadržaja do cut-off datuma niti jedan nije bio razvijen ⁴³ .	cjeloviti razvoj te primjenu novih kurikuluma u svim školama.	
<i>Poboljšanje obrazovnog sustava za odrasle i unapređenje vještina i kompetencija odraslih polaznika</i>	<i>Uspostava i upravljanje Registrom HKO-a kao podrška radu sektorskih vijeća i ostalih dionika u procesu provedbe HKO-a</i>	Premda nije završen, projektom Uspostava i upravljanje Registrom HKO-a kao podrška radu sektorskih vijeća i ostalih dionika u procesu provedbe HKO-a ostvaren je doprinos nacionalnoj reformi obrazovanja jer je njime dovršena uspostava 25 sektorskih vijeća za vrednovanje standarda zanimanja, kvalifikacija i ishoda učenja - što je preduvjet za razvoj/ usklađivanje studijskih i obrazovnih programa. Do cut-off datuma nisu postignute ciljane vrijednosti dvaju projektnih pokazatelja Broj izrađenih/dorađenih zahtjeva za upis cjelovitih/djelomičnih standarda kvalifikacija u skladu s HKO metodologijom te Broj vrednovanih zahtjeva za upis cjelovitih/djelomičnih standarda kvalifikacija u Registar HKO-a.	Potrebe se nisu promijenile s obzirom da je za funkcionalnu primjenu HKO-a temeljem izrađenih standarda kvalifikacija i standarda zanimanja iste potrebno upisati u Registar HKO-a temeljem čega se onda razvijaju studijski i obrazovni programi koji su s njima usklađeni. Nastavno na provedene intervjuje, fokus grupe i studiju slučaja u sklopu ovog vrednovanja, utvrđeno je da među ključnim dionicima (sektorski nadležnim tijelima i vanjskim stručnjacima) prevladava konsenzus o tome da je HKO i dalje aktualan u trenutnom društveno-ekonomskom kontekstu te većina njih HKO vidi kao ključan instrument ostvarivanja jasnih i transparentnih kvalifikacija.	ESF intervencija u sklopu predmetnog poziva nije riješila sve identificirane potrebe, ali se doprinijelo ukupnoj promjeni na razini visokog obrazovanja s obzirom da je u sklopu ugovorenih projekata omogućen angažman većeg broja stručnjaka što je donekle ubrzalo razvoj standarda zanimanja i standarda kvalifikacija. Ipak, i dalje postoje velike potrebe u pogledu razvoja dalnjih standarda zanimanja i kvalifikacija, a posebice obrazovnih programa s

⁴³ Prema zaprimljenim informacijama s intervjuja s Korisnikom izrađeno je 60 digitalnih metodičkih priručnika digitalnog obrazovnog sadržaja, međutim isti nisu odobreni kroz Zahtjeve za nadoknadom sredstava.

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
		<p>Međutim, uvođenje HKO-a promatrano cjelovito, a uključujući i ovaj projekt, doprinijelo je pokretanju važnih promjena - u konačnici je izrađena nova metodologija standarda zanimanja i kvalifikacija, ESF sredstva doprinijela su vertikalnoj i horizontalnoj suradnji između nadležnih tijela i samih predlagatelja standarda, ostvaruje se (premda sporo) napredak u samoj pripremi i upisivanju standarda zanimanja i kvalifikacija.</p>		<p>obzirom da još niti jedan nije upisan u Registr HKO-a.</p> <p>Analiza HKO-a provedena u sklopu ovog vrednovanja ukazuje i na dodatne potrebe koje je potrebno adresirati kako bi HKO zaživio kao institucionalno-analitička osnova za razvoj obrazovanja koje će omogućiti bolji položaj budućih radnika na tržištu rada, jačanje konkurentnosti nacionalnog gospodarstva, funkciju osiguravanja međunarodne usporedivosti hrvatskih kvalifikacija te standardizaciju zanimanja. Te se potrebe poglavito odnose na uređivanje pitanja upisnih kvota, razvoj mehanizama prognoziranja ponude i potražnje za vještinama na tržištu rada, jače povezivanje HKO-a s informacijskim sustavima na EU razini, primjerice onima vezanim za Europass.</p>

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
	Promocija cjeloživotnog učenja	U sklopu projekta provedeno je sveobuhvatno istraživanje obrazovanja odraslih u RH te je pripremljen Strateški okvir promocije cjeloživotnog učenja 2017. - 2020. Jedna od ključnih promotivnih aktivnosti bila je organizacija Tjedna cjeloživotnog učenja (ovaj oblik promocije Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih kontinuirano provodi još od 2008. godine, no u nešto manjem opsegu) koji se u sklopu projekta provodio 4 godine zaredom i u sklopu kojeg je organizirano ukupno 3027 besplatnih događanja (radionice, predavanja, okrugli stolovi, seminari) na području cijele RH u kojima je sudjelovalo nekoliko desetaka tisuća građana (oko 30.000 građana godišnje). Kroz događanja u sklopu Tjedna cjeloživotnog obrazovanja ostvareni su i direktni kontakti građana s ustanovama koje nude programe cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih. Organizirana su četiri Međunarodna andragoška simpozija od kojih je svaki okupio više od 200 sudionika, te je provedeno osam ciklusa andragoških radionica na kojima je sudjelovalo ukupno 259 sudionika.	Kroz ESF sufinanciranje omogućen je nastavak i intenzivnije provođenje različitih aktivnosti promocije cjeloživotnog učenja u cijeloj Hrvatskoj, kao i prilagodba promotivnih aktivnosti u odnosu na stvarne potrebe i održavanje ove važne teme u hrvatskoj javnosti. S obzirom da Hrvatsku karakterizira izrazito niska stopa sudjelovanja odraslih u programima cjeloživotnog učenja (u 2019. godini iznosi 3,5% u odnosu na prosjek zemalja EU koji iznosi 10,8%), potrebe adresirane ESF intervencijom su i dalje relevantne u današnjem socio-ekonomskom kontekstu.	Potreba za promocijom cjeloživotnog učenja je u velikoj mjeri adresirana ESF intervencijom. Međutim, iako je potreba adresirana uspostavom web stranice za dijeljenje informacija o cjeloživotnom učenju te kroz održavanje programa i događanja, za održavanje razine informiranja ciljne skupine i promocije cjeloživotnog učenja, po završetku projekata bit će potrebno osigurati dodatna sredstva kako bi se ova tema mogla zadržati u medijskom prostoru te kako bi se i dalje jačala svijest građana o potrebi i važnosti cjeloživotnog učenja. Pri tome bi bilo korisno uspostaviti mehanizme praćenja učinaka promotivnih aktivnosti (koliko osoba se zbog promotivnih poruka odlučilo na neki oblik cjeloživotnog učenja) te same promotivne aktivnosti

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
				prilagođavati u odnosu na naučene lekcije.
	<i>Podrška obrazovanju odraslih polaznika uključivanjem u prioritetne programe obrazovanja, usmjereni unapređenju vještina i kompetencija polaznika u svrhu povećanja zapošljivosti</i>	<p>Programi obrazovanja odraslih sufinancirani sredstvima ESF-a doprinose poboljšanju kvalifikacija u deficitarnim područjima tržišta rada u Republici Hrvatskoj, adresiraju najugroženije skupine te je do cut-off datuma 67,07%⁴⁴ upisanih završilo programe obrazovanja.</p> <p>Do cut-off datuma 1.227⁴⁵ osoba bilo je uključeno u neki od ponuđenih programa obrazovanja (dodijeljeni su im vaučeri za besplatno sudjelovanje u programima obrazovanja), a 823 osoba je završilo programe obrazovanja i steklo kvalifikacije.</p> <p>Doprinos projekta poboljšanju kvalifikacija (a slijedom toga potencijalno i zapošljivosti) najznačajniji je u dobroj skupini 25 - 49 godina (u kojoj je zabilježen najveći broj nezaposlenih), gdje je do cut-off datuma bilo upisano 834 polaznika u dobi od 25 do 49 godina (67,97%).</p>	S obzirom da je razina sudjelovanja u programima obrazovanja odraslih i dalje vrlo niska u Hrvatskoj (3,5 % u 2019., što je znatno niže od prosjeka EU-a koji je 10,8%) potrebe i ciljne skupine su i dalje relevantne u današnjem socio-ekonomskom kontekstu.	ESF potpora je u okviru sklopljenih ugovora kratkotrajna, odnosno pokriva održavanje obrazovnih programa za ograničen broj ciklusa i sudionika. Općenito je koncept cjeloživotnog učenja takav da se učenje i usavršavanje odvijaju kontinuirano i u dugom roku. Stoga će potrebe za istim postojati i u budućnosti, posebice uzimajući u obzir dinamičnost tržišta rada, pojavu novih tehnologija i slično. U tom smislu ESF potpora u ovom obliku ne može u potpunosti riješiti identificirane potrebe za obrazovanjem odraslih.
	<i>Razvoj sustava osiguravanja kvalitete u</i>	Budući da je ugovor za dodjelu sredstava za razvoj sustava osiguravanja kvalitete u	S obzirom da je razina sudjelovanja u programima obrazovanja odraslih i dalje vrlo	Kako je ugovor za dodjelu bespovratnih sredstava za

⁴⁴ Prema Informacijskom sustavu za prikupljanje mikropodataka

⁴⁵ Prema Informacijskom sustavu za prikupljanje mikropodataka

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
	obrazovanju odraslih	obrazovanju odraslih sklopljen s ASOO tek netom prije cut-off datuma, nije proteklo dovoljno vremena da bi se mogli utvrditi rezultati provedbe projekta, a učinci će se moći procjenjivati tek po završetku njegove provedbe. Projektom se planira razviti sustav osiguravanja kvalitete obrazovanja odraslih kroz provođenje nacionalnog ispitanja kompetencija odraslih, izradu modela samovrednovanja i vanjskog vrednovanja ustanova za obrazovanje odraslih u svrhu poboljšanja obrazovanja odraslih.	niska u Hrvatskoj (3,5 % u 2019., što je znatno niže od prosjeka EU-a koji je 10,8%) potrebe i ciljne skupine su i dalje relevantne u današnjem socio-ekonomskom kontekstu.	razvoj sustava osiguravanja kvalitete u obrazovanju odraslih sklopljen s ASOO tek netom prije cut-off datuma, nije proteklo dovoljno vremena da bi se moglo utvrditi jesu li potrebe riješene ESF intervencijom. Ukoliko se sve projektne aktivnosti uspješno realiziraju do kraja programskog razdoblja, očekuje se potpuno zadovoljavanje potreba u smislu uspostave sustava za osiguranje kvalitete obrazovanja odraslih, koji bi pratio kvalitetu rada ustanova za obrazovanje odraslih te uvodio potrebne razvojne mjere i poboljšanja na temelju utvrđenih i pouzdanih pokazatelja postojećih i traženih kompetencija radnog stanovništva. S obzirom da će i nakon završetka projekta biti potrebno periodično provoditi samovrednovanja i vanjska vrednovanja ustanova za

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
				obrazovanje odraslih te kontinuirano jačati kapacitete stručnjaka za provedbu istih, ove potrebe će i dalje trebati kontinuirano adresirati.
<i>Modernizacija ponude strukovnog obrazovanja te podizanje njegove kvalitete radi povećanja zapošljivosti učenika kao i mogućnosti za daljnje obrazovanje</i>	<i>Modernizacija sustava stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta</i>	<p>U okviru projekta su izrađene Smjernice za stručno usavršavanje i trajni profesionalni razvoj, pripremljena je analiza postojećeg stanja u RH u području stručnog i trajnog profesionalnog razvoja strukovnih nastavnika te su provedena istraživanja o potrebama za dodatnim stručno-profesionalnim razvojem nastavnika i sektorski specifičnim temama među poslodavcima, a koji predstavljaju temelj za unaprjeđenje i provedbu aktivnosti modernog sustava stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta.</p> <p>Također, projektom je razvijen koncept novog modela stručnog usavršavanja i Otvorenog programa. Dodatno, u okviru projekta je održano 18 stručnih usavršavanja i 23 generička stručna usavršavanja za ciljane skupine nastavnika.</p>	Sustav strukovnog obrazovanja u Hrvatskoj obuhvaća većinu srednjoškolske populacije, a stopa zaposlenosti učenika sa završenim strukovnim obrazovanjem u 2019. godini je iznosila 73,9%, što je još uvijek ispod prosjeka EU koji iznosi 79,1% ⁴⁶ . S obzirom da na kvalitetu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u Hrvatskoj utječe odgovarajuće osposobljavanje nastavnika strukovnih predmeta, potrebe i ciljne skupine adresirane predmetnim pozivom su relevantne u današnjem socio-ekonomskom kontekstu.	Projektom su stvorene određene podloge za potrebna usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta te u tom smislu potrebe za modernizacijom ponude strukovnog obrazovanja, koje postoje na sustavnoj razini, nisu riješene, nego su pripremljene podloge za njihovo rješavanje. Organizirana stručna usavršavanja za nastavnike omogućila su stjecanje novih znanja i vještina koje sudionici programa mogu dalje primjenjivati u svom radu, no i dalje su nužna redovita usavršavanja te uključivanje svih strukovnih nastavnika u

⁴⁶ [Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2020., Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu \(GU EAC\) Europske Komisije](#) (donesen u rujnu 2020. godine)

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
				relevantna usavršavanja, ali i sistematizirani pristup istome.
	<i>Promocija učeničkih kompetencija i strukovnog obrazovanja kroz strukovna natjecanja i smotre</i>	<p>U okviru projekta Promocije učeničkih kompetencija i strukovnog obrazovanja kroz strukovna natjecanja i smotre, ključna provedena aktivnost je održano natjecanje WorldSkills Croatia 2019. godine na kojem je sudjelovalo 568 natjecatelja iz 34 škole domaćina, 436 nastavnika mentora, 6000 ostalih sudionika (volontera, partnera i sponzora, zaposlenika škola, zaposlenici ASOO-a). Uz navedeno, natjecanje je i medijski popraćeno s više od 60 medijskih objava, a ASOO je osigurao posjet 2500 učenika osnovnih škola iz cijele Hrvatske.</p> <p>Sudjelovanje partnera i sponzora na natjecanju doprinijelo je zapošljivosti natjecatelja, a škole koje su sudjelovale na natjecanju su zabilježile veći interes i upis u novu školsku godinu čime se povećala njihova vidljivost i konkurentnost. Osim zabilježenog velikog interesa škola i učenika za sudjelovanje u WorldSkills natjecanju, zabilježen je i interes poslodavaca, čime se ostvaruje jedan od važnih rezultata projekta,</p>	<p>Sustav strukovnog obrazovanja u Hrvatskoj obuhvaća većinu srednjoškolske populacije, a stopa zaposlenosti učenika sa završenim strukovnim obrazovanjem u 2019. godini je iznosila 73,9%, što je još uvijek je ispod prosjeka EU koji iznosi 79,1%⁴⁸. Prema tome, promocija učeničkih kompetencija i strukovnog obrazovanja kroz strukovna natjecanja i smotre koja doprinosi porastu interesa za upis u strukovne škole kao i zapošljivosti učenika je i dalje relevantna u današnjem socio-ekonomskom kontekstu.</p> <p>ESF potpora omogućila je organizaciju i sudjelovanje hrvatskih učenika na strukovnim natjecanjima, no potreba za takvim vidom podrške postojat će kontinuirano i za buduće generacije.</p>	

⁴⁸ [Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2020., Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu \(GU EAC\) Europske Komisije](#) (donesen u rujnu 2020. godine)

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
		a to je povezivanje škola/ učenika s predstvincima tržišta ⁴⁷ .		
	Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja	U okviru projekta je formirana radna skupina za analizu koncepta metodologije sektorskih kurikuluma te strukovnih kurikuluma, izrađene su analitičke podloge za odabir prioritetnih zanimanja u strukovnom obrazovanju, formirane podsektorske radne skupine te izrađeno 108 prijedloga standarda zanimanja. Međutim, planirani sektorski kurikulumi za strukovno obrazovanje i osposobljavanje do cut-off datuma još nisu bili izrađeni.	S obzirom da sustav strukovnog obrazovanja u Hrvatskoj obuhvaća većinu srednjoškolske populacije, a da je stopa zaposlenosti učenika sa završenim strukovnim obrazovanjem u 2019. godini iznosila 73,9%, što je još uvek ispod prosjeka EU koji iznosi 79,1% ⁴⁹ , relevantne ciljne skupine i potrebe za modernizaciju sustava strukovnog obrazovanja su i dalje relevantne u današnjem socio-ekonomskom kontekstu. Na kvalitetu strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u Hrvatskoj utječu spor tempo uvođenja standarda zanimanja i kvalifikacija u okviru HKO-a stoga je potrebno je nastaviti ulaganja u pripremi sektorskih i strukovnih kurikuluma koji će biti povezani s potrebama tržišta rada.	ESF intervencijom do cut-off datuma riješen je dio potreba u dijelu koji se tiče razvoja standarda zanimanja. Nisu riješene identificirane potrebe za uvođenjem kurikuluma za strukovno obrazovanje, no, ukoliko se planirani kurikulumi uspiju razviti do kraja programskog razdoblja i uvesti u strukovne škole, te će potrebe malim dijelom biti umanjene. Ipak, radi se o samo 13 planiranih kurikuluma te će na nacionalnoj razini biti potrebno razviti i ostale kurikulume za strukovno obrazovanje sa svim pripadajućim metodama podučavanja, alatima i osposobljavanjem nastavnika za primjenu kurikuluma u nastavi.

⁴⁷ Godišnje izvješće za 2019. godinu, Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih

⁴⁹ Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2020., Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu (GU EAC) Europske Komisije (donesen u rujnu 2020. godine)

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
				Pri tome je korisno iskoristiti mogućnosti diseminacije rezultata provedenih projekata i dijeljenja znanja.
	<i>Uspostava regionalnih centara kompetentnosti u sektoru turizma i ugostiteljstva</i>	Budući da su ugovori za dodjelu sredstava za osnivanje centara kompetencija u sektoru turizma i ugostiteljstva sklopljeni tek netom prije cut-off datuma, nije proteklo dovoljno vremena da bi se mogli utvrditi rezultati provedbe tih projekata, a učinci će se moći procjenjivati tek po završetku njihove provedbe. Provedbom projekata uspostaviti će se regionalni centri kompetentnosti u sektoru turizma i ugostiteljstva; razvit će se sektorski kurikulumi za strukovno obrazovanje i ospozobljavanje u tim sektorima u cilju osiguranja relevantnosti sustava strukovnog obrazovanja i ospozobljavanja u skladu s potrebama tržišta rada te poboljšanja pristupa visokom obrazovanju; ojačat će se stručno usavršavanje i profesionalni razvoj nastavnika u strukovnom obrazovanju kao i učeničke kompetencije (kroz organizaciju kampanja, natjecanja u vještinama na	S obzirom da sustav strukovnog obrazovanja u Hrvatskoj obuhvaća većinu srednjoškolske populacije, a da je stopa zaposlenosti učenika sa završenim strukovnim obrazovanjem u 2019. godini iznosila 73,9%, što je još uvjek je ispod prosjeka EU koji iznosi 79,1% ⁵⁰ , relevantne ciljne skupine i potrebe za povećanjem kvalitete strukovnog obrazovanja i ospozobljavanja i utvrđivanje potreba za određenim vještinama, su i dalje relevantne u današnjem socio-ekonomskom kontekstu.	Kako su ugovori za dodjelu sredstava za osnivanje centara kompetencija u sektoru turizma i ugostiteljstva sklopljeni tek netom prije cut-off datuma, nije proteklo dovoljno vremena da bi se moglo utvrditi jesu li potrebe riješene ESF intervencijom. Uspješna provedba ovih projekata može povećati mogućnosti učenicima sa završenim strukovnim obrazovanjem na tržištu rada s obzirom da je kroz projekte planirano razvijanje sektorskih kurikulumi povezanih s tržištem rada te suradnja s gospodarskim subjektima (poslodavcima).

⁵⁰ [Pregled obrazovanja i ospozobljavanja za 2020., Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu \(GU EAC\) Europske Komisije](#) (donesen u rujnu 2020. godine)

Potrebe na početku programskog razdoblja/ potrebe iz poziva (specifični cilj)	Intervencije podržane ESF sredstvima do cut-off datuma	Potrebe adresirane kroz sklopljene ugovore i postignuti rezultati	Jesu li se potrebe i ciljne skupine promijenile u odnosu na današnji socio-ekonomski kontekst?	Jesu li potrebe riješene kroz EU projekt?/ Postoji li i dalje potreba za istom vrstom podrške?
		međunarodnoj/nacionalnoj razini, specijaliziranih školskih sajmova, itd.).		Međutim, potrebe tržišta rada, naročito u sektoru turizma i ugostiteljstva se mijenjaju, stoga je potrebno kontinuirano adresirati potrebe za usavršavanjem nastavnika, jačanjem kompetencija učenika te usklajivanjem sektorskih kurikuluma s potrebama tržišta rada.

Intervencije provedene u sklopu pojedinih specifičnih ciljeva adresiraju većinu ciljanih skupina i potreba relevantnih u sadašnjem socio-ekonomskom kontekstu. Važno je zamijetiti da su specifični ciljevi u okviru PO3 takvi da adresiraju sve razine obrazovanja (obrazovanje na predtercijskoj razini uključujući i strukovno obrazovanje, visoko obrazovanje, znanstveno istraživanje, cjeloživotno učenje). Istovremeno, aktivnosti predviđene u sklopu specifičnih ciljeva usmjerene su i na unaprjeđenja samog sustava obrazovanja (unaprjeđenje ili uvođenje novih obrazovnih programa u skladu s HKO-om, podrška provedbi kurikularne reforme, promotivne aktivnosti vezane za cjeloživotno obrazovanje, modernizacija sustava strukovnog obrazovanja, razvoj sustava obrazovanja odraslih) i na izravnu podršku ciljnim skupinama u pristupu obrazovanju (stipendiranje, različiti oblici podrške za sudjelovanje u obrazovnim programima na svim razinama), a uz sve specifične ciljeve vežu se i aktivnosti jačanja kompetencija, obrazovanja i stručnog usavršavanja odgojno-obrazovnih djelatnika, rukovodećih djelatnika odgojno-obrazovnih ustanova te provoditelja javnih politika u sektoru obrazovanja. U tom pogledu ESF sredstva u sklopu PO3 dostupna su za adresiranje različitih potreba, no istovremeno su raspršena na velik broj aktivnosti i ciljnih skupina. Time je uvelike ograničen kapacitet operacija na razini PO da cijelovito, sustavno te održivo adresiraju (manji) dio potreba koje se ocijene strateški bitnima. Konkretnije, više ulaganja u stipendiranje te pomoćnike u nastavi kroz ESF, u uvjetima ograničene alokacije za PO3, znači manje projekata poput e-Škola koji dovode do značajnih sistemskih iskoraka. To nužno ne znači da je postojeći pristup logički neutemeljen, posebice uzimajući u obzir postojeću razinu proračunskih ulaganja u socijalnu dimenziju obrazovanja, no treba biti jasan oko implikacija takve odluke.

Analiza provedena u sklopu ovog vrednovanja ukazuje na to da je većina potreba adresiranih u trenutku programiranja još uvijek relevantna te se može očekivati da će većina adresiranih potreba postojati i po završetku intervencija (primjerice, potrebe za stipendiranjem, osiguravanjem podrške djeci i učenicima s teškoćama u razvoju, osiguravanjem podrške djeci i učenicima romske nacionalne manjine, podrškom darovitoj djeci i učenicima, stručnim usavršavanjem nastavnog i nenastavnog osoblja odgojno-obrazovnih ustanova, promocijom cjeloživotnog učenja, korištenjem elektroničkih izvora podataka). Sve navedeno još uvijek su potrebe koje je potrebno adresirati na godišnjoj razini, a u tom smislu očekuje se i nastavak ulaganja u većinu aktivnosti koje su podržane u sklopu PO3 (bilo kroz državni proračun, proračun jedinica lokalne i regionalne samouprave ili druge izvore, poput EU fondova).

Nalaz 2. Strateški i reformski projekti doveli su do rješavanja dijela potreba identificiranih na početku programskog razdoblja, premda do cut-off datuma nisu svi u potpunosti ostvarili željene rezultate i postoji određeni rizik da se dio rezultata neće stići ostvariti do kraja programskog razdoblja.

Pilot-projekt e-Škole te projekt e-Škole (II. faza) dio su sveobuhvatnog programa pod nazivom "e-Škole: Cjelovita informatizacija procesa poslovanja škola i nastavnih procesa u svrhu stvaranja digitalno zrelih škola za 21. stoljeće" koji se provodi u razdoblju od 2015. do 2022. godine. Svrha ovog projekta je povećati digitalnu zrelost hrvatskih škola te razviti digitalne kompetencije nastavnika i učenika, a sve sa ciljem osposobljavanja učenika za tržište rada, daljnje školovanje i cjeloživotno učenje. U sklopu pilot-projekta e-Škole povećala se digitalna zrelost 151 škole u Republici Hrvatskoj, što je i više od inicijalno planiranog broja (140). Interes za sudjelovanjem škola u pilot-projektu bio je i pet puta veći (prijave za

sudjelovanjem u projektu poslalo je više od 750 hrvatskih škola), no finansijska ograničenja, posebice u sklopu komplementarnog projekta opremanja škola sufinanciranog iz OPKK, rezultirala su uključivanjem 151 škole. Sve ostale hrvatske škole bit će uključene u projekt e-Škole (II. faza). Premda je cilj pilot-projekta bio podići udio osnovnih i srednjih škola na razini e-ospozobljeno digitalne zrelosti s početnih 10% na 14%, u konačnici je postignut udio od 26,6%. Završetkom provedbe pilot-projekta riješen je dio potreba za povećanjem digitalne zrelosti hrvatskih škola. Slijedom projekta e-Škole (II. faza) može se očekivati da će potrebe za povećanjem razine digitalne zrelosti svih hrvatskih škola biti zadovoljene, premda zbog veličine i kompleksnosti projekta e-Škole (II. faza) postoji određeni rizik da se planirani rezultati projekta neće stići u potpunosti ostvariti do kraja programskog razdoblja. S druge strane, dosadašnji uspjeh u provedbi ovih reformskih i strateških projekata (a kako je pokazano i studijom slučaja) snažno je povezan s pravovremenom pripremom i kontinuiranom suradnjom između korisnika i tijela SUK-a te je time prethodno spomenuti rizik maksimalno ublažen.

Osnivanje regionalnih centara kompetencija i eksperimentalni program u dualnom obrazovanju (koji nije financiran sredstvima ESF-a) trebali bi poboljšati kvalitetu strukovnog obrazovanja i olakšati utvrđivanje potreba za određenim vještinama. Centri kompetencija će uključivati inovativne modele učenja, izvrsnost poučavanja, visokokvalitetnu infrastrukturu i tehnologiju, konstruktivnu i kreativnu suradnju sa socijalnim partnerima, javnim sektorom, poduzećima, istraživačkim i visokoškolskim institucijama te suradnju sa sličnim centrima diljem Europe, a jednom kad u potpunosti budu funkcionalni, centri će pružati sveobuhvatan skup usluga koje nadilaze redovitu obrazovnu ponudu u strukovnom obrazovanju. S obzirom da su ugovori za dodjelu sredstava za osnivanje centara kompetencija u sektoru turizma i ugostiteljstva sklopljeni tek netom prije cut-off datuma te da su ugovori za dodjelu sredstava za osnivanje centara kompetencija u sektorima strojarstvo, elektrotehnika i računalstvo, poljoprivreda i zdravstvo sklopljeni nakon cut-off datuma, nije proteklo dovoljno vremena da bi se mogli utvrditi rezultati provedbe tih projekata, a učinci će se moći procjenjivati tek po završetku njihove provedbe. Važno je napomenuti da se provedba ovih projekata provodi komplementarno s projektima uspostave infrastrukture regionalnih centara kompetentnosti u strukovnom obrazovanju koji su sufinancirani EU sredstvima iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. - 2020. Time se po završetku projekata očekuje moderan, opremljen i kvalitetan sustav strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj koji će obuhvatiti sve hrvatske strukovne škole. Prema tome, dovršetkom projekata uspostave regionalnih centara kompetentnosti može se očekivati da će potrebe za kvalitetnom i modernom infrastrukturom i alatima u području strukovnog obrazovanja biti zadovoljene, iako i kod ovih projekata postoji određeni stupanj rizika da se zbog kasnog ugovaranja neće stići svi željeni rezultati.

Provedba nacionalnih reformi vezano za HKO i cjelovitu kurikularnu reformu započele su i prije intervencija kroz PO3 te se proveo dio početnih aktivnosti. Primjerice, u sklopu kurikularne reforme pripremljeni su dokumenti-podloge za izradu kurikuluma te su izrađeni kurikulumi međupredmetnih tema i nacionalni kurikulumi nastavnih predmeta. Paralelno s ESF intervencijama provodi se nacionalni projekt Škola za život kojem je cilj eksperimentalna provedba kurikularne reforme. Vezano za HKO, dio sektorskih vijeća uspostavljen je prije ESF intervencija, a standardi zanimanja i kvalifikacija intenzivno se predlažu i van ESF

projekata, odnosno paralelno s njima. Provedbom projekata poput *Podrška provedbi Cjelovite kurikularne reforme, Uspostava i upravljanje Registrom HKO-a kao podrška radu sektorskih vijeća i ostalih dionika u procesu provedbe HKO-a* te projekata razvoja studijskih programa u skladu s HKO-om u sklopu SC 10.ii.1 očekuje se zadovoljenje dijela potreba ili doprinos zaključenju pojedinih faza koje čine dio velike strukturne reforme u Republici Hrvatskoj - time ukupna potreba za reformama, odnosno njihovim završetkom, neće biti zadovoljena, ali će biti zadovoljene potrebe na razini pojedinih faza tog procesa (poput provedbe eksperimentalnoga programa Škola za život u okviru Cjelovite kurikularne reforme ili razvoj procedure izrade standarda zanimanja i kvalifikacije, uređivanje zakonskog okvira definiranja standarda kvalifikacija te sastava i uloge sektorskih vijeća) čime se omogućuje nastavak provedbe reformi. Ipak, do cut-off datuma se kroz navedene projekte još nisu postigli ključni očekivani rezultati - razvoj i upis dijela standarda zanimanja i kvalifikacija te obrazovnih programa u Registar HKO-a, razvoj digitalnih metodičkih priručnika. Posebice u pogledu izrade i upisa obrazovnih programa u Registar HKO-a postoje rizici da se planirani rezultati neće u cijelosti ostvariti do kraja programskega razdoblja, s obzirom na snažnu ovisnost o pripremi i upisivanju povezanih standarda zanimanja i kvalifikacija.

Strateškim projektom e-Izvori riješena je potreba za uspostavom jedinstvenog mesta u digitalnom formatu putem kojeg će znanstveno-istraživačka zajednica i drugi korisnici moći pristupati međunarodnim bazama podataka, no po završetku projekta bit će potrebno održavati (a poželjno i povećavati) broj baza kojima se može pristupiti kako bi se i nakon projekta adekvatno adresirale te potrebe.

Potrebe identificirane na početku programskega razdoblja djelomično su riješene i u sklopu projekta *Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja*, gdje je ostvaren značajan pomak u pogledu pripreme standarda zanimanja i kvalifikacija, premda sektorski kurikulumi do cut-off datuma još nisu bili izrađeni.

EP 2 U kojoj mjeri je provedba aktivnosti adekvatno planirana u odnosu na zajedničke i specifične pokazatelje relevantnog investicijskog prioriteta u kontekstu polaznih vrijednosti i postavljenih ciljeva?

Nalaz 3. Premda je u Operativnom programu i pojedinačnim pozivima na dodjelu bespovratnih sredstava vidljiv osvrt na različite analize vezano za kontekst i potrebe ciljanih skupina, istraživanje je pokazalo da postoji prostor za unaprjeđenje u pogledu planiranja intervencija te u pogledu suradnje i komunikacije među relevantnim dionicima vezano za programiranje, odabir projekata i pripremu poziva.

OPULJP, točnije PO3, je povezan s europskim i nacionalnim strateškim ciljevima u području obrazovanja i cjeloživotnog učenja te je u tom pogledu vidljiv osvrt na različite analize vezano za kontekst i potrebe ciljanih skupina. Slijedom navedenog, OPULJP-om su identificirane potrebe ciljanih skupina te su isplanirane intervencije za adresiranje istih. Sukladno informacijama s intervjuja s predstavnicima UT-a te PT-a 1, proces programiranja je predvodilo Koordinacijsko tijelo koje je bilo uključeno u tematske skupine zadužene za izradu prijedloga programskih dokumenata s prioritetima, osiguranje uporišta za predložene prioritete u nacionalnim strategijama i planovima te pripremu dodatnih relevantnih materijala. UT je osnivao radne skupine s resornim ministarstvima koje su kreirale prioritetna

područja temeljem nacionalnih strategija, odnosno resorna ministarstva su pripremala pregled stanja iz njihova djelokruga te identificirali potrebe. Nakon što je pojedini resor pripremio podloge, započeo je proces objedinjavanja te usuglašavanja investicija koji je tekao paralelno s pripremom indikativnog portfelja projekata, a koji je potom radnim skupinama služio kao orientir u definiranju aktivnosti i ciljnih skupina za Operativni program (u dalnjem tekstu: OP). Slijedom navedenog, na razini sustava su zajednički usuglašena područja za koje je potrebna podrška te se u tom procesu ujedno uvažavao smjer i okvir predodređen od strane Europske komisije u Partnerskom sporazumu, odnosno PO3 planiran je s postavljenim okvirom i ograničenjima Tematskog cilja 10.

S druge strane, cijeli proces programiranja provodio se na višoj instanci te operativna strana nije bila aktivno uključena u definiranje potreba. Prema informacijama s intervjua s MROSP-om, Upravom za tržište rada i zapošljavanje koja se bavi EU politikama i implementacijom istih te povezivanjem obrazovanja s tržištem rada, utvrđeno je da navedena uprava nije bila uključena u proces programiranja te nije dala svoj doprinos iako je u okviru samog HKO-a relevantan dionik. Navedeno je utvrđeno i iz provedene fokus grupe s ITU gradovima koji su istaknuli kako nisu imali mogućnost participativnog sudjelovanja u programiranju iako su oni dionici koji su zaduženi za provedbu cjelokupnog ITU mehanizma u okviru PO3. Kroz intervjue s tijelima koje djeluju u području rada, obrta, poduzetništva i zapošljavanja te kroz intervjue s neprofitnim organizacijama, utvrđeno je da isti nisu bili aktivno uključeni u procese definiranja potreba tijekom programiranja.

Analizom je utvrđeno kako i u pogledu planiranja intervencija postoji prostor za unaprjeđenje. Navedeno potvrđuje činjenica da je u okviru gotovo svih objavljenih otvorenih poziva postojao veći interes prijavitelja od dostupnih mogućnosti za provedbu projekata (zaprimljeno je 255% više projektnih prijedloga od ugovorenih projekata), a kako je prikazano kasnije u tablici 10. Najveći nerazmjer između interesa i dostupnih sredstava zabilježen je u sklopu poziva *Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijarnoj razini* i *Unaprjeđenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja* (10.iii.2) u okviru kojih je zaprimljeno oko 10 puta više projektnih prijedloga nego što je u konačnici sklopljeno ugovora. Ono što je također vidljivo je da je na početku programske razdoblja tek za manji broj intervencija postojala konkretna vizija provedbe te što se njome želi postići, dok se većina intervencija tek detaljnije razvijala u tijeku programske razdoblja. Navedeno je snažno vidljivo iz ITU mehanizma za koji je provedenom studijom slučaja (prikazanom u poglavljju 6.2. Izvješća) utvrđeno da je jedan od ključnih razloga za neprovodenje dodjela bespovratnih sredstava neriješeno pitanje primjene odredbi OPULJP-a vezano za prihvatljivost prijavitelja (pri čemu su u OPULJP-u definirani prihvatljivi prijavitelji, no zbog lokalnih/regionalnih pitanja nadležnosti nastale su neke od poteškoća pri dodjeli sredstava koje do cut-off datuma vrednovanja nisu bile razriješene), iz čega je razvidno da u trenutku programiranja nije postojalo jasno razumijevanje koje mjere će se provoditi i na koji način, a i tijekom programske razdoblja je izostala inicijativa da se navedeno pitanje razriješi kako bi se otvorile mogućnosti za korištenje dostupnih ESF sredstava kroz ITU. Osim ITU mehanizma, nedostatak konkretne vizije i šireg cilja intervencija vidljiv je kod poziva poput *Programska, stručna i finansijska potpora obrazovanju djece i učenika pripadnika romske nacionalne manjine*, *Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijarnoj razini* i *Unaprjeđenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja* koji su, prema informacijama s

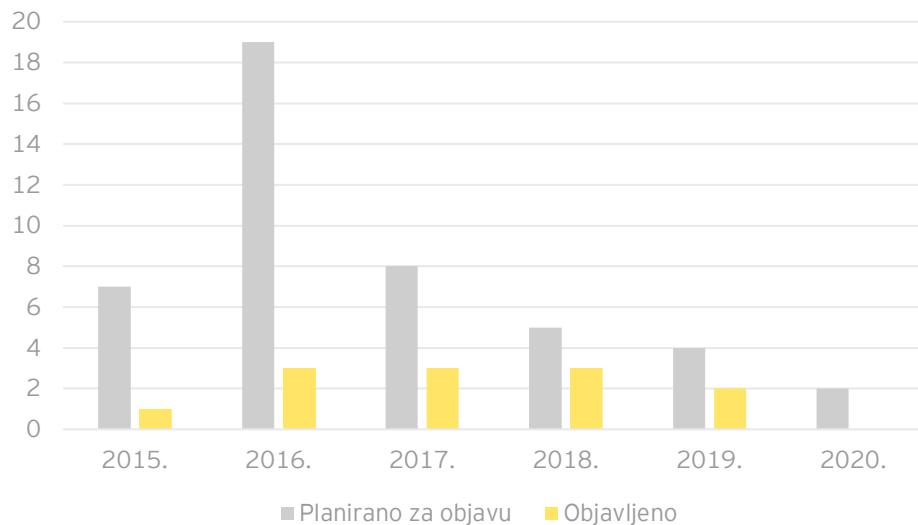

intervjua održanih s PT1 i sektorski nadležnim tijelima, objavljeni kako svojevrsne testne mjere i kako bi se utvrdili interesi ciljanih skupina za takvim intervencijama.

Nadalje, u nekoliko je slučajeva uočen nedostatak koordinacije vezano za korištenje ESF sredstava u sinergiji s proračunskim sredstvima ili sredstvima iz drugih izvora. Primjerice, unatoč tome što je za projekt e-Škole od samih početaka postojala jasna vizija i detaljna razrada od strane korisnika, kasnije u provedbi OP-a je došlo do ispreplitanja aktivnosti tog projekta s nacionalnim projektom Škola za život pri čemu se posebna pozornost trebala usmjeriti na izbjegavanje dvostrukog financiranja aktivnosti projekata. U slučaju HKO-a, koordinacija između ključnih provedbenih tijela je u sklopu intervjeta s tijelima SUK-a, sektorski nadležnim tijelima i vanjskim stručnjacima uglavnom ocijenjena nezadovoljavajućom, što je u praksi za posljedicu imalo situacije u kojima su različiti akteri u sustavu HKO-a razvijali standarde zanimanja i kvalifikacija koji su sadržajno bili vrlo bliski ili slični. Navedeno upućuje ne samo na nedostatak suradnje i komunikacije među ključnim akterima, nego i na potrebu za širim konsenzusom i vizijom o tome na koji način se sredstva dostupna iz različitih izvora mogu koristiti komplementarno u cilju ostvarenja maksimalnih mogućih učinaka na razini sustava i sektora obrazovanja kao cjeline.

Naposljetku, analizom procesa planiranja objave poziva utvrđeno je da postoje odstupanja između indikativnog plana objave poziva te stvarno objavljenih poziva, kako u pogledu broja tako i u pogledu tema poziva. Broj planiranih i stvarno objavljenih poziva prikazan je u nastavku za promatrani period.

Grafikon 3: Usporedni prikaz planiranih i objavljenih otvorenih i ograničenih poziva ukupno po godinama

Izvor: Analiza autora*

* Za 2020. godinu su prikazani pozivi objavljeni do cut-off datuma, 30. lipnja 2020. godine

Tablica 5: Broj planiranih i stvarno objavljenih otvorenih i ograničenih poziva po godinama i specifičnim ciljevima

	Ukupno	10.ii.1	10.ii.2	10.ii.3	10.iii.1	10.iii.2	10.iii.3	10.iv.4	
2015.	Planirano za objavu	7	1	1	1	0	1	3	0
	Objavljeno	1	0	0	0	1	0	0	0
2016.	Planirano za objavu	19	4	3	3	2	2	2	3
	Objavljeno	3	0	0	0	1	2	0	0
2017.	Planirano za objavu	8	3	0	0	3	0	1	1
	Objavljeno	3	1	0	0	1	0	1	0
2018.	Planirano za objavu	5	2	0	0	1	0	0	2
	Objavljeno	3	2	0	0	1	0	0	0
2019.	Planirano za objavu	4	0	0	0	1	0	1	2
	Objavljeno	2	0	0	0	0	0	0	2
2020.	Planirano za objavu	2	0	0	0	1	0	1	0
	Objavljeno*	0	0	0	0	0	0	0	0

Izvor: Indikativni godišnji planovi objave poziva za razdoblje 2015. - 2020. i UT (Tablica Objavljeni pozivi OPULJP)

Analizom godišnjih planova objave poziva i stvarno objavljenih poziva vidljivo je da neki pozivi koji su bili navedeni u godišnjim planovima objave poziva do cut-off datuma uopće nisu bili objavljeni, dok je s druge strane vidljivo da su neki od planiranih poziva u konačnici objavljeni pod nešto drugačijim nazivom, objedinjeno s drugim planiranim pozivima koji su adresirali sličnu tematiku ili su izvršene izravne dodjele sredstava umjesto otvorenih/ograničenih poziva.

Tablica 6: Prikaz planiranih poziva objavljenih u drugačijem obliku i poziva koji su ostali neobjavljeni

Pozivi koji su objavljeni u objedinjenom obliku ili pod drugačijim nazivom	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Podrška osiguravanju preduvjeta za povećanje uključenosti građana u procese cjeloživotnog učenja (10.iii.3) ▶ Dodjela vaučera za obrazovanje odraslim polaznicima s ciljem unapređenja vještina i kompetencija te povećanja zapošljivosti (10.iii.3) ▶ Jačanje izvrsnosti i privlačnosti strukovnog obrazovanja i osposobljavanja u sektoru turizma i ugostiteljstva (10.iv.1)
Pozivi koji su provedeni kao izravne dodjele	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Program uspostave karijere izvrsnih mladih znanstvenika: „Izvrsnošću do katedre - Prelog“ (10.ii.3) ▶ Promicanje jačanja kompetencija učenika/polaznika obrazovnih programa u turizmu i ugostiteljstvu kroz organizaciju kampanja i natjecanja u vještinama na međunarodnoj i nacionalnoj razini (10.iv.1) (djelomično)
Pozivi koji do cut-off datuma nisu objavljeni	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Uspostava novih znanstveno-istraživačkih grupa na javnim sveučilištima i istraživačkim institutima (10.ii.3) ▶ Potpore za članstvo u međunarodnim znanstveno-istraživačkim tijelima (10.ii.3) ▶ Sufinanciranje troškova uključivanja djece u socio-ekonomski nepovoljnoj situaciji u predškolske ustanove (10.iii.1) ▶ Unapređenje kvalitete obrazovanja odraslih kroz razvoj i provedbu HKO-a (10.iii.3)

- ▶ Promocija kvalitete strukovnog obrazovanja kroz podršku strukovnim školama u razvoju i uvođenju inovativnih rješenja te modernih i novih tehnologija - faza I (10.iv.1)
- ▶ Uspostava sustava vanjskog vrednovanja ustanova za strukovno obrazovanje i osposobljavanje (10.iv.1)

Izvor: Indikativni godišnji planovi objave poziva za razdoblje 2015. - 2020. i UT (Tablica Objavljeni pozivi OPULJP)

Iz navedenog je vidljivo kako niti u pogledu planiranja i objave poziva nije postojala potpuno jasna vizija o načinu i sadržaju provedbe intervencija. Prema informacijama dobivenima tijekom intervjuja s predstavnicima MROSP-a (Odjel za projekte u području obrazovanja), za planiranje objave poziva zadužen je PT1 dok UT sudjeluje u definiranju indikativnog plana objave poziva na način da upozorava na slučajevе gdje se dinamika provedbe ne čini realna, potiče na objavu poziva koji su u prethodnim razdobljima bili planirani, ali nisu objavljeni te, gdje je potrebno, traži pojašnjenja od PT-a 1. Tijekom intervjuja je MZO u ulozi PT-a 1 istaknuo da ključne poteškoće i uzroci kašnjenja s objavom planiranih poziva proizlaze iz činjenice da su pozivi međusobno različiti i specifični te pokrivaju sve razine obrazovanja i znanost, a izazov predstavlja i usklađivanje poziva s nacionalnim zakonodavstvom, usklađivanje s posebnim procedurama nekih tijela (poput zaklada, dječjih vrtića koji su decentralizirani) i pravilima na lokalnoj razini. Osim navedenog MZO je naveo da je dio poteškoća administrativne prirode, odnosno priprema poziva podrazumijeva velike količine dokumenata. Približavajući se kraju programskog razdoblja, potrebno je i dodatno vrijeme za provjeru pitanja dvostrukog financiranja, a uzimajući u obzir da se neki pozivi tematski isprepliću, kako u sklopu prioriteta tako i između njih (kao primjer MZO navodi mjere za zapošljavanje), ali i s mjerama koje se poduzimaju na nacionalnoj razini poput razvoja standarda zanimanja i kvalifikacija.

Što se tiče same pripreme poziva, točnije Uputa za prijavitelje, PT1 provodi e-Savjetovanje sa zainteresiranom javnošću kako bi potencijalni prijavitelji imali priliku postaviti pitanja i tražiti pojašnjenja. Međutim, u okviru e-Savjetovanja definirane aktivnosti, (ne)prihvatljivi troškovi i ostali bitni elementi poziva su prethodno već definirani OP-om, od strane Odbora za praćenje odobrenim kriterijima odabira i pravilnicima. Slijedom navedenog, u trenutku objave poziva zainteresirana javnost ne može u dijelu poziva koji se odnosi na potrebe za podrškom i prihvatljive aktivnosti dati svoj obol u vidu definiranja aktivnosti i svojih potreba već samo tražiti pojašnjenja ili manje tehničke dorade za te dijelove poziva. Osim e-Savjetovanja, PT1 organizira informativne radionice s istim ciljem.

Kako je vidljivo u nalazu 18. kod nekih pokazatelja se slijedom sklopljenih ugovora očekuje značajno premašivanje ciljane vrijednosti (primjerice pokazatelji CO11, SO309, SO314), dok se za neke pokazatelje kroz sklopljene ugovore nije niti stvorila podloga za postizanje ciljanih vrijednosti iz OP-a (primjerice pokazatelji SO300, SO307, SO313, SO315). Sve navedeno upućuje na nedostatke u planiranju, pri čemu su određeni interesi i potrebe bili precijenjeni, a drugi podcijenjeni.

Dodatno, objavom poziva obuhvatilo se puno raznih aktivnosti i ciljanih skupina što je dovelo do disperzije sredstava u puno manjih, fragmentiranih poziva. Posljedično, navedeno je dovelo do manjih učinaka intervencija na različite segmente obrazovanja (primjerice

uključivanje Romske djece i učenika u sustav obrazovanja za što je podrška kroz PO3 projekte bila dostupna samo za jednu školsku godinu, potpore za darovite učenike i potpore za programe pismenosti koje su zbog ograničenja dostupnih EU sredstava bile dodijeljene znatno manjem broju operacija u odnosu na zabilježen interes u pogledu pristiglih projektnih prijava). Uzimajući u obzir navedeno, prilikom planiranja intervencija potrebno je alokaciju poziva prilagoditi identificiranim potrebama kako bi naposljetku sam učinak pojedine intervencije bio veći.

Nalaz 4. Većina postupaka dodjele provedena je dovoljno rano te su ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava sklopljeni pravovremeno da bi se do kraja programskog razdoblja stigle realizirati projektne aktivnosti i postići željeni projektni rezultati. Ipak, rizik od nepotpune provedbe i nepostizanja projektnih rezultata javlja se kod nekoliko projekata slijedom vanjskih utjecaja i kompleksnosti projekata.

Promatrajući trajanje postupaka dodjele, utvrđeno je da su u slučaju izravnih dodjela postupci bili uglavnom završeni za manje od 120 dana. S obzirom da se značajni dio provjere i pregleda prijedloga projekta izvršava prije upućivanja poziva korisniku, sam postupak dodjele od podnošenja projektnog prijedloga do donošenja odluke o financiranju je kraći. Ipak, prema informacijama prikupljenima tijekom intervjuja s tijelima SUK-a i korisnicima izravnih dodjela, iskustvo je da je postupak pripreme i provjere sažetka operacije vrlo dugotrajan, često su potrebne brojne izmjene i iteracije dokumenta sažetka operacija koje se višestruko razmjenjuju između korisnika i tijela SUK-a prije nego što isti bude prihvaćen. Tijekom intervjuja MZO je u ulozi PT-a 1 istaknuo da su sami sažeci operacija koji se dostavljaju na pregled postali suviše detaljni, a s time su se složili i neki korisnici. Primjerice predstavnici CARNET-a su tijekom intervjuja naveli da je za pilot projekt e-Škole sažetak operacija bio mnogo jednostavniji i sažetiji od onoga kakav je bio tražen za projekt e-Škole 2. faza, pri čemu je korisnik dodatno i istaknuo da je proces odobrenja sažetka operacije za 2. fazu projekta tekao značajno sporije u odnosu na pilot projekt i zbog potrebe za rješavanjem pitanja razgraničenja u odnosu na projekt Škola za život. S druge strane, u nekim su slučajevima potrebe za višestrukim doradama sažetka operacija proizašle iz neiskustva korisnika s ESF financiranjem. Tako je, primjerice, NSK tijekom intervjuja istaknuo da su pripremi sažetka operacija inicialno pristupili sadržajno u pogledu svoje struke, a manje projektno te su u nekoliko iteracija dorađivali dokument kako bi uključili adekvatnu operativnu terminologiju i pristup u kontekstu EU sufinanciranja i projektnog upravljanja.

U slučaju otvorenih poziva, postupci dodjele uglavnom nisu bili završeni u roku od maksimalno 120 kalendarskih dana kako je predviđeno Smjernicama za ESF 2014. - 2020. br. 3. te je analizom utvrđeno da na produženje vremena pregleda i ocjene projektnih prijedloga značajno utječe broj zaprimljenih projektnih prijedloga te raznolikost projektnih aktivnosti. MZO u ulozi PT-a 1 kao najizazovnije istaknuo je poziv „Provedba HKO-a na razini visokog obrazovanja“ zbog velikog broja različitih aktivnosti koje je bilo potrebno provjeriti te poziv „Unapređenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja“ jer je zaprimljeno više od 200 projektnih prijava koje je bilo potrebno pregledati.

Uzimajući u obzir predviđeno trajanje provedbe pojedinih projekata te promatrajući status provedbe sklopljenih ugovora i ostvarene vrijednosti projektnih i specifičnih pokazatelja (što je detaljnije analizirano u nastavku), može se zaključiti da je većina postupaka dodjele

pokrenuta pravovremeno, odnosno dovoljno rano da bi se željeni rezultati stigli ostvariti do kraja programskog razdoblja, premda u samom provođenju procedura postoji prostor za unaprjeđenje učinkovitosti. Razdoblje provedbe ugovora sklopljenih nastavno na izravne dodjele uglavnom je duže od 3 godine (za 9 od 14 takvih ugovora razdoblje provedbe je duže od 36 mjeseci), a najduže 5,5 godina (66 mjeseci) u slučaju projekata *Projekt razvoja karijera mladih istraživača - izobrazba novih doktora znanosti te Program suradnje s hrvatskim znanstvenicima u dijaspori - ZNANSTVENA SURADNJA*. Većina ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava nastavno na izravne dodjele sklopljena je u razdoblju od 2015. do 2018. godine. Samo dva ugovora sklopljena su nakon 2018. (jedan u 2019. i jedan u 2020. godini).

Od 288 ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava sklopljenih nastavno na otvorene pozive, do cut-off datuma vrednovanja završeno je njih 140. S obzirom da su nastavno na otvorene pozive, osim poziva *Razvoj, unapređenje i provedba stručne prakse u visokom obrazovanju*, ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava sklopljeni najkasnije u 2019. godini te da je predviđeno razdoblje provedbe do 36 mjeseci (osim u slučaju III. faze poziva *Osiguravanje podrške djeci s teškoćama u razvoju*), očekuje se da će se do kraja programskog razdoblja ostvariti željeni rezultati tih projekata.

Važno je napomenuti da su neki projekti takvi da uključuju dodatnu razinu dodjele sredstava, odnosno korisnik putem javnih natječaja kanalizira ESF sredstva da bi se mogla pružiti podrška određenim aktivnostima ili ciljnim skupinama (primjerice potpore za znanstveno-istraživačke projekte, potpore za angažman pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika, stipendije), a što zahtijeva dodatno vrijeme da bi potpora zaista došla do krajnjeg korisnika. Tijekom intervjuja zabilježeno je da su se kod nekih projekata iz ove skupine javile poteškoće u pogledu potrebe za ponavljanjem javnih natječaja ili natječaja za zapošljavanje zbog nedovoljnog broja prijavljenih (primjerice u slučaju projekata Hrvatske zaklade za znanost), čime je došlo do određenih kašnjenja u pristupu krajnjih korisnika potpori, ali i kašnjenja u smislu same provedbe projekata.

S druge strane, neki su projekti snažno pogodjeni utjecajem pandemije COVID-19 koja je onemogućila i značajno odgodila aktivnosti poput održavanja stručne prakse, provođenja znanstveno-istraživačkog rada i organizacije boravka na stranim znanstveno-istraživačkim institucijama za doktorande, održavanja strukovnih natjecanja i smotri, organizacije promotivnih sajmova cjeloživotnog učenja. S obzirom da je situacija vezano za COVID-19 i dalje neizvjesna, postoji određeni rizik da neki projekti neće uspjeti ostvariti sve planirane rezultate premda su postupci dodjele pokrenuti pravovremeno.

Osim navedenog, projekti uspostave regionalnih centara kompetentnosti te projekt e-Škole 2. faza izrazito su kompleksni projekti za koje su ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava sklopljeni tek u 2020. godini te, ukoliko se tijekom provedbe pojave značajnije poteškoće, moguće je da će se realizirati i rizik od nepotpune provedbe nepostizanja projektnih rezultata.

EP 3 U kojoj mjeri je vidljiva poveznica između odabranog tematskog cilja i investicijskih prioriteta u okviru Prioritetne osi 3 s identificiranim nacionalnim i regionalnim potrebama te dodijeljenim finansijskim sredstvima?

Nalaz 5. Investicijski prioriteti i specifični ciljevi PO3 u potpunosti su u skladu s Tematskim ciljem 10 Partnerskog sporazuma: Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje te s Člankom 2. Uredbe o Europskom socijalnom fondu br. 1304/2013.

Prioritetna os 3 „Obrazovanje i cjeloživotno učenje“ usmjerena je na unaprjeđenje obrazovnog sustava u Republici Hrvatskoj te adresira specifične potrebe za unaprjeđenjem na svim razinama obrazovanja (od predškolskog do visokog obrazovanja, cjeloživotnog učenja te znanstvenog istraživanja). Specifični ciljevi u sklopu PO3 nadovezuju se na europske i nacionalne strateške ciljeve u području obrazovanja i cjeloživotnog učenja (prvenstveno ciljeve Strategije Europa 2020 te Strategije obrazovanja, znanosti i tehnologije) te se provedbom intervencija u sklopu PO3 želi doprinijeti:

- ▶ Unaprjeđenju kvalitete obrazovanja koje se temelji na sustavnom praćenju i vrednovanju sustava i obrazovnih ishoda,
- ▶ Povećanju pristupa obrazovanju za sve obrazovne skupine i razine obrazovanja,
- ▶ Prilagodbi obrazovnog sustava modernim trendovima obrazovanja i cjeloživotnog učenja,
- ▶ Obrazovnim ishodima koji će rezultirati kompetitivnošću na tržištu rada i omogućiti adekvatan odgovor na potrebe tržišta rada te visoku zapošljivost.

Tematski cilj 10: Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje Sporazuma o partnerstvu između Republike Hrvatske i Europske komisije za korištenje EU strukturnih i investicijskih fondova za rast i radna mjesta u razdoblju 2014.-2020. (u dalnjem tekstu: Partnerski sporazum) prenesen je u PO3 OPULJP-a. Sukladno Partnerskom sporazumu, prioriteti ulaganja iz ESI fondova u sklopu Tematskog cilja 10 su: poboljšanje vještina za zapošljivost putem boljeg usklađivanja obrazovnog sustava sa potrebama tržišta rada, poboljšanja obrazovnih ishoda, poboljšanje pristupa kvalitetnom obrazovanju za socijalno ugroženu djecu i studente, povećanje stope završetka obrazovanja, posebno na razinama predtercijarnog i tercijarnog obrazovanja. Partnerskim sporazumom predviđeno je, između ostalog: provođenje reforme kurikuluma, jačanje kvalitete i važnosti strukovnog obrazovanja, jačanje stručnih praksi, poboljšanje informatičke pismenosti, snažnije korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija (u dalnjem tekstu: IKT) u provedbi obrazovnih programa, jačanje cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih, omogućavanje ravnopravnog pristupa kvalitetnom obrazovanju za sve skupine i razine obrazovanja.

Provedba intervencija u sklopu PO3 treba doprinijeti postizanju dvaju velikih ciljeva iz Strategije Europa 2020:

- ▶ Udio osoba koje rano napuštaju školovanje treba biti ispod 10% do kraja 2020. godine,
- ▶ Najmanje 40% osoba u dobnoj skupini od 30 do 34 godine treba imati završeno tercijarno ili njemu ekvivalentno obrazovanje do kraja 2020. godine.

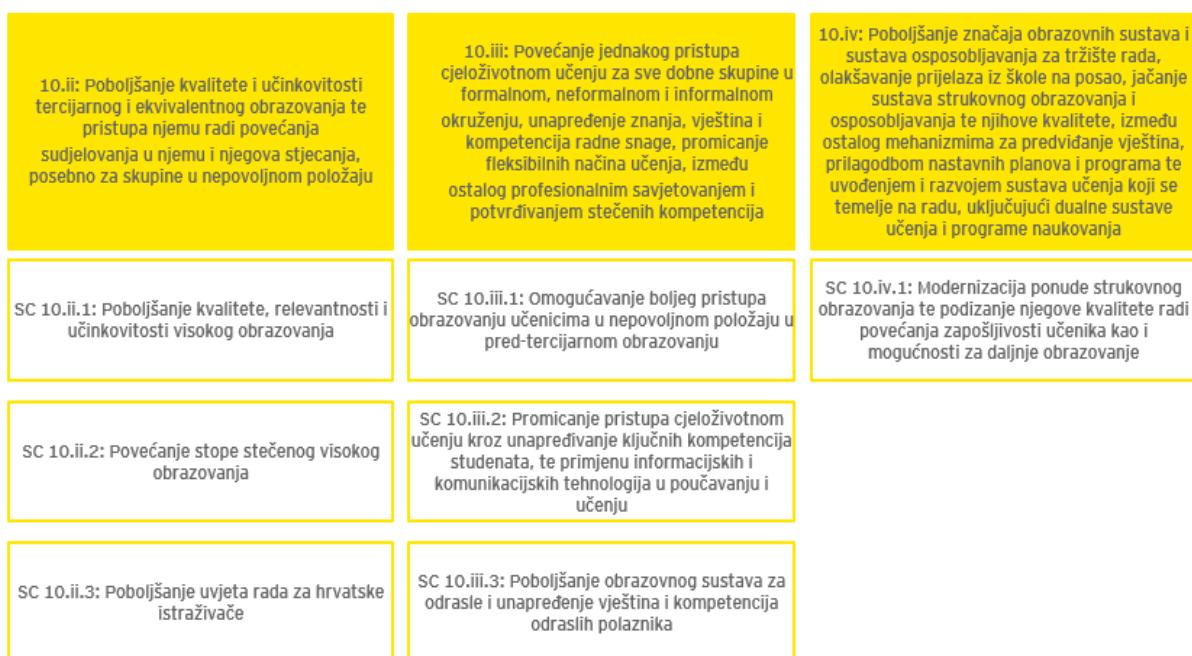
U odnosu na te europske ciljeve, na razini Republike Hrvatske želi se ostvariti povećanje udjela osoba s tercijarnim obrazovanjem sa 25,9% u 2013. godini na 35% do kraja 2020. godine, te održavanje niskog udjela ljudi koji rano prestaju sa školovanjem i ospozobljavanjem na oko 4%.

Sve navedeno za cilj ima lakšu zapošljivost po završetku obrazovanja te povezivanje obrazovnog sustava s potrebama na tržištu rada.

Ulaganja podržana sredstvima ESF-a u okviru PO3 usklađena su sa ciljevima i mjerama koje proizlaze iz nacionalnog strateškog okvira (a koji je usklađen i s europskim strateškim okvirom u području politika obrazovanja, ali i zapošljavanja). To se prije svega odnosi na krovni nacionalni strateški dokument u području obrazovanja, a to je Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije. Osim te strategije, podržani projekti su, ovisno o području i specifičnom cilju usklađeni još i sa: Nacionalnim planom za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja 2018. - 2021., Nacionalnom strategijom za uključivanje Roma za razdoblje 2013. - 2020., Desetljećem za uključivanje Roma 2005. - 2015., Operativnim programom za romsku nacionalnu manjinu, Programom razvoja sustava strukovnog obrazovanja i ospozobljavanja 2016.-2020., Strategijom cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere u RH 2016.-2020., Nacionalnim programom za mlade za razdoblje od 2014. do 2017. godine te usvojenim Planovima implementacije Garancije za mlade.

Doprinos postizanju općih ciljeva i pokazatelja u sektoru obrazovanja u Republici Hrvatskoj, u sklopu PO3 predviđen je kroz implementaciju mjera tri investicijska prioriteta, odnosno sedam specifičnih ciljeva, kako je prikazano na slici niže.

Slika 1: Prikaz strukture Prioritetne osi 3, OPULJP

Izvor: OPULJP (v. 5.0)

Ukupno promatrano, vidljivo je da su specifični ciljevi i aktivnosti PO3 usklađeni s potrebama koje proizlaze iz nacionalnog strateškog okvira i podloga. Kroz PO3 je od ukupnih potreba i mjera identificiranih na nacionalnoj razini u području obrazovanja selektiran dio potreba i mjera za koji se namjenjuje podrška ESF-a. Drugim riječima, napravljen je odabir pojedinačnih mjera za koje su se kroz OPULJP namijenila sredstva, a što je, sukladno rezultatima ex-ante vrednovanja iz 2014. godine⁵¹, učinjeno u skladu sa zahtjevima koji proizlaze iz relevantnog regulatornog okvira.

Nalaz 6. Postoji jaz između raspodjele alokacije i potreba koje su uočene tijekom provedbe OP-a.

Prema informacijama dobivenima tijekom intervjua s predstavnicima UT-a, raspodjela dostupnih sredstava u sklopu cjelokupnog OP-a izvršena je poštujući zahtjeve tematske koncentracije koji su sadržani u Uredbi o Europskom socijalnom fondu br. 1304/2013 te Uredbi o zajedničkim odredbama br. 1303/2013.

U pogledu alokacije, vidljivo je da je najveći udio alokacije PO3 namijenjen za provođenje aktivnosti vezano za:

- ▶ Poboljšanje kvalitete, relevantnosti i učinkovitosti visokog obrazovanja (SC 10.ii.1)
- ▶ Modernizaciju ponude strukovnog obrazovanja te podizanje njegove kvalitete radi povećanja zapošljivosti učenika kao i mogućnosti za daljnje obrazovanje (SC 10.iv.1)
- ▶ Promicanje pristupa cjeloživotnom učenju kroz unapređivanje ključnih kompetencija studenata, te primjenu informacijskih i komunikacijskih tehnologija u poučavanju i učenju (SC 10.iii.2)

U pogledu alokacije sredstava važno je promotriti za koje su intervencije i u kojem iznosu sredstva bila namijenjena tijekom provedbe OP-a. Naime, a kako je detaljnije analizirano u dalnjim nalazima, mogu se uočiti dvije situacije: (i) značajna odstupanja između alokacije te vrijednosti objavljenih poziva i sklopljenih ugovora u okviru pojedinih specifičnih ciljeva, (ii) značajna odstupanja između dostupne alokacije po pozivu i broja/ vrijednosti pristiglih projektnih prijava. Tako je, primjerice, upravo za SC 10.ii.1 za koji je alociran najveći iznos sredstava, do cut-off datuma ugovoreno samo 27% alokacije, dok je s druge strane dostupna alokacija značajno premašena u sklopu SC 10.ii.2 (126% alokacije je ugovoreno), 10.iii.1 (146% alokacije je ugovoreno) te 10.iv.1 (80% alokacije je ugovoreno, a objavljeno poziva u vrijednosti 196% alokacije). U sklopu SC 10.iii.3 do cut-off datuma ugovoreno je tek 12% alokacije.

U pogledu usmjeravanja alokacije na pojedinačne projekte putem otvorenih postupaka dodjele, kod nekih je poziva zabilježena značajno veća vrijednost zaprimljenih projektnih prijedloga od sredstava dostupnih kroz poziv, a što se posebno istaknulo u sklopu SC 10.iii.2. za pozive *Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijarnoj razini* te *Unapređenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja*.

51

<http://arhiva.strukturnifondovi.hr/UserDocs/Images/Izvje%C5%A1%C4%87a%20i%20evaluacije/OPULJP%202014-2020%20Ex-ante%20report%20hr.pdf>

Osim navedenog, neke su intervencije jednokratno podržane premda su po prirodi potreba koje adresiraju ponavljače, a informacije prikupljene od korisnika i drugih relevantnih aktera ukazuju na to da potrebe za istim ili sličnim intervencijama kontinuirano postoje - primjerice poziv *Programska, stručna i finansijska potpora obrazovanju djece i učenika pripadnika romske nacionalne manjine*.

Stoga, premda su u trenutku programiranja bile poštivane odredbe o financiranju koje proizlaze iz relevantnog regulatornog okvira i Partnerskog sporazuma, postoji jasan jaz između raspodjele alokacije i potreba koje su uočene tijekom provedbe OP-a.

Nalaz 7. Aktivnosti i ulaganja podržana kroz PO3 uglavnom su komplementarna s aktivnostima i ulaganjima koja se paralelno provode pomoću proračunskih sredstava, drugih operativnih programa i programa Europske unije, no postoje odstupanja.

Većina projekata podržanih kroz PO3 uključuje aktivnosti koje se inače financiraju proračunskim sredstvima pa u tom pogledu predstavljaju dopunu proračunskih sredstava kojom se omogućio puno veći doseg u ciljnim skupinama (primjerice stipendiranje studenata, podrška obrazovanju romske djece i učenika, podrška obrazovanju darovite djece i učenika, podrška obrazovanju djeci i učenicima s teškoćama u razvoju, nabava licenci za dodatne baze podataka). Također, aktivnosti i ulaganja podržana kroz PO3 komplementarna su s nacionalnim strateškim okvirom (reformske aktivnosti vezane za primjenu HKO-a i cijelovitu kurikularnu reformu, potpore koje se dodjeljuju različitim ciljnim skupinama uz ESF sredstva - primjerice za studente, djecu i učenike u nepovoljnem položaju, djecu i učenike romske nacionalne manjine).

Provjeta nacionalnih reformi vezano za Hrvatski kvalifikacijski okvir i cijelovitu kurikularnu reformu započele su i prije intervencija kroz PO3 te se proveo dio početnih aktivnosti. Vezano za HKO, dio sektorskih vijeća uspostavljen je prije ESF intervencija, a preostala uz pomoć ESF sredstava. U sklopu kurikularne reforme pripremljeni su dokumenti-podloge za izradu kurikuluma te su izrađeni kurikulumi međupredmetnih tema i nacionalni kurikulumi nastavnih predmeta. I prije intervencija podržanih u sklopu PO3 proračunska sredstva korištena su za stipendiranje studenata u nepovoljnem socio-ekonomskom položaju, osiguravanje podrške djeci i učenicima s teškoćama u razvoju, financiranje prijevoza, produženog boravka i drugih oblika podrške za djecu i učenike romske nacionalne manjine - no proračunska ograničenja nisu dopuštala *da* potrebu podršku dobije tako veliki broj pripadnika ciljanih skupina kao što je to moguće slijedom ESF sredstava.

Osim komplementarnosti s programima Vlade RH i ulaganjima iz državnog/ lokalnih proračuna, ostvaruje se komplementarnost i s aktivnostima podržanimi kroz OPKK (za e-Škole te unaprjeđenje obrazovne infrastrukture). Razvoj digitalno zrelih škola te razvoj infrastrukture za obrazovanje i osposobljavanje u srednjem strukovnom obrazovanju ciljevi su identificirani u OPKK-u. Konkretno radi se o Specifičnom cilju 10a1 „Razvoj digitalno zrelih škola koje su spremne za korištenje potencijala informacijskih i komunikacijskih tehnologija u obrazovanju i razvoju vještina za 21. stoljeće“, neophodnih na tržištu rada te o Specifičnom cilju 10a3 „Povećanje relevantnosti strukovnog obrazovanja kroz poboljšanje uvjeta za stjecaje praktičnih vještina u ciljnim sektorima srednjeg strukovnog obrazovanja“ s ciljem postizanja veće zapošljivosti učenika srednjeg strukovnog obrazovanja. Komplementarnost između ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava koji se sufinanciraju iz

OPULJP-a i iz OPKK-a ostvaruje se paralelnom provedbom projekata, pri čemu se kroz ugovore sufinancirane iz OPULJP-a razvijaju metode i alati za provedbu nastave, osposobljavanje nastavnog i nenastavnog osoblja, a kroz ugovore sufinancirane iz OPKK-a ulaze se u opremanje i infrastrukturu. S druge strane, a kako je detaljno obrađeno u sklopu odgovora na Evaluacijsko pitanje 4, komplementarnost ulaganja izostala je u kontekstu ITU mehanizma koji je bazično i zamišljen kao mehanizam koji se temelji na sinergijama izvora financiranja te kroz koji se primarno očekivalo postizanje sinergija između OPKK-a i OPULJP-a. Međutim, slijedom nedovoljne uključenosti relevantnih dionika i određenih propusta u fazi programiranja, ispostavilo se da niti samim ključnim dionicima nije u potpunosti jasno koje su se sinergije ciljale postići te su one potpuno izostale u provedbi.

Osim navedenih, neki specifični ciljevi PO3 komplementarni su s europskim programima i instrumentima, a posebno se mogu istaknuti ERASMUS+ (mobilnost hrvatskih studenata i nastavnika, HKO) te Obzor 2020 (uključivanje hrvatskih znanstvenika u međunarodne znanstveno-istraživačke projekte). Putem intervjua prikupljena je informacija o tome da je u više navrata postizana sinergija između instrumenta ERASMUS+ te otvorenih poziva i direktnih dodjela kroz ESF, a posebno je istaknuta uloga potpora kroz ERASMUS+ kojima su financirane aktivnosti MZO-a kao nacionalne koordinacijske točke za Europski kvalifikacijski okvir.

Naposljeku, sinergije se ostvaruju i unutar PO3. Projekt Uspostava i upravljanje Registrom HKO-a kao podrška radu sektorskih vijeća i ostalih dionika u procesu provedbe HKO-a kroz koji je dovršen proces uspostavljanja 25 sektorskih vijeća važan je preduvjet za razvoj i unaprjeđenje obrazovnih programa, od kojih se neki izrađuju kroz druge podržane projekte (primjerice projekt Provedba HKO-a na razini visokog obrazovanja). Sinergije se ostvaruju i između projekata Promocija cjeloživotnog učenja i Podrška obrazovanju odraslih polaznika uključivanjem u prioritetne programe obrazovanja, usmjereni unapređenju vještina i kompetencija polaznika u svrhu povećanja zapošljivosti, posebice uzimajući da se i kroz projekt Promocije cjeloživotnog učenja doprinosi povećanju broja polaznika obrazovnih programa kroz dodjelu vaučera te se putem stranice www.cjelozivotno-ucenje.hr (koja je razvijena kroz projekt Promocije cjeloživotnog učenja) redovno informira javnost o mogućnostima besplatnog učenja i obrazovanja. Komplementarnost se također može uočiti kod projekata podržanih kroz SC 10.iv.1 kroz koje se jačaju i kompetencije nastavnika i sami kapaciteti strukovnih škola.

Ipak, paralelni napori za rješavanje istog seta potreba i financiranja istih ili sličnih intervencija putem proračunskih sredstava i ESF sredstava u nekim su slučajevima stvarali poteškoće. Navedeno se može uočiti vezano za provedbu HKO reforme, pri čemu se standardi zanimanja i kvalifikacija intenzivno predlažu kroz podržane ESF projekte, ali i van ESF projekata, odnosno paralelno s njima. Prema informacijama prikupljenima putem intervjuia i fokus grupa, među izrađivačima standarda zanimanja i kvalifikacija postoji određena bojazan da će se paralelno s njihovim radom razvijati isti standardi zanimanja i kvalifikacija u sklopu neke druge institucije ili grupe predlagatelja. Uvidom u Prijedloge standarda u postupku predlaganja i vrednovanja vidljivo je da se neki ponavljaju, odnosno da su standardi za ista zanimanja predloženi od strane dva ili čak više predlagatelja. Putem intervjuia s dionicima koji djeluju u području implementacije HKO-a koordinacija između ključnih provedbenih tijela je uglavnom ocijenjena nezadovoljavajućom, što je u praksi za

posljedicu imalo situacije u kojima su različiti akteri u sustavu HKO-a razvijali standarde zanimanja i kvalifikacija koji su sadržajno bili vrlo bliski ili slični.

EP 4 Postoji li i ako da, u kojem obliku komplementarnost aktivnosti planiranih kroz ITU mehanizam u okviru Prioritetne osi 3 s relevantnim fondovima koji su izvor ulaganja za ITU mehanizam?

Nalaz 8. Sredstva dostupna kroz ITU mehanizam za područje obrazovanja do cut-off datuma nisu mobilizirana kroz pozive te se bilježe poteškoće pri samom pokretanju postupaka dodjele, ali i otvorena pitanja u pogledu planiranja aktivnosti i njihovog financiranja iz ESF-a.

U programskim dokumentima za finansijsko razdoblje 2014.-2020. definirano je da će Republika Hrvatska mjeru održivog urbanog razvoja provoditi putem mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja u okviru dva operativna programa - OPKK i OPULJP. Aktivnosti se provode u 7 najvećih urbanih središta Republike Hrvatske: Zagreb, Osijek, Rijeka, Split, Zadar, Pula i Slavonski Brod, a preduvjet za korištenje sredstava iz ITU mehanizma je izrađena strategija razvoja urbane aglomeracije, odnosno urbanog područja kojom se za svaki od ITU gradova utvrđuju ciljevi i mjeru razvoja.

U programskom razdoblju 2014. - 2020. iz OPULJP-a je za provedbu mjeru ITU mehanizma u navedenih 7 gradova dostupno ukupno 42.000.000 EUR, od čega za PO3 5.000.000 EUR. U dijelu obrazovanja i cjeloživotnog učenja, kroz ITU mehanizam predviđena je provedba aktivnosti koje doprinose ostvarenju SC 10.iii.3 i te 10.iv.1.

Tablica 7: Raspodjela ITU alokacije po gradovima za specifične ciljeve PO3 izraženo u eurima

Urbano područje/ aglomeracija	ITU alokacija za SC 10.iii.3 i 10.iv.1
Zagreb	1.330.136,73
Split	908.834,17
Rijeka	717.940,49
Osijek	638.555,14
Zadar	511.290,11
Slavonski Brod	449.864,46
Pula	443.378,91
UKUPNO	5.000.000,00

Izvor: <https://strukturnifondovi.hr/wp-content/uploads/2019/04/Raspodjela-ITU-alokacije-po-gradovima-i-specifi%C4%8Dnim-ciljevima.pdf>

Uvidom u strategije razvoja urbanih aglomeracija/područja utvrđeno je da svih 7 gradova imaju predviđene mjeru za jačanje strukovnog obrazovanja te poticanje obrazovanja odraslih.

Uvidom u indikativne godišnje planove objave poziva, utvrđeno je da su za objavu planirani otvoreni pozivi u 2018., 2019. i 2020. godini. Međutim, **do cut-off datuma vrednovanja nije sklopljen niti jedan ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava niti su pokrenuti postupci dodjele kroz ITU mehanizam u sklopu PO3**, premda su aktivnosti planirane u strategijama razvoja urbanog područja svih 7 ITU gradova te unatoč tome što su više godina zaredom za objavu planirani otvoreni pozivi. Iako prvotno planirani, kroz komunikaciju s ITU gradovima,

objava planiranih poziva prioritizirala se prema pripremljenosti samih operacija u sklopu zadanih pet specifičnih ciljeva. Usklađivanje i izmjene dokumenata pojedinih urbanih aglomeracija/urbanih područja, kao i kasnije provjere sektorskih i provedbenih nadležnih tijela, uzrokovale su dugotrajniju pripremu te time i odstupanja od planiranih datuma objava.

U pogledu komplementarnosti, vidljivo je da je podrška kroz ITU mehanizam planirana za obrazovanje odraslih (SC 10.iii.3) te za strukovno obrazovanje (10.iv.1), pri čemu se aktivnosti vezane za strukovno obrazovanje mogu jasnije povezati s aktivnostima koje su podržane kroz OPKK.

Međutim, prilikom procesa provedbe ITU mehanizma, prema informacijama dobivenima iz fokus grupe s ITU gradovima, ali i iz intervjuja s djelatnicima MROSP-a uključenih/nadležnih za provedbu ITU mehanizma, vidljivo je da se navedene strane slažu kako integracija sredstava iz različitih europskih fondova i operativnih programa nije bila uspješna. Premda u strategijama urbanih aglomeracija, odnosno urbanih područja postoje planirani projekti slijedom kojih su se očekivale sinergije između dvaju operativnih programa, prema informacijama s provedenih intervjuja i fokus grupe u provedbi niti MROSP-u niti ITU gradovima nije bilo potpuno jasno na koje infrastrukturne projekte (financirane kroz OPKK) bi se projekti strukovnog obrazovanja i obrazovanja odraslih (financirani kroz OPULJP) mogli nadovezati putem ITU mehanizma. Studijom slučaja provedenom u sklopu ovog vrednovanja utvrđeno je da tijekom programiranja nisu u potpunosti bili razrađeni primjena, apsorpcijski i institucionalni kapaciteti ITU mehanizma u područjima unaprjeđenja sustava obrazovanja za odrasle i modernizacije ponude strukovnog obrazovanja, koji bi olakšali postupak provedbe.

Osim toga, studija slučaja potvrđuje da se prilikom definiranja korisnika sredstava, odnosno mogućih prijavitelja za unaprjeđenje sustava obrazovanja za odrasle i modernizaciju ponude strukovnog obrazovanja naišlo na poteškoće zbog obuhvata pojedinog urbanog područja/aglomeracije. Naime, utvrđeno je da postoje brojna otvorena pitanja oko samog načina dodjele sredstava te obuhvata poziva: utemeljenost izravne dodjele sredstava gradovima središta urbanih aglomeracija/područja, koju nije bilo moguće utvrditi temeljem dostupnih zakonskih/podzakonskih akata usko vezanih uz nadležnost korisnika, pitanje uspostave međusobnih partnerskih odnosa ITU gradova/općina odnosno jedinica lokalne samouprave koja spadaju pod pojedino urbano područje, dok se u slučaju otvorenog poziva u okviru SC (10.iv.1), odnosno Modernizacije ponude strukovnog obrazovanja i sposobljavanja, postavlja i pitanje prihvatljivosti jedinica područe (regionalne) samouprave kao prijavitelja, gdje je županija osnivač strukovnih odgojno-obrazovnih ustanova s obzirom da županije nisu članice urbanih područja. Izravna dodjela za određeni grad bi značila da on treba pokrivati potrebe čitavog područja te bi u idealnim uvjetima u postupak partnerstva trebalo uključiti sve jedinice lokalne samouprave koje spadaju pod pojedino urbano područje/aglomeraciju. Dodatno, za izravne dodjele potrebna je i uspostava internih procedura o načinima i uvjetima/kriterijima za korištenje sredstava (ITU gradova prema obrazovnim ustanovama, primjerice u sučaju dodjele vaučera) s jasno definiranim procedurama i kontrolnim mehanizmima, što ITU gradovi nisu imali uspostavljeno, između ostalog i zbog nejasnoća hoće li pozivi biti organizirani u tom obliku.

S obzirom da je u fazi programiranja OPULJP-a i planiranja ITU mehanizma u Republici Hrvatskoj bilo poznato da strukovno obrazovanje nije u nadležnosti ITU gradova, odnosno

JLS-ova (osim u slučaju Grada Zagreba), a da je jedan od specifičnih ciljeva OPULJP-a predviđenih kroz ITU mehanizam bio planiran za modernizaciju ponude strukovnog obrazovanja, od početka samog planiranja je postojao problem koji se sada teško rješava u fazi provedbe.

Iako je studijom slučaja o primjeni ITU mehanizma u sklopu PO3 (prikazanom u poglavlju 6.2. Izvješća) postavljena pretpostavka da su ITU gradovi više bili zainteresirani za provedbu infrastrukturnih projekata kroz ITU mehanizam, utvrđeno je da je uspješna provedba projekata kroz OPKK u prvom redu rezultat aktivne suradnje ITU gradova s UT-om (Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije) te participativne uloge koju su ITU gradovi imali u okviru OPKK, a ne isključivog interesa ITU gradova za ovakvom vrstom ulaganja. Također, kako je već ranije spomenuto, otegotnu okolnost u provedbi operacija ITU mehanizma u okviru OPULJP-a predstavljalo je i pitanje nadležnosti u domeni strukovnog obrazovanja te dijelom pitanje koordinacije OPKK i OPULJP kada je provedba projekta iz OPKK svojevrsni preduvjet za provedbu aktivnosti planiranih u okviru OPULJP. Sve to, kao i iskazi sudionika fokus grupe s ITU gradovima, ukazuje kako problem nije bio u manjku interesa, nego manjkavostima u programiranju intervencija.

Kako do cut-off datuma vrednovanja nisu riješena sva prethodno navedena pitanja vezana uz pokretanje postupka dodjele ITU mehanizma u okviru ESF-a, planirana sredstva se neće moći u potpunosti i na predviđeni način iskoristiti, kako je i potvrđeno studijom slučaja o primjeni ITU mehanizma u sklopu PO3. Iako nije moguće ocijeniti učinke ITU mehanizma u okviru PO3, poteškoće u provedbi ITU mehanizma neće ugroziti planirane rezultate OPULJP-a s obzirom da se očekuje kako će se većina projekata u SC 10.iii.3 i SC 10.iv.1 uspješno provesti te da će se kod oba specifična cilja postići ciljane vrijednosti programskih pokazatelja. Međutim, postavlja se pitanje korisnosti ITU mehanizma u obliku predviđenom u ovom programskom razdoblju za apsorpciju ESF sredstava te općenito mogućnosti integracije različitih europskih fondova i operativnih programa u primjeni ITU mehanizma.

Premda je u 2021. godini u planu objava poziva za urbane aglomeracije/ područja u aspektu obrazovanja odraslih, prema informacijama dobivenima od MROSP-a u trenutku provedbe ovog vrednovanja, zbog preugovorenosti na razini OPULJP-a odustalo se od svih dalnjih objava poziva. U tom smislu ne očekuje se da će se kroz ITU mehanizam pridonijeti postizanju učinaka u području obrazovanja.

5.2. Učinkovitost

EP 5 U kojoj su mjeri ciljne skupine i njihove potrebe na odgovarajući način obuhvaćene kroz objavljene pozive i kroz ugovorene projekte?

Nalaz 9. Do cut-off datuma kroz realizirane dodjele sredstava otvorene su mogućnosti za sufinanciranje većine aktivnosti i ciljnih grupa predviđenih OP-om, no neke su ostale neadresirane.

Kako bi se utvrdilo jesu li kroz postupke dodjele ostvareni preduvjeti za provedbu svih intervencija predviđenih Operativnim programom te preduvjeti za adresiranje potreba svih ciljnih grupa identificiranih u Operativnom programu, provedena je kvalitativna analiza u odnosu na opis specifičnih ciljeva i logičke matrice⁵².

Rezultati analize pokazuju da je većina predviđenih aktivnosti bila adresirana kroz postupke dodjele, što upućuje na visoku usklađenost između planiranih aktivnosti i stvarno provedenih aktivnosti te je samim time kroz pozive stvorena dobra podloga za postizanje planiranih rezultata i učinaka PO3. Međutim, utvrđeno je kako do cut-off datuma kroz pokrenute postupke dodjele i sklopljene ugovore nisu adresirane sve aktivnosti niti sve ciljne skupine predviđene Operativnim programom. U pogledu aktivnosti, do cut-off datuma nisu pokrenuti takvi postupci dodjele koji bi omogućili provedbu dijela aktivnosti predviđenih u sklopu SC 10.ii.1, 10.ii.2, 10.iii.1 te 10.iii.3, a pri tome se posebno ističu aktivnosti subvencioniranja troškova uključivanja djece iz skupina u socio-ekonomsko nepovoljnem položaju u predškolskom obrazovanju koje su direktno povezane s specifičnim pokazateljem SO312 Broj djece u socio-ekonomski nepovoljnem položaju koja su dobila ciljanu potporu. Međutim, nakon cut-off datuma je do 22. ožujka 2021. godine proveden poziv *Sufinanciranje troškova uključivanja djece u socioekonomski nepovoljnoj situaciji u predškolske programe* u okviru kojeg se očekuje adresiranje aktivnosti i potreba ove ciljane skupine⁵³.

Većina ostalih aktivnosti koje su do cut-off datuma ostale neadresirane kroz pokrenute postupke dodjele, odnosno za koje nisu ostvareni preduvjeti za njihovu provedbu, tiču se unaprjeđenja sustava obrazovanja u pogledu upravljačkih funkcija, utvrđivanja okvira i procedura vezano za standarde obrazovanja i vrednovanje stečenog stupnja neformalnog i informalnog obrazovanja.

⁵² Logička matrica - razumijevanje investicijskih prioriteta PO3 nalazi se u Prilogu III. Izvješća.

⁵³ Odluka o financiranju u sklopu predmetnog poziva je donesena 23. travnja 2021. godine u okviru koje su odabrana dva projekta.

Tablica 8: Pregled aktivnosti predviđenih OP-om koje do cut-off datuma nisu adresirane kroz postupke dodjele

SC	Aktivnosti predviđene OP-om koje nisu adresirane kroz postupke dodjele
10.ii.1	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Potpora visokoobrazovnim ustanovama u poboljšanju upravljanja i učinkovitom financiranju s ciljem uvodenja programskih ugovora ▶ Razvoj analitičkog istraživanja kompetencija koje su potrebne poslodavcima, uključujući prognoziranje vještina za provedbu HKO-a na temelju činjenica
10.ii.2	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Razvoj prilagođene dopunske nastave za studente izložene riziku prekida studiranja u STEM područjima te u informacijsko-komunikacijskom području ▶ Izrada i provedba programa HKO-a za vrednovanje neformalnog i informalnog učenja na razini visokog obrazovanja ▶ Podrška učenicima za upis u programe HKO-a za vrednovanje neformalnog i informalnog učenja na razini visokog obrazovanja, a s ciljem podrške nastavku obrazovanja
10.iii.1	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Subvencioniranje troškova uključivanja djece iz skupina u socio-ekonomski nepovoljnem položaju u predškolskom obrazovanju
10.iii.3	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Razvoj i provedba sustava vrednovanja i priznavanja ranije stečenog znanja (uključujući neformalno i informalno učenje)

Izvor: OPULJP (v. 5.0) i UT (Tablica Objavljeni pozivi OPULJP)

Povezano s prethodno navedenim, do cut-off datuma nisu pokrenuti takvi postupci dodjele koji bi omogućili pristup podršci sljedećim ciljnim skupinama:

SC	Ciljne skupine predviđene OP-om koje nisu adresirane kroz postupke dodjele
10.ii.2	Nastavno osoblje Studenti koji su prekinuli obrazovanje Odrasli polaznici
10.iii.1	Djeca predškolske dobi koja žive u lošim socio-ekonomskim uvjetima

S druge strane, neke su ciljne skupine kroz sklopljene ugovore obuhvaćene i u većem opsegu od inicijalno planiranog: to se odnosi na broj djece pripadnika romske nacionalne manjine koja su dobila ciljnu potporu, broj učenika s teškoćama u razvoju s osiguranom ciljnom stručnom podrškom pomoćnika, broj studenata nižeg socio-ekonomskog statusa za koji je predviđena dodjela stipendija, broj studenata za koji je predviđena dodjela STEM stipendija, broj nastavnika koji su obuhvaćeni aktivnostima jačanja kapaciteta/ stručnim usavršavanjima. Međutim, velika odstupanja od inicijalno planiranih postignuća ukazuju na propuste u fazi planiranja poput nedostatka podataka temeljem kojih bi se mogle donositi informiranije procjene o potrebama ciljnih skupina.

Osim navedenog, ističe se da su među ciljanim skupinama koje do cut-off datuma nisu primile planiranu podršku djeca predškolske dobi koja žive u lošim socio-ekonomskim uvjetima te studenti koji su prekinuli obrazovanje, odnosno dvije ranjive skupine, pri čemu je za djecu pokrenut postupak dodjele tek krajem 2020. godine (dakle u sedmoj godini provedbe programskog razdoblja), a za studente koji su prekinuli obrazovanje do cut-off datuma nisu niti pokrenute niti planirane dodjele koje bi adresirale potrebe te ciljane skupine. Dodatno, valja uočiti i primjere poput cilja PO3 za smanjenjem stope odustajanja od STEM studija, a istovremeno mjera prilagođene dopunske nastave za studente izložene riziku prekida studiranja u STEM područjima do cut-off datuma nije ni započela. Istovremeno, rezultati

upitnika provedenog među studentima koji su bili korisnici STEM stipendija upućuju na to da je težina studija jedan od ključnih razloga odustajanja.

Nastavno na sve prethodno navedeno, dodatno se ističe važnost pravovremenog, detaljnog i realnog planiranja čiji izostanak može dovesti do isključivanja ili barem nepravovremene potpore onim najranjivijima.

Nalaz 10. Do cut-off datuma većina sredstva iz ukupne alokacije PO3 bila je dostupna za ugovaranje kroz pokrenute postupke dodjele, pri čemu je kod SC 10.ii.2, 10.iii.1 i 10.iv.1 bilo oslobođeno više od 100% alokacije tih specifičnih ciljeva.

Promatrajući PO3 ukupno, do cut-off datuma objavljeno je poziva u iznosu 93,33% dostupne alokacije (3.755.983.065,09 HRK - ESF i nacionalno sufinanciranje), ugovoren je 61,82% ukupne alokacije (2.487.738.921,68 HRK - ESF i nacionalno sufinanciranje), a plaćeno 23,85% ukupne alokacije (959.562.356,72 - ESF i nacionalno sufinanciranje).

Tablica 9: Prikaz vrijednosti objavljenih poziva, pristiglih prijava, sklopljenih ugovora i plaćenih sredstava u odnosu na alokaciju na razini specifičnih ciljeva (izraženo u HRK - ESF i nacionalno sufinanciranje)

SC	Ukupna vrijednost specifičnog cilja (alokacija) - HRK (EU+ nacionalni dio)	Vrijednost objavljenih poziva - HRK (EU + nacionalni dio)	Vrijednost pristiglih prijava - HRK (EU+ nacionalni dio)	Ukupno ugovoren - HRK (EU + nacionalni dio)	Plaćena sredstva - HRK (EU + nacionalni dio)
10.ii.1	983.529.414,00	270.400.000,00	668.649.793,03	269.434.819,07	56.257.820,47
10.ii.2	402.352.945,20	507.152.000,00	507.135.300,00	507.135.300,00	226.201.079,70
10.ii.3	447.058.820,40	259.848.000,00	259.692.440,00	259.692.440,00	125.513.642,82
10.iii.1	357.647.062,40	532.645.609,23	644.483.521,21	520.479.526,53	378.668.699,96
10.iii.2	625.882.344,00	620.897.423,66	576.613.186,49	270.895.747,95	121.454.529,21
10.iii.3	447.058.828,00	70.785.370,12	102.780.860,44	52.945.369,61	37.698.336,69
10.iv.1	760.000.000,00	1.493.364.662,70	682.195.989,35	607.155.718,52	13.768.247,87
TOTAL	4.023.529.414,00	3.755.093.065,09	3.441.551.090,52	2.487.738.921,68	959.562.356,72

Izvor: UT (Tablica Objavljeni pozivi OPULJP i Tablica Status Ugovora OPULJP)

Tablica 10: Prikaz udjela oslobođenih i rezerviranih sredstava u odnosu na alokaciju

SC	Vrijednost objavljenih poziva u odnosu na alokaciju	Vrijednost pristiglih prijava u odnosu na vrijednost objavljenih poziva	Vrijednost sklopljenih ugovora u odnosu na alokaciju
10.ii.1	27%	247%	27%
10.ii.2	126%	100%	126%
10.ii.3	58%	99,94%	58%
10.iii.1	149%	121%	146%
10.iii.2	99%	93%	43%*
10.iii.3	16%	145%	12%
10.iv.1	196%	46%	80%*
UKUPNO	93%	92%	62%

Izvor: Tablica Objavljeni pozivi OPULJP i Status Ugovora OPULJP, analiza autora

*U sklopu SC 10.iii.2 je nakon cut-off datuma ugovoren projekt e-Škole: Razvoj sustava digitalno zrelih škola (II. faza) ukupne vrijednosti bespovratnih sredstava 350.000.000 HRK (EU + nacionalni dio), a u sklopu SC 10.iv.1 ugovoreno je 20 projekata za uspostavu regionalnih centara kompetentnosti u strukovnom obrazovanju u (pod)sektorima strojarstvo, elektrotehnika i računalstvo, poljoprivreda i zdravstvo ukupne vrijednosti bespovratnih sredstava 819.515.486,37 HRK (EU + nacionalni dio). Time se značajno povećava stopa ugovorenih sredstava u odnosu na ukupnu alokaciju tih specifičnih ciljeva i PO3 ukupno te doseže 91%.

Vidljivo je da je do cut-off datuma većina alokacije PO3 bila oslobođena za ugovaranje kroz objavljene pozive, čime su u pogledu financiranja stvoreni preduvjeti za provedbu projekata te za postizanje željenih rezultata i učinaka. Dio alokacije je, dakle, još uvijek dostupan za ugovaranje te je potrebno da se u što skorijem vremenu provedu daljnji postupci dodjele bespovratnih sredstava. Posebno je važno razmotriti pokretanje postupaka dodjele za one aktivnosti, ciljne skupine i specifične pokazatelje koji su do cut-off datuma ostali neadresirani.

Promatrajući udio vrijednosti objavljenih poziva u odnosu na alokaciju, sa više od 100% vrijednosti objavljenih poziva ističu se SC 10.ii.2, 10.iii.1 i posebice 10.iv.1, što upućuje na moguće uočenu veću potrebu za financiranjem i provođenjem projekata u sklopu tih specifičnih ciljeva. U sklopu SC 10.ii.2 ukupna vrijednost objavljenih poziva i sklopljenih ugovora odnosi se na dvije izravne dodjele: *Dodjela stipendija studentima u prioritetnim područjima (STEM)* te *Dodjela stipendija studentima nižeg socio - ekonomskog statusa*, čija je ukupna vrijednost premašila alokaciju predviđenu Operativnim programom. Analizom ugovorenih ciljanih vrijednosti projektnih pokazatelja u slučaju oba projekta vidljivo je da je u konačnici predviđena dodjela većeg broja stipendija nego što je inicijalno bilo predviđeno programskim pokazateljima. U sklopu SC 10.iii.1 poziv za osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika za podršku učenicima s teškoćama u razvoju do cut-off datuma objavljuje se u čak tri faze te je u 2021. godini objavljen poziv i za četvrту fazu, što svjedoči o izrazitom interesu korisnika i ciljnih skupina za tim oblikom podrške. Prema informacijama prikupljenima putem intervjuja s Posredničkim tijelom razine 1 (u dalnjem tekstu: PT1) za SC 10.iii.1, i inicijalno se financiranje podrške učenicima s teškoćama u razvoju planiralo u više faza, no kroz projekte je značajno veći broj djece dobio podršku nego što je inicijalno bilo predviđeno, a što se pripisuje i određenim promjenama na sustavnoj razini - prvenstveno donošenju Pravilnika o pomoćnicima u nastavi i stručnim komunikacijskim posrednicima 2018. godine kojim je u nekoj mjeri započelo uređivanje pitanja njihovog angažmana. Za SC 10.iv.1 zabilježeno je najveće premašivanje alokacije - objavljeno je poziva u vrijednosti čak 196,50% predviđene alokacije za ovaj specifični cilj. U sklopu SC 10.iv.1 do cut-off datuma objavljeno je ukupno pet poziva, od kojih je samo kroz dva poziva za uspostavu centara kompetencija oslobođeno 1.119.515.486,37 HRK (EU + nacionalni dio) (što čini 147,30% predviđene alokacije za SC 10.iv.1).

Do cut-off datuma su u sklopu nekih ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava donesene odluke o nepravilnosti te je moguće da će do kraja programske razdoblja biti utvrđene i dodatne nepravilnosti, odnosno primjenjene finansijske korekcije. Stoga nije vjerojatno da će sva ugovorena sredstva ujedno biti i apsorbirana.

Tijekom intervjuja s predstavnicima tijela SUK-a zaprimljene su informacije vezane uz moguće uzroke uočenih odstupanja između programiranja i provedbe (poput, izmjena

zakonodavnog okvira, političkih okolnosti, vanjskih faktora i sl.) Također, utvrđeno je da su modaliteti poziva, opseg aktivnosti i sam način provedbe u velikom broju slučajeva bili razrađivani tek nakon programiranja, što upućuje na potrebu za detaljnijim planiranjem u budućnosti, odnosno korištenjem iskustava iz ovog programskega razdoblja u planiranju alokacija za iduće programsko razdoblje. Primjerice, u slučaju projekata osiguravanja pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika prva dva poziva obuhvatila su po jednu školsku godinu, dok je 3. faza obuhvatila četiri školske godine, iz čega je vidljivo da postoji konstantna potreba za potporom ovog tipa što predstavlja vrijednos iskustvo za buduće programsko razdoblje. Vezano za poziv *Sufinanciranje troškova uključivanja djece u socioekonomski nepovoljnoj situaciji u predškolske programe* djelatnici MROSP-a (Odjel za projekte u području obrazovanja) tijekom intervjuja su naveli da su tijekom planiranja postojale značajne razlike u samoj alokaciji za ovaj poziv, odnosno da je inicialno predviđena alokacija iznosila 30 milijuna HRK, dok je poziv u konačnici objavljen u vrijednosti ukupno 150 milijuna HRK. Dodatno, djelatnici MROSP-a (Odjel za projekte u području obrazovanja) su tijekom intervjuja istaknuli da se kod izravnih dodjela susreću s izazovima u pogledu planiranja sredstava nekih operacija s obzirom da se izravne dodjele ne planiraju u okviru Godišnjeg indikativnog plana objave poziva te u nekim slučajevima nije jasno provode li se operacije u više faza što otežava financijsko planiranje i prognoziranje na razini Programa kao i planiranje dostačnih resursa potrebnih na strani sustava za praćenje i upravljanje takvim operacijama.

Nalaz 11. Vrijednost objavljenih poziva u odnosu na dostupnu alokaciju i stopu ugovorenosti bespovratnih sredstava među najnižima su za SC 10.ii.1 za koji je OP-om bilo predviđeno najviše sredstava.

Kako je prikazano u sklopu prethodnog nalaza, od ukupne alokacije PO3 (4.023.529.414,00 HRK - ESF i nacionalna alokacija), najveći udio namijenjen je za provedbu aktivnosti u sklopu SC 10.ii.1 (983.529.414,00 HRK - ESF i nacionalna alokacija, odnosno 24%), zatim za SC 10.iv.1 (760.000.000 HRK - ESF i nacionalna alokacija, odnosno 19%) te za SC 10.iii.2 (625.882.344,00 HRK - ESF i nacionalna alokacija, odnosno 16%). Analizom vrijednosti objavljenih poziva do cut-off datuma utvrđeno je da je u sklopu SC 10.ii.1, za koji je Operativnim programom namijenjen najveći udio alokacije, kroz pozive oslobođeno tek 27% alokacije. Osim toga, nizak udio sredstava oslobođenih kroz pozive u odnosu na dostupnu alokaciju, zamijećen je i kod SC 10.iii.3 (16%)

Detaljnijom analizom objavljenih poziva utvrđeno je da su i u slučaju SC 10.ii.1 i u slučaju SC 10.iii.3 prvi pozivi bili objavljeni već u 2016. godini i to izravne dodjele: *Unapređenje sustava osiguravanja i unapređenje kvalitete visokog obrazovanja, Uspostava i upravljanje Registrom HKO-a kao podrška radu sektorskih vijeća i ostalih dionika u procesu provedbe HKO-a, te Promocija cjeloživotnog učenja*. U sklopu SC 10.ii.1 do cut-off datuma objavljena su još tri poziva (jedan u 2017. godini i dva u 2018. godini), a u sklopu SC 10.iii.3 objavljena su još dva poziva (jedan u 2017. godini i jedan u 2020. godini). Iz navedenog je razvidno da su tijela SUK-a i korisnici rano tijekom programskega razdoblja pristupili provedbi postupaka dodjele bespovratnih sredstava, odnosno pripremi projektnih prijedloga u sklopu oba specifična cilja, te da postoji kontinuitet objave poziva kroz godine. Pri tome za SC 10.ii.1 nije uočeno da su postojali pozivi koji su predviđeni godišnjim planovima objave poziva, a nisu objavljeni. Navedeno može upućivati na to da su tijekom programskega razdoblja stvarne

potrebe za podrškom u području poboljšanja kvalitete, relevantnosti i učinkovitosti visokog obrazovanja te u području poboljšanja obrazovnog sustava za odrasle i unapređenje vještina i kompetencija odraslih polaznika manje od onih predviđenih Operativnim programom, pa je sukladno u tim područjima oslobođeno manje sredstava kroz pozive nego u slučaju nekih drugih specifičnih ciljeva koji adresiraju druge potrebe (npr. SC 10.ii.2, 10.iii.1 i 10.iv.1).

U sklopu narednog nalaza razmotreni su neki dodatni aspekti.

Nalaz 12. Značajno veći interes prijavitelja zabilježen je za pozive u sklopu SC 10.ii.1, 10.iii.2 i 10.iii.3, što upućuje na veće potrebe ili interes za podrškom i intervencijama od onih koje su bile dostupne.

Do cut-off datuma je u sklopu PO3 pokrenuto 27 postupaka dodjele bespovratnih sredstava, slijedom kojih je zaprimljeno ukupno 784 projektnih prijedloga i sklopljeno 308 ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava (nakon cut-off datuma broj sklopljenih ugovora je i nešto veći jer je sklopljen još jedan ugovor e-Škole: Razvoj sustava digitalno zrelih škola (II. faza) te 20 ugovora za uspostavu regionalnih centara kompetentnosti u strukovnom obrazovanju u (pod)sektorima strojarstvo, elektrotehnika i računalstvo, poljoprivreda i zdravstvo).

Iz navedenog je razvidno da je ukupno postojao veći interes prijavitelja od dostupnih mogućnosti za provedbu projekata (zaprimljeno je 255% više projektnih prijedloga od ugovorenih projekata). Veći broj projektnih prijedloga i veći iznos zatraženih sredstava od dostupnog zabilježen je nastavno na pozive koji su po vrsti dodjele otvoreni pozivi, što je s obzirom na obilježja te vrste poziva i logično jer se njima omogućava široko natjecanje prijavitelja za dostupna bespovratna sredstva.

Na 10 od 12 objavljenih otvorenih poziva iskazan je u pogledu zatraženih bespovratnih sredstava veći interes od sredstava dostupnih kroz te pozive.

Tablica 11: Pozivi za koje je zabilježen veći broj i vrijednost pristiglih prijava u odnosu na broj i vrijednost sklopljenih ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava (izraženo u HRK - ESF i nacionalna sredstva)

a	b	c	d	e	f	g	e/d
SC	Naziv poziva	Vrijednost objavljenog poziva	Vrijednost zaprimljenih prijava	Vrijednost sklopljenih ugovora	Broj pristiglih prijava	Broj sklopljenih ugovora	Udio
10.ii.1	Internacionalizacija visokog obrazovanja	50.000.000,00	81.263.587,16	50.000.000,00	49	30	62%
10.ii.1	Provedba HKO-a na razini visokog obrazovanja	100.000.000,00	247.527.858,40	99.609.966,04	74	26	40%
10.ii.1	Razvoj, unapređenje i provedba stručne prakse u visokom obrazovanju	100.000.000,00	319.458.347,47	99.433.635,49	93	28	31%
10.iii.1	Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u	72.472.398,69	85.919.863,00	74.948.148,69	43	41	103%

a	b	c	d	e	f	g	e/d
SC	Naziv poziva	Vrijednost objavljenog poziva	Vrijednost zaprimljenih prijava	Vrijednost sklopljenih ugovora	Broj pristiglih prijava	Broj sklopljenih ugovora	Udio
	osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama						
10.iii.1	Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza II	80.000.000,00	77.034.485,00	74.735.497,32	50	49	93%
10.iii.1	Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza III	362.397.460,54	471.138.720,00	362.397.460,54	50	50	77%
10.iii.1	Programska, stručna i finansijska potpora obrazovanju djece i učenika pripadnika romske nacionalne manjine	15.300.000,00	10.390.453,21	8.398.419,98	10	8	81%
10.iii.2	Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijskoj razini	10.000.000,00	104.095.695,95	10.000.000,00	118	11	10%
10.iii.2	Unapređenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja	26.775.000,00	238.396.742,59	26.775.000,00	207	21	11%
10.iii.3	Podrška obrazovanju odraslih polaznika uključivanjem u prioritetne programe obrazovanja, usmjerene unapređenju	30.039.000,00	62.034.490,32	30.039.000,00	49	24	48%

a	b	c	d	e	f	g	e/d
SC	Naziv poziva	Vrijednost objavljenog poziva	Vrijednost zaprimljenih prijava	Vrijednost sklopljenih ugovora	Broj pristiglih prijava	Broj sklopljenih ugovora	Udio
	vještina i kompetencija polaznika u svrhu povećanja zapošljivosti						

Izvor: UT

Iz podataka je vidljivo da je na otvorene pozive u sklopu SC 10.ii.1, 10.iii.2 te 10.iii.3 pristiglo značajno više projektnih prijedloga (i u pogledu broja projektnih prijedloga i u pogledu zatraženih sredstava) u odnosu na sredstva dostupna kroz poziv te u odnosu na konačan broj i vrijednost sklopljenih ugovora. Za 5 poziva je dostupnim sredstvima omogućeno je sufinanciranje manje od 50% od zatražene vrijednosti pristiglih projektnih prijava. Najveći nerazmjer između interesa i dostupnih sredstava zabilježen je u sklopu poziva *Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijarnoj razini* i u sklopu poziva *Unaprjeđenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja* (10.iii.2). U oba slučaja zaprimljeno je oko 10 puta više projektnih prijedloga nego što je u konačnici sklopljeno ugovora te je zatraženo oko 10 puta više sredstava od vrijednosti sklopljenih ugovora. Kao jedan od razloga za to tijekom intervjua s tijelima SUK-a istaknuta je činjenica da se radi o novim područjima koja su podržana ESF sredstvima pa je i odaziv korisnika bio veći, posebice uzimajući u obzir da su proračunska sredstva namijenjena ovim temama ograničena. Značajan interes zabilježen je i za provedbu HKO-a na razini visokog obrazovanja te za razvoj, unaprjeđenje i provedbu stručne prakse u visokom obrazovanju (SC 10.ii.1), kao i za podršku obrazovanju odraslih polaznika uključivanjem u prioritetne programe obrazovanja, usmjerene unapređenju vještina i kompetencija polaznika u svrhu povećanja zapošljivosti (SC 10.iii.3).

Povezujući navedeno s prethodnim nalazom, vidljivo je da je udio vrijednosti objavljenih poziva i ugovorenih sredstava u odnosu na alokaciju specifičnih ciljeva najniži upravo kod SC 10.ii.1 (objavljeno poziva u vrijednosti 27% alokacije i sklopljeno ugovora u vrijednosti 27% alokacije) i kod 10.iii.3 (objavljeno poziva u vrijednosti 16% alokacije i sklopljeno ugovora u vrijednosti 12% alokacije), kod kojih je istovremeno zabilježen značajno veći interes za bespovratnim sredstvima od oslobođenog kroz pozive. Ne ulazeći u razloge odbijanja pojedinih projektnih prijedloga (administrativni razlozi poput dostavljanja nepotpunog projektnog prijedloga, kvalitativni razlozi poput ocjena po kriterijima za odabir, itd.), razvidno je da je u sklopu ovih specifičnih ciljeva (uz SC 10.iii.2) interes za bespovratnim sredstvima bio najizraženiji, a što upućuje na veću potrebu prijavitelja za provedbom projekata u navedenim područjima. Stoga ovaj nalaz upućuje na to da je alokacija namijenjena kroz Operativni program za ove specifične ciljeve potrebna za provedbu i dodatnih projekata.

Dodatno, u sklopu obrazloženja nalaza 9. iznesene su aktivnosti koje su predviđene Operativnim programom, ali do cut-off datuma nisu bile adresirane kroz objavljene pozive. Pri tome je vidljivo da se većina identificiranih aktivnosti veže upravo za SC 10.ii.1 i 10.iii.3, a za njih predviđena alokacija do cut-off datuma nije bila u potpunosti oslobođena.

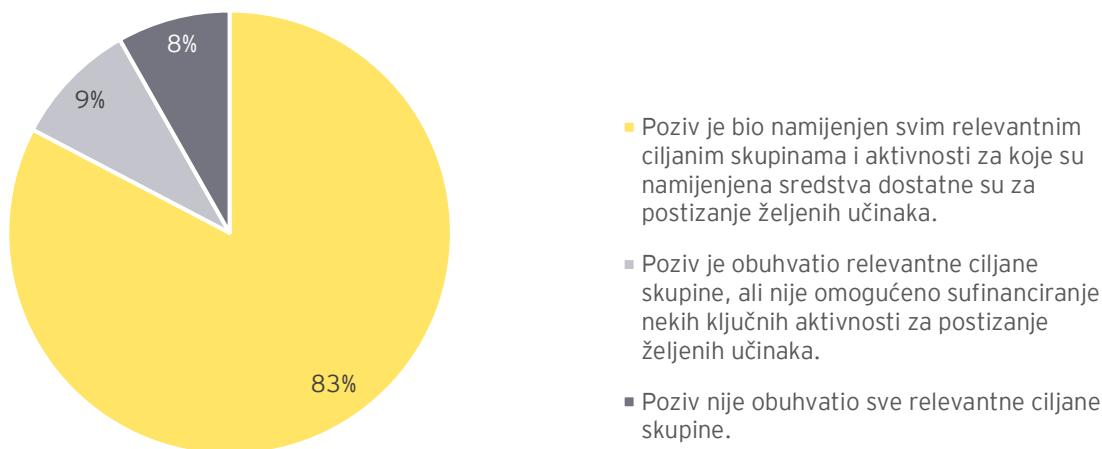
Nalaz 13. Analiza provedena među korisnicima bespovratnih sredstava slijedom otvorenih postupaka dodjele uglavnom pokazuje zadovoljstvo opsegom poziva i dostupnim

sredstvima za financiranje projekata. Za neke ciljane skupine postoji konsenzus oko potrebnih dodatnih aktivnosti.

Analizom upitnika korisnika uočeno je kako većina korisnika smatra da je poziv temeljem kojeg su sklopili ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava bio namijenjen svim relevantnim ciljanim skupinama te kako su aktivnosti za koje su sredstva bila namijenjena dostaune za postizanje željenih učinaka. Manji broj korisnika smatra kako određeni poziv nije obuhvatio sve relevantne ciljane skupine, odnosno kako istim nije omogućeno sufinanciranje nekih ključnih aktivnosti za postizanje željenih učinaka.

Grafikon 4: Rezultati analize upitnika svih korisnika vezano za pitanje: Smatrate li da je pozivom bilo omogućeno obuhvatiti sve aktivnosti i sve ciljane skupine koje ste smatrali relevantnima za postizanje željenih učinaka?

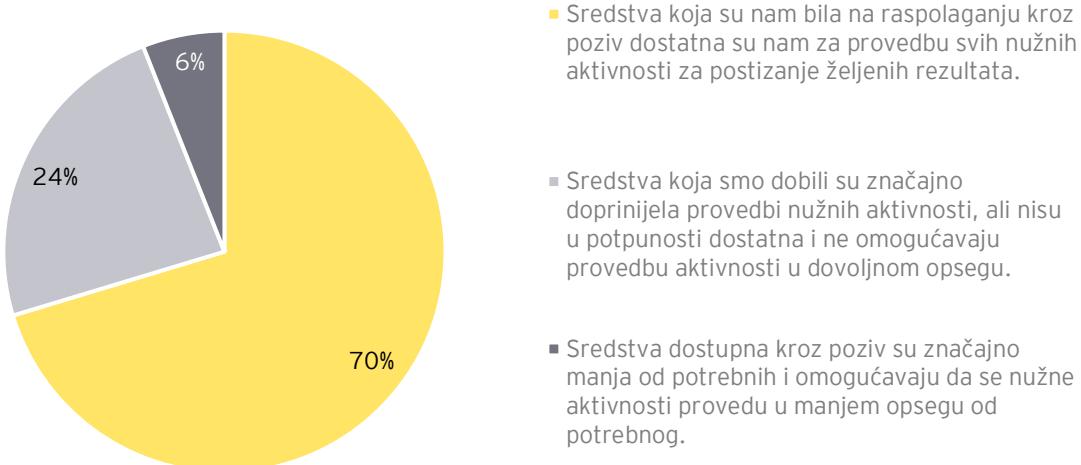

Broj zaprimljenih odgovora: 244, Standardna pogreška uz interval pouzdanosti 95% iznosi 5%

Izvor: Analiza autora

Također, većina korisnika smatra kako su sredstva dodijeljena kroz poziv, odnosno ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava, bila dostauna za postizanje željenih rezultata, dok manji broj korisnika smatra kako su sredstva značajno doprinijela provedbi nužnih aktivnosti, ali nisu u potpunosti dostauna.

Grafikon 5: Rezultati analize upitnika svih korisnika vezano uz pitanje: Jesu li sredstva dodijeljena kroz poziv, odnosno ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava dosta na za postizanje željenih rezultata

Broj zaprimljenih odgovora: 256, Standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 4%

Izvor: Analiza autora

Jedina skupina ispitanika za koje se bilježi drugačija distribucija odgovora na pitanje jesu li sredstva dodijeljena kroz poziv dosta na za postizanje željenih rezultata su jedinice lokalne i regionalne samouprave u ulozi korisnika u sklopu poziva *Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza I, II i III*, pri čemu 69,31% ispitanika smatra da se dostupnim sredstvima nisu u potpunosti mogle adresirati sve potrebe⁵⁴ te je bilo potrebno dio potrebnih pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika financirati iz drugih izvora.

Kroz upitnike i intervjuje s korisnicima te intervjuje i fokus grupe s ključnim dionicima vezano za pojedina područja obrazovanja i ciljane skupine, istaknuto se nekoliko mera za koje je uočeno šire slaganje među ispitanicima o njihovoj nužnosti u odnosu na potrebe ciljanih skupina podržane kroz PO3. U pogledu podrške uključivanju romske djecе i učenika u sustav odgoja i obrazovanja, svi dionici s kojima su održani intervjuji (MZO: Služba za nacionalne programe, akcijske planove, međunarodne projekte i međunarodnu suradnju, Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Savez Roma u Republici Hrvatskoj - Kali Sara, Romska Organizacija mladih Hrvatske) istaknuli u važnost i uspjeh mera usmjerenih na financiranje prijevoza i produženog boravka za romsku djecu (ne samo podržanih kroz PO3 nego općenito), no naglasili su potrebu za financiranjem romskih pomagača u nastavi kao osoba koje će romskoj djeci i učenicima pomagati kako u rješavanju zadataka tako i u socijalizaciji i snalaženju van romskih naselja.

⁵⁴ Prema rezultatima provedenog upitnika za jedinice lokalne i regionalne samouprave (Upitnik 4.2: Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza I, II i III). Prikazani su rezultati odgovora korisnika na pitanje: "Jesu li dodijeljena sredstva dosta na za postizanje željenih rezultata?". Za navedeni upitnik je zaprimljeno 88 odgovora, a standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 7%.

Širok konsenzus postoji i vezano za podršku djeci i učenicima s teškoćama u razvoju, a usmjeren je prvenstveno na sustavno rješavanje edukacije, financiranja i kontinuiteta dostupnosti pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika. S obzirom da se priroda ovih pitanja snažno veže uz nacionalni okvir i politike, navedeno se teško može adresirati pomoću ESF sredstava, no ističe se kao ključna potreba kada se govori o ovoj ciljanoj skupini.

Projekt je sufinancirala Evropska unija iz Europskog socijalnog fonda.

EP 6 Procjena koristi za ulaganje: da li koristi od provedenih mjera nadilaze troškove, odnosno koje su koristi postignute za potrošen novac i nadilaze li postignute koristi planirane?

Za potrebe odgovora na ovo evaluacijsko pitanje provedena je analiza alternativnih scenarija i rizika koji bi eventualno bili ostvareni da sredstva iz ESF-a nisu bila dostupna. Analiza je provedena na razini pojedinog poziva, pri čemu su za identifikaciju alternativnih scenarija i izbjegnutih rizika korištene informacije prikupljene kroz istraživanje za stolom, a posebice informacije prikupljene kroz upitnike, intervjue i fokus grupe.

Tablica 12: Pregleda alternativnih scenarija i izbjegnutih rizika slijedom EU sufinciranja

SC	Poziv	Alternativni scenarij bez EU financiranja/ izbjegnuti rizici	Nadilaze li koristi troškove?
10.ii.1	Unapređenje sustava osiguravanja i unapređenja kvalitete visokog obrazovanja	<p>Ukupan učinak projekta unaprjeđenju sustava vrednovanja i osiguravanja kvalitete visokog obrazovanja na nacionalnoj razini je velik, odnosno projektom je obuhvaćen značajan broj visokih učilišta i doktorskih programa u odnosu na ukupan broj visokih učilišta i doktorskih programa koji postoje u Republici Hrvatskoj (obuhvaćeno je 54% visokih učilišta i 86% doktorskih studija).</p> <p>Međutim, modeli inicijalne akreditacije studijskih programa sukladno HKO-u te postupci reakreditacije visokih učilišta razvijeni kroz projekt vjerojatno bi bili razvijani neovisno o EU financiranju zbog potrebe za usklađivanjem s HKO-om. Poteškoće na koje je korisnik naišao u provedbi dobrim dijelom tiču se ovisnosti o tijeku postupka izmjene Zakona o HKO-u s obzirom da se bez doneSENOG zakona nisu mogle provoditi reakreditacije. Iz održanih intervjua i fokus grupe proizlazi da, i neovisno o dostupnosti ESF sredstava, postoje izazovi u pogledu povezivanja novih modela akreditacije s HKO-om. Zbog svega navedenog nije moguće jednoznačno utvrditi bi li rezultati provedbe projekta bili ostvareni jednak brzo i u jednakom opsegu i bez ESF sufinciranja, a uzimajući snažan utjecaj vanjskih čimbenika na provedbu prisutan neovisno o EU financiranju.</p>	Djelomično
10.ii.1	Internacionalizacija visokog obrazovanja	Projekti koji se provode u sklopu ovog poziva ovisni su o tijeku HKO reforme jer se programi razvijaju u skladu sa standardima zanimanja i kvalifikacija. U tom pogledu, razvoj programa ovisi o upisu standarda zanimanja i kvalifikacija, a taj proces teče vrlo sporo, pogotovo u visokom obrazovanju. U kontekstu internacionalizacije visokog obrazovanja do cut-off datuma premašen je pokazatelj koji se tiče razvoja/ unaprjeđenja kurikuluma, a pokazatelji vezani za razvoj/ unaprjeđenje studijskih programa i združenih studijskih programa još nisu postignuti. Ipak,	Da

SC	Poziv	Alternativni scenarij bez EU financiranja/ izbjegnuti rizici	Nadilaze li koristi troškove?
		sagledavajući polazne vrijednosti, odnosno broj studija na stranom jeziku upisanih u Upisnik studijskih programa akreditiranih u RH kojih je u prosincu 2020. bilo 75, i kroz dosada razvijena 22 studijska programa na stranim jezicima očekuje se značajan doprinos ukupnom broju studijskih programa na stranim jezicima, ukoliko budu uspješno i akreditirani.	
10.ii.1	Provedba HKO-a na razini visokog obrazovanja	Projekti koji se provode u sklopu ovog poziva ovisni su o tijeku HKO reforme jer se programi razvijaju u skladu sa standardima zanimanja i kvalifikacija. U tom pogledu, s obzirom da se dio HKO reforme provodi pomoću EU fondova, visoka učilišta su bila snažno finansijski potaknuta na pokretanje postupaka izrade ili dorade studijskih programa, no razvoj programa ovisi o upisu standarda zanimanja i kvalifikacija, a taj proces teče vrlo sporo, pogotovo u visokom obrazovanju. Nalazi analize HKO-a u sklopu ovog vrednovanja upućuju na prepreke s kojima su se dionici susretali na nacionalnoj razini vezano za ovu reformu, a koje usporavaju cijelokupan proces njene implementacije. To se poglavito odnosi na neka praktična rješenja nužna u provedbi oko kojih su postojali određeni prijepori tijekom provedbe reforme: procedura izrade standarda zanimanja, zakonski okvir definiranja standarda kvalifikacija te sastav i uloga sektorskih vijeća.	Djelomično
10.ii.1	Razvoj, unaprjeđenje i provedba stručne prakse u visokom obrazovanju	Projekt je započeo s provedbom netom prije cut-off datuma pa je teško procijeniti učinkovitost u odnosu na alternativne scenarije.	Nije moguće utvrditi
10.ii.2	Dodjela stipendija studentima u prioritetnim područjima (STEM)	Bez ESF sredstava moglo bi se financirati znatno manje stipendija jer bi se sredstva trebala osigurati u državnom proračunu koji ima svoja ograničenja. Iz rezultata provedenog upitnika ⁵⁵ vidljivo je da dostupnost STEM stipendije kod velike većine studenata nije utjecala na odabir fakulteta: 76,7% studenata navodi kako mogućnost STEM stipendije nije utjecala na njihov odabir studija te kako bi bez mogućnosti primanja STEM stipendije odabrali isti studij. Nadalje, velika većina studenata odgovorila je da i bez STEM stipendije sigurno ne bi odustali od studija (86%). Kao ključni razlozi odustajanja od studija navode	Ne

⁵⁵ Prema rezultatima provedenog upitnika za studente koji su primili STEM stipendiju (Upitnik 2: Dodjela stipendija studentima u prioritetnim područjima (STEM)). Prikazani su rezultati odgovora studenata na pitanja: "Je li i na koji način postojanje i mogućnost korištenja STEM stipendija utjecalo na vaš odabir fakulteta, odnosno studija?" te "Koliko je vjerojatno da biste odustali od studija da niste dobili STEM stipendiju?". Za navedeni upitnik je zaprimljeno 1.969 odgovora, a standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 2%.

SC	Poziv	Alternativni scenarij bez EU financiranja/ izbjegnuti rizici	Nadilaze li koristi troškove?
		<p>se težina programa i nezainteresiranost za upisani program. Prema rezultatima provedenog upitnika, ključan doprinos stipendija odnosi se na: podmirenje troškova stanovanja i prehrane koje inače ne bi mogli pokriti (42%), mogućnost nabave alata/ opreme/ softvera koji su im potrebni za učenje koje inače ne bi mogli nabaviti (44%), nabavljanje dodatne stručne literature korisne za učenje koju inače ne bi mogli nabaviti (36%).</p> <p>Svrha dodjele STEM stipendija bila je povećati broj studenata u tim područjima znanosti te smanjiti stope odustajanja od studija. Sudeći po odgovorima prikupljenima putem upitnika, STEM stipendije omogućile su bolju kvalitetu studija, no uzimajući u obzir veliki postotak studenata koji svejedno ne bi odustali od studija niti su zbog STEM stipendije odabrali fakultet, ali i promatrajući opći trend povećanja broja upisanih studenata u STEM područja znanosti, rezultate povećanja broja upisanih u STEM područja niti niske stope odustajanja od studija ne možemo jednoznačno pripisati EU sufinanciranju.</p>	
10.ii.2	Dodjela stipendija studentima nižeg socio - ekonomskog statusa	<p>Bez ESF sredstava moglo bi se financirati znatno manje stipendija jer bi se sredstva trebala osigurati u državnom proračunu koji ima svoja ograničenja.</p> <p>Iz rezultata upitnika⁵⁶ vidljivo je da kod velike većine studenata dostupnost stipendije nije utjecala na odabir fakulteta te kako bi i bez primanja stipendije upisali fakultet (68%). Oko 50% studenata navodi da sigurno ne bi odustali od studija da nisu primili stipendiju, dok oko 3% njih navodi da bi sigurno odustali. Od studenata koji su primali stipendiju pa ju kasnije prestali primati, njih oko 76% nastavilo je sa studijem.</p> <p>Primanje stipendije za najveći broj studenata bilo je značajno jer su mogli podmiriti troškove stanovanja i prehrane koje inače ne bi mogli pokriti (78%).</p>	Da

⁵⁶ Prema rezultatima provedenog upitnika za studente nižeg socio - ekonomskog statusa koji su primili stipendiju (Upitnik 3: Dodjela stipendija studentima nižeg socio - ekonomskog statusa). Prikazani su rezultati odgovora studenata na pitanje: "Je li i na koji način postojanje i mogućnost korištenja stipendije utjecalo na Vašu odluku o upisu fakulteta?", "Koliko je vjerojatno da biste odustali od studija da niste dobili stipendiju?" te "Jeste li završili studij za koji ste primili stipendiju?". Za navedeni upitnik je zaprimljeno 3.973 odgovora, a standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 1%.

SC	Poziv	Alternativni scenarij bez EU financiranja/ izbjegnuti rizici	Nadilaze li koristi troškove?
		Osim navedenog primanje stipendije imalo je snažan i vrlo snažan utjecaj na smanjenje potrebe za radom uz studij: 44,1% navodi kako su za vrijeme primanja stipendije morali povremeno raditi uz studij kako bih osigurali dostatna sredstva (npr. preko ljeta, vikendom, kad se pružila specifična prilika), a 21,4% navodi da nisu radili uz studij za vrijeme primanja stipendije jer su im stipendijom bila osigurana dostatna sredstva.	
10.ii.3	Povećanje pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija - e-izvori	<p>Bez EU sufinanciranja projekt bi se financirao iz državnog proračuna, čime je upitno bi li se mogao jednako brzo provesti. Kroz projekt je neupitno omogućen pristup većem broju baza te je sam portal dostupan većem broju korisnika. Prije projekta je sredstvima iz državnog proračuna bio omogućen pristup za 5 baza podataka, dok je kroz projekt omogućen pristup za 5 do 6 puta više baza podataka godišnje.</p> <p>Rezultati upitnika⁵⁷ pokazuju da korisnici portala smatraju da su im potrebni sadržaji sada više dostupni (23% smatra da su sadržaju dostupniji nego prije ali i dalje značajan dio sadržaja moraju prikupiti iz drugih izvora, dok 32% smatra da su sadržaji značajno dostupniji nego prije).</p>	Da
10.ii.3	Projekt razvoja karijera mladih istraživača - izobrazba novih doktora znanosti	Analizom javnih poziva utvrđeno je da se isti ne objavljaju svake godine te da su u 2018. godini objavljena dva javna poziva (jedan financiran proračunskim sredstvima, a drugi podržan ESF sredstvima). Prema informacijama prikupljenima putem intervjua s predstnikom HRZZ-a, ESF sredstvima je omogućeno financiranje cijelog jednog ciklusa doktoranada. Međutim, s obzirom na kontinuitet financiranja doktoranada ne može se jednoznačno zaključiti da je ESF sredstvima omogućeno financiranje više doktoranada, odnosno da ESF sredstva u ovom slučaju nisu predstavljala tek supstituciju proračunskih sredstava.	Nije moguće utvrditi
10.ii.3	Program znanstvene suradnje s hrvatskim znanstvenicima u dijaspori "ZNANSTVENA SURADNJA"	EU sredstvima omogućen je nastavak projekta Jedinstvo za pomoć znanja koji je MZO provodio i sufinancirao zajmom Svjetske banke koji se proračunskim sredstvima možebitno ne bi mogao podržati u jednakoj mjeri. Pri tome je interes za provođenje projekata bio veći i od dostupnih ESF sredstava (na natječaju je zaprimljeno 75 prijava, a ESF sredstava je bilo za njih 22).	Da

⁵⁷ Prema rezultatima provedenog upitnika za korisnike Portala elektroničkih izvora (Upitnik 2: Povećanje pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija - e-izvori). Prikazani su rezultati odgovora sudionika na pitanje: "Kako ocjenjujete dostupnost sadržaja u odnosu na dostupnost sadržaja prije uspostave Portala elektroničkih izvora?". Za navedeni upitnik je zaprimljeno 213 odgovora, a standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 5%.

SC	Poziv	Alternativni scenarij bez EU financiranja/ izbjegnuti rizici	Nadilaze li koristi troškove?
10.iii.1	Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama	Bez EU sufinanciranja cijelokupno financiranje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika moralo bi biti osigurano kroz državni proračun, proračun JLRS-ova ili kroz udruge i direktno od strane roditelja djece i učenika s teškoćama u razvoju. Trenutno u Republici Hrvatskoj financiranje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika nije sustavno uređeno te se ne može sa sigurnošću reći bi li bez EU sufinanciranja sredstva bila osigurana iz državnog i lokalnih proračuna ili bi za dio djece i učenika s teškoćama u razvoju teret financiranja pomoćnika u nastavi u potpunosti pao na roditelje, iz čega proizlazi rizik da dio djece slijedom lošijih socio-ekonomskih uvjeta ne bi mogla imati pristup potrebnoj podršci. U tom smislu nije moguće odrediti bi li bez dostupnosti EU sufinanciranja bili postignuti isti rezultati, odnosno bi li isti broj djece dobio potrebnu podršku.	Da
10.iii.1	Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza II	S druge strane, osigurano je gotovo 8 puta više sredstava za osiguravanje podrške djeci s teškoćama u razvoju kroz angažman pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika nego što je u godinama prije projekata bilo predviđeno proračunskim sredstvima. Potrebno je istaknuti i da je dostupnost EU sufinanciranja za ovu važnu temu na nacionalnoj razini potaknula određene procese koji doprinose rješavanju otvorenih pitanja i stvaranju potrebnog okvira kojim će se pitanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika sustavno riješiti (primjerice donošenje Pravilnika o pomoćnicima u nastavi i stručnim komunikacijskim posrednicima).	Da
10.iii.1	Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza III	Bez EU sufinanciranja, cijelokupno financiranje moralno bi biti osigurano kroz državni proračun ili proračun JLRS-ova, ili čak od strane roditelja romske djece. U slučaju da financiranje ne bi bilo dostupno ni iz jednog izvora, visok je rizik da djeca uopće ne bi pohađala programe predškole i osnovne škole zbog teške finansijske situacije koja pogađa većinu pripadnika ove nacionalne manjine. Važno je napomenuti da se općenito finansijska podrška za prijevoz djece te organiziranje produženog boravka smatraju jednim od najuspješnijih mjera podrške djeci i učenicima romske nacionalne manjine, premda je kroz intervjuje i fokus grupe prikupljena informacija o tome da bi projekti bili korisniji da su mogli obuhvatiti više djece.	Da
10.iii.1	Programska, stručna i finansijska podrška obrazovanju učenika romske nacionalne manjine		

SC	Poziv	Alternativni scenarij bez EU financiranja/ izbjegnuti rizici	Nadilaze li koristi troškove?
10.iii.2	e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot projekt)	Bez EU sufinanciranja, cijelokupno financiranje moralo bi biti osigurano iz državnog proračuna ili u manjoj mjeri iz proračuna JLRS-ova, što u ovom slučaju znači i da rezultati ne bi mogli biti postignuti jednako brzo jer iz državnog proračuna ne bi moglo biti osigurano jednako mnogo sredstava u jednako kratkom vremenu (pilot projekt proveden je u roku od oko 3 godine). Navedeno ima utjecaj i na pokretanje druge faze projekta. Bez EU sufinanciranja mala je vjerojatnost da bi se projekt e-Škole 2. faza mogao pokrenuti jednako brzo, a EU sredstvima omogućeno je da se u istom programskom razdoblju završi pilot projekt te se očekuje dovršetak druge faze, a čime će se u svim hrvatskim školama podići razina digitalne zrelosti.	Da
10.iii.2	Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijskoj razini	U odnosu na dostupna proračunska sredstva, financiralo bi se manje projekata, odnosno teret obuke nastavnika pao bi na škole ili same nastavnike u privatnom aranžmanu.	Da
10.iii.2	Unapređenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja	U odnosu na dostupna proračunska sredstva, financiralo bi se manje projekata, odnosno teret obuke nastavnika pao bi na škole ili same nastavnike u privatnom aranžmanu.	Da
10.iii.2	Podrška provedbi Cjelovite kurikularne reforme	EU sufinanciranje je omogućilo osposobljavanja i edukacije, ali ključni rezultati projekta do cut-off datuma nisu postignuti. U tom pogledu doprinos EU financiranja u odnosu na alternativni scenarij (financiranje iz državnog proračuna) nije značajan te nije ostvarena bolja efikasnost u provođenju projekta ili drugačiji rezultat.	Ne
10.iii.3	Uspostava i upravljanje Registrom HKO-a kao podrška radu sektorskih vijeća i ostalih dionika u procesu provedbe HKO-a	<p>Prema informacijama prikupljenima putem intervjuja i fokus grupe ključan doprinos ESF sredstava u kontekstu HKO-a je mogućnost angažmana većeg broja stručnjaka i financiranja pripreme standarda zanimanja i kvalifikacija. Većina ispitanika smatra da bez EU sufinanciranja ne bi bilo moguće pokrenuti pripremu standarda zanimanja i kvalifikacija u jednakoj mjeri kao što je to bilo moguće uz EU sufinanciranje. Ipak, u pogledu rezultata, broj upisanih standarda zanimanja, kvalifikacija i programa u Registar HKO-a i dalje je malen te se u tom pogledu ne uočava da su EU sredstva značajnije doprinijela ostvarenju krajnjeg rezultata u odnosu na mogući alternativni scenarij (financiranje iz državnog proračuna).</p> <p>S druge strane, uzimajući u obzir širi kontekst od samog formalnog upisa standarda i obrazovnih programa, istraživanje putem intervjuja i fokus grupe ukazalo je na neke pozitivne rezultate poput osnaženih kapaciteta institucija, stvorenih analitičkih podloga, većeg stupnja osviještenosti kod</p>	Djelomično

SC	Poziv	Alternativni scenarij bez EU financiranja/ izbjegnuti rizici	Nadilaze li koristi troškove?
		poslodavaca o potrebi uključivanja u obrazovni proces te pokretanja rasprava o razvoju sustava kvalitete u strukovnom obrazovanju te obrazovanju odraslih.	
10.iii.3	Promocija cjeloživotnog učenja	Bez EU sufinanciranja projekt bi se financirao iz državnog proračuna, jednako kao i prethodnih godina (odnosno prije sklapanja ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava). Međutim, nastavno na održani intervju s korisnikom, utvrđeno je da bi bez EU sredstava opseg projektnih aktivnosti bio manji, što bi onda rezultiralo i manjim dosegom intervencije u pogledu informiranja ciljanih skupina i javnosti. Zbog dostupnosti EU sredstava korisnik je iz projekta mogao sufinancirati veći broj ciklusa andragoških radionica.	Da
10.iii.3	Podrška obrazovanju odraslih polaznika uključivanjem u prioritetne programe obrazovanja, usmjerene unapređenju vještina i kompetencija polaznika u svrhu povećanja zapošljivosti	Bez EU sufinanciranja manje osoba bi moglo imati pristup obrazovnim programima s obzirom da ustanove za obrazovanje odraslih koje pružaju obrazovne programe to čine za naknadu, a dio polaznika si to vjerojatno ne bi mogao priuštiti samostalno. 34% ispitanika u upitniku je jedan od razloga pohađanja programa naveo da pohađaju program jer je besplatan ⁵⁸ . U pogledu rezultata intervencije, prema odgovorima iz upitnika, 21% sudionika je promijenilo status iz nezaposlenog u zaposleni, dok je 38% sudionika i nakon programa nezaposleno. 20% je nakon programa zaposleno u području za koje se obrazovalo kroz program.	Da
10.iii.3	Razvoj sustava osiguravanja kvalitete u obrazovanju odraslih	Projekt je započeo s provedbom netom prije cut-off datuma pa je teško procijeniti učinkovitost u odnosu na alternativne scenarije.	Nije moguće utvrditi
10.iv.1	Modernizacija sustava stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta	Bez EU sufinanciranja, stručno usavršavanje nastavnika trebale bi financirati škole ili sami nastavnici iz vlastitih sredstava. EU sredstvima je omogućeno da veći broj nastavnika ima pristup podršci, pri čemu rezultati upitnika ⁵⁹ pokazuju da nastavnici ospozobljavanja smatraju korisnima te da naučeno nakon projekta u velikoj mjeri koriste u radu.	Da

⁵⁸ Prema rezultatima provedenog upitnika za polaznike programa (Upitnik 10: Podrška obrazovanju odraslih polaznika uključivanjem u prioritetne programe obrazovanja, usmjerene unapređenju vještina i kompetencija polaznika u svrhu povećanja zapošljivosti). Prikazani su rezultati odgovora polaznika programa na pitanja: "Zbog čega ste odlučili upisati program obrazovanja koji ste upisali (moguće je odabrati više odgovora)?" te "Je li se Vaš status zaposlenja po završetku programa obrazovanja promijenio?". Za navedeni upitnik je zaprimljeno 224 odgovora, a standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 5%.

⁵⁹ Prema rezultatima provedenog upitnika za strukovne nastavnike (Upitnik 11: Modernizacija sustava stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta). Prikazani su rezultati odgovora nastavnika na pitanje ocjene aspekta stručnog usavršavanja za tvrdnju "Naučeno iz aktivnosti stručnog usavršavanja primjenjujem u nastavi", kako je već prikazano u grafikonu 24. Za navedeni upitnik je zaprimljeno 413 odgovora, a standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 4%.

SC	Poziv	Alternativni scenarij bez EU financiranja/ izbjegnuti rizici	Nadilaze li koristi troškove?
10.iv.1	Promocija učeničkih kompetencija i strukovnog obrazovanja kroz strukovna natjecanja i smotre	Bez EU sufinanciranja, upitno je bi li u državnom proračunu bilo dovoljno sredstava za sudjelovanje učenika u smotrama i natjecanjima, a samim time bi li se ove aktivnosti provodile.	Da
10.iv.1	Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja	<p>Od 2017. godine kada je sklopljen ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava do cut-off datuma vrednovanja nije ostvaren napredak u pogledu postizanja projektnih pokazatelja. Stoga se ne očekuje se da bi se bez EU sredstava u tom aspektu postigli drugačiji rezultati.</p> <p>S druge strane, kroz projekt su pokrenuti određeni važni procesi te su pripremljeni brojni standardi zanimanja te se u tom pogledu očituje bitan doprinos projekta promatrano u širem kontekstu.</p>	Da
10.iv.1	Uspostava regionalnih centara kompetentnosti u sektoru turizma i ugostiteljstva	Bez EU sufinanciranja, pogotovo dijela iz OPKK-a, početak provedbe projekata vjerojatno bi se značajno odgodio, a zasigurno ne bi bilo moguće razvijati sve centre kompetencija paralelno, nego je vjerojatnije da bi se razvijao jedan po jedan, u skladu s proračunskim mogućnostima.	Da

Nalaz 14. Analiza pokazuje da se ključan doprinos ESF-a očituje u mogućnosti da se ulaganja provedu brže te da podršku dobije veći broj pripadnika ciljanih skupina nego što bi to bilo moguće bez EU sredstava. Neke velike strateške projekte, poput uvođenja e-škola i regionalnih centara kompetentnosti, ne bi bilo moguće provesti u jednakom opsegu i vremenu bez EU sufinanciranja.

Analizirajući ciljeve i predmet pojedinih poziva i projekata utvrđeno je da za neke od njih na nacionalnoj razini postoje komplementarne, iste ili slične, mjere za koje su sredstva osigurana iz drugih izvora (uglavnom državni proračun) te da postoji kontinuitet osiguravanja sredstava za iste ili slične mjere. Međutim, dostupna proračunska sredstva su ograničena te mogućnost korištenja ESF sredstava značajno doprinosi uključivanju većeg broja pojedinaca iz različitih ciljanih skupina i pristup potreбnoj podršci. Ovo se posebno odnosi na studentske stipendije, poticanje rada s darovitom djecom i učenicima, podršku djeci i učenicima romske nacionalne manjine, promociju cjeloživotnog obrazovanja.

Jedna od mjera koja se već dugi niz godina financira sredstvima državnog proračuna je stipendiranje studenata slabijeg socio-ekonomskog statusa. Prema Nacionalnom planu za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj 2019. - 2021., državnu stipendiju prima prosječno 5400 studenata godišnje što čini 4,5% ukupne studentske populacije. No godišnje se na natječaj za dodjelu državnih stipendija za studente slabijeg socio-ekonomskog statusa javlja u prosjeku 11500 studenata, među kojima 10000 studenata zadovoljava kriterije za dodjelu državne stipendije. Zbog nedostatka sredstava, ukupno 4600 studenata koji ispune propisane kriterije ne ostvari pravo na državnu stipendiju. Upravo se taj jaz nastojao adresirati kroz poziv *Dodjela stipendija studentima nižeg socio - ekonomskog statusa* na način da se godišnje osigura dodatnih 4.600 stipendija iz ESF sredstava, pored 5.400 stipendija koje se financiraju proračunskim sredstvima.

Stipendije za studente nižeg socio-ekonomskog statusa sufinancirane iz ESF-a prvi put su dodijeljene za akademsku godinu 2017./2018. Ukupno se kroz projekt planira dodijeliti 29.400 stipendija kroz razdoblje od 5 godina. Paralelno se i dalje ovoj skupini studenata dodjeljuju stipendije financirane sredstvima državnog proračuna (5.400 stipendija godišnje, uz uvjet da ista osoba ne može primiti stipendiju iz više od jednog javnog izvora istovremeno).

Usprkos značajnom broju dodatnih stipendija koje su osigurane iz EU sredstava, analizom podataka dostupnih na internetskim stranicama MZO-a utvrđen je jaz između broja zatraženih i broja dodijeljenih stipendija u kategoriji E - redoviti studenti slabijega socio-ekonomskog statusa (uzimajući u obzir samo pravilne i pravodobne prijave).

Tablica 1.3: Broj dodijeljenih stipendija u odnosu na broj zaprimljenih prijava u kategoriji E prikazano po akademskim godinama

	2017./2018.	2018./2019.	2019./2020.
Broj prijava	13.373	13.276	12.862
Broj dodijeljenih stipendija	9.019	9.950	9.890
Razlika	-4.354	-3.326	-2.972

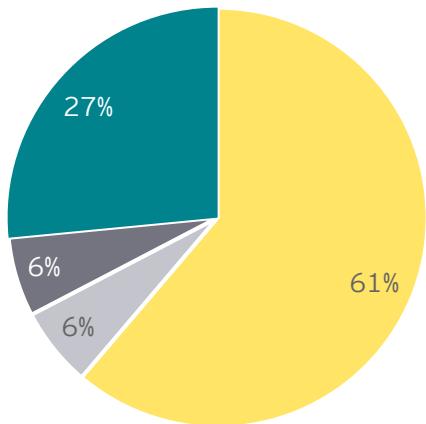
Izvor: MZO, objavljeni rezultati natječaja za dodjelu državnih stipendija za akademsku godinu 2017./2018., 2018./2019. i 2019./2020.

Iz tablice je vidljivo da, premda se broj stipendija dodijeljenih za kategoriju E povećao u odnosu na prvu akademsku godinu u kojoj su dodjeljivane stipendije s ESF podrškom, potrebe za ovom vrstom stipendija i dalje su veće od dostupnih mogućnosti za dodjelu stipendija. Iako je vidljivo da i broj studenata koji ne uspije dobiti stipendiju pada na godišnjoj razini, valja uočiti i pad ukupnog broja prijava (premda su i dalje zabilježene potrebe za stipendijama veće od onih zabilježenih u Nacionalnom planu i Pozivu). Stoga je vidljivo da bi bez ESF sredstava značajno veći broj studenata ostao bez potrebne stipendije.

Primjer projekata kroz koje je omogućen pristup podršci značajno većem broju pripadnika ciljane skupine u usporedbi s godinama koje prethode projektu su projekti osiguravanja pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama. Uvidom u Obrazloženje finansijskih planova korisnika državnog proračuna za 2015. i projekcija za 2016. i 2017. godinu, vidljivo je da je na razdjelu MZO-a u razdoblju od 2014. do 2017. godine planirano godišnje oko 11 milijuna kuna za osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika. Kroz tri faze ESF intervencija kojima je pokriven period od 6 godina, ukupno je osigurano 512.081.107 HRK bespovratnih sredstava (od čega 435.268.941 HRK iz ESF-a), odnosno 85.346.851 HRK godišnje. Time je osigurano gotovo 8 puta više sredstava za podršku ovoj ciljanoj skupini.

Analizom odgovora prikupljenih pomoću upitnika koji je distribuiran korisnicima otvorenih poziva u sklopu PO3, utvrđeno je da većina ispitanika (61%) smatra da bez EU sufinanciranja ne bi mogli provesti projektne aktivnosti jer nemaju dovoljno vlastitih sredstava niti su im dostupna sredstva iz drugih izvora, dok dodatnih 27% smatra da se bez EU sufinanciranja aktivnosti ne bi mogle provesti u jednakom opsegu, s provedbom bi se moglo započeti značajno kasnije i sredstva bi se morala osigurati iz drugih izvora.

Grafikon 6: Rezultati analize upitnika svih korisnika vezano za pitanje: U kojoj mjeri je EU sufinanciranje doprinijelo provedbi projektnih aktivnosti?

- Bez EU sufinanciranja ne bismo mogli provesti navedene aktivnosti jer nemamo dovoljno vlastitih sredstava niti su nam dostupni drugi izvori financiranja
- Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti bi se svejedno provodile u jednakom opsegu i vremenskom periodu, ali bi se sredstva morala osigurati iz drugih izvora.
- Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti bi se svejedno provodile u jednakom opsegu, ali bi se s provedbom moglo započeti značajno kasnije i sredstva bi se morala osigurati iz drugih izvora.
- Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti se ne bi mogle provesti u jednakom opsegu, s provedbom bi se moglo započeti značajno kasnije i sredstva bi se morala osigurati iz drugih izvora.

Broj zaprimljenih odgovora: 248, Standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 5%

Izvor: Analiza autora

Informacije prikupljene pomoću intervjuja i fokus grupe potvrđuju prethodno dobivene rezultate istraživanja za stolom i upitnika za korisnike. Tijekom intervjuja korisnik projekta *Promocija cjeloživotnog učenja* istaknuo je da bi bez EU sredstava broj i opseg promotivnih aktivnosti morao biti manji te da neke dodatne aktivnosti poput andragoških radionica ne bi mogle biti provedene u jednakoj mjeri. Tijekom fokus grupe održane s predstavnicima sektorski nadležnih tijela te Udruge pomoćnika u nastavi (PUN HR), sudionici su izrazili zabrinutost za daljnje financiranje podrške djeci i učenicima s teškoćama u razvoju bez ESF sredstava, s obzirom da pitanje financiranja pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika nije sustavno uređeno.

Osim navedenih primjera projekata, važno je istaknuti i projekt *Povećanje pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija - e-Izvori*, projekte uvođenja e-Škola te projekte uspostave regionalnih centara kompetentnosti koje bez EU sufinanciranja zasigurno ne bi bilo moguće provesti u jednakom opsegu i u jednakom vremenskom razdoblju, a što su i sami korisnici naveli tijekom intervjuja.

Nalaz 15. Promatrano u trenutku cut-off datuma, rezultati nekih projekata nisu u potpunosti opravdali ulaganja iz ESF-a.

Kroz analizu je utvrđeno da neki projekti do cut-off datuma nisu postigli očekivane rezultate i napredak u postizanju ciljanih vrijednosti pokazatelja.

Projekti koji su usko vezani uz provedbu nacionalnih reformi - cjelovita kurikularna reforma i primjena HKO-a, su u trenutku cut-off datuma većinom u tijeku. Za te su projekti ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava sklopljeni u 2018. godini (*Internacionalizacija visokog obrazovanja, Provedba HKO-a na razini visokog obrazovanja, Podrška provedbi Cjelovite*

kurikularne reforme), u 2017. godini za projekt Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, dok je projekt Uspostava i upravljanje Registrum HKO-a kao podrška radu sektorskih vijeća i ostalih dionika u procesu provedbe HKO-a započeo još u 2016. godini. Do cut-off datuma napredak u dostizanju ciljanih vrijednosti ključnih projektnih pokazatelja je za navedene projekte umjeren, a sažeti prikaz dan je u tablici niže.

Tablica 14: Napredak u dostizanju ciljanih vrijednosti ključnih pokazatelja za odabrane pozive

Poziv	Ciljane vrijednosti ključnih pokazatelja	Postignute vrijednosti do cut-off datuma
Internacionalizacija visokog obrazovanja ⁶⁰	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Broj kolegija na stranim jezicima koje su razvila/provela visoka učilišta - 166 ▶ Broj razvijenih/ provedenih studijskih programa na stranom jeziku - 141 ▶ Broj novih združenih studija na stranom jeziku - 3 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Broj kolegija na stranim jezicima koje su razvila/provela visoka učilišta - 201 ▶ Broj razvijenih/ provedenih studijskih programa na stranom jeziku - 22 ▶ Broj novih združenih studija na stranom jeziku - 0
Provedba HKO-a na razini visokog obrazovanja ⁶¹	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Broj pokrenutih zahtjeva za upis standarda zanimanja ili standarda kvalifikacija koji su ranije izrađeni - 27 ▶ Broj razvijenih obrazovanih programa/standarda kvalifikacija u skladu s HKO-om - 225 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Broj pokrenutih zahtjeva za upis standarda zanimanja ili standarda kvalifikacija koji su ranije izrađeni - 10 ▶ Broj razvijenih obrazovanih programa/standarda kvalifikacija u skladu s HKO-om - 0
Uspostava i upravljanje Registrum HKO-a kao podrška radu sektorskih vijeća i ostalih dionika u procesu provedbe HKO-a ⁶²	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Broj odgojno-obrazovnih djelatnika koji su sudjelovali u stručnom usavršavanju - 75 ▶ Broj izrađenih/dorađenih zahtjeva za upis cjelovitih/djelomičnih standarda kvalifikacija u skladu s HKO metodologijom - 30 ▶ Broj vrednovanih zahtjeva za upis cjelovitih/djelomičnih standarda kvalifikacija u Registar HKO-a - 10 ▶ Broj održanih sjedница sektorskih vijeća i radnih skupina sektorskih vijeća - 125 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Broj odgojno-obrazovnih djelatnika koji su sudjelovali u stručnom usavršavanju - 150 ▶ Broj izrađenih/dorađenih zahtjeva za upis cjelovitih/djelomičnih standarda kvalifikacija u skladu s HKO metodologijom - 7 ▶ Broj vrednovanih zahtjeva za upis cjelovitih/djelomičnih standarda kvalifikacija u Registar HKO-a - 2 ▶ Broj održanih sjedница sektorskih vijeća i radnih skupina sektorskih vijeća - 84

⁶⁰ Od 30 sklopljenih ugovora u okviru predmetnog poziva, zaključni datum provedbe projektnih aktivnosti za 24 ugovora je nakon cut-off datuma (za 22 ugovora je zaključni datum 12. listopada 2021. godine, a za dva ugovora 12. siječnja 2021. godine).

⁶¹ Za svih 26 sklopljenih ugovora u okviru predmetnog poziva zaključni datum provedbe projektnih aktivnosti je nakon cut-off datuma (za jedan ugovor je završni datum do 22. ožujka 2021. godine, četiri ugovora do 22. rujna 2021. godine, 20 ugovora do 22. ožujka 2022. godine te četiri ugovora do 22. rujna 2022. godine).

⁶² Zaključni datum provedbe projektnih aktivnosti za ugovor koji je sklopljen izravnom dodjelom u okviru predmetnog poziva je nakon cut-off datuma, do 30. lipnja 2022. godine.

Poziv	Ciljane vrijednosti ključnih pokazatelja	Postignute vrijednosti do cut-off datuma
Podrška provedbi Cjelovite kurikularne reforme ⁶³	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Broj odgojno-obrazovnih djelatnika koji su sudjelovali u stručnom usavršavanju - 2.000 ▶ Broj razvijenog digitalnog sadržaja za predmete u odabranim razredima - 122 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Broj odgojno-obrazovnih djelatnika koji su sudjelovali u stručnom usavršavanju - 4.294 ▶ Broj razvijenog digitalnog sadržaja za predmete u odabranim razredima - 0
Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja ⁶⁴	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Sektorski kurikulumi za strukovno obrazovanje i osposobljavanje temeljen na ishodima učenja podržani u izradi kroz projekt - 13 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Sektorski kurikulumi za strukovno obrazovanje i osposobljavanje temeljen na ishodima učenja podržani u izradi kroz projekt - 0

Provđba svih navedenih projekata usko je vezana s ukupnom provđbom spomenutih reformi na nacionalnoj razini te u značajnoj mjeri o njoj ovisi. Vezano za HKO, općeniti izazov u provedbi reforme je priprema standarda zanimanja i kvalifikacija te spor proces upisa odobrenih standarda u Registar HKO-a. Sukladno informacijama prikupljenima putem intervjuja i fokus grupe proces je dodatno usporila izmjena Zakona o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru, ali i donošenje Metodologije za izradu standarda zanimanja bez koje nije bilo moguće niti započeti pripremu standarda zanimanja i kvalifikacija. U trenutku pripreme ovog Završnog izvješća u Registar HKO-a upisano je ukupno 132 standarda zanimanja, 12 standarda kvalifikacija i niti jedan program za stjecanje kvalifikacija. Pri tome se velika većina upisanih standarda zanimanja i kvalifikacija odnosi na strukovno obrazovanje. Sve navedeno očituje se i u postignuću pokazatelja prikazanih u prethodnoj tablici, a ključno je istaknuti da upis programa ovisi o prethodnom upisu povezanih standarda zanimanja i kvalifikacija. Stoga će izrada i upis programa obrazovanja koji se planiraju razviti kroz podržane projekte ovisiti o daljnjoj dinamici upisa standarda zanimanja i kvalifikacija.

Standardi i programi razvijaju se i kroz EU projekte i kroz druge izvore financiranja te postoji snažna međuvisnost projekata i reformskih procesa na nacionalnoj razini. Prema informacijama prikupljenima putem intervjuja i fokus grupe vezano za HKO, istaknuta je važnost EU sufinanciranja, posebice u pogledu većih mogućnosti angažmana stručnjaka za izradu standarda zanimanja i kvalifikacija čime je proces donekle ubrzan.

Kroz istraživanje za stolom utvrđeno je da do cut-off datuma u sklopu projekta *Podrška provedbi Cjelovite kurikularne reforme i Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja* nije ostvaren doprinos ciljanoj vrijednosti projektnih pokazatelja „Broj razvijenog digitalnog sadržaja za predmete u odabranim razredima“ i „Sektorski kurikulumi za strukovno obrazovanje i osposobljavanje temeljen na ishodima učenja podržani u izradi kroz projekt“. Premda formalni pokazatelji nisu do cut-off datuma postignuti, važno je istaknuti, posebice u slučaju projekta *Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja*, činjenicu da je napravljen značajan iskorak u pogledu razvoja standarda

⁶³ Zaključni datum provedbe projektnih aktivnosti za ugovor koji je sklopljen izravnom dodjelom u okviru predmetnog poziva je nakon cut-off datuma, do 1. veljače 2021. godine.

⁶⁴ Zaključni datum provedbe projektnih aktivnosti za ugovor koji je sklopljen izravnom dodjelom u okviru predmetnog poziva je nakon cut-off datuma, do 2. prosinca 2022. godine.

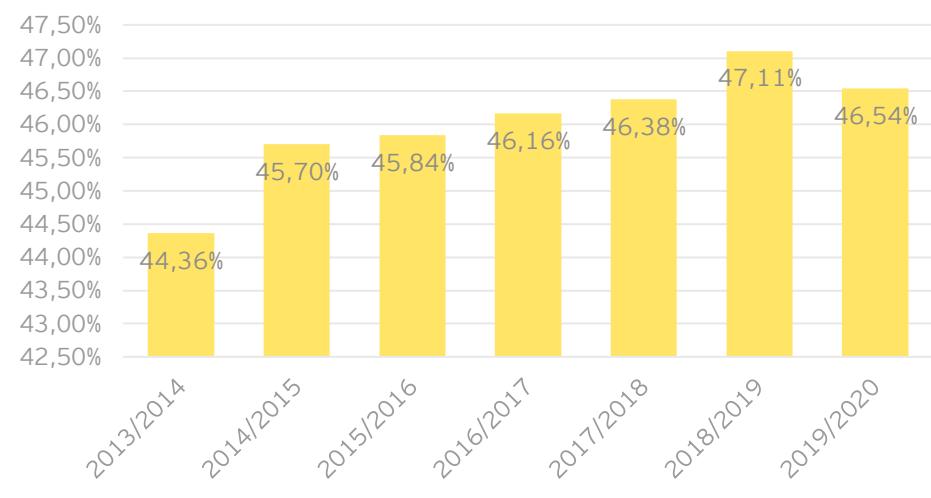

zanimanja i kvalifikacija, premda sami kurikulumi strukovnih predmeta još nisu u potpunosti razvijeni.

U slučaju projekata podržanih kroz poziv *Internacionalizacija visokog obrazovanja*, premda su ugovori sklopljeni još 2018. godine, do cut-off datuma nisu postignute ciljane vrijednosti projektnih pokazatelja „Broj razvijenih/ provedenih studijskih programa na stranom jeziku“ i „Broj novih združenih studija na stranom jeziku“. Ipak, potrebno je uzeti u obzir i bazne vrijednosti, posebice u slučaju broja studijskih programa kojih je u Upisniku studijskih programa akreditiranih u RH u prosincu 2020. bilo 75 (od čega i jedan razvijen kroz projekt internacionalizacije visokog obrazovanja „Razvoj i osnivanje integriranog studijskog programa “Medicina na njemačkom jeziku”“). Stoga, dosegnuta vrijednost od 22 studijska programa na stranom jeziku, premda je daleko od ciljanih 141, predstavlja značajan doprinos ukupnom povećanju studijskih programa na stranom jeziku u RH (pod uvjetom da svi budu uspješno i akreditirani).

S druge strane može se istaknuti projekt *Dodjela stipendija studentima u prioritetnim područjima (STEM)* u sklopu kojeg se do cut-off datuma bilježi dobar napredak u postizanju ciljanih vrijednosti ključnih pokazatelja, no nije vjerojatno da bi značajno drugačiji rezultati bili postignuti bez EU sufinanciranja. Naime, u slučaju STEM stipendija, cilj projekta je povećati broj upisanih studenata u STEM područja, povećati stope završnosti ovih studija te smanjiti stope odustajanja od studija. STEM stipendije sufinancirane iz ESF-a prvi put su dodijeljene za akademsku godinu 2017./2018. Od tada se godišnje dodjeljuje 3400 stipendija studentima prve, druge i treće godine u iznosu od 1.200,00 HRK mjesечно kroz 9 mjeseci. Promotrimo li trend upisa studenata na STEM studije, vidljivo je da postoji kontinuiran trend rasta broja upisanih u STEM područjima znanosti te da taj trend počinje i prije intervencije.

Grafikon 7: Trend upisa studenata u STEM područja znanosti izraženo u % od ukupnog broja upisanih studenata po akademskim godinama

Izvor: Analiza autora prema podatcima iz AZVO⁶⁵ i DZS⁶⁶

⁶⁵ Statistika AZVO-a, [Broj studenata po akademskoj godini i području znanosti \(2013/14 - 2018/19\)](#)

⁶⁶ Izvješća DZS-a: Studenti upisani na stručni i sveučilišni studij u zimskom semestru ak. g. [2013./2014](#), [2014./2015](#), [2015./2016](#), [2016./2017](#), [2018./2019](#). i [2019./2020](#).

S obzirom na navedeno, trend porasta broja upisanih u STEM područjima znanosti ne može se pripisati ESF intervenciji. U promatranom periodu (od akademske godine 2013./2014. do 2019./2020.) prosječan broj studenata upisanih na studije u STEM područjima znanosti je 74.859 godišnje. Stavimo li broj STEM stipendija koje se dodjeljuju na godišnjoj razini podržano ESF sredstvima u odnos samo s ovim podatkom, vidljivo je da STEM stipendiju može dobiti oko 6% studenata. Iako udio studenata korisnika državne STEM stipendije koji su završili prediplomski studij ili upisali 4. godinu, u odnosu na one koji nisu bili korisnici državnih stipendija iznosi 31,34%, potrebno je napomenuti kako se STEM stipendije dodjeljuju uspješnim studentima na temelju ostvarenog uspjeha na ispitu državne mature iz matematike ili na temelju umnoška prosječnog broja ECTS bodova ostvarenog tijekom studija⁶⁷. U tom smislu, stipendija je i namijenjena najuspješnijim studentima za koje se stoga ne očekuje odustajanje od studija neovisno o primanju stipendije. Navedeno potvrđuju i rezultati upitnika provedenog među studentima koji su primali STEM stipendiju, pri čemu njih 86% tvrdi da i bez STEM stipendije sigurno ne bi odustali od studija. Stoga je ovo primjer intervencije za koju bi bilo potrebno preispitati sam dizajn intervencije.

⁶⁷ Prema čl. 6. [Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarivanja prava redovitih studenata na državnu stipendiju u STEM područjima znanosti \(NN 78/2018\)](#)

5.3. Djelotvornost

EP 7 Koji rezultati su postignuti provedenim aktivnostima, u kojoj mjeri te koji su vanjski faktori potencijalno utjecali (pozitivno ili negativno) na realizaciju predviđenih rezultata?

Nalaz 16. Većina završenih projekata uspješno je ostvarila ciljane vrijednosti projektnih pokazatelja, dok se za većinu projekata koji su još uvijek u tijeku očekuje da će uspjeti postići ciljane vrijednosti do kraja programskog razdoblja. Ipak, nekolicina projekata do cut-off datuma nije postigla očekivane rezultate, a kod nekih ključan rizik predstavljaju pandemija COVID-19, zakonske izmjene te kasno ugovaranje.

Do cut-off datuma provedba većine ugovorenih projekata nije završena pa se ne mogu utvrditi konačni rezultati provedbe PO3. Ipak, za projekte koji jesu završeni uglavnom je vidljivo da su postignuti i bolji rezultati od očekivanog (pilot-projektom e-Škole obuhvaćena je 151 škola umjesto 140 planiranih, projektima podrške romskoj djeci i učenicima obuhvaćeno je 767 djece i učenika umjesto 500 planiranih, a projektima osiguravanja stručne podrške učenicima s teškoćama u razvoju obuhvaćeno je 8.800 učenika umjesto 8.025 planiranih).

S obzirom na dosadašnji napredak provedbe sklopljenih ugovora te na njihov doprinos ostvarenju specifičnih pokazatelja (kako će biti prikazano u idućem evaluacijskom pitanju), može se zaključiti da će velik dio željenih rezultata PO3 biti ostvaren, primjerice: ojačani kapaciteti osoblja na svim razinama obrazovanja, pojačano učenje temeljeno na radu, veći pristup inozemnim istraživačkim publikacijama i bazama podataka, povećan broj digitalno zrelih škola. Navedeno su ujedno i trajni rezultati intervencija. Ipak, dio rezultata koji se očekuje postići slijedom podržanih intervencija privremenog je karaktera u smislu da bez dodatnog financiranja (uključujući i iz EU fondova) neće biti moguće održati postignute razine rezultata. To se posebno odnosi na pristup obrazovanju za djecu i učenike romske nacionalne manjine, pristup obrazovanju za studente u nepovoljnem položaju, veće sudjelovanje odraslih polaznika u programima cjeloživotnog učenja. Premda je ovim tipom intervencija omogućen pristup podršci značajno većem broju pripadnika ciljane skupine kroz nadgradnju proračunskih sredstava ESF sredstvima te su intervencije nedvojbeno doprinijele povećanju socijalnih ulaganja i ulaganja u ljudske kapacitete, kako bi se adresiralo pitanje održivosti rezultata u narednom će razdoblju biti potrebno snažnije kombinirati ulaganja u institucionalne i strukturne reforme s direktnim potporama ciljanim skupinama.

Međutim, osim direktnih i ugovorenih željenih rezultata, potrebno je uzeti u obzir i indirektne rezultate koji su postignuti temeljem provođenja intervencija. Primjerice, iako su u Registrar HKO-a upisana 132 standarda zanimanja, 12 standarda kvalifikacija, dok nije prihvaćen niti jedan novi obrazovni program temeljen na standardima kvalifikacija, niz sugovornika iz provedenih intervjuja i fokus grupa upozorava kako se postignuća HKO-a ne mogu promatrati isključivo u vidu formalnog upisa standarda, već relevantnih promjena koje je taj reformski instrument pokrenuo. Slijedom navedenog, postignuti su iskoraci na polju priznavanja inozemnih kvalifikacija, što se u ipak prvom redu može dovesti u vezu sa postojanjem zasebnog (o HKO neovisnog) pravnog okvira koji uređuje to područje, osnaženi su kapaciteti institucija, stvorene analitičke podloge, povećan je stupanj osviještenosti kod poslodavaca o

potrebi uključivanja u obrazovni proces te je pokrenuta rasprava o razvoju sustava sustavu kvalitete u strukovnom obrazovanju te obrazovanju odraslih.

Određene intervencije su u riziku od ostvarenje rezultata slijedom utjecaja raznoraznih faktora, poput pandemije COVID-19, zakonskih izmjena te kasnog ugovaranja samih projekata, kako je detaljnije navedeno u idućem nalazu.

S obzirom na to da do cut-off datuma neke aktivnosti i ciljne grupe predviđene OP-om u sklopu PO3 nisu adresirane kroz pokrenute postupke dodjele (kako je prikazano u nalazu 9.), trenutno se ne može očekivati niti postizanje rezultata povezanih s tim aktivnostima i ciljnim grupama. To se prije svega odnosi na podršku visokoobrazovnim ustanovama kako bi unaprijedili svoje upravljanje i planiranje projekata, priznavanje i vrednovanje neformalnog i informalnog učenja, članstva u međunarodnim istraživačkim organizacijama, podršku djeci u socio-ekonomski nepovoljnem položaju.

Nalaz 17. Na realizaciju predviđenih rezultata utjecali su razni faktori - pozitivan utjecaj na provedbu zabilježen je u slučajevima snažne sustavne podrške projektima te horizontalne i vertikalne suradnje dionika, dok su provedbu otežavali pandemija COVID-19 te spori procesi sustavnih promjena.

Slijedom održanih intervjuja, fokus grupe te provedenih upitnika, utvrđeni su pozitivni vanjski faktori koji su utjecali na predviđene rezultate, poput snažne sustavne podrške projektima, horizontalne i vertikalne suradnje relevantnih dionika, a u nekim slučajevima i prilagodbe zakonodavstva.

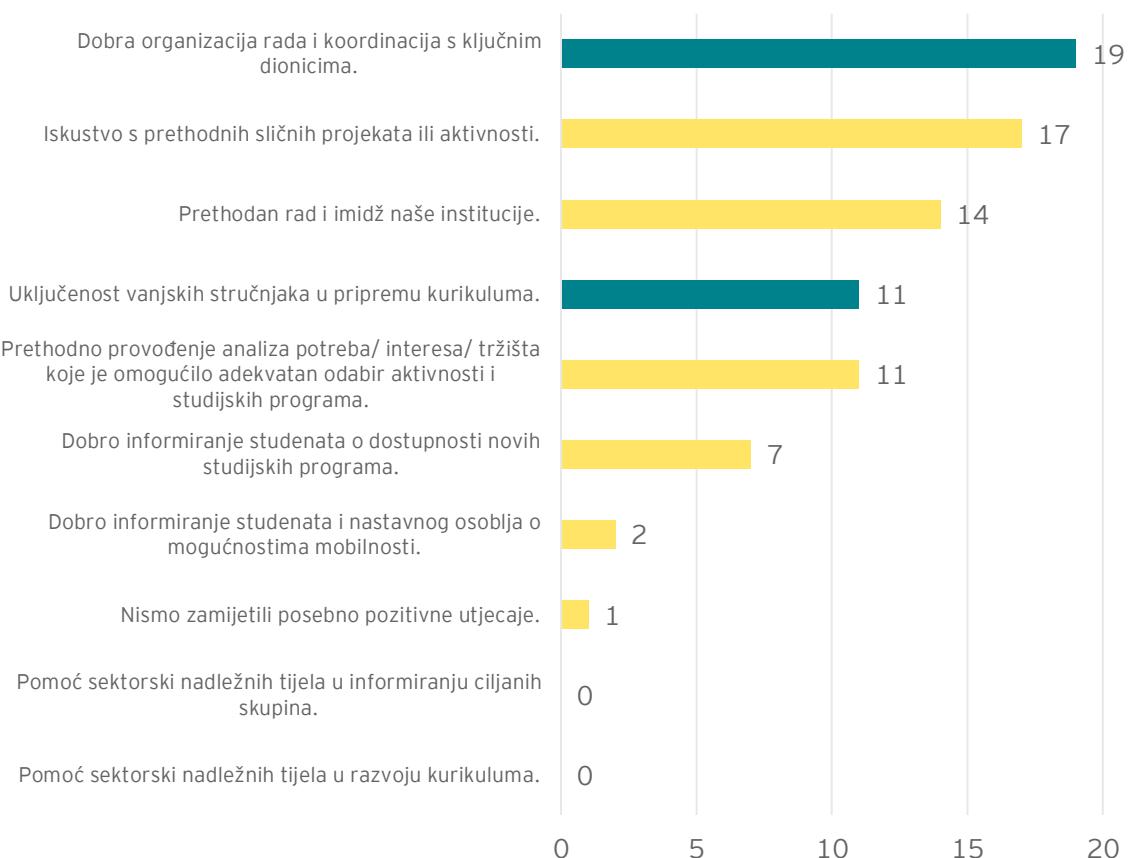
U tom pogledu, **snažna sustavna podrška** odigrala je veliku ulogu u provedbi intervencija kojima se unaprjeđuje sustav obrazovanja, poput projekata e-Škole, *Provedba HKO-a na razini visokog obrazovanja*, *Podrška provedbi Cjelovite kurikularne reforme*, *Uspostava i upravljanje Registrom HKO-a kao podrška radu sektorskih vijeća i ostalih dionika u procesu provedbe HKO-a*, ali i u provedbi intervencija kojima se osiguravaju izravne potpore ciljnim skupinama, poput dodjele stipendija te osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika. Iako nisu svi spomenuti projekti završili s provedbom te se u trenutku pripreme predmetnog izvješća ne može pričati o postignutim rezultatima na razini cjelokupne PO3, snažna sustavna podrška za provođenjem reforme u obrazovanju potaknula je njihovu pripremu te provedbu. Drugim riječima, takvi projekti su prije pokrenuti jer se više ulagalo u njihovu pripremu.

Dodatno, utvrđeno je kako **horizontalna i vertikalna suradnja** imaju pozitivan utjecaj na postizanje željenih rezultata. Uključivanjem svih relevantnih dionika u provedbu i pripremu, od najviše razine do ciljanih skupina i krajnjih korisnika te međusektorskih stručnjaka, postiže se suradnja i zajedničko razumijevanje same svrhe projekata. Navedeno je prepoznato kao važan faktor uspjeha u sklopu provedenih upitnika, ali i u sklopu studije slučaja Provedba i rezultati pilot-projekta e-Škole i poveznica s projektom e-Škole (II. faza) (prikanom u poglavljju 6.3. Izvješća). Važnost pravovremenog uključivanja i suradnje relevantnih dionika u planiranju i pripremi intervencija dodatno je potvrđena i temeljem preostalih dvaju studija slučaja (Provedba HKO-a u okviru ESF-a i Primjena ITU mehanizma u sklopu PO3), a kojima je utvrđeno da je upravo nedostatak uključivanja i suradnje među dionicima rezultirao poteškoćama u provedbi i neostvarenjem željenih rezultata.

Osim navedenog, u nastavku je dan pregled rezultata analize upitnika za korisnike koji su istaknuli dodatne čimbenike koji su posebno pozitivno utjecali na provedbu njihovih projekata, a iz kojih je također vidljivo da su komunikacija, suradnja i uključenost relevantnih dionika prepoznati kao važni faktori uspješnosti kod velikog broja ispitanika.

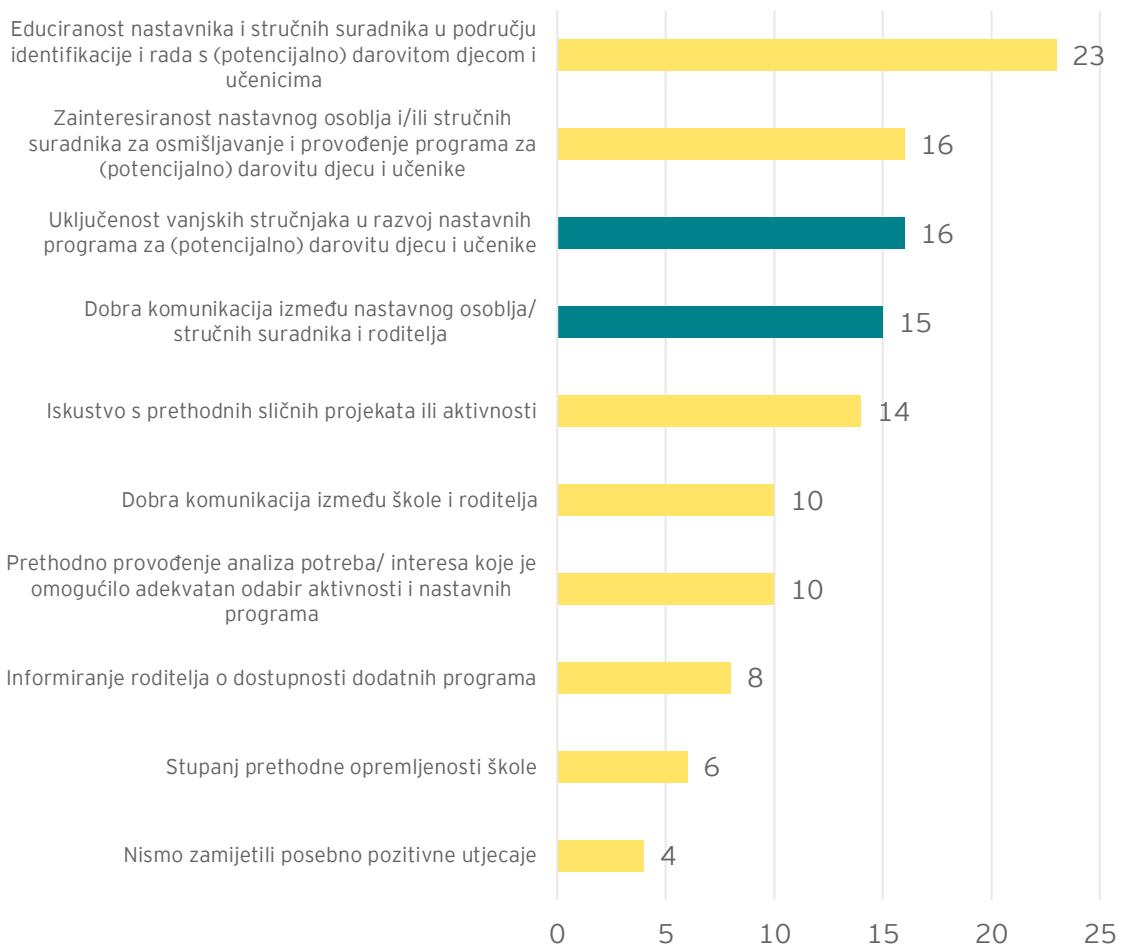
Grafikon 8: Rezultati analize upitnika za korisnike u okviru poziva *Internacionalizacija visokog obrazovanja* vezano za pitanje: *Koji su čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabrati više odgovora)?*

Broj zaprimljenih odgovora: 28, Standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 15%

Izvor: Analiza autora

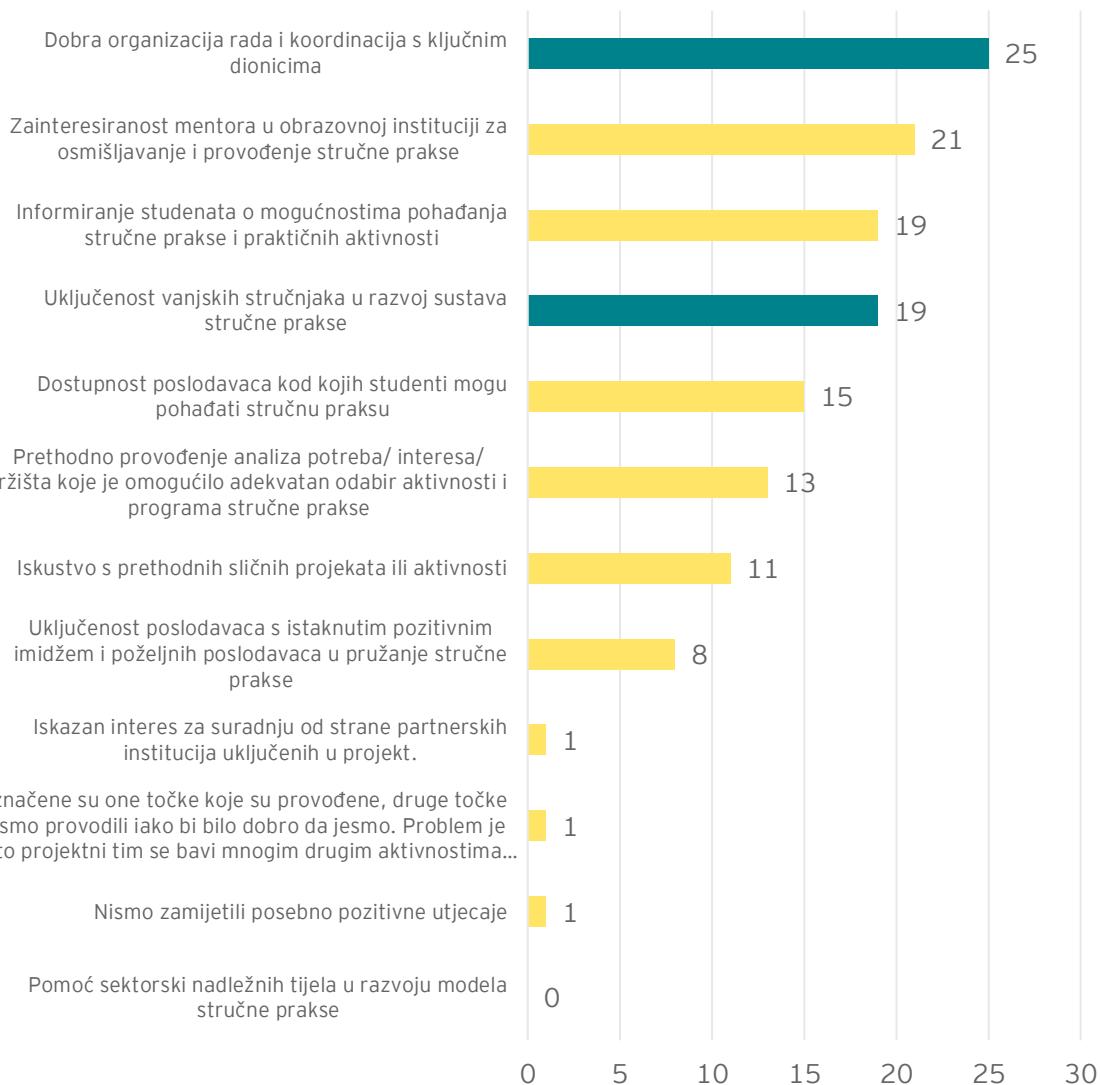
Grafikon 9: Rezultati analize upitnika za korisnike u okviru poziva Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijarnoj razini (upitnik za škole) vezano za pitanje: Koji su čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabratи više odgovora)?

Broj zaprimljenih odgovora: 43, Standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 11%

Izvor: Analiza autora

Grafikon 10: Rezultati odgovora iz upitnika za korisnike u okviru poziva Razvoj, unaprjeđenje i provedba stručne prakse u visokom obrazovanju vezano za pitanje: Koji su čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabrati više odgovora)?

Broj zaprimljenih odgovora: 38, Standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 12%

Izvor: Analiza autora

Sukladno informacijama prikupljenima kroz intervjuje i upitnike s korisnicima i tijelima SUK-a, utjecaj pandemije COVID-19 osjetan je na brojnim projektima koji su u provedbi. Taj se utjecaj očituje u kašnjenju s provedbom aktivnosti, odgodi provedbe aktivnosti te u prilagodbi pristupa provedbe aktivnosti. Navedeno su i sami korisnici potvrdili putem provedenog upitnika.

Grafikon 11: Rezultati analize upitnika svih korisnika vezano za pitanje: Kako je pandemija COVID-19 utjecala na provedbu vašeg projekta?

Broj zaprimljenih odgovora: 498, Standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 4%

Izvor: Analiza autora

U sklopu projekata korisnika HRZZ jedan od ključnih učinaka pandemije je odgoda istraživačkih aktivnosti koje uključuju boravak i rad doktoranada u inozemnim institucijama. U sklopu Projekta razvoja karijera mladih istraživača - izobrazba novih doktora znanosti, očekuje se određeni otklon u odnosu na vremenski plan provedbe podržanih znanstveno-istraživačkih projekata slijedom utjecaja pandemije. U sklopu projekata koji uključuju aktivnosti edukacije, osposobljavanja, stručnog usavršavanja, iste su maksimalno prebačene u online oblik. U školskoj godini 2019./2020. je Državno natjecanje učenika strukovnih škola - WorldSkills Croatia 2020. moralo biti otkazano u sklopu projekta Promocija učeničkih kompetencija i strukovnog obrazovanja kroz strukovna natjecanja i smotre. Prilikom uvođenja škole na daljinu u kriznim uvjetima pandemije COVID-19, nije univerzalno predviđeno na koji način se pomoćnici u nastavi/ stručni komunikacijski posrednici trebaju uključiti u nastavu, odnosno pružanje podrške učenicima s teškoćama u razvoju. Utvrđeno je da su se aktivnosti u nekim slučajevima organizirale na razini škole, dok su u drugim slučajevima pomoćnici u nastavi na vlastitu inicijativu i dogovor s nastavnicima i roditeljima nastavili pružati podršku na daljinu. Ipak, neki pomoćnici barem privremeno nisu bili angažirani, odnosno dijelu učenika s teškoćama nije bio omogućen pristup podršci. U kontekstu pandemije COVID-19 tijela SUK-a donijela su nekoliko uputa i odluka u svrhu omogućavanja lakšeg nastavka provedbe projekata⁶⁸.

⁶⁸ Ključni dokumenti su: [Uputa Upravljačkog tijela OP ULJP temeljem zaključaka Vlade o mjerama pomoći gospodarstvu uslijed epidemije SARS-CoV-2 virusa](#), [Uputa Upravljačkog tijela o postupanju s troškovima uslijed pandemije COVID-19](#), [Odluka o dozvoli produljenja razdoblja provedbe projekata u okviru Operativnog programa „Učinkoviti ljudski potencijali 2014. – 2020.“ i omogućavanju produljenja roka za povrat sredstava uslijed pandemije COVID-19](#)

U slučaju nekih velikih i kompleksnih projekata postupci dodjele i potpisivanje ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava provedeni su relativno kasno u tijeku programskog razdoblja (u 2020. godini) te, kako je već spomenuto u sklopu nalaza 16., navedeno predstavlja određeni rizik za dovršetak tih projekata i postizanje željenih rezultata. Navedeno se odnosi na projekte uspostave regionalnih centara kompetentnosti te II. fazu projekta e-Škole. U slučaju projekta II. faze e-Škole korisnik je započeo s provedbom određenih aktivnosti prije samog potpisa ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava, no s obzirom na to da se u okviru njega provodi velik broj kompleksnih postupaka javne nabave, potrebno je snažno mitigirati rizike poput žalbi i nepravovremenog izvršenja sklopljenih sekundarnih ugovora.

Naposljetu, pojedine prilagodbe u zakonodavstvu koje su nastupile slijedom pojave dostupnosti EU sredstava utjecale su na postizanje željenih rezultata, kod određenih intervencija pozitivno, kod nekih negativno. Primjerice, donesen je Pravilnik o pomoćnicima u nastavi i stručnim komunikacijskim posrednicima koji je uredio način uključivanja i obavljanja poslova pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika što je utjecalo na samu provedbu projekata i njihovu uspješnost u ostvarivanju željenih rezultata. S druge strane, određene zakonske izmjene uzrokovale su i kašnjenje ostvarivanja željenih rezultata pojedinih intervencija. Navedeno je vidljivo u primjeni HKO-a pri čemu je proces donošenja novog Zakona, ali i pripreme nove Metodologije izrade standarda zanimanja bio dugotrajan te je utjecao na odgađanje kako pripreme standarda zanimanja i kvalifikacija tako posljedično i na razvoj obrazovnih programa.

Osim navedenog, postoje i unutarnji faktori koji proizlaze iz samog uređenja sustava upravljanja EU fondovima te povezanih procedura u RH, a koji utječu na provedbu projekata u sklopu PO3. Prema informacijama dobivenima od korisnika i tijela SUK-a tijekom intervjuja, ključnu poteškoću u pripremi i provedbi projekata predstavlja **administrativno opterećenje te velik broj i kompleksnost procedura** koje je potrebno provoditi. S obzirom da svi projekti obuhvaćaju velik broj sudionika, za korisnike je izazovno prikupljati sve tražene informacije, a za tijela SUK-a (posebno Posredničko tijelo razine 2) izazovno je vršiti kontrolu. Otežani su prikupljanje i kontrola projektnih troškova s obzirom da ih ima mnogo te da se dokazi dostavljaju za svakog pojedinca koji je sudjelovao u projektu (primjerice, posebno izazovno je pratiti troškove dnevnicu). U tom pogledu tijela SUK-a već su uvela neke nove mehanizme koji olakšavaju i povećavaju učinkovitost izračuna, evidencije i kontrole troškova - primjerice, omogućavanjem korištenja pojednostavljenih troškovnih opcija.

Kao jedan od uzroka administrativnog opterećenja navodi se i nepotpuna umreženost korisnika, tijela SUK-a i sektorski nadležnih tijela, a što se posebno odnosi na baze podataka koje nisu u potpunosti povezane pa je potrebno na više mjesta i pri više institucija unositi i evidentirati iste podatke. Kroz provedbu ovog vrednovanja utvrđeno je da nedostatak umreženosti i zajedničkog praćenja podataka umanjuje i efikasnost praćenja učinaka projekata, a što je kod projekata u sektoru obrazovanja posebno važno jer je povezano s ostvarenjem budućeg zapošljavanja.

Osim navedenog, u sklopu nekih projekata provođeni su **kompleksni postupci javne nabave**. Posebno se ističu postupci nabave u sklopu projekta Povećanje pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija - e-izvori, gdje su postupci ponavljani zbog kompleksnosti postupaka i činjenice da su se neke baze podataka nabavljale van EU. Premda

je slijedom navedenog došlo do određenih kašnjenja u provedbi, očekuje se da će do kraja provedbe biti ostvareno sve što je planirano. U sklopu pilot-projekta e-Škole uočene su poteškoće u pogledu nabave usluga gdje su uočena značajna odstupanja u kvaliteti usluga različitih pružatelja, što je za korisnika predstavljalo dodatno radno opterećenje u dijelu kontrole i usklađivanja.

EP 8 U kojoj mjeri su ostvareni preduvjeti za postizanje pokazatelja OP-a? Postižu li se pokazatelji OP-a u skladu s vremenskim planom te može li se očekivati dostizanje svih ciljanih vrijednosti?

Specifičnim pokazateljima rezultata i pokazateljima ostvarenja navedenima u Operativnom programu kvantificirani su rezultati koji se žele postići provedbom intervencija u sklopu PO3. U svrhu provjere ostvarenja preduvjeta za postizanje ciljnih vrijednosti navedenih pokazatelja, a samim time i planiranih rezultata i učinaka PO3, provedena je analiza na razini ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava sklopljenih do cut-off datuma. Uvidom u sklopljene ugovore i ESIF MIS utvrđeno je kojim pokazateljima ostvarenja treba doprinijeti pojedini projekt i u kojoj vrijednosti te je zbrojen očekivani doprinos svih sklopljenih ugovora i uspoređen sa ciljnim vrijednostima iz Operativnog programa. Nadalje, uvidom u nacrt Godišnjeg izvješća o provedbi OPULJP-a za 2020. godinu te Analizu uspješnosti i završnosti u visokom obrazovanju putem dodjele državnih stipendija iz 2021. godine, utvrđen je doprinos specifičnim pokazateljima rezultata te je uspoređen s ciljanim vrijednostima iz Operativnog programa.

Nalaz 18. Do cut-off datuma u sklopu svih investicijskih prioriteta postoje pokazatelji ostvarenja za koje nisu ostvareni preduvjeti za postizanje ciljnih vrijednosti. S druge strane, za više od polovice pokazatelja ostvarenja ugovorene ciljne vrijednosti premašuju programske ciljne vrijednosti ili su ciljne vrijednosti već premašene kroz provedene ugovore.

U nastavku je dan pregled ciljnih vrijednosti definiranih Operativnim programom za svaki pokazatelj ostvarenja te su u odnosu na to prikazane ugovorene ciljne vrijednosti do cut-off datuma (odnosno onaj doprinos koji se očekuje ostvariti za pojedini pokazatelj ostvarenja po završetku provedbe sklopljenih ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava) te ostvarene vrijednosti pokazatelja do cut-off datuma.

Tablica 15: Doprinos ugovorenih ciljnih vrijednosti ciljnim vrijednostima pokazatelja ostvarenja za IP 10.ii

Investicijski prioritet	10.ii									
	Identifikacijska oznaka	CO11	SO300	SO301	SO302	SO303	SO304	SO305	SO306	SO307
Pokazatelj	Sudionici s tercijarnim obrazovanjem (ISCED od 5 do 8)	Broj dodijeljenih stipendija za usavršavanje i profesionalni razvoj istraživača na doktorskoj i postdoktorskoj razini	Broj studenata koji su sudjelovali u programima pripravnosti, učenja uz radno iskustvo	Broj razvijenih obrazovnih programa/standarda kvalifikacija u skladu s HKO-om	Broj stipendija dodijeljenih studentima nižeg socio-ekonomskog statusa	Broj stipendija dodijeljenih studentima upisanim u području STEM-a i IKT-a	Broj osnovanih studentskih službi namijenjenih pružanju podrške studentima	Broj sudionika u aktivnostima unaprijeđenja istraživačkog okruženja	Broj članstava u međunarodnim istraživačkim organizacijama	Sudionici s predtercijarnim obrazovanjem (ISCED 1-4)
Ciljana vrijednost u OP-u za 2023. na razini IP-a	5400	40	10000	200	22000	15000	7	400	60	5000
Ugovorene ciljane vrijednosti	15155	-	10327	225	29400	17000	35	192	-	24430
Ostvarene vrijednosti pokazatelja do cut-off datuma	8301	-	538	0	18406	10082	1	200	-	19954

Izvor: ESIF MIS 2014.-2020. (izvoz na dan 8. srpnja 2021.) i UT (Izvještaj iz Informacijskog sustava), analiza autora

Tablica 16: Doprinos ugovorenih ciljnih vrijednosti ciljnim vrijednostima pokazatelja ostvarenja za IP 10.iii

Investicijski prioritet	10.iii										
	Identifikacijska oznaka	CO11	SO309	SO310	SO311	SO312	SO313	SO314	SO315	SO316	SO317
Pokazatelj	Sudionici s tercijarnim obrazovanjem (ISCED od 5 do 8)	Sudionici s predtercijarnim obrazovanjem (ISCED 1-4)	Broj provedenih projekata koji su namijenjeni osiguranju jednakog pristupa obrazovanju	Broj djece pripadnika romske nacionalne manjine koja su dobila ciljanu potporu	Broj djece u socio-ekonomski nepovoljnem položaju koja su dobila ciljanu potporu	Broj učenika pripadnika romske nacionalne manjine u osnovnom obrazovanju koja su dobila ciljanu potporu	Broj učenika s teškoćama s osiguranom ciljanom stručnom podrškom pomoćnika	Broj odraslih polaznika koji su sudjelovali u programima obrazovanja odraslih	Broj odgojno-obrazovnih djelatnika koji su sudjelovali u stručnom usavršavanju	Broj razvijenog digitalnog obrazovnog sadržaja za predmete u odabranim razredima	Broj škola koje su primile podršku za unapređenje digitalne zrelosti
Ciljana vrijednost u OP-u za 2023. na razini IP-a	15000	17000	150	200	5000	1500	1000	10000	15000	90	840
Ugovorene ciljane vrijednosti	5205	10253	148**	190	-	548	8025	1953**	7300***	138***	140***
Ostvarene vrijednosti pokazatelja do cut-off datuma	24658*	10546*	98	209	-	558	8800	1522	21624	16	151

Izvor: ESIF MIS 2014.-2020. (izvoz na dan 8. srpnja 2021.) i UT (Izvještaj iz Informacijskog sustava), analiza autora

* Iako doprinos pokazatelju CO11 nije nužno naveden u svakom pozivu/projektu u okviru SC 10.iii., provedba projekata doprinosi njegovom ostvarenju s obzirom da je riječ o zajedničkom pokazatelju kojemu se vrijednosti automatski pribrajaju po kategoriji "Razina obrazovanja" što je vidljivo iz sustava mikropodataka. Izravne dodjele/otvoreni pozivi čija realizacija doprinosi ostvarenju pokazatelja su: *Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijarnoj razini, Unaprijeđenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja, Promocija cjeloživotnog učenja, Uspostava i upravljanje Registrom HKO-a, e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot-projekt)*. Prema tome se ostvarena vrijednost pokazatelja CO11 povećava za 8.105 sudionika tercijarnim obrazovanjem (ISCED od 5 do 8) čime se ciljana vrijednost Operativnog programa premašuje. U okviru navedenog, isto se može primijeniti na specifični pokazatelj SO309 pri čemu predmetnom pokazatelju doprinose sljedeće izravne dodjele/otvoreni pozivi: *Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama faza I-III, Programska, stručna i finansijska potpora obrazovanju djece i učenika pripadnika romske nacionalne manjine, Podrška obrazovanju odraslih polaznika uključivanjem u prioritetne programe obrazovanja, usmjerene unapređenju vještina i kompetencija polaznika u svrhu povećanja zapošljivosti, Promocija cjeloživotnog učenja, Uspostava i upravljanje Registrom HKO-a*. Prema tome se ostvarena vrijednost pokazatelja SO309 povećava za

14.148 sudionika predtercijskim obrazovanjem (ISCED 1-4) čime se ciljana vrijednost Operativnog programa premašuje.

** Pridruživanje pokazatelja SO310 nije predviđeno ESIF MIS-om već se ostvarenje prati na razini PT1. S obzirom da se pokazatelj jasno može povezati s ugovorima sklopljenima u sklopu SC 10.iii.1 u ovom Izvješću pokazatelju SO310 pridružena je vrijednost od 148 projekata (jer je do cut-off datuma u sklopu SC 10.iii.1 ugovoreno 148 ugovora koji su namijenjeni osiguranju jednakog pristupa obrazovanju). Očekuje se dodatni doprinos pokazatelju SO310 s obzirom da je u 2021. godini objavljena dodatna faza projekta *Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama te slijedom projekata natavno na poziv Sufinanciranje troškova uključivanja djece u socioekonomski nepovoljnoj situaciji u predškolske programe* koji su objavljeni nakon cut-off datuma ovog vrednovanja. Također, u evidenciji pokazatelja u ESIF MIS-u nije vidljiva šifra pokazatelja SO315 za niti jedan sklopljeni ugovor, ali se iz samog naziva pokazatelja 'Broj odraslih polaznika kojima su dodijeljeni vaučeri' može zaključiti kako je pokazatelj SO315 ipak pridružen. Slijedom navedenog, u ovom izvješću pridružena mu je vrijednost od 1953 jer je iz ESIF MIS-a razvidno da je ugovorima za podršku obrazovanju odraslih polaznika uključivanjem u prioritetne programe obrazovanja, usmjerene unapređenju vještina i kompetencija polaznika u svrhu povećanja zapošljivosti predviđeno obuhvatiti toliko sudionika s predtercijskim obrazovanjem (ISCED 1-4) - a što je ciljna skupina definirana pozivom.

***Do cut-off datuma još nije bio ugovoren projekt e-Škole: Razvoj sustava digitalno zrelih škola (II. faza), a pilot-projektom je ostvaren doprinos pokazatelju SO321 u vrijednosti 151 škole. Ugovaranjem II. faze projekta e-Škole nakon cut-off datuma predviđen je doprinos pokazatelju SO321 u vrijednosti još 1200 škola, čime se ciljna vrijednost ovog pokazatelja navedena u Operativnom programu i premašuje. Nadalje, ugovaranjem II. faze projekta e-Škole predviđen je doprinos pokazatelju SO316 u vrijednosti od 24.000 odgojno-obrazovnih djelatnika koji su sudjelovali u stručnom usavršavanju, čime se ciljna vrijednost ovog pokazatelja navedena u Operativnom programu premašuje. Također, ugovaranjem II. faze projekta e-Škole premašuje se i ciljna vrijednost navedena u Operativnom programu za pokazatelj SO317 s obzirom na to da je projektom predviđen doprinos tom pokazatelju u vrijednosti od 74 razvijenih digitalnih obrazovanih sadržaja za predmete u odabranim razredima.

Tablica 17: Doprinos ugovorenih ciljnih vrijednosti ciljnim vrijednostima pokazatelja ostvarenja za IP 10.iv

Investicijski prioritet Identifikacijska oznaka	10.iv				
	CO11	SO309	SO318	SO319	SO320
Pokazatelj	Sudionici s tercijskim obrazovanjem (ISCED od 5 do 8)	Sudionici s predtercijskim obrazovanjem (ISCED 1-4)	Broj učenika strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kojima je pružena podrška kroz obrazovne aktivnosti u centrima kompetencija	Broj nastavnika i drugih sudionika kojima je pružena podrška kroz obrazovne aktivnosti u centrima kompetencija	Sektorski kurikulumi za strukovno obrazovanje i osposobljavanje temeljeni na ishodima učenja podržani u izradi kroz projekte
Ciljana vrijednost u OP-u za 2023. na razini IP-a	1500	4000	3500	1000	5
Ciljana vrijednost ugovora	6720	4930	1630*	510*	13
Ostvarene vrijednosti pokazatelja do cut-off datuma	3134	1567	4	0	0

Izvor: ESIF MIS 2014.-2020. (izvoz na dan 8. srpnja 2021.) i UT (Izvještaj iz Informacijskog sustava), analiza autora

*Nakon cut-off datuma ugovorena ciljna vrijednost za SO318 povećana je za 7225 učenika strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kojima će biti pružena podrška kroz obrazovne aktivnosti u centrima kompetencija te je vrijednost SO319 povećana za 2640 nastavnika i drugih sudionika kojima će biti pružena podrška kroz obrazovne aktivnosti u centrima kompetencija, čime se premašuje i ciljna vrijednost navedena u Operativnom programu za navedene pokazatelje.

Analizom pokazatelja ostvarenja po investicijskim prioritetima utvrđeno je da u sklopu svih investicijskih prioriteta postoje pokazatelji za koje do cut-off datuma nisu postignute ciljne vrijednosti, a kroz sklopljene ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava nisu niti ugovorene

vrijednosti koje bi omogućile postizanje ciljnih vrijednosti zadanih Operativnim programom, premda se određeni doprinos ostvaruje. Radi se o 8 pokazatelja od ukupno 26⁶⁹ pokazatelja.

Tablica 18: Pregled pokazatelja ostvarenja za koje kroz ugovore nije ostvaren preduvjet za dovoljan doprinos ciljnim vrijednostima

IP	Pokazatelji ostvarenja za koje kroz ugovore nije ostvaren preduvjet za dovoljan doprinos ciljnim vrijednostima
10.ii	<ul style="list-style-type: none"> ▶ SO306 Broj sudionika u aktivnostima unaprjeđenja istraživačkog okruženja⁷⁰
10.iii	<ul style="list-style-type: none"> ▶ SO310 Broj provedenih projekata koji su namijenjeni osiguranju jednakog pristupa obrazovanju** ▶ SO313 Broj učenika pripadnika romske nacionalne manjine u osnovnom obrazovanju koja su dobila ciljanu potporu⁷¹ ▶ SO315 Broj odraslih polaznika koji su sudjelovali u programima obrazovanja odraslih⁷² ▶ SO316 Broj odgojno-obrazovnih djelatnika koji su sudjelovali u stručnom usavršavanju** ▶ SO321 Broj škola koje su primile podršku za unaprjeđenje digitalne zrelosti**
10.iv	<ul style="list-style-type: none"> ▶ SO318 Broj učenika strukovnog obrazovanja i ospozobljavanja kojima je pružena podrška kroz obrazovne aktivnosti u centrima kompetencija** ▶ SO319 Broj nastavnika i drugih sudionika kojima je pružena podrška kroz obrazovne aktivnosti u centrima kompetencija**

Izvor: ESIF MIS 2014.-2020. (izvoz na dan 20. siječnja 2021.), analiza autora

** Sukladno prethodno iznesenim informacijama, nakon cut-off datuma je sklapanjem dodatnih ugovora uspostave centara kompetencija i ugovora e-Škole 2.faza ostvaren preduvjet za ostvarenje ciljnih vrijednosti ovih pokazatelja ostvarenja. Za pokazatelj SO310 se očekuje dodatni doprinos ostvarenju ciljane vrijednosti slijedom dodatne faze poziva *Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama* te poziva *Sufinanciranje troškova uključivanja djece u socioekonomski nepovoljnoj situaciji u predškolske programe* koji su objavljeni nakon cut-off datuma ovog vrednovanja.

OPULJP predviđa provedbu aktivnosti kojima se promiču, između ostalog, jednake mogućnosti i suzbijanje diskriminacije odnosno stavljanja u nepovoljniji položaj na osnovi, spola, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orientacije. Slijedom navedenog, u nastavku je dan prikaz realiziranih pokazatelja ostvarenja prema spolu.

⁶⁹ Doprinos pokazateljima CO11 i SO309 predviđen je kroz sva tri investicijska prioriteta. S obzirom da na razini svakog od investicijskih prioriteta navedeni pokazatelji imaju različite ciljne vrijednosti, u sklopu ove analize tretirani su kao odvojeni pokazatelji (smatra se da postoje tri pokazatelja CO11 te tri pokazatelja SO309) te je stoga ukupno uzeto da postoji 26 pokazatelja ostvarenja, a ne 22.

⁷⁰ Doprinos pokazatelju se ostvaruje kroz Projekt razvoja karijera mladih istraživača - izobrazba novih doktora znanosti i Program znanstvene suradnje s hrvatskim znanstvenicima u dijaspori "ZNANSTVENA SURADNJA".

⁷¹ Doprinos pokazatelju se ostvaruje kroz projekte programske, stručne i finansijske podrške obrazovanju učenika romske nacionalne manjine.

⁷² Doprinos pokazatelju se ostvaruje kroz projekte podrške obrazovanju odraslih polaznika uključivanjem u prioritetne programe obrazovanja, usmjerene unapređenju vještina i kompetencija polaznika u svrhu povećanja zapošljivosti

Tablica 19: Realizirani pokazatelji ostvarenja za IP 10.ii prema spolu

Investicijski prioritet	10.ii									
	Identifikacijska oznaka	CO11	SO300	SO301	SO302	SO303	SO304	SO305	SO306	SO307
Pokazatelj	Sudionici s tercijarnim obrazovanjem (ISCED od 5 do 8)	Broj dodijeljenih stipendija za usavršavanje i profesionalni razvoj istraživača na doktorskoj i postdoktorskoj razini	Broj studenata koji su sudjelovali u programima pripravnosti, učenja uz radno iskustvo	Broj razvijenih obrazovnih programa/standarda kvalifikacija u skladu s HKO-om	Broj stipendija dodijeljenih studentima nižeg socio-ekonomskog statusa	Broj stipendija dodijeljenih studentima upisanim u područjima STEM-a i IKT-a	Broj osnovanih studentskih službi namijenjenih pružanju podrške studentima	Broj sudionika u aktivnostima unaprijeđenja istraživačkog okruženja	Broj članstava u međunarodnim istraživačkim organizacijama	Sudionici s predtercijarnim obrazovanjem (ISCED 1-4)
Ostvarene vrijednosti pokazatelja do cut-off datuma	8301	0	538	0	18406	10082	1	200	0	19954
Ostvarena vrijednost - Muškarci	3125	0	282	0	n/p	n/p	n/p	74	0	8262
Ostvarena vrijednost - Žene	5176	0	256	0	n/p	n/p	n/p	103	0	11692

Izvor: ESIF MIS 2014.-2020. (izvoz na dan 8. srpnja 2021.) i UT (Izvještaj iz Informacijskog sustava), analiza autora

Tablica 20: Realizirani pokazatelji ostvarenja za IP 10.iii prema spolu

Investicijski prioritet	10.iii										
	Identifikacijska oznaka	CO11	SO309	SO310	SO311	SO312	SO313	SO314	SO315	SO316	SO317
Pokazatelj	Sudionici s tercijarnim obrazovanjem (ISCED od 5 do 8)	Sudionici s predtercijarnim obrazovanjem (ISCED 1-4)	Broj provedenih projekata koji su namijenjeni osiguranju jednakog pristupa obrazovanju	Broj djece priпадnika romske nacionalne manjine koja su dobila ciljanu potporu	Broj djece u socio-ekonomski nepovoljnom položaju koja su dobila ciljanu potporu	Broj učenika priпадnika romske nacionalne manjine u osnovnom obrazovanju koja su dobila ciljanu potporu	Broj učenika s teškoćama s osiguranom ciljanom stručnom podrškom pomoćnika	Broj odraslih polaznika koji su sudjelovali u programima obrazovanja odraslih	Broj odgojno-obrazovnih djelatnika koji su sudjelovali u stručnom usavršavanju	Broj razvijenog digitalnog obrazovnog sadržaja za predmete u odabranim razredima	Broj škola koje su primile podršku za unaprijeđenje digitalne zrelosti
Ostvarene vrijednosti pokazatelja do cut-off datuma	24658	10471	98	209	0	558	8800	1522	21624	16	151
Ostvarena vrijednost - Muškarci	5350	5850	n/p	111	0	295	5971	717	4898	n/p	n/p
Ostvarena vrijednost - Žene	19308	4621	n/p	98	0	263	2829	805	16726	n/p	n/p

Izvor: ESIF MIS 2014.-2020. (izvoz na dan 8. srpnja 2021.) i UT (Izvještaj iz Informacijskog sustava), analiza autora

Tablica 21: Realizirani pokazatelji ostvarenja za IP 10.iv prema spolu

Investicijski prioritet	10.iv					
	Identifikacijska oznaka	CO11	SO309	SO318	SO319	SO320
Pokazatelj	Sudionici s tercijarnim obrazovanjem (ISCED od 5 do 8)	Sudionici s predtercijarnim obrazovanjem (ISCED 1-4)		Broj učenika strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kojima je pružena podrška kroz obrazovne aktivnosti u centrima kompetencija	Broj nastavnika i drugih sudionika kojima je pružena podrška kroz obrazovne aktivnosti u centrima kompetencija	Sektorski kurikulumi za strukovno obrazovanje i osposobljavanje temeljeni na ishodima učenja podržani u izradi kroz projekte
Ostvarene vrijednosti pokazatelja do cut-off datuma	3134	1567	0	0	0	0
Ostvarena vrijednost - Muškarci	1275	921	0	0	0	0
Ostvarena vrijednost - Žene	1859	646	0	0	0	0

Izvor: ESIF MIS 2014.-2020. (izvoz na dan 8. srpnja 2021.) i UT (Izvještaj iz Informacijskog sustava), analiza autora

Nalaz 19. Do cut-off datuma u sklopu investicijskog prioriteta 10.ii te investicijskog prioriteta 10.iii postoji manji broj pokazatelja ostvarenja po investicijskim prioritetima za koje nema predviđenog doprinosa kroz sklopljene ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava.

Posebno je važno obratiti pozornost na one pokazatelje za koje prema trenutno sklopljenim ugovorima o dodjeli bespovratnih sredstava postoje značajnija odstupanja od ciljnih vrijednosti zadanih Operativnim programom, a to se odnosi na:

- ▶ SO313 Broj učenika pripadnika romske nacionalne manjine u osnovnom obrazovanju koja su dobila ciljanu potporu,
- ▶ SO315 Broj odraslih polaznika koji su sudjelovali u programima obrazovanja odraslih
- ▶ SO306 Broj sudionika u aktivnostima unaprjeđenja istraživačkog okruženja

S obzirom na relativno mali očekivani ugovoreni doprinos ovim pokazateljima te činjenicu da nakon cut-off datuma nisu sklopljeni dodatni ugovori niti su u najavi dodatni pozivi koji bi adresirali ove pokazatelje ostvarenja, nije vjerojatno da će ciljne vrijednosti pokazatelja zadane Operativnim programom biti postignute.

S druge strane, postoje i pokazatelji ostvarenja po investicijskim prioritetima za koje su do cut-off datuma već premašene ostvarene vrijednosti pokazatelja ili ciljne ugovorene vrijednosti premašuju programske ciljne vrijednosti te su u tom smislu stvoreni preuvjeti za ostvarenje i boljih rezultata nego što je Operativnim programom očekivano. Radi se o 18 pokazatelja od ukupno 26.

Tablica 22: Pregled pokazatelja ostvarenja za koje je kroz ugovore ostvaren preduvjet za premašivanje ciljnih vrijednosti ili su do cut-off datuma ciljne vrijednosti premašene

IP	Pokazatelji ostvarenja za koje je kroz ugovore ostvaren preduvjet za premašivanje ciljnih vrijednosti ili su do cut-off datuma ciljne vrijednosti već premašene
10.ii	<ul style="list-style-type: none"> ▶ CO11 Sudionici s tercijarnim obrazovanjem (ISCED od 5 do 8) - CILJNA VRIJEDNOST POSTIGNUTA ▶ SO301 Broj studenata koji su sudjelovali u programima pripravnštva, učenja uz radno iskustvo ▶ SO302 Broj razvijenih obrazovnih programa/ standarda kvalifikacija u skladu s HKO-om ▶ SO303 Broj stipendija dodijeljenih studentima nižeg socio-ekonomskog statusa ▶ SO304 Broj stipendija dodijeljenih studentima upisanim u područjima STEM-a i IKT-a ▶ SO305 Broj osnovanih studentskih službi namijenjenih pružanju podrške studentima ▶ SO309 Sudionici s predtercijarnim obrazovanjem (ISCED 1-4) - CILJNA VRIJEDNOST POSTIGNUTA
10.iii	<ul style="list-style-type: none"> ▶ CO11 Sudionici s tercijarnim obrazovanjem (ISCED od 5 do 8) - CILJNA VRIJEDNOST POSTIGNUTA ▶ SO309 Sudionici s predtercijarnim obrazovanjem (ISCED 1-4) - CILJNA VRIJEDNOST POSTIGNUTA ▶ SO311 Broj djece pripadnika romske nacionalne manjine koja su primila ciljanu potporu - CILJNA VRIJEDNOST POSTIGNUTA ▶ SO314 Broj učenika s teškoćama s osiguranom ciljanom stručnom podrškom pomoćnika - CILJNA VRIJEDNOST POSTIGNUTA ▶ SO317 Broj razvijenog digitalnog obrazovnog sadržaja za predmete u odabranim razredima ▶ SO321 Broj škola koje su primile podršku za unaprjeđenje digitalne zrelosti
10.iv	<ul style="list-style-type: none"> ▶ CO11 Sudionici s tercijarnim obrazovanjem (ISCED od 5 do 8) - CILJNA VRIJEDNOST POSTIGNUTA ▶ SO309 Sudionici s predtercijarnim obrazovanjem (ISCED 1-4) ▶ SO318 Broj učenika strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kojima je pružena podrška kroz obrazovne aktivnosti u centrima kompetencija ▶ SO319 Broj nastavnika i drugih sudionika kojima je pružena podrška kroz obrazovne aktivnosti u centrima kompetencija ▶ SO320 Sektorski kurikulumi za strukovno obrazovanje i osposobljavanje temeljeni na ishodima učenja podržani u izradi kroz projekte

Izvor: ESIF MIS 2014.-2020. (izvoz na dan 20. siječnja 2021.), analiza autora

Kako je vidljivo iz prethodnih tablica, postoje tri pokazatelja ostvarenja vezano za koje do cut-off datuma nisu sklopljeni takvi ugovori kroz koje se predviđa doprinos ostvarenju tih pokazatelja. Radi se o sljedećim pokazateljima:

- ▶ SO300 Broj dodijeljenih stipendija za usavršavanje i profesionalni razvoj istraživača na doktorskoj i postdoktorskoj razini
- ▶ SO307 Broj članstava u međunarodnim istraživačkim organizacijama
- ▶ SO312 Broj djece u socio-ekonomski nepovoljnem položaju koja su dobila ciljanu potporu⁷³

⁷³ 8. siječnja 2021. godine objavljen je poziv *Sufinanciranje troškova uključivanja djece u socioekonomski nepovoljnoj situaciji u predškolske program* u okviru kojeg će se ostvarivati predmetni pokazatelj.

Navedeno je povezano s objavljenim, odnosno neobjavljenim pozivima, te aktivnostima i ciljnim skupinama koje ti pozivi adresiraju. Analizom indikativnih godišnjih planova objave poziva do cut-off datuma (za godine 2015. - 2020.) te analizom objavljenih poziva, utvrđeno je da postoje određena odstupanja između plana i realizacije (kako je izneseno u sklopu nalaza 3.) čime do cut-off datuma nisu bile otvorene prilike za adresiranje i ostvarenje doprinosa ovim pokazateljima.

Nalaz 20. S obzirom na dosadašnji tijek provedbe ugovorenih projekata te utjecaj provedbe reformi na nacionalnoj razini, postoji određeni rizik od neostvarenja ciljanih vrijednosti manjeg broja pokazatelja ostvarenja premda su kroz sklopljene ugovore stvoreni preduvjeti za postizanje ciljanih vrijednosti tih pokazatelja.

Istraživanje za stolom te informacije prikupljene pomoću intervjuja i fokus grupe vezano za teme uvođenja HKO-a i cijelovitu kurikularnu reformu ukazuju na određene poteškoće u pripremi standarda zanimanja i kvalifikacija čiji je upis u Registar HKO-a preduvjet za razvoj povezanih obrazovnih programa. Do cut-off datuma u Registar HKO-a nije upisan niti jedan program obrazovanja pa je tako i za pokazatelj SO302 Broj razvijenih obrazovnih programa/standarda kvalifikacija u skladu s HKO-om dostignuta vrijednost nula, premda je kroz sklopljene ugovore predviđeno i premašivanje ciljane vrijednosti ovog pokazatelja.

U sklopu SC 10.iv.1 planirano je ostvarenje pokazatelja SO320 Sektorski kurikulumi za strukovno obrazovanje i osposobljavanje temeljeni na ishodima učenja podržani u izradi kroz projekte. Međutim, do cut-off datuma također nije postignuta ciljana vrijednost ovog pokazatelja premda se slijedom sklopljenog ugovora *Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja* koji je sklopljen još 2017. godine očekivalo i značajnije premašivanje te vrijednosti.

S obzirom na sve navedeno, ocjenjuje se da postoji određeni rizik da se ciljane vrijednosti ova dva pokazatelja neće ostvariti do kraja programskega razdoblja.

Nalaz 21. Iz predmeta sklopljenih ugovora i evidentiranog doprinosa pokazateljima ostvarenja proizlazi da se očekuje doprinos gotovo svim specifičnim pokazateljima rezultata, no za neke se pokazatelje ne očekuje ostvarenje ciljanih vrijednosti do kraja programskog razdoblja.

U sklopu Operativnog programa u dijelu PO3 definirano je ukupno jedanaest specifičnih pokazatelja rezultata.

Tablica 23: Prikaz ostvarenja ciljnih vrijednosti zajedničkih pokazatelja rezultata PO3 za IP 10.ii

Investicijski prioritet		10.ii			
Identifikacijska oznaka	SR301	SR302	SR303	SR304	
Pokazatelj	Stopa završnosti studenata koji su primili stipendije	Broj obrazovnih programa/standarda kvalifikacija u registru HKO-a	Broj studenata koji koriste studentske usluge	Povećan broj zaposlenih istraživača u ranoj fazi razvoja karijere u hrvatskom istraživačkom sustavu	
Početna vrijednost	53%	0	500	10%	
Ciljna vrijednost	65%	100	7000	15%	
Ostvarena vrijednost	80,36%	0*	140	0%*	

Izvor: Nacrt Godišnjeg izvješća o provedbi OPULJP-a za 2020. godinu⁷⁴, analiza autora

Tablica 24: Prikaz ostvarenja ciljnih vrijednosti zajedničkih pokazatelja rezultata PO3 za IP 10.iii

Investicijski prioritet		10.iii			
Identifikacijska oznaka	SR305	SR306	SR307	SR308	
Pokazatelj	Povećan broj upisane djece u dobi između četiri godine i godine za početak obveznog osnovnog obrazovanja u predškolske obrazovne programe	Udio osnovnih i srednjih škola na razini e-osposobljeno digitalne zrelosti	Broj sudionika (odraslih polaznika) koji su stekli kvalifikacije	Postotak djece pripadnika romske nacionalne manjine uključenih u programe produženog školskog boravka	
Početna vrijednost	71,70%	10%	0	10%	
Ciljna vrijednost	75,50%	50%	5000	30%	
Ostvarena vrijednost	0%	26,60%	1074	26,90%	

Izvor: Nacrt Godišnjeg izvješća o provedbi OPULJP-a za 2020. godinu, analiza autora

Tablica 25: Prikaz ostvarenja ciljnih vrijednosti zajedničkih pokazatelja rezultata PO3 za IP 10.iv

Investicijski prioritet		10.iv		
Identifikacijska oznaka	SR309	SR310	SR311	
Pokazatelj	Postotak nastavnika i drugih sudionika u odabranim sektorima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji su sudjelovali u aktivnostima stručnog usavršavanja centara kompetencija	Postotak učenika koji su završili obrazovanje u centrima kompetencija i koji imaju posao šest mjeseci po prestanku sudjelovanja	Postotak strukovnih škola u kojima su provedeni novo razvijeni sektorski kurikulumi temeljeni na ishodima učenja	
Početna vrijednost	11%	33,80%	0%	
Ciljna vrijednost	25%	37%	10%	
Ostvarena vrijednost	0%*	0%	0%	

Izvor: Nacrt Godišnjeg izvješća o provedbi OPULJP-a za 2020. godinu, analiza autora

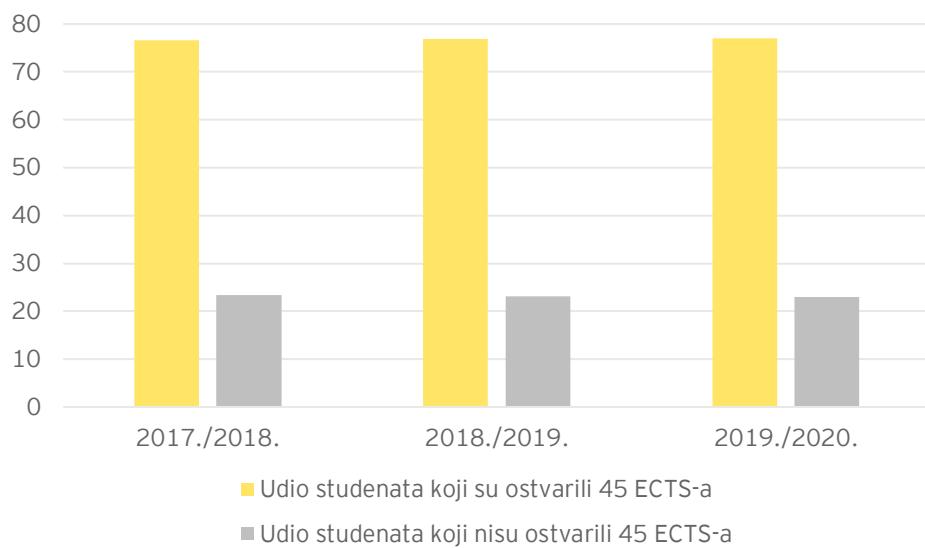
*Za navedene specifične pokazatelje rezultata, stvarni doprinos će se moći utvrditi tek po završetku provedbe ugovorenih projekata.

⁷⁴ S obzirom na to da se Godišnje izvješće o provedbi priprema za cijelu kalendarsku godinu, ostvarene vrijednosti specifičnih pokazatelja rezultata za sve IP-ove nije bilo moguće definirati do cut-off datuma već se ostvarene vrijednosti odnose na cijelu 2020. godinu (navедено se odnosi na Tablice 23, 24 i 25).

Doprinos specifičnim pokazateljima rezultata prati PT 1. Slijedom dostupne dokumentacije, točnije nacrta Godišnjeg izvješća o provedbi OPULJP-a za 2020. godinu te Analize uspješnosti i završnosti u visokom obrazovanju putem dodjele državnih stipendija iz 2021. godine, utvrđen je doprinos pokazateljima te u nastavku slijedi analiza istih.

OPULJP-om je predviđeno ostvarivanje specifičnog cilja SR301 s očekivanim doprinosom od 65% korisnika godišnjih državnih stipendija koji su ostvarili minimalno 45 ECTS bodova na kraju svake akademske godine. Temeljem analize utvrđeno je da je navedeni specifični pokazatelj postignut putem dva projekta: (i) Dodjela stipendija studentima nižeg socio-ekonomskog statusa, (ii) Dodjela stipendija studentima u prioritetnim područjima financiranih sredstvima ESF-a. Državne stipendije u skladu s navedenim projektima dodjeljuju se od akademske godine 2017./2018. te je značajno povećan broj dodijeljenih stipendija godišnje. Prema informacija od strane nadležnog ministarstva, ukupan broj dodijeljenih stipendija godišnje u oba projekta iznosi 13400 što je povećanje za 8400 stipendija u odnosu na akademsku godinu 2016./2017. U okviru projekta Dodjela stipendija studentima nižeg socio-ekonomskog statusa (SOCIO), od ukupnog broja dodijeljenih stipendija (10000) za svaku analiziranu akademsku godinu, udio studenata koji su ostvarili 45 ECTS-a završetkom akademske godine kreće se od 76,61 do 77,02 % s trendom porasta od akademske godine 2017./2018.

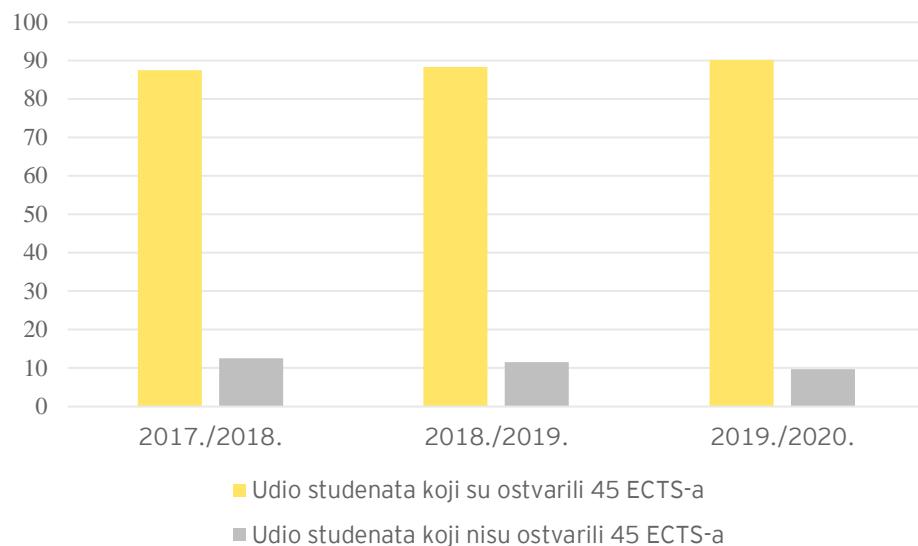
Grafikon 12: Prikaz stope završnosti studenata korisnika SOCIO stipendija koji su završetkom akademske godine ostvarili 45 ECTS-a (SOCIO)

Izvor: Analiza uspješnosti i završnosti u visokom obrazovanju putem dodjele državnih stipendija Ministarstva znanosti i obrazovanja (veljača 2021.), analiza autora

U okviru projekta Dodjela stipendija studentima u prioritetnim područjima (STEM), od ukupnog broja dodijeljenih stipendija (3400) za svaku analiziranu akademsku godinu, udio studenata koji su ostvarili 45 ECTS-a završetkom akademske godine kreće se od 87,47 do 90,21% s trendom porasta od akademske godine 2017./2018.

Grafikon 13: Prikaz stope završnosti studenata korisnika STEM stipendija koji su završkom akademske godine ostvarili 45 ECTS-a (STEM)

Izvor: Analiza uspješnosti i završnosti u visokom obrazovanju putem dodjele državnih stipendija Ministarstva znanosti i obrazovanja (veljača 2021.), analiza autora

Slijedom navedenog, predmetnim projektima je ostvaren specifični pokazatelj SR301 od minimalno 65 % korisnika godišnjih državnih stipendija za akademske godine 2017./2018., 2018./2019. i 2019./2020. pri čemu treba istaknuti da je stopa završnosti kod korisnika STEM stipendija veća za više od 20 % od minimalne predviđene programom.

Iako je za specifični pokazatelj SR303 utvrđen manji doprinos od ciljane vrijednosti, do kraja 2023. godine očekuje se premašivanje ciljane vrijednosti s obzirom na to da je do cut-off datuma ugovoren doprinos od 12264 studenata koji koriste studentske usluge. Također, za specifični pokazatelj SR306 je utvrđen manji doprinos od ciljane vrijednosti međutim očekuje se da će se završetkom provedbe faze II. projekta e-Škole ostvariti predviđena ciljana vrijednost do 2023. godine.

Nadalje, za specifične pokazatelje SR302, SR310 i SR311 nije utvrđen doprinos ciljanoj vrijednosti, odnosno on iznosi 0%, slijedom čega se za iste smatra da su u riziku od neostvarivanja. Premda je kroz sklopljene ugovore predviđeno premašivanje ciljane vrijednosti pokazatelja SR302, nalazi ukazuju kako su poteškoće u funkciranju normativnog okvira (pojedine odredbe Zakona o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru, izmjene Metodologije za izradu standarda zanimanja) usporilo je pripremu standarda zanimanja i kvalifikacija što je preduvjet za izradu i upis programa u Registar HKO-a. Što se tiče specifičnih pokazatelja rezultata SR310 i SR311, isti su povezani s projektima uspostave regionalnih centara kompetentnosti i modernizacije sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te pokazateljem ostvarenja SO320 Sektorski kurikulumi za strukovno obrazovanje i osposobljavanje temeljeni na ishodima učenja podržani u izradi kroz projekte, za kojeg također nije utvrđen doprinos ciljanoj vrijednosti do cut-off datuma. S obzirom da su projekti uspostave regionalnih centara kompetentnosti ugovoreni prilično kasno tijekom programskog razdoblja (u 2020. godini) te da na razini nacionalne cjelovite kurikularne reforme postoje određene poteškoće i proces teče spor, procjenjuje se da postoji rizik od

neostvarenja specifičnih pokazatelja SR310 i SR311, posebice SR310 Postotak učenika koji su završili obrazovanje u centrima kompetencija i koji imaju posao šest mjeseci po prestanku sudjelovanja. S obzirom da je upitno kada će se u sklopu regionalnih centara kompetentnosti početi održavati obrazovni programi te na kasno ugovaranje ovih projekata, nije vjerojatno da će učenici do kraja programskog razdoblja moći i završiti programe obrazovanja i zaposliti se, već je vjerojatnije da će se ti učinci moći vidjeti nakon završetka ovog programskog razdoblja.

S druge strane, utvrđen je doprinos pokazatelju SR307, odnosno utvrđeno je 1074 sudionika (odraslih polaznika) koji su stekli kvalifikacije. Imajući u vidu povezanost predmetnog specifičnog pokazatelja s pokazateljem ostvarenja SO315 Broj odaslih polaznika koji su sudjelovali u programima obrazovanja odaslih za kojeg je ugovorena vrijednost 1953 te činjenicu da nije planirana objava dodatnih poziva kojima bi se doprinijelo predmetnom specifičnom pokazatelju, može se utvrditi kako se ciljana vrijednost neće ostvariti do kraja 2023. godine. Dodatno, utvrđen je doprinos pokazatelju SR308, odnosno utvrđen je napredak s početne vrijednosti od 10% na 26,90% u 2020. godini. S obzirom na to da u indikativnom planu objave poziva nije vidljiva intencija objave dodatnog poziva kojim bi se adresirao predmetni pokazatelj (Postotak djece pripadnika romske nacionalne manjine uključenih u programe produženog školskog boravka), ne očekuje se da će se ciljana vrijednost predmetnog specifičnog pokazatelja rezultata ostvariti do kraja 2023. godine.

Naposljetku, unatoč tome što je u trenutku pripreme izvješća utvrđen doprinos od 0% za specifične pokazatelje rezultata SR304, SR305 i SR309, sukladno informacijama od PT-a 1 za iste će se moći utvrditi pravi doprinos tek po završetku provedbe ugovorenih projekata⁷⁵, slijedom čega u okviru predmetne evaluacije nije moguće donijeti zaključak o istima. Međutim, ostvareni su preduvjeti za doprinos ciljnim vrijednostima jer su objavljeni takvi pozivi i sklopljeni takvi ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava čiji predmet i doprinos pokazateljima ostvarenja povezan s predmetnim specifičnim pokazateljima rezultata.

OPULJP predviđa provedbu aktivnosti kojima se promiču, između ostalog, jednake mogućnosti i suzbijanje diskriminacije odnosno stavljanja u nepovoljniji položaj na osnovi, spola, rodnog identiteta, izražavanja ili spolne orientacije. Slijedom navedenog, u nastavku je dan prikaz realiziranih specifičnih pokazatelja rezultata prema spolu za one pokazatelje za koje postoji informacija u nacrtu Godišnjeg izvješća o provedbi OPULJP-a za 2020. godinu.

Tablica 26: Realizirani specifični pokazatelji rezultata za IP 10.ii i 10.iii prema spolu

Investicijski prioritet	10.ii	10.iii
Identifikacijska oznaka	SR303	SR307
Pokazatelj	Broj studenata koji koriste studentske usluge	Broj sudionika (odraslih polaznika) koji su stekli kvalifikacije
Ostvarena vrijednost	140	1074
Ostvarena vrijednost - Muškarci	36	505
Ostvarena vrijednost - Žene	104	569

⁷⁵ Poziv *Sufinanciranje troškova uključivanja djece u socioekonomski nepovoljnoj situaciji u predškolske programe* objavljen je nakon cut-off datuma te je dana 23. travnja 2021. godine donesena Odluka o financiranju. Slijedom navedenog postoje preduvjeti za ostvarenje pokazatelja SR305 Povećan broj upisane djece u dobi između četiri godine i godine za početak obveznog osnovnog obrazovanja u predškolske obrazovne programe.

Izvor: Nacrt Godišnjeg izvješća o provedbi OPULJP-a za 2020. godinu, analiza autora

EP 9 Koje su najučinkovitije i najekonomičnije intervencije provedene u okviru Prioritetne osi 3 te koji su identificirani faktori uspješnosti?

Nalaz 22. Do cut-off datuma, stupanj učinkovitosti provedbe je na razini investicijskih prioriteta 10.ii i 10.iii umjeren, dok je na razini investicijskog prioriteta 10.iv stupanj učinkovitosti nizak. Navedeno se u velikoj mjeri može povezati s dinamikom provođenja postupaka dodjele bespovratnih sredstava.

Do cut-off datuma prošlo je ukupno 6,5 godina programskog razdoblja, odnosno 65% vremena programskog razdoblja ukoliko uzimamo da provedba projekata u okviru programskog razdoblja završava 2023. godine. Promotrimo li na razini svakog investicijskog prioriteta ukupno apsorbirana sredstva u odnosu na proteklo vrijeme, vidljivo je da je u 65% vremena na razini investicijskog prioriteta 10.ii ukupna apsorpcija iznosila 22%, na razini investicijskog prioriteta 10.iii iznosila je 38%, a na razini investicijskog prioriteta 10.iv iznosila je 2%.

Tablica 27: Prikaz ostvarene apsorpcije po investicijskim prioritetima PO3 do cut-off datuma vrednovanja, izraženo u HRK (EU dio + nacionalno)

IP	Alokacija	Ugovoreno	Plaćeno	% apsorpcije
10.ii	1.832.941.179,60	1.036.262.559,07	407.972.542,99	22%
10.iii	1.430.588.234,40	844.320.644,09	537.821.565,86	38%
10.iv	760.000.000,00	607.155.718,52	13.768.247,87	2%

Izvor: OPULJP, Tablica Status Ugovora OPULJP

U slučaju investicijskog prioriteta 10.ii može se vidjeti određena manja efikasnost u provedbi projekata i apsorpciji sredstava, no procjenjuje se da navedeno neće imati značajan učinak na postignuće ciljeva do kraja programskog razdoblja, uzimajući da je većina projekata još u tijeku te da im je završetak predviđen u godinama nakon cut-off datuma. Promatrajući i visok udio ugovorenih sredstava u alokaciji, može se očekivati značajno veća apsorpcija na kraju razdoblja od trenutne. Na razini investicijskog prioriteta 10.iii omjer proteklog vremena i postignute apsorpcije do cut-off datuma najbolji je od promatrana tri investicijska prioriteta, prvenstveno zahvaljujući visokoj apsorpciji u sklopu SC 10.iii.1. u sklopu kojega je većina ugovorenih projekata već završila s provedbom (*Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faze I i II te Programska, stručna i finansijska podrška obrazovanju učenika romske nacionalne manjine*), pri čemu su projekti financiranja pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika veliki opsegom i finansijski. U sklopu investicijskog prioriteta 10.iv u 65% proteklog vremena apsorbirano je samo 2% dostupne alokacije. Najveći dio ugovorenih sredstava se odnosi na projekte uspostave regionalnih centara kompetencija koji su sklopljeni u 2020. godini (dosta kasno u programskom razdoblju), premda se radi o reformskim i strateškim projektima u sektoru obrazovanja. S obzirom na velik opseg tih projekata i kasno ugovaranje, postoji rizik da se neće svi stići završiti do kraja programskog razdoblja, a time i da se neće apsorbirati sva ugovarena sredstva. Kašnjenje u sklopu ovog investicijskog prioriteta uzrokovano je djelomično i time što je ex-ante uvjet definiran OP-om (donošenje Programa razvoja strukovnog obrazovanja i sposobljavnaja) zadovoljen tek krajem 2015. godine. Međutim isto

ne predstavlja jedini razlog, obzirom na navedeno vrijeme kada su ugovoreni projekti uspostave regionalnih centara kompetencija.

Povrh prethodno navedenog, potrebno je promotriti rezultate koji su postignuti u proteklom vremenu i s utrošenim finansijskim sredstvima. Na razini investicijskih prioriteta provedena je analiza napretka u ostvarenju ciljanih vrijednosti programske pokazatelje.

Tablica 28: Napredak u ostvarenju ciljanih vrijednosti pokazatelja za svaki investicijski prioritet u okviru PO3

IP	Pokazatelj	% ostvarenja ciljane vrijednosti
10.ii	Sudionici s tercijarnim obrazovanjem (ISCED od 5 do 8)	154%
	Broj dodijeljenih stipendija za usavršavanje i profesionalni razvoj istraživača na doktorskoj i postdoktorskoj razini	0%
	Broj studenata koji su sudjelovali u programima pripravnštva, učenja uz radno iskustvo	5%
	Broj razvijenih obrazovnih programa/ standarda kvalifikacija u skladu s HKO-om	0%
	Broj stipendija dodijeljenih studentima nižeg socio-ekonomskog statusa	84%
	Broj stipendija dodijeljenih studentima upisanim u područjima STEM-a i IKT-a	67%
	Broj osnovanih studentskih službi namijenjenih pružanju podrške studentima	14%
	Broj sudionika u aktivnostima unaprjeđenja istraživačkog okruženja	50%
	Broj članstava u međunarodnim istraživačkim organizacijama	0%
10.iii	Sudionici s predtercijarnim obrazovanjem (ISCED 1-4)	399%
	Sudionici s tercijarnim obrazovanjem (ISCED od 5 do 8)	164%
	Sudionici s predtercijarnim obrazovanjem (ISCED 1-4)	62%
	Broj provedenih projekata koji su namijenjeni osiguranju jednakog pristupa obrazovanju	65%
	Broj djece pripadnika romske nacionalne manjine koja su dobila ciljanu potporu	105%
	Broj djece u socio-ekonomski nepovoljnem položaju koja su dobila ciljanu potporu	0%
	Broj učenika pripadnika romske nacionalne manjine u osnovnom obrazovanju koja su dobila ciljanu potporu	37%
	Broj učenika s teškoćama s osiguranom ciljanom stručnom podrškom pomoćnika	880%
	Broj odraslih polaznika koji su sudjelovali u programima obrazovanja odraslih	15%
	Broj odgojno-obrazovnih djelatnika koji su sudjelovali u stručnom usavršavanju	144%
10.iv	Broj razvijenog digitalnog obrazovnog sadržaja za predmete u odabranim razredima	18%
	Broj škola koje su primile podršku za unaprjeđenje digitalne zrelosti	18%
	Sudionici s tercijarnim obrazovanjem (ISCED od 5 do 8)	209%
	Sudionici s predtercijarnim obrazovanjem (ISCED 1-4)	39%
	Broj učenika strukovnog obrazovanja i sposobljavanja kojima je pružena podrška kroz obrazovne aktivnosti u centrima kompetencija	0%
	Broj nastavnika i drugih sudionika kojima je pružena podrška kroz obrazovne aktivnosti u centrima kompetencija	0%
	Sektorski kurikulumi za strukovno obrazovanje i sposobljavanje temeljeni na ishodima učenja podržani u izradi kroz projekte	0%

Izvor: ESIF MIS 2014. - 2020. (izvoz na dan 20. siječnja 2021.), analiza autora

Promatrajući stopu postignuća ciljanih vrijednosti pojedinačnih pokazatelja investicijskog prioriteta 10.ii, vidljivo je da do cut-off datuma 5 od 10 pokazatelja ima manje od 50% ostvarene ciljane vrijednosti, pri čemu po 3 pokazatelja nije ostvaren nikakav napredak u ostvarenju, odnosno udio u ciljanoj vrijednosti je 0%. Od ta 3 pokazatelja, trenutno nema sklopljenih ugovora niti planiranih poziva koji bi bili podloga za ostvarenje pokazatelja SO307 Broj članstava u međunarodnim istraživačkim organizacijama niti pokazatelja SO300 Broj dodijeljenih stipendija za usavršavanje i profesionalni razvoj istraživača na doktorskoj i postdoktorskoj razini, te se do kraja programskega razdoblja ne očekuje ostvarenje ovih pokazatelja. Većina projekata ugovorenih u sklopu investicijskog prioriteta 10.ii još je u tijeku, a vidljivo je da se ugovorenim sredstvima planira ostvariti i veća vrijednost od ciljane vrijednosti pokazatelja za nekoliko njih (SO301 Broj studenata koji su sudjelovali u programima pripravnštva, učenja uz radno iskustvo, SO302 Broj razvijenih obrazovnih programa/ standarda kvalifikacija u skladu s HKO-om, SO303 Broj stipendija dodijeljenih studentima nižeg socio-ekonomskog statusa, SO304 Broj stipendija dodijeljenih studentima upisanim u područjima STEM-a i IKT-a, SO305 Broj osnovanih studentskih službi namijenjenih pružanju podrške studentima). Međutim, ovdje se ne može govoriti o povećanju učinkovitosti trošenja sredstava s obzirom da su ugovorene ciljane vrijednosti predviđene već u trenutku podnošenja projektne prijave pa se ne radi o provedbenoj efikasnosti koja je omogućila postizanje boljih rezultata, već su na navedenu razliku utjecaj imali drugi faktori, a posebno bi pozornost trebalo obratiti na planiranje u trenutku programiranja. Promatrajući prosječni postotak ostvarenja ciljane vrijednosti pokazatelja, on iznosi 77%. No izuzmemli pokazatelj CO11 te SO309 koji su više usmjereni na praćenje sudionika projekata, prosječno postignuće pokazatelja na razini investicijskog prioriteta 10.ii iznosi 28%. Dakle, u 65% vremena s 22% utrošenog novca postignuto je prosječno 28% ciljane vrijednosti. Premda se većina ciljanih vrijednosti pokazatelja i apsorpcije očekuje krajem programskega razdoblja, jasno je vidljivo da postizanje ciljanih vrijednosti i trošenje alokacije kasni u odnosu na proteklo vrijeme.

U sklopu investicijskog prioriteta 10.iii do cut-off datuma je za 5 od 11 pokazatelja dostignuta vrijednost bila manja od 50%. Od tih 5 pokazatelja za dva se do kraja programskega razdoblja ne očekuje postizanje ciljane vrijednosti: (i) ciljana vrijednost pokazatelja SO313 Broj učenika pripadnika romske nacionalne manjine u osnovnom obrazovanju koja su dobila ciljanu potporu nije postignut premda su svi projekti koji mu doprinose završili do cut-off datuma, a objava dodatnih poziva koji bi doprinijeli ostvarenju ciljane vrijednosti ovog pokazatelja nisu planirani, i (ii) SO315 Broj odraslih polaznika koji su sudjelovali u programima obrazovanja odraslih za koji ciljana ugovorena vrijednost nije dostatna za potpuno ostvarenje pokazatelja. Značajno premašivanje pokazatelja uočava se za pokazatelj SO314 Broj učenika s teškoćama s osiguranom ciljanom stručnom podrškom pomoćnika, s obzirom da su do cut-off datuma objavljena tri poziva povezana s istim, a u 2021. godini objavljen je i četvrti. Međutim, s obzirom da se radi o jako velikom odstupanju od ciljane vrijednosti pokazatelja ovdje je također potrebno razmotriti pitanje adekvatnosti planiranja. Tri objavljena poziva za osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika značajno doprinose i visini apsorpcije i prosječnoj vrijednosti postignuća programskih pokazatelja u okviru investicijskog prioriteta 10.iii, no navedeno se ne može u potpunosti pripisati provedbenoj efikasnosti, posebice jer je za ostale pokazatelje prosjek postignuća ciljane vrijednosti u proteklom vremenu 63%.

U sklopu investicijskog prioriteta 10.iv kasno ugovaranje projekata uspostave regionalnih centara kompetencija utječe i na to da do cut-off datuma nije bilo većeg napretka u postizanju programskih pokazatelja povezanih s tim projektima, odnosno napredak je 0% za 3 od ukupno 5 pokazatelja ovog investicijskog prioriteta. Time zapravo do cut-off datuma u sklopu ovog investicijskog prioriteta nije ostvaren značajniji provedbeni napredak.

Sve navedeno može se povezati s dinamikom provođenja postupaka dodjele bespovratnih sredstava. Naime, u sklopu investicijskog prioriteta 10.iii već su 2015. i 2016. ukupno objavljena 4 otvorena poziva i 3 izravne dodjele, dok su u istom razdoblju u sklopu investicijskog prioriteta 10.ii provedene 2 izravne dodjele, a u sklopu investicijskog prioriteta nije bilo niti otvorenih/ ograničenih poziva niti izravnih dodjela. U razdoblju od 2017. do 2019. godine u sklopu investicijskog prioriteta 10.ii provedeno je još 7 postupaka dodjele, u sklopu investicijskog prioriteta 10.iii još 4 postupka dodjele te u sklopu investicijskog prioriteta 10.iv 5 postupaka dodjele. U skladu s navedenim postizao se napredak u apsorpciji bespovratnih sredstava te postizanju programskih pokazatelja. U sklopu investicijskog prioriteta 10.iv posebno se ističu projekti uspostave regionalnih centara kompetentnosti koji čine najveći dio ugovorenih sredstava u sklopu tog investicijskog prioriteta i povezani su sa svim programskim pokazateljima tog investicijskog prioriteta, a sklopljeni su tek sredinom 2020. godine. Stoga je i stopa apsorpcije i fizičkog napretka u ostvarenju pokazatelja najniža upravo kod ovog investicijskog prioriteta. Pri tome je također potrebno napomenuti da su kroz ovo vrednovanje uočene poteškoće pri samom planiranju poziva te provedbi poziva sukladno objavljinim indikativnim planovima objave poziva (kako je detaljnije pojašnjeno u sklopu nalaza 3.). Neki planirani pozivi nisu nikada objavljeni, a neki su objavljeni uz kašnjenja ili u nekom drugačijem obliku od inicijalno predviđenog. Vrijeme pokretanja i provedbe postupaka dodjele ima snažan učinak na provedbu projekata, s obzirom da direktno utječe na početak provedbe (osim ako se ne primjenjuje retroaktivnost).

U kontekstu finansijske učinkovitosti, analizirane su finansijske korekcije primijenjene na pojedinačne projekte, a slijedom kojih je dio troškova ocijenjen nepravilnim. Analiza je pokazala da je udio primjenjenih finansijskih korekcija u ukupnom iznosu ugovorenih i plaćenih sredstava na razini pojedinačnih investicijskih prioriteta i cjelokupne PO3 vrlo nizak.

Tablica 29: Udio finansijskih korekcija u ugovorenim i plaćenim sredstvima po investicijskim prioritetima

IP	Finansijske korekcije - % od ugovorenog iznosa	Finansijske korekcije - % od plaćenog iznosa
10.ii	1%	2%
10.iii	1%	2%
10.iv	0,01%	0,5%

Izvor: Tablica Status Ugovora OPULJP i Registrar nepravilnosti

Uvidom u Registrar nepravilnosti zaključeno je da se nepravilnosti najčešće odnose na manje pogreške pri obračunu plaća djelatnika, troškova putovanja, identifikaciju osoba koje su primale stipendije iz više izvora istovremeno i slično. Kod nekih su intervencija finansijske korekcije primijenjene slijedom utvrđenih nepravilnosti u postupcima javne nabave, i to u slučaju pilot-projekta e-Škole te projekta e-Izvori. Ipak, uzimajući u obzir veliki broj i kompleksnost nabava u sklopu tih projekata te općenito uspješnost oba projekta, ne može se reći da korisnici nisu postupali s pažnjom dobrog gospodarstvenika.

Nalaz 23. Uzimajući u obzir postotak proteklog vremena, utrošenog novca i napretka u ostvarenju pokazatelja, većina projekata ocjenjuje se učinkovitima. Slabija provedbena učinkovitost zabilježena je u slučaju projekata *Podrška provedbi Cjelovite kurikularne reforme*, *Promocija cjeloživotnog učenja*, *Promocija učeničkih kompetencija i strukovnog obrazovanja kroz strukovna natjecanja i smotre* te *Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja*.

Analiza na razini pojedinačnih projekata pokazala je da kod većine projekata podržanih u sklopu PO3 stopa utrošenih sredstava približno prati protek vremena provedbe - uglavnom su stope apsorpcije nešto niže od proteka vremena, što se smatra prihvatljivom praksom u vremenskom i finansijskom upravljanju projektom. Dodatno, kod većine projekata fizički napredak provedbe u smislu postizanja ciljanih vrijednosti projektnih pokazatelja također je usklađen s protokom vremena i finansijskim napretkom provedbe i uglavnom je vidljivo da je stopa fizičkog ostvarenja projektnih rezultata nešto veća od finansijske (no ne pretjerano), što upućuje na učinkovitost provedbe.

Kod nekolice projekata uočeni su značajniji nesrazmjeri između promatranih komponenti. Za projekt *Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja* je od sklapanja ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava do cut-off datuma vrednovanja proteklo 78% ugovorenog vremena, a ostvareno samo 2% apsorpcije i 0% provedbenog napretka mјerenog projektnim pokazateljima. Navedeno upućuje na značajne poteškoće u provedbi te rizik da projektom do kraja programske razdoblja neće biti ostvareni očekivani rezultati (korisnik je tijekom intervjua kao uzroke poteškoća istaknuo potrebu za ponavljanjem javnih poziva za koordinatorе i članove radnih skupina za izradu standarda zanimanja, dugotrajnost procesa pripreme Metodologije za izradu standarda zanimanja te potrebu za provođenjem postupaka javne nabave za usluge izrade standarda zanimanja koje pruža vrlo ograničen broj aktera na tržištu). Sličan rezultat vidljiv je kod projekta *Promocija učeničkih kompetencija i strukovnog obrazovanja kroz strukovna natjecanja i smotre* kojim je u 70% proteklog vremena apsorbirano 10% sredstava i ostvareno 49% ciljane vrijednosti pokazatelja. Navedeno se može povezati s utjecajem bolesti pandemije COVID-19 zbog koje je dio smotri i natjecanja morao biti značajno odgođen.

U slučaju projekta *Podrška provedbi Cjelovite kurikularne reforme* u 77% proteklog vremena ostvarena je apsorpcija od 13% ugovorenih sredstava, dok je jedan pokazatelj premašen (Broj odgojno-obrazovnih djelatnika koji su sudjelovali u stručnom usavršavanju), a po drugome (Broj razvijenog digitalnog sadržaja za predmete u odabranim razredima) nije ostvaren nikakav provedbeni napredak do cut-off datuma. S druge strane projektom *Promocija cjeloživotnog učenja* je u 100% proteklog vremena utrošeno 45% ugovorenih sredstava i postignuto značajno više od 100% ciljanih vrijednosti projektnih pokazatelja. Međutim, u ovom slučaju se ne može govoriti o povećanoj finansijskoj učinkovitosti, nego je potrebno preispitati planiranje projekta, kako u pogledu financiranja tako i u pogledu ciljanih vrijednosti pokazatelja.

Nalaz 24. Slijedom multikriterijske analize kao najučinkovitije i najekonomičnije intervencije istaknuli su se strateški projekti i projekti koji doprinose sustavnim reformama, a prednjači projekt e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot- projekt).

Ocjena učinkovitosti i ekonomičnosti podržanih intervencija provedena je pomoću kvalitativne multikriterijske analize slijedećih kriterija:

Kriterij	Predmet ocjenjivanja	Ocjene i bodovanje
Producenje razdoblja provedbe	Kriterijem se ocjenjuje je li došlo do produženja razdoblja provedbe i je li ono bilo značajno (značajnim se ocjenjuje produženje razdoblja provedbe za 12 mjeseci ili više).	Da, značajno - 1 bod Da, manje - 2 boda Ne - 3 boda
Jaz između planiranog i postignutog outputa	Kriterijem se ocjenjuje postoji li jaz i, ako da, procjenjuje li se da je ciljane vrijednosti projektnih pokazatelja i projektne rezultate još uvijek moguće postići do kraja programskog razdoblja.	Da, ciljane vrijednosti nisu postignute do kraja ugovora - 1 bod Da, no ugovor je u tijeku. Procjenjuje se da postoji rizik od nepotpunog postizanja pokazatelja - 1 bod Da, no ugovor je u tijeku i procjenjuje se da se ciljane vrijednosti mogu postići do krajnjeg datuma ugovora - 2 boda Ne - 3 boda
Postojanje postignutih dodanih vrijednosti	Kriterijem se ocjenjuje je li intervencija generirala neke dodatne, pozitivne rezultate i učinke.	Ne - 0 bodova Da - 2 boda
Doprinos rješavanju sistemskog problema/ reformski projekt	Kriterijem se ocjenjuje je li intervencija dio šire nacionalne reforme i doprinosi li rješavanju sistemskih problema.	Ne - 0 bodova Da - 2 boda
Održivost postignutih rezultata	Kriterijem se ocjenjuje mogućnost održavanja rezultata postignutih kroz projekte na istoj razini bez daljnje EU sufinanciranja.	Održivost rezultata u kratkom roku - 1 bod Održivost rezultata u srednjem roku - 2 boda Održivost rezultata u dugom roku - 3 boda

Poziv	Producenje razdoblja provedbe	Jaz između planiranog i postignutog outputa	Postojanje postignutih dodanih vrijednosti	Doprinos rješavanju sistemskog problema/ reformski projekt	Održivost postignutih rezultata	Ukupno ostvareni broj bodova
Unapređenje sustava osiguravanja i unapređenja kvalitete visokog obrazovanja	Da, značajno	Da, no ugovor je u tijeku i procjenjuje se da se ciljane vrijednosti mogu postići do krajnjeg datuma ugovora	Da (prijenos znanja i iskustava iz RH u druge zemlje EU)	Da (doprinos provedbi reforme u pogledu akreditacije institucija i HKO reforme)	Održivost rezultata u dugom roku	10
Internacionalizacija visokog obrazovanja	Ne	Da, no ugovori su u tijeku. Procjenjuje se da postoji rizik od nepotpunog postizanja pokazatelja	Ne	Da (doprinos provedbi HKO reforme)	Održivost rezultata u dugom roku	9
Provđba HKO-a na razini visokog obrazovanja	Ne	Da, no ugovori su u tijeku. Procjenjuje se da postoji rizik od nepotpunog postizanja pokazatelja	Ne	Da (doprinos provedbi HKO reforme)	Održivost rezultata u dugom roku	9
Razvoj, unaprjeđenje i provđba stručne prakse u visokom obrazovanju	Ne	Da, no ugovori su u tijeku i procjenjuje se da se ciljane vrijednosti mogu postići do krajnjeg datuma ugovora	Ne	Ne	Održivost rezultata u dugom roku	8
Dodjela stipendija studentima u prioritetnim područjima (STEM)	Ne	Da, no ugovor je u tijeku i procjenjuje se da se ciljane vrijednosti mogu postići do krajnjeg datuma ugovora	Ne	Ne	Održivost rezultata u kratkom roku	6
Dodjela stipendija studentima nižeg socio - ekonomskog statusa	Ne	Da, no ugovor je u tijeku i procjenjuje se da se ciljane vrijednosti mogu postići do krajnjeg datuma ugovora	Ne	Ne	Održivost rezultata u kratkom roku	6

Poziv	Produženje razdoblja provedbe	Jaz između planiranog i postignutog outputa	Postojanje postignutih dodanih vrijednosti	Doprinos rješavanju sistemskog problema/ reformski projekt	Održivost postignutih rezultata	Ukupno ostvareni broj bodova
Povećanje pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija - e-izvori	Da, manje	Ne	Ne	Da (sistemsко rješavanje pitanja pristupa bazama znanstvenih i stručnih podataka)	Održivost rezultata u srednjem roku	9
Projekt razvoja karijera mladih istraživača - izobrazba novih doktora znanosti	Ne	Ne	Ne	Ne	Održivost rezultata u kratkom roku	7
Program znanstvene suradnje s hrvatskim znanstvenicima u dijaspori "ZNANSTVENA SURADNJA"	Ne	Da, no ugovori su u tijeku i procjenjuje se da se ciljane vrijednosti mogu postići do krajnjeg datuma ugovora	Ne	Ne	Održivost rezultata u kratkom roku	6
Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama	Ne	Ne	Ne	Ne	Održivost rezultata u kratkom roku	7
Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza II	Ne	Ne	Ne	Ne	Održivost rezultata u kratkom roku	7
Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza III	Ne	Ne	Ne	Ne	Održivost rezultata u kratkom roku	7

Poziv	Produženje razdoblja provedbe	Jaz između planiranog i postignutog outputa	Postojanje postignutih dodanih vrijednosti	Doprinos rješavanju sistemskog problema/ reformski projekt	Održivost postignutih rezultata	Ukupno ostvareni broj bodova
Programska, stručna i finansijska podrška obrazovanju učenika romske nacionalne manjine	Ne	Ne	Ne	Ne	Održivost rezultata u kratkom roku	7
e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot projekt)	Da, manje	Ne	Da (osnovana zajednica praktičara; rezultati pilot projekta služe kao podloga za 2. fazu)	Da (reformski projekt podizanja digitalne zrelosti škola na nacionalnoj razini)	Održivost rezultata u dugom roku	12
Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijskoj razini	Da, manje	Ne	Ne	Ne	Održivost rezultata u srednjem roku	7
Unapređenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja	Ne	Ne	Ne	Ne	Održivost rezultata u srednjem roku	8
Podrška provedbi Cjelovite kurikularne reforme	Da, manje	Da, ciljane vrijednosti nisu postignute do kraja ugovora	Da (jačanje zajednice nastavnika i mentorski programi za prijenos znanja)	Da (doprinos provedbi nacionalne kurikularne reforme)	Održivost rezultata u srednjem roku	9
Uspostava i upravljanje Registrum HKO-a kao podrška radu sektorskih vijeća i ostalih dionika u procesu provedbe HKO-a	Da, značajno	Da, no ugovor je u tijeku. Procjenjuje se da postoji rizik od nepotpunog postizanja pokazatelja	Ne	Da (doprinos provedbi HKO reforme)	Održivost rezultata u dugom roku	7
Promocija cjeloživotnog učenja	Da, značajno	Ne	Da (doprinos razvoju standarda za zanimanje Andragog/inja)	Ne	Održivost rezultata u kratkom roku	7

Poziv	Produženje razdoblja provedbe	Jaz između planiranog i postignutog outputa	Postojanje postignutih dodanih vrijednosti	Doprinos rješavanju sistemskog problema/ reformski projekt	Održivost postignutih rezultata	Ukupno ostvareni broj bodova
			koji je upisan u Registar HKO)			
Podrška obrazovanju odraslih polaznika uključivanjem u prioritetne programe obrazovanja, usmjerene unapređenju vještina i kompetencija polaznika u svrhu povećanja zapošljivosti	Da, manje	Da, no ugovori su u tijeku i procjenjuje se da se ciljane vrijednosti mogu postići do krajnjeg datuma ugovora	Ne	Ne	Održivost rezultata u kratkom roku	5
Razvoj sustava osiguravanja kvalitete u obrazovanju odraslih	Ne	Da, no ugovor je u tijeku i procjenjuje se da se ciljane vrijednosti mogu postići do krajnjeg datuma ugovora	Ne	Da (doprinos reformi obrazovanja odraslih na nacionalnoj razini)	Održivost rezultata u dugom roku	10
Modernizacija sustava stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta	Da, značajno	Da, no ugovor je u tijeku i procjenjuje se da se ciljane vrijednosti mogu postići do krajnjeg datuma ugovora	Ne	Ne	Održivost rezultata u srednjem roku	5
Promocija učeničkih kompetencija i strukovnog obrazovanja kroz strukovna natjecanja i smotre	Ne	Da, no ugovor je u tijeku i procjenjuje se da se ciljane vrijednosti mogu postići do krajnjeg datuma ugovora	Da (povezivanje škola/ učenika s poslodavcima; povećan interes poslodavaca za sponzorstvo strukovnih natjecanja)	Ne	Održivost rezultata u kratkom roku	8
Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i ospozobljavanja	Ne	Da, no ugovor je u tijeku. Procjenjuje se da postoji rizik od nepotpunog postizanja pokazatelja	Ne	Da (doprinos reformi strukovnog obrazovanja na nacionalnoj razini)	Održivost rezultata u dugom roku	9

Poziv	Produženje razdoblja provedbe	Jaz između planiranog i postignutog outputa	Postojanje postignutih dodanih vrijednosti	Doprinos rješavanju sistemskog problema/ reformski projekt	Održivost postignutih rezultata	Ukupno ostvareni broj bodova
Uspostava regionalnih centara kompetentnosti u sektoru turizma i ugostiteljstva	Ne	Da, no ugovori su u tijeku. Procjenjuje se da postoji rizik od nepotpunog postizanja pokazatelja	Ne	Da (doprinos reformi strukovnog obrazovanja na nacionalnoj razini)	Održivost rezultata u dugom roku	10

Slijedom provedene analize i bodovanja, intervencije s najvećim ukupnim brojem bodova su e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot-projekt) (12 bodova) te projekti Unapređenje sustava osiguravanja i unapređenja kvalitete visokog obrazovanja (10 bodova), Razvoj sustava osiguravanja kvalitete u obrazovanju odraslih (10 bodova) i Uspostava regionalnih centara kompetentnosti u sektoru turizma i ugostiteljstva (10 bodova) koje se slijedom navedenog smatraju najučinkovitijima i najekonomičnijima. Ostale intervencije ocijenjene su s manje od 10 bodova.

Nalaz 25. Ključni identificirani faktori uspješnosti, s procesne strane, su pravovremena priprema projekta, uključenost relevantnih dionika u pripremu te provedbu projekata te osigurana ekspertiza u timu.

Temeljem studije slučaja „Provedba i rezultati pilot-projekta e-Škole i poveznica s projektom e-Škole (II. faza)“ provedene u sklopu ovog vrednovanja (prikazanom u poglavlju 6.3. Izvješća) utvrđeni su faktori uspješnosti koji su konkretno vezani za procese provedbe pilot-projekta e-Škole, a mogu biti široko primjenjivi i na druge projekte podržane kroz PO3 i korišteni kao naučene lekcije za buduće projekte.

Kao jedan od ključnih faktora uspješnosti pokazalo se **pravovremeno planiranje te uključenost relevantnih dionika i ekspertize** u cijelokupni proces pripreme i provedbe. Pravovremenim planiranjem, u odnosu na prijavu projektnog prijedloga, osigurava se precizno definiranje samog opsega projekta te željenih rezultata, postignuća. Da bi navedeno bilo moguće te da bi se realno planiralo, potrebno je uključiti sve relevantne dionike, predstavnike tijela u sustavu (kod projekata izravne dodjele) te ekspertizu. Uključivanjem relevantnih dionika postiže se podizanje svijesti o samom projektu te prihvaćanje projekta prije same provedbe što predstavlja preduvjet za kasniju motiviranost u samoj provedbi. Nadalje, osiguravanje ekspertize u procesu pripreme od iznimne je važnosti za kasniju provedbu projekta zbog toga što ekspertiza iz pojedinog sektora omogućava pravilno definiranje projektnih aktivnosti, dok ekspertiza iz poznavanja procedura EU projekata može unaprijed predvidjeti moguće izazove te ih na početku ublažiti. Dodatno, uključivanjem predstavnika tijela u sustavu, u proces pripreme projekata izravne dodjele, osigurava se koordinacija i komunikacija s ciljem upoznavanja predstavnika sa samim projektom u svrhu usuglašavanja sadržaja projektne dokumentacije prije same objave poziva za dostavu projektnog prijedloga. Navedeno posljedično dovodi do brže evaluacije projektnih prijedloga te potpisivanja Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava.

Nadalje, ključan faktor uspješnosti je **osiguravanje adekvatnog tima za provedbu**, odnosno osiguravanje dostatnog broja stručnjaka i specifična znanja nužna za provedbu projekta. U okviru navedenog, potrebno je osigurati kapacitete i ekspertizu korisnika za pripremu i provođenje postupaka javne nabave koji čine veliki dio svakog EU sufinanciranog projekta. U slučaju nedostatnih internih kapaciteta i ekspertize korisnika, ista se može osigurati ulaganjem i povećanjem internih kapaciteta ili putem tehničke pomoći koja bi sudjelovala direktno u pripremi i provedbi postupaka, a posljedično bi prenosila znanje i jačala interne kapacitete korisnika. Zatim, za uspješnu provedbu ključno je **osigurati organizacijsko-upravljačke mehanizma** u svrhu aktivne i pravovremene koordinacije i razmjene informacija između stručnjaka, projektnih timova i upravljačkih funkcija unutar institucije korisnika.

EP 10 Koje intervencije su postigle dodane vrijednosti/rezultate u odnosu na očekivane rezultate? Koje su to dodane vrijednosti/ rezultati i što je dovelo do njihovog ostvarenja, odnosno koji su faktori uspješnosti?

Nalaz 26. Slijedom nekih projekata ostvareno je jačanje komunikacijskih kanala i suradnje među ključnim dionicima i ciljnim skupinama, čime je stvorena podloga za daljnje aktivnosti i ostvarenje učinaka intervencija.

Temeljem informacija s intervjeta održanih s korisnicima i tijelima SUK-a te provedenim upitnicima s korisnicima i partnerima projekata identificirane su dodane vrijednosti postignute u području suradnje i jačanja komunikacije među dionicima i ciljnim skupinama.

U sklopu projekta Unapređenje sustava osiguravanja i unapređenje kvalitete visokog obrazovanja, koji predstavlja nastavak prvog ciklusa reakreditacije visokih učilišta i studijskih programa, zabilježeno je intenziviranje suradnje MZO-a i visokih učilišta, ali i intenziviranje komunikacije sa studentima koji su više skloni obraćati se MZO-u s upitima i prijedlozima. Slijedom provedbe projekata podrške obrazovanju učenicima romske nacionalne manjine zabilježeni su pozitivni pomaci u stavu roditelja romske djece i mišljenju prema odgojno-obrazovnim ustanovama i produženom boravku. Nadalje, ostvarena je intenzivnija komunikacija i povezivanje škola/ učenika s poslodavcima koji su u okviru strukovnih natjecanja i smotri, poput WorldSkills natjecanja, sudjelovali u ulozi sponzora. Prema informacijama s intervjeta, prisutnost sponzora i poslodavaca na WorldSkills natjecanju dovelo je i do zamjećivanja pojedinih učenika kojima je ponuđeno zaposlenje. Dodatno, slijedom promotivnih aktivnosti projekta Promocija cjeloživotnog učenja, posebice održavanja događanja u sklopu Tjedna cjeloživotnog učenja, ostvarili su se i kontakti između škola koje provode obrazovanje odraslih te ciljne skupine, a neki sudionici promotivnih događanja mogli su osvojiti i vaučere za pohađanje nekog od obrazovnih programa.

U sklopu pilot-projekta e-Škole povećala se digitalna zrelost 151 škole u Republici Hrvatskoj, što je i više od inicijalno planiranog broja (140). Interes za sudjelovanjem škola u pilot-projektu bio je i pet puta veći (prijave za sudjelovanjem u projektu poslalo je više od 750 hrvatskih škola), no finansijska ograničenja, posebice u sklopu komplementarnog projekta opremanja škola sufinanciranog iz OPKK-a, rezultirala su uključivanjem 151 škole. Sve ostale hrvatske škole bit će uključene u projekt e-Škole (II. faza). Dodatno, po završetku projekta provedeno je istraživanje učinaka pilot-projekta na (i) opće i specifične ishode učenja, (ii) digitalne kompetencije, stavove i iskustva učenika, odgojno-obrazovnog i administrativnog osoblja, te (iii) razinu digitalne zrelosti škola općenito. Istraživanje učinaka pokazalo je bolje rezultate po završetku projekta u odnosu na početno stanje u odnosu na gotovo sve ispitane aspekte. Povećao se broj nastavnika koji u radu koristi IKT opremu, gotove scenarije poučavanja, repozitorije obrazovnih materijala te je utvrđeno poboljšanje digitalnih kompetencija i nastavnika i učenika. Slijedom navedenog, rezultati pilot-projekta već su iskorišteni kao podloga i ulazne informacije za provedbu projekta e-Škole (II. faza) te se može očekivati da će potrebe za povećanjem razine digitalne zrelosti hrvatskih škola biti zadovoljene.

Nalaz 27. Slijedom nekih projekata ostvareni su tzv. *spill-over* efekti u pogledu dijeljenja znanja, korištenja rezultata projekata kao početne točke za nastavak aktivnosti na nacionalnoj razini te spremnosti i mogućnosti odgovora na izvanredne okolnosti poput pandemije COVID-19.

Osim intenziviranja komunikacije i suradnje među ključnim dionicima i ciljnim skupinama, uočen je i tzv. spill over efekt, a posebice u pogledu dijeljenja znanja te korištenja rezultata projekata kao početne točke za nastavak aktivnosti na nacionalnoj razini.

U tom pogledu, provedbom projekta *Unapređenje sustava osiguravanja i unapređenja kvalitete visokog obrazovanja*, koji predstavlja nastavak prvog ciklusa reakreditacije visokih učilišta i studijskih programa, s obzirom da je kroz projekt provedena reakreditacija većine doktorskih studija, MZO je sudjelovao i u aktivnostima prijenosa znanja i iskustva drugim zemljama članicama EU vezano za taj postupak. Nadalje, zamjećeno je i jačanje zajednice nastavnika u okviru projekta *Podrška provedbi Cjelovite kurikularne reforme* na način da su sudionici projekta prenosili znanja i iskustva kolegama koji nisu bili uključeni u projekt te se provode čak i mentorski programi za prijenos znanja. Također, digitalno-obrazovni sadržaji, scenariji poučavanja, e-Repozitorij, e-Lektire koji su razvijeni u okviru pilot-projekta e-Škole mogu se koristiti u svim školama, uključujući i one koje nisu sudjelovale u pilot-projektu, te su rezultati pilot-projekta iskorišteni kao podloga i ulazne informacije za provedbu projekta e-Škole (II. faza) kojim će se podići razina digitalne zrelosti svih hrvatskih škola. Dodatno, temeljem interesa i povratne informacije sudionika u okviru projekta *Promocija cjeloživotnog obrazovanja* održan je veći broj ciklusa andragoških simpozija (8 umjesto planiranih 6), a van projekta je došlo i do razvoja standarda za zanimanje Andragog/inja koji je u konačnici upisan u Registar HKO-a.

Osim navedenog, provedba projekata sufinanciranih kroz PO3 značajno je pridonijela spremnosti Republike Hrvatske na neočekivane okolnosti proizašle iz pandemije COVID-19, posebice za prijelaz na online nastavu. To se posebno odnosi na projekt e-Škole te komplementarni projekt Škole za život kroz koje je ostvareno opremanje škola IKT opremom te razvoj digitalnih sadržaja za nastavu, ali i jačanje kapaciteta nastavnika za provedbu nastave u digitalnom okruženju što je značajno doprinijelo spremnosti i mogućnosti brzog prijelaza na online nastavu.

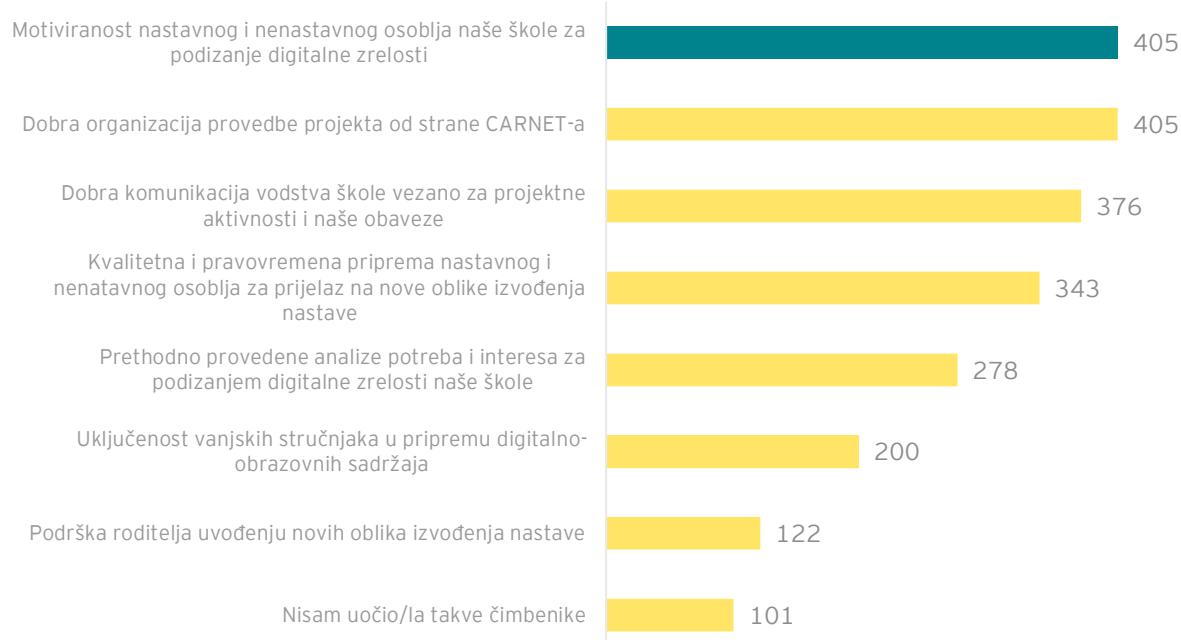
Nalaz 28. Ključni identificirani faktori uspješnosti podržanih intervencija su motiviranost i prethodno iskustvo korisnika te uključenost ciljanih skupina u izražavanje potreba za podrškom, njihov pozitivan stav i prihvatanje reformi na nacionalnoj razini.

Analizom provedenom u sklopu ovog vrednovanja utvrđeni su neki faktori uspješnosti provedbe ugovorenih projekata. Korisnici izravnih dodjela su javna tijela koja su i inače nositelji javnih politika u području obrazovanja te u tom smislu imaju dobar pregled stanja u sektoru, potreba, statusa provedbe reformskih procesa i ulaganja te visoku svijest o strateškim ciljevima. Korisnici sredstava kroz otvorene i ograničene pozive su uglavnom takva tijela koja i inače potražuju i primaju različite oblike potpore (odgojno-obrazovne ustanove, jedinice lokalne i regionalne samouprave), a kako bi osigurali da se odgojno-obrazovni programi uredno provode i da budu dostupni svim ciljnim skupinama, te ujedno

imaju najbolji uvidu u situaciju na lokalnim razinama. Iz svega proizlazi snažna motiviranost samih korisnika, ali i sudionika projekata - posebice nastavnika, koja se i očituje u velikom odazivu na sudjelovanje u projektnim aktivnostima, a potvrđuje i rezultatima upitnika. Pri tome se posebno ističu aktivnosti edukacije, osposobljavanja i stručnog usavršavanja nastavnika i drugih djelatnika odgojno-obrazovnih ustanova, koje su obuhvaćene gotovo svim sklopljenim ugovorima.

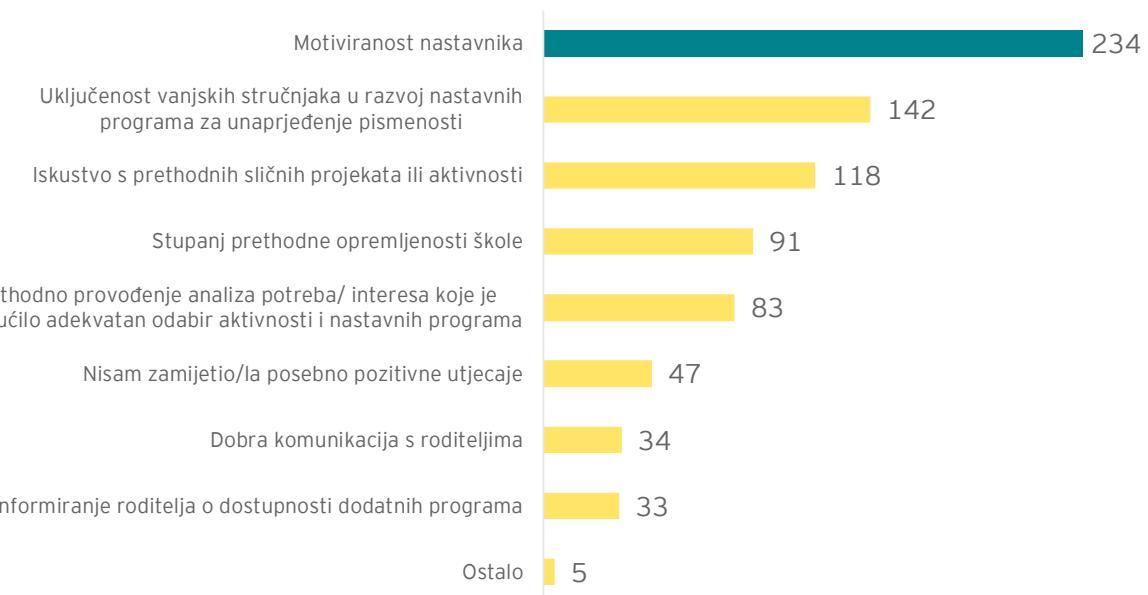
Grafikon 14: Rezultati analize upitnika za nastavnike i/ili ravnatelje pilot škola u sklopu pilot- projekta e-Škole vezano za pitanje: Smatrate li da su neki čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabratи više odgovora)?

Broj zaprimljenih odgovora: 756, Standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 3%

Izvor: Analiza autora

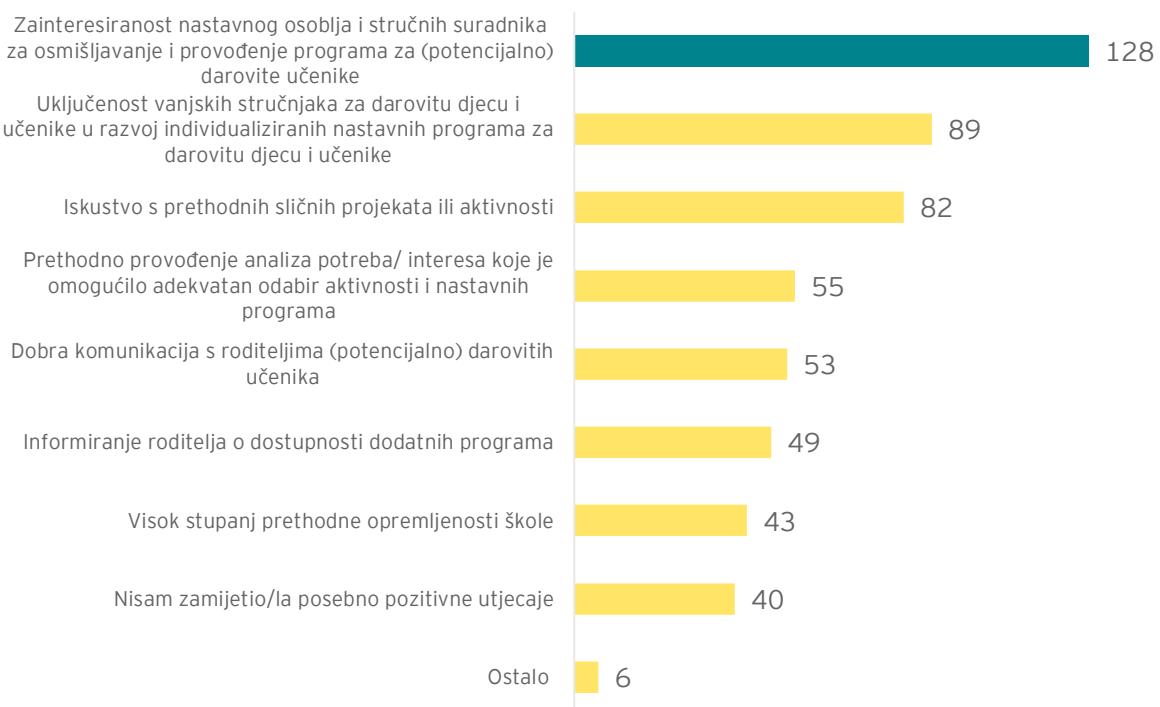
Grafikon 15: Rezultati analize upitnika za nastavnike u okviru poziva Unapređenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja vezano za pitanje: Smatrate li da su neki čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabrati više odgovora)?

Broj zaprimljenih odgovora: 349, Standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 5%

Izvor: Analiza autora

Grafikon 16: Rezultati analize upitnika za nastavnike i/ili stručne suradnike u okviru poziva Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijskoj razini vezano za pitanje: Smatrate li da su neki čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabrati više odgovora)?

Broj zaprimljenih odgovora: 266, Standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 5%

Izvor: Analiza autora

Istraživanjem za stolom i putem intervjeta je utvrđeno da velik dio podržanih intervencija djelomično ili u potpunosti sadrži aktivnosti koje se i inače provode, odnosno podupiru kroz proračunska sredstva. U tom pogledu i korisnici i sudionici upoznati su s postojećim procesima i načinom rada, a kanali komunikacije, procedure i sustavi za praćenje već su uspostavljeni, sudionicima su jasni ciljevi ulaganja pa i provedba teče bez većih poteškoća (primjerice, financiranje znanstveno istraživačkih projekata, stipendiranje studenata, osiguravanje pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika, podrška darovitoj djeci i učenicima, promotivne aktivnosti).

Osim navedenog, analizom upitnika i odgovora s intervjeta s korisnicima/partnerima projekata identificirano je iskustvo iz prethodnih sličnih projekata i aktivnosti kao jedan od ključnih faktora uspješnosti. Prethodno iskustvo je korisnicima/partnerima projekata uvelike pomoglo u provedbi projekata, razumijevanju obveza, pravila i procedura te upravljanju ugovorom o dodjeli bespovratnih sredstava.

Provjeda vrednovanja u sklopu projekta Škola za život pokazala su da nastavnici, stručni suradnici i ravnatelji škola snažno podupiru reformske procese u sektoru obrazovanja, odnosno cjelovitu kurikularnu reformu koja bi trebala rezultirati odgojno-obrazovnim programima usmjerenima na ishode učenja i usklađenošću sa zahtjevima tržišta rada. Vrednovanje učinka pilot-projekta e-Škole također je pokazalo snažnu podršku nastavnika, ravnatelja, ali i roditelja digitalizaciji nastavnog procesa te u tom smislu postoji široka podrška modernizaciji sustava obrazovanja.

EP 11 U kojoj mjeri su postignuti rezultati intervencija odgovorili na identificirane nacionalne i regionalne potrebe?

Nalaz 29. ESF sredstvima kroz PO3 osigurana je podrška širokom broju ciljanih skupina i različitim potreba te je ostvaren određeni doprinos rješavanju nacionalnih i regionalnih potreba. Ključni se izazovi očituju u pogledu održivosti postignutih rezultata.

U sklopu PO3 omogućeno je adresiranje širokog spektra potreba, aktivnosti i ciljnih skupina na svim razinama obrazovanja, a kako je navedeno u Nalazu 35. Navedeno je omogućilo širok pristup podršci te financiranje intervencija za unaprjeđenje sustava i intervencija za izravnu podršku pojedincima. Međutim podrška je raspršena, odnosno ograničena sredstva dostupna iz ESF-a za provedbu aktivnosti PO3 alocirana su na velik broj raznovrsnih aktivnosti. U sklopu Nalaza 1 dan je detaljan prikaz potreba koje su adresirane kroz podržane intervencije te komentar vezano za status rješenosti pojedinih potreba. Premda su podržani projekti uglavnom uspješni te se u većoj mjeri očekuje postizanje željenih rezultata na projektnoj razini, malo intervencija može cjelovito rješiti identificirane potrebe i poteškoće utvrđene na početku programiranja. Razlog tome je što je priroda većine identificiranih potreba takva da ih nije moguće otkloniti u sklopu jednog programske razdoblja ili da bi se otklonile ili umanjile potrebne su značajne socio-ekonomske promjene u društvu općenito (primjerice poboljšanje životnog standarda povezano sa pristupom obrazovanju u različitim skupinama i različitim razinama obrazovanja, društvena percepcija određenih zanimanja poput strukovnih zanimanja, društvena percepcija važnosti cjeloživotnog obrazovanja).

Korisnici za većinu projekata podržanih u ovom programskom razdoblju očekuju nastavak i nakon završetka programskega razdoblja (što je vidljivo iz samih projektnih prijava, ali i

temeljem istraživanja provedenog putem intervjeta i fokus grupa) te je za neke aktivnosti potrebno i dalje na godišnjoj razini osigurati sredstva. Tu se prvenstveno misli na intervencije koje predstavljaju izravnu podršku pojedinim (ranjivim) ciljnim skupinama za pristup obrazovanju, poput stipendiranja, osiguravanja podrške djeci i učenicima s teškoćama u razvoju, osiguravanja podrške djeci i učenicima romske nacionalne manjine, podrške darovitoj djeci i učenicima. U tom kontekstu izravna podrška ima i snažnu socijalnu komponentu te je izrazito važna ukoliko se uzme u obzir da su socijalna davanja Republike Hrvatske još uvijek niža od prosjeka EU⁷⁶. Navedene ESF intervencije omogućile su podršku većem broju pojedinaca te je omogućen širi opseg aktivnosti nego što bi se moglo osigurati samo kroz proračunska sredstva. Da bi postignuti rezultati takvih intervencija bili održivi, potrebno je i po završetku projekata osigurati dodatna sredstva bilo kroz državni proračun, proračun jedinica lokalne i regionalne samouprave ili druge izvore, poput EU fondova, ali i kombinirati izravne oblike potpore s institucionalnim i sustavnim reformama.

S druge strane postoje pojedine operacije koje ovise o drugim operacijama/elementima da bi ispunile svoj puni potencijal. U tom pogledu, da bi se izradio obrazovni program u okviru HKO-a potrebno je prethodno izraditi standarde zanimanja i kvalifikacija. Predmetni standardi zanimanja i kvalifikacija izrađuju se u okviru ESF-a i van ESF projekata, odnosno paralelno s njima. Uz to, sama provedba HKO reforme snažno je bila uvjetovana i promjenom Zakona u HKO-u, što predstavlja dodatni aspekt kompleksnosti u provedbi.

Naposljetku, u okviru PO3 su financirane i intervencije koje doprinose rješavanju nacionalnih i regionalnih potreba dugoročno, poput projekata e-Škole, osnivanja regionalnih centara kompetencija i eksperimentalan program u dualnom obrazovanju, *Podrška provedbi Cjelovite kurikularne reforme te Uspostava i upravljanje Registrum HKO-a kao podrška radu sektorskih vijeća i ostalih dionika u procesu provedbe HKO-a*. Provedbom navedenih reformskih projekata, očekuje se zadovoljavanje barem dijela potreba, a kako je navedeno u Nalazima 1 i 2. Slijedom navedenog, može se utvrditi kako je većina potreba adresiranih u trenutku programiranja još uvijek relevantna te se ne očekuje da će razine potreba utvrđenih na početku programiranja biti u potpunosti otklonjene, a neke čak niti umanjene.

⁷⁶ <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tps00098/default/table?lang=en>

5.4. Učinak

U trenutku provedbe ovog vrednovanja većina ugovorenih projekata još je u provedbi (do cut-off datuma s provedbom je završilo 142 od 308 projekata), a neki ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava sklopljeni su i nakon cut-off datuma (primjerice e-Škole 2. faza i projekti uspostave regionalnih centara kompetencija u sektorima strojarstvo, elektrotehnika i računalstvo, poljoprivreda i zdravstvo). Za te projekte tek ostaje vidjeti koji će biti konačni ostvareni rezultati, a slijedom toga i učinci. Osim toga, intervencije podržane kroz PO3 većinom su takve da će učinke biti moguće utvrditi nakon proteka određenog dužeg vremena - primjerice učinci na zapošljavanje slijedom stipendiranja, pohađanja programa cjeloživotnog obrazovanja, primjene unaprijeđenih ili novih obrazovnih programa u visokom obrazovanju i strukovnom obrazovanju. U tom je smislu potrebno osigurati redovito i kvalitetno praćenje i nakon završetka projekata, pa čak i nakon završetka programske razdoblja i u dužem periodu od obaveznog razdoblja praćenja održivosti rezultata. Stoga se u sklopu ovog vrednovanja ne mogu sa sigurnošću utvrditi konačni učinci, već se razmatra potencijal za učinke.

Intervencije podržane kroz PO3 mogu se podijeliti u dvije ključne skupine: (i) intervencije kojima se uvode sustavne izmjene i provode ili podržavaju ključne obrazovne reforme u Republici Hrvatskoj, i (ii) intervencije putem kojih se ciljnim skupinama osigurava izravna podrška za pristup obrazovanju i cjeloživotnom učenju.

SC	Intervencije kojima se unapređuje sustav obrazovanja	Intervencije kojima se osiguravaju izravne potpore ciljnim skupinama
10.ii.1	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Unapređenje sustava osiguravanja i unapređenje kvalitete visokog obrazovanja ▶ Internacionalizacija visokog obrazovanja ▶ Provedba HKO-a na razini visokog obrazovanja ▶ Razvoj, unapređenje i provedba stručne prakse u visokom obrazovanju 	-
10.ii.2	-	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Dodjela stipendija studentima u prioritetnim područjima (STEM) ▶ Dodjela stipendija studentima nižeg socio - ekonomskog statusa
10.ii.3	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Povećanje pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija - e-Izvori 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Projekt razvoja karijera mladih istraživača - izobrazba novih doktora znanosti ▶ Program suradnje s hrvatskim znanstvenicima u dijaspori "ZNANSTVENA SURADNJA"
10.iii.1	-	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama

SC	Intervencije kojima se unaprjeđuje sustav obrazovanja	Intervencije kojima se osiguravaju izravne potpore ciljnim skupinama
		<ul style="list-style-type: none"> ▶ Programska, stručna i financijska potpora obrazovanju djece i učenika pripadnika romske nacionalne manjine
10.iii.2	<ul style="list-style-type: none"> ▶ e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot-projekt) ▶ Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijskoj razini ▶ Unapređenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja ▶ Podrška provedbi Cjelovite kurikularne reforme 	-
10.iii.3	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Uspostava i upravljanje Registrum HKO-a kao podrška radu sektorskih vijeća i ostalih dionika u procesu provedbe HKO-a ▶ Promocija cjeloživotnog učenja ▶ Razvoj sustava osiguravanja kvalitete u obrazovanju odraslih 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Podrška obrazovanju odraslih polaznika uključivanjem u prioritetne programe obrazovanja, usmjereni unapređenju vještina i kompetencija polaznika u svrhu povećanja zapošljivosti
10.iv.1	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i ospozobljavanja ▶ Uspostava regionalnih centara kompetentnosti u strukovnom obrazovanju 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Modernizacija sustava stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta ▶ Promocija učeničkih kompetencija i strukovnog obrazovanja kroz strukovna natjecanja i smotre

EP 12 U kojoj su mjeri učinci i rezultati u svakom specifičnom cilju dugoročno održivi, te hoće li se takav učinak moći očuvati i bez financiranja iz nacionalnih/europskih fondova?

U nastavku je dan pregled ocjena održivosti rezultata pojedinih intervencija uz obrazloženja ocjena.

Intervencije	Ocjena održivosti	Obrazloženje ocjene
Unapređenje sustava osiguravanja i unapređenja kvalitete visokog obrazovanja	Održivost rezultata u dugom roku	Modeli akreditacije razvijeni kroz projekt moći će se koristiti i u godinama nakon završetka projekta.
Internacionalizacija visokog obrazovanja	Održivost rezultata u dugom roku	Razvijeni/ unaprijeđeni studijski programi moći će se koristiti i u godinama nakon završetka projekta.
Provedba HKO-a na razini visokog obrazovanja	Održivost rezultata u dugom roku	Razvijeni/ unaprijeđeni studijski programi moći će se koristiti i u godinama nakon završetka projekta.
Razvoj, unaprjeđenje i provedba stručne prakse u visokom obrazovanju	Održivost rezultata u dugom roku	Razvijeni programi stručne prakse te studentske službe moći će se koristiti i u godinama nakon završetka projekta.
Dodjela stipendija studentima u prioritetnim područjima (STEM)	Održivost rezultata u kratkom roku	Ukoliko će se STEM stipendije nastaviti dodjeljivati, bit će ih potrebno osiguravati na godišnjoj razini i nakon završetka projekta.
Dodjela stipendija studentima nižeg socio - ekonomskog statusa	Održivost rezultata u kratkom roku	Da bi se spriječila isključenost studenata nižeg socio-ekonomskog statusa iz sustava obrazovanja u minimalno istoj mjeri kao tijekom projekta, stipendije za tu ciljanu skupinu potrebno je nastaviti osiguravati na godišnjoj razini i nakon završetka projekta.
Povećanje pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija - e-izvori	Održivost rezultata u srednjem roku	Uspostava Portala elektroničkih izvora dugotrajni je rezultat projekta za koji se mogu očekivati potrebe za redovitim održavanjem. S druge strane, licence za pristup različitim bazama podataka imaju rok trajanja te ih je nakon dovršetka projekta potrebno obnavljati kako bi se zadržala ista razina pristupa različitim bazama podataka.
Projekt razvoja karijera mladih istraživača - izobrazba novih doktora znanosti	Održivost rezultata u kratkom roku	Kako bi se doktorandima omogućio pristup znanstveno istraživačkom radu i stjecanju radnog iskustva u tom području, potrebno je i nakon završetka projekta nastaviti finansirati znanstveno-istraživačke projekte na koje se budući doktorandi mogu uključiti.

Intervencije	Ocjena održivosti	Obrazloženje ocjene
Program znanstvene suradnje s hrvatskim znanstvenicima u dijaspori "ZNANSTVENA SURADNJA"	Održivost rezultata u kratkom roku	Kako bi se doktorandima omogućio pristup znanstveno istraživačkom radu i stjecanju radnog iskustva u tom području, potrebno je i nakon završetka projekta nastaviti financirati znanstveno-istraživačke projekte na koje se budući doktorandi mogu uključiti, a komponentu suradnje s inozemnim institucijama također je potrebno nastaviti poticati.
Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama	Održivost rezultata u kratkom roku	Kako bi se osigurao jednak pristup odgoju i obrazovanju, za djecu i učenike s teškoćama u razvoju potrebno je i nakon projekta na godišnjoj razini osigurati financiranje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih suradnika.
Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza II	Održivost rezultata u kratkom roku	Kako bi se osigurao jednak pristup odgoju i obrazovanju, za djecu i učenike s teškoćama u razvoju potrebno je i nakon projekta na godišnjoj razini osigurati financiranje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih suradnika.
Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza III	Održivost rezultata u kratkom roku	Kako bi se osigurao jednak pristup odgoju i obrazovanju, za djecu i učenike s teškoćama u razvoju potrebno je i nakon projekta na godišnjoj razini osigurati financiranje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih suradnika.
Programska, stručna i finansijska podrška	Održivost rezultata u kratkom roku	Kako bi se osigurao jednak pristup obrazovanju te podržalo uključivanje djece i učenika romske nacionalne manjine u sustav odgoja i obrazovanja, i nakon završetka podržanih projekata

Intervencije	Ocjena održivosti	Obrazloženje ocjene
obrazovanju učenika romske nacionalne manjine		potrebno je osigurati dostupnost produženog boravka te financiranje prijevoza i to na godišnjoj razini.
e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot projekt)	Održivost rezultata u dugom roku	Rezultati ostvareni putem ESF intervencije ocjenjuju se održivima u dugom roku uz potrebe za eventualnim ažuriranjima i redovnim održavanjem (DOS-ovi, e-Repozitorij, e-Lektire, scenariji podučavanja). Pitanja održivosti rezultata snažnije se vežu uz nabavljenu opremu (podržano kroz OPKK).
Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijskoj razini	Održivost rezultata u srednjem roku	Vještine koje su stekli nastavnici kroz stručna osposobljavanja te razvijeni nastavni programi moći će se primjenjivati u godinama nakon završetka projekata. Međutim, potrebno je u osigurati redovitost stručnog osposobljavanja.
Unapređenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja	Održivost rezultata u srednjem roku	Vještine koje su stekli nastavnici kroz stručna osposobljavanja te razvijeni nastavni programi moći će se primjenjivati u godinama nakon završetka projekata. Međutim, potrebno je u osigurati redovitost stručnog osposobljavanja.
Podrška provedbi Cjelovite kurikularne reforme	Održivost rezultata u srednjem roku	Vještine koje su stekli polaznici stručnih osposobljavanja moći će se primjenjivati u godinama nakon završetka projekta isto kao i digitalni metodički priručnici. Međutim, potrebno je osigurati redovitost stručnog osposobljavanja te eventualno potrebna ažuriranja i održavanje digitalnih sadržaja.
Uspostava i upravljanje Registrum HKO-a kao podrška radu sektorskih vijeća i ostalih dionika u procesu provedbe HKO-a	Održivost rezultata u dugom roku	Razvijeni obrazovni programi moći će se koristiti i u razdoblju nakon završetka projekta.
Promocija cjeloživotnog učenja	Održivost rezultata u kratkom roku	Kako bi se osigurala snažnija vidljivost, prihvatanje i razumijevanje važnosti cjeloživotnog obrazovanja u hrvatskom društvu, i nakon završetka projekta potrebno je osigurati financiranje promotivnih aktivnosti.
Podrška obrazovanju odraslih polaznika uključivanjem u prioritetne programe obrazovanja, usmjerene unapređenju vještina i kompetencija	Održivost rezultata u kratkom roku	Kako bi se osigurao pristup odraslim programima obrazovanja i to u skladu s potrebama tržišta rada (posebice za odrasle koji nisu u mogućnosti samostalno financirati pohađanje obrazovnih programa), i nakon završetka projekata bit će potrebno osigurati financiranje programa obrazovanja za odrasle.

Intervencije	Ocjena održivosti	Obrazloženje ocjene
polaznika u svrhu povećanja zapošljivosti		
Razvoj sustava osiguravanja kvalitete u obrazovanju odraslih	Održivost rezultata u dugom roku	Modeli samovrednovanja i vanjskog vrednovanja ustanova za obrazovanje odraslih moći će se koristiti i nakon završetka projekta, isto kao i kapaciteti ASOO za pružanje podrške ustanovama koji se očekuju osnažiti slijedom projekta.
Modernizacija sustava stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta	Održivost rezultata u srednjem roku	Novi koncepti i programi stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta moći će se koristiti i u razdoblju nakon završetka projekta, a strukovni nastavnici moći će primjenjivati vještine stečene kroz projekt. Međutim, potrebno je osigurati redovna stručna osposobljavanja.
Promocija učeničkih kompetencija i strukovnog obrazovanja kroz strukovna natjecanja i smotre	Održivost rezultata u kratkom roku	Za potrebe jačanja vidljivosti strukovnog obrazovanja, ali i osiguravanja prilika učenicima da promoviraju vlastite vještine, bit će potrebno i po završetku projekta osigurati financiranje održavanja i pohađanja strukovnih natjecanja.
Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja	Održivost rezultata u dugom roku	Razvijeni kurikulumi koristit će se i u razdoblju nakon provedbe projekta.
Uspostava regionalnih centara kompetentnosti u sektoru turizma i ugostiteljstva	Održivost rezultata u dugom roku	Po uspostavi centara kompetentnosti, razvoju obrazovnih programa, kurikulumu i metoda učenja, isti će moći biti korišteni u dugom roku nakon završetka provedbe podržanih projekata, uz eventualne potrebe za ažuriranjima i redovnim održavanjem. Pitanja održivosti rezultata snažnije se vežu uz infrastrukturu i nabavljenu opremu (podržano kroz OPKK).

Nalaz 30. Za ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava kojima se ostvaruju određena unaprjeđenja sustava obrazovanja kao takvog te čine dio ukupne reforme obrazovanja, ne očekuju se značajne poteškoće u pogledu održivosti rezultata postignutih slijedom ESF sufinanciranja.

U skupinu intervencija kojima se unaprjeđuje sustav obrazovanja spadaju oni ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava putem kojih se ostvaruje doprinos cjelovitoj kurikularnoj reformi, razvijaju se standardi zanimanja, kvalifikacija i ishoda učenja, razvijaju se obrazovni programi, uvode se modernizirani oblici podučavanja i izvođenja nastave. Rezultati provedbe ovih ugovora, ukoliko zaista budu ostvareni do kraja programskog razdoblja, smatraju se održivima i bez daljnog EU sufinanciranja zbog toga što se radi o unaprjeđenjima koja su, jednom kad su projekti završeni, trajna i postaju dio cjelokupnog sustava obrazovanja. Radi se o intervencijama koje predstavljaju dio velikih nacionalnih reformskih procesa ili su podrška određenim fazama tih procesa. Dakako, pozornost se po završetku tih projekata treba obratiti na relevantnost i primjenjivost rezultata u budućim razdobljima, uzimajući u obzir promjene koje se mogu dogoditi kako na tržištu rada tako i u trendovima obrazovanja, razvoja različitih tehnologija i slično.

Kako su i predstavnici Posredničkog tijela razine 2 istaknuli tijekom intervjuja, ocjenjuje se da će ovi projekti imati institucionalnu održivost, no kod nekih su intervencija moguće poteškoće s finansijskom održivošću. Primjerice, u slučaju projekta *Povećanje pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija - e-Izvori* premda su postignuti neki trajni rezultati (uspostavljen Portal elektroničkih izvora za hrvatsku akademsku i znanstvenu zajednicu), za održavanje pristupa postignutom broju baza podataka na Portalu po završetku projekata bit će potrebno osigurati dodatna sredstva. Iz projektnog prijedloga te temeljem intervjuja s korisnikom utvrđeno je da je daljnje korištenje EU fondova jedna od predviđenih opcija sufinanciranja održivosti projektnih rezultata.

Projekt za koji se kroz studiju slučaja posebno analiziralo pitanje održivosti je pilot-projekt e-Škole. Analiza je pokazala da je po završetku projekta korisnik sa svakim osnivačem pilot škola sklopio ugovore o održavanju kojima je na osnivače škola prenesena obaveza daljnog financiranja održivosti projektnih rezultata, a to se posebno odnosi na infrastrukturu i opremu čija je nabava sufinancirana sredstvima iz OPKK. Osnivači škola potpisali su ugovore kojima su se obvezali imenovati stručnjake za tehničku podršku i osigurati sredstva za financiranje njihovog rada i nakon završetka provedbe projekata. Ugovorom je predviđen i prijenos opreme koja je dodijeljena školi u okviru projekta u vlasništvo škole ili osnivača radi preuzimanje obveze osiguravanja održivosti mreže i opreme sukladno odredbama i rokovima zadanim Ugovorom o dodjeli bespovratnih sredstava. Kao izazov održivosti na nacionalnoj razini identificirale su se proračunske mogućnosti MZO-a, odnosno makroekonomski i fiskalni okvir koji će diktirati limite proračunskih korisnika i mogućnosti dalnjih ulaganja. Nadalje, na lokalnoj odnosno regionalnoj razini kao izazov se ističu nejednake proračunske mogućnosti osnivača škola slijedom čega postoji rizik od nejednake održivosti digitalne zrelosti škola nakon završetka projekta. Sukladno informacijama s održane fokus grupe, dodatan izazov osnivačima škola predstavlja činjenica da ne raspolažu s točnim popisom opreme koju su škole nabavile, informacijama o trajanju informatičkih licenci i slično, te im je u tom smislu otežano financijsko planiranje. Naposljetu, izazov održivosti jest i sam napredak tehnologije pri čemu će kroz određeno vrijeme oprema nabavljena u okviru

projekata biti zastarjela i u slučaju nemogućnosti financiranja dodatne opreme i nadogradnje škole neće moći pratiti korak s napretkom tehnologija. Ostaje vidjeti kako će se pitanje održavanja projektnih rezultata riješiti u slučaju projekata uspostave regionalnih centara kompetentnosti, no i u tom se slučaju potencijalni izazovi očekuju u pogledu infrastrukture i opreme koji se sufinanciraju iz OPKK. Rezultati spomenutih projekata u dijelu koji je sufinanciran ESF sredstvima (digitalni obrazovni sadržaji, scenariji poučavanja, e-lektire, kurikulumi i programi zanimanja za strukovne predmete, edukacije nastavnika i drugih djelatnika, itd.) zahtijevaju znatno manje finansijskih sredstava (ako uopće) za održavanje te se u tom pogledu ocjenjuju održivima.

Održivost rezultata ostalih intervencija u ovoj skupini svakako ovisi o korištenju tih rezultata nakon završetka projekata i dalnjem interesu i potrebama ciljnih skupina (primjerice razvijeni programi i aktivnosti za potencijalno darovite učenike i unaprjeđenje pismenosti, internacionalizirani studijski programi, razvijene metode i alati za modernizaciju nastave poput digitalno-obrazovnih sadržaja). Općenito se značajan doprinos održivosti ostvaruje kroz aktivnosti edukacija, osposobljavanja i stručnog usavršavanja koje su provođene kroz gotovo sve projekte u sklopu PO3. U tom je smislu ojačan ljudski kapital koji ostaje u sustavu te se očekuje da se stečena znanja mogu primijeniti i prenijeti i nakon završetka projekata.

U odnosu na ugovore sklopljene do cut-off datuma, najveća razina održivosti nakon završetka provedbe očekuje se u sklopu SC 10.iii.2. Održivost na duži rok se po prirodi intervencije i planiranim rezultatima može očekivati i u slučaju SC 10.ii.1 te 10.iv.1, no kako je obrazloženo u prethodnim nalazima, kod ovih projekata postoji određeni rizik od nemogućnosti potpunog postizanja željenih rezultata do kraja programskega razdoblja.

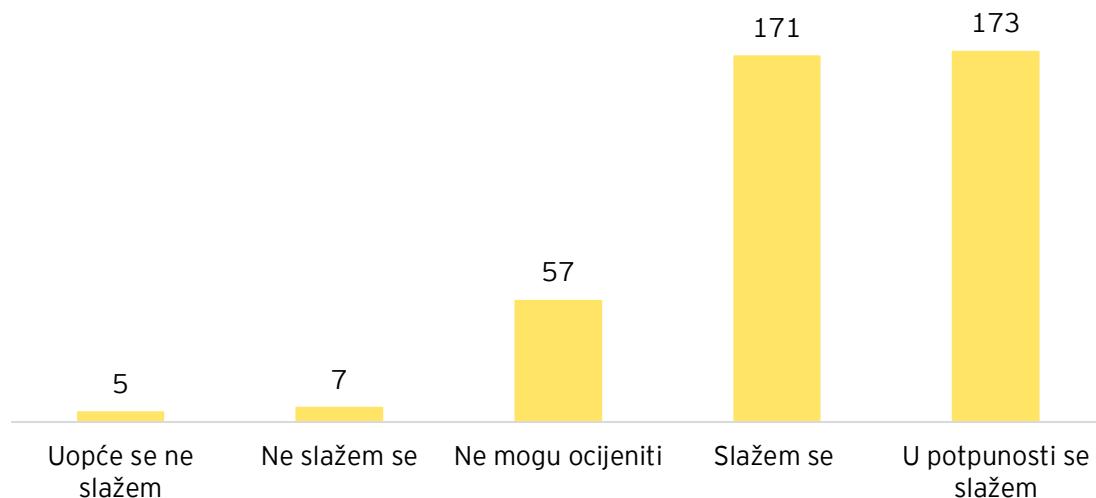
Nalaz 31. Nije vjerojatno da će rezultati ugovora kojima se osiguravaju različiti oblici izravne podrške ciljnim skupinama biti održivi na istoj razini bez daljnog (EU) sufinanciranja.

Vezano za intervencije kojima se osiguravaju izravne potpore ciljnim skupinama (stipendiranje studenata, osiguravanje pomoćnika u nastavi, romska djeca i učenici, pristup programima obrazovanja i stručnog usavršavanja za određene ciljne skupine), u sklopu prethodnih poglavlja utvrđeno je da je predmetnim ESF intervencijama omogućen pristup podršci većem broju pojedinaca te je omogućen širi opseg aktivnosti nego što bi se moglo osigurati samo kroz proračunska sredstva.

Određena razina održivosti rezultata može se očekivati za sudionike projekata. Primjerice, za strukovne nastavnike koji su pohađali stručna usavršavanja može se očekivati da će naučeno primjenjivati pri izvođenju nastave. Navedeno potvrđuje i ocjena nastavnika na izjavu iz upitnika: „Naučeno iz aktivnosti stručnog usavršavanja primjenjujem u nastavi“, a kako je prikazano u nastavku:

Grafikon 17: Rezultati analize upitnika za nastavnike u okviru poziva Modernizacija sustava stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta vezano za održana stručna osposobljavanja vezano za tvrdnju:
Naučeno iz aktivnosti stručnog usavršavanja primjenjujem u nastavi

Broj zaprimljenih odgovora: 413, Standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 4%

Izvor: Analiza autora

Ipak, promatrano na nacionalnoj razini, da bi se i nakon završetka projekata osiguralo stipendiranje, osiguravanje potpore djeci i učenicima s teškoćama u razvoju, osiguravanje pristupa obrazovnim programima za romsku djecu i učenike, i drugo, bit će potrebno i nadalje na godišnjoj razini osigurati financiranje potrebnih aktivnosti. Predmetne intervencije, zbog prirode potreba koje adresiraju, ne mogu u potpunosti otkloniti potrebe ciljnih skupina za podrškom, a analiza pokazuje da samo proračunska sredstva (koja se već i koriste za većinu podržanih aktivnosti) nisu dovoljna da bi se adresirale potrebe ciljnih skupina. Pritom je potrebno jasno razlikovati situacije u kojima ESF financiranje zapravo služi kao supstitucija proračunskog ili kad dopunjaje postojeće proračunsko financiranje, koje ostaje na istoj razini ili u idealnom slučaju raste. Iz evaluacijske perspektive drugi scenarij predstavlja razvojno ulaganje koje opravdava korištenje ESF sredstava, dok je prvi potrebno izbjegavati. U ovom slučaju kao primjer dobre prakse je moguće izdvojiti stipendiranje studenata slabijeg socio-imovinskog statusa i osiguravanje podrške učenicima s teškoćama u razvoju putem angažmana pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika.

Uvidom u projektne prijave korisnika različitih oblika izravnih potpora kroz PO3 vidljivo je da se u pogledu održivosti projektnih rezultata i nastavka projektnih aktivnosti oslanjaju na dostupnost EU sredstava u nadolazećem razdoblju po završetku projekata.

Kroz intervjue s tijelima SUK-a, korisnicima, sektorski nadležnim tijelima i predstavnicima nevladinih organizacija, utvrđeno je da postoji zabrinutost za nastavak financiranja nekih aktivnosti u slučaju da EU sredstva ne bi bila dostupna nakon završetka projekata, odnosno u idućem programskom razdoblju. To se posebice istaknulo tijekom fokus grupa na temu osiguravanja podrške pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika, posebice

uzimajući u obzir da pitanje njihovog financiranja još nije sustavno riješeno na nacionalnoj razini. Vezano za dodjelu studentskih stipendija, korisnik je tijekom intervjuja također istaknuo da se bez dalnjeg EU sufinanciranja iz proračunskih sredstava vjerojatno neće moći izdvajati sredstva za dodjelu jednakog broja stipendija godišnje. Uzimajući u obzir iznos sredstava koji je kroz ESF usmjeren samo za financiranje projekata stipendiranja studenata i osiguravanje podrške učenicima s teškoćama u razvoju (1.155.191.405,88 HRK, odnosno 45% ukupno ugovorenih sredstava do cut-off datuma odnosi se na projekte iz ovih područja), vidljivo je koliko bi opterećenje za državni proračun ili proračune jedinica lokalne samouprave predstavljala eventualna nedostupnost EU sredstava.

EP 13 Kakav je utjecaj rezultata projekata na široku nacionalnu/regionalnu/lokalnu zajednicu - procjena utjecaja provedenih projekata?

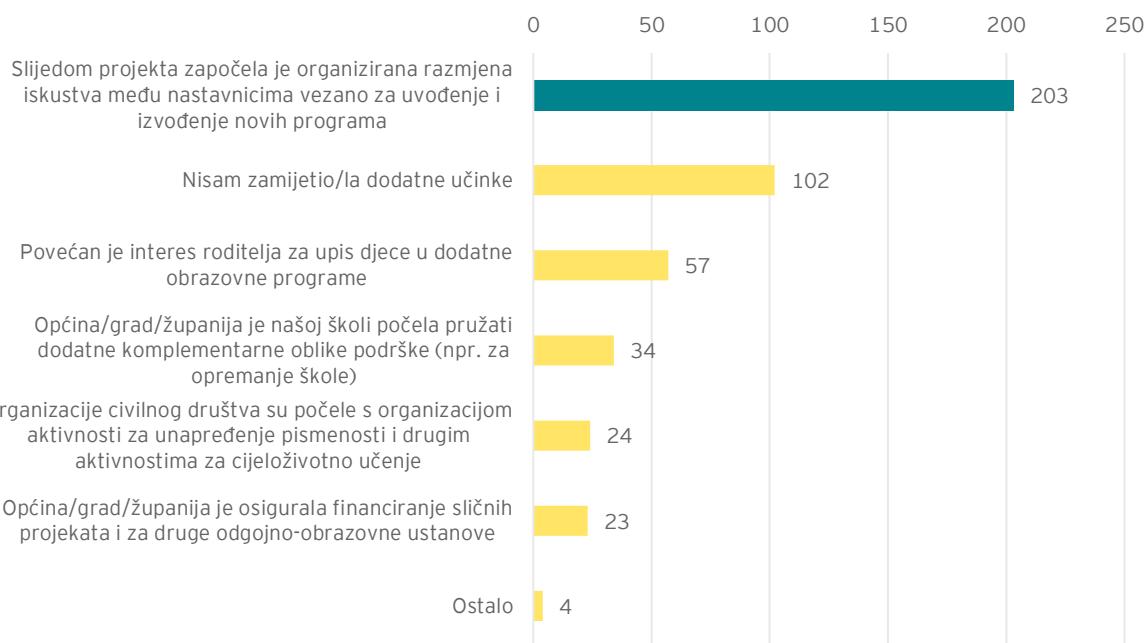
Nalaz 32. Mnogi projekti doprinijeli su povezivanju, jačanju komunikacije i suradnji dionika odgojno-obrazovnog sustava na različitim razinama, slijedom čega se očekuju pozitivni učinci na poboljšanje odgojno-obrazovnog procesa i obrazovnih ishoda.

Povezivanje, jačanje suradnje i komunikacije među različitim dionicima prepoznati su kao jedna od važnih dodanih vrijednosti PO3, kako je već i istaknuto u sklopu prethodnih nalaza. U sklopu nekih projekata osnovani su forumi za suradnju i razmjenu znanja koji nastavljaju s radom i po završetku projekata te uključuju puno širi krug sudionika od onih koji su sudjelovali u samim projektima (primjerice, zajednica praktičara nastavnika i ravnatelja osnovana kroz pilot-projekt e-Škole).

I rezultati upitnika provedenih među korisnicima i sudionicima projekata ukazuju na to da je jačanje suradnje i razmjene iskustava jedan od ključnih dodatnih učinaka pojedinačnih projekata, a što se u narednom razdoblju može očitovati u poboljšanju obrazovnog procesa i obrazovnih ishoda.

Grafikon 18: Rezultati analize upitnika za nastavnike u okviru poziva Unapređenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja vezano za pitanje: Koje dodatne učinke je imala provedba ovog projekta (moguće je odabratи više odgovora)?

Broj zaprimljenih odgovora: 349, Standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 5%

Grafikon 19: Rezultati analize upitnika za škole u okviru poziva Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza I, II i III vezano za pitanje: Koje je dodatne učinke imala provedba ovog projekta, povrh osiguranja podrške učenicima s teškoćama (moguće više odgovora)?

Broj zaprimljenih odgovora: 351, Standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 5%

Slijedom informacija prikupljenih kroz intervjuje s korisnicima, kroz neke projekte ostvareno je i snažnije povezivanje poslodavaca s tijelima u sustavu obrazovanja, ali i učenicima, studentima i roditeljima (primjerice kroz održavanje Sajmova cjeloživotnog obrazovanja, održavanje WorldSkills strukovnog natjecanja), što je posebno značajno u kontekstu organizacije praktičnog dijela obrazovanja, ali i daljnje promocije strukovnog i cjeloživotnog obrazovanja.

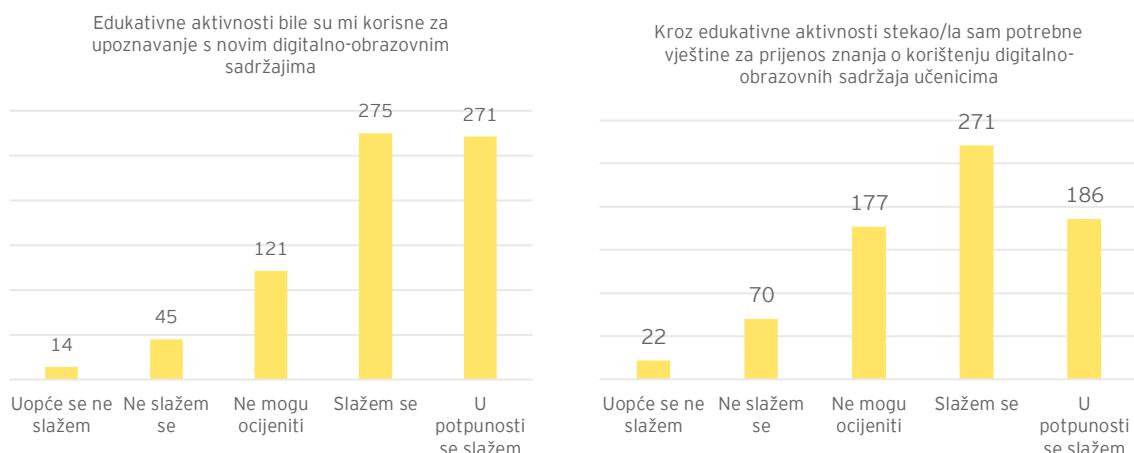
Nalaz 33. Važnu ulogu u ostvarenju učinaka slijedom PO3 u pogledu unaprjeđenja odgojno-obrazovnog procesa imaju aktivnosti stručnog usavršavanja i jačanja vještina odgojno-obrazovnog osoblja koje je direktni prenositelj znanja u odgojno-obrazovnim institucijama.

Intervencije podržane u sklopu PO3 značajnim su dijelom uključile aktivnosti edukacije raznih dionika koji sudjeluju u odgojno-obrazovnom procesu. Edukacije i jačanje kompetencija odgojno-obrazovnog osoblja provedeno je u sklopu projekata uspostave e-Škola, podrške za darovite učenike, unaprjeđenje različitih vrsta pismenosti, jačanje kapaciteta strukovnih nastavnika, podrške provedbi cjelovite kurikularne reforme, uspostave i upravljanja registrom HKO-a, promocije cjeloživotnog učenja. Do cut-off datuma je samo kroz pilot-projekt e-Škole i projekt podrške provedbi cjelokupne kurikularne reforme više od 8.000 osoba bilo uključeno u stručna usavršavanja.

Stručna usavršavanja velikim su dijelom bila usmjereni na moderniziranje kompetencija odgojno-obrazovnog osoblja, poput rada s digitalnim alatima i sadržajima, prenošenja znanja i osmišljavanja nastave za nova područja poput različitih vrsta pismenosti, razvoja posebnih vještina vezano za prepoznavanje i rad s darovitom djecom. Sve navedeno doprinosi modernizaciji hrvatskog odgojno-obrazovnog sustava te usklađivanju s aktualnim trendovima u obrazovanju, čime se onda doprinosi i kvaliteti obrazovnih ishoda za učenike.

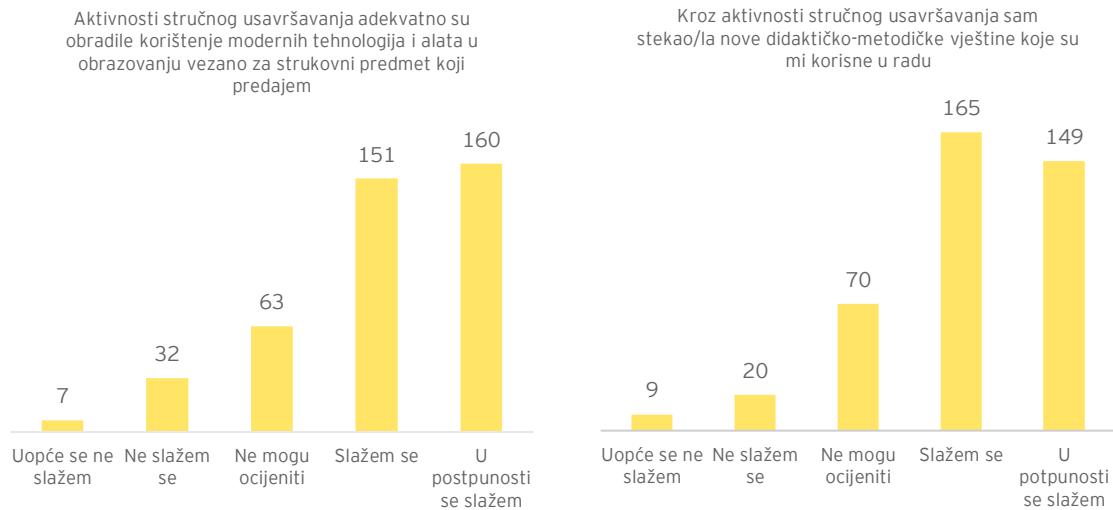
Pomoću upitnika su kod sudionika edukativnih aktivnosti ispitani zadovoljstvo i rezultati provedenih stručnih usavršavanja, a odgovori ispitanika ukazuju na to da su edukativne aktivnosti bile korisne te da odgojno-obrazovni djelatnici smatraju da su stekli potrebna nova znanja i vještine za unaprjeđenje daljnog rada.

Grafikon 20: Rezultati analize upitnika za nastavnike i/ili ravnatelje u okviru pilot-projekta e-Škole vezano uz provedene edukativne aktivnosti

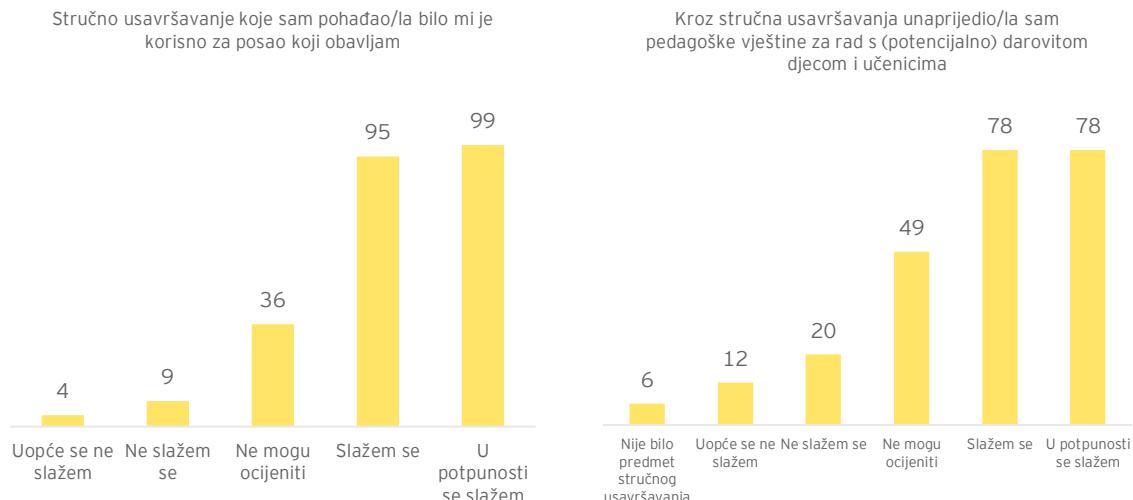
Broj zaprimljenih odgovora: 756, Standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 3%

Grafikon 21: Rezultati analize upitnika za strukovne nastavnike u okviru poziva Modernizacija sustava stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta vezano uz provedena stručna usavršavanja

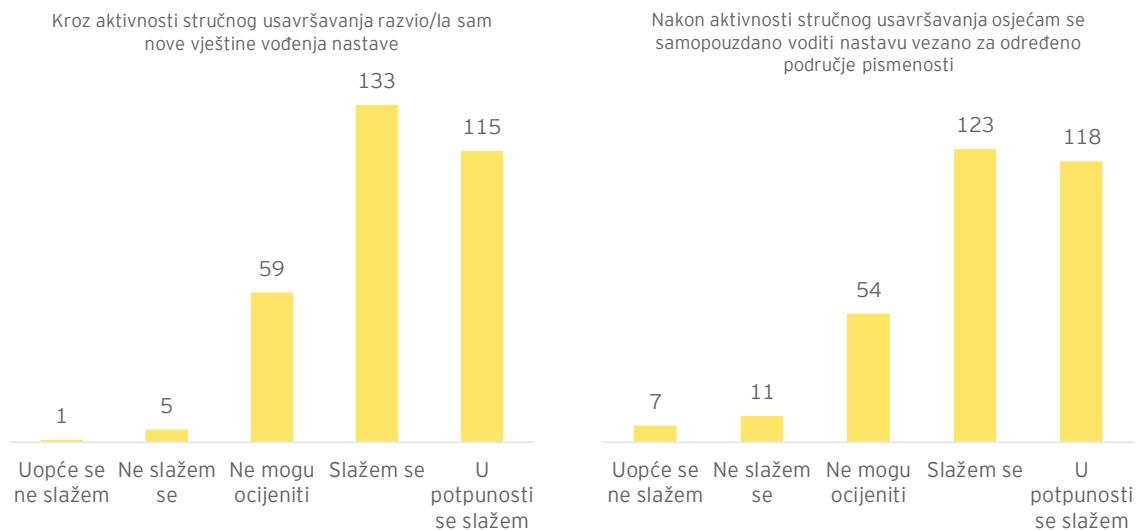
Broj zaprimljenih odgovora: 413, Standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 4%

Grafikon 22: Rezultati analize upitnika za nastavnike i/ili stručne suradnike u okviru poziva Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijskoj razini vezano uz provedena stručna usavršavanja

Broj zaprimljenih odgovora: 266, Standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 5%

Grafikon 23: Rezultati analize upitnika za nastavnike u okviru poziva Unapređenje pismenosti - temelj cijeloživotnog učenja vezano uz provedene aktivnosti stručnog usavršavanja

Broj zaprimljenih odgovora: 349, Standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 5%

U cilju ostvarenja dugoročnijih učinaka, nužno je da odgojno-obrazovno osoblje nastavi redovito sudjelovati u stručnom osposobljavanju i pratiti trendove u sustavu obrazovanja povezane sa zahtjevima tržišta. Ovo se ne odnosi samo na sudionike projekata podržanih kroz PO3, nego općenito na odgojno-obrazovne djelatnike u Republici Hrvatskoj na svim razinama obrazovanja.

Nalaz 34. Projekti kojima su podržane ključne nacionalne reforme u sektoru obrazovanja, ukoliko se uspješno završe do kraja programskog razdoblja, potencijalno će imati određen učinak na nacionalnoj razini s obzirom da njihovi očekivani rezultati donose nove obrazovne alate, metode i sadržaje koji bi trebali biti korišteni u svim odgojno-obrazovnim ustanovama za koje su primjenjivi.

U sklopu PO3 su, između ostalog, sufinancirani projekti podrške provedbi ključnih obrazovnih reformi u Republici Hrvatskoj – uvođenje i primjena HKO-a te cjelovita kurikularna reforma. Kroz podržane projekte žele se s jedne strane razviti pojedini standardi zanimanja i kvalifikacija, a s druge obrazovni programi u skladu s HKO-om. U sklopu projekata podrške cjelovitoj kurikularnoj reformi trebali bi se razviti digitalni sadržaji te kurikulumi za strukovno obrazovanje. Očekuje se da će razvijeni obrazovni programi, sadržaji i kurikulumi, kada budu nacionalno primjenjivi, unaprijediti odgojno-obrazovne ishode. Ipak, mogućnost ostvarenja očekivanih učinaka snažno ovisi o konačnim rezultatima podržanih projekata za koje je slijedom ovog vrednovanje utvrđeno da postoje određene poteškoće i rizici. Kako je već obrazloženo u sklopu nalaza 2, dosadašnji napredak u pripremi samih obrazovnih programa, digitalnih sadržaja (u sklopu projekta podrške cjelovitoj kurikularnoj reformi) te pripremi strukovnih kurikulumi prilično je spor i snažno ovisi o napretku ukupnih reformi na nacionalnoj razini. U tom smislu postoje rizici da se projektni rezultati u smislu formalnih pokazatelja neće stići ostvariti do kraja programskog razdoblja, čime se onda ne može očekivati niti postizanje prethodno spomenutih učinaka. Uz to, važno je napomenuti da se i u slučaju uspješnog ostvarenja svih očekivanih projektnih rezultata, očekuju učinci

ograničeni na pojedinačne programe, sadržaje i kurikulume. Za ostvarenje cjelokupnih željenih učinaka u smislu potpune prilagodbe obrazovnih programa i kurikuluma željenim obrazovnim ishodima i zahtjevima tržišta rada, potrebna je i provedba cjelovitih reformskih procesa - a što je puno šire od ESF intervencija podržanih kroz PO3 te je svakako potrebno osigurati da se ciljevi reformi i ESF potpora preklapaju.

S obzirom da su i cjelovita kurikularna reforma i HKO reforma značajni zahvati u pogledu unaprjeđenja hrvatskog obrazovnog sustava, rezultate intervencija ipak nije moguće svesti samo na razinu projektnih pokazatelja, već je neophodno promatrati napredak reformi i svih njihovih dijelova u širem kontekstu. Vezano za HKO, među sudionicima intervjuja i fokus grupe postoji konsenzus kako je HKO u desetak godina svoje (parcijalne) primjene postao nezaobilazan institucionalni alat osiguravanja kvalitete u području obrazovanja. To se najvećim dijelom materijalizira uključivanjem elemenata HKO-a u ključne zakone koji uređuju podsektore srednjeg strukovnog, visokog te obrazovanja odraslih. Druga iznimno važna promjena oko koje se čini da postoji vrlo širok konsenzus tiče se svojevrsne demokratizacije obrazovne politike. Točnije, HKO je, uz sve svoje manjkavosti, otvorio institucionalni kanal te izvore financiranja ne-državnim dionicima obrazovne politike, a naročito samim pružateljima, da razvijaju te inoviraju vlastite programe. Posebno značajni učinci se očekuju na polju obrazovanja odraslih, gdje je izvjesno kako će razvoj obrazovnih programa po HKO metodologiji predstavljati uvjet za financiranje iz sredstava ESF-a. Neki od obrazovnih stručnjaka ocjenjuju da bi to moglo otvoriti prostor sličnim promjenama i u područjima srednjeg strukovnog i visokog obrazovanja.

Učinci na kvalitetu obrazovnog procesa i obrazovnih ishoda očekuju se slijedom pilot-projekta e-Škole te projekta 2. faze e-Škola slijedom kojih se podiže digitalna zrelost svih škola u Republici Hrvatskoj. Digitalni obrazovni sadržaji i scenariji poučavanja izrađeni u sklopu pilot-projekta već su dostupni za korištenje svim školama, uključujući i one koje nisu sudjelovale u pilot-projektu. Rezultati upitnika provedenog u sklopu ovog vrednovanja među nastavnicima i ravnateljima pilot škola pokazuju da je pilot-projektom ostvaren određeni doprinos odgojno-obrazovnim ishodima poput uspješnosti i brzine učenika u rješavanju zadataka, kreativnosti i motiviranosti učenika, angažmanu učenika u samostalnom istraživanju pojedinih tema. Cjeloviti rezultati ovog dijela upitnika nalaze se u Prilogu VIII. Izvješća.

Osim navedenog, u sklopu projekata e-Škole i e-Izvori razvijeni su alati i sadržaj koji su nakon projekta dostupni širokoj populaciji nastavnika, ravnatelja, znanstvenika, studenata i drugih (primjerice Edutorij e-Škola i pristup elektroničkim bazama podataka znanstvenih i stručnih informacija), a slijedom čega se očekuje unaprjeđenje kvalitete nastave te znanstveno-istraživačkog rada.

U sklopu projekata uspostave regionalnih centara kompetentnosti očekuje se razvoj kompletног seta infrastrukture, opreme i programa usmjerenih na strukovno obrazovanje. Ukoliko se svi ugovoreni projekti uspješno završe do kraja programskog razdoblja očekuje se da će navedeno imati značajan lokalni, regionalni i nacionalni učinak kako na samu motivaciju učenika da odabiru karijere u području strukovnog obrazovanja, tako i na odgojno-obrazovne ishode i adekvatnost odgovora na potrebe na tržištu rada.

EP 14 Bi li učinak bio ostvaren bez ESF potpora, ako da u kojoj mjeri?

U sklopu ocjene učinkovitosti provedbe PO3 provedena je analiza alternativnih scenarija koja je pokazala da se ključan doprinos ESF potpora očituje u mogućnosti da se ulaganja provedu brže te da podršku dobije veći broj pripadnika ciljanih skupina nego što bi to bilo moguće bez EU sredstava. Neke velike strateške projekte, poput uvođenja e-škola i regionalnih centara kompetentnosti, ne bi bilo moguće provesti u jednakom opsegu i vremenu bez EU sufinanciranja. U sklopu ovog evaluacijskog pitanja izneseni su dodatni nalazi vezano za učinak ESF potpora.

Nalaz 35. Mogućnost postizanja željenih učinaka značajno ovisi i o sustavnom uređenju pojedinih pitanja na nacionalnoj razini, a ne samo o uspješnosti i rezultatima projekata podržanih kroz PO3.

U trenutku provedbe ovog vrednovanja većina ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava još je u tijeku te nije proteklo dovoljno vremena da bi se mogli utvrditi učinci intervencija. Ukupne nacionalne potrebe za unaprjeđenjem sustava obrazovanja vrlo su opsežne, što proizlazi i iz same veličine sektora te brojnosti razina obrazovanja. Uz to se vežu i dodatna pitanja, poput uključivanja osjetljivih skupina u sustav obrazovanja te osiguravanje jednakog pristupa obrazovanju svima.

U sklopu PO3 omogućeno je adresiranje širokog spektra potreba, aktivnosti i ciljanih skupina na svim razinama obrazovanja. Time se s jedne strane omogućio širok pristup podršci te financiranje i intervencija za unaprjeđenje sustava i intervencija za izravnu podršku pojedincima. S druge strane, podrška je raspršena, odnosno ograničena sredstva dostupna iz ESF-a za provedbu aktivnosti PO3 alocirana su na velik broj raznovrsnih aktivnosti. Premda su podržani projekti većinom uspješni i očekuje se postizanje željenih rezultata na projektnoj razini za većinu njih, malo intervencija može cijelovito riješiti identificirane potrebe i poteškoće.

Provjeda velikog broja podržanih projekata snažno ovisi o trendovima i aktivnostima na sustavnoj razini pri čemu je potrebno poštivati različite nacionalne procedure te postoji određena slijednost i međuvisnost koraka. Primjerice, da bi se u sklopu HKO reforme mogli unaprijediti postojeći ili razviti novi programi obrazovanja, potrebno je prvo razviti i u Registar HKO-a upisati pripadajuće standarde zanimanja i kvalifikacija. U tom smislu projekti podržani kroz SC 10.ii.1 usmjereni na razvoj i unaprjeđenje studijskih programa ovise o tome jesu li pripadajući standardi zanimanja i kvalifikacija upisani u Registar HKO-a. Učinci ključnih nacionalnih reformi (HKO i cijelovita kurikularna reforma) moći će biti vidljivi tek nakon što prve generacije polaznika novorazvijenih ili unaprijeđenih programa završe određene cikluse obrazovanja, za što je potreban niz godina. Pri tome je jedno od ključnih pitanja i pitanje potreba na tržištu rada koje će postojati u trenutku kada prve generacije polaznika završe obrazovne programe, odnosno koliko će se iste promijeniti u odnosu na trenutak u kojemu će biti pripremljeni programi obrazovanja. Svijest o svemu navedenom vidljiva je kroz intervjuje i fokus grupe kako kod korisnika bespovratnih sredstava i tijela SUK-a, tako i kod sektorski nadležnih tijela i drugih ključnih dionika (Hrvatski zavod za zapošljavanja, Hrvatska obrtnička komora). Istraživanjem putem intervjuja i fokus grupe utvrđeno je da u pogledu HKO-a više-manje svi sudionici smatraju da je ESF odigrao ključnu ulogu u održavanju HKO-

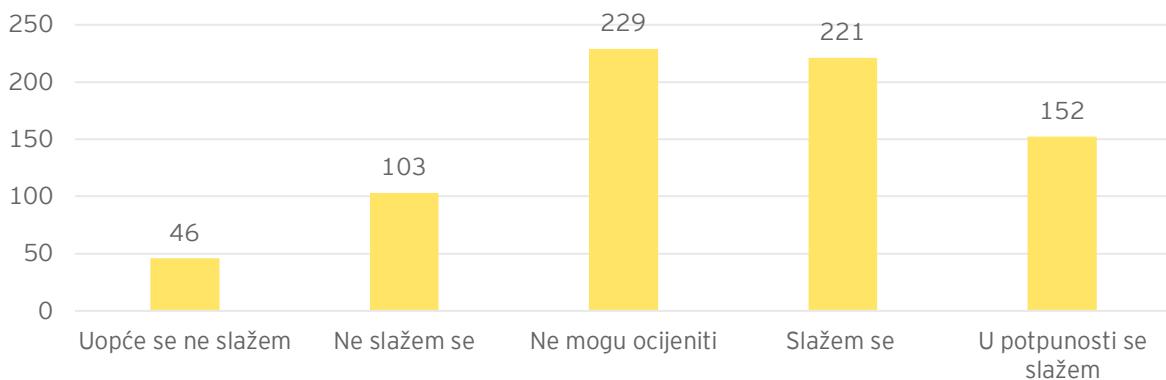
a relevantnim, unatoč značajnim problemima u primjeni u proteklom razdoblju. Doprinijela su osvještavanju javnosti, izgradnji institucionalnih kapaciteta te partnerstava koja predstavljaju nemjerljiv zalog za budućnost. Sugovornici uglavnom procjenjuju da bi razvoj HKO-a bez ESF sredstava bio još bitno sporiji te ograničen samo na ona područja u kojima ne postoje bitni provedbeni izazovi. Pored navedenog, sudionici intervjeta i fokus grupe podijelili su i razmišljanja vezano za održivost HKO-a u narednom razdoblju pri čemu su istaknuta razmatranja o: uvođenju jasnog uvjetovanja (engl. *conditionality*) na način da je daljnje financiranje pojedinih obrazovnih programa vezano uz njihovu jasnu utemeljenost u HKO metodologiji; odgovarajućim ulaganjima u infrastrukturu te kadrove koji trebaju pratiti razvoj obrazovnih programa; dodatnim ulaganjima u razvoj kratkih, cjeloživotnih programa obrazovanja koji trebaju biti usmjereni ne samo nezaposlenima već i zaposlenima kako bi se prilagodili na nagle promjene u ekonomskom okruženju.

U slučaju projekata osiguravanja pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika, tijekom programskog razdoblja sklopljeni su ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava slijedom čak tri poziva, a u objavljen je i četvrti poziv u ove svrhe u 2021. godini. Putem ovih projekata podrška je uspješno osigurana za sve učenike s teškoćama u razvoju za koje je izdana suglasnost MZO-a. Međutim, istraživanje za stolom, rezultati upitnika, intervjeta i fokus grupe pokazali su da brojna pitanja vezano za angažman pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika još nisu sustavno riješena (financiranje, nedostatak kurikuluma za obrazovanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika, privremena priroda angažmana, visina naknade i druga) - time niti željeni učinak ESF potpora ne može biti ostvaren cjelovito, premda su ESF sredstva omogućila da se ova ciljana skupina adresira u značajno većoj mjeri nego što bi to bilo moguće samo s proračunskim sredstvima.

Kako je već spomenuto u ovom Završnom izvješću, kroz brojne su projekte podržane aktivnosti stručnog usavršavanja i jačanja vještina odgojno-obrazovnih djelatnika, no ni u tom pogledu ne postoji sustavan pristup kojim se može osigurati redovno usavršavanje odgojno-obrazovnih djelatnika. Pitanje edukacija posebno je bilo istaknuto kroz upitnike i fokus grupe vezano za temu pomoćnika u nastavi, pri čemu je istaknuto da edukacije osigurane kroz ESF intervencije nisu dosta da bi se posao pomoćnika u nastavi i stručnog komunikacijskog posrednika izvršavao dovoljno kvalitetno jer traju prekratko, a istovremeno ne postoji obrazovni program za ove poslove niti se isti trenutno smatraju zanimanjem. Rezultati upitnika provedenog među pomoćnicima u nastavi i stručnim komunikacijskim potrebama pokazuju značajnu disperziju odgovora vezano za edukacije koje su pohađali, iz čega je indikativno da je potrebna prilagodba obrazovnih programa za ove poslove.

Grafikon 24: Rezultati analize upitnika za pomoćnike u nastavi/ stručne komunikacijske posrednike vezano za tvrdnju: Kroz edukaciju sam stekao/la potrebne didaktičko-metodičke vještine za rad s učenicima s teškoćama u razvoju.

Broj zaprimljenih odgovora: 833, Standardna pogreška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 3%

Izvor: Analiza autora

Nalaz 36. U slučaju projekata putem kojih se pruža izravna podrška ciljanim skupinama, učinci će se možebitno realizirati za neke pojedince koji su bili obuhvaćeni projektima, no u većini je slučajeva potrebno nastaviti s ulaganjima da bi se postignuti rezultati održali na istoj razini ili unaprijedili.

U sklopu PO3 neke su ciljane skupine dobile izravnu potporu: studenti kroz projekte stipendiranja i stručne prakse, doktorandi kroz uključivanje u znanstveno-istraživačke projekte, učenici s teškoćama u razvoju kroz projekte osiguravanja podrške pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika, odrasli polaznici obrazovnih programa. Podrška koju su pojedinci iz prethodno navedenih skupina primili kroz EU sufinancirane projekte u sklopu PO3 možebitno će doprinijeti da studenti koji su primili stipendije završe studijske programe koje pohađaju i da se zaposle promatrano u dužem roku, da doktorandi slijedom stečenog iskustva kroz projekte steknu zvanje doktora te da im se otvore daljnje prilike za znanstveno-istraživački rad, da se odrasli polaznici nakon završetka obrazovnih programa zaposle u područjima za koja su se obrazovali, itd. Da bi se postignuće ovih učinaka zaista moglo utvrditi, potrebno će biti osigurati adekvatno praćenje i prikupljanje podataka o pojedincima koji su sudjelovali u projektima u dužem vremenskom razdoblju nakon završetka podržanih projekata.

Takvim se intervencijama, koje podrazumijevaju direktna ulaganja u ljudske resurse, ostvaruje potencijal za šire učinke na nacionalnoj razini u smislu unaprjeđenja dugoročne zapošljivosti radne snage, smanjenja stope nezaposlenosti, smanjenja rizika od siromaštva i socijalne isključenosti, povećanje stopa završnosti visokog obrazovanja. Valja uzeti u obzir da, premda se radi o intervencijama koje su po prirodi takve da ih je potrebno provoditi kontinuirano i nakon završetka ESF projekata, ESF sredstva doprinijela su bitnom iskoraku u pogledu socijalnih ulaganja u ljudske resurse te sadrže razvojnu komponentu. Ipak, da bi se prethodno spomenuti širi učinci mogli ostvarivati i održavati na duži rok, potrebno je u narednom razdoblju komplementirati direktne potpore ciljanim skupinama institucionalnim, infrastrukturnim i sustavnim ulaganjima.

6. STUDIJE SLUČAJA

6.1. Provedba HKO-a u okviru ESF-a

Hrvatski kvalifikacijski okvir uspostavljen je kao ključni reformski instrument kojim se uređuje sustav kvalifikacija uz razvoj obrazovnih i studijskih programa usklađenih sa i standardima kvalifikacija i, posredno, sa standardima zanimanja te s ciljem podizanja kvalitete obrazovne ponude i njenog usklađivanja s potrebama tržišta rada i cjeleživotnog učenja. Svrha HKO-a je reforma cijelokupne obrazovne vertikale odnosno ostvariti bolje povezivanje obrazovnog sektora s tržištem rada.

Da bi HKO bio funkcionalan na način da je omogućeno praćenje i vrednovanje kvalitete obrazovnih programa i ishoda učenja prema jedinstvenim standardima, u primjeni je Registar HKO-a u koji se unose dogovoreni standardi zanimanja (temeljeni na analizama sadašnjih i budućih potreba tržišta rada) i standardi kvalifikacija (povezani s odgovarajućim standardima zanimanja). Dogovoreni standardi, ulaskom u Registar HKO-a postaju nacionalni, općeprihvaćeni te javno dostupni standardi kvalifikacija s kojima se povezuju studijski i obrazovni programi, odnosno temeljem usvojenih standarda zanimanja i kvalifikacija razvijaju se studijski i obrazovni programi koji su s njima usklađeni.

Donošenjem Zakona o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru (NN 22/13, 41/16, 64/18, 47/20, 20/21) su definirani i glavni alati za osiguravanje i unapređenje kvalitete studijskih i obrazovnih programa te se stoga nameće potreba revizije njihovih struktura i ishoda učenja, kao i načina njihova izvođenja. Primjena HKO-a je, u sklopu Prioritetne osi 3 OPULJP-a, podržana sredstvima ESF-a kroz nekoliko poziva koji uključuju razvoj standarda kvalifikacija i zanimanja te razvoj novih ili unaprjeđenje postojećih obrazovnih i studijskih programa.

Studija slučaja ima za cilj produbiti razumijevanje šireg konteksta u kojem su se provodile operacije financirane iz OPULJP-a, koje su za cilj imale podržati primjenu Zakona o HKO-u, kako bi se generirale lekcije za buduće slične intervencije. U tom smislu jedinica analize nije bila pojedinačna ili čak skupina operacija usmjerenih na HKO, već kompletan reformski instrument, pri čemu je ESF financiranje promatrano kao integralan dio njegove primjene.

Istraživačko pitanje

U kojoj mjeri su projekti financirani iz ESF-a doprinijeli učinkovitoj primjeni Zakona o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru?

U svrhu odgovora na istraživačko pitanje provedena je dubinska analiza prikupljene dokumentacije, održana su dva grupna intervjuja sa stručnjacima za obrazovnu politiku koji djeluju izvan sustava javne i državne uprave te osam dubinskih, polustrukturiranih intervjuja s relevantnim dionicima zaduženima za pitanja HKO-a kako slijedi:

- ▶ Stručnjaci iz Ministarstva znanosti i obrazovanja (u dalnjem tekstu: MZO) (2 sudionika),
- ▶ Stručnjaci iz Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (u dalnjem tekstu: MROSP) (2 sudionika),
- ▶ Stručnjak iz Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (u dalnjem tekstu: HZZ),

- ▶ Stručnjak iz Agencije za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih (u dalnjem tekstu: ASOO),
- ▶ Predstavnici Hrvatske udruge poslodavaca (u dalnjem tekstu: HUP) i Hrvatske gospodarske komore (u dalnjem tekstu: HGK) (2 sudionika),
- ▶ Predstavnik Hrvatske obrtničke komore (u dalnjem tekstu: HOK).

6.1.1. Analiza studije slučaja

Nasuprot prilično raširenom narativu kako je oko koncepta te načina uvođenja HKO-a u Hrvatskoj postojao široki društveni konsenzus, **rezultati analize provedeni za potrebe ove studije slučaja ukazuju na suprotno**. Sugovornici iz MROSP-a konsenzus opisuju kao „neiskren“ te „površinski“, dok sugovornik iz ASOO-a ističe sumnjičavost spram niza ambicioznih ciljeva HKO-a koji se odnose na povezivanje obrazovanja i tržišta rada, osiguranje kvalitete obrazovnih programa te konačno, uređivanje Nacionalne klasifikacije zanimanja, ocjenjujući kako je njegov realističan doseg osiguravanje usporedivosti kvalifikacija. Dio obrazovnih stručnjaka uključenih u donošenje Zakona o HKO-u upozoravaju kako su neki od elemenata koji se pokazuju posebice kontroverznim u procesu primjene (primjerice: struktura te dijapazon rada sektorskih vijeća, zahtjevnost izrade standarda zanimanja, elementi standarda kvalifikacija koje je nužno uključiti u zakonski tekst) bili osnova značajnih polarizacija te kompromisa među kreatorima originalnog zakonskog teksta. Pritom je posebno važno istaknuti kako se čini da niti u MROSP-u, niti u MZO-u ne postoji cijelovito institucionalno pamćenje vezano uz ovu problematiku. To ukazuje da postoji prostor za unaprjeđenje mehanizama unutar organizacijskog transfera znanja, što je ključno da bi se izbjegla (ili makar minimizirala) ranija razmimoilaženja po pitanju pojedinih prijedloga. Također, pregled ranije odbačenih prijedloga može predstavljati koristan repozitorij budućih rješenja temeljem iskustva provedbe te, idealno, provedene evaluacije.

U nastavku je prikazana analiza pretpostavki od kojih se polazi u provedbi ove studije slučaja.

PRETPOSTAVKA 1: Uspješna primjena potpornih projekata/operacija usmjerenih primjeni HKO-a bila je osjetno otežana određenim manjkavostima zakonskog rješenja

Analizom se predmetna pretpostavka pokazala **djelomično utemeljenom**. Naime, prema informacijama s provedenih intervjuja, relevantnost ESF operacija usmjerenih razvoju HKO-a uglavnom ocjenjuju pozitivno po svim bitnim osnovama: i) logika intervencije; ii) visine potpora; iii) usklađenost s potrebama ciljanih skupina te korisnika. Slijedom navedenog, utjecaj ESF operacija na razvoj HKO-a se ocjenjuje presudnim, kako u vidu osvještavanja javnosti, jačanja institucionalnih kapaciteta i partnerstava te započinjanja nekih krupnih promjena na razini obrazovne politike poput, uvođenja vanjskih mehanizama osiguranja kvalitete u području obrazovanja odraslih.

Općenito govoreći, **širok je konsenzus među sugovoricima kako su formalna postignuća u smislu broja upisanih standarda zanimanja i kvalifikacija nezadovoljavajuća**: u trenutku provedbe intervjuja sa sugovornikom iz HZZ-a u Registar HKO-a su upisana 132 standarda zanimanja, tek 12 standarda kvalifikacija, dok nije prihvaćen niti jedan novi obrazovni program temeljen na standardima kvalifikacija⁷⁷. Ipak, **niz sugovornika upozorava kako se**

⁷⁷ <https://hko.srce.hr/registar/>

postignuća HKO-a ne mogu promatrati isključivo u vidu formalnog upisa standarda, već relevantnih promjena koje je taj reformski instrument pokrenuo.

Nadalje, mehanizmi provedbe ESF projekata su u najvećoj mogućoj mjeri **zaobišli prepreke koje im je institucionalni okvir postavlja**. Konkretno, zatoj u procesima odobravanja standarda zanimanja i kvalifikacija prevladan je tako da upisi u Registar nisu navođeni kao pokazatelji uspješnosti pripadajućih ESF operacija (točnije, kao dodatni pokazatelj je u dijelu poziva uključen pokazatelj koji se odnosi na pokrenute zahtjeve za upisom u Registar HKO-a). Navedeno je nedvojbeno najznačajnija provedbena prilagodba poteškoćama u primjeni zakonskog okvira, koje većina sugovornika uglavnom nije svjesna. Temeljem iskaza sugovornika iz MROSP-a čini se da prema informacijama dostupnim u sklopu ove analize, utvrđeno je kako Europska komisija počinje snažnije promišljati uvjetovanje formalne primjene HKO-a kao preduvjeta za financiranje pripadajućih sredstava ESF-a⁷⁸.. To posebice ne čudi s obzirom da recentna analiza ukazuje kako za razvoj HKO-a u razdoblju od 2013. do 2019. godine na operacije povezane s HKO-om otpada oko 7%⁷⁹ svih ugovorenih sredstva iz ESF-a u području obrazovanja⁸⁰, a isti je bio financiran i sredstvima pripremnih i prepristupnih fondova. s obzirom da je za razvoj HKO-a u okviru PO3 izdvojeno 7% sredstva, a isti je bio financiran i sredstvima pripremnih i prepristupnih fondova.

PREPOSTAVKA 2: Mehanizmi izvještavanja o provedbi OPULJP-a u ovom slučaju nisu učinkovito informirali razinu stvaratelja politika, odnosno nisu osigurali pravovremenu i odgovarajuću izmjenu zakonskog rješenja koje je ujedno i prepostavka uspješne provedbe potpornih projekata/operacija

Analizom se predmetna prepostavka pokazala **tek djelomično utemeljenom**. Konkretnije, odvajanje provedbe ESF intervencija od pokazatelja uspješnosti formalne primjene HKO-a je smanjila pritisak na zainteresirane dionike (te omogućila provedbu ESF projekata), ali i na donositelje političkih odluka da uklone poteškoće u samoj provedbi, pri čemu se takav ishod ocjenjuje neželjenim, naročito s aspekta evaluacijskog kriterija učinka. Reforme i njihovi potporni mehanizmi financirani iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova bi u budućnosti trebali biti komplementarniji u što većoj mjeri. Prema informacijama iz provedenih intervjeta, reakciju sustava na poteškoće u primjeni, što svakako obuhvaća i izvještavanje prema razini donositelja odluka, većina sugovornika ocjenjuje neučinkovitim.

PREPOSTAVKA 3: Novo zakonsko rješenje (Izmjene i dopune Zakona o Hrvatskom kvalifikacijskom okviru NN 20/21) u dijelu koji se tiče uloge sektorskih vijeća će izvjesno olakšati provedbu apsorpcije sredstava OPULJP-a povezanih s provedbom HKO-a, no predstavlja značajnu izmjenu originalno koncipirane reforme

⁷⁸ Konkretno, ovi sugovornici navode kako je u tekućem procesu programiranja od strane Europske komisije postavljen zahtjev da svi programi obrazovanja odraslih koji će biti financirani iz ESF sredstava u nadolazećoj finansijskoj perspektivi budu "izrađeni temeljem HKO metodologije".

⁷⁹ Ovaj izračun uključuje i sredstva "mini ESF-a" koja su Hrvatskoj postala dostupna nakon pristupanja, <http://www.kvalifikacije.hr/hr/projekti/o-projektima>

⁸⁰ Buković, N. i Matković, T. (2022). Unstoppable force meeting an immovable object: Impact of Europeanisation on the Croatian skill formation regime, u: Markowitsch, J., Pavlin, S., Tütlys, V. i Winterton, J. (ur.), Skill formation in Central and Eastern Europe. Peter Lang. (u pripremi)

Istraživačka pretpostavka je **uglavnom potvrđena** nalazima ove analize. Zakonske izmjene iz veljače 2021. u kombinaciji s planiranim podzakonskim aktima⁸¹ predstavljaju **značajnu promjenu postojećeg koncepta u smislu njegove centralizacije u vidu jačanja utjecaja tijela vlasti**. Ovo se u prvom redu odnosi na slabljanje utjecaja sektorskih vijeća koja su originalno trebala predstavljati ključan mehanizam utjecaja za udruženja poslodavaca, komore, sindikate te obrazovne praktičare. Iako postoji mogućnost da se njihovi predstavnici uključe u rad posebnih povjerenstava koja prema novom zakonskom rješenju vrednuju prijedloge standarda zanimanja, odnosno kvalifikacija; njihovo sudjelovanje više nije zakonsko pravo, već pitanje diskrecijske ocjene javnih tijela koja odlučuju o njihovu sastavu (MROSP u slučaju standarda kvalifikacija te ASOO, AZVO ili AZOO ovisno o predloženom standardu kvalifikacija). Dodatno, prema informacijama iz provedenih intervjuja, analiza ukazuje kako postoje brojna otvorena pitanja vezana uz novi koncept u vidu buduće (funkcionalne) uloge sektorskih vijeća, unošenja „predbilježbi“ u registar HKO-a, načina rada internih povjerenstava koja će vrednovati buduće prijedloge standarda zanimanja i kvalifikacija, unaprjeđenja uloge Nacionalnog vijeća za razvoj ljudskog potencijala i sličnog. **Navedeno ne znači da novo zakonsko rješenje neće imati pozitivne učinke**, ali potrebno je imati na umu kako su trenutno učinci teško predvidivi s obzirom da se radi o relativno opsežnim intervencijama. Dodatno, ovakav ishod je sporan iz vizure sustava ako se uzme u obzir da stručnjaci koji prate provedbu HKO-a u MZO-u, odnosno predlagači Zakona o HKO-u, upozoravaju na potrebu da je izmjeni pojedinih elemenata (primjerice ulozi sektorskih vijeća) trebala prethoditi sustavna evaluacija.

6.1.2. *Zaključak: naučene lekcije i preporuke*

EU financiranje mora služiti kao potpora reformama te se provedba operacija financiranih iz ESF-a mora promatrati kao integralni dio same reforme. **Institucionalne odnose je potrebno uređiti na način da ESF financiranje predstavlja poticaj provedbi reformi, bez da se razdvajaju ciljevi istih**. U tim okolnostima pristup EU sredstvima bez vidljivog doprinosa jasno postavljenim ciljevima reformi može destimulirati njihov uspjeh, odnosno doprinijeti supstituciji ciljeva u kojima povlačenje sredstava postaje važnije od predviđenih reformskih promjena. U tom slučaju, operacije mogu rezultirati neželjenim indirektnim učincima. Slijedom navedenog, može se **zaključiti da su ESF operacije usmjerene na HKO pozitivno utjecale na razvoj obrazovne politike u Hrvatskoj iako nisu postigle svoju primarnu svrhu, odnosno cjeloviti upis razvijenih standarda zanimanja i kvalifikacija u registar, odnosno razvoj obrazovnih programa temeljem istih**.

U takvim okolnostima potrebno je povećati razinu *policy* dijaloga u Hrvatskoj. Alternativni prijedlozi iz faze formulacije koji nisu prihvaćeni trebaju biti na umu kreatorima politika te potencijalno mogu poslužiti kao alternativni scenariji u fazi ponovnog razmatranja promjena politika. Potrebno je ulagati u jačanje kapaciteta deliberativnih institucija poput sektorskih vijeća te Nacionalnog vijeća za razvoj ljudskih potencijala, **prvenstveno u dijelu da se zaključci njihovih rasprava kvalitetno ugrađuju u daljnji razvoj reformskog instrumenta**. Također, od velike pomoći može biti i **jačanje evaluacijske kulture**, a naročito primjena *ad-hoc* tematskih evaluacija koje su u sklopu ove finansijske perspektive izrazito slabo

⁸¹ U ovom dijelu se evaluatori nisu imali mogućnosti osloniti na konkretne tekstove podzakonskih akata, već samo iskaze sugovornika iz redova MROSP-a vezano uz njihov očekivani sadržaj.

korištene. Od posebnog interesa takve evaluacije u narednom razdoblju može biti nova uloga sektorskih vijeća te njihov primarno „savjetodavni“ utjecaj na razvoj HKO-a, kao i učinci novog pristupa vrednovanju prijedloga standarda zanimanja te kvalifikacija. Ovdje će biti posebno zanimljivo razmatrati kvalitetu završnih produkata, odnosno obrazovnih programa koji su izrađeni na temelju upisanih standarda zanimanja i kvalifikacija. Tu je važno dobro zahvatiti potencijalno vrlo različite perspektive svih ključnih dionika: državnih tijela (uključujući agencije u obrazovanju), obrazovnih ustanova (različitih razina i profila), udruga poslodavaca (dobrovoljnih te komorskih), kao i sindikate (onih koji predstavljaju zaposlene u obrazovanju te onih koji predstavljaju zaposlene u privatnom sektoru/industriji). U slučaju da bude dobro provedena, takva evaluacija može stvoriti kvalitetnu analitičku osnovu za izmjene koje adresiraju ključne provedbene izazove na način koji u najmanjoj mogućoj mjeri remeti dosad uspostavljene strukture i kapacitete te vodi računa o tome da je provedba ESF operacija doista u službi ciljeva reforme.

6.2. Primjena ITU mehanizma u sklopu PO3

U programskim dokumentima⁸² za finansijsko razdoblje 2014. - 2020. definirano je da će Republika Hrvatska mјere održivog urbanog razvoja provoditi putem mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja u okviru dva operativna programa - Operativnog programa Konkurentnost i kohezija (u dalnjem tekstu: OPKK) i OPULJP-a, iz tri različita europska fonda - Europskog fonda za regionalni razvoj (u dalnjem tekstu: EFRR), Kohezijskog fonda (u dalnjem tekstu: KF) i Europskog socijalnog fonda.

Temeljem provedenog javnog poziva Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (MRRFEU) za provedbu ITU mehanizma u Republici Hrvatskoj, 5. listopada 2016. godine donesena je Odluka o odabiru područja za provedbu mehanizma integriranih teritorijalnih ulaganja. Temeljem navedene Odluke odabrano je sedam najvećih urbanih središta s najvišom koncentracijom stanovništva i kapacitetima za provedbu projekata. Radi se o četiri urbane aglomeracije s više od 100.000 stanovnika u središnjim naseljima: Zagreb, Osijek, Rijeka i Split te tri urbana područja s više od 50.000 stanovnika u središnjim naseljima: Zadar, Slavonski Brod i Pula. Pri tome gradovi središta urbanih aglomeracija/područja nisu ograničeni na svoje administrativne granice, već uključuju i susjedne jedinice lokalne samouprave (JLS) ili njihove dijelove koji zajedno stvaraju prostorno-funkcionalnu cjelinu - urbanu aglomeraciju, odnosno urbano područje.

Kao preduvjet i podlogu za korištenje sredstava iz ITU mehanizma, svaka urbana aglomeracija/područje je izradila strategiju razvoja urbane aglomeracije/ područja kojom se za svaku aglomeraciju/područje utvrđuju ciljevi i mјere razvoja s ciljem jačanja uloge gradova kao pokretača gospodarskog razvoja.

Teritorijalne strategije imaju važnu ulogu u identificiranju razvojnih potreba i potencijala pojedinih urbanih aglomeracija/područja. Ciljevi i mјere definirane u teritorijalnim strategijama osnova su za ulaganja iz Europskih strukturnih i investicijskih fondova, a oslanjaju se na specifične ciljeve iz OPULJP-a i OPKK-a čime se teži ostvariti

⁸² Sporazum o partnerstvu između Republike Hrvatske, i Europske Komisije za korištenje EU strukturnih i investicijskih fondova za rast i radna mjesta u razdoblju 2014.-2020.; OPKK i OPLJUP

komplementarnost između različitih europskih fondova i nacionalnih operativnih programa. Svrha ITU mehanizma i teritorijalnih strategija ITUpodručja, kao alata za njegovu primjenu, jest da lokalni dionici (prvenstveno JLS-ovi) aktiviraju svoj razvojni potencijal, sami upravljaju razvojnim procesima te rješavaju višestruke izazove s kojima se na lokalnoj razini susreću. Pri tome je ITU mehanizam osmišljen tako da je lokalnim dionicima potrebno osigurati adekvatnu podršku kreatora politika s nacionalne razine, dok bi se ITU gradovima omogućio širi opseg odgovornosti vezanih uz stvarnu provedbu teritorijalnih strategija, odnosno kako bi se uspostavili procesi za dodjelu ovlasti tijelima gradskih vlasti.

Ukupno je u Republici Hrvatskoj na raspolaganju 345.351.269,00 EUR za provedbu ITU mehanizma u programskom razdoblju 2014. - 2020., od čega 42.000.000,00 EUR iz OPULJP-a, odnosno 5.000.000 EUR za Prioritetnu os 3 „Obrazovanje i cjeloživotno učenje“ (PO3).

Sredstva su namijenjena provedbi projekata u 11 odabranih područja iz OPULJP-a i OPKK-a, u sklopu kojih se nalaze i dva područja PO3:

- ▶ Unaprjeđenje sustava obrazovanja za odrasle (SC 10.iii.3 OPULJP),
- ▶ Modernizacija ponude strukovnog obrazovanja (SC 10.iv.1 OPULJP).

Dosadašnja analiza u sklopu vrednovanja učinka PO3 pokazala je da do cut-off datuma vrednovanja (30.6.2020.) nisu pokrenuti postupci dodjele kroz ITU mehanizam koji adresiraju prethodno navedena dva područja, odnosno do cut-off datuma ITU mehanizam nije bio korišten kao opcija sufinanciranja projekata u sedam ITU gradova premda je isto predviđeno strategijama razvoja urbanih aglomeracija, odnosno urbanih područja.

Istraživačko pitanje

Zbog čega ITU mehanizam nije bio korišten za provedbu ulaganja u unaprjeđenje sustava obrazovanja za odrasle i modernizaciju ponude strukovnog obrazovanja u skladu s planom te kakav to utjecaj ima na ukupan rezultat u tim područjima?

U okviru predmetne studije slučaja, dubinskom analizom prikupljene dokumentacije i provedenih intervjuja s djelatnicima MROSP-a uključenih/nadležnih za provedbu ITU mehanizma, intervjuja s predstavnikom Udruge gradova RH te fokus grupe s predstvincima ITU gradova, dat će se odgovor na istraživačko pitanje. Kako bi se ovaj slučaj stavio u širu komparativnu perspektivu koja može biti iznimno korisna za razvoj preporuka za unaprjeđenje, provedeno je i mapiranje europskih praksi primjene ITU mehanizma u drugim članicama EU.

6.2.1. Analiza studije slučaja

U ovom poglavlju je prikazana analiza prepostavki od kojih se polazi u provedbi ove studije slučaja, mjera poduzetih na razini PO3 u područjima unaprjeđenja sustava obrazovanja odraslih i modernizacije ponude strukovnog obrazovanja kao i pregleda europskih praksi u primjeni ITU mehanizma, temeljem kojih će se dati odgovor na istraživačko pitanje.

PREPOSTAVKA 1: Naišlo se na poteškoće u definiranju korisnika sredstava, odnosno mogućih prijavitelja (obuhvat pojedinog urbanog područja/ aglomeracije)

Ova istraživačka pretpostavka je potvrđena rezultatima analize. Temeljem intervjuja s djelatnicima MROSP-a uključenih/nadležnih za provedbu ITU mehanizma utvrđeno je da postoje brojna otvorena pitanja oko samog načina dodjele sredstava te obuhvata poziva: za opravdanost izravne dodjele sredstava gradovima središtima urbanih područja, temeljem dostupnih zakonskih/podzakonskih akata koji su usko vezani uz nadležnost korisnika, bilo je potrebno ustanoviti kako je, na razini RH, moguće identificirati samo jednog unaprijed određenog prijavitelja za provedbu izravne dodjele sredstava, čime se dokazuje ekskluzivitet za provedbu operacije, što u ovom slučaju nije bilo moguće nedvojbeno utvrditi. Izravna dodjela za određeni grad bi značila da on treba pokrivati potrebe čitave urbane aglomeracije/područja te bi u partnerstvo trebalo uključiti sve jedinice lokalne samouprave koje spadaju pod pojedinu urbanu aglomeraciju odnosno područje. Nadalje, u slučaju planiranog otvorenog poziva „Podizanje kvalitete ponude strukovnog obrazovanja i usklađivanje s potrebama tržišta rada na području 7 odabranih urbanih aglomeracija“ u okviru SC (10.iv.1), postavlja se i pitanje prihvatljivosti prijavitelja. Naime, premda su OPULJP-om kao prihvatljivi prijavitelji u sklopu SC 10.iv.1 predviđene i škole za strukovno obrazovanje i osposobljavanje i jedinice lokalne i regionalne samouprave, prema informacijama iz intervjuja provedenog s djelatnicima MROSP-a uključenih/ nadležnih za provedbu ITU mehanizma, problem predstavlja činjenica da županije kao osnivači škola za strukovno obrazovanje i osposobljavanje, nisu članice urbanih područja Zbog svega navedenog proces provedbe ITU mehanizma u fazi njegove pripreme nije bio dobro postavljen, a za rješavanje ovog problema nije bilo definirane procedure.

Isto je potvrđeno kroz fokus grupu održanu s predstvincima ITU gradova, koji navode kako prilikom programiranja OPULJP-a, konkretno za unaprjeđenje sustava obrazovanja za odrasle i modernizaciju ponude strukovnog obrazovanja, u obzir nije uzeta nadležnost ITU gradova odnosno JLS-ova, obuhvat pojedinog urbanog područja/aglomeracije pri definiranju korisnika sredstava/ mogućih prijavitelja te kako nije ostvarena adekvatna komunikacija između ITU gradova i UT-a vezano za pripremu i pokretanje postupaka dodjele bespovratnih sredstava. Gradovi navode da su početkom programskog razdoblja pripremali i dostavili svoje liste potreba za ulaganjima i da su organizirani radni sastanci s predstvincima Koordinacijskog tijela i UT-a, no vezano za opseg i modalitet dodjele nije se postigao dogovor. I iz intervjuja s djelatnicima MROSP-a uključenih/nadležnih za provedbu ITU mehanizma i iz fokus grupe s ITU gradovima vidljivo je da su tijekom programskog razdoblja, postojale poteškoće u odabiru modaliteta poziva obzirom je temeljem dostavljenih intervencijskih lista od strane urbanih aglomeracija/ područja, a radi nedovoljnog poznavanja mogućnosti financiranja u okviru OPULJP-a, utvrđena potreba revidiranja istih te je u tom smislu nekoliko puta mijenjan pristup, no u konačnici do cut-off datuma vrednovanja niti jedan poziv nije bio objavljen u okviru ITU mehanizma za PO3. Gradovi navode kako je u njihovoj nadležnosti većinom predškolsko i osnovnoškolsko obrazovanje, dok je češće slučaj da je županija osnivač odgojno-obrazovne ustanove za strukovno obrazovanje. Navedeno nije slučaj jedino za Grad Zagreb koji ima administrativno - pravnu funkciju županije zbog čega je strukovno obrazovanje u području njihove nadležnosti.

S obzirom da je u fazi programiranja OPULJP-a i planiranja ITU mehanizma u Republici Hrvatskoj bilo poznato da strukovno obrazovanje nije u nadležnosti ITU gradova, odnosno JLS-ova, a da je jedan od specifičnih ciljeva OPULJP-a predviđenih kroz ITU mehanizam bio

planiran za modernizaciju ponude strukovnog obrazovanja, od početka samog planiranja je postojao problem koji se sada teško rješava u fazi provedbe. Premda su se za ovaj problem tijekom programskog razdoblja nastojala osmisliti rješenja, do cut-off datuma vrednovanja niti jedno rješenje nije bilo usuglašeno i finalno odabранo da bi se temeljem njega pokrenuli postupci dodjele bespovratnih sredstava, odnosno do cut-off datuma nije bilo objavljenih poziva.

PRETPOSTAVKA 2: Tijekom programiranja nisu u potpunosti bili razrađeni primjena, apsorpcijski i institucionalni kapaciteti ITU mehanizma u područjima unaprjeđenja sustava obrazovanja za odrasle i modernizacije ponude strukovnog obrazovanja, koji bi olakšali postupak provedbe

Ova istraživačka pretpostavka je potvrđena rezultatima analize. Naime, prilikom procesa provedbe ITU mehanizma, prema informacija dobivenima iz fokus grupe s ITU gradovima, ali i iz intervjuja s djelatnicima MROSP-a uključenih/nadležnih za provedbu ITU mehanizma, vidljivo je da se navedene strane slažu kako integracija sredstava iz različitih europskih fondova i operativnih programa nije bila uspješna, pri čemu u provedbi nije bilo jasno na koje infrastrukturne projekte (financirane kroz OPKK) bi se projekti strukovnog obrazovanja i obrazovanja odraslih (financirani kroz OPULJP) mogli nadovezati putem ITU mehanizma. Također, uočene su različite prakse u pogledu suradnje ITU gradova i UT-ova (MRRFEU-a za OPKK i MROSP-a za OPULJP) u dijelu programiranja i planiranja poziva, pri čemu ITU gradovi putem fokus grupe navode kako u slučaju OPULJP-a nisu bili dovoljno uključeni u planiranje operacija i poziva, dok je za OPKK postojao participativni pristup i aktivna suradnja. Temeljem intervjuja utvrđeno je da je i Udruga gradova stava da tijekom programiranja nije bilo prostora za konstruktivne prijedloge, iako su formalno kao institucija bili uključeni u taj proces. Djelatnici MROSP-a uključeni/nadležni za provedbu ITU mehanizma tijekom intervjuja su naveli da je ključnu ulogu u odabiru specifičnih ciljeva u sklopu ITU mehanizma imao MZO u ulozi PT-a 1 te MRRFEU u ulozi Koordinacijskog tijela.

U pogledu apsorpcijskog kapaciteta, prema informacijama dobivenim s fokus grupe s ITU gradovima te kroz intervju s predstnikom Udruge gradova, ITU gradovi su u procesu programiranja operativnih programa pripremali liste projekata za sve specifične ciljeve, one financirane iz OPKK i one iz OPULJP-a. Međutim, kod OPULJP-a je dolazilo do poteškoća u trenutku odabira modaliteta poziva te ITU gradovi smatraju kako njihovi komentari i prijedlozi nisu bili dovoljno uvažavani premda su oni odradili snimanje potreba. Ovdje također postoji različito iskustvo u odnosu na OPKK s obzirom da je, prema mišljenju ITU gradova, prilikom pripreme poziva za specifične ciljeve u okviru OPKK s UT-om postojala aktivnija suradnja. Također, informacija o poteškoćama pri odabiru modaliteta poziva i poteškoćama vezano za pitanje prihvatljivosti prijavitelja dobivena je i tijekom intervjuja s djelatnicima MROSP-a uključenih/nadležnih za provedbu ITU mehanizma, koji navode da su se razmatrale i izravne dodjele i otvoreni i ograničeni pozivi (po uzoru na PO2), no u konačnici za modalitet izravne dodjele nije pronađeno uporište temeljem kojeg bi bilo moguće predmetnu provesti zbog toga što je za navedeni modalitet poziva potrebno ostvariti naprijed navedene preuvjetete. Poteškoće u odabiru samog modaliteta objave poziva prouzročile su značajno odgađanje pokretanja postupaka dodjele bespovratnih sredstava.

U pogledu institucionalnog kapaciteta za provedbu ITU mehanizma, važno je napomenuti kako u sklopu OPKK, ITU gradovi imaju delegirane određene funkcije Posredničkog tijela razine 1 (ITU PT) dok se u sklopu OPULJP-a to u konačnici nije ostvarilo. ITU gradovi ovo ujedno smatraju jednim od mogućih ključnih razloga u različitom pristupu pripremi i provedbi ITU mehanizma kao i u suradnji s UT-ovima.

Iako se iz svih prikupljenih iskaza s provedenih intervjuja i fokus grupe može ustvrditi kako prilike za aktivniju suradnju i intenzivniju komunikaciju između MROSP-a i ITU gradova do sada nisu bile u potpunosti iskoristene, iskazana je zajednička želja na razini sugovornika iz redova kako MROSP-a i ITU gradova da se iznađe rješenje za korištenje ITU mehanizma kroz ESF.

Iz svega navedenog proizlazi kako tijekom programiranja nisu u potpunosti bili razrađeni primjena, apsorpcijski i institucionalni kapaciteti ITU mehanizma u područjima unaprjeđenja sustava obrazovanja za odrasle i modernizacije ponude strukovnog obrazovanja, koji bi olakšali postupak provedbe.

PREPOSTAVKA 3: ITU gradovi više su bili zainteresirani za provedbu infrastrukturnih projekata kroz ITU mehanizam te su se posvetili toj vrsti ulaganja, prepustivši pojedinim obrazovnim ustanovama da samostalno razvijaju svoje projekte i koriste sredstva dostupna iz drugih izvora ili kroz pozive koji su u promatranim područjima bili objavljivani kroz OPULJP

Ova istraživačka pretpostavka je djelomično potvrđena rezultatima analize. Temeljem intervjuja s djelatnicima MROSP-a uključenih/nadležnih za provedbu ITU mehanizma prikupljene su informacije o ključnim poteškoćama u provedbi ITU mehanizma u području obrazovanja te u provedbi samih poziva na dostavu projektnih prijedloga. Temeljem broja sklopljenih ugovora i sektora za koje su sklopljeni ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava te intervjuja s ITU gradovima, zamjećeno je da su gradovi imali više prilika za provedbu aktivnosti koje su podržane kroz OPKK, te su kroz taj kanal omogućena financiranja većih infrastrukturnih zahvata (primjerice u prometu, energetici).

Međutim, prema informacijama dobivenima iz fokus grupe s ITU gradovima, utvrđeno je kako je uloga gradova u pripremi i provedbi operacija financiranih iz OPKK bila značajno drugačija u odnosu na njihovu ulogu u okviru OPULJP-a s obzirom da je UT u okviru OPKK-a više uključivao gradove u pripremu, provedbu i dizajn operacija zbog čega su se potrebe mogle adekvatno adresirati redovitom objavom poziva za dodjelu sredstava. I ITU gradovi i djelatnici MROSP-a uključeni/nadležni za provedbu ITU mehanizma naveli su tijekom fokus grupe i intervjuja da je postojala određena razina komunikacije oko pripreme i pokretanja poziva, no ITU gradovi istu ne smatraju jednako intezivnom i uključivom kao u sklučaju OPKK-a. Sami djelatnici MROSP-a uključeni/nadležni za provedbu ITU mehanizma navode kako je tek nakon razmjene informacija s ITU gradovima u fazi provedbe OPULJP-a ustanovljeno da postoje prepreke u kontekstu primjene uvjeta prihvatljivosti prijavitelja, a koja prethodno nije bila razmatrana i uočena.

Iako je postavljena pretpostavka da su gradovi više bili zainteresirani za provedbu infrastrukturnih projekata kroz ITU mehanizam, analizom informacija prikupljenih putem

intervjua i fokus grupe utvrđeno je da je provedba projekata kroz OPKK rezultat aktivne suradnje ITU gradova s UT-om te participativne uloge koju su ITU gradovi imali u okviru OPKK, ali i uspješnog i pravovremenog rješavanja praktičnih pitanja dodjele sredstava, a ne isključivog interesa ITU gradova za ovakvom vrstom ulaganja. Također, kako je već ranije spomenuto, jednu od otegotnih okolnosti u provedbi operacije ITU mehanizma u okviru PO3 OPULJP-a za SC10iv.1 predstavljalo je i pitanje nadležnosti pri definiranju korisnika sredstava/ mogućih prijavitelja u domeni strukovnog obrazovanja.

Iako su gradovi iskazali interes i potrebe za provedbu projekata u području obrazovanja i cjeloživotnog učenja kao i želju da budu više involvirani u programiranje, a posebice u planiranje poziva i provedbu ITU mehanizma u okviru ESF-a, temeljem fokus grupe vidljivo je da smatraju kako konkretne potrebe u navedenim područjima nisu adekvatno adresirane u procesu pripreme operacija i poziva u okviru PO3, no kako su oni bili spremni prilagoditi se i iskoristiti predviđena sredstva ESF-a.

6.2.1.1. Pregled europskih praksi u primjeni ITU mehanizma

Najmanje 5% resursa EFRR-a dodijeljenih svakoj zemlji članici treba investirati u provedbu integriranih strategija za održiv urbani razvitak⁸³. Na raspolaganju je nekoliko mogućnosti financiranja tih strategija:

- ▶ Korištenjem novog alata Integrirano teritorijalno ulaganje (ITU mehanizam),
- ▶ Pomoću specifičnog/namjenskog operativnog programa,
- ▶ Putem specifične prioritetne osi operativnih programa,
- ▶ Pomoću lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice (CLLD).

Integrirana teritorijalna ulaganja predstavljaju novu metodu objedinjavanja fondova iz nekoliko prioritetnih osi jednog ili više operativnih programa za višerazinske i međusektorske intervencije. ITU može biti idealan instrument za pružanje podrške integriranim intervencijama u urbanim područjima jer pruža mogućnost kombiniranja financiranja povezanog s različitim tematskim ciljevima, uključujući financiranje iz prioritetnih osi i operativnih programa koje podržavaju EFRR, ESF i KF (npr. ITU u Limburgu, Nizozemskoj, kombinira financiranje iz operativnih programa flamanskog EFRR-a i ESF-a).

Nadalje, integralni održivi urbani razvitak može biti izdvojen i kao zasebna **prioritetna os operativnih programa** ili kao **namjenski operativni program** (kao u operativni program EFRR-a u Stockholm).

Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice (CLLD) alat je za promicanje provedbe strategija lokalnog razvoja od najniže prema najvišoj razini koje pripremaju i provode lokalne akcijske grupe, uključujući predstavnike svih sektora od lokalnog interesa. CLLD omogućuje zajednicama da putem aktivnosti izgradnje kapaciteta na temelju potreba, umrežavanja i poticanja inovacija koje su već na razini mjesnih zajednica potpuno iskoriste svoj potencijal.

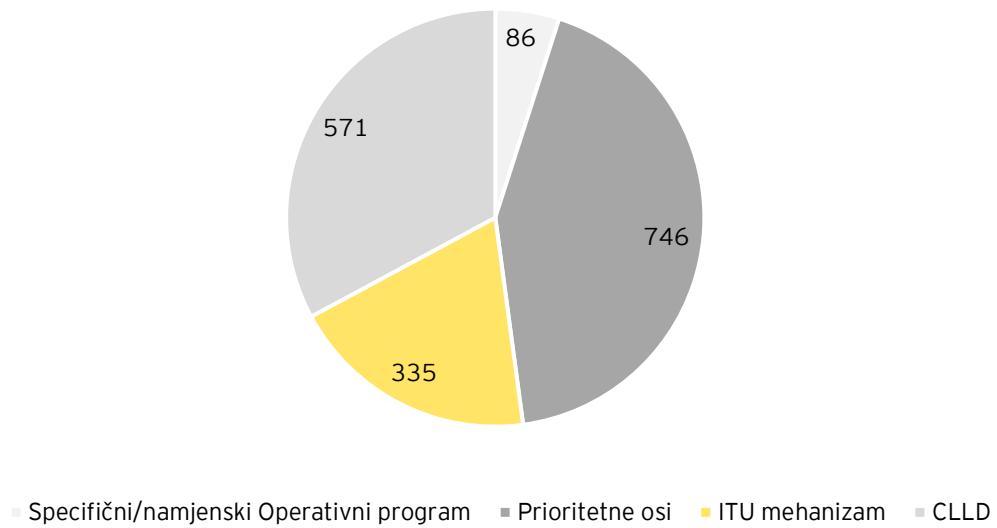
Opcije korištenja teritorijalnih instrumenata različito su implementirane u državama članicama. Prema Nadzornoj ploči teritorijalnih i urbanih strategija (*STRAT-Board: Territorial*

⁸³ Prema čl. 7. st. 4. Uredbe (EU) br. 1301/2013 o Europskom fondu za regionalni razvoj i o posebnim odredbama o cilju „Ulaganje za rast i radna mjesta“ te stavljaju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1080/2006

and Urban Strategies Dashboard⁸⁴⁾ značajna većina strategija implementira Integralni održivi urbani razvitak kroz prioritetne osi OP-ova (čak 746 strategija), zatim 571 strategija putem lokalnog razvoja pod vodstvom zajednice (CLLD), 335 putem ITU mehanizma i 86 strategija kroz specifične/namjenske OP-ove⁸⁵.

Grafikon 25: Raspodjela mehanizama implementacija strategija za održiv urbani razvitak

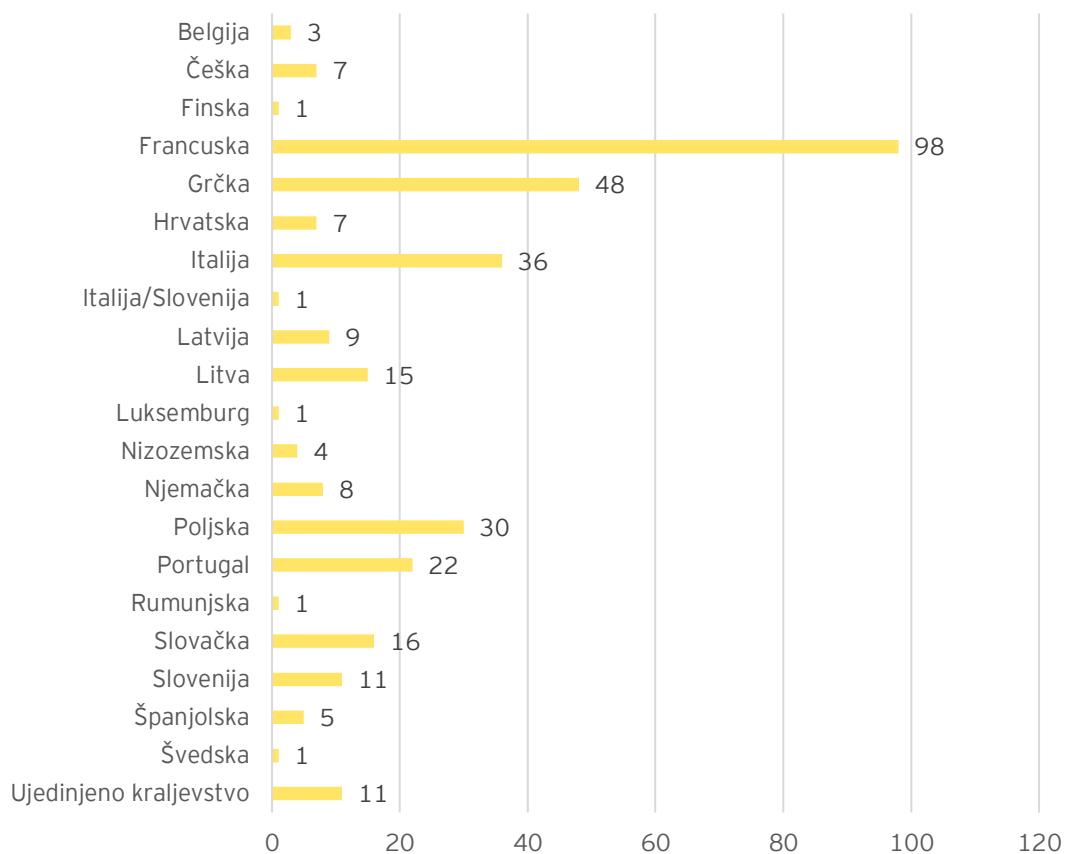
Izvor: STRAT-Board: Territorial and Urban Strategies Dashboard

ITU mehanizam implementira 21 država članica, od kojih je ITU mehanizam isključivi mehanizam implementacije strategija za održiv urbani razvitak u šest država članica (Finska, Grčka, Hrvatska, Latvija, Luksemburg i Slovačka), dok preostalih 15 država članica koristi i druge mogućnosti financiranja ovih strategija.

⁸⁴ Dostupno na: <https://urban.jrc.ec.europa.eu/strat-board/>

⁸⁵ Za 8 strategija nema podataka o mehanizmu implementacije.

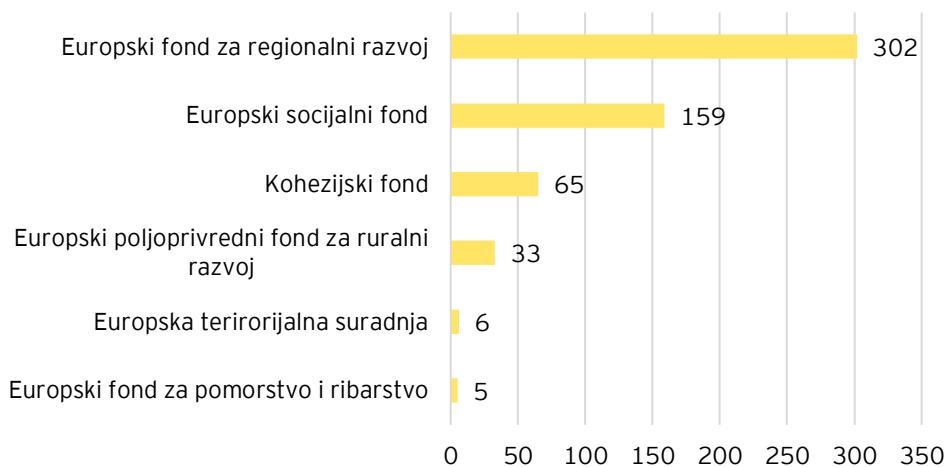
Grafikon 26: Broj strategija po državi članici koje se financiraju putem ITU mehanizma

Izvor: STRAT-Board: Territorial and Urban Strategies Dashboard

Od 335 strategija koje su implementiraju kroz ITU mehanizam, najveći broj strategija je podržan kroz EFRR i ESF⁸⁶.

Grafikon 27: Broj strategija ITU mehanizma podržanih kroz ESIF

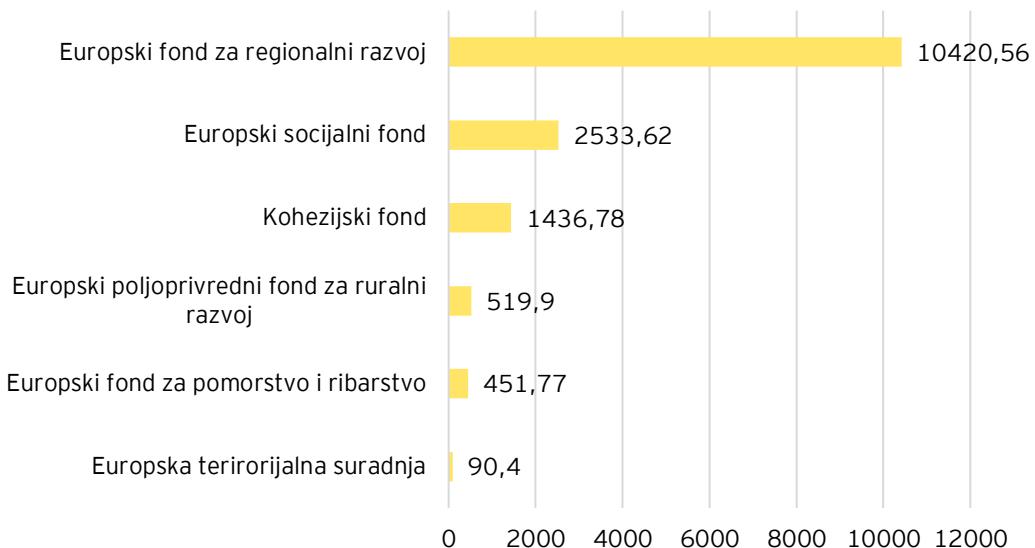

Izvor: STRAT-Board: Territorial and Urban Strategies Dashboard

⁸⁶ Za 32 strategije nema podataka o fondu kroz koji se implementiraju.

Također, od 335 strategija koje su implementiraju kroz ITU mehanizam, najviši iznos sredstava je alociran za EFRR i ESF.

Grafikon 28: Raspodjela iznosa (u mil. EUR) strategija ITU mehanizma podržanih kroz ESIF

Izvor: STRAT-Board: Territorial and Urban Strategies Dashboard

Devet država članica⁸⁷ kombinirano koristi resurse iz EFRR-a i ESF-a u provedbi ITU mehanizma, a gotovo 80% ovog financiranja ITU-a koncentrirano je u ovih devet država članica, od čega je 28% financiranja samo u Poljskoj. Najveće financiranje ITU mehanizma dobila je Poljska, u iznosu od 3,8 milijardi eura.

Upravljanje ITU mehanizmom

Provedba strategija održivog urbanog razvoja zahtijeva izvjesni stupanj prijenosa ovlasti na razinu gradskih tijela vlasti (članak 7. stavci 4. i 5. Uredbe o EFRR-u). To može ovisiti o institucionalnom uređenju svake države članice, ali gradska tijela vlasti su odgovorna za barem dio operacija. Svaka zemlja članica mora u svojem Ugovoru o partnerstvu navesti načela odabira urbanih područja u kojima će se integrirane akcije za održiv urbani razvitak provesti te indikativnu dodjelu za te akcije.

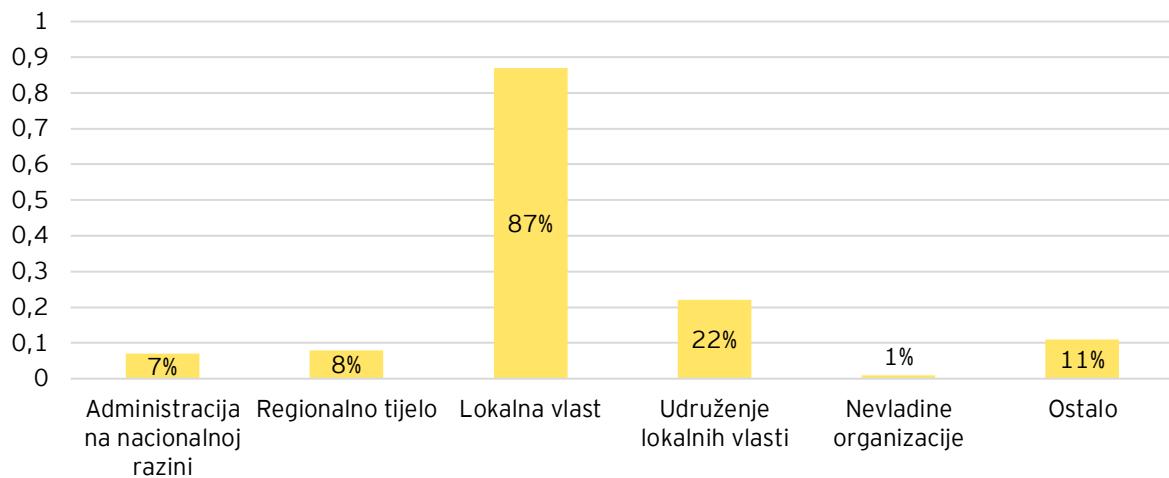
Delegiranje odgovornosti za provedbu obvezno je za integrirani održivi urbani razvoj, a tijela gradske vlasti imaju važne odgovornosti kao formalno imenovana posrednička tijela. U nekim su slučajevima upravljačka tijela delegirala minimalne odgovornosti potrebne za provedbu integriranih strategija održivog urbanog razvoja (na primjer u slučaju ograničenih kapaciteta na lokalnoj razini). Opseg u kojem je upravljanje uključivalo upotrebu postojećih aranžmana ili stvaranje novih struktura (npr. tajništva, udruge općina itd.) ili mehanizme koordinacije (npr. radne skupine, ugovori ili sporazumi itd.) varira.

U širem smislu, glavne odgovornosti za provedbu integriranih strategija za održiv urbani razvitak dijele gradske uprave i upravljačka tijela na nacionalnoj ili regionalnoj razini. Kao što je prikazano na grafu ispod, u većini slučajeva je lokalna je razina odgovorna za primjenu

⁸⁷ Poljska, Slovačka, Češka, Italija, Španjolska, Portugal, Ujedinjeno Kraljevstvo, Rumunjska, Grčka i Francuska.

integriranih strategija za održiv urbani razvitak (bilo samostalno, bilo zajednički s drugim organizacijama).

Grafikon 29: Odgovornost za provedbu strategije

Izvor: Integrated territorial and urban strategies: how are ESIF adding value in 2014-2020?,
Završno izvješće Centra za istraživanje europskih politika (2017)

Tematska orientacija Strategije razvoja urbanih područja/aglomeracija u okviru ITU mehanizma

Najčešće uključeni tematski ciljevi (TC) su TC 4 (podrška prelasku na nisko-ugljično gospodarstvo), TC 6 (zaštita okoliša i promicanje učinkovitosti resursa) i TC9 (promicanje socijalne uključenosti, borba protiv siromaštva i bilo kakve diskriminacije). Tematski ciljevi se dalje dijele na investicijske prioritete i vrijedi primijetiti značajne razlike u broju uključenih u ITU strategije među državama članicama. Na primjer, strategije u Hrvatskoj, Cipru, Češkoj, Grčkoj, Litvi i Poljskoj imaju relativno velik broj investicijskih prioriteta⁸⁸ u svakoj strategiji (iznad 10), dok strategije u zemljama kao što su Austrija, Belgija, Njemačka i Irska imaju manje od 5.

⁸⁸ U kontekstu Republike Hrvatske investicijski prioriteti se odnose na razvojne mjere.

Grafikon 30: Uključenost tematskih ciljeva u strategije ITU mehanizma

Izvor: STRAT-Board: Territorial and Urban Strategies Dashboard

Nadalje, u zemljama poput Hrvatske, Francuske, Grčke, Poljske i Velike Britanije raspon investicijskih prioriteta (IP) relativno je raznolik. Na primjer, u Poljskoj je najmanji broj IP-ova uključenih u strategiju 5, a najveći 31. Postoje značajne razlike između različitih mehanizama implementacije strategija u pogledu broja IP-ova. ITU mehanizam općenito uključuje veći broj IP-a, što nije iznenadujuće s obzirom na to da je sposoban kombinirati ulaganja iz različitih prioritetnih osi, operativnih programa i fondova⁸⁹.

Bez cjelovite evaluacije pojedinačne strategije teško je ustanoviti jesu li strategije tematski integrirane i imaju li koherentnu logiku intervencije. Logika intervencije predstavlja način na koji će predviđene mjere definirane u strategijama voditi ostvarenju prioriteta, prioriteti ostvarenju strateških ciljeva, a ciljevi doprinijeti ostvarenju vizije.

Primjena ITU mehanizma u Poljskoj – država članica koja je alocirala najviši iznos sredstava za provedbu ITU mehanizma

Nacionalna urbana politika Poljske za 2023. godinu usvojena je 2015. godine s ciljem jačanja održivog razvoja i stvaranja radnih mesta u gradovima i urbanim područjima i poboljšanja kvalitete života njezinih stanovnika. Nacionalnu politiku provode nacionalne, regionalne i lokalne razine. Cilj nacionalne urbane politike je poboljšati suradnju između jedinica lokalne samouprave, uključujući suradnju od grada do grada i integraciju gradova s funkcionalnim urbanim područjima. Poljska ima Nacionalni teritorijalni forum (*Krajowe Forum Terytorialne*) koji uključuje predstavnike nacionalnih i lokalnih vlasti kao i socio-ekonomski partneri.

⁸⁹ [Integrated territorial and urban strategies: how are ESIF adding value in 2014-2020?, Završno izvješće Centra za istraživanje europskih politika \(2017\)](#)

Forum analizira ključne procese u okviru regionalne politike i na temelju tih razmišljanja daje preporuke u vezi s provedbom.

Poljska ima tri razine pod nacionalne vlasti: vojvodstva (*voivodship*) ili regiju, okraj (*powiat*) ili okrug i *gminu* ili općinu.

ITU mehanizam provodi se u funkcionalnim područjima 18 vojvodstva u okviru regionalnih operativnih programa kroz više od jedne prioritetne osi. Svako vojvodstvo ima jedno ili više funkcionalnih područja koja imaju izrađenu ITU strategiju svog funkcionalnog područja i koja temeljem izrađene strategije alociraju sredstva iz regionalnih operativnih programa vojvodstva. Za programsko razdoblje 2014.-2020., svih 24 poljskih strategija održivog urbanog razvoja provodi se putem ITU mehanizma, a obuhvat ovih strategija su područja oko glavnih regionalnih gradova.

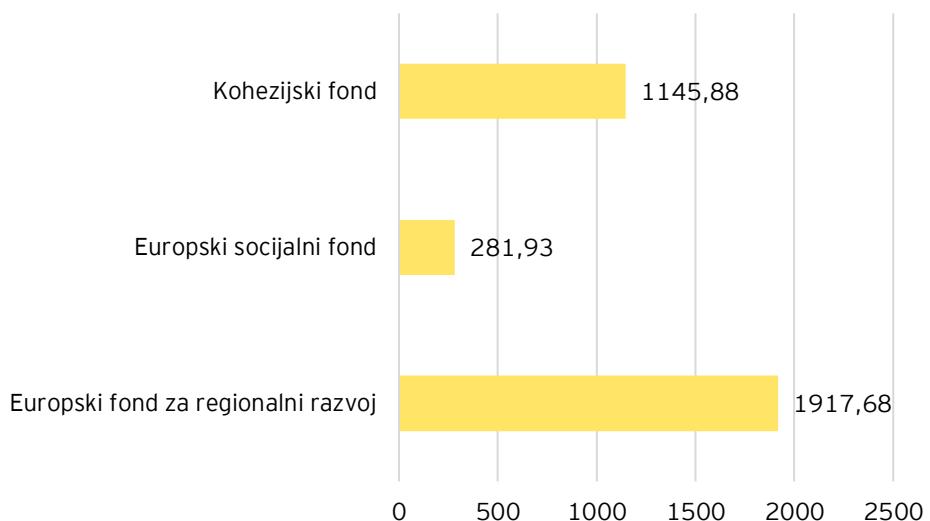
Što se tiče upravljanja i provedbe ITU mehanizma, ono je većinom **preneseno na gradove**, s minimalnim opsegom delegiranja koji je dodijeljen gradskim vlastima kod odabira projekata za provedbu. Zadatci Upravljačkog tijela su dodijeljeni uspostavljenim općinskim udrugama (na razini okruga (*powita*) i / ili općina (*gmina*)) ili drugim oblicima partnerstva između lokalnih vlasti. Djelatnost općinskih udrug trebala bi olakšati provedbu velikog broja manjih projekata u urbaniziranim područjima.

Poljske strategije održivog urbanog razvoja bave se raznovrsnim tematskim ciljevima, u prosjeku šest TC-eva podržano je kroz EFRR i dvije kroz ESF. Većina financiranja iz EFRR-a i ESF-a dolazi iz regionalnih operativnih programa, dok financiranje iz KF-a dolazi iz nacionalnih operativnih programa. Sveukupno, većina poljskih strategija (njih 16) ima relativno visok proračun, preko 100 milijuna eura po strategiji, dok njih 8 ima proračun između 25 i 100 milijuna eura po strategiji. Vrijednost sredstava koja su alocirana za ITU mehanizam iz EFRR-a (5,4%) znatno je veća od vrijednosti ESF-a (2,4%) u svim vojvodstvima. Raspodjela sredstava po funkcionalnim područjima vojvodstva uglavnom povezana s njihovom veličinom.

Tematski cilj 10 Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje zastupljen je kroz 22 strategije održivog urbanog razvoja koje se financiraju putem ITU mehanizma te koje sve su podržane kroz EFRR i ESF. Također, TC 10 je podržan i kroz KF te Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj.

Grafikon 31: Raspodjela iznosa (u mil. EUR) TC 10 Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje strategija ITU mehanizma Poljske podržanih kroz ESIF

Izvor: STRAT-Board: Territorial and Urban Strategies Dashboard

Od ukupnog iznosa sredstava planiranih za dodjelu kroz ESF za Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje sva sredstva⁹⁰ su ugovorena. Nadalje, od ukupnog iznosa ugovorenog kroz ESF za Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje (282.627.919,00 EUR), 41,36% iznosa su potraživani prihvatljivi izdatci korisnika (116.901.653,00 EUR). Odnosno od ukupnog iznosa ugovorenog EU sufinanciranja za Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje kroz ESF (238.965.957,00 EUR) za ITU mehanizam, ukupno je 41,42% (99.342.788,00 EUR) potraživanih prihvatljivih troškova od strane Korisnika⁹¹. Ovo ukazuje da problema u provedbi ITU mehanizma u području obrazovanja i cjeloživotnog učenja nema samo Hrvatska, već i brojne druge države članice EU.

Iako se ITU mehanizam u Poljskoj provodi putem Regionalnih operativnih programa određenog funkcionalnog područja, koji su detaljnije mogli pokriti potrebe općina i okruga, upravo se način uspostavljenog sustava upravljanja i provedbe ITU mehanizma u Poljskoj prikazuje kao primjer dobre prakse i jedan od razloga uspješne realizacije sredstava u sklopu ESF-a. Naime, u Poljskoj je ITU mehanizam potaknuo suradnju između ruralnih i urbanih područja nad kojima je uspostavljen, a koji su izravno uključeni u pripremu i provedbu ITU mehanizma. Prije uspostave ITU mehanizma, općine su se koristile samo za rad na određenim pitanjima, poput pružanja javnih usluga, ne uzimajući u obzir razvoj zajedničke vizije za cijelo gradsko područje. Dva su glavna problema koja je ITU mehanizam u Poljskoj uspio prevladati: i) nedostatak povjerenja između aktera uključenih u suradnju pripreme i provedbe ITU mehanizma, potkopavajući na taj način sentiment konkurenkcije koji je obilježio poljsku lokalnu samoupravu; ii) nedostatak razumijevanja o potrebi za takvim tipom suradnje

⁹⁰ Za vojvodstvo Warmińsko-Mazurskie nema podataka o alokaciji i realizaciji sredstava planiranih sredstava.

⁹¹ Dostupno na: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/2014-2020-Categorisation/ESIF-2014-2020-categorisation-ERDF-ESF-CF-planned-/3kkx-ekfq/data>

u svrhu razvoja cijelog gradskog područja. Takav porast prakse suradnje translatiran je i na razini donošenja javnih politika.

6.2.2. Zaključak: naučene lekcije i preporuke

Iz prethodne analize proizlazi kako su ključni problemi u nemogućnosti provedbe ITU mehanizma u okviru ESF-a u Republici Hrvatskoj uz nedovoljno razrađene preduvjete primjene, apsorpcijske i institucionalne kapacitete ITU mehanizma tijekom programiranja, izostanak delegiranja određenih funkcija, prvenstveno funkcija Posredničkog tijela razine 1 (ITU PT) ITU gradovima i nedostatna suradnja između ITU gradova i UT-a. Navedeno je također prepoznato od samih ITU gradova i UT-a, koji su naglasili nužnost intenzivnije suradnje i izrazili želju za aktivnjom komunikacijom. Svrha ITU mehanizma je da lokalne vlasti, odnosno JLS-ovi, imaju „vlasništvo“ nad svojim teritorijalnim strategijama ne samo u smislu pripreme Strategija razvoja urbanog područja/aglomeracije, nego i u provedbi operacija, te je u tom pogledu potrebno više prigrlići duh samog mehanizma, dati gradovima formalno više funkcija i odgovornosti. Kao posljedica navedenog se može očekivati da će gradovi biti dodatno potaknuti redovito pratiti i adresirati lokalne potrebe za razvojem, dok će UT imati savjetodavnu ulogu te će gradovima pružati potrebnu podršku.

Kao što je prikazano na primjeru primjene ITU mehanizma u Poljskoj, državi članica koja je ugovorila najviši iznos sredstava za provedbu ITU mehanizma, upravo je ITU mehanizam potaknuo suradnju između ruralnih i urbanih područja nad kojima je uspostavljen, a koji su izravno uključeni u pripremu i provedbu ITU mehanizma. Za sljedeće programsko razdoblje 2021.-2027. ostaje preporuka osmisiliti aktivnije i participativnije mehanizme suradnje, ali već i u fazi programiranja postići jasniju sliku o tome što se želi financirati kroz ITU mehanizam, pri čemu je posebno važno obratiti pozornost na nadležnosti odnosno pri definiranju korisnika sredstava/ mogućih prijavitelja kao i mogućnostima integracije sredstava iz različitih europskih fondova i operativnih programa. Preporučuje se delegiranje više funkcija, ovlasti i odgovornosti ITU gradovima (uz preduvjet osiguravanja Tehničke pomoći za ITU gradove u okviru ESF-a) te maksimalno korištenje postojećih resursa, znanja i iskustava kako bi se procesi u novom razdoblju provodili brže i efikasnije.

6.3. Provedba i rezultati pilot-projekta e-Škole i poveznica s projektom e-Škole (II. faza)

Pilot-projekt e-Škole ističe se kao jedan od najuspješnijih projekata provedenih u programskom razdoblju 2014. - 2020., kako od strane tijela u sustavu upravljanja i kontrole korištenja ESI fondova, tako i od strane Europske komisije koja je u svojoj publikaciji *Inspirational practices for tomorrow's inclusive digital world* izdvojila CARNET-ov pilot-projekt e-Škole kao primjer uspješnog projekta u području digitalne transformacije učenja i poučavanja. Za pilot-projekt e-Škole je 2020. godine Europska komisija dodijelila prvu nagradu na natjecanju REGIOSTARS u kategoriji Vještine i obrazovanje za digitalnu Europu. Osim toga, evaluacija projekta provedena od strane Centra za primijenjenu psihologiju

Filozofskog fakulteta u Rijeci⁹² te rezultati upitnika provedenog u sklopu vrednovanja učinka Prioritetne osi 3, pokazali su dobre rezultate kako u korištenju opreme i digitalnih obrazovnih sadržaja tako i u zadovoljstvu sudionika projekta provedbom i postignutim rezultatima.

Istraživačko pitanje

Koji su faktori uspješnosti projekta e-Škole u pogledu rezultata provedbe, trošenja sredstava i zadovoljstva krajnjih korisnika te koje se naučene lekcije mogu primijeniti i na druge projekte?

U okviru predmetne studije slučaja, a analizom sekundarne dokumentacije, informacija prikupljenih putem intervjeta s CARNET-om, Korisnikom projekta, te provedenom fokus grupom s dijelom osnivača⁹³ škola koje su sudjelovale u pilot-projektu, odgovorit će se na istraživačko pitanje. Odnosno, identificirat će se naučene lekcije i faktori uspješnosti koji mogu biti primjenjivi i na druge projekte pri čemu će fokus analize biti na procesima koji su doveli do uspjeha, a koji mogu služiti kao uzor za druge projekte. Dodatno, s obzirom da se radi o zaista opsežnom i reformskom projektu te primjeni principa „pilot - roll-out“, ovom studijom slučaja želi se ispitati i održivost rezultata, čime će se moći istaknuti područja na koje je potrebno обратити pozornost nakon završetka provedbe ovog, ali i sličnih projekata.

6.3.1. Analiza studije slučaja

U ovom poglavlju je prikazana analiza prepostavki od kojih se polazi u provedbi ove studije slučaja, a temeljem kojih će se dati odgovor na prethodno navedeno.

PRETPOSTAVKA 1: Korisnik je vrlo rano tijekom programskog razdoblja započeo s planiranjem provedbe projekta, uključujući dostatnu razinu detalja i stručnu ekspertizu pri planiranju.

Ova istraživačka **prepostavka je potvrđena** rezultatima analize. Projekt e-Škole je bio identificiran već u ranoj fazi programiranja te je bio dio portfelja potencijalnih projekata za finansijsko razdoblje koje je uslijedilo. Ono što je projekt e-Škole u tom trenutku istaknuto u odnosu na druge projekte iz portfelja jest njegova zrelost, odnosno informacije o tome što se želi postići i u kojem opsegu, što potvrđuje i činjenica da je projekt naveden u OPULJP-u, kao nacionalni projekt koji će osigurati da informatički osposobljeni nastavnici koriste odgovarajuću IKT opremu i razvijen sadržaj. Dodatno, samo imenovanje projekta njegovim nazivom u Operativnom programu ukazuje na snažnu političku i sustavnu podršku što je dodatno imalo utjecaj na pripremu te kasnije provedbu projekta.

Na samome početku ideja je bila da se projektom e-Škole odmah obuhvate sve škole u Republici Hrvatskoj, međutim slijedom upute Europske komisije odlučeno je da se projekt

⁹² [Znanstveno istraživanje učinaka provedbe projekta: "e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola \(pilot-projekt\)"](#)

⁹³ S obzirom na to da su se fokus grupe održavale online, bilo je potrebno osigurati uvjete za provođenje fokus grupe što je podrazumijevalo uključivanje optimalnog broja sudionika. Slijedom navedenog, odabrano je sedam osnivača kako slijedi: Osječko-baranjska županija, Splitsko-dalmatinska županija, Varaždinska županija, Krapinsko-zagorska županija, Ličko-senjska županija, Istarska županija i Grad Zagreb. Na fokus grupi su sudjelovali svi predstavnici osnivača, osim predstavnika Grada Zagreba i Istarske županije koji su bili spriječeni sudjelovati.

fazira na: (i) e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot-projekt) (dalje: pilot-projekt), (ii) e-Škole: Razvoj sustava digitalno zrelih škola (II. faza) (dalje: II. faza projekta). Argument Europske komisije je bio neiskustvo CARNET-a kao korisnika projekta, a kako je ovdje riječ o zahtjevnom reformskom projektu odlučeno je da će provedba ići u dvije faze pri čemu će druga faza ovisiti o samoj provedbi te posljedično evaluaciji pilot-projekta.

Samo definiranje pilot-projekta u ranoj fazi programiranja omogućilo je pravovremenu pripremu projektne dokumentacije, koja obuhvaća izradu projektnog prijedloga te studije izvedivosti, koja je tekla paralelno s procesom programiranja. Iako je riječ o kompleksnom projektu koji se sufinancirao iz dva Operativna programa, brzo se pripremio. U pripremi projektne dokumentacije sudjelovali su iskusni stručnjaci koji imaju sektorsko iskustvo i iskustvo specifično za pojedine aktivnosti, dok su sve procedure vezane uz EU sufinanciranje provodili djelatnici CARNET-a iz Ureda za administraciju i vođenje EU projekata, kao nositelji operativnog dijela. U tom smislu, ekspertiza za programiranje i organiziranje procesa je bila osigurana, kao i ekspertiza iz sektora.

Dodatno, CARNET je uspostavio Povjerenstvo za međusobnu koordinaciju rada zaduženo za nadgledanje provođenja projekta na međuministarskoj razini, što uključuje i savjetovanje o upravljanju projektom, a koji je obuhvaćao predstavnike Upravljačkih tijela i Posredničkih tijela (dalje: PT) iz oba Operativna programa što je dodatno pospješilo koordinaciju pripreme i provedbe projekta. Na taj način su sve uključene strane bile informirane u realnom vremenu što je omogućilo da priprema projektne dokumentacije i poziva za dostavu projektnih prijedloga za obje faze teče paralelno. Navedeno je omogućilo tijelima u sustavu lakšu i bržu evaluaciju projektnih prijedloga te posljedično i brzo potpisivanja Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava što nije često slučaj.

PREPOSTAVKA 2: Kapacitet korisnika za provedbu postupaka javne nabave bio je jedan od ključnih faktora za uspješno provođenje projekta.

Ova istraživačka pretpostavka je potvrđena rezultatima analize. CARNET-ova pravna služba zadužena je za pripremu i provođenje postupaka javne nabave. U okviru pilot-projekta, postupak pripreme Dokumentacije o nabavi bio je podijeljen između pravne službe, zadužene za administrativni dio Dokumentacije, te stručnjaka iz sektora, zaduženih za tehnički dio Dokumentacije. Dodatno, CARNET je imao i podršku tehničke pomoći (vanjskih stručnjaka) koja je pomagala pravnoj službi u pripremi i provedbi postupaka javne nabave te je doprinijela jačanju kapaciteta pravne službe s obzirom na to da CARNET-ov tim u tom trenutku nije imao dovoljno iskustva za provedbu opsežnih i složenih postupaka javne nabave.

Kako bi se umanjili rizici i osigurala optimalna realizacija ugovora o javnoj nabavi, CARNET je do trenutka potpisivanja Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava, a prije početka provedbe pojedinog postupka javne nabave Dokumentaciju o nabavi slao na ex-ante kontrolu PT-u 2, dok je nakon potpisa Ugovora slao DON-ove koje je PT 2 odabrao za ex-post kontrolu. Samim time, CARNET je poduzimao dodatne, neobavezne, korake kako bi osigurao pravilno provođenje postupaka javne nabave te izbjegao potencijalne financijske korekcije. Međutim, unatoč svim poduzetim preventivnim koracima nisu izbjegli retroaktivne primjene pravila o

nepravilnosti što je djelovalo demotivirajuće za pojedince koji sudjeluju u postupcima javne nabave.

Zbog velikog broja kompleksnih postupaka javne nabave, došlo je i do kašnjenja u provedbi pojedinih postupaka javne nabave, međutim olakotna okolnost je bila ta što je CARNET započeo provedbu postupaka i prije sklapanja Ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava što je spriječilo kašnjenje u provedbi cjelokupnog pilot-projekta. Navedeno je bilo moguće jer je Ministarstvo znanosti i obrazovanja osiguralo sredstva u državnom proračunu za provedbu određenih aktivnosti čime se osiguralo dovoljno vremena za provedbu i što je imalo iznimni utjecaj na uspješnost provedbe (primjerice, izgradnja lokalne računalne mreže u školama koja obuhvaća projektiranje, izradu Glavnog izvedbenog projekta te određenu vrstu manjih radova u školama na velikom broju lokacija).

Što se tiče same provedbe ugovora o javnoj nabavi, poteškoće su s vremenom proizlazile iz samih odredbi Zakona o javnoj nabavi (NN 120/2016) prema kojima se proširilo razumijevanje restriktivnih uvjeta što je posljedično dovelo do minimalne razine kvalitete isporuke. No ključnu ulogu u provedbi ugovora je imala voditeljica projekta koja je uspjela od nekvalitetnih dobavljača osigurati ugovorenu isporuku te kvalitetni dobavljači koji su pokazali iznimnu fleksibilnost u radu i predanost u ispunjavanju ugovornih obveza.

PRETPOSTAVKA 3: Projektne diseminacijske aktivnosti doprinijele su dobrom prihvaćanju projekta od strane sudionika projekta, ali i šire među hrvatskim školama, roditeljima, učenicima i općom javnosti.

Ova istraživačka pretpostavka je potvrđena rezultatima analize. Ključan komunikacijski kanal prema osnivačima i školama koje su sudjelovale u projektu je bila CARNET-ova Služba za korisničku podršku. Prilikom provedbe pilot-projekta, CARNET je organizirao redovite sastanke sa školama i partnerima s ciljem koordinacije i izvještavanja o statusu projektnih aktivnosti te budućim koracima. Osim redovitih sastanaka, CARNET je na mjesečnoj razini izvještavao prema partnerima te su dodatno surađivali u provedbi pojedinih projektnih aktivnosti, dok su se prema školama i nastavcima koristili razni komunikacijski kanali (poput, Yammer-a, Facebook-a, CARNET-ove konferencije za korisnike, i sl.). Dodatno, u pilot-projektu obilazile su se sve škole kako bi se osigurala komunikacija s pojedincima zaduženim za provedbu projekta u školama. Što se tiče osnivača škola, tijekom provedbe je održano nekoliko sastanka kako bi ih se informiralo o statusu projekta, ali i o tome kakva se podrška od njih očekuje.

Što se tiče diseminacijskih aktivnosti, one su planirane u obje faze projekta e-Škole s ciljem postizanja visokog stupnja informiranosti o aktualnostima na projektima i omogućavanja da rezultati projekta dosegnu dalje od dionika uključenih izravno u projekte. CARNET-ov Ured za komunikacije koordinira odnose s javnošću, marketinške aktivnosti te planira i organizira CARNET-ovu konferenciju za korisnike (CUC). Osim Ureda za komunikacije, u okviru projekata su angažirane i vanjske agencije za diseminaciju rezultata projekata. Poseban fokus diseminacijskih aktivnosti je bio na projektnim aktivnostima što je dovelo do prihvaćanja projekata od strane dionika te upoznavanja šire javnosti o samom projektu te njegovim rezultatima.

Uzimajući u obzir navedeno, razvidno je kako je CARNET u provedbi pilot-projekta bio usmjeren na krajnje korisnike te je redovitom i pravovremenom komunikacijom sa svim uključenim strana osigurao svaku moguću podršku što je pridonijelo uspješnoj provedbi pilot-projekta. Također, postoji slaganje sudionika intervjeta i fokus grupe o tome da su usmjerenost na dionike i upoznavanje šire javnosti o samom projektu te rezultatima projekta putem diseminacijskih aktivnosti doprinijeli prihvatanju i podršci projekta.

PRETPOSTAVKA 4: Podjela provedbe u dvije faze (pilot i roll-out) od iznimne je važnosti za uspješnost cjelokupnog projekta jer se naučene lekcije iz pilot-projekta aktivno primjenjuju u II. fazi provedbe te se cjelokupna provedba II. faze može optimizirati i provoditi učinkovitije.

Ova istraživačka pretpostavka je potvrđena rezultatima analize. Podjela provedbe u dvije faze omogućila je primjenjivanje naučenih lekcija od same pripreme projektne dokumentacije do provedbe II. faze projekta. Kako je prethodno spomenuto, CARNET je u procesu programiranja i pripreme projektne dokumentacije surađivao s tijelima u sustavu što se kasnije nastavilo u provedbi te pripremi projektne dokumentacije za II. fazu projekta. Na taj način su CARNET i tijela u sustavu, prilikom pripreme projektnog prijedloga pilot-projekta i II. faze, bili upoznati sa samom pripremom projekata te očekivanjima s obje strane što je dovelo do usuglašavanja sadržaja projektne dokumentacije i prije same objave poziva za dostavu projektnog prijedloga.

Prilikom provedbe pilot-projekta, CARNET je formirao dva foruma za provedbu. Prvi je obuhvaćao ravnatelja CARNET-a, zamjenika ravnatelja, pravnu službu te voditelja Ureda za administraciju i vođenje EU projekata koji su bili ključni ljudi projektnog tima u provedbi pilot-projekta. Drugi forum predstavljao je sektorsku i operativnu razinu te je obuhvaćao voditelje projektnih rezultata koji su bili zaduženi za provedbu pojedinih elemenata projekta. U II. fazi projekta e-Škole CARNET se odlučio za promjenu organizacije rada u odnosu na pilot-projekt. Organizacija rada u fazi II. raspodijeljena je na tri foruma. Na prvoj razini se nalazi Izvršni odbor CARNET-a koji je zadužen za donošenje odluka. Druga razina obuhvaća tim voditelja elemenata koji su zaduženi za provedbu aktivnosti i praćenje projekta te se, za razliku od pilot-projekta, sastoji od pomoćnika ravnatelja. Treći, novi, forum obuhvaća tim koordinatora. Koordinator odgovara pojedinom pomoćniku ravnatelja te je zadužen za operativnu komunikaciju unutar tima koordinatora te između tima koordinatora i voditelja elemenata. Slijedom navedenog, predmetna struktura obuhvaća upravljačku višu razinu, upravljačku organizacijsku razinu te operativnu razinu koja postiže veću razine koordinacije i aktivnu komunikaciju.

Što se tiče postupaka javne nabave, cjelokupni proces pripreme i provedbe postupaka javne nabave su pravna služba i sektorski stručnjaci u pilot-projektu provodili učenjem kroz rad. Uviđajući važnost postupaka javne nabave za uspješnu provedbu cjelokupnog projekta te važnost jakih internih kapaciteta za javnu nabavu, angažirana je tehnička pomoć koja je pružala podršku u pripremi i provedbi postupaka javne nabave te su krajem pilot-projekta povećani kapaciteti pravne službe što je bilo od velike važnosti za II. fazu s obzirom na veliki broj nabava. Dodatno, naučene lekcije direktno se primjenjuju u II. fazi projekta u kojoj se provode slični postupci nabave čime se optimizira provedba projekta.

PRETPOSTAVKA 5: Model za održivost rezultata projekta nije u potpunosti definiran (finansijski i tehnički kapacitet za održavanje rezultata projekta minimalno na nivou iz trenutka završetka provedbe).

Ova istraživačka **pretpostavka je potvrđena** rezultatima analize. Jedan od ključnih elemenata ocjene i posljedično odobrenja projektnog prijedloga jest održivost. Sukladno informacijama iz prijavnih obrazaca A pilot-projekta i II. faze projekta, finansijska održivost je osigurana na više razina. Na prvoj razini ključna je podrška MZO-a u financiranju operativnih troškova po isteku projekta te je MZO 2015. godine izdalo pismo namjere kojim je izražena dugoročna podrška projektu. Odnosno, izrazilo je namjeru da će u skladu s proračunskim mogućnostima pružati optimalnu podršku održivosti rezultata projekta i nakon njegove provedbe. Zatim, MZO je 2019. godine izdalo drugo pismo namjere kojom preuzima obvezu osiguranja održivosti rezultata projekta e-Škole što obuhvaća pokrivanje operativnih troškova te zamjenu opreme u slučaju oštećenja uslijed vremenskih nepogoda uzrokovanih klimatskim promjenama.

Drugo, Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (NN 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17, 98/19, 144/20)⁹⁴ definirana je odgovornost osnivača za rad škola, koji uključuje i održavanje opreme. Osnivači škola potpisali su ugovore s CARNET-om kojim su se obvezali imenovati stručnjake za tehničku podršku i osigurati sredstva za financiranje njihovog rada i nakon završetka provedbe projekata. Ugovorom je predviđen i prijenos opreme koja je dodijeljena školi u okviru projekta u vlasništvo škole ili osnivača radi preuzimanje obveze osiguravanja održivosti mreže i opreme sukladno odredbama i rokovima zadanim Ugovorom o dodjeli bespovratnih sredstava.

Kao izazov održivosti na nacionalnoj razini identificirale su se proračunske mogućnosti MZO-a, odnosno makroekonomski i fiskalni okviru koji će diktirati limite proračunskih korisnika i mogućnosti daljnjih ulaganja. Nadalje, na lokalnoj odnosno regionalnoj razini kao izazov se ističu nejednake proračunske mogućnosti osnivača škola slijedom čega postoji rizik od nejednake održivosti digitalne zrelosti škola nakon završetka projekta. Sukladno informacijama s održane fokus grupe, dodatan izazov osnivačima predstavlja činjenica da ne raspolažu s točnim popisom opreme koju su škole nabavile, informacijama o trajanju informatičkih licenci i slično, što im onemogućava pravilno planiranje budućih rashoda. Nапослјетку, izazov održivosti jest i sam napredak tehnologije pri čemu će kroz određeno vrijeme oprema nabavljena u okviru projekta biti zastarjela i u slučaju nemogućnosti financiranja dodatne opreme i nadogradnje škole neće moći pratiti korak s napretkom tehnologija.

Slijedom navedenog, može se utvrditi kako model održivosti nije u potpunosti definiran. Odnosno, definirane su uloge MZO-a, kao sektori nadležnog tijela, i osnivača škola u okviru održivosti, međutim ono što nedostaje jest detaljan finansijski plan kojim će biti osigurana sredstva za održavanje. Prema trenutnom modelu, iako je definirano tko će osigurati održivost, nije definirano kako će se sredstva u proračunima osigurati te hoće li biti finansijskih mogućnosti za osiguravanje održivosti svih škola.

⁹⁴ [https://zakon.hr/z/132/Zakon-o-lokalnoj-i-podru%C4%8Dnoj-\(regionalnoj\)-samoupravi](https://zakon.hr/z/132/Zakon-o-lokalnoj-i-podru%C4%8Dnoj-(regionalnoj)-samoupravi)

6.3.2. Zaključak: ključni faktori uspješnosti i preporuke

Temeljem provedene analize može se zaključiti kako je na uspješnu provedu pilot-projekta, u pogledu rezultata provedbe, trošenja sredstava i zadovoljstva krajnjih korisnika, utjecalo nekoliko faktora:

- ▶ Pravovremena priprema projektnih prijedloga te komunikacija i suradnja s relevantnim dionicima u sustavu u procesu pripreme,
- ▶ Osiguravanje adekvatnog tima za provedbu (dostatni broj stručnjaka i specifična znanja nužna za provedbu projekta, primjerice javnu nabavu),
- ▶ Osiguravanje organizacijsko-upravljačkih mehanizama u svrhu aktivne i pravovremene koordinacije i razmjene informacija između stručnjaka, projektnih timova i upravljačkih funkcija unutar institucije korisnika,
- ▶ Komunikacija i suradnja s provoditeljima aktivnosti i krajnjim korisnicima s ciljem osiguravanja podrške te prihvatanja projekta,
- ▶ Faziranje projekta e-Škole što je omogućilo direktnu primjenu naučenih lekcija te učinkovito provođenje II. faze projekta.

Naposljetku, a uzimajući u obzir identificirane izazove održivosti, preporučuje se izrada i detaljnih popisa opreme za svaku školu koji će poslužiti osnivačima kao ulazna informacija za planiranje budućih rashoda proračuna.

7. REZULTATI PROTUČINJENIČNOG VREDNOVANJA

U svrhu vrednovanja Prioritetne osi 3 "Obrazovanje i cjeloživotno učenje" provedena je protučinjenična evaluacija za poziv za koji je u sklopu Početnog izvješća utvrđena mogućnost provedbe ovakve vrste analize, a to je „Podrška obrazovanju odraslih polaznika uključivanjem u prioritetne programe obrazovanja, usmjerene unapređenju vještina i kompetencija polaznika u svrhu povećanja zapošljivosti“ (MIS kod: UP. 03.2.3.02) u sklopu Specifičnog cilja 10.iii.3. Ta je intervencija ocijenjena prikladnom za provođenje protučinjenične evaluacije jer je udovoljavala svim preduvjetima kako slijedi:

- ▶ *Vrijeme* - Inicijalnom analizom mikropodataka zaprimljenih od Naručitelja utvrđeno je da je od završetka intervencija prošlo dovoljno vremena te da je moguće utvrditi učinke intervencija i uočiti razlike između tretirane i kontrolne skupine.
- ▶ *Mogućnost jasne identifikacije tretirane skupine* - Podaci o pojedincima koji su pohađali programe cjeloživotnog učenja zaprimljeni su od Naručitelja (mikropodaci s popisom sudionika, informacijama o dobi, datumima ulaska i izlaska iz programa), MZO-a (informacije o području obrazovanja za svakog pojedinca) te od HZMO-a (informacije o datumima prijava i odjava na radnim mjestima za svakog pojedinca temeljem kojih je bilo moguće utvrditi status zaposlenosti i zanimanje za svakog pojedinca u kontrolnim vremenskim točkama). Podaci su inicijalno prikupljeni za 915 pojedinaca koji su pohađali programe obrazovanja u sklopu odabrane intervencije s najkasnijim datumom izlaska iz programa 30.4.2020. Prikupljeni podaci su analizirani te je formirana tretirana skupina od 784 osobe koja je obuhvaćala isključivo zapise s potpunim informacijama o karakteristikama pojedinaca koje su identificirane kao značajne za model protučinjenične evaluacije.
- ▶ *Dovoljno velika tretirana skupina* - Utvrđeno je da formirana tretirana skupina od 784 osobe predstavlja dovoljno velik uzorak za statističko zaključivanje. Za tretiranu skupinu veličine 784 i razinu značajnosti 0,05 napravljena je analiza statističke snage⁹⁵. Za vrijednost statističke snage od 80%⁹⁶ minimalna veličina efekta koju je moguće utvrditi za definiranu tretiranu skupinu iznosi 0,1001993 (Cohenov d). Nadalje, dovoljnost veličine uzorka je potvrđena i uvidom u *tablicu potrebne veličine uzorka*⁹⁷ u kojoj su veličine uzorka definirane na osnovi veličine populacije, razine pouzdanosti i granice moguće pogreške. Uz razinu pouzdanosti 95% i granicu moguće pogreške 3,5%⁹⁸ utvrđeno je da uzorak veličine 784 odgovara populaciji minimalne veličine 1 milijun.

⁹⁵ Za analizu statističke snage korišten je statistički alat R i R-paket pwr.

⁹⁶ Vrijednost statističke snage od 80% predstavlja široko prihvaćeno pravilo (Cohen, 1988). Statistička snaga predstavlja razinu vjerojatnosti da će istraživanje rezultirati statistički značajnim rezultatom (ako razlika u skupinama uistinu postoji).

⁹⁷ Formulu korištenu za izračun veličine uzorka u ovoj tablici su predstavili znanstvenici Robert V. Krejcie i Daryle W. Morgan u članku iz 1970. "Određivanje veličine uzorka za istraživačke aktivnosti" (*Obrazovno i psihološko mjerjenje*, #30, str. 607-610).

⁹⁸ Široko prihvaćeno pravilo pri određivanju veličine uzorka na osnovi *tablice potrebne veličine uzorka* jeste određivanje uzorka uz razinu pouzdanosti 95% i granicu moguće pogreške 5%. Uz ove parametre *tablica potrebne veličine uzorka* pokazuje da je za populaciju minimalne veličine 1 milijun dovoljna veličina uzorka 384 što je značajno manje od veličine definirane tretirane skupine.

- ▶ *Mogućnost utvrđivanja vjerodostojne kontrolne skupine* - Po formiranju konačne tretirane skupine i analizi osnovnih značajki tretirane skupine u pogledu dobno-spolne strukture, statusa zaposlenosti, obrazovanja i područja zaposlenja, od HZMO-a su zatražene iste kategorije podataka u svrhu formiranja kontrolne skupine. Podaci o dobi, mjestu zaposlenja te datumima prijave i odjave temeljem kojih je u kontrolnim vremenskim točkama moguće utvrditi status zaposlenosti i zanimanje svakog pojedinca dostavljeni su za 20.000 nasumično odabralih osoba (pri tome strogo pazeci da iz nasumičnog uzorka budu isključene osobe koje su već smještene u tretiranu skupinu). Stoga je utvrđeno da je skup podataka o pojedincima koji nisu pohađali programe cjeloživotnog učenja dovoljno velik te da je utvrđivanje vjerodostojne kontrolne skupine moguće.
- ▶ *Kvaliteta i raspoloživost podataka* - Napravljena je analiza kvalitete zaprimljenih podataka te su poduzete prikladne mjere smanjenja rizika utjecaja određenih identificiranih nepravilnosti na statističko zaključivanje, koje uključuju: isključivanje onih pojedinaca iz tretirane i kontrolne skupine za koje podaci nedostaju, definiranje nezavisnih varijabli od utjecaja na zavisnu varijablu (status zaposlenosti nakon pohađanja programa obrazovanja), testiranje vjerodostojnosti rezultata primjenom različitih scenarija. Osim toga, samom primjenom PSM metode u kombinaciji s EM metodom nastojalo se postići da su pojedinci iz tretirane i kontrolne skupine maksimalno usporedivi.

7.1. Tretirana i kontrolna skupina

Sukladno Podlozi za provedbu protučinjenične evaluacije u okviru vrednovanja djelotvornosti, učinkovitosti i učinka Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014. - 2020. - Prioritetna os 3 „Obrazovanje i cjeloživotno učenje“ koju je EY pripremio i Naručitelj prihvatio u prosincu 2020. godine, tretiranu skupinu čine oni pojedinci za koje je poznat datum izlaska iz programa cjeloživotnog obrazovanja (odnosno završetka programa) te za koje postoji informacija o praćenju njihovog statusa zaposlenja u razdoblju od 6 mjeseci nakon izlaska iz programa. U tretiranu skupinu uključeni su svi sudionici koji su završili programe obrazovanja do kraja travnja 2020. godine, odnosno za koje postoje informacije o statusu zaposlenja 6 mjeseci od kraja travnja 2020. godine.

Ulagne informacije temeljem kojih je formirana kontrolna skupina prikupljene su iz:

- ▶ mikropodataka koje je dostavio Naručitelj,
- ▶ podataka o obrazovanju sudionika programa obrazovanja u trenutku ulaska u program koji je dostavio MZO, te
- ▶ evidencija o statusu zaposlenja i zanimanju pojedinaca koji je dostavio HZMO (baza prijava i odjava pojedinaca u sustav HZMO-a od njihovog prvog zaposlenja do dana dostavljanja podataka 27.1.2021.).

Ove su informacije zatražene za 915 pojedinaca koji su bili evidentirani u mikropodacima s datumom izlaska iz programa obrazovanja najkasnije 30.4.2020. godine.

Svakom su pojedincu tretirane skupine zatim pridružene sljedeće varijable:

- ▶ Dob,
- ▶ Spol,
- ▶ Mjesto prebivališta (županija),
- ▶ Program obrazovanja koji je osoba pohađala u sklopu EU sufinanciranog projekta,
- ▶ Stečena stručna spremna razina (razina),
- ▶ Područje obrazovanja (struka),
- ▶ Broj mjeseci nezaposlenosti, ukoliko je osoba na kontrolni datum ulaska u program obrazovanja nezaposlena (mjereno od napuštanja zadnjeg evidentiranog radnog mesta),
- ▶ Ukupan radni staž izražen u broju mjeseci na kontrolni datum ulaska u program obrazovanja (od prvog zaposlenja do kontrolnog datuma),
- ▶ Status zaposlenja (zaposlen i nezaposlen/ neaktivno) na kontrolni datum ulaska u program i 6 mjeseci od izlaska iz programa obrazovanja,
- ▶ Zanimanje prema kategorijama formiranim temeljem šifrarnika Nacionalne klasifikacije zanimanja (NN 111/98)⁹⁹ na kontrolni datum ulaska u program i 6 mjeseci od izlaska iz programa obrazovanja.

Nakon što su prethodno navedeni podaci bili pridruženi svakom pojedincu, utvrđeno je da za pojedine osobe nisu dostupni svi podaci te su stoga takvi ispitanici isključeni iz tretirane skupine. U konačnici je u tretiranoj skupini bilo evidentirano 784 pojedinaca (za koje nije bilo nedostajućih podataka).

S obzirom na to da kontrolna skupina nije bila formirana prije ili za vrijeme EU sufinanciranih programa obrazovanja, što bi omogućilo sustavno i paralelno praćenje promjena u tretiranoj i kontrolnoj skupini, kontrolnu skupinu bilo je potrebno оформiti retroaktivno. Da bi to bilo moguće i da bi se mogla оформiti usporediva kontrolna skupina, neophodno je bilo prvo prikupiti iste vrste podataka kako je prethodno navedeno za tretiranu skupinu. Kako bi se povećale šanse za pronalaskom što sličnijih pojedinaca u kontrolnoj skupini, EY je u dogovoru s Naručiteljem od HZMO-a zatražio dostavljanje takvog seta podataka koji bi bio višestruko veći od evidentiranog broja pojedinaca u tretiranoj skupini te koji bi približno odgovarao ključnim opaženim karakteristikama tretirane skupine u pogledu dobne strukture i završenog stupnja obrazovanja.

HZMO-u je upućen zahtjev za dostavljanje seta podataka za nasumično odabranih 20.000 osoba uz uvažavanje sljedećih naputaka:

- ▶ Set podataka ne smije sadržavati osobe (OIB-ove) koji su već uključeni u tretiranoj skupini.
- ▶ Set podataka treba sadržavati samo osobe koje po najvišem završenom stupnju obrazovanja pripadaju u jednu od sljedećih skupina:
  - NKV,
  - završeno osnovnoškolsko obrazovanje,
  - završen gimnazijski program,

⁹⁹ S obzirom da se zanimanja u bazi podataka HZMO-a evidentiraju prema klasifikaciji iz NN 111/98, korištena je ta inačica Nacionalne klasifikacije zanimanja.

- završen strukovni ili drugi srednjoškolski program obrazovanja (izuzev gimnazijski).

Sve stupnjeve obrazovanja više od gore navedenih potrebno je isključiti iz uzorka.

Udio osoba sa završenim strukovnim ili drugim srednjoškolskim programom obrazovanja treba biti oko 65%, a udio osoba sa završenim samo osnovnoškolskim obrazovanjem treba biti oko 30% od ukupnog broja osoba obuhvaćenih uzorkom.

► Set podataka treba biti takav da se u pogledu dobne skupine zadovolje približno sljedeće karakteristike:

- Udio osoba u dobroj skupini 15-24 godine: 15%,
- Udio osoba u dobroj skupini 25-29 godina: 10%,
- Udio osoba u dobroj skupini 30-44 godine: 50%,
- Udio osoba u dobroj skupini 45-54 godine: 20%,
- Udio osoba u dobroj skupini 55-64 godine: 5%.

Po dostavljanju traženog uzorka informacija, svakom su pojedincu iz kontrolne skupine pridružene iste varijable kako je prethodno navedeno za tretiranu skupinu. Od 20.000 pojedinaca, iz daljnje su analize isključeni oni za koje su zabilježeni nedostajući podaci i oni koji su imali višu stručnu spremu od one tražene u zahtjevu za dostavljanje podataka za kontrolnu skupinu.

U narednom poglavlju pojašnjeno je na koji su način pojedinci iz tretirane i kontrolne skupine upareni u svrhu utvrđivanja neto učinka intervencije i usporedbe rezultata.

7.2. Metode provođenja protučinjenične evaluacije

Protučinjenična evaluacija je provedena pomoću DID metode, kojoj je prethodila primjena PSM metode te metode EM metode za uparivanje pojedinaca iz tretirane i kontrolne skupine.

DID metoda je statistička metoda koja se koristi u ekonometriji i kvantitativnim istraživanjima u području društvenih znanosti. Njome se računa učinak intervencije na postizanje nekog ishoda (u ovom slučaju učinak programa cjeloživotnog učenja na zaposlenje pojedinaca) i to na način da se utvrdi početno i konačno stanje za tretiranu skupinu (polaznike sufinanciranih programa cjeloživotnog učenja) i kontrolnu skupinu (skupinu koja je po svojim karakteristikama slična tretiranoj skupini, ali njeni članovi nisu polaznici sufinanciranih programa cjeloživotnog učenja).

To znači da je za provedbu DID metode potrebno moći identificirati:

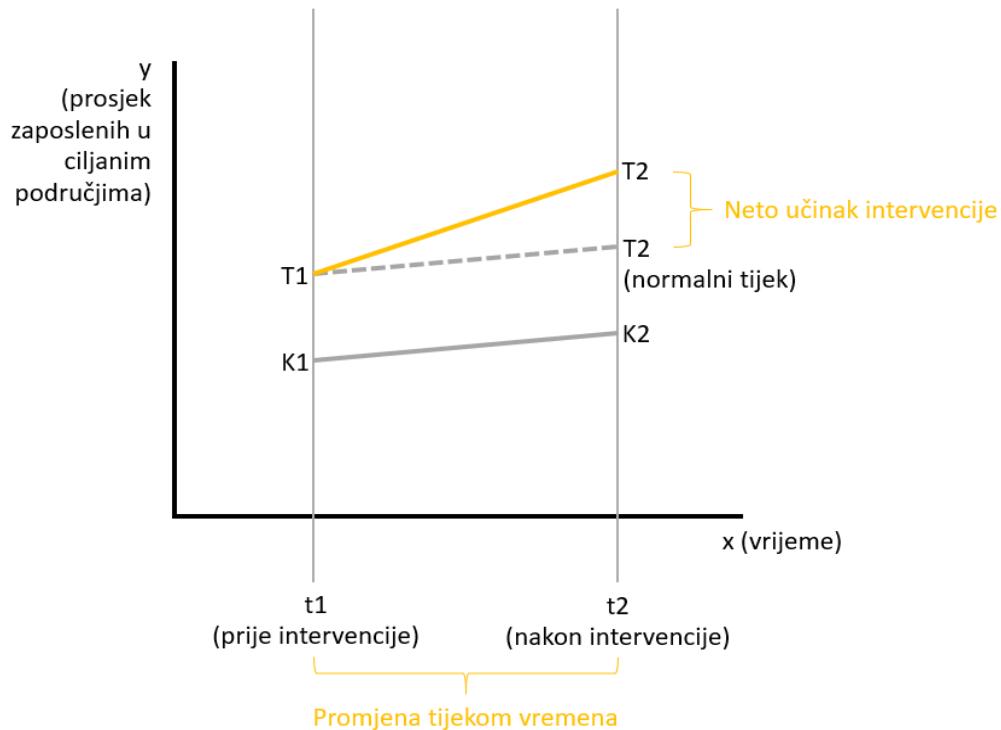
- Tretiranu i kontrolnu skupinu koje se sastoje od pojedinaca s približno istim karakteristikama (dob, spol, stupanj i područje obrazovanja, status zaposlenja, područje zaposlenja, itd.) u trenutku ulaska tretirane skupine u program cjeloživotnog obrazovanja, odnosno prije početka obrazovanja.
- Status zaposlenja pojedinaca iz tretirane i kontrolne skupine nakon završetka programa cjeloživotnog obrazovanja.

Drugim riječima, DID metoda zahtijeva praćenje tretirane i kontrolne skupine u minimalno dva trenutka u vremenu (prije intervencije i nakon intervencije). Rezultat koji u pogledu statusa zaposlenja ostvaruje kontrolna skupina u točki vremena nakon intervencije, smatra

se „normalnim tijekom“ odnosno rezultatom koji je ostvaren bez intervencije. Temeljem toga, matematičkim izračunom utvrđuje se kakav rezultat bi ostvarila tretirana skupina da nije bila izložena intervenciji (kakav bi bio „normalni tijek“ za tretiranu skupinu da nije bila izložena intervenciji) te se taj rezultat uspoređuje sa stvarnim rezultatom koji je ostvaren za tretiranu skupinu slijedom provedene intervencije, odnosno sudjelovanja u programima cjeloživotnog obrazovanja

Pristup je ilustrativno prikazan na slici niže.

Izvor: Izradio autor

PSM metoda je metoda koja se koristila za formiranje kontrolne skupine. Njome se omogućava postizanje maksimalne sličnosti između tretirane i kontrolne skupine jer se kontrolna skupina ne odabire samo na temelju činjenice da pojedinci nisu bili pod utjecajem intervencije, nego se u obzir uzimaju i različite karakteristike pojedinaca, slične onima u tretiranoj skupini. Formiranjem kontrolne skupine pomoću PSM metode maksimizira se sličnost tretirane i kontrolne skupine prema odabranim promatranim kovarijatama korištenima u uparivanju, odnosno pristranost selekcije u tretiranu skupinu (engl. *selection bias*) nastoji se primjenom ove metode u što većoj mjeri umanjiti kako bi tretirana i kontrolna skupina bile što usporedivije. Drugim riječima, formiranje kontrolne skupine pomoću ove metode omogućava nam da s većom pouzdanošću utvrdimo neto učinak intervencije u odnosu na neke druge čimbenike koji su mogli dovesti do istog rezultata. Ipak, odstupanje rezultata moguće je slijedom nekih karakteristika koje nisu mogle biti promatrane u sklopu ove analize, a mogu razlikovati tretirane i netretirane pojedince te mogu imati utjecaj na promatrani ishod (primjerice motivacija za upis programa obrazovanja, proaktivnost i slično).

Za potrebe ove protučinjenične evaluacije prikladnom je ocijenjena PSM metoda „najbližeg susjeda“ što je jedna od metoda uparivanja kojom je svakom pojedincu iz tretirane skupine

pridružen pojedinac iz kontrolne skupine prema najsličnijim karakteristikama. Metoda „najbližeg susjeda“ podrazumijeva primjenu matematičkog izračuna za odabранe varijable/kovarijate slijedom kojih se za svakog pojedinca u tretiranoj skupini tražio pojedinac u kontrolnoj skupini koji mu je prema matematičkom izračunu najsličniji.

Metoda „najbližeg susjeda“ je ilustrativno prikazana na slici niže.

Izvor: Izradio autor

Pojedinci iz tretirane i kontrolne skupine upareni su temeljem vrijednosti varijabli u trenutku ulaska u program, odnosno kontrolna skupina je formirana na način da bude što sličnija tretiranoj skupini prije intervencije. Na taj se način dvije promatrane skupine nastojalo svesti na najsličniju moguću razinu prije intervencije (uvažavajući da neke karakteristike skupina poput prethodno navedene motivacije ili proaktivnosti nisu mogle biti mjerene niti promatrane u sklopu ovog vrednovanja niti ih je moguće bilježiti retroaktivno) kako bi se mogao ocijeniti neto učinak poduzete intervencije, odnosno obrazovnih programa.

Važno je napomenuti da je PSM metoda primijenjena na kvantitativnim varijablama modela evaluacije (dob, ukupno radno iskustvo pri ulasku u program izraženo u mjesecima od prvog evidentiranog zaposlenja do kontrolnog datuma ulaska u program i trajanje nezaposlenosti/neaktivnosti pri ulasku u program izraženo u mjesecima od zadnjeg evidentiranog zaposlenja). Za kvalitativne varijable modela korištena je EM metoda pomoću koje su pojedinci kontrolne skupine pridruženi pojedincima tretirane skupine po pripadnosti istoj kategoriji područja obrazovanja te istoj kategoriji zanimanja pri ulasku u program.

Pregled varijabli primjenjenog modela protučinjenične evaluacije te metoda primijenjena za uparivanje pojedinaca dani su u donjoj tablici.

Tablica 30: Pregled varijabli modela protučinjenične evaluacije

Varijabla modela	Naziv varijable	Vrsta	Vrijednost	Razredi
Nezavisna varijabla od interesa	pohađanje programa obrazovanja	binarna	1 = da, 0 = ne	NP
Nezavisne varijable (kovarijate)	dob	Kvantitativna - PSM metoda	od 15 do 63 godine	NP
	radno iskustvo pri ulasku u program izraženo u mjesecima	Kvantitativna - PSM metoda	grupirano u 7 razreda	<ul style="list-style-type: none"> ► 0 do 12 mjeseci ► 13 do 36 mjeseci ► 37 do 60 mjeseci ► 61 do 120 mjeseci ► 121 do 180 mjeseci ► 181 do 300 mjeseci ► Više od 300 mjeseci
	trajanje nezaposlenosti pri ulasku u program izraženo u mjesecima	Kvantitativna - PSM metoda	grupirano u 9 razreda	<ul style="list-style-type: none"> ► 0 mjeseci (zaposlen je) ► 1 do 6 mjeseci ► 7 do 12 mjeseci ► 13 do 24 mjeseca ► 25 do 36 mjeseci ► 37 do 60 mjeseci ► 61 do 96 mjeseci ► 97 do 120 mjeseci ► Više od 120 mjeseci
	područje obrazovanja pri ulasku u program	Kvalitativna - EM metoda	grupirano u 18 kategorija	<ul style="list-style-type: none"> ► NKV ► Završeno osnovnoškolsko obrazovanje ► Završen gimnazijski program ► Administrativni radnici (šalterski službenici, tajnici) ► Ekonomija, financije i računovodstvo ► Frizeri, kozmetičari i srodnna zanimanja ► Kožarska zanimanja i zanimanja u preradi kože ► Mehaničari, monteri, elektromehaničari, elektromonteri, serviseri ► Prerađivači hrane - mesari, mljekari, uljari, prerađivači voća i povrća ► Prodavač, trgovac, komercijalist ► Strojarska i metalska zanimanja ► Učitelji i odgajatelji ► Ugostitelji ► Zanimanja u građevinarstvu ► Zanimanja u području obrade i proizvodnje tekstila i odjeće ► Zanimanja u poljoprivredi (ratari, voćari, vinogradari, vrtlari, poljoprivredni tehnicići i proizvođači)

Varijabla modela	Naziv varijable	Vrsta	Vrijednost	Razredi
područje radnog iskustva pri ulasku u program (zanimanje)	Kvalitativna - EM metoda	grupirano u 28 kategorija		<ul style="list-style-type: none"> ► Zanimaњa u zdravstvu ► Ostalo ► Administrativni radnici (šalterski službenici, tajnici) ► Automehaničar, autolimar, autoelektričar ► Ekonomija, financije i računovodstvo ► Elektroinstalateri i srodna zanimaњa ► Frizeri, kozmetičari i srodna zanimaњa ► Instalateri i monteri cjevovoda (vodoinstalateri, plinoinstalateri, grijanje i klimatizacija, cjevovodi) ► Konobari i pipničari ► Kožarska zanimaњa i zanimaњa u preradi kože ► Kuhari ► Limari, ljevači metala, kovači i srodna zanimaњa ► Mehaničari, monteri, elektromehaničari, elektromonteri, serviseri ► Njegovatelji ► Pekari ► Prerađivači hrane - mesari, mljekari, uljari, prerađivači voća i povrća ► Prodavači, trgovci, komercijalisti ► Računalni operater ► Radnici bez zanimaњa ► Slastičari ► Strojari i bravari ► Učitelji i odgajatelji ► Vozači ► Zanimaњa u građevinarstvu (keramičari, ličioci i ostala građevinska zanimaњa) ► Zanimaњa u građevinarstvu (krovopokrivači, postavljači pločica, fasaderi, gipsari) ► Zanimaњa u građevinarstvu (zidari, armirači, betonirci, tesari, građevinski stolari) ► Zanimaњa u području obrade i proizvodnje tekstila i odjeće ► Zanimaњa u poljoprivredi (ratari, voćari, vinogradari, vrtlari, poljoprivredni tehničari i proizvođači) ► Zavarivači i rezači plamenom ► Ostalo
Zavisna varijabla (varijabla rezultata)	status zaposlenosti	binarna	1 = da, 0 = ne	NP

Budući da za kontrolnu skupinu ne postoje referentni datuma ulaska i izlaska u programe cjeloživotnog učenja (s obzirom da pojedinci čiji se podaci promatraju u ovoj skupini nisu pohađali programe obrazovanja koje je pohađala tretirana skupina), bilo je potrebno odrediti najbolju procjenu referentnih datuma. Stoga je prvo definiran ukupan vremenski okvir u kojem su svi pojedinci promatraju, uzimajući u obzir prvi datum ulaska u programe obrazovanja evidentiran kod tretirane skupine (15.2.2018.) te zadnji datum izlaska iz programa obrazovanja evidentiran kod tretirane skupine (30.4.2020.), a sukladno dogovoru s Naručiteljem.

Ukupan vremenski okvir zatim je podijeljen na tri dijela, odnosno tri scenarija, sa ciljem da se za svih 20.000 pojedinaca iz kontrolne skupine u tri točke vremena zabilježe vrijednosti istih kovarijata koje su promatrane za tretiranu skupinu (dob, područje obrazovanja, broj mjeseci nezaposlenosti od zadnjeg evidentiranog zaposlenja, broj mjeseci ukupnog radnog iskustva od prvog zaposlenja do kontrolnog datuma te zadnje područje zaposlenja - zanimanje). Podjela na tri scenarija imala je isključivu svrhu da se pojedinci iz kontrolne skupine promotre u nekoliko vremenskih točaka prije uparivanja s pojedincima iz tretirane skupine. Drugim riječima, napravljena je snimka svih pojedinaca kontrolne skupine u tri vremenska intervala kako bi se što preciznije detektirale vrijednosti navedenih kovarijata i njihove eventualne promjene između tri scenarija - ovo je služilo kao podloga za uparivanje putem PSM i EM metode, odnosno za što preciznije uparivanje pojedinaca iz tretirane i kontrolne skupine. Cilj navedenog je bilo uparivanje najsličnijih pojedinaca, odnosno da se u konačnici dobiju dvije što sličnije i što usporedivije grupe.

Shodno tome kontrolna skupina se sastoji od podataka o pojedincima za koje postoje potpune informacije o karakteristikama koje su identificirane kao značajne varijable za model evaluacije na način kako je prikazano u sljedećoj tablici.

Tablica 31: Broj podataka kontrolne skupine po scenarijima

Scenarij	Procijenjeni datum početka programa	Procijenjeni datum kraja programa	Broj
1.	15.2.2018.	7.6.2018.	18.970
2.	15.2.2019.	8.5.2019.	19.002
3.	30.3.2020.	11.5.2020.	19.035
Ukupan broj inicijalno promatranih zapisa kontrolne skupine			57.007 ¹⁰⁰

Izvor: Analiza autora

Nadalje, za pridruživanje pojedinaca kontrolne skupine pojedincima tretirane skupine s najsličnijim karakteristikama, odnosno za primjenu metoda PSM i EM korišten je statistički alat R (R paketi: MatchIt, dplyr, ggplot2, gridExtra). Pregled rezultata pridruživanja predstavljen je niže.

¹⁰⁰ Ukupan broj predstavlja zbroj pojedinaca iz svakog od tri scenarija. Premda je inicijalno zaprimljen set podataka za 20.000 osoba, u pojedinačnom scenariju je broj promatranih pojedinaca manji od tog broja. Prvo, iz seta podataka za 20.000 pojedinaca isključeni su oni pojedinci za koje je utvrđeno da imaju stupanj obrazovanja viši od završenog srednjoškolskog obrazovanja. S obzirom na to da je u svakom scenariju skup pojedinaca promatrani u drugačijem vremenskom intervalu, uočeno je da se u nekim slučajevima na promatrane datume pojedincima nije moglo pridružiti područje zanimanja te su stoga i ti pojedinci isključeni iz analize.

Tablica 32: Rezultati primjene metoda pridruživanja

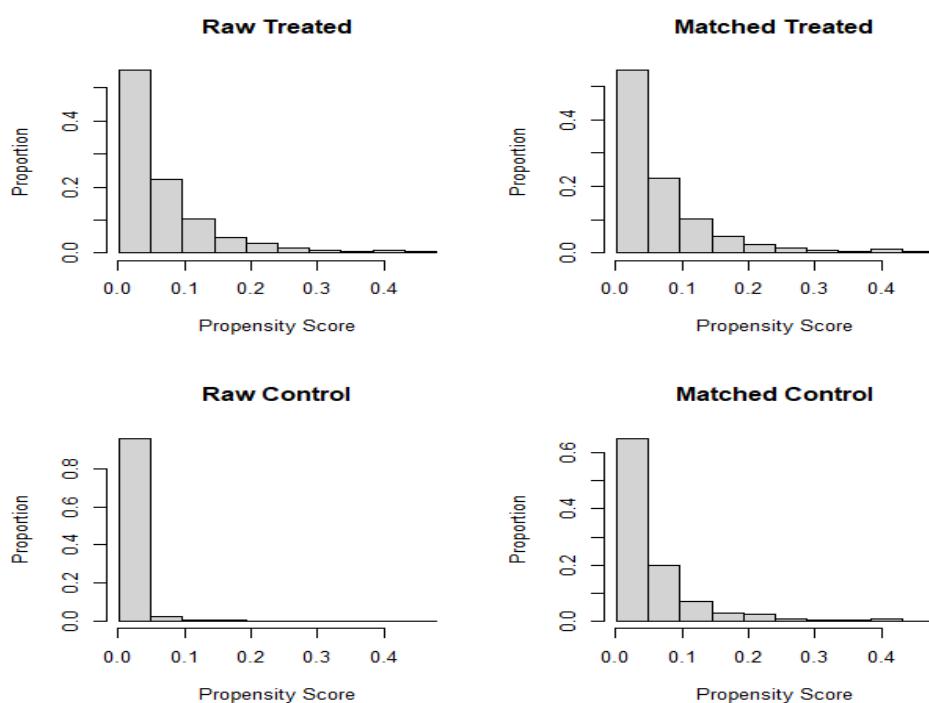
Status	Tretirana skupina	Kontrolna skupina
Ukupno	784	57.007
Pridruženo	765	765
Nepridruženo	19	56.242
Odbačeno	0	0

Izvor: Analiza autora

Pridruživanje podataka kontrolne skupine tretiranoj skupini napravljeno je na temelju kvantitativnih i kvalitativnih varijabli. Za ovo pridruživanje korištena je R funkcija matchit() koja za svaku kovarijatu omogućava specificiranje metode pridruživanja. Kao što je ranije navedeno, za kvantitativne podatke korištena je PSM metoda „najbliži susjed“, a za kvalitativne podatke EM metoda.

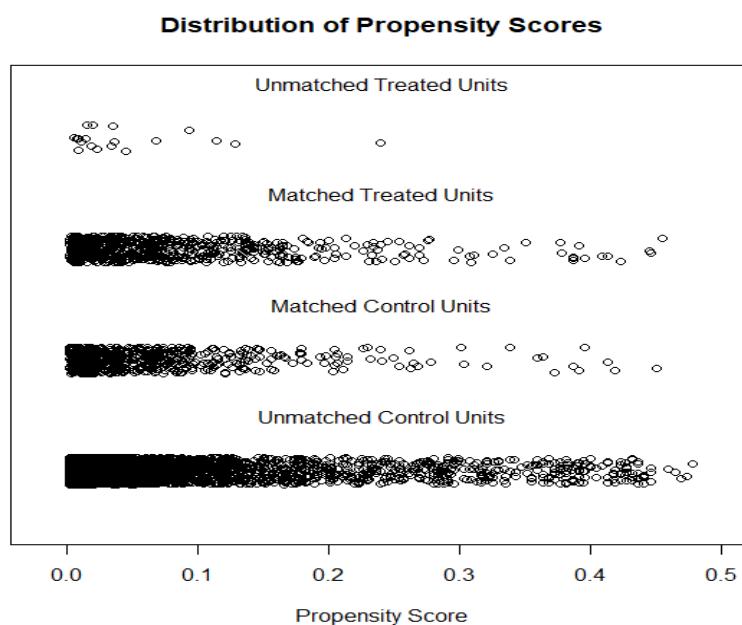
Podudarnost kvantificiranih sklonosti podataka tretirane i kontrolne skupine izračunatih na temelju kvantitativnih podataka su prikazane u nastavku.

Slika 2: Distribucije kvantificiranih sklonosti podataka tretirane i kontrolne skupine

Izvor: Analiza autora

Slika 3: Distribucije kvantificiranih sklonosti pridruženih i nepridruženih podataka tretirane i kontrolne skupine

Izvor: Analiza autora

Uravnoteženost tretirane i pridružene kontrolne skupine prema pojedinačnim kovarijatama je prikazana u sljedećoj tablici.

Tablica 33: Uravnoteženost pridruženih podataka

Kovarijata	Srednja vrijednost		Razlika srednjih vrijednosti	Standardizirana veličina učinka
	Tretirana skupina	Kontrolna skupina		
dob	37,4641	37,8706	-0,4065	-0,0382
iskustvo	3,5778	3,8170	-0,2392	-0,1395
nezaposlenost	3,1752	2,5922	0,5830	0,2140
obrazovanje	11,2562	11,2562	0,0000	0,0000
zanimanje	13,4497	13,4497	0,0000	0,0000

Za provjeru uravnoteženosti pojedinačnih kovarijata tretirane i pridružene kontrolne skupine, pored razlike srednjih vrijednosti, korištena je standardizirana veličina učinka. Standardizirana veličina učinka je mjera koja omogućava usporedivost učinka kovarijata, a koja se dobije na način da se razlika srednjih vrijednosti (aritmetičkih sredina) određene kovarijate tretirane i pridružene kontrolne skupine podijeli s pripadajućom standardnom devijacijom (devijacija kovarijate tretirane i kontrolne skupine promatranih zajedno). Što je uravnoteženost kovarijata tretirane i kontrolne skupine veća, to je apsolutna vrijednost standardizirane veličine učinka manja.

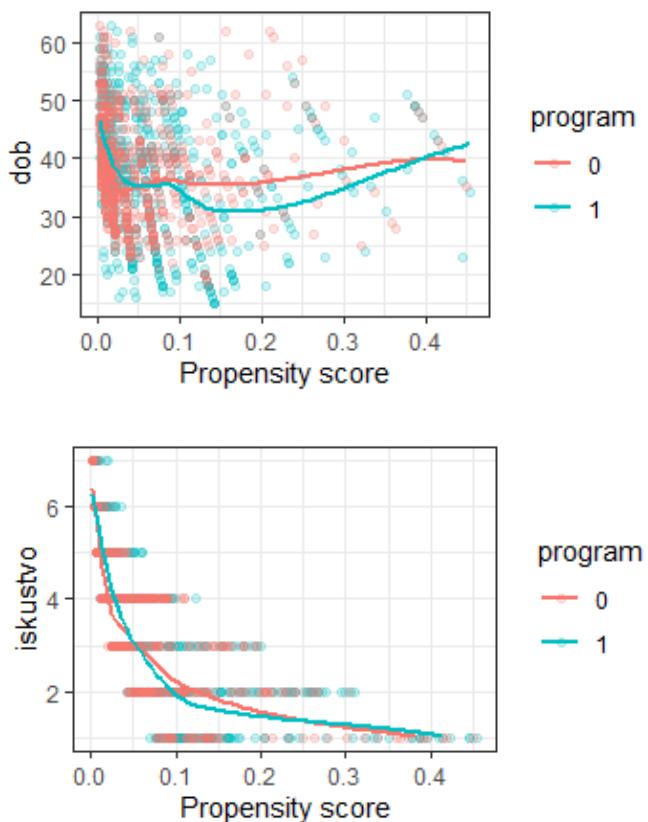
Kao što je vidljivo u tablici iznad kvalitativne kovarijate „Područje obrazovanja pri ulasku u program“ i „Područje radnog iskustva pri ulasku u program (zanimanje)“ tretirane i pridružene kontrolne skupine imaju istu srednju vrijednost (standardizirana veličina učinka

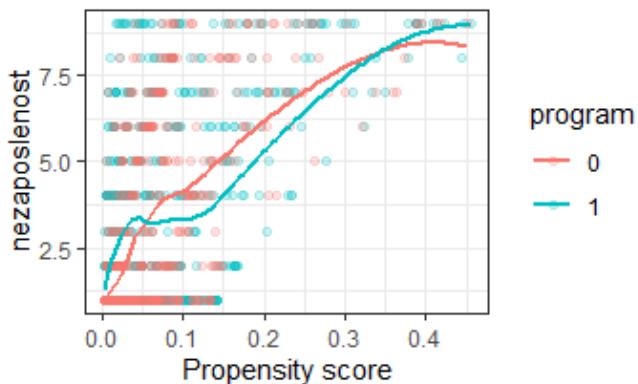
= 0,0000). Dakle, te kovarijate su potpuno uravnotežene što je u skladu s primjenjenom EM metodom.

Iz gornje tablice je također vidljivo da su kvantitativne kovarijate „Dob“, „Radno iskustvo pri ulasku u program izraženo u mjesecima“ i „Trajanje nezaposlenosti pri ulasku u program izraženo u mjesecima“ tretirane i pridružene kontrolne skupine veoma dobro uravnotežene. Najmanju apsolutnu standardiziranu veličinu učinka ima kovarijata *dob* (-0,0382), a najveću kovarijata *nezaposlenost* (0,2140). Dakle najbolju uravnoteženost između tretirane i pridružene kontrolne skupine ima kovarijata „Dob“, a slijede redom kovarijate „Radno iskustvo pri ulasku u program izraženo u mjesecima“ i „Trajanje nezaposlenosti pri ulasku u program izraženo u mjesecima“.

Ukoliko promatramo svaku od kvantitativnih varijabli pojedinačno, najmanju apsolutnu razliku između srednjih vrijednosti tretirane i pridružene kontrolne skupine ima kovarijata „Radno iskustvo pri ulasku u program izraženo u mjesecima“ (-0,2392), a najveću kovarijata „Trajanje nezaposlenosti pri ulasku u program izraženo u mjesecima“ (0,5830). Uravnoteženost kvantitativnih kovarijati iz gornje tablice je vidljiva i na sljedećoj slici na kojoj je svaka kovarijata promatrana pojedinačno u odnosu na izračunate kvantificirane sklonosti tretirane skupine (na slici: program = 1) i pridružene kontrolne skupine (na slici: program = 0).

Slika 4: Korelacija kvantitativnih varijabli modela tretirane i kontrolne skupine i izračunatih kvantificiranih sklonosti

Izvor: Analiza autora

7.3. Rezultati DID metode

Nakon što je primjenom gore opisanih metoda svakom pojedincu tretirane skupine pridružen pojedinac kontrolne skupine s najsličnijim karakteristikama, provedena je DID metoda¹⁰¹. DID metoda je obuhvaćala promatranje statusa zaposlenosti u dvije vremenske točke tj. prije početka intervencija i poslije završetka intervencija. Kako bi se zadovoljio preduvjet vremena potrebnog za vjerodostojno utvrđivanje učinaka intervencija, prilikom DID metode u drugoj vremenskoj točki status zaposlenosti je promatrana 6 mjeseci nakon završetka intervencija (izlaska iz programa obrazovanja). Napominje se da datumi prije i poslije intervencije nisu konstantni za cijeli promatrani skup s obzirom da su pojedinci iz tretirane skupine imali različite datume ulaska i izlaska iz programa - pojedinci tretirane skupine su ulazili i izlazili iz programa obrazovanja kroz razdoblje od 2 godine, a ne istovremeno. Stoga je bilo važno za svakog pojedinca iz tretirane skupine precizno utvrditi njegov status i vrijednosti kovarijata u točkama vremena koje vrijede za njega individualno. U protivnom postoji rizik od utvrđivanja nerealnih vrijednosti varijabli tretirane skupine, a samim time i pogrešnog uparivanja s kontrolnom skupinom i pogrešnih rezultata DID metode. Za svakog je pojedinca promatrana status zaposlenosti i područje zaposlenosti (zanimanje) u dvije točke u vremenu: i) na datum ulaska u program obrazovanja, te ii) 6 mjeseci od datuma izlaska iz programa. Pri tome su kod tretirane skupine poštivani individualni datumi ulaska i izlaska iz programa obrazovanja, odnosno svaki pojedinac ima svoje pripadajuće datume, a za pojedince iz kontrolne skupine datumi su određeni metodom najbliže procjene pomoću prethodno obrazložena tri scenarija. Slijedom svega navedenoga DID metoda za svaki par utvrđuje status i područje zaposlenosti u dvije točke vremena (prije intervencije i 6 mjeseci po završetku intervencije) koje vrijede za taj par.

U svrhu provjere pretpostavke paralelnosti trendova u predintervencijskom razdoblju, EY je dodatno analizirao podatke dobivene za tretiranu i kontrolnu skupinu te je za svakog pojedinca iz tretirane i iz kontrolne skupine u odnosu na početnu točku (datum ulaska u program) izračunat i datum koji odgovara datumima 3, 6, 9 i 12 mjeseci prije ulaska u program. Na te datume je promatrana ukupan broj zaposlenih u tretiranoj i kontrolnoj skupini i dobiven je rezultat o trendovima zaposlenja u tretiranoj i kontrolnoj skupini u predintervencijskom razdoblju.

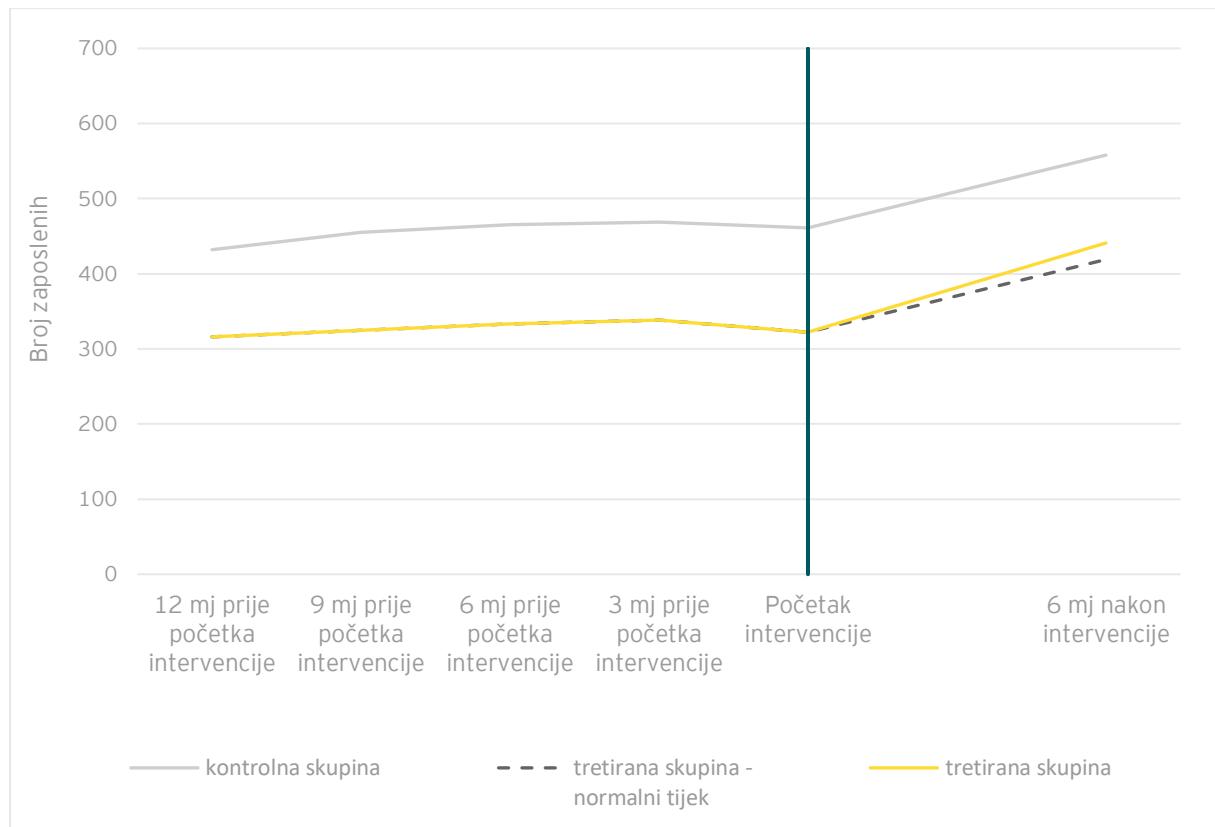
¹⁰¹ European Social Fund impact evaluation: research design and scoping study (srpanj, 2018.)

Utvrđeni broj zaposlenih u tretiranoj i kontrolnoj skupini na datume 3, 6, 9 i 12 mjeseci prije početka intervencija (predintervencijsko razdoblje), u trenutku početka intervencije i 6 mjeseci nakon završetka intervencija (postintervencijsko razdoblje) prikazan je u sljedećoj tablici i grafu.

Tablica 34. Broj zaposlenih u predintervencijskom i postintervencijskom razdoblju

	12 mj. prije početka intervencije	9 mj. prije početka intervencije	6 mj. prije početka intervencije	3 mj. prije početka intervencije	Početak intervencije	6 mj. nakon intervencije
kontrolna skupina	432	455	465	469	461	558
tretirana skupina - normalni tijek	316	325	333	338	322	419
tretirana skupina	316	325	333	338	322	441

Grafikon 32. Rezultati DID metode uz provjeru pretpostavke paralelnosti u predintervencijskom razdoblju

Izvor: Analiza autora

Iz rezultata analize vidljivo je da je pretpostavka paralelnosti trendova u predintervencijskom razdoblju potvrđena, odnosno da se stope zaposlenosti kreću približno jednakim trendovima u obje promatrane skupine, što je bilo i za očekivati s obzirom da je prethodno napravljeno uparivanje pojedinaca kombinacijom PSM i EM metode kojima je osigurana maksimalna usporedivost dvaju grupa. Ipak, valja napomenuti da postoji manja razlika u predintervencijskim trendovima između tretirane i kontrolne skupine, odnosno predintervencijski trendovi nisu u potpunosti paralelni, ali su razlike dovoljno male da se pretpostavka paralelnosti može potvrditi te da ne iziskuje daljnje provjere, odnosno dodatne

načine procjene učinka. Ukoliko promatramo vremenske točke 3 mjeseca prije početka intervencije i početka intervencije, pad broja zaposlenih u tretiranoj skupini iznosi 4,73%, a u kontrolnoj 1,71%, odnosno pad broja zaposlenih u tretiranoj skupini nešto je veći nego kod kontrolne skupine. Između točaka 6 mjeseci prije početka intervencije i početka intervencije u tretiranoj skupini pad broja zaposlenih iznosi 3,30%, a u kontrolnoj 0,86%.

Nadalje, temeljem prepostavke paralelnog trenda DID metode u postintervencijskom razdoblju, na gornjem grafu je prikazan i broj zaposlenih tretirane skupine uz prepostavku da njeni članovi nisu pohađali programe cjeloživotnog učenja (tretirana skupina - normalni tijek), odnosno što bi se dogodilo s tretiranom skupinom da nije bila izložena intervenciji.

Shodno navedenom, rezultat DID metode je prikazan u sljedećoj tablici.

Tablica 35: Rezultat protučinjenične evaluacije

DID metoda	Nominalna razlika u broju zaposlenih poslije i prije intervencija	Relativna razlika u broju zaposlenih poslije i prije intervencija
Tretirana skupina	119	15,56 p.b.
Kontrolna skupina	97	12,68 p.b.
Razlika između razlika u broju zaposlenih poslije i prije intervencija tretirane i kontrolne skupine	22	2,88 p.b.

Izvor: Analiza autora

I u slučaju tretirane i u slučaju kontrolne skupine uočava se povećanje broja zaposlenih između promatranih vremenskih točaka (početak intervencije i 6 mjeseci nakon izlaska iz programa obrazovanja). Shodno navedenom zaključak protučinjenične evaluacije je da je za 2,88 postotnih bodova vjerojatnost pozitivnog ishoda veća ukoliko se intervencija primijeni, odnosno da je vjerojatnost da će se pojedinac zaposliti ako pohađa program cjeloživotnog učenja veća za 2,88 postotnih bodova od vjerojatnosti da će se pojedinac zaposliti ako ne pohađa program. Navedeno predstavlja razmjerno malen, ali pozitivan uočeni učinak programa obrazovanja na zapošljavanje naspram nepohađanja takvih programa. U promatranom periodu se stoga može uočiti smanjivanje jaza između kontrolne i tretirane skupine u pogledu broja zaposlenih. Pod prepostavkom linearog nastavka trenda na duži period, može se stoga očekivati i izjednačavanje dvaju skupina u pogledu broja zaposlenih, no za utvrđivanje takvih učinaka potrebno je redovno praćenje statusa zaposlenosti pojedinaca. U tom smislu može se zaključiti da pohađanje obrazovnih programa za odrasle doprinosi boljoj zapošljivosti, ali se također može očekivati da će na društvenoj razini ukupna promjena nastupati sporo.

Analizom formirane tretirane skupine utvrđeno je da je prije početka intervencija 42% tretirane skupine bilo zaposleno, te da se šest mjeseci nakon završetka intervencija postotak zaposlenih unutar tretirane skupine povećao za 16 postotnih bodova te je iznosio 58%. S druge strane, prije početka intervencije je u kontrolnoj skupini bilo 60% zaposlenih, a šest mjeseci nakon završetka intervencija 73% zaposlenih - u pogledu udjela u promatranoj populaciji vidljive su veće stope zaposlenja kod kontrolne skupine u odnosu na tretiranu, međutim valja zamjetiti i manji rast, od oko 13 postotnih bodova.

Promatrano na razini pojedinačnih programa obrazovanja koje su pohađali pojedinci iz tretirane skupine, od ukupno 784 pojedinca tretirane skupine (765 pridruženih i 19 nepridruženih) njih 111 (14%) bilo je šest mjeseci nakon izlaska iz programa zaposleno u području za koje se putem programa obrazovalo. Dakle, od ukupnog broja zaposlenih u tretiranoj skupini, oko četvrtina njih (24%) je šest mjeseci nakon izlaska iz programa bilo zaposleno u području za koje se obrazovalo.

Projekt je sufinancirala Evropska unija iz Europskog socijalnog fonda.

8. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

8.1. Zaključci u sklopu evaluacijskog kriterija Relevantnost

Z 1. U pogledu relevantnosti podržanih intervencija i PO3 općenito, može se zaključiti da je programska potpora bila namijenjena relevantnim ciljanim skupinama i uglavnom za adekvatne aktivnosti i oblike podrške.

Analiza u sklopu ovog vrednovanja pokazala je da je PO3 postavljen na način da je usklađen s Tematskim ciljem 10 te europskim i nacionalnim strateškim okvirom. Ciljane skupine i aktivnosti predviđeni u sklopu OPULJP-a adekvatno su odabrani, no vidljivo je da u provedbi do cut-off datuma nisu svi bili adresirani kroz pokrenute postupke dodjele bespovratnih sredstava. Sami korisnici smatraju da su sredstva bila namijenjena relevantnim ciljanim skupinama i za adekvatne aktivnosti, a tek se u nekolicini slučajeva ističe konsenzus oko potrebnih dodatnih mjera.

Temeljem ovog vrednovanja utvrđena je upitnost dizajna intervencije samo u slučaju dodjela STEM stipendija, s obzirom da se s jedne strane ciljalo na povećanje broja upisanih i smanjenje stopa odustanka od STEM studija a s druge se stipendije dodjeljuju isključivo temeljem uspješnosti, čime se potpora daje onim studentima koji su inicijalno u manjem riziku od odustanka od studija naspram primjerice studenata slabijeg socio-ekonomskog statusa ili obrazovne podrške studentima prve i druge godine STEM studija koji su u pojačanom riziku od prekida studija.

Z 2. Premda su specifični ciljevi u sklopu PO3 adresirali relevantne ciljane skupine i predviđeli adekvatne oblike podrške poštujući EU i nacionalni strateški okvir, utvrđena je potreba za detaljnijim planiranjem samih intervencija, financiranja i provedbe u trenutku programiranja.

Analiza je pokazala da su u trenutku programiranja ESF sredstva bila dobro usmjerena, odnosno da je podrška bila namijenjena relevantnim ciljanim skupinama i za njihove relevantne potrebe koje su i u današnjem socio-ekonomskom kontekstu relevantne. Međutim, također je utvrđeno da u trenutku programiranja nije postojala potpuno jasna vizija o opsegu i načinu provedbe pojedinačnih intervencija te da iste nisu bile detaljno razrađene. Slijedom navedenog brojna pitanja otvorena su tek u fazi provedbe OP-a kada se trebalo pristupiti provedbi postupaka dodjele bespovratnih sredstava.

Nedostaci općenitog pristupa i definiranja intervencija u trenutku programiranja očituju se i u činjenici da za neke programske pokazatelje ne postoje osnove za ostvarenje ciljanih vrijednosti s obzirom da povezane aktivnosti u konačnici nisu bile pokrivenе pokrenutim postupcima dodjele. Činjenica da su postignute vrijednosti po nekim pokazateljima značajno premašene također upućuje na nedostatke u planiranju te da su neke potrebe bile podcijenjene, a neke precijenjene.

U pogledu objave poziva u svim se godinama bilježi jaz između indikativnog plana objave poziva i realiziranih dodjela - kako u pogledu broja, tako i u pogledu sadržaja. Temeljem intervjuja s PT-om 1 utvrđeno je da odstupanja proizlaze iz činjenice da svaki poziv ima neke

specifičnosti koje je potrebno na ispravan način adresirati, a što posljedično produžuje vrijeme pripreme dokumentacije poziva. Osim navedenog, odstupanja proizlaze i iz same količine dokumentacije koju je potrebno pripremiti u okviru pojedinog poziva.

Jaz je uočen i između raspodjele alokacije i stvarnih potreba uočenih tijekom provedbe, pri čemu su do cut-off datuma među najnižim stopama ugovaranja zabilježene upravo u sklopu specifičnih ciljeva za koje je bilo namijenjeno najviše sredstava (posebice SC 10.ii.1). Prema informacijama prikupljenima putem intervjuja s tijelima SUK-a, uzrok tome proizlazi iz činjenice da je tijekom programskog razdoblja odlučeno da će se povećati broj STEM stipendija i stipendija za studente slabijeg socio-ekonomskog statusa (10.ii.2) te su pozivi za osiguravanje podrške djeci s teškoćama u razvoju objavljivani u tri, odnosno čak četiri faze (10.iii.1). Dodatno, povrh pilot projekta e-Škole, dodijeljena su sredstva i za drugu fazu tog projekta (10.iii.2).

Z 3. Mogućnosti ITU mehanizma nisu iskorištene u sklopu PO3, što se većim dijelom može pripisati nedostatku komunikacije između ključnih dionika te nedovoljnom sagledavanju nužnih preduvjeta za provedbu intervencija putem ITU mehanizma.

I u kontekstu ITU mehanizma utvrđene su poteškoće koje proizlaze iz nedovoljne razrade plana provedbe ulaganja u trenutku programiranja, pri čemu su neka pitanja koja su bila preduvjet za provedbu intervencija ostala neriješena i kasnije tijekom programskog razdoblja, a čime je onemogućeno korištenje sredstava. Putem intervjuja i fokus grupe zabilježeno je također da niti sami dionici, primarno tijela SUK-a i ITU gradovi, nisu sigurni na koji bi se način sinergije između OPKK i OPULJP intervencija trebale ostvarivati u sklopu ITU mehanizma kada govorimo o obrazovanju i cjeloživotnom učenju.

S druge strane, tijela SUK-a i ITU gradovi do sada nisu dovoljno iskoristili prilike za suradnju premda postoji slaganje svih strana oko korisnosti, potrebe ali i dostatnosti kapaciteta na razini ITU gradova za korištenje ESF sredstava u okviru ITU mehanizma. Izostanak aktivnog uključivanja ITU gradova u procesu planiranja intervencija te izostanak delegiranja funkcija ITU gradovima rezultirao je neiskorištavanjem dostupnih sredstava.

8.2. Zaključci u sklopu evaluacijskog kriterija Učinkovitost

Z 4. Ključan prostor za unaprjeđenje tiče se planiranja te jačanja suradnje i komunikacije između tijela SUK-a, korisnika i ključnih vanjskih dionika. Kod najučinkovitijih intervencija to se pokazalo ključnim faktorima uspješnosti.

Studije slučaja provedene u sklopu ovog vrednovanja pokazale su da o konkretnom i jasnom planiranju intervencija te aktivnoj suradnji i komunikaciji između svih relevantnih dionika, odnosno izostanku istih, snažno ovisi uspjeh i učinkovitost provedbe. Na primjeru pilot-projekta e-Škole vidljivo je kako i vrlo kompleksni projekti zahvaljujući jasno postavljenim ciljevima i planu rada te ranom uključivanju relevantnih dionika kako u planiranje tako i u provedbu projekta mogu i nadmašiti inicijalno očekivane rezultate, stvoriti dodane vrijednosti, biti prepoznati na međunarodnoj razini te služiti kao polazna točka za daljnje projekte. Neostvarivanje očekivanih rezultata ITU mehanizma u okviru PO3 te posljedično ne iskorištenje dostupnih sredstava posljedica su niza međusobno povezanih poteškoća do kojih

je došlo u različitim fazama provedbe. Prva poteškoća su bile nedorečenosti u fazi programiranja, što je uključivalo izostanak jasnoće oko postavljenih ciljeva operacije, područja intervencije te različitih praktičnih aspekata provedbe, počevši primjerice od očekivane uloge ITU gradova pa do prihvatljivosti važne skupine korisnika kao što su jedinice područe (regionalne) samouprave, posebice u slučaju gdje je županija osnivač strukovnih odgojno- obrazovnih ustanova (s obzirom da županije nisu članice urbanih područja). Na to se nadovezao izostanak postavljenih mehanizama komunikacije te koordinacije u svrhu razrješenja tih poteškoća. Iznađeno rješenje u obliku otvorenog poziva, koji se do trenutka provedbe ove evaluacije nije raspisao, nije predstavljao zadovoljavajuće rješenje za predstavnike ITU gradova, međutim oni su bili spremni koristiti sredstva dodijeljena putem takvog javnog poziva u izostanku, iz njihove perspektive, bolje alternative. Konačno, potrebe značajnog revidiranja intervencijskih lista dostavljenih od strane urbanih aglomeracija/ područja, dovele su do odgode u pripremi poziva. Godišnjim planom objave Poziva na dostavu projektnih prijedloga OPULJP-a objava ovog poziva bila je predviđena u svibnju 2021. godine. Međutim, slijedom visoke stope ugovorenosti sredstava na razini OPULJP-a, a temeljem odluke UT-a, (a po prethodno izvršenim konzultacijama sa Ministarstvom financija), odustalo se od svih dalnjih objava poziva. Temeljeni preduvjet buduće uspješne primjene ITU mehanizma u okviru PO3 je sustavno rješavanje poteškoća identificiranih u sklopu ove evaluacije, za što prema iskazima sugovornika postoji potrebna volja svih zainteresiranih dionika. Konačno, HKO je jasan primjer manjka koordinacije između struktura zaduženih za ukupnu provedbu reforme potpornih operacija financiranih kroz ESF. Dapače, činjenica da su ESF potporne operacije u jednom trenutku počele živjeti „odvojenim životom“, odnosno uspješno se provoditi neovisno o činjenici da HKO metodologija očigledno ne funkcioniра u cijelosti, iz evaluacijske pozicije predstavlja nedvojbeno neželjen scenarij koji je zapravo mogao i destimulirati ekspeditivnu (i nužnu) reakciju usmjerenu uklanjanju poteškoća u širem institucionalnom okviru.

Z 5. Intervencije podržane kroz PO3 omogućile su pristup podršci za širok broj ciljanih skupina, no s druge strane, raspršenost potpore na velik broj ciljanih skupina i aktivnosti dijelom otežava rješavanje potreba ciljanih skupina na duži rok.

Sam sustav odgoja i obrazovanja izrazito je kompleksan i velik, a uzimajući u obzir postojanje velikog broja potreba uz istovremena značajna finansijska ograničenja, odabir i balansiranje ulaganja mogu biti vrlo izazovni. Kroz specifične ciljeve PO3 adresirane su ciljane skupine i aktivnosti na svim razinama obrazovanja (od predškolskog do visokog obrazovanja), znanost, cjeloživotno učenje. Podržane intervencije s jedne su strane namijenjene modernizaciji samog sustava, a s druge dolaze u obliku izravne podrške različitim skupinama. Premda je obuhvat PO3 širok u smislu ciljanih skupina i aktivnosti, analiza pokazuje da kroz ESF intervencije većina potreba nije riješena niti umanjena, već da iste potrebe postoje i dalje. Ovo otvara pitanje dugoročnih mehanizama jačanja socijalne dimenzije hrvatskog sustava odgoja i obrazovanja koju se ne smije trajno učiniti ovisnom o financiranju iz ESF-a.

8.3. Zaključci u sklopu evaluacijskog kriterija Djelotvornost

Z 6. Slijedom intervencija podržanih u sklopu PO3 uglavnom se ne očekuje rješavanje ili smanjivanje potreba ciljanih skupina za podrškom (zbog same prirode tih potreba),

osim u slučaju manjeg broja reformskih projekata koji na cjelovit način uvode nužne sistemske promjene.

Za većinu podržanih projekata očekuje se ostvarenje ciljanih vrijednosti projektnih pokazatelja te ostvarenje projektnih rezultata. Unatoč tome, priroda velikog broja podržanih mjera je takva da ih je potrebno kontinuirano osiguravati na godišnjoj razini jer adresiraju stalne potrebe ciljane skupine (primjerice djeca s teškoćama u razvoju će uglavnom tijekom cjelokupnog školovanja imati potrebu za pomoćnikom u nastavi), pojavljuju se nove generacije s istim potrebama (primjerice doktorandi, darovita djeca i učenici, strukovna natjecanja) ili su potrebne puno snažnije promjene socio-ekonomskog konteksta da bi potrebe nestale ili bile značajnije umanjene (primjerice djeca, učenici i studenti slabijeg socio-ekonomskog statusa, romska djeca i učenici). Rješavanje ili smanjivanje inicijalno utvrđenih potreba za intervencijama očekuje se kod projekata koji dovode do modernizacije samog sustava obrazovanja (podizanje digitalne zrelosti škola, digitalno-obrazovni sadržaji, programi obrazovanja usklaćeni s HKO-om, novi kurikulumi, portal s bazama podataka stručne i znanstvene literature).

Z 7. Do kraja programskog razdoblja ne očekuje se ostvarenje svih inicijalno predviđenih rezultata PO3, no većina njih vjerojatno će biti postignuta.

U sklopu ovog vrednovanja utvrđeni su pokazatelji ostvarenja i specifični pokazatelji rezultata za koje nije vjerojatno da će biti ostvareni do kraja programskog razdoblja i to iz dva razloga: (i) do cut-off datuma nisu objavljeni niti je u planu objava takvih postupaka dodjele kojima bi se omogućilo ugovaranje projekata koji mogu ostvariti doprinos ostvarenju tih pokazatelja, i (ii) do cut-off datuma slijedom objavljenih postupaka dodjele nisu sklopljeni takvi ugovori ili ostvareni takvi rezultati koji bi u dovoljnoj mjeri doprinijeli ostvarenju ciljanih vrijednosti pokazatelja. Slijedom navedenog ne očekuje se ostvarenje ciljanih vrijednosti sljedećih pokazatelja ostvarenja: SO300 Broj dodijeljenih stipendija za usavršavanje i profesionalni razvoj istraživača na doktorskoj i postdoktorskoj razini, SO307 Broj članstava u međunarodnim istraživačkim organizacijama, SO313 Broj učenika pripadnika romske nacionalne manjine u osnovnom obrazovanju koja su dobila ciljanu potporu i SO315 Broj odraslih polaznika koji su sudjelovali u programima obrazovanja odraslih, te sljedećih specifičnih pokazatelja rezultata: SR307 Broj sudionika (odraslih polaznika) koji su stekli kvalifikacije, SR308 Postotak djece pripadnika romske nacionalne manjine uključenih u programe produženog školskog boravka i SR310 Postotak učenika koji su završili obrazovanje u centrima kompetencija i koji imaju posao šest mjeseci po prestanku sudjelovanja.

8.4. Zaključci u sklopu evaluacijskog kriterija Učinak

Z 8. Bez ESF sredstava neke intervencije ne bi mogle biti provedene. Zahvaljujući ESF sredstvima, podršku je dobilo više osoba i važna ulaganja su provedena u značajno kraćem vremenu nego što bi to bilo moguće bez ESF sufinanciranja. U tom smislu, ukupno gledajući, koristi provedbe PO3 nadilaze troškove.

Iako još nije proteklo dovoljno vremena da bi se mogli utvrditi učinci provedenih intervencija, može se zaključiti da se bez ESF sufinanciranja intervencije ne bi mogle provesti u jednakom

opsegu i jednako brzo. Samim time proces modernizacije i unaprjeđenja hrvatskog sustava obrazovanja bio bi još sporiji, a puno veći broj pripadnika različitih ciljanih skupina ostao bi bez nužne potpore. Stoga, premda kako je navedeno u prethodnim zaključcima većina intervencija nije dovela do rješavanja ili značajnog umanjenja potreba ciljanih skupina, može se zaključiti da koristi provedbe PO3 nadilaze troškove.

Z 9. Dio postignutih rezultata je bez dalnjeg (EU) financiranja teško održiv jer se radi o oblicima podrške koju je potrebno osigurati na godišnjoj razini. Održivost rezultata na srednji ili dugi rok te učinak na regionalnoj i nacionalnoj razini očekuje se od intervencija kojima su modernizirani sam sustav i programi obrazovanja te u sklopu kojih su izvršena stručna osposobljavanja odgojno-obrazovnog osoblja, ukoliko se rezultati intervencija budu koristili kako je predviđeno.

Rezultati različitih oblika izravne podrške (stipendiranje, osiguravanje pomoćnika u nastavi, financiranje prijevoza i produženog boravka za romsku djecu, podrška za doktorande, i drugo) nisu dugoročno održivi jer je iste mjere potrebno ponavljati na godišnjoj razini kako bi ciljane skupine dobile potrebnu podršku. Također, bez dalnjeg EU sufinanciranja teško su održivi na istoj razini u smislu da jednako brojne ciljane skupine mogu imati pristup podršci. Proračunska sredstva nisu dostatna za održavanje iste razine podrške, a to se posebno odnosi na intervencije u sklopu SC 10.ii.2 i 10.iii.1. Takvim intervencijama koje podrazumijevaju direktna ulaganja u ljudske resurse, premda se radi o intervencijama koje su po prirodi takve da ih je potrebno provoditi kontinuirano i nakon završetka ESF projekata, ESF sredstva doprinijela su bitnom iskoraku u pogledu socijalnih ulaganja u ljudske resurse te sadrže razvojnu komponentu u koju je potrebno nastaviti ulagati.

S druge strane, intervencije slijedom kojih se doprinijelo reformskim procesima te su producirani konkretni outputi smatraju se održivima na dugi ili srednji rok i bez EU sufinanciranja jer se radi o cjelovitim produktima koji mogu biti korišteni kako od strane projektnih sudionika tako i od strane onih kojima su ti produkti potrebni i namijenjeni premda nisu sudjelovali u samim projektima (digitalno-obrazovni sadržaji, e-repozitorij, e-lektire, e-izvori, kurikulumi, unaprijeđeni ili novi obrazovni programi, nove metode podučavanja, itd.). Ovakvi će se rezultati u dužem roku vjerojatno trebati revidirati i ažurirati kako bi bili u skladu s budućim trendovima, no primjenjivi su na nacionalnoj razini te se očekuje da će ostvariti i šire učinke. Što se tiče stručnih osposobljavanja i obrazovanja odgojno-obrazovnog osoblja, također se očekuje održivost rezultata s obzirom da se nove metode i vještine podučavanja mogu primjeniti i na nadolazeće generacije djece i učenika, no u ovom se slučaju ne očekuje širi učinak na regionalnoj i nacionalnoj razini, već će stručna osposobljavanja biti potrebno osigurati za sve nastavnike i to kontinuirano.

8.5. Preporuke

Nastavno na nalaze i zaključke iznesene u sklopu ovog Završnog izvješća u nastavku su dane preporuke primjenjive na ovo, ali posebice i na naredno programsko razdoblje:

P 1. Preporučuje se pripremiti detaljnu intervencijsku logiku za svaki specifični cilj koja se može povezati s konkretnim intervencijama te izraditi analizu uzroka odstupanja od planiranog, kašnjenja i drugih poteškoća.

Nastavno na zaključke o postojanju prostora za unaprjeđenje u pogledu planiranja intervencija, alokacije i ciljanih vrijednosti pokazatelja (Z2 i Z3), preporučuje se detaljnije pristupiti planiranju od strane UT-a i PT-a 1, posebice u smislu rane detekcije intervencija i konkretiziranja postupaka dodjele, odnosno osnovnih kriterija prihvativosti koje će prijavitelji morati zadovoljiti, kako bi se (naročito kod reformskih projekata) pravovremeno ostvarili nužni preduvjeti za provedbu. Prilikom definiranja detalja poziva, važno je uzeti u obzir i njihov očekivani doprinos ostvarenju programskega rezultata u kontekstu planiranog vremenskog okvira provedbe projekata i preduvjeta za provedbu (primjerice definiranje strateškog ili zakonodavnog okvira, uloga dionika i odnosa među dionicima i sl). Navedeno podrazumijeva da se već u tijeku programiranja, odnosno što ranije u programskom razdoblju, uz svaki specifični cilj pripremi detaljnija intervencijska logika koja se može povezati s konkretnim intervencijama, odnosno da se detaljnije planira opseg intervencija slijedom kojeg se očekuje postizanje programskih ciljeva i vrijednosti pokazatelja. Detaljno planiranje podrazumijeva i jasnu identifikaciju koraka potrebnih ne samo za ugovaranje projekata, nego i za postizanje rezultata na kraju provedbe - to naročito podrazumijeva osvješćivanje vremenske komponente trajanja pojedinog koraka i postojanja nužnih preduvjeta za izvršenje pojedine faze, ali i uključivanje vremenskih rezervi u planiranje kako bi i korisnici i sama tijela SUK-a (UT i PT1) znali koji je najkasniji trenutak za pokretanje postupaka dodjele da bi se projekti stigli provesti i da bi se ostvarili željeni rezultati projekta. Ovako razrađene korake potrebno je nakon toga pratiti te poduzimati dodatne mjere u slučaju odstupanja od planiranog, kašnjenja i drugih poteškoća. Dodatne mjere podrazumijevaju izradu analiza uzroka odstupanja od planiranog, kašnjenja i drugih poteškoća kako bi se utvrdili uzroci te kako bi se identificirala odgovorna strana zadužna za rješavanje istih.

P 2. Preporučuje se razviti sustav rane identifikacije operacija koje u trenutku uključivanja u OP nisu u visokom stupnju zrelosti. Dodatno, u fazi identifikacije operacija ili prikupljanja lista projekata pojedinog potencijalnog korisnika preporučuje se utvrditi postoje li određene proceduralne specifičnosti, prepreke ili rizici koji mogu utjecati na dodjelu sredstava i provedbu i koje je potrebno rano adresirati.

Nastavno na nalaze studije slučaja o ITU mehanizmu (Z3) te zaključke vezano za planiranje intervencija i financiranja (Z2 i Z5), potrebno je da tijela SUK-a odgovorna za planiranje operacija (UT i PT1) razviju svojevrsni sustav rane identifikacije operacija koje u trenutku uključivanja u OP nisu u visokom stupnju zrelosti. Provedbu takvih operacija je logično planirati za nešto kasnije razdoblje, ali je ključno razviti mehanizme koji će osigurati njihovu pravovremenu operacionalizaciju te provedbu. Sustav rane identifikacije operacija minimalno treba sadržavati informaciju o potencijalnim korisnicima/ partnerima, ključnim planiranim aktivnostima i ciljanim skupinama, procijenjenoj vrijednosti i trajanju provedbe projekta, a tijela SUK-a odgovorna za planiranje operacija (UT i PT1) trebaju samostalno i u direktnoj komunikaciji s potencijalnim korisnicima utvrditi i redovno ažurirati stupanj zrelosti projekta za provedbu. Navedeno se odnosi na korisnike izravnih dodjela, odnosno nadležne

institucije u slučaju otvorenih poziva (primjerice sektorska uprava u okviru Ministarstva znanosti i obrazovanja kada su u pitanju otvoreni pozivi za strukovne škole i slično). Osim navedenog, nužno je već u fazi identifikacije operacija ili prikupljanja lista projekata pojedinog potencijalnog korisnika utvrditi postoje li određene proceduralne specifičnosti, prepreke ili rizici koji mogu utjecati na dodjelu sredstava i provedbu i koje je potrebno rano adresirati (primjerice potreba za pokretanjem javnih poziva kao dodatne razine selekcije (za odabir prihvatljivog/ih partnera, za odabir/selekciju pripadnika ciljane skupine koji će sudjelovati u aktivnostima ili za odabir pružatelja odgovarajuće usluge) u sklopu predviđenih aktivnosti u okviru projekata, specifičnosti funkcioniranja sustava na lokalnoj ili regionalnoj razini koje je potrebno uklopiti u sustav EU sufinanciranja kao u slučaju ITU mehanizma).

P 3. Preporučuje se da PT1 pripremi okvirni višegodišnji plan objave poziva već u trenutku programiranja u sklopu pripreme intervencijske logike za cijelo programsко razdoblje.

Vezano za postupke dodjele bespovratnih sredstava, UT i posebice PT 1 trebaju osigurati minimaliziranje odgoda i kašnjenja s objavama poziva te uspostaviti mehanizme koji će omogućiti realnije planiranje postupaka dodjele. Preporučuje se da PT1 pripremi okvirni višegodišnji plan objave poziva već u trenutku programiranja, odnosno što ranije u programskom razdoblju, u sklopu pripreme intervencijske logike za cijelo programsko razdoblje kako bi od samog početka bilo jasno na koji se način (u pogledu vremenskog rasporeda, alokacije i modaliteta poziva) planiraju ostvariti željeni rezultati na kraju programskog razdoblja.

P 4. U indikativne godišnje planove objave poziva preporučuje se uvrstiti samo one pozive za koje je utvrđena dostačna razina spremnosti prijavitelja za podnošenje projektnih prijedloga te za koje je provedeno prethodno savjetovanje s potencijalnim korisnicima.

Nastavno na P2, u indikativne godišnje planove objave poziva preporučuje se uvrstiti samo one pozive za koje je utvrđena dostačna razina spremnosti prijavitelja za podnošenje projektnih prijedloga te za koje je provedeno prethodno savjetovanje s potencijalnim korisnicima (odnosno u slučaju otvorenih poziva s nadležnim institucijama) kroz radne skupine, fokus grupe, ankete ili neki drugi način. To ujedno podrazumijeva potrebu da UT i PT 1 iniciraju i aktivno vode komunikaciju s potencijalnim prijaviteljima ili nadležnim institucijama prije i tijekom pripreme samih poziva kako bi se osiguralo pravovremeno informiranje, ali i prikupljanje povratne informacije kroz dijalog o spremnosti projekata, eventualnim rizicima i preprekama za prijavu ili uspješnu provedbu, potrebama, i slično.

P 5. Preporučuje se da UT omogući pravovremenu identifikaciju rizika od kašnjenja u pokretanju planiranih postupaka dodjele u obliku informiranja u direktnoj komunikaciji UT-a s PT-om 1 na minimalno dvomjesečnoj bazi.

Preporučuje se da UT osigura takvo praćenje postupaka dodjele bespovratnih sredstava koje neće detektirati samo već nastala kašnjenja, nego koje će omogućiti i pravovremenu identifikaciju rizika od kašnjenja u pokretanju planiranih postupaka dodjele. To podrazumijeva informiranje u direktnoj komunikaciji UT-a s PT-om 1 na minimalno dvomjesečnoj bazi. Ukoliko UT uoči da postoji rizik od kašnjenja, preporučuje se da PT-u 1

osigura adekvatnu podršku i konkretnе upute za postupanje kako do kašnjenja ipak ne bi došlo ili kako bi ista bila minimalizirana. Odustajanje od pokretanja postupaka dodjele potrebno je svesti na minimum, no ukoliko UT ili PT 1 odluče da se od nekih postupaka dodjele odustaje, potrebno je da o tome čim prije informiraju potencijalne prijavitelje kako bi se prijavitelji čim prije mogli usmjeriti na pronalazak drugih izvora financiranja.

P 6. Preporuča se na sustavan način unaprijediti komunikaciju svih dionika u fazi programiranja i tijekom provedbe, te sagledati preduvjete i potencijalne zapreke koji mogu utjecati na uspješnu provedbu.

Nastavno na zaključke o postojanju prostora za unaprjeđenje u pogledu suradnje i komunikacije (Z3 i Z4), planiranje intervencija potrebno je provoditi temeljem aktivne komunikacije između tijela SUK-a, korisnika, predstavnika ciljanih skupina i drugih ključnih dionika, kako bi se pravovremeno osigurali inputi svih razina, ali i identificirali rizici i otvorena pitanja koji mogu negativno utjecati na provedbu i koje je potrebno razriješiti kako bi se stvorili preduvjeti za uspješnu provedbu nužnih intervencija. Već u tijeku programiranja preporučuje se provođenje studija i analiza potreba ciljanih skupina kako temeljem nacionalnih baza podataka tako i putem fokus grupe sa ciljanim skupinama, radnih skupina između tijela SUK-a i drugih sektorski nadležnih tijela povezanih s određenom intervencijom, skupom mjera ili specifičnim ciljem, radnih skupina s ITU gradovima, direktnе komunikacije s potencijalnim korisnicima izravnih potpora. Osim navedenog, ključno je da UT i PT 1 ostvare participativan odnos i komunikaciju s (potencijalnim) korisnicima i u tijeku pripreme poziva kako bi se prije pokretanja postupaka dodjele bespovratnih sredstava napravile eventualno nužne prilagodbe koje će omogućiti efikasniju provedbu i maksimalne koristi za ciljane skupine - ovo se ne odnosi samo na korisnike izravnih dodjela, nego na sve korisnike.

P 7. U u slučaju da ITU mehanizam ponovno bude korišten u sklopu provedbe ove PO u novoj finansijskoj perspektivi preporučuje se u ranoj fazi uspostaviti učinkovitu operativnu strukturu i procedure, te da UT na početku programske razdoblja razmotri delegiranje dijela administrativnih funkcija vezanih uz provedbu ITU mehanizma na ITU gradove.

Nastavno na zaključak o neuspješnoj primjeni ITU mehanizma u sklopu PO3 (Z3), u slučaju da ITU mehanizam ponovno bude korišten u sklopu provedbe ove PO u narednoj finansijskoj perspektivi, od početka je potrebno uspostaviti učinkovitu operativnu strukturu koja će uključivati predstavnike relevantnih tijela SUK-a, ITU gradova te potencijalno i drugih jedinica lokalne samouprave smještenih na teritoriju referentnih aglomeracija/urbanih područja te takvu operativnu strukturu uistinu aktivno koristiti za dogovor i rješavanje otvorenih pitanja. Također, potrebno je da UT na početku programske razdoblja razmotri delegiranje dijela administrativnih funkcija vezanih uz provedbu ITU mehanizma temeljem pozitivnih iskustava provedbe ovog mehanizma u sklopu OPKK-a.

P 8. Preporučuje se upotreba mehanizma ad-hoc evaluacija kako bi se unaprijedila ukupna kvaliteta policy dijaloga vezano uz provedbu operacija.

Uz potrebu da se unaprijedi ukupna kvaliteta policy dijaloga vezano uz provedbu operacija u sklopu PO3 (nastavno na Z1 i Z2), UT naročit naglasak treba staviti na upotrebu mehanizma ad-hoc evaluacija koji je u sklopu Evaluacijskog plana za programsko razdoblje 2014.-2020.

dosada ostao posve neiskorišten. Operacija kojom se financiraju STEM stipendije bi mogla biti jedan od neposrednih kandidata za *ad-hoc* evaluaciju s obzirom da nalazi ove studije ukazuju na određene manjkavosti u njezinom dizajnu.

P 9. Preporuča se da UT osigura pravovremeno provođenje vrednovanja čiji će rezultati poslužiti kao temelj za donošenje odluka.

Nastavno na P8, mehanizme evaluacije potrebno je adekvatno planirati i u idućem programskom razdoblju, a posebice u kontekstu mogućnosti izmjena operativnog programa. Da bi se izmjene operativnog programa kao mjere upravljanja programskim ciklusom mogle kvalitetno iskoristiti, UT treba osigurati pravovremeno provođenje vrednovanja čiji će rezultati poslužiti kao temelj za donošenje odluka. To podrazumijeva osiguravanje prikupljanja i praćenja podataka nužnih za provedbu vrednovanja u skladu s budućim Evaluacijskim planom od strane UT-a i PT-a 1 (primjerice, u slučajevima kada je planirana provedba protučinjeničnog vrednovanja, potrebno je i prije provedbe projekata formirati odgovarajuće kontrolne skupine).

P 10. Preporučuje se da tijela SUK-a i sektorski nadležna tijela jačaju sinergiju između različitih izvora financiranja kroz jasnu podjelu posla i jasna očekivanja u pogledu doprinosa krajnjem rezultatu.

Nastavno na Z2 i Z5, potrebno je na nacionalnoj razini jasno definirati na koji način će se komplementiranjem intervencija iz različitih izvora postići željeni i dugoročno održivi rezultati u sektoru obrazovanja, odnosno ojačati sinergije između različitih izvora financiranja kroz jasnu podjelu posla i jasna očekivanja u pogledu doprinosa krajnjem rezultatu. Sinergije je potrebno maksimizirati i na razini samog operativnog programa (između prioritetnih osi) i pojedinačne prioritetne osi (između pojedinačnih intervencija), kako kroz planiranje intervencija komplementarnih opsega, tako i kroz upravljanje vremenskim aspektom provođenja postupaka dodjele na način koji će omogućiti da se sinergije zaista i realiziraju. U realizaciji ove preporuke trebaju sudjelovati i tijela SUK-a i sektorski nadležna tijela u području obrazovanja, prvenstveno MZO (stručne jedinice odgovorene za pojedinačne reforme), ASOO, AZVO, AZOO, NCVOO (prvenstveno zbog pregleda postojećih analiza i istraživanja).

P 11. Preporučuje se uložiti maksimum dostupnih kapaciteta UT-a, PT-a 1 i posebice PT-ova 2, u vidu angažmana dodatnih resursa, za intervencije koje bilježe poteškoće u postizanju planiranih rezultata te intervencije koje su kompleksne, a ugovorene relativno kasno tijekom programskog razdoblja. Također, unatoč postojećim mehanizmima potpore tijela SUK-a u pripremi i provedbi postupaka javne nabave, korisnici se i dalje susreću s izazovima, slijedom čega se preporučuje napraviti dubinsku analizu problematičnosti provođenja postupaka javne nabave kako bi se identificirali uzroci i donijele preporuke za postupanje.

Vezano za postignuće očekivanih rezultata PO3 (Z7), kako bi se osigurala uspješnost provedbe i apsorpcije ESF sredstava, do kraja programskog razdoblja 2014. - 2020. preporuča se uložiti maksimum dostupnih kapaciteta UT-a, PT-a 1 i posebice PT-ova 2 u intervencije koje bilježe poteškoće u postizanju planiranih rezultata te na intervencije koje su kompleksne, a ugovorene relativno kasno tijekom programskog razdoblja (posebice druga

faza projekta e-Škole te projekti uspostave regionalnih centara kompetencija). Mogući dodatni mehanizmi mogu uključivati primjerice pripremu i redovno ažuriranje (na mjesечноj bazi) projekcija u ostvarenju rezultata, pokazatelja i finansijskoj iskorištenosti te aktivaciju dodatnih mehanizama potpore korisniku ukoliko se projekcijama pokaže rizik neostvarenja rezultata i pokazatelja. Dodatni mehanizmi potpore mogu se odnositi primjerice na potporu u provedbi postupaka nabave, primjenu kraćih rokova u odobravanju izmjena ugovora, ZNS-ova i slično angažmanom dodatnih resursa koji bi pružao podršku u prethodno navedenim područjima. Također, unatoč postojećim mehanizmima potpore tijela SUK-a u pripremi i provedbi postupaka javne nabave, korisnici se i dalje susreću s izazovima, slijedom čega se preporuča napraviti dubinsku analizu problematičnosti provođenja postupaka javne nabave kako bi se identificirali uzroci i donijele preporuke za postupanje.

P 12. S obzirom na povećani opseg posla koji se očekuje na kraju programskega razdoblja, preporučuje se izrada analiza radne opterećenosti temeljem koje će se izraditi procjena potrebnog rješenja.

Također, vezano za Z7, kako bi se osigurala apsorpcija što većeg dijela dostupnih EU sredstava u sklopu PO3 za programsko razdoblje 2014. - 2020. potrebno je da PT-ovi 2 osiguraju da proces odobravanja ZNS-ova bude u skladu s planiranim rokovima s obzirom na povećani opseg posla koji se očekuje na kraju programskega razdoblja te mogućeg preklapanja s početkom idućeg programskega razdoblja. Preporuka je da se za ove potrebe naprave analize radne opterećenosti tijela uzimajući u obzir da je većina projekata još uvijek u provedbi, da je za završene projekte potrebno odobriti završna izvješća, da je potrebno pratiti projekte nakon završetka njihove provedbe te potencijalno pratiti novougovorene projekte iz novog programskega razdoblja. Temeljem navedene analize potrebno je napraviti procjenu o potrebi prepraspodjele postojećih resursa.

P 13. Preporučuje se kroz snažnu suradnju s drugim tijelima osigurati sustavno uređivanje relevantnih pitanja i preduvjeta za uspješnu provedbu budućeg operativnog programa.

Kako bi se maksimizirala korisnost i učinkovitost ESF sredstava u narednom periodu, potrebno je čim prije osigurati sustavno uređivanje svih relevantnih pitanja, kako vezanih za donošenje ili ažuriranje svih nužnih propisa, uređenje procedura i slično (primjerice poticati sektorski nadležna tijela za daljnje sustavno uređivanje statusa pomoćnika u nastavi i priznavanja istog kao zanimanja s jasnim kriterijima stručne sposobljenosti te uređenjem radnog odnosa na način koji omogućava sigurnost i kontinuitet radnog mesta za pomoćnike u nastavi, ali i sigurnost i kontinuitet podrške za djecu i učenike kojima je to potrebno), tako i vezano za provedbu budućeg operativnog programa (primjerice smanjenje administrativnog opterećenja koje se odnosi na pojednostavljenje procedura odabira te procedura provedbe i praćenja projekata koje su sva tijela SUK-a i svi korisnici istaknuli kao ključne otežavajuće faktore u radu). Preporuka svakako podrazumijeva jačanje suradnje sa sektorski nadležnim tijelima poput MZO-a kako bi se omogućilo sustavno rješavanje preduvjeta koji su nužni za učinkovitu provedbu ESF mjera i postizanje trajnih učinaka.

P 14. Preporučuje se i dalje osiguravati direktnu podršku ciljanim skupinama vezanu uz socijalnu dimenziju obrazovanja, te poticati nadležna tijela u provođenju

institucionalnih reformami nužnih za supješno i dugoročno funkcioniranje financiranih programa (operacija).

Kad je riječ o direktnim podrškama ciljanim skupinama, one su uglavnom trenutno opravdale ulaganje iz sredstava ESF-a te ne treba okljevati koristiti ovaj izvor sredstava u narednom programskom razdoblju kako bi se konsolidirala postojeća postignuća, naročito vezano uz socijalnu dimenziju obrazovanja (stipendije za studente slabijeg socio-ekonomskog statusa, podrška za uključivanje djece i učenika slabijeg socio-ekonomskog statusa u sustav obrazovanja, podrška djeci i učenicima s teškoćama u razvoju) (Z6, Z8 i Z9). Pritom je važno nipošto ne smanjivati iznose sredstava koja se sa pozicija MZO-a izdvajaju iz Državnog proračuna za referentne programe, a u boljem scenariju ista treba i (značajno) povećavati kako bi se jačala finansijska održivost ovih mehanizama. Istovremeno, potrebno je voditi računa i o institucionalnim reformama nužnim da neki od njih dugoročno funkcioniraju: ovdje se kao prvi primjer nameće potreba za unaprjeđenjem položaja pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika u smislu profesionalizacije tog zanima. jer se inače srednjoročno riskira manjak ponude radne snage sposobne obavljati ove važne poslove. To u najmanju ruku pretpostavlja da se odgovarajućim normativnim izmjenama pomoćnicima u nastavi te stručnim komunikacijskim posrednicama omogući status javnih službenika te da njihova materijalna prava budu obuhvaćena procesom kolektivnog pregovaranja. Za provedbu preporuke ključna tijela su MZO u ulozi sektorski nadležnog tijela, Ministarstvo financija te potencijalno reprezentativni sindikati u sustavu odgoja i obrazovanja.

P 15. Preporučuje se detaljnije pristupiti planiranju reformskih intervencija u smislu očekivanih ishoda te nužnih preduvjeta da bi se očekivani ishodi ostvarili u ciljanim vrijednostima i vremenskom periodu.

Nastavno na P12 i P15, a u kontekstu reformskih projekata poput cjelovite kurikularne reforme, primjene HKO-a, modernizacije strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, promocije cjeloživotnog učenja, preporučuje se detaljnije pristupiti planiranju intervencija u smislu očekivanih ishoda te nužnih preduvjeta da bi se očekivani ishodi ostvarili u ciljanim vrijednostima i vremenskom periodu. Takvo planiranje nužno uključuje i sektorski nadležna tijela (MZO, ASOO, AZVO) te Ministarstvo financija, a u cilju postizanja dogovora oko izvora i iznosa financiranja pojedinih dijelova/ aktivnosti/ projekata u sklopu reformi. Krovno planiranje se preporučuje provesti za višegodišnje razdoblje, odnosno obuhvaćajući cijelo programsko razdoblje, kako bi se utvrdilo koja su ukupna očekivana postignuća ovih reformi na kraju razdoblja te koji je očekivani doprinos ESF intervencija (ne samo finansijski, nego prvenstveno u smislu postignutih rezultata). Uz navedeno, svakako je korisno uspostaviti mehanizam redovite kontrole napretka provedbe cjelovitih reformi na nacionalnoj razini (primjerice polugodišnje) te u suradnji tijela SUK-a, sektorski nadležnih tijela i Ministarstva financija upravljati eventualnim rizicima.

P 16. Vezano uz stipendiranje studenata u STEM područjima znanosti, preporučuje se razmotriti povezivanje sa socio-ekonomskim uvjetima ili neke druge oblike finansijske podrške za navedene studente.

Ukoliko će se u narednom programskom razdoblju nastaviti EU sufinanciranje namijenjeno studentima u STEM područjima znanosti, mogu se razmotriti i neki drugi oblici podrške za te

studente ili se može razmotriti dodjela STEM stipendija uz povezivanje sa socio-ekonomskim uvjetima. Vezano za poticanje upisa na STEM studije mogu se razmotriti dodatne promotivne mjere ili vannastavni programi već na razini srednjoškolskog obrazovanja.

P 17. Vezano uz podršku romskoj djeci i učenicima, preporučuje se obratiti pozornost na dodatne iskazane potrebe te ostvariti aktivnu izravnu komunikaciju s predstavnicima ciljne skupine.

Uvažavajući konsenzus uočen među sudionicima intervjeta vezano za podršku romskoj djeci i učenicima, preporučuje se da UT i PT 1 u suradnji s MZO kao sektorski nadležnim tijelom obrate pozornost na dodatne iskazane potrebe za podrškom ovoj ciljanoj skupini, a posebno vezano za angažman romskih pomagača. Pri tome se preporučuje ostvariti aktivnu izravnu komunikaciju s predstavnicima ove ciljane skupine.

P 18. Za projekte koji podrazumijevaju ulaganje u opremu, preporučuje se u fazi prijave i sklapanja ugovora definirati nositelja obaveze održavanja iste.

U slučaju projekata koji podrazumijevaju ulaganje u opremu, potrebno je već u fazi prijave i sklapanja ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava definirati nositelja obvezu održavanja opreme. Do kraja provedbe projekta potrebno je da korisnici pripreme plan finansijske i tehničke održivosti po završetku projekta, po potrebi u suradnji s tijelima na koje se prenosi vlasništvo i obaveza održavanja opreme kako bi tijela imala sve informacije potrebe za planiranje vlastitih finansijskih planova/proračuna. Ukoliko vlasništvo i obvezu održavanja po završetku projekta preuzima neko drugo tijelo, potrebno je da mu korisnik odmah po završetku projekta osigura dostavljanje sve dokumentacije o opremi, uključujući jamstva, tehničke specifikacije i ostalo.

P 19. Tijekom programskega razdoblja preporučuje se organizirati događanja za predstavljanje iskustva i naučenih lekcija u sklopu pojedinih projekata.

Preporučuje se da PT 1, u suradnji s PT 2, tijekom programskega razdoblja organizira radionice, javna predstavljanja ili slične vrste događanja na kojima bi se mogla predstaviti iskustva i naučene lekcije u sklopu pojedinih projekata, a u cilju dijeljenja znanja te dobrih i loših praksi prvenstveno među korisnicima, ali i među tijelima SUK-a, nacionalnim tijelima nadležnim za pojedina područja obrzaovanja te drugim zainteresiranim dionicima.

RELEVANTNOST	
<i>EP 1 U kojem socio-ekonomskom kontekstu se provode intervencije u okviru Prioritetne osi 3? Jesu li ciljevi, intervencije i pokazatelji predviđeni OP-om za PO3 i dalje relevantni u sadašnjem socio-ekonomskom kontekstu</i>	
Nalazi	Preporuke
<p>N 1. Većina potreba adresiranih u trenutku programiranja još uvijek je relevantna te se može očekivati da će većina adresiranih potreba postojati i po završetku intervencija, posebice u slučaju intervencija koje podrazumijevaju izravnu podršku ciljanim skupinama.</p> <p>N 2. Strateški i reformski projekti doveli su do rješavanja dijela potreba identificiranih na početku programske razdoblja, premda do cut-off datuma nisu svi u potpunosti ostvarili željene rezultate i postoji određeni rizik da se dio rezultata neće stići ostvariti do kraja programskega razdoblja.</p> <p>N 3. Premda je u Operativnom programu i pojedinačnim pozivima na dodjelu bespovratnih sredstava vidljiv osrvt na različite analize vezano za kontekst i potrebe ciljanih skupina, istraživanje je pokazalo da postoji prostor za unaprjeđenje u pogledu planiranja intervencija te u pogledu suradnje i komunikacije među relevantnim dionicima vezano za programiranje, odabir projekata i pripremu poziva.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Preporučuje se pripremiti detaljnu intervencijsku logiku za svaki specifični cilj koja se može povezati s konkretnim intervencijama te izraditi analizu uzroka odstupanja od planiranog, kašnjenja i drugih poteškoća (P1). - Preporučuje se razviti sustav rane identifikacije operacija koje u trenutku uključivanja u OP nisu u visokom stupnju zrelosti. Dodatno, u fazi identifikacije operacija ili prikupljanja lista projekata pojedinog potencijalnog korisnika preporučuje se utvrditi postoje li određene proceduralne specifičnosti, prepreke ili rizici koji mogu utjecati na dodjelu sredstava i provedbu i koje je potrebno rano adresirati (P2). - Preporučuje se da PT1 pripremi okvirni višegodišnji plan objave poziva već u trenutku programiranja u sklopu pripreme intervencijske logike za cijelo programsko razdoblje (P3)

<p>N 4. Većina postupaka dodjele provedena je dovoljno rano te su ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava sklopljeni pravovremeno da bi se do kraja programskog razdoblja stigle realizirati projektne aktivnosti i postići željeni projektni rezultati. Ipak, rizik od nepotpune provedbe i nepostizanja projektnih rezultata javlja se kod nekoliko projekata slijedom vanjskih utjecaja i kompleksnosti projekata.</p> <p>N 5. Investicijski prioriteti i specifični ciljevi PO3 u potpunosti su u skladu s Tematskim ciljem 10 Partnerskog sporazuma: Ulaganje u obrazovanje, osposobljavanje i strukovno osposobljavanje za vještine i cjeloživotno učenje te sa Člankom 2. Uredbe o Europskom socijalnom fondu br. 1304/2013.</p> <p>N 6. Postoji jaz između raspodjele alokacije i potreba koje su uočene tijekom provedbe OP-a.</p> <p>N 7. Aktivnosti i ulaganja podržana kroz PO3 uglavnom su komplementarna s aktivnostima i ulaganjima koja se paralelno provode pomoću proračunskih sredstava, drugih operativnih programa i programa Europske unije, no postoje odstupanja.</p> <p>N 8. Sredstva dostupna kroz ITU mehanizam za područje obrazovanja do cut-off datuma nisu mobilizirana kroz pozive te se bilježe poteškoće pri samom pokretanju postupaka dodjele, ali i otvorena pitanja u pogledu planiranja aktivnosti i njihovog financiranja iz ESF-a.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Preporučuje se da UT omogući pravovremenu identifikaciju rizika od kašnjenja u pokretanju planiranih postupaka dodjele u obliku informiranja u direktnoj komunikaciji UT-a s PT-om 1 na minimalno dvomjesečnoj bazi (P5). - Preporuča se na sustavan način unaprijediti komunikaciju svih dionika u fazi programiranja i tijekom provedbe, te sagledati preduvjete i potencijalne zapreke koji mogu utjecati na uspješnu provedbu (P6). - U slučaju da ITU mehanizam ponovno bude korišten u sklopu provedbe ove PO u novoj finansijskoj perspektivi preporučuje se u ranoj fazi uspostaviti učinkovitu operativnu strukturu i procedure, te da UT na početku programskog razdoblja razmotri delegiranje dijela administrativnih funkcija vezanih uz provedbu ITU mehanizma na ITU gradove (P7). - Preporučuje se upotreba mehanizma ad-hoc evaluacija kako bi se unaprijedila ukupna kvaliteta policy dijaloga vezano uz provedbu operacija (P8). - Preporuča se da UT osigura pravovremeno provođenje vrednovanja čiji će rezultati poslužiti kao temelj za donošenje odluka (P9). - Preporučuje se da tijela SUK-a i sektorski nadležna tijela jačaju sinergiju između različitih izvora financiranja kroz jasnu podjelu posla i jasna očekivanja u pogledu doprinosa krajnjem rezultatu (P10). - Preporučuje se kroz snažnu suradnju s drugim tijelima osigurati sustavno uređivanje relevantnih pitanja i preduvjeta za uspješnu provedbu budućeg operativnog programa (P13).
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - Preporučuje se detaljnije pristupiti planiranju reformskih intervencija u smislu očekivanih ishoda te nužnih preuvjetima da bi se očekivani ishodi ostvarili u ciljanim vrijednostima i vremenskom periodu (P15).
UČINKOVITOST	
EP 5 U kojoj su mjeri ciljne skupine i njihove potrebe na odgovarajući način obuhvaćene kroz objavljene pozive i kroz ugovorene projekte?	
EP 6 Procjena koristi za ulaganje: da li koristi od provedenih mjera nadilaze troškove, odnosno koje su koristi postignute za potrošen novac i nadilaze li postignute koristi planirane?	
Nalazi	Preporuke
<p>N 9. Do cut-off datuma kroz realizirane dodjele sredstava otvorene su mogućnosti za sufinanciranje većine aktivnosti i ciljnih grupa predviđenih OP-om, no neke su ostale neadresirane.</p> <p>N 10. Do cut-off datuma većina sredstva iz ukupne alokacije PO3 bila je dostupna za ugovaranje kroz pokrenute postupke dodjele, pri čemu je kod SC 10.ii.2, 10.iii.1 i 10.iv.1 bilo oslobođeno više od 100% alokacije tih specifičnih ciljeva.</p> <p>N 11. Vrijednost objavljenih poziva u odnosu na dostupnu alokaciju i stopa ugovorenosti bespovratnih sredstava među najnižima su za SC 10.ii.1 za koji je OP-om bilo predviđeno najviše sredstava.</p> <p>N 12. Značajno veći interes prijavitelja zabilježen je za pozive u sklopu SC 10.ii.1, 10.iii.2 i 10.iii.3, što upućuje na veće potrebe ili interes za podrškom i intervencijama od onih koje su bile dostupne.</p> <p>N 13. Analiza provedena među korisnicima bespovratnih sredstava slijedom otvorenih postupaka dodjele uglavnom pokazuje zadovoljstvo opsegom poziva i dostupnim sredstvima za</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Preporučuje se razviti sustav rane identifikacije operacija koje u trenutku uključivanja u OP nisu u visokom stupnju zrelosti. Dodatno, u fazi identifikacije operacija ili prikupljanja lista projekata pojedinog potencijalnog korisnika preporučuje se utvrditi postoje li određene proceduralne specifičnosti, prepreke ili rizici koji mogu utjecati na dodjelu sredstava i provedbu i koje je potrebno rano adresirati (P5). - U indikativne godišnje planove objave preporučuje se uvrstiti samo one pozive za koje je utvrđena dosta razina spremnosti prijavitelja za podnošenje projektnih prijedloga te za koje je provedeno prethodno savjetovanje s potencijalnim korisnicima (P4). - Preporuča se na sustavan način unaprijediti komunikaciju svih dionika u fazi programiranja i tijekom provedbe, te sagledati preuvjetne i potencijalne zapreke koji mogu utjecati na uspješnu provedbu (P6).

<p>financiranje projekata. Za neke ciljane skupine postoji konsenzus oko potrebnih dodatnih aktivnosti.</p> <p>N 14. Analiza pokazuje da se ključan doprinos ESF-a očituje u mogućnosti da se ulaganja provedu brže te da podršku dobije veći broj pripadnika ciljanih skupina nego što bi to bilo moguće bez EU sredstava. Neke velike strateške projekte, poput uvođenja e-škola i regionalnih centara kompetentnosti, ne bi bilo moguće provesti u jednakom opsegu i vremenu bez EU sufinanciranja.</p> <p>N 15. Promatrano u trenutku cut-off datuma, rezultati nekih projekata nisu u potpunosti opravdali ulaganja iz ESF-a.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Preporučuje se da tijela SUK-a i sektorski nadležna tijela jačaju sinergiju između različitih izvora financiranja kroz jasnu podjelu posla i jasna očekivanja u pogledu doprinosa krajnjem rezultatu (P10). - Preporučuje se detaljnije pristupiti planiranju reformskih intervencija u smislu očekivanih ishoda te nužnih preuvjetima da bi se očekivani ishodi ostvarili u ciljanim vrijednostima i vremenskom periodu (P15). - Vezano uz stipendiranje studenata u STEM područjima znanosti, preporučuje se razmotriti povezivanje sa socio-ekonomskim uvjetima ili nekim drugim oblicima finansijske podrške za navedene studente (P16). - Za projekte koji podrazumijevaju ulaganje u opremu, preporučuje se u fazi prijave i sklapanja ugovora definirati nositelja obaveze održavanja iste (P18). - Tijekom programskog razdoblja preporučuje se organizirati događanja za predstavljanje iskustva i naučenih lekcija u sklopu pojedinih projekata (P19).
--	--

DJELOTOVORNOST

EP 7 Koji rezultati su postignuti provedenim aktivnostima, u kojoj mjeri te koji su vanjski faktori potencijalno utjecali (pozitivno ili negativno) na realizaciju predviđenih rezultata?

EP 8 U kojoj mjeri su ostvareni preduvjeti za postizanje pokazatelja OP-a? Postižu li se pokazatelji OP-a u skladu s vremenskim planom te može li se očekivati dostizanje svih ciljanih vrijednosti?

EP 9 Koje su nazučinkovitije i najekonomičnije intervencije provedene u okviru Prioritetne osi 3 te koji su identificirani faktori uspješnosti?

EP 10 Koje intervencije su postigle dodane vrijednosti/rezultate u odnosu na očekivane rezultate? Koje su to dodane vrijednosti/ rezultati i što je dovelo do njihovog ostvarenja, odnosno koji su faktori uspješnosti?

EP 11 U kojoj mjeri su postignuti rezultati intervencija odgovorili na identificirane nacionalne i regionalne potrebe?

Nalazi	Preporuke
N 16. Većina završenih projekata uspješno je ostvarila ciljane vrijednosti projektnih pokazatelja, dok se za većinu projekata koji su još uvijek u tijeku očekuje da će uspjeti postići ciljane vrijednosti do kraja programskega razdoblja. Ipak, nekolicina projekata do cut-off datuma nije postigla očekivane rezultate, a kod nekih ključan rizik predstavljaju pandemija COVID-19, zakonske izmjene te kasno ugovaranje.	- Preporučuje se da PT1 pripremi okvirni višegodišnji plan objave poziva već u trenutku programiranja u sklopu pripreme intervencijske logike za cijelo programsko razdoblje (P3). - Preporučuje se uložiti maksimum dostupnih kapaciteta UT-a, PT-a 1 i posebice PT-ova 2, u vidu angažmana dodatnih resursa, za intervencije koje bilježe poteškoće u postizanju planiranih rezultata te intervencije koje su kompleksne, a ugovorene relativno kasno tijekom programskega razdoblja. Također, unatoč postojećim mehanizmima potpore tijela SUK-a u pripremi i provedbi postupaka javne nabave, korisnici se i dalje susreću s izazovima, slijedom čega se preporučuje napraviti dubinsku analizu problematičnosti provođenja postupaka javne nabave kako bi se identificirali uzroci i donijele preporuke za postupanje (P11).
N 17. Na realizaciju predviđenih rezultata utjecali su razni faktori - pozitivan utjecaj na provedbu zabilježen je u slučajevima snažne sustavne podrške projektima te horizontalne i vertikalne suradnje dionika, dok su provedbu otežavali pandemija COVID-19 te spori procesi sustavnih promjena.	- S obzirom na povećani opseg posla koji se očekuje na kraju programskega razdoblja, preporučuje se izrada analiza radne opterećenosti temeljem koje će se izraditi procjena potrebnog rješenja (P12).
N 18. Do cut-off datuma u sklopu svih investicijskih prioriteta postoje pokazatelji ostvarenja za koje nisu ostvareni preduvjeti za postizanje ciljnih vrijednosti. S druge strane, za više od polovice pokazatelja ostvarenja ugovorene ciljne vrijednosti premašuju programske ciljne vrijednosti ili su ciljne vrijednosti već premašene kroz provedene ugovore.	- Preporučuje se kroz snažnu suradnju s drugim tijelima osigurati sustavno uređivanje relevantnih pitanja i preduvjeta za uspješnu provedbu budućeg operativnog programa (P13).
N 19. Do cut-off datuma u sklopu investicijskog prioriteta 10.ii te investicijskog prioriteta 10.iii postoji manji broj pokazatelja ostvarenja po investicijskim prioritetima za koje nema predviđenog doprinosa kroz sklopljene ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava.	- Preporučuje se detaljnije pristupiti planiranju reformskih intervencija u smislu očekivanih ishoda te nužnih preduvjeta da bi se očekivani ishodi ostvarili u ciljanim vrijednostima i vremenskom periodu (P15).
N 20. S obzirom na dosadašnji tijek provedbe ugovorenih projekata te utjecaj provedbe reformi na nacionalnoj razini, postoji određeni rizik od neostvarenja ciljanih vrijednosti manjeg broja pokazatelja ostvarenja premda su kroz sklopljene ugovore stvoreni preduvjeti za postizanje ciljanih vrijednosti tih pokazatelja.	

<p>N 21. Iz predmeta sklopljenih ugovora i evidentiranog doprinosa pokazateljima ostvarenja proizlazi da se očekuje doprinos gotovo svim specifičnim pokazateljima rezultata, no za neke se pokazatelje ne očekuje ostvarenje ciljanih vrijednosti do kraja programskog razdoblja.</p> <p>N 22. Do cut-off datuma, stupanj učinkovitosti provedbe je na razini investicijskih prioriteta 10.ii i 10.iii umjeren, dok je na razini investicijskog prioriteta 10.iv stupanj učinkovitosti nizak. Navedeno se u velikoj mjeri može povezati s dinamikom provođenja postupaka dodjele bespovratnih sredstava.</p> <p>N 23. Uzimajući u obzir postotak proteklog vremena, utrošenog novca i napretka u ostvarenju pokazatelja, većina projekata ocjenjuje se učinkovitim. Slabija provedbena učinkovitost zabilježena je u slučaju projekata Podrška provedbi Cjelovite kurikularne reforme, Promocija cjeloživotnog učenja, Promocija učeničkih kompetencija i strukovnog obrazovanja kroz strukovna natjecanja i smotre te Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja.</p> <p>N 24. Slijedom multikriterijske analize kao najučinkovitije i najekonomičnije intervencije istaknuli su se strateški projekti i projekti koji doprinose sustavnim reformama, a prednjači projekt e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot- projekt).</p> <p>N 25. Ključni identificirani faktori uspješnosti, s procesne strane, su pravovremena priprema projekta, uključenost relevantnih dionika u pripremu te provedbu projekata te osigurana ekspertiza u timu.</p> <p>N 26. Slijedom nekih projekata ostvareno je jačanje komunikacijskih kanala i suradnje među ključnim dionicicima i ciljnim skupinama, čime je stvorena podloga za daljnje aktivnosti i ostvarenje učinaka intervencija.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tijekom programskog razdoblja preporučuje se organizirati događanja za predstavljanje iskustva i naučenih lekcija u sklopu pojedinih projekata (P19).
---	---

N 27. Slijedom nekih projekata ostvareni su tzv. spill-over efekti u pogledu dijeljenja znanja, korištenja rezultata projekata kao početne točke za nastavak aktivnosti na nacionalnoj razini te spremnosti i mogućnosti odgovora na izvanredne okolnosti poput pandemije COVID-19.

N 28. Motiviranost i prethodno iskustvo korisnika te uključenost ciljanih skupina u izražavanje potreba za podrškom, njihov pozitivan stav i prihvatanje reformi na nacionalnoj razini snažno doprinose uspješnoj provedbi projekata.

N 29. ESF sredstvima kroz PO3 osigurana je podrška širokom broju ciljanih skupina i različitim potreba te je ostvaren određeni doprinos rješavanju nacionalnih i regionalnih potreba. Ključni se izazovi očituju u pogledu održivosti postignutih rezultata.

UČINAK

EP 12 U kojoj su mjeri učinci i rezultati u svakom specifičnom cilju dugoročno održivi, te hoće li se takav učinak moći očuvati i bez financiranja iz nacionalnih/europskih fondova?

EP 13 Kakav je utjecaj rezultata projekata na širu nacionalnu/regionalnu/lokalnu zajednicu - procjena utjecaja provedenih projekata?

EP 14 Bi li učinak bio ostvaren bez ESF potpora, ako da u kojoj mjeri?

Nalazi	Preporuke
N 30. Za ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava kojima se ostvaruju određena unaprjeđenja sustava obrazovanja kao takvog te čine dio ukupne reforme obrazovanja, ne očekuju se značajne poteškoće u pogledu održivosti rezultata postignutih slijedom ESF sufinanciranja.	<ul style="list-style-type: none"> - Preporučuje se kroz snažnu suradnju s drugim tijelima osigurati sustavno uređivanje relevantnih pitanja i preduvjeta za uspješnu provedbu budućeg operativnog programa (P13). - Preporučuje se detaljnije pristupiti planiranju reformskih intervencija u smislu očekivanih ishoda te nužnih preduvjeta da bi se očekivani ishodi ostvarili u ciljanim vrijednostima i vremenskom periodu (P15).
N 31. Nije vjerojatno da će rezultati ugovora kojima se osiguravaju različiti oblici izravne podrške ciljnim skupinama biti održivi na istoj razini bez dalnjeg (EU) sufinanciranja.	
N 32. Mnogi projekti doprinijeli su povezivanju, jačanju komunikacije i suradnji dionika odgojno-obrazovnog sustava na različitim	

<p>razinama, slijedom čega se očekuju pozitivni učinci na poboljšanje odgojno-obrazovnog procesa i obrazovnih ishoda.</p> <p>N 33. Važnu ulogu u ostvarenju učinaka slijedom PO3 u pogledu unaprjeđenja odgojno-obrazovnog procesa imaju aktivnosti stručnog usavršavanja i jačanja vještina odgojno-obrazovnog osoblja koje je direktni prenositelj znanja u odgojno-obrazovnim institucijama.</p> <p>N 34. Projekti kojima su podržane ključne nacionalne reforme u sektoru obrazovanja, ukoliko se uspješno završe do kraja programskog razdoblja, potencijalno će imati određen učinak na nacionalnoj razini s obzirom da njihovi očekivani rezultati donose nove obrazovne alate, metode i sadržaje koji bi trebali biti korišteni u svim odgojno-obrazovnim ustanovama za koje su primjenjivi.</p> <p>N 35. Mogućnost postizanja željenih učinaka značajno ovisi i o sustavnom uređenju pojedinih pitanja na nacionalnoj razini, a ne samo o uspješnosti i rezultatima projekata podržanih kroz PO3.</p> <p>N 36. U slučaju projekata putem kojih se pruža izravna podrška ciljanim skupinama, učinci će se možebitno realizirati za neke pojedince koji su bili obuhvaćeni projektima, no u većini je slučajeva potrebno nastaviti s ulaganjima da bi se postignuti rezultati održali na istoj razini ili unaprijedili.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Za projekte koji podrazumijevaju ulaganje u opremu, preporučuje se u fazi prijave i sklapanja ugovora definirati nositelja obaveze održavanja iste (P18).
--	---

9. FINANCIJSKO IZVJEŠĆE UGOVORA

Ovo finansijsko izvješće sastavni je dio Završnog izvješća projekta „Vrednovanje djelotvornosti, učinkovitosti i učinka Operativnog Programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. Grupa 3: Vrednovanje Prioritetne osi 3 „Obrazovanje i cjeloživotno učenje“.

Nastavno na provedeni postupak javne nabave, sklopljen je Ugovor o izvršenju usluga čija ukupna vrijednost iznosi kako je prikazano u tablici niže:

Predmet nabave	Jedinica mjere	Količina	Ukupan trošak bez PDV-a	PDV u HRK	Ukupan trošak s PDV-om
Vrednovanje Prioritetne osi 3 "Obrazovanje i cjeloživotno učenje"	usluga	1	1.206.495,00 kn	301.623,75 kn	1.508.118,75 kn

Plaćanja su uređena člankom 6. Ugovora sukladno kojemu se ista izvršavaju sljedećom dinamikom:

- ▶ 10% iznosa ugovorene cijene nakon odobrenja Početnog izvješća od strane Naručitelja,
- ▶ 30% iznosa ugovorene cijene nakon odobrenja Izvješća o tijeku provedbe od strane Naručitelja,
- ▶ 40% iznosa ugovorene cijene nakon odobrenja Završnog izvješća od strane Naručitelja,
- ▶ 20% iznosa ugovorene cijene nakon izvršenja ostalih ugovorenih obaveza, koje se odnose na održavanje javnog predstavljanja rezultata provedenog vrednovanja, sve sukladno odredbama Dokumentacije o nabavi.

Tijekom projekta realizirani su sljedeći troškovi:

Fakturirano do 13.07.2021.				Naplaćeno do 13.07.2021.	
Objašnjenje	Osnovica	PDV	Ukupno	Ukupno	Datum plaćanja
10% iznosa ugovorene cijene	120.649,50 kn	30.162,38 kn	150.811,88 kn	150.811,88 kn	19.11.2020.
30% iznosa ugovorene cijene	361.948,50 kn	90.487,13 kn	452.435,63 kn	452.435,63 kn	27.03.2021.

Ostalo za fakturirati nakon 13.07.2021.			
Objašnjenje	Osnovica	PDV	Ukupno
40% iznosa ugovorene cijene	482.598,00 kn	120.649,50 kn	603.247,50 kn
20% iznosa ugovorene cijene	241.299,00 kn	60.324,75 kn	301.623,75 kn

Ovo izvješće izrađeno je za Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike u sklopu Usluge provedbe vrednovanja (evaluacije) u okviru Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020., GRUPA: 3 Vrednovanje Prioritetne osi 3 "Obrazovanje i cjeloživotno učenje".

Za procjenu dostatnosti pregledanih aspekata i korisnosti izvješća odgovorno je isključivo Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike.

Ovo izvješće sastavljeno je na temelju informacija dostupnih u razdoblju od 13. srpnja 2020. do 16. kolovoza 2021. godine. Od tada su možda nastupili bitni događaji koji se ne odražavaju u izvješću. Informacije korištene u izvješću mogu se razlikovati od stvarne situacije u budućnosti koja bi, da je bila poznata u vrijeme izrade ovog izvješća, mogla imati značajan utjecaj na sadržaj izvješća. Ishodi našeg posla možda bi bili drugačiji da su se koristile druge pretpostavke i informacije.

EY ulazne podatke dostavljene od Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike uzima kao relevantne i nije provjeravao njihovu vjerodostojnost. Smatra se da je Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike prije dostavljanja ulaznih podataka provjerilo i utvrdilo njihovu vjerodostojnost.

Naš posao nije uključivao provedbu revizorskih zadataka te nije izvršen sukladno općeprihvaćenim standardima revizije, pregleda ili sukladno drugim standardima provjere u Hrvatskoj i stoga ne izražava bilo koji oblik revizijske provjere. Nismo proveli nikakve postupke za utvrđivanje prijevare ili nezakonitih radnji. Nadalje, nismo proveli reviziju ili bilo koje druge postupke verifikacije ili provjere revizijske prirode.

Ovo izvješće izrađeno je pod pretpostavkom da će njegovi korisnici, u slučaju bilo kakvih nedoumica, tražiti odgovarajuća objašnjenja od EY-a.

PRILOZI

Prilog I. Evaluacijski okviri

Prilog II. Izvori informacija analizirani metodom istraživanja za stolom

Prilog III. Logička matrica - razumijevanje investicijskih prioriteta PO3

Prilog IV. Popis održanih intervjua

Prilog V. Popis održanih fokus grupa

Prilog VI. Upitnici za korisnike/partnere projekata

Prilog VII. Upitnici za sudionike/ciljne skupine projekata

Prilog VIII. Rezultati upitnika o doprinosu pilot-projekta e-Škole odgojno obrazovnim ishodima

Prilog IX. Rezultati upitnika o doprinosu projekata odgojno-obrazovnih ishodima učenika koji su primili podršku kroz projekte u sklopu poziva *Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faze I, II i III*

Prilog X. Rezultati upitnika o doprinosu projekata odgojno-obrazovnih ishodima darovitih učenika i kompetencijama nastavnika i/ili stručnih suradnika u sklopu poziva *Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijarnoj razini*

Prilog I. Evaluacijski okviri

EP 1 U kojem socio-ekonomskom kontekstu se provode intervencije u okviru Prioritetne osi 3? Jesu li ciljevi, intervencije i pokazatelji predviđeni OP-om za PO3 i dalje relevantni u sadašnjem socio-ekonomskom kontekstu?
--

Razumijevanje evaluacijskog pitanja:

Svrha ovog pitanja je razumijevanje socio-ekonomskog konteksta u kojemu su se intervencije provodile od početka programa do danas te identificiranje eventualnih značajnih promjena u socio-ekonomskom kontekstu u odnosu na fazu programiranja. Time se želi omogućiti identifikacija eventualnih novih ili izmijenjenih potreba te u odnosu na to ocijeniti relevantnost ciljeva, intervencija i pokazatelja predviđenih za PO3.

Razina analize:

Analiza će se provesti na strateškoj i programskoj razini, uključujući razumijevanje regionalnih specifičnosti i specifičnosti vezanih za pojedine ciljane skupine.

Kriteriji/elementi za provjeru	Izvori podataka	Metode i alati za prikupljanje podataka	Pristup i osnovne metode analize
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Svi specifični ciljevi definirani u sklopu PO3 adekvatno adresiraju potrebe koje proizlaze iz sadašnjeg socio-ekonomskog konteksta ▶ Intervencije predviđene u sklopu pojedinih specifičnih ciljeva adresiraju sve ciljane skupine relevantne u sadašnjem socio-ekonomskom kontekstu ▶ Intervencije predviđene u sklopu pojedinih specifičnih ciljeva adresiraju potrebe svih relevantnih ciljnih skupina ▶ Pokazatelji su takvi da omogućavaju praćenje provedbe programa u odnosu na sve važne aspekte sadašnjeg socio-ekonomskog konteksta 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ OPULJP, Prioritetna os 3 ▶ Analize potreba i socio-ekonomskog konteksta provedene u sklopu programiranja (podloge za programiranje) ▶ Nalazi ex-ante evaluacije OPULJP-a ▶ Godišnja izvješća o provedbi OPULJP-a ▶ Zapisnici sjednica OzP-a ▶ Strateški planovi i godišnji planovi rada MZO-a ▶ Godišnja izvješća o radu MZO-a ▶ Analize i registri podataka MZO-a ▶ Analize i izvješća sektorskih agencija ▶ Analize i izvješća jedinica lokalne samouprave ▶ Analize, izvješća i statistički podaci vezano za potrebe tržišta radne snage ▶ Izvješća Pučke pravobraniteljice te Pravobranitelja za djecu, Pravobranitelja za ravnopravnost spolova i Pravobranitelja za osobe s invaliditetom 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Istraživanje za stolom ▶ Intervju s predstvincima tijela SUK-a, uzimajući u obzir zaduženja za pojedine investicijske prioritete i specifične ciljeve ▶ Fokus grupa s predstvincima sektorski nadležnih tijela i agencija (MZO, ASOO, AZOO, AZVO, AMPEU) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Analiza i usporedba konteksta iz faze programiranja i danas Analiza regionalnih razlika (uvažavajući postojanje područja od posebne državne skrbbi) ▶ Analiza ciljanih skupina te trendova, promjena u njihovoj strukturi, veličini, potrebama ▶ Analiza intervencijske logike primjenjene u procesu programiranja ▶ Provjera važnosti SWOT analize iz faze programiranja u sadašnjem kontekstu ▶ Usporedba predviđenih intervencija i poziva s današnjim potrebama ciljnih skupina

EP 2 U kojoj mjeri je provedba aktivnosti adekvatno planirana u odnosu na zajedničke i specifične pokazatelje relevantnog investicijskog prioriteta u kontekstu polaznih vrijednosti i postavljenih ciljeva?

Razumijevanje evaluacijskog pitanja:

Svrha ovog pitanja je analiza predviđenih aktivnosti kako bi se utvrdilo u kojoj mjeri su aktivnosti predviđene u sklopu pojedinih specifičnih ciljeva započete, odnosno provedene. Osim što aktivnosti trebaju biti takve da je njihovom provedbom moguće doći od početnog do ciljanog stanja, potrebno je sagledati i jesu li te aktivnosti zaista provođene (sve ili samo neke) te jesu li započete u pravom trenutku provedbe programa da bi dostizanje ciljanih vrijednosti moglo biti ostvareno. Ovo pitanje nije usmjereno samo na identifikaciju doprinosa pojedinog projekta ostvarenju ciljanih vrijednosti pokazatelja OP-a, nego i na sam proces planiranja provedbe predviđenih aktivnosti.

Razina analize:

Analiza će se provesti na strateškoj i programskoj razini, uključujući razumijevanje procesa planiranja provedbe poziva i aktivnosti. Specifično i detaljnije će se proučiti status objave poziva i provedbe sklopljenih ugovora te vrijednosti pokazatelja OP-a.

Kriteriji/elementi za provjeru	Izvori podataka	Metode i alati za prikupljanje podataka	Pristup i osnovne metode analize
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Predviđene aktivnosti su po vrsti, opsegu i svrsi takve da mogu dovesti do ostvarenja ciljanih vrijednosti pokazatelja u odnosu na polazne vrijednosti ▶ Od početka programske razdoblja su objavljeni takvi pozivi koji kumulativno adresiraju sve specifične ciljeve i sve vrste aktivnosti predviđene u sklopu PO3 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ OPULJP, Prioritetna os 3 ▶ Analize potreba i socio-ekonomskog konteksta provedene u sklopu programiranja (podloge za programiranje) ▶ Nalazi ex-ante evaluacije OPULJP-a ▶ Planovi objave poziva ▶ Objavljeni pozivi ▶ Godišnja izvješća o provedbi OPULJP-a ▶ Zapisnici sjednica OzP-a 	<ul style="list-style-type: none"> Istraživanje za stolom Intervjui s predstvincima tijela SUK-a, uzimajući u obzir zaduženja za pojedine investicijske prioritete i specifične ciljeve 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Analiza broja, vrste i statusa poziva i provedbe sklopljenih ugovora ▶ Identifikacija predviđenog doprinosa pojedinih ugovora i poziva pokazateljima OP-a ▶ Analiza plana objave poziva u odnosu na aktivnosti predviđene u OP-u ▶ Razumijevanje procesa provedbe i identifikacija uskih gryla u procesu implementacije

EP 3 U kojoj mjeri je vidljiva poveznica između odabranog tematskog cilja i investicijskih prioriteta u okviru Prioritetne osi 3 s identificiranim nacionalnim i regionalnim potrebama te dodijeljenim finansijskim sredstvima?

Razumijevanje evaluacijskog pitanja:

Svrha ovog pitanja je razumijevanje potreba za intervencijama te utvrđivanje jesu li te potrebe na adekvatan način uključene u program u sklopu PO3. Nacionalne i regionalne potrebe prvenstveno proizlaze iz strateško-planskih dokumenata te provedenih studija, analiza i istraživanja koji su za cilj imali prepoznavanje izazova ili problema koje je potrebno riješiti kroz intervencije. Osim navedenog, kroz ovo se pitanje želi utvrditi komplementarnost intervencija predviđenih i poduzetih u sklopu PO3 s intervencijama u drugim programima koji adresiraju iste ili slične potrebe.

Razina analize:

Analiza će se provesti na strateškoj i programskoj razini, uključujući razumijevanje regionalnih specifičnosti i specifičnosti vezanih za pojedine ciljane skupine.

Kriteriji/elementi za provjeru	Izvori podataka	Metode i alati za prikupljanje podataka	Pristup i osnovne metode analize
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Intervencije predviđene u sklopu pojedinih specifičnih ciljeva i alocirana finansijska sredstva sukladni su 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ OPULJP, Prioritetna os 3 ▶ Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije 	<ul style="list-style-type: none"> Istraživanje za stolom 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Usmjerenje investicijskih prioriteta i specifičnih ciljeva s nacionalnim i regionalnim potrebama kako su

<p>nacionalnim i regionalnim potrebama identificiranim u sektorskim programskim dokumentima</p> <p>► Predviđene intervencije i alocirana finansijska sredstva u sklopu PO3 komplementarni su s drugim programima kojima se adresiraju iste nacionalne i regionalne potrebe</p>	<ul style="list-style-type: none"> ► Strateški planovi i godišnji planovi rada MZO-a ► Program razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (2016. - 2020.) ► Strategija cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere u RH 2016.- 2020. ► Nacionalni program za mlade za razdoblje od 2014. do 2017. godine te nacrt Nacionalnog programa za mlade za razdoblje od 2020. do 2024. ► Planovi implementacije i izvješća o provedbi Garancije za mlade ► Operativni programi za nacionalne manjine ► Nacionalni programi reformi ► Operativni programi za razdoblje 2014. - 2020. ► Strategije razvoja urbanih područja ► Strateški dokumenti iz drugih sektora (socijalne politike, gospodarstvo) ► Županijske strategije i planovi razvoja ► <i>Study for the Evaluation of the ESF support to Education and Training (Thematic Objective 10)</i> ► Izvješća Pučke pravobraniteljice te Pravobranitelja za djecu, Pravobranitelja za ravnopravnost spolova i Pravobranitelja za osobe s invaliditetom 		<p>definirane u Partnerskom sporazumu te nacionalnim strategijama</p> <p>► Analiza alokacije sredstava za provedbu specifičnih ciljeva u sklopu PO3</p> <p>► Identifikacija intervencija i sredstava drugih programa koji adresiraju iste nacionalne i regionalne potrebe kao i PO3</p>
--	---	--	---

EP 4 Postoji li i ako da, u kojem obliku komplementarnost aktivnosti planiranih kroz ITU mehanizam u okviru Prioritetne osi 3 s relevantnim fondovima koji su izvor ulaganja za ITU mehanizam?

Razumijevanje evaluacijskog pitanja:

Svrha ovog pitanja je provjeriti kako su intervencije planirane u sklopu PO3 uklopljene u razvojno-strateške dokumente urbanih aglomeracija, odnosno ITU gradova za razdoblje 2014. - 2020. te jesu li ostvarene sinergije s intervencijama podržanima kroz druge fondove.

Razina analize:

Analiza će se provesti na strateškoj i programskoj razini, uključujući razumijevanje regionalnih specifičnosti i specifičnosti vezanih za pojedine ciljane skupine. Specifično i detaljnije će se proučiti koji su planirani i objavljeni pozivi te sklopljeni ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava, koji aspekti su njima adresirani i koji su očekivani rezultati.

Kriteriji/ elementi za provjeru	Izvori podataka	Metode i alati za prikupljanje podataka	Pristup i osnovne metode analize
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Planirane intervencije i financiranje su raspodijeljeni između OPULJP-a i ITU na način da imaju isti zajednički cilj, ali različite specifičnosti ▶ Strategije razvoja urbanih područja koje predviđaju intervencije u okviru PO3 ujedno predviđaju i komplementarne intervencije koje se financiraju iz drugih operativnih programa ▶ Sklopljeni ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava odražavaju komplementarnost odnosno prihvatljivi korisnici su iskoristili prilike za financiranje svojih projekata iz svih komplementarnih izvora i provode međusobno komplementarne projekte koji vode istom općem cilju 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Operativni programi za razdoblje 2014. - 2020. ▶ Strategije razvoja urbanih područja ▶ Godišnji planovi objave poziva ▶ Objavljeni pozivi 	<ul style="list-style-type: none"> Istraživanje za stolom Studije slučaja Intervju s predstvincima UT-a i predstvincima ITU gradova 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pregled aktivnosti planiranih i provedenih kroz ITU mehanizam u dijelu koji se odnosi na PO3 OPULJP-a ▶ Provjera komplementarnosti aktivnosti planiranih kroz ITU mehanizam s intervencijama financiranim iz drugih OP-ova ▶ Identifikacija ostvarenih sinergija

EP 5 U kojoj su mjeri ciljne skupine i njihove potrebe na odgovarajući način obuhvaćene kroz objavljene pozive i kroz ugovorene projekte?

Razumijevanje evaluacijskog pitanja:

Svrha ovog pitanja je analizirati objavljene pozive i sklopljene ugovore o dodjeli bespovratnih sredstava od početka programskog razdoblja do cut-off datuma, s posebnim osvrtom na podržane aktivnosti i ciljane skupine (jesu li podržane sve ili samo neke predviđene OPULJP-om u sklopu PO3). Time se želi ispitati obuhvat i doseg objavljenih poziva i sklopljenih ugovora, ali i utvrditi jesu li ostvareni preduvjeti za adresiranje svih potreba prepoznatih u programu.

Razina analize:

Analiza će se provesti na razini objavljenih poziva i sklopljenih ugovora, usmjereni specifično na razumijevanje opsega podržanih aktivnosti i adresiranih ciljanih skupina.

Kriteriji/elementi za provjeru	Izvori podataka	Metode i alati za prikupljanje podataka	Pristup i osnovne metode analize
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Od početka programskog razdoblja su objavljeni takvi pozivi (broj, vrsta, alokacija) koji kumulativno adresiraju sve SC-ove i relevantne ciljne skupine ▶ Uvjeti poziva na dostavljanje projektnih prijedloga bili su takvi da omogućavaju širokom broju prihvatljivih korisnika i ciljnih skupina pristup financiranju i sudjelovanju u projektima ▶ Sklopljen je dovoljan broj ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava koji obuhvaćaju pojedine ciljane skupine i to na način da je moguće ostvarenje ciljanih vrijednosti pokazatelja vezanih za pojedine ciljane skupine 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ OPULJP, Prioritetna os 3 ▶ Objavljeni pozivi ▶ Registri sklopljenih ugovora 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Istraživanje za stolom ▶ Intervju s predstavnicima tijela SUK-a, uzimajući u obzir zaduženja za pojedine investicijske prioritete i specifične ciljeve ▶ Fokus grupa s predstavnicima sektorski nadležnih tijela i agencija (MZO, ASOO, AZOO, AZVO, AMPEU) ▶ Upitnik za korisnike ▶ Fokus grupe s odabranim korisnicima 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Usporedba ciljanih skupina specifičnih ciljeva i pojedinačnih poziva s podržanim korisnicima ugovorenih projekata ▶ Analiza tipa i broja korisnika ▶ Analiza ograničenja za sudjelovanje u pozivima, odnosno prijavu na otvorene pozive (pregled uvjeta poziva) ▶ Analiza jaza između potreba ciljnih skupina identificiranih u OP-u i onih adresiranih kroz objavljene pozive i sklopljene ugovore

EP 6 Procjena koristi za ulaganje: da li koristi od provedenih mjera nadilaze troškove, odnosno koje su koristi postignute za potrošen novac i nadilaze li postignute koristi planirane?

Razumijevanje evaluacijskog pitanja:

Svrha ovog pitanja je analizirati kako su utrošena dostupna sredstva, odnosno koje su koristi postignute za potrošen novac te u kojem su omjeru ostvarene planirane koristi. Pitanje je usmjereno na razumijevanje učinkovitosti programa, odnosno PO3, u cjelini.

Razina analize:

Analiza će se provesti na programskoj razini i na razini sklopljenih ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava, usmjereno specifično na finansijsku analizu (provedba u odnosu na alokaciju), ostvarene rezultate u kvantitativnom i kvalitativnom smislu te na razumijevanje rizika i alternativnih scenarija koji bi se potencijalno ostvarili u slučaju da intervencije nisu bile poduzete.

Kriteriji/elementi za provjeru	Izvori podataka	Metode i alati za prikupljanje podataka	Pristup i osnovne metode analize
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ukupna vrijednost objavljenih poziva i ugovorenih projekata po specifičnom cilju te po godinama dosta na je za iskorištavanje cijelokupne alokacije u skladu s vremenskim planom (n+3) ▶ Iznos ovjerenih i plaćenih sredstava po pojedinim specifičnim ciljevima je zadovoljavajući u odnosu na iznos ugovorenih sredstava i ukupnu alokaciju ▶ Uloženim novcem omogućilo se uključivanje dosta tlog broja sudionika da bi se postigle ili nadišle ciljane vrijednosti zadane OP-om ▶ Uloženim novcem omogućilo se izbjegavanje nepovoljnih ishoda koji bi se potencijalno pojavili u slučaju da intervencije nisu bile poduzete 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Registri sklopljenih ugovora ▶ Podaci o provedbi iz sustava ESIF MIS ▶ Registar nepravilnosti ▶ Godišnja izvješća o provedbi OPULJP-a ▶ Zapisnici OzP-a 	Istraživanje za stolom	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Priprema okvira Teorije promjena za svaku intervenciju (definiranje početnog i željenog stanja poslije provedbe intervencije) ▶ Priprema stabla kritičnih staza i stabla odluka koje ukazuju na posljedice koje bi nastale ako određena intervencija ne bi bila provedena ▶ Izrada matrice rizika i koristi za utvrđivanje mogućih negativnih ishoda izbjegnutih zbog primjene intervencije ▶ Utvrđivanje jaza između planiranih i ostvarenih pokazatelja rezultata i u odnosu na utrošena sredstva

EP 7 Koji rezultati su postignuti provedenim aktivnostima, u kojoj mjeri te koji su vanjski faktori potencijalno utjecali (pozitivno ili negativno) na realizaciju predviđenih rezultata?

Razumijevanje evaluacijskog pitanja:

Svrha ovog pitanja je konkretno identificirati rezultate provedenih projekata te utvrditi njihovu usklađenost s programom utvrđenim potrebama i predviđenim rezultatima. Uz samu identifikaciju rezultata, ključ ovog pitanja je prepoznati kako i zašto je došlo do realizacije identificiranih rezultata, odnosno prepoznati uzročno-posljedične veze između unutarnjih i vanjskih čimbenika i postignutih rezultata. Ovim pitanjem želi se omogućiti razumijevanje postignutih rezultata na način da se mogu utvrditi naučene lekcije za naredno programsko razdoblje.

Razina analize:

Analiza će se provesti na razini sklopljenih ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava, usmjereno specifično na razumijevanje ostvarenih postignuća provedbe projekata, u kvalitativnom i kvantitativnom smislu, ali i na razumijevanje konteksta provedbe.

Kriteriji/elementi za provjeru	Izvori podataka	Metode i alati za prikupljanje podataka	Pristup i osnovne metode analize
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Postignuti su oni rezultati za koje je financiranje bilo namijenjeno kroz objavljene pozive i OP općenito ▶ Provedba projekata poštuje horizontalna načela (jednake mogućnosti i nediskriminacija, ravnopravnost spolova, održivi razvoj) ▶ Provedba projekata se prilagođavala promjenama unutarnjih i vanjskih faktora 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ OPULJP, Prioritetna os 3 ▶ Podaci o provedbi iz sustava ESIF MIS ▶ Mikropodaci o sudionicima ▶ Godišnja izvješća o provedbi OPULJP-a ▶ Zapisnici OzP-a 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Istraživanje za stolom ▶ Intervju s predstvincima tijela SUK-a ▶ Fokus grupa s predstvincima OzP-a ▶ Upitnik za korisnike i sudionike projekata ▶ Fokus grupe s odabranim korisnicima 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kvalitativna i kvantitativna identifikacija postignutih rezultata ▶ Usporedba postignutih rezultata i rezultata predviđenih OP-om, identifikacija jaza i uzroka jaza ▶ Analiza obuhvaćenosti horizontalnih tema i kako se odražavaju u rezultatima projekata ▶ Identifikacija vanjskih faktora i uzročno-posljedičnih veza koji su utjecali na postizanje rezultata ▶ Analiza procesa implementacije projekata

EP 8 U kojoj mjeri su ostvareni preduvjeti za postizanje pokazatelja OP-a? Postižu li se pokazatelji OP-a u skladu s vremenskim planom te može li se očekivati dostizanje svih ciljanih vrijednosti?

Razumijevanje evaluacijskog pitanja:

Svrha ovog pitanja je utvrditi napredak u postizanju ciljanih vrijednosti pokazatelja OP-a kao dijela OPULJP-a koji predstavlja kvantitativno izražen doprinos nacionalnim i europskim politikama na koji se Republika Hrvatska obvezala. Pri tome se želi utvrditi je li napredak u dostizanju ciljanih vrijednosti u skladu s vremenskim planom i jesu li ostvarene pretpostavke za postizanje ciljanih vrijednosti svih pokazatelja OP-a ili samo nekih, zašto i što se poduzima ili je potrebno poduzeti da bi se rizik od neostvarenja pokazatelja OP-a umanjio.

Razina analize:

Analiza će se provesti na programskoj razini, usmjereno specifično na napredak provedbe programa u dijelu koji se odnosi na PO3 i povezane pokazatelje OP-a.

Kriteriji/ elementi za provjeru	Izvori podataka	Metode i alati za prikupljanje podataka	Pristup i osnovne metode analize
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Objavljeni pozivi su takvi da kumulativno adresiraju sve specifične ciljeve i ciljane vrijednosti pokazatelja iz PO3 ▶ Sklopljeni ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava su takvi da su pojedinačne ciljane vrijednosti pokazatelja dostatne ili nadilaze ciljane vrijednosti pojedinih pokazatelja na razini OPULJP-a ▶ Završeni projekti su ostvarili ciljane vrijednosti pokazatelja i rezultate predviđene ugovorima o dodjeli bespovratnih sredstava cjelovito, a za projekte koji su u tijeku može se pretpostaviti da će ih ostvariti ▶ Dostignuće ciljanih vrijednosti pokazatelja je zadovoljavajuće u trenutku provedbe vrednovanja ▶ Pokazatelji OP-a se postižu u skladu s vremenskim planom i može se očekivati dostizanje svih ciljanih vrijednosti 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ OPULJP, Prioritetna os 3 ▶ Godišnji planovi objave poziva na dostavu projektnih prijedloga OPULJP-a ▶ Objavljeni pozivi ▶ Registri sklopljenih ugovora ▶ Podaci o provedbi iz sustava ESIF MIS ▶ Mikropodaci o sudionicima ▶ Godišnja izvješća o provedbi OPULJP-a ▶ Zapisnici OzP-a 	<ul style="list-style-type: none"> Istraživanje za stolom Intervjui s predstvincima tijela SUK-a Fokus grupa s predstvincima OzP-a Upitnik za korisnike Fokus grupe s odabranim korisnicima 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Analiza objavljenih poziva i sklopljenih ugovora (doprinos ciljanim vrijednostima pokazatelja OP-a) ▶ Analiza godišnjih planova objave poziva na dostavu projektnih prijedloga OPULJP-a ▶ Analiza ostvarenih rezultata i pokazatelja na razini projekta ▶ Usporedba postignutih vrijednosti pokazatelja sa ciljanim vrijednostima iz OP-a

EP 9 Koje su najučinkovitije i najekonomičnije intervencije provedene u okviru Prioritetne osi 3 te koji su identificirani faktori uspješnosti?

Razumijevanje evaluacijskog pitanja:

U sklopu ovog pitanja želi se prepoznati one intervencije koje su najučinkovitije i najekonomičnije te što je dovelo do njihovog uspjeha u odnosu na neke druge intervencije. Osim navedenog, pomoću ovog pitanja želi se utvrditi i jesu li faktori uspješnosti takvi da ih je moguće primjeniti i na druge intervencije (bilo slične ili različite od onih prepoznatih kao najučinkovitije i najekonomičnije).

Razina analize:

Analiza će se provesti na razini poziva i sklopljenih ugovora, specifično usmjereno na razumijevanje samog procesa provedbe i postignuća provedbe u smislu rezultata, obuhvaćenosti sudionika projekata, trajanja provedbe, ali i čimbenika koji su omogućili postignuće određenih rezultata.

Kriteriji/elementi za provjeru	Izvori podataka	Metode i alati za prikupljanje podataka	Pristup i osnovne metode analize
N/P <i>Najučinkovitije i najekonomičnije intervencije utvrdit će se provođenjem multikriterijske analize pomoću seta kriterija koji će biti definirani u tijeku provedbe vrednovanja.</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Registri sklopljenih ugovora ▶ Podaci o provedbi iz sustava ESIF MIS ▶ Registar nepravilnosti ▶ Godišnja izvješća o provedbi OPULJP-a ▶ Zapisnici OzP-a 	<ul style="list-style-type: none"> Istraživanje za stolom Studije slučaja Intervjui s predstvincima tijela SUK-a i odabranih korisnika (studije slučaja) Fokus grupa s predstvincima sektorski nadležnih tijela i agencija (MZO, ASOO, AZOO, AZVO, AMPEU) te s predstvincima OzP-a Upitnik za korisnike i sudionike projekata Fokus grupe s odabranim korisnicima 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Multikriterijska analiza za utvrđivanje najučinkovitijih i najekonomičnijih intervencija i faktora uspješnosti ▶ Analiza trajanja podržanih intervencija te broja sudionika projekata koje su obuhvatile ▶ Utvrđivanje jaza između planiranog i stvarnog trajanja i dosega aktivnosti te identifikacija uzroka ▶ Utvrđivanje mogućnosti primjene faktora uspješnosti na drugim intervencijama

EP 10 Koje intervencije su postigle dodane vrijednosti/rezultate u odnosu na očekivane rezultate? Koje su to dodane vrijednosti/ rezultati i što je dovelo do njihovog ostvarenja, odnosno koji su faktori uspješnosti?

Razumijevanje evaluacijskog pitanja:

Svrha ovog pitanja je prepoznati dodatne, nepredviđene ili neočekivane rezultate postignute kroz pojedine intervencije te utvrditi kako je do njihovog ostvarenja došlo, odnosno koja su to postupanja i čimbenici doveli do njihovog ostvarenja.

Razina analize:

Analiza će se provesti na razini poziva i sklopljenih ugovora, specifično usmjereno na razumijevanje samog procesa provedbe i čimbenika koji su omogućili postignuće dodatnih, nepredviđenih ili neočekivanih rezultata.

Kriteriji/ elementi za provjeru	Izvori podataka	Metode i alati za prikupljanje podataka	Pristup i osnovne metode analize
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Identificirane dodane vrijednosti nisu slučajne i moguće ih je povezati s određenim faktorima koji su do njih doveli te izvući naučene lekcije 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Podaci o provedbi iz sustava ESIF MIS ▶ Godišnja izvješća o provedbi OPULJP-a ▶ Zapisnici OzP-a 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Istraživanje za stolom ▶ Intervju s predstvincima tijela SUK-a ▶ Fokus grupa s predstavnicima OzP-a ▶ Upitnik za korisnike ▶ Fokus grupe s odabranim korisnicima 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Identifikacija projekata koji su postigli bolje rezultate od očekivanih i/ili dodatne rezultate koji nisu bili očekivani ▶ Identifikacija i analiza faktora koji su utjecali na uspješnost izdvojenih projekata ▶ Analiza mogućnosti primjene i utjecaja identificiranih faktora na projekte koji nisu ostvarili dodane vrijednosti (je li dodane vrijednosti bilo moguće ostvariti i kod drugih projekata te zašto u tom slučaju one nisu ostvarene)

EP 11 U kojoj mjeri su postignuti rezultati intervencija odgovorili na identificirane nacionalne i regionalne potrebe?

Razumijevanje evaluacijskog pitanja:

Svrha ovog pitanja je povezati identificirane postignute rezultate s identificiranim potrebama te utvrditi jesu li postignuti rezultati dostačni da bi se potrebe riješile, odnosno da bi se izazovi ili nedostaci koji su uočeni u fazi programiranja otklonili (svi ili samo neki, za sve ili samo za neke ciljane skupine).

Razina analize:

Analiza će se provesti strateškoj i programskoj razini, usmjereni na prepoznavanje djelotvornosti odgovora programa, odnosno PO3, na identificirane potrebe. Pri tome će se uvažiti regionalne specifičnosti te specifičnosti ciljanih skupina.

Kriteriji/ elementi za provjeru	Izvori podataka	Metode i alati za prikupljanje podataka	Pristup i osnovne metode analize
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Podržane intervencije u sklopu pojedinih specifičnih ciljeva baziraju se na identificiranim nacionalnim i regionalnim potrebama u sklopu PO3, nacionalnim sektorskim i programskim dokumentima ▶ Postignuti rezultati podržanih intervencija u sklopu pojedinih specifičnih ciljeva su riješili/ otklonili inicijalno utvrđene potrebe ili su razine inicijalno utvrđenih potreba smanjene Rezultati podržanih intervencija su promjenili potrebe ciljanih skupina u lokalnoj/regionalnoj/nacionalnoj zajednici 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ OPULJP, Prioritetna os 3 ▶ Podaci o provedbi iz sustava ESIF MIS ▶ Mikropodaci o sudionicima ▶ Godišnja izvješća o provedbi OPULJP-a ▶ Zapisnici OzP-a ▶ Analize i registri podataka MZO-a ▶ Analize, izvješća i statistički podaci vezano za potrebe tržišta za radnom snagom ▶ Analize i izvješća jedinica lokalne samouprave ▶ Analize i izvješća sektorskih agencija ▶ Izvješća Pučke pravobraniteljice te Pravobranitelja za djecu, Pravobranitelja za ravnopravnost spolova i Pravobranitelja za osobe s invaliditetom 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Istraživanje za stolom ▶ Intervju s predstavnicima tijela SUK-a ▶ Fokus grupa s predstavnicima sektorski nadležnih tijela i agencija (MZO, ASOO, AZOO, AZVO, AMPEU) te s predstavnicima OzP-a ▶ Upitnik za korisnike ▶ Fokus grupe s odabranim korisnicima 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Mapiranje ostvarenih rezultata ▶ Analiza potreba nakon provedenih intervencija i utvrđivanje jesu li potrebe i u kojoj mjeri umanjene ili zamijenjene nekim novim potrebama ▶ Utvrđivanje sinergija između PO3 OPULJP-a i drugih EU financiranih programa u RH usmjerenima na iste potrebe

EP 12 U kojoj su mjeri učinci i rezultati u svakom specifičnom cilju dugoročno održivi, te hoće li se takav učinak moći očuvati i bez finansiranja iz nacionalnih/europskih fondova?

Razumijevanje evaluacijskog pitanja:

Svrha ovog pitanja je prepoznati očekivane učinke programa te vremenski period u kojem se očekuje ostvarenje tih učinaka. Neki će učinci moći biti vidljivi tek na kraju programskog razdoblja ili čak neko vrijeme nakon njegovog završetka pa je potrebno uzeti u obzir to razlikovanje. Osim toga, ovim se pitanjem žele identificirati mogućnosti i preduvjeti za održivost postignutih učinaka, odnosno želi se utvrditi koje učinke je potrebno održavati kroz nastavak intervencija i nakon njihovog ostvarenja, a koji se mogu smatrati dugoročno održivima samim time što su jednom ostvareni. Održivost za sudionike projekata procjenit će se na osnovi poziva (tip aktivnosti, ciljne skupine) gdje su sudionici projekata jasno definirani pojedinci. Procjena održivosti onih intervencija (najčešće financiranih sa izravnom dodjelom) gdje je podržan razvoj, upravljanje i promocija sustava obrazovanja će se fokusirati na održivost sustava u okviru nadležnih institucija.

Razina analize:

Analiza će se provesti na strateškoj i programskoj razini, specifično usmjereno na ostvarenje učinaka programa te potreba i načina za održavanje različitih ostvarenih učinaka. Pri tome će se uvažiti regionalne specifičnosti te specifičnosti ciljanih skupina.

Kriteriji/elementi za provjeru	Izvori podataka	Metode i alati za prikupljanje podataka	Pristup i osnovne metode analize
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Očekuje se da će učinci i rezultati potrajati na istom nivou nakon završetka intervencija i bez daljnjih intervencija ▶ Očekuje se ostvarenje nekih učinaka nakon provedbe dodatnih intervencija izvan opsega OPULJP-a i/ili nakon završetka provedbe OPULJP-a ▶ Nadležna tijela i korisnici imaju plan kako osigurati održivost rezultata 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Obaveze koje u pogledu održivosti proizlaze iz ugovora o dodjeli bespovratnih sredstava ▶ Analize MZO-a ▶ Analize i izvješća jedinica lokalne samouprave ▶ Analize i izvješća sektorskih agencija ▶ Izvješća Pučke pravobraniteljice te Pravobranitelja za djecu, Pravobranitelja za ravnopravnost spolova i Pravobranitelja za osobe s invaliditetom 	<ul style="list-style-type: none"> Istraživanje za stolom Intervjui s predstavnicima tijela SUK-a Fokus grupa s predstavnicima sektorski nadležnih tijela i agencija (MZO, ASOO, AZOO, AZVO, AMPEU) te s predstavnicima OzP-a Upitnik za korisnike i sudionike projekata Fokus grupe s odabranim korisnicima 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Identifikacija učinaka, njihove vrste (trajni ili privremeni) i trenutka ostvarenja ▶ Analiza institucionalnih mehanizama za postizanje održivosti rezultata i učinaka ▶ Analiza intervencija i njihovo povezivanje s ostvarenim učincima i faktorima uspješnosti ▶ Identifikacija potreba za dalnjim intervencijama i financiranjem kako bi se osigurala održivost postignutih učinaka

EP 13 Kakav je utjecaj rezultata projekata na širu nacionalnu/regionalnu/lokalnu zajednicu - procjena utjecaja provedenih projekata?

Razumijevanje evaluacijskog pitanja:

Ovim se pitanjem rezultati podržanih projekata žele sagledati u širem kontekstu, a povezano s analizom postignutih rezultata i učinaka iz prethodnih evaluacijskih pitanja. Same rezultate i učinke ovdje će se staviti i u širi kontekst, odnosno ispitati će se i postojanje učinaka za širu populaciju od ciljanih skupina te sinergijski učinci s drugim EU financiranim programima usmjerenima na iste potrebe u Republici Hrvatskoj.

Razina analize:

Analiza će se provesti na strateškoj i programskoj razini, specifično usmjereni na ostvarenje učinaka programa i tzv. *spill-over* efekta, odnosno učinaka koji su ostvareni ne samo za ciljane skupine nego i za širu populaciju.

Kriteriji/elementi za provjeru	Izvori podataka	Metode i alati za prikupljanje podataka	Pristup i osnovne metode analize
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Podržane intervencije su poboljšale ekonomsku situaciju i kvalitetu života ciljanim skupinama na lokalnom/ regionalnom/ nacionalnom nivou ▶ Postignuti rezultati podržanih intervencija u sklopu pojedinih specifičnih ciljeva su riješili/ otklonili inicijalno utvrđene potrebe ili su razine inicijalno utvrđenih potreba smanjene ▶ Rezultati podržanih intervencija su promjenili potrebe ciljanih skupina u lokalnoj/regionalnoj/nacionalnoj zajednici 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Podaci o provedbi iz sustava ESIF MIS ▶ Mikropodaci o sudionicima ▶ Analize MZO-a ▶ Analize i izvješća jedinica lokalne samouprave ▶ Analize i izvješća sektorskih agencija ▶ Izvješća Pučke pravobraniteljice te Pravobranitelja za djecu, Pravobranitelja za ravnopravnost spolova i Pravobranitelja za osobe s invaliditetom 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Istraživanje za stolom ▶ Fokus grupa s predstvincima sektorski nadležnih tijela i agencija (MZO, ASOO, AZOO, AZVO, AMPEU) te s predstvincima OzP-a ▶ Upitnik za korisnike ▶ Fokus grupe s odabranim korisnicima 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Utvrđivanje razlika u potrebama pojedinih skupina u odnosu na fazu programiranja ▶ Analiza sinergija podržanih intervencija s drugim projektima u lokalnoj, regionalnoj i/ili nacionalnoj zajednici ▶ Analiza mogućnosti primjene identificiranih učinaka na druge skupine i širu populaciju od ciljanih skupina

EP 14 Bi li učinak bio ostvaren bez ESF potpora, ako da u kojoj mjeri?

Razumijevanje evaluacijskog pitanja:

Svrha ovog pitanja je procijeniti u kojoj mjeri bi ciljne skupine mogle postići iste ili slične rezultate i bez ESF potpora. Kvantificirani odgovor bi bilo moguće pripremiti na osnovi protučinjenične evaluacije, ali je analiza poziva u sklopu poglavlja 3.3.2. pokazala da je potencijalno moguće protučinjeničnu analizu koristiti za jako mali broj poziva. Pretpostavlja se da će i za te pozive biti izazovno definirati vjerodostojnu kontrolnu skupinu. Zato će se za analizu i ocjenu učinka bez ESF potpore u većoj mjeri koristiti kvalitativne metode.

Razina analize:

Analiza će se provesti na strateškoj i programskoj razini, osim za one intervencije za koje će eventualno biti moguća provedba protučinjenične evaluacije.

Kriteriji/elementi za provjeru	Izvori podataka	Metode i alati za prikupljanje podataka	Pristup i osnovne metode analize
<ul style="list-style-type: none"> ▶ Korisnici sredstava su podržane aktivnosti planirali, ali ih nisu mogli provesti bez ESF potpore ▶ Učinak podržanih intervencija je veći od učinka sličnih intervencija koje nisu bile podržane ▶ ESF bespovratna sredstva omogućila su provedbu inovativnih aktivnosti (na nacionalnoj razini) za odabrane ciljane skupine Napredak ciljanih skupina je zbog ESF potpora veći od onog koje ostvaruju pojedinci istih skupina koji nisu primili ESF potpore 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Podaci o provedbi iz sustava ESIF MIS ▶ Mikropodaci o sudionicima ▶ Mikropodaci o nesudionicima (koje posjeduju nadležna tijela) ▶ Analize i registri podataka MZO-a ▶ Analize i izješča sektorskih agencija ▶ Analize i izješča jedinica lokalne samouprave ▶ Izvješća Pučke pravobraniteljice te Pravobranitelja za djecu, Pravobranitelja za ravnopravnost spolova i Pravobranitelja za osobe s invaliditetom ▶ Javni natječaji (namijenjeni istim ciljanim skupinama kao i ESF potpore) financirani sredstvima državnog proračuna ili gradskog/županijskog proračuna ▶ Izvršenje proračuna 	<ul style="list-style-type: none"> Istraživanje za stolom Studije slučaja Intervjui s predstvincima tijela SUK-a i odabralih korisnika (studije slučaja) Fokus grupa s predstvincima sektorski nadležnih tijela i agencija (MZO, ASOO, AZOO, AZVO, AMPEU) Upitnik za korisnike i upitnik za prijavitelje kojima nisu dodijelena sredstva Upitnik za tretiranu i kontrolnu skupinu (ukoliko protučinjeničnu evaluaciju bude moguće provesti) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Definiranje kontrolne skupine i varijabli za one pozive za koje je moguće provesti protučinjeničnu evaluaciju ▶ Analiza podataka o tretiranoj i kontrolnoj skupini pomoću statističkog modela ▶ Analiza alternativnih izvora financiranja istih ili sličnih aktivnosti/projekata ▶ Pregled ulaganja i postignuća projekata financiranih iz drugih izvora ▶ Teorijska analiza učinka, kvalitativna analiza metodom analize slučaja i teorije promjene

Prilog II. Izvori informacija analizirani metodom istraživanja za stolom

1. Sporazum o partnerstvu između Republike Hrvatske i Europske komisije za korištenje EU strukturnih i investicijskih fondova za rast i radna mjesta u razdoblju 2014.-2020. (2014. godina), dostupno na: https://strukturnifondovi.hr/wp-content/uploads/2017/03/GLAVNI-DOKUMENT-Sporazum_o_partnerstvu_HR.pdf
2. Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. verzija 5.0 (2020. godina), dostupno na: <http://www.esf.hr/vazni-dokumenti-razdoblje-2014-2020/operativni-programi/>
3. Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020. verzija 7.0 (2021. godina), dostupno na: <https://strukturnifondovi.hr/wp-content/uploads/2021/06/Operativni-program-Konkurentnost-i-kohezija-na-hrvatskom-jeziku-lipanj-2021..pdf>
4. Operativni programi za romsku nacionalnu manjinu (2017. godina), dostupno na: <https://veljkokajtazi.com/wp-content/uploads/2017/10/53-4-FINAL-USVOJENI-OP-PROGRAMI.pdf>
5. Ex-ante evaluacija programskih dokumenata Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020., dostupno na: <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/evaluacijske-aktivnosti/>
6. Godišnja izvješća o provedbi Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. za 2015., 2016., 2017., 2018. i 2019. godinu, dostupno na: <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/razdoblje-2014-2020/odbor-za-pracenje-2014-2020/>
7. Nacrt Godišnjeg izvješća o provedbi Operativnog programa Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2020. za 2020. godinu
8. Indikativni godišnji planovi objave poziva za razdoblje 2015. - 2021., dostupno na: <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/razdoblje-2014-2020/godisnji-plan-objave-operacijaprojekata-esf/>
9. Pravilnik o pomoćnicima u nastavi i stručnim komunikacijskim posrednicima (NN 102/2018), dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_11_102_1992.html
10. Pravilnik o izmjenama pravilnika o pomoćnicima u nastavi i stručnim komunikacijskim posrednicima (NN 22/2020), dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_02_22_549.html
11. Pravilnik o Registru Hrvatskog kvalifikacijskog okvira (NN 62/2014), dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_05_62_1161.html
12. Provedbena uredba Komisije (EU) 821/2014 od 28. srpnja 2014 o utvrđivanju pravila za primjenu Uredbe (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu detaljnih postupaka za prijenos programskih doprinosova i upravljanje njima, izvješćivanja o finansijskim instrumentima, tehničkih obilježja mjera informiranja i komunikacije za operacije te sustava evidentiranja i pohranjivanja podataka, dostupno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0821&from=HR>

- 13.Nacionalni plan za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja 2018. - 2021. (2018. godina), dostupno na: <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/VisokoObrazovanje/RazvojVisokogObrazovanja/Nacionalni%20plan%20za%20unaprje%C4%91enje%20socijalne%20dimenzije%20visokog%20obrazovanja%20u%20Republici%20Hrvatskoj%202019.%20-%202021..pdf>
- 14.Akcijski plan „Desetljeće za uključivanje Roma 2005. - 2015.“ (2005. godina), dostupno na: <https://pravamanjina.gov.hr/nacionalne-manjine/ostvarivanje-pravomske-nacionalne-manjine/nacionalni-program-za-rome/arhiva-570/akcijski-plan-desetljeca-za-uključivanje-roma-2005-2015/473>
- 15.Nacionalni program za mlađe za razdoblje od 2014. do 2017. godine (2014. godina), dostupno na: <http://arhiva.mladi-eu.hr/wp-content/uploads/2015/07/Nacionalni-program-za-mlađe-14-17.pdf>
- 16.Nacionalna strategija za uključivanje Roma za razdoblje 2013. - 2020. (2012. godina), dostupno na: <https://www.zagreb.hr/UserDocsImages/arhiva/Nacionalna%20strategija%20za%20uklju%C4%8Divanje%20Roma%202013-2020.pdf>
- 17.Strategija cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i razvoja karijere u RH 2016.-2020. (2015. godina), dostupno na: <http://www.kvalifikacije.hr/sites/default/files/documents-publications/2017-05/Strategija%20CPU%20i%20razvoja%20karijere%20u%20RH%202016.-2020..pdf>
- 18.Strategija Europa 2020. (2010. godina), dostupno na: <https://strukturnifondovi.hr/wp-content/uploads/2017/03/Strategija-EUROPA-2020.-hr.pdf>
- 19.Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije (NN 124/2014) (2014. godina), dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2014_10_124_2364.html
- 20.Strategija razvoja sustava strukovnog obrazovanja u Republici Hrvatskoj 2008. - 2013. (2008. godina), dostupno na: <https://www.asoo.hr/UserDocsImages/Dokumenti/Strategija%20razvoja%20strukovnog%20obrazovanja%20u%20RH.pdf>
- 21.Strategija razvoja urbane aglomeracije Zagreb (2017. godina), dostupno na: <https://www.zagreb.hr/userdocsimages/gu%20za%20strategijsko%20planiranje/Strategija%20razvoja%20Urbane%20aglomeracije%20Zagreb.pdf>
- 22.Strategija razvoja urbane aglomeracije Split (2016. godina), dostupno na: <https://www.split.hr/DesktopModules/Bring2mind/DMX/API/Entries/Download?language=hr-HR&Command=Core.Download&EntryId=5728&PortalId=0>
- 23.Strategija razvoja urbane aglomeracije Rijeka (2016. godina), dostupno na: <https://www.rijeka.hr/wp-content/uploads/2017/03/Prilog-Strategija-razvoja-Urbane-aglomeracije-Rijeka-za-razdoblje-2016.%E2%80%932020.-godine.pdf>
- 24.Strategija razvoja urbane aglomeracije Osijek (2016. godina), dostupno na: <https://www.osijek.hr/dokumenti/strategija-razvoja-urbane-aglomeracije-osijek-do-2020/>
- 25.Strategija razvoja urbanog područja Zadra 2014.-2020. (2016. godina), dostupno na: <https://www.grad-zadar.hr/stranica/strategija-razvoja-urbanog-podrucja-zadra-2014-2020>

[zadar.hr/repos/doc/Strategija%20razvoja%20urbanog%20područja%20Zadra%2014.%20-%202020..pdf](https://zadar.hr/repos/doc/Strategija%20razvoja%20urbanog%20područja%20Zadra%202014.%20-%202020..pdf)

26. Strategija razvoja urbanog područja Slavonski brod (2017. godina), dostupno na: https://ra-sb.hr/wp-content/uploads/SRUP-SB_za-prijavu-1.pdf
27. Strategija razvoja urbanog područja Pula (2017. godina), dostupno na: https://www.pula.hr/site_media/media/filer_public/d2/a0/d2a02f95-7b02-4bcd-9df3-76401c4847bd/strategija_rzvoja_urbanog_podrucja_pula.pdf
28. Strateški okvir promocije cjeloživotnog učenja 2017. - 2020. (2017. godina), dostupno na: https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/strateski_okvir_hr_priprema_za_tiskat.pdf
29. Program razvoja sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja 2016. - 2020. (2016. godina), dostupno na: https://www.asoo.hr/UserDocsImages/Program%20SOO_HR.pdf
30. Studija „Projekcije o budućim kretanjima na tržištu rada“, Ekonomski institut u Zagrebu (2016. godina), dostupno na: https://www.eizg.hr/userdocsimages//projekti/zavrseni/studija_projekcije_o_buducim_kretanjima_na_trzistu_rada.pdf
31. Studija o stručnoj praksi u visokom obrazovanju, MZO (2017. godina), dostupno na: <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/VisokoObrazovanje/RazvojVisokogObrazovanja/Studija%20o%20stru%C4%8Dnoj%20praksi%20u%20visokom%20obrazovanju.pdf>
32. Priprema, praćenje i evaluacija eksperimentalnog programa cjelovite kurikularne reforme „Škola za život“, MZO (2019. godina), dostupno na: <https://skolazazivot.hr/priprema-pracenje-i-evaluacija-eksperimentalnog-programa-cjelovite-kurikularne-reforme-skola-za-zivot/>
33. Znanstveno istraživanje učinaka provedbe projekta: "e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot-projekt)", Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci (2018. godina), dostupno na: https://pilot.e-skole.hr/wp-content/uploads/2019/01/e-Skole_CPP_Zakluci_i_preporuke_cjelokupnog_istrasivanja2.pdf
34. Izvješća o radu pravobraniteljice za djecu u razdoblju od 2015. do 2019., dostupna na: <https://dijete.hr/izvjesca/izvjesca-o-radu-pravobranitelja-za-djecu/>
35. Izvješća o provedbi Nacionalne strategije za uključivanje Roma za razdoblje od 2013. do 2020. godine, dostupna na: <https://ljudskaprava.gov.hr/ostvarivanje-prava-romske-nacionalne-manjine/584>
36. Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2020., Glavna uprava za obrazovanje, mlađe, sport i kulturu (GU EAC) Europske Komisije (donesen u rujnu 2020. godine), dostupno na: https://op.europa.eu/webpub/eac/education-and-training-monitor-2020/countries/croatia_hr.html
37. Pregled obrazovanja i osposobljavanja za 2015., Glavna uprava za obrazovanje, mlađe, sport i kulturu (GU EAC) Europske komisije, dostupno na: http://www.kvalifikacije.hr/sites/default/files/news/2017-04/Pregled%20obrazovanja%20i%20osposobljavanja_Hrvatska%20.pdf

38. Pregled reakreditacije doktorskih studijskih programa, AZVO (2020. godina), dostupno na:
https://www.azvo.hr/images/stories/novosti/pregled_doktorski_studiji_web.pdf
39. Publikacije Agencije za znanost i visoko obrazovanje, dostupne na:
<https://www.azvo.hr/hr/publikacije/publikacije-azvo-a>
40. Analiza uspješnosti i završnosti u visokom obrazovanju putem dodjele državnih stipendija (MZO, veljača 2021. godina)
41. Education and Training Monitor 2020 - Country analysis, dostupno na:
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c951e121-2497-11eb-9d7e-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-171315948>
42. Upisnik studijskih programa - službena evidencija studijskih programa akreditiranih u Republici Hrvatskoj, dostupno na: <https://hko.srce.hr/usp/index>
43. Neki aspekti internacionalizacije visokog obrazovanja: privlačenje stranih studenata, AZVO (2020. godina), dostupno na:
<https://www.azvo.hr/images/stories/publikacije/Izvjestaj%20o%20provedenoj%20nketi%20Privla%C4%8Denje%20stranih%20studenata%202019.pdf>
44. Analysis of the Quality and Coherence of the Policy Mix, prvo izvješće u okviru usluga savjetovanja, analiza javne potrošnje za Hrvatsku, Svjetska baka (2019. godina), dostupno na:
https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/EUfondovi/OPKK_2014-2020/Analysis%20of%20the%20Quality%20and%20Coherence%20of%20the%20Policy%20Mix%20-%20Croatia%20Public%20Expenditure%20Review%20in%20Science%20Technology%20and%20Innovation.pdf
45. Ocjena napretka u provedbi strukturnih reformi te sprječavanju i uklanjanju makroekonomskih neravnoteža i rezultati detaljnih preispitivanja u skladu s Uredbom (EU) br. 1176/2011, Europski semestar (2020. godina), dostupno na:
<https://op.europa.eu/hr/publication-detail/-/publication/2868b45e-5944-11ea-8b81-01aa75ed71a1>
46. Vrednovanje eksperimentalnoga programa Škola za život u školskoj godini 2018./2019., MZO (2019. godina), dostupno na:
<https://skolazazivot.hr/vrednovanje-eksperimentalnoga-programa-skola-za-zivot-u-skolskoj-godini-2018-2019/>
47. Farnell, T., Doolan, K., Matković, T. i Cvitan, M., Socijalna uključivost visokog obrazovanja u Hrvatskoj: analiza stanja, Zagreb (2014. godina), dostupno na:
http://iro.hr/wp-content/uploads/2018/02/19.Socijalna_uključivost_visokog_obrazovanja.pdf
48. Buković, N. i Matković, T. (2022). Unstoppable force meeting an immovable object: Impact of Europeanisation on the Croatian skill formation regime, u: Markowitsch, J., Pavlin, S., Tütlys, V. i Winterton, J. (ur.), Skill formation in Central and Eastern Europe. Peter Lang. (u pripremi)
49. Osnovne škole i dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja, kraj šk. g. 2012./2013. te 2013./2014. i početak šk./ped. g. 2012./2013. te 2013./2014., DZS, dostupno na:
https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/SI-1663.pdf ;
https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2014/SI-1520.pdf

50. Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2014. i 2019. godini, DZS, dostupno na:
https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2015/07-01-02_01_2015.htm ;
https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/07-01-02_01_2020.htm
51. Informacijski sustav Registra Hrvatskog kvalifikacijskog okvira, dostupno na:
<https://hko.srce.hr/registar/>
52. Integrirani informacijski sustav za upravljanje europskim strukturnim i investicijskim fondovima u razdoblju od 2014. do 2020.
53. Mikropodaci sudionika projekata (dostavljeno od UT, srpanj i prosinac 2020. godine)
54. Podaci o polaznicima programa obrazovanja odraslih (dostavljeno od MZO, siječanj 2021. godine)
55. Podaci o polaznicima programa obrazovanja odraslih (dostavljeno od HZMO, siječanj 2021. godine)
56. Podaci kontrolne skupine (dostavljeno od HZMO, svibanj 2021. godine)
57. Nadzorna ploča teritorijalnih i urbanih strategija (*STRAT-Board: Territorial and Urban Strategies Dashboard*), dostupno na: <https://urban.jrc.ec.europa.eu/strat-board/#/where>
58. Održivi urbani razvoj, ITU mehanizam, brošura (2018), dostupno na:
https://www.zagreb.hr/userdocsimages/eu%20fondovi/ITU_brosura_03012019_web.pdf
59. Integrirani održivi urbani razvitak, informativna lista (2014), dostupno na:
https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/urban_hr.pdf
60. Integrated territorial and urban strategies: how are ESIF adding value in 2014-2020?, Završno izvješće Centra za istraživanje europskih politika (2017), dostupno na:
https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/integrated_strategies/integrated_strategies_en.pdf
61. The role of cities in Cohesion Policy 2014-2020, Studija Odjela za strukturne i kohezijske politike Europskog parlamenta (2014), dostupno na:
https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2014/529075/IPOL_STU%282014%29529075_EN.pdf
62. 2014-2020 JESSICA Evaluation Study for Nine Polish Regions: Kujawsko-Pomorskie, Łódzkie, Lubelskie, Małopolskie, Mazowieckie, Śląskie, Świętokrzyskie, Wielkopolskie, Zachodniopomorskie, Završno izvješće, Europska investicijska banka (2014), dostupno na:
https://www.eib.org/attachments/documents/jessica_evaluation_study_for_nine_regions_part1_en.pdf
63. Integrated territorial development: new instruments - new results?, Izvješće Centra za istraživanje europskih politika (2018), dostupno na: [https://www.eprc-strath.eu/public/dam/jcr:00964a2a-9911-46e7-bc51-7d5e142c0b82/IQ-Net_Thematic_Paper_42\(2\)%20\(1\).pdf](https://www.eprc-strath.eu/public/dam/jcr:00964a2a-9911-46e7-bc51-7d5e142c0b82/IQ-Net_Thematic_Paper_42(2)%20(1).pdf)
64. Integrated Territorial Investments as a new form of management and implementation of EU funds in Poland, Marta Wysogiad, Institut za socijalne inovacije i razvoj Animar (2018), dostupno za: http://ceejme.eu/wp-content/uploads/2018/10/ceejme_3_8_art_05.pdf

Prilog III. Logička matrica – razumijevanje investicijskih prioriteta PO3

Logička matrica za investicijski prioritet 10.ii

	Ciljevi	Pokazatelji	Sredstva provjere
Opći cilj	Poboljšanje kvalitete i učinkovitosti tercijarnog i ekvivalentnog obrazovanja te pristupa njemu radi povećanja sudjelovanja u njemu i njegova stjecanja, posebno za skupine u nepovoljnem položaju	N/P	N/P
Specifični cilj	1. Poboljšanje kvalitete, relevantnosti i učinkovitosti visokog obrazovanja 2. Povećanje stope stečenog visokog obrazovanja 3. Poboljšanje uvjeta rada za hrvatske istraživače	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Stopa završnosti studenata koji su primili stipendije ▶ Broj obrazovnih programa/standarda kvalifikacija u registru HKO-a ▶ Broj studenata koji koriste studentske usluge ▶ Povećan broj zaposlenih istraživača u ranoj fazi razvoja karijere u hrvatskom istraživačkom sustavu 	Projekti, ISU, Eurostat, Web of science
Rezultat	1 a. Veća relevantnost i kvaliteta studijskih programa na temelju cijelovite provedbe HKO-a, 1 b. Pojačano učenje temeljeno na radu, 1 c. Internacionalizacija visokog obrazovanja u ključnim deficitarnim područjima, 1 d. Veća zapošljivost diplomiranih studenata, posebno prvostupnika 2 a. Veći pristup obrazovanju, a posebno studentima nižeg socio-ekonomskog statusa, 2 b. Bolja kvaliteta studentskog života i usluga, 2 c. Bolja i kontinuirana podrška i profesionalno usmjeravanje za studente, 2 d. Veće stope završnosti, posebno STEM područjima te u informacijsko-komunikacijskom području, 2 e. Smanjivanje stopa prekida školovanja te nastavak studija nakon prekida 3 a. Veći broj zaposlenih istraživača na početku razvoja svoje karijere, 3 b. Zapošljivost istraživača na poslijediplomskoj i postdoktorskoj razini, 3 c. Članstvo u međunarodnim istraživačkim organizacijama, 3 d. Sudjelovanja na velikim transnacionalnim projektima i konzorcijima, 3 e. Veći pristup inozemnim istraživačkim publikacijama i bazama podataka	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Sudionici s tercijarnim obrazovanjem (ISCED od 5 do 8) ▶ Broj dodijeljenih stipendija za usavršavanje i profesionalni razvoj istraživača na doktorskoj i postdoktorskoj razini ▶ Broj studenata koji su sudjelovali u programima pripravnosti, učenja uz radno iskustvo ▶ Broj razvijenih obrazovnih programa/ standarda kvalifikacija u skladu s HKO-om ▶ Broj stipendija dodijeljenih studentima nižeg socio-ekonomskog statusa ▶ Broj stipendija dodijeljenih studentima upisanim u područjima STEM-a i IKT-a ▶ Broj osnovanih studentskih službi namijenjenih pružanju podrške studentima ▶ Broj sudionika u aktivnostima unaprjeđenja istraživačkog okruženja ▶ Broj članstava u međunarodnim istraživačkim organizacijama ▶ Sudionici s predtercijarnim obrazovanjem (ISCED 1-4) 	Projekti, ISU
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ▶ razvoj analitičkog istraživanja kompetencija koje su potrebne poslodavcima, uključujući prognoziranje vještina ▶ razvoj standarda zanimanja/standarda kvalifikacija sukladno procedurama HKO-a 		

- ▶ vrednovanje standarda zanimanja/standarda kvalifikacija od strane Sektorskih vijeća i pripadajućih radnih skupina
- ▶ podrška visoko obrazovnim ustanovama u razvoju i reviziji obrazovnih programa, a na temelju standarda kvalifikacija iz Registra HKO-a
- ▶ razvoj i provedba unutarnjih i vanjskih sustava osiguranja kvalitete
- ▶ provedba programa učenja na radnom mjestu kao sastavnog dijela studijskih programa kroz strukturiranu suradnju između visokoobrazovnih ustanova i poslodavaca
- ▶ odlazna mobilnost studenata i nastavnog osoblja u STEM područjima te u informacijsko-komunikacijskom području i drugim prioritetnim područjima
- ▶ razvoj studijskih programa i zajedničkih/dvostrukih studijskih programa na stranim jezicima
- ▶ potpora visokoobrazovnim ustanovama u poboljšanju upravljanja i učinkovitom financiranju s ciljem uvođenja programskih ugovora temeljenih na preporuci Svjetske banke
- ▶ stipendiranje studenata nižeg socio-ekonomskog statusa
- ▶ stipendiranje studenata upisanih u znanstvena, tehnološka, inženjerska i matematička (STEM) područja te u informacijsko komunikacijskom području i drugim prioritetnim područjima
- ▶ razvoj prilagođene dopunske nastave za studente izložene riziku prekida studiranja u znanstvenim, tehnološkim, inženjerskim i matematičkim (STEM) područjima te u informacijsko-komunikacijskom području
- ▶ razvoj i djelovanje centara za razvoj karijere pri visokoobrazovnim ustanovama
- ▶ izrada i provedba programa HKO-a za vrednovanje neformalnog i informalnog učenja na razini visokog obrazovanja
- ▶ podrška učenicima za upis u programe HKO-a za vrednovanje neformalnog i informalnog učenja na razini visokog obrazovanja, a s ciljem podrške nastavku obrazovanja
- ▶ financiranje uključivanja post diplomata u znanstveno-istraživačke projekte
- ▶ potpora međunarodnom članstvu u međunarodnim istraživačkim organizacijama i sudjelovanje na velikim transnacionalnim projektima
- ▶ poboljšanje pristupa istraživačkim alatima povećanjem pristupa inozemnim znanstvenim publikacijama i bazama podataka.

Logička matrica za investicijski prioritet 10.iii

	Ciljevi	Pokazatelji	Sredstva provjere
Opći cilj	Povećanje jednakog pristupa cjeloživotnom učenju za sve dobne skupine u formalnom, neformalnom i informalnom okruženju, unapređenje znanja, vještina i kompetencija radne snage, promicanje fleksibilnih načina učenja, između ostalog profesionalnim savjetovanjem i potvrđivanjem stečenih kompetencija	N/P	N/P
Specifični cilj	<ol style="list-style-type: none"> 1. Omogućavanje boljeg pristupa obrazovanju učenicima u nepovoljnem položaju u pred-terciarnom obrazovanju 2. Promicanje pristupa cjeloživotnom učenju kroz unapređivanje ključnih kompetencija studenata, te primjenu informacijskih i komunikacijskih tehnologija u poučavanju i učenju 3. Poboljšanje obrazovnog sustava za odrasle i unapređenje vještina i kompetencija odraslih polaznika 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Povećan broj upisane djece u dobi između četiri godine i godine za početak obveznog osnovnog obrazovanja u predškolske obrazovne programe ▶ Udio osnovnih i srednjih škola na razini e-osposobljeno digitalne zrelosti ▶ Broj sudionika (odraslih polaznika) koji su stekli kvalifikacije ▶ Postotak djece pripadnika romske nacionalne manjine uključenih u programe produženog školskog boravka 	Projekti, ISU
Rezultat	<ol style="list-style-type: none"> 1 a. Razvoj sustava obrazovanja i osposobljavanja učenika iz skupina u nepovoljnem položaju, 1 b. Jednak pristup obrazovnim uslugama u skladu s funkcionalnim mogućnostima i razvojnim potrebama učenika iz skupina u nepovoljnem položaju. 2 a. Povećana obrazovna postignuća učenika s posebnim naglaskom na stjecanju ključnih kompetencija, 2 b. Profesionalni razvoj djelatnika u obrazovanju, 2 c. Poboljšane kompetencije nastavnika, 2 d. Povećan broj e-škola, 2 e. Modernizirani kurikulumi usmjereni na stjecanje ključnih kompetencija. 3 a. Ojačani kapaciteti ustanova za obrazovanje odraslih za pružanje obrazovanja odraslim za stjecanje osnovnih kvalifikacija, 3 b. Unaprjeđenje ključnih kompetencija i pismenosti u populaciji odraslih, 3 c. Poboljšane kvalitete i relevantnosti obrazovnih programa za odrasle, 3 d. Veće sudjelovanje odraslih polaznika cjeloživotnog učenja i veća razina kvalifikacija građana na temelju vrednovanja kompetencija stečenih formalnim i neformalnim putem. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Sudionici s tercijarnim obrazovanjem (ISCED od 5 do 8) ▶ Sudionici s predtercijarnim obrazovanjem (ISCED 1-4) ▶ Broj provedenih projekata koji su namijenjeni osiguranju jednakog pristupa obrazovanju ▶ Broj djece pripadnika romske nacionalne manjine koja su dobila ciljanu potporu ▶ Broj djece u socio-ekonomski nepovoljnem položaju koja su dobila ciljanu potporu ▶ Broj učenika pripadnika romske nacionalne manjine u osnovnom obrazovanju koja su dobila ciljanu potporu ▶ Broj učenika s teškoćama s osiguranom ciljanom stručnom podrškom pomoćnika ▶ Broj odraslih polaznika koji su sudjelovali u programima obrazovanja odraslih ▶ Broj odgojno-obrazovnih djelatnika koji su sudjelovali u stručnom usavršavanju ▶ Broj razvijenog digitalnog obrazovnog sadržaja za predmete u odabranim razredima ▶ Broj škola koje su primile podršku za unaprjeđenje digitalne zrelosti 	Projekti, ISU
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ▶ subvencioniranje troškova uključivanja djece iz skupina u socio-ekonomsko nepovoljnem položaju u predškolskom obrazovanju 		

- ▶ sustavno uvođenje pomoćnika u nastavi za učenike s teškoćama u redovne škole
- ▶ potpora učenicima, pripadnicima romske nacionalne manjine, na razini predškolskog i osnovnog obrazovanja s ciljem ubrzanja procesa njihove integracije u sustav redovnog obrazovanja
- ▶ integracija IKT-a u nastavi i učenju u osnovnim i srednjim školama,
- ▶ profesionalno usavršavanje za sve korisnike projekta
- ▶ usavršavanje i jačanje stručnih kompetencija nastavničkog osoblja
- ▶ razvoj kurikuluma vezanih uz opće obrazovanje temeljenih na ishodima učenja
- ▶ vođenje Registra HKO-a kroz pružanje potpore Sektorskim vijećima i njihovim radnim skupinama u vrednovanju standarda zanimanja i standarda kvalifikacija
- ▶ razvoj i provedba sustava vrednovanja i priznavanja ranije stečenog znanja (uključujući neformalno i informalno učenje) kako bi se omogućio pristup i napredak prema višim razinama obrazovanja
- ▶ razvoj i provedba programa obrazovanja odraslih uz primjenu HKO-a u područjima koja su od strateškog značaja za Hrvatsku
- ▶ razvoj i provedba kvalitetnih programa cjeloživotnog učenja za stjecanje djelomičnih kvalifikacija i programa za vrednovanje ranije stečenog znanja radi povećanja razine stečenih kvalifikacija odraslih osoba
- ▶ organizacija promotivnih događanja cjeloživotnog učenja
- ▶ aktivnosti s ciljem unapređenja sustava/usluga upravljanja karijerom te podržavanja i poticanja odraslih koji žele razviti/poboljšati svoje osnovne vještine
- ▶ podrška provedbi programa obrazovanja odraslih za osobe s nižim razinama kvalifikacija, odrasle osobe od 15 do 34 godine starosti bez kvalifikacija (završena samo osnovna škola) i dugoročno nezaposlene osobe starije od 45)
- ▶ razvoj integriranog web portala i mobilnih aplikacija radi informiranja o mogućnostima obrazovanja odraslih

Logička matrica za investicijski prioritet 10.iv

	Ciljevi	Pokazatelji	Sredstva provjere
Opći cilj	Poboljšanje značaja obrazovnih sustava i sustava osposobljavanja za tržište rada, olakšavanje prijelaza iz škole na posao, jačanje sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te njihove kvalitete, između ostalog mehanizmima za predviđanje vještina, prilagodbom nastavnih planova i programa te uvođenjem i razvojem sustava učenja koji se temelje na radu, uključujući dualne sustave učenja i programe naukovanja	N/P	N/P
Specifični cilj	1. Modernizacija ponude strukovnog obrazovanja te podizanje njegove kvalitete radi povećanja zapošljivosti učenika kao i mogućnosti za daljnje obrazovanje	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Postotak nastavnika i drugih sudionika u odabranim sektorima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja koji su sudjelovali u aktivnostima stručnog usavršavanja centara kompetencija ▶ Postotak učenika koji su završili obrazovanje u centrima kompetencija ikoji imaju posao šest mjeseci po prestanku sudjelovanja ▶ Postotak strukovnih škola u kojima su provedeni novo razvijeni sektorski kurikulumi temeljeni na ishodima učenja 	Projekti, ISU
Rezultat	1 a. Razvijeni novi sektorski kurikulumi, 1 b. Uspostavljeni novi modeli učenja uz radno iskustvo, 1 c. Daljnje razvijen sustav osiguranja kvalitete strukovnog obrazovanja i osposobljavanja, 1 d. Unaprijeđen sustav stručnog usavršavanja nastavnika, 1 e. Povećana zapošljivost učenika u strukovnom obrazovanju.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Sudionici s tercijarnim obrazovanjem (ISCED od 5 do 8) ▶ Sudionici s predtercijarnim obrazovanjem (ISCED 1-4) ▶ Broj učenika strukovnog obrazovanja i osposobljavanja kojima je pružena podrška kroz obrazovne aktivnosti u centrima kompetencija ▶ Broj nastavnika i drugih sudionika kojima je pružena podrška kroz obrazovne aktivnosti u centrima kompetencija ▶ Sektorski kurikulumi za strukovno obrazovanje i osposobljavanje temeljeni na ishodima učenja podržani u izradi kroz projekte 	Projekti, ISU
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> ▶ izrada sektorskih kurikuluma za strukovno obrazovanje i osposobljavanje ▶ uspostava nacionalnih i regionalnih centara kompetencija u sektorima turizma i ugostiteljstva, strojarstva i elektrotehnike, informacijskih i komunikacijskih tehnologija, poljoprivrede i zdravstva te drugim strukovnim sektorima ▶ jačanje stručnog usavršavanja nastavnika kao i stalnog profesionalnog razvoja nastavnika u strukovnom obrazovanju ▶ jačanje i razvoj mogućnosti za učenja uz radno iskustvo učenika strukovnog obrazovanja u poduzećima potičući model naukovanja 		

- ▶ praktična nastava u tvrtkama i školama
- ▶ poticanje SOO-a na razvoj inovacija kroz pristup odozdo prema gore jačanjem kapaciteta ustanova za strukovno obrazovanje
- ▶ daljnja uspostava sveobuhvatnog sustava osiguranja kvalitete u strukovnom obrazovanju
- ▶ promicanje jačanja učeničkih kompetencija kroz smotre i strukovna natjecanja
- ▶ podržavanje međunarodne suradnje između strukovnih škola i drugih strukovnih škola u inozemstvu

Prilog IV. Popis održanih intervjuja

Redni broj	Datum održavanja intervjuja	Teme intervjuja	Sudionici
1.	9.12.2020.	Programiranje i provedba PO3 u dijelu ITU mehanizma	MROSP: djelatnici uključeni/nadležni za provedbu ITU mehanizma
2.	11.12.2020.	Adresiranje ključnih nalaza provjera na razini sustava	MROSP: Služba za revizije i kontrolu
3.	11.12.2020.	Specifičnosti provedbe, postignuti rezultati i učinci u sklopu pojedinih specifičnih ciljeva i ugovora	ASOO: PT2
4.	11.12.2020.	Priprema i provedba projekta <i>Uspostava i upravljanje Registrum HKO-a kao podrška radu sektorskih vijeća i ostalih dionika u procesu provedbe HKO-a</i>	MZO: Uprava za visoko obrazovanje, Korisnik projekta: <i>Uspostava i upravljanje Registrum HKO-a kao podrška radu sektorskih vijeća i ostalih dionika u procesu provedbe HKO-a</i>
5.	14.12.2020.	Priprema i provedba projekta <i>Podrška provedbi cijelovite kurikularne reforme (CKR)</i>	MZO: Korisnik projekta <i>Podrška provedbi cijelovite kurikularne reforme (CKR)</i>
6.	14.12.2020.	Priprema i provedba projekata <i>Promocija cjeloživotnog učenja i Razvoj sustava osiguravanja kvalitete u obrazovanju odraslih</i>	ASOO: Korisnik projekata <i>Promocija cjeloživotnog učenja i Razvoj sustava osiguravanja kvalitete u obrazovanju odraslih</i>
7.	14.12.2020.	Priprema i provedba projekta <i>Program suradnje s hrvatskim znanstvenicima u dijaspori "ZNANSTVENA SURADNJA"</i>	Hrvatska zaklada za znanost: Korisnik projekta <i>Program suradnje s hrvatskim znanstvenicima u dijaspori "ZNANSTVENA SURADNJA"</i>
8.	15.12.2020.	Priprema i provedba projekta <i>Unapređenje sustava osiguravanja i unapređenje kvalitete visokog obrazovanja</i>	Agencija za znanost i visoko obrazovanje: Korisnik projekta <i>Unapređenje sustava osiguravanja i unapređenje kvalitete visokog obrazovanja</i>
9.	15.12.2020.	Priprema i provedba projekta <i>Projekt razvoja karijera mladih istraživača - izobrazba novih doktora znanosti</i>	Hrvatska zaklada za znanost: Korisnik projekta <i>Projekt razvoja karijera mladih istraživača - izobrazba novih doktora znanosti</i>
10.	16.12.2020.	Priprema i provedba projekta <i>Povećanje pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija - e-izvori</i>	Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu: Korisnik projekta <i>Povećanje pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija - e-izvori</i>
11.	16.12.2020.	Priprema i provedba projekta <i>e-Škole (pilot-projekt)</i>	Hrvatska akademska i istraživačka mreža - CARNET: Korisnik projekta <i>e-Škole (pilot-projekt)</i>
12.	16.12.2020.	Programiranje, ugovaranje i učinak realizacije regionalnih centara kompetentnosti	Ministarstvo turizma i sporta: PT1
13.	16.12.2020.	Priprema Operativnog programa za PO3, postignuti rezultati i učinci pojedinih specifičnih ciljeva u odnosu na identificirane potrebe te održivost istih	MROSP: Odjel za projekte u području obrazovanja
14.	17.12.2020.	Priprema i provedba projekata	ASOO: Korisnik projekata <i>Promocija učeničkih kompetencija i strukovnog</i>

Redni broj	Datum održavanja intervjuja	Teme intervjuua	Sudionici
		<i>Promocija učeničkih kompetencija i strukovnog obrazovanja kroz strukovna natjecanja i smotre; Modernizacija sustava stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta; Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja</i>	<i>obrazovanja kroz strukovna natjecanja i smotre; Modernizacija sustava stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta; Modernizacija sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja</i>
15.	18.12.2020.	Priprema i provedba poziva te ugovaranje u okviru PO3, postignuti rezultati i učinci pojedinih specifičnih ciljeva	MZO: PT1
16.	21.12.2020.	Priprema Operativnog programa za PO3, provedba postupaka dodjele bespovratnih sredstava i postignuti rezultati te učinci pojedinih specifičnih ciljeva	MROSP: Sektor za programiranje, finansijsko upravljanje i provedbu finansijskih instrumenata MROSP: Služba za praćenje provedbe operativnih programa
17.	11.2.2021.	Priprema i provedba projekata <i>Dodjela stipendija studentima u prioritetnim područjima (STEM)</i> i <i>Dodjela stipendija studentima nižeg socio - ekonomskog statusa</i>	MZO: Uprava za visoko obrazovanje, Korisnik projekata: <i>Dodjela stipendija studentima u prioritetnim područjima (STEM)</i> i <i>Dodjela stipendija studentima nižeg socio - ekonomskog statusa</i>
18.	13.5.2021.	Definiranje potreba za pružanjem podrške obrazovanju djeci i učenicima romske nacionalne manjine, prepreke ka ostvarenju željenih rezultata, korisnost provedenih projekata za rješavanje potreba ciljane skupine te prikladnost postojećih mehanizama podrške	Predstavnici udruga romske nacionalne manjine: Romска Organizacija mladih Hrvatske
19.	13.5.2021.	Definiranje potreba za pružanjem podrške obrazovanju djeci i učenicima romske nacionalne manjine, izazovi i poteškoće u obrazovanju romske djece i učenika, mjere koje se provode u svrhu zadovoljenja potreba ciljne skupine te prikladnost postojećih mehanizama podrške	MZO: Služba za nacionalne programe, akcijske planove, međunarodne projekte i međunarodnu suradnju
20.	14.5.2021.	Definiranje potreba za pružanjem podrške obrazovanju djeci i učenicima romske nacionalne manjine, izazovi i poteškoće u obrazovanju romske djece i učenika, mjere koje se provode u svrhu zadovoljenja potreba ciljne skupine te prikladnost postojećih mehanizama podrške	Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina
21.	18.5.2021.	Definiranje potreba za pružanjem podrške obrazovanju djeci i učenicima romske nacionalne manjine, prepreke ka ostvarenju željenih rezultata, korisnost provedenih projekata za rješavanje potreba ciljane skupine te prikladnost postojećih mehanizama podrške	Predstavnici udruga romske nacionalne manjine: Savez Roma u Republici Hrvatskoj - Kali Sara

Redni broj	Datum održavanja intervjuja	Teme intervjuua	Sudionici
22.	20.5.2021.	Aktivnosti u razdoblju koje prethodi provedbi projekta eŠkole te kontekst pripreme projekta, organizacija rada i provedba projekta, komunikacija sa sudionicima i korisnicima projekta, koncept provedbe u kojemu se prvo provodi pilot faza, a zatim roll-out te održivost rezultata projekta	Hrvatska akademska i istraživačka mreža - CARNET: Korisnik projekta eŠkole (pilot-projekt i II. faza)
23.	24.5.2021.	Provodenje nastave uz pomoćnike/stručne komunikacijske posrednike s učenicima s teškoćama u razvoju te izazovi i poteškoće nastavnika u provedbi nastave s učenicima s teškoćama u razvoju	Nastavnik iz odabrane škole koja je provodila projekt temeljem poziva <i>Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama</i>
24.	24.5.2021.	Provodenje nastave uz pomoćnike/stručne komunikacijske posrednike s učenicima s teškoćama u razvoju te izazovi i poteškoće nastavnika u provedbi nastave s učenicima s teškoćama u razvoju	Nastavnik iz odabrane škole koja je provodila projekt temeljem poziva <i>Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama</i>
25.	25.5.2021.	Provodenje nastave uz pomoćnike/stručne komunikacijske posrednike s učenicima s teškoćama u razvoju te izazovi i poteškoće nastavnika u provedbi nastave s učenicima s teškoćama u razvoju	Nastavnik iz odabrane škole koja je provodila projekt temeljem poziva <i>Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama</i>
26.	25.5.2021.	Prepreke koje su onemogućile korištenje sredstava ITU mehanizma u okviru PO3	Udruga gradova Republike Hrvatske
27.	26.5.2021.	Tijek provedbe HKO-a, uspostava i rad Sektorskih vijeća, postupak predlaganja standarda te uloga ESF financiranja u provedbi HKO-a	MZO: Odjel za Hrvatski kvalifikacijski okvir
28.	27.5.2021.	Cjelokupni model HKO-a u kontekstu promjena zahtjeva na tržištu rada, tijek provedbe, uključujući uspostavu i rad Sektorskih vijeća te postupak predlaganja standarda, uloga ESF financiranja u provedbi HKO-a te uspješnost i rezultati provedbe	Stručnjaci iz područja obrazovanja
29.	31.5.2021.	Tijek provedbe HKO-a, uspostava i rad Sektorskih vijeća, postupak predlaganja standarda te uloga ESF financiranja u provedbi HKO-a	ASOO: Ured ravnatelja
30.	31.5.2021.	Rezultati i učinci provedbe programa Škole za život s osvrtom na provedeno vrednovanje programa Škole za život te održivost rezultata projekta	MZO: Služba za osiguranje kvalitete i informacijsku potporu sustavu odgoja i obrazovanja i NCVVO: Istraživačko-razvojni odjel
31.	31.5.2021.	Pozicije dionika tržišta rada o ciljevima, primjeni te učincima HKO-a, održivost	Hrvatska gospodarska komora i Hrvatska udruga poslodavaca

Redni broj	Datum održavanja intervjuja	Teme intervjuja	Sudionici
		cjelokupnog modela HKO-a u kontekstu promjena zahtjeva na tržištu rada te uloga ESF financiranja u provedbi HKO-a	
32.	1.6.2021.	Tijek provedbe HKO-a, uspostava i rad Sektorskih vijeća, postupak predlaganja standarda te uloga ESF financiranja u provedbi HKO-a	MROSP: Sektor za tržište rada
33.	2.6.2021.	Cjelokupni model HKO-a u kontekstu promjena zahtjeva na tržištu rada, tijek provedbe, uključujući uspostavu i rad Sektorskih vijeća te postupak predlaganja standarda, uloga ESF financiranja u provedbi HKO-a te uspješnost i rezultati provedbe	Stručnjaci iz područja obrazovanja
34.	9.6.2021.	Pozicije dionika tržišta rada o ciljevima, primjeni te učincima HKO-a, održivost cjelokupnog modela HKO-a u kontekstu promjena zahtjeva na tržištu rada te uloga ESF financiranja u provedbi HKO-a	Hrvatski zavod za zapošljavanje: Odjel za pripremu za zapošljavanje
35.	9.6.2021.	Pozicije dionika tržišta rada o ciljevima, primjeni te učincima HKO-a, održivost cjelokupnog modela HKO-a u kontekstu promjena zahtjeva na tržištu rada te uloga ESF financiranja u provedbi HKO-a	Hrvatska obrtnička komora: Odjel za obrazovanje i razvoj ljudskih potencijala

Prilog V. Popis održanih fokus grupe

Redni broj	Datum održavanja fokus grupe	Teme fokus grupe	Sudionici
1.	24.5.2021.	Održivost rezultata projekta (financijski i tehnički kapacitet za održavanje rezultata projekta)	Predstavnici JL(R)S čije su škole sudjelovale u pilot-projektu (Našice, Splitsko-dalmatinska županija, Varaždinska županija, Oroslavje i Ličko-senjska županija)
2.	24.5.2021.	Izazovi i poteškoće s kojima se susreću roditelji, nastavnici i sami pomoćnici/ stručni komunikacijski posrednici, uvjeti rada pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika te prikladnost postojećih mehanizama podrške i potrebama za druge oblike podrške ciljanoj skupini	Relevantni predstavnici koji su ili direktno uključeni u nastavni proces ili pružaju podršku nastavnom procesu: Udruga Pomoćnika u nastavi (PUN-HR), Sindikat hrvatskih učitelja te MZO, Sektor za darovite i djecu s teškoćama te informacijsku potporu sustava odgoja i obrazovanja
3.	28.5.2021.	Planiranje provedbe ITU mehanizma u okviru PO3, iskustvo koje gradovi imaju s ITU mehanizmom, kontekst provedbe ITU mehanizma u pojedinom ITU gradu, aktivnosti koje se na području ITU gradova provode neovisno o ITU mehanizmu te komunikacija između ITU gradova i UT-a vezano uz objavu poziva i pripremu projekata	Relevantni predstavnici ITU gradova: urbane aglomeracije Zagreb, Split, Rijeka i Osijek te urbana područja Zadar, Slavonski Brod i Pula
4.	28.5.2021.	Iskustvo s pomoćnicima u nastavi/ stručnim komunikacijskim posrednicima, podrška koju su djeca dobila tijekom projekta te ostvareni rezultati učenika u nastavi uz podršku pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika	Roditelj čija djeca imaju teškoće u razvoju te koji su članovi udruga roditelja djece s teškoćama u razvoju

Prilog VI. Upitnici za korisnike/partnere projekata

UPITNIK 1: Internacionalizacija visokog obrazovanja

- 1. Smatrate li da je pozivom bilo omogućeno obuhvatiti sve aktivnosti i sve ciljane skupine koje ste smatrali relevantnim za postizanje željenih učinaka?**
  - a. Poziv je bio namijenjen svim relevantnim ciljanim skupinama i aktivnostima za koje su namijenjena sredstva dosta su za postizanje željenih učinaka
  - b. Poziv nije obuhvatio sve relevantne ciljane skupine (molimo navesti koje)
  - c. Poziv je obuhvatio relevantne ciljane skupine, ali nije omogućeno sufinanciranje nekih ključnih aktivnosti za postizanje željenih učinaka (molimo navesti kojih)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 2. Jesu li sredstva dodijeljena kroz poziv, odnosno ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava dosta su za postizanje željenih rezultata?**
  - a. Sredstva koja su nam bila na raspolaganju kroz poziv dosta su nam za provedbu svih nužnih aktivnosti za postizanje željenih rezultata
  - b. Sredstva koja smo dobili su značajno doprinijela provedbi nužnih aktivnosti, ali nisu u potpunosti dosta i ne omogućavaju provedbu aktivnosti u dovoljnom opsegu (molimo navesti koje aktivnosti niste mogli provesti u dovoljnom opsegu zbog finansijskih ograničenja poziva)
  - c. Sredstva dostupna kroz poziv su značajno manja od potrebnih i omogućavaju da se nužne aktivnosti provedu u manjem opsegu od potrebnog (molimo navesti koje aktivnosti niste mogli provesti u dovoljnom opsegu zbog finansijskih ograničenja poziva)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 3. Kako ocjenujete korisnost projekta za postizanje željenih rezultata internacionalizacije visokog obrazovanja?**
  - a. Projekt je koristan jer dopunjava druge oblike podrške za poticanje internacionalizacije visokog obrazovanja
  - b. Projekt je koristan jer nema drugih oblika podrške za poticanje internacionalizacije visokog obrazovanja
  - c. Za poticanje internacionalizacije visokog obrazovanja bili bi korisniji drugi oblici podrške (molimo navedite koje oblike podrške smatrate prikladnjima)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 4. Provodi li se projekt u sklopu nekog šireg programa ili seta projekata u kojima sudjeluje vaša institucija sa ciljem unaprjeđenja internacionalizacije i mobilnosti u sklopu studijskih programa (npr. projekt se provodi paralelno s nekim drugim projektima i ulaganjima, projekt je komplementaran s projektima u kojima sudjelujemo kao partner na nacionalnoj i/ili međunarodnoj razini)?**
  - a. Da (molimo navesti komplementarne projekte, ulaganja, aktivnosti)
  - b. Ne

5. S kojim otegotnim okolnostima ste se susreli tijekom prijave projekta na otvoreni poziv „Internacionalizacija visokog obrazovanja“ (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. Nismo se susretali sa značajnijim poteškoćama vezano za pripremu projekta
- b. Kratak rok za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
- c. Nejasne upute za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
- d. Nedostatak internih kapaciteta i/ili znanja za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
- e. Administrativna složenost procesa pripreme projektne prijave
- f. Nedostupnost nadležnih tijela za informiranje i pomoć oko procesa pripreme projekta
- g. Poteškoće u koordinaciji i/ili dostupnosti djelatnika prijavitelja/ korisnika ključnih za davanje potrebnih ulaznih informacija
- h. Poteškoće u koordinaciji i/ili dostupnosti djelatnika partnera ključnih za davanje potrebnih ulaznih informacija
- i. Nešto drugo (molimo navesti)

6. S kojim ste se poteškoćama susreli tijekom provedbe projekta (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. Nismo se susretali sa značajnijim poteškoćama u provedbi projekta
- b. Kašnjenje s provedbom aktivnosti
- c. Povećanje troškova provedbe aktivnosti
- d. Nemogućnost izvršenja nekih projektnih aktivnosti ili dijelova projektnih aktivnosti
- e. Nemogućnost postizanja ugovorenih ciljanih vrijednosti pokazatelja
- f. Nešto drugo (molimo navesti)

6.b) Što smatrate ključnim uzrocima kašnjenja s provedbom aktivnosti (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. U provedbu projekta nije bilo uključeno dovoljno djelatnika
- b. Nedostatak iskustva vezano za provedbu projekta i upravljanje ugovorom o dodjeli bespovratnih sredstava
- c. Poteškoće u koordinaciji između članova projektnog tima (uključujući i partnere)
- d. Neadekvatna procjena potrebnog vremena u sklopu projektne prijave
- e. Nepravovremeno započinjanje s provedbom projektnih aktivnosti
- f. U pripremu kurikuluma nisu uključeni stručnjaci s adekvatnim znanjima pa proces teče sporije od predviđenog
- g. Postupak akreditacije traje duže od predviđenog
- h. Nešto drugo (molimo navesti)

6.c) Što smatrate ključnim uzrocima povećanja troškova provedbe aktivnosti (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. Neadekvatna procjena troškova u sklopu projektne prijave
- b. Promjene na tržištu koje su dovele do promjene cijena

- c. Potreba za provođenjem dodatnih neplaniranih aktivnosti neophodnih da bi se ostvarili rezultati projekta
- d. Nešto drugo (molimo navesti)

6.d) Što smatrate ključnim uzrocima odustajanja od pojedinih projektnih aktivnosti ili dijelova pojedinih projektnih aktivnosti (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. Nemogućnost angažmana adekvatnih stručnjaka za provedbu projektnih aktivnosti
- b. Nezainteresiranost studenata za sudjelovanje u aktivnostima
- c. Nezainteresiranost nastavnog osoblja za sudjelovanje u aktivnostima
- d. Nešto drugo (molimo navesti)

6.e) Što smatrate ključnim uzrocima da ciljane vrijednosti pokazatelja nisu postignute ili nije izgledno da će biti postignute (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. Kašnjenja u provedbi
- b. Odustajanje od projektnih aktivnosti ili dijela projektnih aktivnosti
- c. Nezainteresiranost studenata za sudjelovanje u aktivnostima
- d. Nezainteresiranost nastavnog osoblja za sudjelovanje u aktivnostima
- e. Nešto drugo (molimo navesti)

7. U kojoj mjeri je EU sufinanciranje vašeg projekta doprinijelo provedbi aktivnosti za povećanje broja združenih studija, obrazovnih i/ili studijskih programa i kolegija na stranim jezicima?

- a. Bez EU sufinanciranja ne bismo mogli provesti navedene aktivnosti jer nemamo dovoljno vlastitih sredstava niti su nam dostupni drugi izvori financiranja
- b. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti bi se svejedno provodile u jednakom opsegu i vremenskom periodu, ali bi se sredstva morala osigurati iz drugih izvora
- c. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti bi se svejedno provodile u jednakom opsegu, ali bi se s provedbom moglo započeti značajno kasnije i sredstva bi se morala osigurati iz drugih izvora
- d. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti se ne bi mogle provesti u jednakom opsegu, s provedbom bi se moglo započeti značajno kasnije i sredstva bi se morala osigurati iz drugih izvora
- e. Nešto drugo (molimo navesti)

8. Je li projektom planirana izvedba studijskih i/ili obrazovnih programa te modula i kolegija na stranim jezicima?

- a. Da
- b. Ne

8.a) Kako je provedba projekta utjecala na interes studenata za upisom i pohađanjem obrazovnih/ studijskih programa i modula/kolegija na stranim jezicima izvođenih u projektu?

- a. Interes se puno smanjio u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- b. Interes se malo smanjio u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- c. Interes je ostao isti kao i prije provedbe projekta
- d. Interes se malo povećao u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- e. Interes se puno povećao u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- f. Ne mogu procijeniti

9. Je li projektom planirana organizacija odlazne mobilnosti studenata?

- a. Da
- b. Ne

9.a) Kako je provedba projekta utjecala na odlaznu mobilnost studenata vaše obrazovne institucije?

- a. Broj studenata koji sudjeluje u programima odlazne mobilnosti se puno smanjio u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- b. Broj studenata koji sudjeluje u programima odlazne mobilnosti se malo smanjio u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- c. Broj studenata koji sudjeluje u programima odlazne mobilnosti ostao je isti kao i prije provedbe projekta
- d. Broj studenata koji sudjeluje u programima odlazne mobilnosti se malo povećao u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- e. Broj studenata koji sudjeluje u programima odlazne mobilnosti se puno povećao u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- f. Ne mogu procijeniti

10. Je li projektom planirana organizacija odlazne mobilnosti nastavnika?

- a. Da
- b. Ne

10.a) Kako je provedba projekta utjecala na odlaznu mobilnost nastavnika vaše obrazovne institucije?

- a. Broj nastavnika koji sudjeluje u programima odlazne mobilnosti puno smanjio u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- b. Broj nastavnika koji sudjeluje u programima odlazne mobilnosti se malo smanjio u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- c. Broj nastavnika koji sudjeluje u programima odlazne mobilnosti ostao je isti kao i prije provedbe projekta
- d. Broj nastavnika koji sudjeluje u programima odlazne mobilnosti se malo povećao u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- e. Broj nastavnika koji sudjeluje u programima odlazne mobilnosti se puno povećao u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- f. Ne mogu procijeniti

11. Koji su čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabratи više odgovora)?

- a. Nismo zamijetili posebno pozitivne utjecaje
- b. Dobra organizacija rada i koordinacija s ključnim dionicima
- c. Iskustvo s prethodnih sličnih projekata ili aktivnosti
- d. Prethodno provođenje analiza potreba/ interesa/ tržišta koje je omogućilo adekvatan odabir aktivnosti i studijskih programa
- e. Uključenost vanjskih stručnjaka u pripremu kurikuluma
- f. Dobro informiranje studenata i nastavnog osoblja o mogućnostima mobilnosti
- g. Dobro informiranje studenata o dostupnosti novih studijskih programa
- h. Pomoći sektorski nadležnih tijela u razvoju kurikuluma
- i. Pomoći sektorski nadležnih tijela u informiranju ciljanih skupina
- j. Prethodan rad i imidž naše institucije
- k. Nešto drugo (molimo navesti)

12. Kako je pandemija bolesti COVID-19 utjecala na provedbu vašeg projekta?

- a. Nije bilo značajnih utjecaja
- b. Neke projektne aktivnosti s kojima smo već započeli morali smo privremeno zaustaviti (molimo opišite)
- c. Morali smo odgoditi početak provedbe nekih aktivnosti (molimo opišite)
- d. Morali smo izvršiti određene prilagodbe projektnih aktivnosti (molimo opišite)
- e. Od nekih projektnih aktivnosti morali smo u potpunosti odustati (molimo opišite)
- f. Nešto drugo (molimo navedite i opišite)

13. Jeste li uočili neku dodatnu vrijednost projekta povrh ostvarenih očekivanih projektnih rezultata i učinaka?

- a. Da (molimo navesti)
- b. Ne

14. Da možete, što biste s obzirom na dosadašnje iskustvo u provedbi vašeg projekta učinili drugačije i koje naučene lekcije biste istaknuli?

UPITNIK 2: Provedba HKO-a na razini visokog obrazovanja

- 1. Smatrate li da je pozivom omogućeno obuhvatiti sve aktivnosti i sve ciljane skupine koje ste smatrali relevantnima za postizanje željenih učinaka?**
  - a. Poziv je bio namijenjen svim relevantnim ciljanim skupinama i aktivnosti za koje su namijenjena sredstva dosta su za postizanje željenih učinaka
  - b. Poziv nije obuhvatio sve relevantne ciljane skupine (molimo navesti koje)
  - c. Poziv je obuhvatio relevantne ciljane skupine, ali nije omogućeno sufinanciranje nekih ključnih aktivnosti za postizanje željenih učinaka (molimo navesti kojih)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 2. Jesu li sredstva dodijeljena kroz poziv, odnosno ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava dosta su za postizanje željenih rezultata?**
  - a. Sredstva koja su nam bila na raspolaganju kroz poziv dosta su nam za provedbu svih nužnih aktivnosti za postizanje željenih rezultata
  - b. Sredstva koja smo dobili su značajno doprinijela provedbi nužnih aktivnosti, ali nisu u potpunosti dosta i ne omogućavaju provedbu aktivnosti u dovoljnom opsegu (molimo navesti koje aktivnosti niste mogli provesti u dovoljnom opsegu zbog finansijskih ograničenja poziva)
  - c. Sredstva dostupna kroz poziv su značajno manja od potrebnih i omogućavaju da se nužne aktivnosti provedu u manjem opsegu od potrebnog (molimo navesti koje aktivnosti niste mogli provesti u dovoljnom opsegu zbog finansijskih ograničenja poziva)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 3. Provodi li se projekt u sklopu nekog šireg programa ili seta projekata u kojima sudjeluje vaša institucija sa ciljem modernizacije i usklađivanja obrazovnih programa sa standardima kvalifikacija i zanimanja u skladu s HKO-om (npr. projekt se provodi paralelno s nekim drugim projektima i ulaganjima, projekt je komplementaran s projektima u kojima sudjelujemo kao partner na nacionalnoj i/ili međunarodnoj razini)?**
  - a. Da (molimo navesti komplementarne projekte, ulaganja, aktivnosti)
  - b. Ne
- 4. S kojim otegotnim okolnostima ste se susreli tijekom prijave projekta na otvoreni poziv „Provedba HKO-a na razini visokog obrazovanja“(moguće je odabrati više odgovora)?**
  - a. Nismo se susretali sa značajnjim poteškoćama vezano za pripremu projekta
  - b. Kratak rok za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
  - c. Nejasne upute za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
  - d. Nedostatak internih kapaciteta i/ili znanja za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
  - e. Administrativna složenost procesa pripreme projektne prijave

- f. Nedostupnost nadležnih tijela za informiranje i pomoć oko procesa pripreme projekta
- g. Poteškoće u koordinaciji i/ili dostupnosti djelatnika prijavitelja/ korisnika ključnih za davanje potrebnih ulaznih informacija
- h. Poteškoće u koordinaciji i/ili dostupnosti djelatnika partnera ključnih za davanje potrebnih ulaznih informacija
- i. Nešto drugo (molimo navesti)

5. S kojim ste se poteškoćama susretali tijekom provedbe projekta (moguće je odabratи više odgovora)?

- a. Nismo se susretali sa značajnijim poteškoćama u provedbi projekta
- b. Kašnjenje s provedbom aktivnosti
- c. Povećanje troškova provedbe aktivnosti
- d. Nemogućnost izvršenja nekih projektnih aktivnosti ili dijelova projektnih aktivnosti
- e. Nemogućnost postizanja ugovorenih ciljanih vrijednosti pokazatelja
- f. Nešto drugo (molimo navesti)

5.b) Što smatrate ključnim uzrocima kašnjenja s provedbom aktivnosti (moguće je odabratи više odgovora)?

- a. U provedbu projekta nije uključeno dovoljno djelatnika
- b. Nedostatak iskustva vezano za provedbu projekta i upravljanje ugovorom o dodjeli bespovratnih sredstava
- c. Poteškoće u koordinaciji između članova projektnog tima (uključujući i partnere)
- d. Neadekvatna procjena potrebnog vremena u sklopu projektne prijave
- e. Nepravovremeno započinjanje s provedbom projektnih aktivnosti
- f. U pripremu i usklađivanje obrazovnih programa nisu uključeni stručnjaci s adekvatnim znanjima pa proces teče sporije od predviđenog
- g. Postupak izrade standarda zanimanja ili kvalifikacija traje duže od predviđenog
- h. Nešto drugo (molimo navesti)

5.c) Što smatrate ključnim uzrocima povećanja troškova provedbe aktivnosti (moguće je odabratи više odgovora)?

- a. Neadekvatna procjena troškova u sklopu projektne prijave
- b. Promjene na tržištu koje su dovele do promjene cijena
- c. Potreba za provođenjem dodatnih neplaniranih aktivnosti neophodnih da bi se ostvarili rezultati projekta
- d. Nešto drugo (molimo navesti)

5.d) Što smatrate ključnim uzrocima odustajanja od pojedinih projektnih aktivnosti ili dijelova pojedinih projektnih aktivnosti (moguće je odabratи više odgovora)?

- a. Nemogućnost angažmana adekvatnih stručnjaka za provedbu projektnih aktivnosti

- b. Nezainteresiranost nastavnog i nenastavnog osoblja za sudjelovanje u aktivnostima
- c. Nešto drugo (molimo navesti)

5.e) Što smatrate ključnim uzrocima da ciljane vrijednosti pokazatelja nisu postignute ili nije izgledno da će biti postignute (moguće je odabrat više odgovora)?

- a. Kašnjenja u provedbi
- b. Promjena opsega projektnih aktivnosti ili odustajanje od dijela projektnih aktivnosti
- c. Nezainteresiranost nastavnog i nenastavnog osoblja za sudjelovanje u aktivnostima
- d. Nešto drugo (molimo navesti)

6. U kojoj mjeri je EU sufinanciranje vašeg projekta doprinijelo provedbi aktivnosti za razvoj/ usklađivanje studijskih programa i/ili programa cjeloživotnog učenja i provedbu HKO-a na razini visokog obrazovanja?

- a. Bez EU sufinanciranja ne bismo mogli provesti navedene aktivnosti jer nemamo dovoljno vlastitih sredstava niti su nam dostupni drugi izvori financiranja
- b. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti bi se svejedno provodile u jednakom opsegu i vremenskom periodu, ali bi se sredstva morala osigurati iz drugih izvora
- c. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti bi se svejedno provodile u jednakom opsegu, ali bi se s provedbom moglo započeti značajno kasnije i sredstva bi se morala osigurati iz drugih izvora
- d. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti se ne bi mogle provesti u jednakom opsegu, s provedbom bi se moglo započeti značajno kasnije i sredstva bi se morala osigurati iz drugih izvora
- e. Nešto drugo (molimo navesti)

7. Koji su čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabrat više odgovora)?

- a. Nismo zamijetili posebno pozitivne utjecaje
- b. Dobra organizacija rada i koordinacija s ključnim dionicima
- c. Iskustvo s prethodnih sličnih projekata ili aktivnosti
- d. Prethodno provođenje analiza potreba/ interesa/ tržišta koje je omogućilo adekvatan odabir aktivnosti i studijskih programa
- e. Uključenost vanjskih stručnjaka u razvoj ili unaprjeđenje studijskih programa i/ili programa cjeloživotnog učenja
- f. Zainteresiranost nastavnog osoblja za sudjelovanje u modernizaciji ili izradi studijskih programa i/ili programa cjeloživotnog učenja
- g. Uključenost poslodavaca u modernizaciju ili izradu studijskih programa i/ili programa cjeloživotnog učenja

- h. Pomoć sektorskih nadležnih tijela u razvoju studijskih programa i/ili programa cjeloživotnog učenja
- i. Nešto drugo (molimo navesti)

8. Kako je pandemija bolesti COVID-19 utjecala na provedbu vašeg projekta?

- a. Nije bilo značajnih utjecaja
- b. Neke projektne aktivnosti s kojima smo već započeli morali smo zaustaviti (molimo opišite)
- c. Morali smo odgoditi početak provedbe nekih aktivnosti (molimo opišite)
- d. Morali smo izvršiti određene prilagodbe projektnih aktivnosti (molimo opišite)
- e. Nešto drugo (molimo navedite i opišite)

9. Jeste li uočili neku dodatnu vrijednost projekta povrh ostvarenih očekivanih projektnih rezultata i učinaka?

- a. Da (molimo navesti)
- b. Ne

10. Da možete, što biste s obzirom na dosadašnje iskustvo u provedbi vašeg projekta učinili drugačije i koje naučene lekcije biste istaknuli?

11. Koje dodatne ili drugačije mjere smatrate korisnima za uspješnu provedbu HKO-a na razini visokog obrazovanja?

UPITNIK 3: Razvoj, unaprjeđenje i provedba stručne prakse u visokom obrazovanju

- 1. Smatrate li da je pozivom omogućeno obuhvatiti sve aktivnosti i sve ciljane skupine koje ste smatrali relevantnima za postizanje željenih učinaka?**
  - a. Poziv je bio namijenjen svim relevantnim ciljanim skupinama i aktivnosti za koje su namijenjena sredstva dosta su za postizanje željenih učinaka
  - b. Poziv nije obuhvatio sve relevantne ciljane skupine (molimo navesti koje)
  - c. Poziv je obuhvatio relevantne ciljane skupine, ali nije omogućeno sufinanciranje nekih ključnih aktivnosti za postizanje željenih učinaka (molimo navesti kojih)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 2. Jesu li sredstva dodijeljena kroz poziv, odnosno ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava dosta su za postizanje željenih rezultata?**
  - a. Sredstva koja su nam bila na raspolaganju kroz poziv dosta su nam za provedbu svih nužnih aktivnosti za postizanje željenih rezultata
  - b. Sredstva koja smo dobili su značajno doprinijela provedbi nužnih aktivnosti, ali nisu u potpunosti dosta i ne omogućavaju provedbu aktivnosti u dovoljnom opsegu (molimo navesti koje aktivnosti niste mogli provesti u dovoljnom opsegu zbog finansijskih ograničenja poziva)
  - c. Sredstva dostupna kroz poziv su značajno manja od potrebnih i omogućavaju da se nužne aktivnosti provedu u manjem opsegu od potrebnog (molimo navesti koje aktivnosti niste mogli provesti u dovoljnom opsegu zbog finansijskih ograničenja poziva)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 3. Kako ocjenujete korisnost projekta za postizanje željenih rezultata unaprjeđenja i provedbe stručne prakse u visokom obrazovanju?**
  - a. Projekt je koristan jer dopunjava druge oblike podrške za unaprjeđenje i provedbu stručne prakse u visokom obrazovanju
  - b. Projekt je koristan jer nema drugih oblika podrške za unaprjeđenje i provedbu stručne prakse u visokom obrazovanju
  - c. Za unaprjeđenje i provedbu stručne prakse u visokom obrazovanju bili bi korisniji drugi oblici podrške (molimo navedite koje oblike podrške smatrate prikladnijima)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 4. Provodi li se projekt u sklopu nekog šireg programa ili seta projekata u kojima sudjeluje vaša institucija sa ciljem razvoja, unapređenja i provedbe stručne prakse (npr. projekt se provodi paralelno s nekim drugim projektima i ulaganjima, projekt je komplementaran s projektima u kojima sudjelujemo kao partner na nacionalnoj i/ili međunarodnoj razini)?**
  - a. Da (molimo navesti komplementarne projekte, ulaganja, aktivnosti)
  - b. Ne

5. S kojim otegotnim okolnostima ste se susretali tijekom prijave projekta na otvoreni poziv „Razvoj, unaprjeđenje i provedba stručne prakse u visokom obrazovanju“(moguće je odabrat više odgovora)?

- a. Nismo se susretali sa značajnijim poteškoćama vezano za pripremu projekta
- b. Kratak rok za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
- c. Nejasne upute za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
- d. Nedostatak internih kapaciteta i/ili znanja za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
- e. Administrativna složenost procesa pripreme projektne prijave
- f. Nedostupnost nadležnih tijela za informiranje i pomoć oko procesa pripreme projekta
- g. Poteškoće u koordinaciji i/ili dostupnosti djelatnika prijavitelja/ korisnika ključnih za davanje potrebnih ulaznih informacija
- h. Poteškoće u koordinaciji i/ili dostupnosti djelatnika partnera ključnih za davanje potrebnih ulaznih informacija
- i. Nešto drugo (molimo navesti)

6. S kojim ste se poteškoćama susretali tijekom provedbe projekta (moguće je odabrat više odgovora)?

- a. Nismo se susretali sa značajnijim poteškoćama u provedbi projekta
- b. Kašnjenje s provedbom aktivnosti
- c. Povećanje troškova provedbe aktivnosti
- d. Nemogućnost izvršenja nekih projektnih aktivnosti ili dijelova projektnih aktivnosti
- e. Nemogućnost postizanja ugovorenih ciljanih vrijednosti pokazatelja
- f. Nešto drugo (molimo navesti)

6.b) Što smatrate ključnim uzrocima kašnjenja s provedbom aktivnosti (moguće je odabrat više odgovora)?

- a. U provedbu projekta nije uključeno dovoljno djelatnika
- b. Nedostaje nam znanja vezano za provedbu projekta i upravljanje ugovorom o dodjeli bespovratnih sredstava
- c. Poteškoće u koordinaciji između članova projektnog tima (uključujući i partnere)
- d. Neadekvatna procjena potrebnog vremena u sklopu projektne prijave
- e. Nepravovremeno započinjanje s provedbom projektnih aktivnosti
- f. U osmišljavanje i razvoj stručne prakse nisu uključeni stručnjaci s adekvatnim znanjima pa proces teče sporije od predviđenog
- g. Nešto drugo (molimo navesti)

6.c) Što smatrate ključnim uzrocima povećanja troškova provedbe aktivnosti (moguće je odabrat više odgovora)?

- a. Neadekvatna procjena troškova u sklopu projektne prijave
- b. Promjene na tržištu koje su dovele do promjene cijena

- c. Potreba za provođenjem dodatnih neplaniranih aktivnosti neophodnih da bi se ostvarili rezultati projekta
- d. Nešto drugo (molimo navesti)

6.d) Što smatrate ključnim uzrocima odustajanja od pojedinih projektnih aktivnosti ili dijelova projektnih aktivnosti (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. Nezainteresiranost poslodavaca za pružanje stručne prakse
- b. Nezainteresiranost nastavnog i nenastavnog osoblja za sudjelovanje u aktivnostima
- c. Nešto drugo (molimo navesti)

6.e) Što smatrate ključnim uzrocima da ciljane vrijednosti pokazatelja nisu postignute ili nije izgledno da će biti postignute (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. Kašnjenja u provedbi
- b. Promjena opsega projektnih aktivnosti ili odustajanje od dijela projektnih aktivnosti
- c. Nezainteresiranost mentora u obrazovnoj instituciji za sudjelovanje u aktivnostima
- d. Nezainteresiranost dovoljnog broja poslodavaca za omogućavanje stručne prakse
- e. Nezainteresiranost studenata za pohađanje stručne prakse i sudjelovanje u praktičnim aktivnostima
- f. Nezainteresiranost studenata za studentske usluge savjetovanja za razvoj karijere
- g. Nešto drugo (molimo navesti)

7. U kojoj mjeri je EU sufinanciranje vašeg projekta doprinijelo provedbi aktivnosti za razvoj/unapređenje i provedbu stručne prakse ?

- a. Bez EU sufinanciranja ne bismo mogli provesti navedene aktivnosti jer nemamo dovoljno vlastitih sredstava niti su nam dostupni drugi izvori financiranja
- b. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti bi se svejedno provodile u jednakom opsegu i vremenskom periodu, ali bi se sredstva morala osigurati iz drugih izvora
- c. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti bi se svejedno provodile u jednakom opsegu, ali bi se s provedbom moglo započeti značajno kasnije i sredstva bi se morala osigurati iz drugih izvora
- d. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti se ne bi mogle provesti u jednakom opsegu, s provedbom bi se moglo započeti značajno kasnije i sredstva bi se morala osigurati iz drugih izvora
- e. Nešto drugo (molimo navesti)

8. Kako je provedba projekta utjecala na interes studenata za pohađanjem studentske prakse?

- a. Interes se puno smanjio u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- b. Interes se malo smanjio u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- c. Interes je ostao isti kao i prije provedbe projekta
- d. Interes se malo povećao u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- e. Interes se puno povećao u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- f. Ne mogu procijeniti

9. Kako je provedba projekta utjecala na interes studenata za korištenjem podrške studentske službe?

- a. Interes se puno smanjio u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- b. Interes se malo smanjio u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- c. Interes je ostao isti kao i prije provedbe projekta
- d. Interes se malo povećao u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- e. Interes se puno povećao u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- f. Ne mogu procijeniti

10. Koji su čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabratи više odgovora)?

- a. Nismo zamijetili posebno pozitivne utjecaje
- b. Dobra organizacija rada i koordinacija s ključnim dionicima
- c. Iskustvo s prethodnih sličnih projekata ili aktivnosti
- d. Prethodno provođenje analiza potreba/ interesa/ tržišta koje je omogućilo adekvatan odabir aktivnosti i programa stručne prakse
- e. Uključenost vanjskih stručnjaka u razvoj sustava stručne prakse
- f. Zainteresiranost mentora u obrazovnoj instituciji za osmišljavanje i provođenje stručne prakse
- g. Dostupnost poslodavaca kod kojih studenti mogu pohađati stručnu praksu
- h. Uključenost poslodavaca s istaknutim pozitivnim imidžem i poželjnih poslodavaca u pružanje stručne prakse
- i. Pomoć sektorski nadležnih tijela u razvoju modela stručne prakse
- j. Informiranje studenata o mogućnostima pohađanja stručne prakse i praktičnih aktivnosti
- k. Nešto drugo (molimo navesti)

11. Kako je pandemija bolesti COVID-19 utjecala na provedbu vašeg projekta?

- a. Nije bilo značajnih utjecaja
- b. Neke projektne aktivnosti s kojima smo već započeli morali smo privremeno zaustaviti (molimo opišite)
- c. Morali smo odgoditi početak provedbe nekih aktivnosti (molimo opišite)
- d. Morali smo izvršiti određene prilagodbe projektnih aktivnosti (molimo opišite)
- e. Od nekih projektnih aktivnosti morali smo u potpunosti odustati (molimo opišite)
- f. Nešto drugo (molimo navedite i opišite)

12.Jeste li uočili neku dodatnu vrijednost projekta povrh ostvarenih očekivanih projektnih rezultata i učinaka?

- a. Da (molimo navesti)
- b. Ne

13.Da možete, što biste s obzirom na dosadašnje iskustvo u provedbi vašeg projekta učinili drugačije i koje naučene lekcije biste istaknuli?

UPITNIK 4.1: Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza I, II i III - upitnik za škole

- 1. Jeste li na lokalnoj/ regionalnoj razini bili uključeni u definiranje potreba za pomoćnicima u nastavi/ stručnim komunikacijskim posrednicima?**

  - a. Nadležna tijela uključila su nas u definiranje potreba te je u skladu s potrebama koje smo izrazili pripremljena projektna prijava
  - b. Nadležna tijela samostalno su izvršila procjenu potreba za podrškom te je u skladu s time pripremljena projektna prijava, a smatramo da su njome bile obuhvaćene sve potrebe za podrškom koje smo i sami identificirali
  - c. Nadležna tijela samostalno su izvršila procjenu potreba za podrškom te je u skladu s time pripremljena projektna prijava, a smatramo da njome nisu bile obuhvaćene sve potrebe za podrškom koje smo sami identificirali (molimo navesti što nije bilo obuhvaćeno)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 2. Smatrate li da je podrška učenicima s teškoćama u razvoju kroz osiguravanje pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika u sadašnjem obliku adekvatna?**

  - a. Da, sadašnji oblik podrške učenicima s teškoćama u razvoju je potpuno adekvatan u odnosu na potrebe
  - b. Osiguravanje pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika ključan je oblik podrške, ali bi ju trebalo dopuniti drugim mjerama (molimo navedite kojima)
  - c. Neke druge mjere bile bi adekvatnije za pružanje podrške učenicima s teškoćama u razvoju (molimo navedite koje)
  - d. Nešto drugo (molimo navedite)
- 3. Molimo da na skali od 1 do 4 ocijenite doprinos projekta sljedećim odgojno-obrazovnim ishodima učenika koji su primili podršku kroz projekt, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-pogoršanje u odnosu na početno stanje, 2-stagnacija u odnosu na početno stanje, 3-mali doprinos poboljšanju, 4-velik doprinos poboljšanju.**

  - a. Radne navike učenika s teškoćama u razvoju
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):
  - b. Uspješnost učenika s teškoćama u razvoju u rješavanju zadataka
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):
  - c. Motivacija učenika s teškoćama u razvoju za učenje i sudjelovanje u nastavi
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):
  - d. Socijalizacija učenika s teškoćama u razvoju
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):

- e. Komunikacija i prihvaćenost učenika s teškoćama u razvoju od strane vršnjaka
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):
- f. Stupanj obrazovne samostalnosti učenika s teškoćama u razvoju
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):
- g. Nešto drugo (molimo navesti)

4. Kakav učinak je angažman pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika imao na radno opterećenje nastavnika (moguće je odabratи više odgovora)?

- a. Radno opterećenje nastavnika se smanjilo jer je pomoćnik u nastavi/ stručni komunikacijski posrednik preuzeo dio brige za učenike s teškoćama u razvoju
- b. Radno opterećenje nastavnika se povećalo zbog potrebe za koordinacijom s pomoćnikom u nastavi/ stručnim komunikacijskim posrednikom
- c. Radno opterećenje nastavnika ostalo je isto, a povećalo se radno opterećenje pojedinih drugih djelatnika jer smo morali imenovati koordinatora za pomoćnike u nastavi/ stručne komunikacijske posrednike
- d. Nešto drugo (molimo navesti)

5. Kakav učinak je angažman pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika imao na organizaciju rada i provođenje nastave (moguće je odabratи više odgovora)?

- a. Uključivanje pomoćnika u nastavi/ stručnog komunikacijskog posrednika omogućilo je učinkovitiju organizaciju nastave
- b. Uključivanje pomoćnika u nastavi/ stručnog komunikacijskog posrednika omogućilo je da se nastavnik jednako može posvetiti svim učenicima u razredu
- c. Uključivanje pomoćnika u nastavi/ stručnog komunikacijskog posrednika olakšalo je provedbu izvannastavnih i izvanučioničkih aktivnosti
- d. Nešto drugo (molimo navesti)

6. Koje su prepreke ka ostvarenju željenih rezultata projekta za osiguravanje potpore učenicima s teškoćama u razvoju (moguće je odabratи više odgovora)?

- a. Nismo uočili prepreke ka ostvarenju željenih rezultata
- b. Natječaji za angažman pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika objavljaju se prekasno i pomoćnici u nastavi/ stručni komunikacijski posrednici nisu dostupni učenicima s teškoćama u razvoju od samog početka školske godine
- c. Izostanak jasnih kriterija u postupku selekcije pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika
- d. Angažman pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika na godišnjoj razini što dovodi do toga da učenik s teškoćama u razvoju nema uvijek istog pomoćnika u nastavi/ stručnog komunikacijskog posrednika
- e. Prestanak radnog odnosa pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika tijekom trajanja školske godine
- f. Edukacija pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika nije dostatna za uspješan rad s učenicima s teškoćama u razvoju
- g. Neiskustvo pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika

- h. Jedan pomoćnik u nastavi/ stručni komunikacijski posrednik pruža podršku prevelikom broju učenika
  - i. Između pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika i učenika nije uspostavljen odnos povjerenja
  - j. Nedostatak ili premalo suradnje i komunikacije između pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika i nastavnika
  - k. Nedostatak ili premalo suradnje i komunikacije između pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika i roditelja
  - l. Nedostatak komplementarne pomoći i rada s učenicima s teškoćama u razvoju od strane stručnih službi naše odgojno-obrazovne ustanove povrh angažmana pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika
  - m. Slaba opremljenost naše odgojno-obrazovne ustanove za potrebe učenika s teškoćama u razvoju
  - n. Nešto drugo (molimo navesti)
7. Da EU sufinanciranje i provedba vašeg projekta nisu bili mogući, do kojih negativnih posljedica i ostvarenja rizika bi potencijalno došlo (moguće je odabrati više odgovora)?
- a. Ne smatramo da bi došlo do negativnih posljedica i ostvarenja rizika
  - b. Isključivanje učenika s teškoćama u razvoju iz nastavnog programa i/ili premeštaj u druge odgojno-obrazovne institucije
  - c. Grupiranje učenika s teškoćama u razvoju u jedan razred
  - d. Nemogućnost učenika s teškoćama u razvoju da uspješno savladaju nastavni program (uključujući i ponavljanje razreda)
  - e. Isključivanje učenika s teškoćama u razvoju od strane vršnjaka
  - f. Izrazito radno opterećenje postojećeg nastavnog osoblja i stručnih suradnika koje bi bilo primorano preuzeti funkcije pomoćnika u nastavi
  - g. Nešto drugo (molimo navesti)
8. Koji su čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabrati više odgovora)?
- a. Nismo zamijetili posebno pozitivne utjecaje
  - b. Dobra komunikacija između škole i roditelja
  - c. Dobra komunikacija između škole i grada/ županije
  - d. Stručnost osoblja koja omogućuje identificiranje potreba za angažmanom pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika (prepoznavanje djece kojima je pomoć potrebna)
  - e. Pravovremeno pokretanje natječaja za angažman pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika
  - f. Angažirani pomoćnici u nastavi/ stručni komunikacijski posrednici imaju dosta znanje i kvalifikacije
  - g. Angažirani pomoćnici u nastavi/ stručni komunikacijski posrednici imaju dosta iskustvo
  - h. Angažirani pomoćnici u nastavi/ stručni komunikacijski posrednici su motivirani za rad s učenicima

- i. Između pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika i učenika uspostavljen je odnos povjerenja
  - j. Suradnja između pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika i nastavnog osoblja i stručnih suradnika naše škole
  - k. Suradnja i dobra komunikacija između pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika i roditelja
  - l. Dobra opremljenost naše odgojno-obrazovne ustanove za potrebe učenika s teškoćama u razvoju
  - m. Nešto drugo (molimo navesti)
- 9. Koje je dodatne učinke imala provedba ovog projekta, povrh osiguranja podrške učenicima s teškoćama (moguće više odgovora)?**
- a. Nisam zamijetio/la dodatne učinke
  - b. Slijedom projekta započela je organizirana razmjena iskustava između nastavnika i pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika
  - c. Roditelji učenika s teškoćama u razvoju su se počeli organizirati za razmjenu iskustava i međusobnu podršku
  - d. Temeljem iskustava s projekta relevantnim institucijama upućeni su prijedlozi za unaprjeđenje organizacije nastave u razredima koje pohađaju djeca s teškoćama u razvoju
  - e. Temeljem iskustava s projekta relevantnim institucijama upućeni su prijedlozi dodatnih mjera za pružanje podrške djeci s teškoćama u razvoju
  - f. Nadležna tijela prilagodila su nastavne programe za djecu s teškoćama u razvoju
  - g. Općina/grad/županija je našoj školi počela pružati dodatne komplementarne oblike podrške za djecu s teškoćama u razvoju (npr. za opremanje škole)
  - h. Općina/grad/županija je počela organizirati izvanškolske aktivnosti namijenjene djeci i učenicima s teškoćama u razvoju
  - i. Nadležna tijela omogućila su dodatne oblike financiranja potreba djece s teškoćama u razvoju
  - j. Nešto drugo (molimo navesti)

10. Je li pandemija bolesti COVID-19 utjecala na provedbu vašeg projekta?

- a. Da
- b. Ne

10.a) Na koji način je podrška učenicima s teškoćama u razvoju prilagođena tijekom pandemije bolesti COVID-19?

- a. Tijekom pandemije pomoćnici u nastavi/ stručni komunikacijski posrednici nisu pružali podršku učenicima s teškoćama u razvoju
- b. Pomoćnici u nastavi/ stručni komunikacijski posrednici pružali su podršku učenicima s teškoćama u razvoju dolaskom kod kuće učenika
- c. Pomoćnici u nastavi/ stručni komunikacijski posrednici pružali su podršku učenicima s teškoćama online
- d. Nešto drugo (molimo navedite i opišite)

11.Jesu li neki pomoćnici u nastavi/ stručni komunikacijski posrednici koji su sudjelovali u projektu kasnije zaposleni u vašoj školi kao školsko osoblje?

- a. Da (molimo navesti na kojem radnom mjestu)
- b. Ne

12.Da možete, što biste s obzirom na dosadašnje iskustvo u provedbi vašeg projekta učinili drugačije i koje naučene lekcije biste istaknuli?

13.Na koji način planirate osigurati nastavak potrebnih aktivnosti za podršku učenicima s teškoćama u razvoju?

UPITNIK 4.2: Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza I, II i III - upitnik za jedinice lokalne i regionalne samouprave

- 1. Na koji se način nastojalo osigurati da se stvarne potrebe škola za pomoćnicima u nastavi/ stručnim komunikacijskim posrednicima adresiraju kroz projekte (moguće je odabrati više odgovora)?**
  - a. Od svake škole kojima je osnivač JLS traženo je da dostavi informacije o potrebnom broju pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika te su u skladu s time zatražena sredstva
  - b. Samostalno smo vršili procjene te su u skladu s time zatražena sredstva (molimo navesti temeljem čega su vršene procjene)
  - c. Nešto drugo (molimo navesti)
- 2. Ukoliko su vam dodijeljena sredstva za osiguravanje pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika kroz više od jednog poziva, jeste li za svaku narednu prijavu izvršili ponovnu provjeru potreba za pomoćnicima u nastavi/ stručnim komunikacijskim posrednicima?**
  - a. Sredstva su nam dodijeljena kroz samo jedan poziv
  - b. Ne, zatražena su sredstva za isti broj pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika kao i u prethodnom projektu bez dodatnih provjera ili ponovnih analiza potreba
  - c. Da, izvršena je ponovna analiza potreba na način da je od svake škole zatraženo dostavljanje ažuriranih informacija o potrebnom broju pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika ili potvrda da je potreban jednak broj pomoćnika u nastavi / stručnih komunikacijskih posrednika kao i prethodno
  - d. Da, samostalno smo izvršili ponovnu analizu potreba (molimo navesti temeljem čega su vršene procjene)
  - e. Nešto drugo (molimo navesti)
- 3. Jesu li dodijeljena sredstva dostatna za postizanje željenih rezultata?**
  - a. Sredstva koja su nam bila na raspolaganju kroz poziv dostatna su nam za osiguravanje pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika u skladu s potrebama svake škole
  - b. Sredstva koja smo dobili su značajno doprinijela osiguranju pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika, ali nisu u potpunosti dostatna te je bilo potrebno dio potrebnih pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika financirati iz drugih izvora
  - c. Sredstva koja smo dobili značajno su manja od potreba škola i ne omogućavaju angažman dostatnog broja pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika te je bilo potrebno značajan dio pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika financirati iz drugih izvora
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)

- 4. S kojim otegootnim okolnostima ste se susreli tijekom prijave projekta na otvoreni poziv za osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama (moguće je odabrat više odgovora)?**
- a. Nismo se susretali sa značajnijim poteškoćama vezano za pripremu projekta
  - b. Kratak rok za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
  - c. Nejasne upute za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
  - d. Nedostatak internih kapaciteta i/ili znanja za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
  - e. Administrativna složenost procesa pripreme projektne prijave
  - f. Nedostupnost nadležnih tijela za informiranje i pomoć oko procesa pripreme projekta
  - g. Poteškoće u koordinaciji i/ili dostupnosti djelatnika prijavitelja/ korisnika ključnih za davanje potrebnih ulaznih informacija
  - h. Kašnjenje škola u dostavljanju potrebnih ulaznih informacija
  - i. Nešto drugo (molimo navesti)
- 5. S kojim ste se poteškoćama susreli tijekom provedbe projekta (moguće je odabrat više odgovora)?**
- a. Nismo se susretali sa značajnijim poteškoćama u provedbi projekta
  - b. Kašnjenje škola u dostavljanju potrebnih ulaznih informacija za izvještavanje prema nadležnim tijelima
  - c. Poteškoće u pripremi Zahtjeva za nadoknadom sredstava zbog brojnosti škola s kojima se potrebno koordinirati
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 6. U kojoj mjeri je EU sufinanciranje vašeg projekta doprinijelo provedbi aktivnosti za podršku učenicima s teškoćama u razvoju?**
- a. Bez EU sufinanciranja ne bismo mogli provesti navedene aktivnosti jer nemamo dovoljno vlastitih sredstava niti su nam dostupni drugi izvori financiranja
  - b. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti bi se svejedno provodile u jednakom opsegu i vremenskom periodu, ali bi se sredstva morala osigurati iz drugih izvora
  - c. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti bi se svejedno provodile u jednakom opsegu, ali bi se s provedbom moglo započeti značajno kasnije i sredstva bi se morala osigurati iz drugih izvora
  - d. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti se ne bi mogle provesti u jednakom opsegu, s provedbom bi se moglo započeti značajno kasnije i sredstva bi se morala osigurati iz drugih izvora
  - e. Nešto drugo (molimo navesti)
- 7. Postoje li u postupku zapošljavanja pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika neke poteškoće (moguće je odabrat više odgovora)?**
- a. Nismo uočili poteškoće
  - b. Natječaji za zapošljavanje se raspisuju prekasno pa učenicima nije osigurana podrška od samog početka školske godine

- c. Slab odaziv pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika na natječaje za zapošljavanje
  - d. Postupak zapošljavanja pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika ponavlja se svake godine pa učenici nemaju uvijek istog pomoćnika u nastavi/ stručnog komunikacijskog posrednika
  - e. Nešto drugo (molimo navesti)
8. Da možete, što biste s obzirom na dosadašnje iskustvo u provedbi vašeg projekta učinili drugačije i koje naučene lekcije biste istaknuli?
9. Na koji način planirate osigurati nastavak potrebnih aktivnosti za podršku učenicima s teškoćama u razvoju?

UPITNIK 5.1: Programska, stručna i finansijska podrška obrazovanju učenika romske nacionalne manjine - upitnik za škole/ vrtiće

- 1. Jeste li na lokalnoj/ regionalnoj razini bili uključeni u definiranje potreba za pružanjem podrške obrazovanju djeci i učenicima romske nacionalne manjine?**
  - a. Nadležna tijela uključila su nas u definiranje potreba te je u skladu s potrebama koje smo izrazili pripremljena projektna prijava
  - b. Nadležna tijela samostalno su izvršila procjenu potreba za podrškom te je u skladu s time pripremljena projektna prijava, a smatramo da su njome bile obuhvaćene sve potrebe za podrškom koje smo i sami identificirali
  - c. Nadležna tijela samostalno su izvršila procjenu potreba za podrškom te je u skladu s time pripremljena projektna prijava, a smatramo da njome nisu bile obuhvaćene sve potrebe za podrškom koje smo sami identificirali (molimo navesti što nije bilo obuhvaćeno)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 2. Smatrate li da je poziv na adekvatan način omogućio postizanje željenih učinaka, odnosno da je pozivom omogućeno obuhvatiti sve aktivnosti i sve ciljane skupine koje ste smatrali relevantnima za postizanje željenih učinaka?**
  - a. Poziv je bio namijenjen svim relevantnim ciljanim skupinama (djeca romske nacionalne manjine upisana u programe predškole i integrirane programe predškolskog odgoja i učenici romske nacionalne manjine koja pohađaju 1.-4. razred osnovne škole) i aktivnosti za koje su namijenjena sredstva dostatne su za postizanje željenih učinaka
  - b. Poziv nije obuhvatio sve relevantne ciljane skupine (molimo navesti koje)
  - c. Poziv je obuhvatio relevantne ciljane skupine, ali nije omogućeno sufinanciranje nekih ključnih aktivnosti za postizanje željenih učinaka (molimo navesti kojih)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 3. Kako ocjenujete korisnost projekta za rješavanje potreba ciljane skupine (romske djece i učenika)?**
  - a. Projekt je koristan jer dopunjava druge oblike podrške romskoj djeci za redovno pohađanje odgojno-obrazovnih programa
  - b. Projekt je koristan jer nema drugih oblika podrške romskoj djeci za redovno pohađanje odgojno-obrazovnih programa
  - c. Za romsku djecu korisniji bi bili drugi oblici podrške (molimo navedite koje oblike podrške smatrate prikladnijima)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 4. Provodi li se projekt u sklopu nekog šireg programa ili seta projekata u kojima sudjeluje vaša institucija sa ciljem uključivanja djece/učenika pripadnika romske nacionalne manjine u odgojno-obrazovni sustav (npr. projekt se provodi paralelno s nekim drugim projektima i ulaganjima, projekt je komplementaran s projektima u kojima sudjelujemo kao partner na nacionalnoj i/ili međunarodnoj razini)?**

- a. Da (molimo navesti komplementarne projekte, ulaganja, aktivnosti)
b. Ne
5. Molimo da na skali od 1 do 4 ocijenite doprinos projekta sljedećim odgojno-obrazovnim ishodima djece i učenika pripadnika romske nacionalne manjine uključenih u projekt, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-pogoršanje u odnosu na početno stanje, 2-stagnacija u odnosu na početno stanje, 3-mali doprinos poboljšanju, 4-velik doprinos poboljšanju?
- a. Sklonost roditelja romske djece i učenika da podrže uključivanje djeteta u odgojno-obrazovni sustav
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):
- b. Kontinuitet romske djece i učenika u pohađanju odgojno-obrazovnih programa tijekom školske godine
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):
- c. Socijalizacija romske djece i učenika
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):
- d. Učestalost korištenja hrvatskog jezika od strane romske djece i učenika
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):
- e. Točnost korištenja hrvatskog jezika od strane romske djece i učenika
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):
- f. Uspješnost romske djece i učenika u rješavanju zadataka
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):
- g. Motivacija romske djece i učenika za učenje i sudjelovanje u odgojno-obrazovnim aktivnostima
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):
- h. Uključivanje romske djece i učenika u izvannastavne aktivnosti
1 2 3 4
i. Nešto drugo (molimo navesti)
6. Koje su prepreke ka ostvarenju željenih rezultata projekta za uključivanje i ostanak romske djece i učenika u odgojno-obrazovnom sustavu (moguće je odabrati više odgovora)?
- a. Nismo uočili prepreke ka ostvarenju željenih rezultata
b. Nedostatak ili premalo aktivnosti usmjerenih na informiranje i obrazovanje roditelja romske djece i učenika
c. Nedostatak ili premalo aktivnosti usmjerenih na poboljšanje socio-ekonomskog statusa romske zajednice općenito
d. Nedostatak ili premalo rada s romskom djecom i učenicima kod kuće

- e. Nedostatak ili premalo suradnje i komunikacije između odgajatelja/ nastavnog osoblja i stručnih suradnika i roditelja romske djece i učenika
  - f. Nešto drugo (molimo navesti)
7. Da EU sufinanciranje i provedba vašeg projekta nisu bili mogući, do kojih negativnih posljedica i ostvarenja rizika bi potencijalno došlo (moguće je odabrati više odgovora)?
- a. Ne smatramo da bi došlo do negativnih posljedica i ostvarenja rizika
  - b. Napuštanje odgojno-obrazovnih programa romske djece i učenika prije završetka
  - c. Nemogućnost romske djece i učenika da redovno pohađaju odgojno-obrazovne programe i uspješno savladaju nastavni program
  - d. Grupiranje romske djece i učenika u isti razred ili vrtićku grupu
  - e. Viši stupanj društvenog isključivanja i marginalizacija romske djece i učenika
  - f. Nešto drugo (molimo navesti)
8. Koji su čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabrati više odgovora)?
- a. Nismo zamijetili posebno pozitivne utjecaje
  - b. Dobra komunikacija između škole/vrtića i roditelja romske djece i učenika
  - c. Dobra komunikacija između škole/vrtića i grada/županije
  - d. Stručnost odgajatelja te nastavnog osoblja i stručnih suradnika
  - e. Komplementarnost projektnih aktivnosti s drugim aktivnostima i projektima vezano za inkviziciju romske djece i učenika u kojima sudjeluje naša institucija
  - f. Stupanj podrške projektu od strane vodstva lokalne romske zajednice
  - g. Motiviranost djece/ učenika za sudjelovanje u obrazovnim programima
  - h. Nešto drugo (molimo navesti)
9. Koji su dodatni ili neočekivani rezultati i učinci ostvareni pored očekivanih projektnih rezultata i učinaka?
10. S kojim ste se poteškoćama susreli prilikom pripreme i/ili provedbe projekta, odnosno koji su čimbenici bili otegotni za postizanje željenih rezultata?
11. Da možete, što biste s obzirom na dosadašnje iskustvo u provedbi vašeg projekta učinili drugačije i koje su naučene lekcije koje biste istaknuli?
12. Na koji način je nakon završetka projekta osiguran nastavak potrebnih aktivnosti za podršku djeci i učenicima romske nacionalne manjine?

UPITNIK 5.2: Programska, stručna i finansijska podrška obrazovanju učenika romske nacionalne manjine - upitnik za jedinice lokalne i regionalne samouprave

- 1. Na koji se način nastojalo osigurati da se stvarne potrebe ciljane skupine i škola/ vrtića za podrškom u obrazovanju djece i učenika romske nacionalne manjine adresiraju kroz projekt (moguće je odabratи više odgovora)?**
  - a. Od svake škole/ vrtića kojima je osnivač JLS traženo je da dostavi informacije o potrebnim aktivnostima i broju romske djece za koju je potrebno osigurati podršku
  - b. Samostalno smo vršili procjene te su u skladu s time definirane aktivnosti i broj djece za koje su zatražena sredstva kroz projekt (molimo navesti temeljem čega su vršene procjene)
  - c. Nešto drugo (molimo navesti)
- 2. Na koji je način lokalna zajednica bila uključena u definiranje potreba za podrškom (moguće je odabratи više odgovora)?**
  - a. Lokalna zajednica nije bila uključena u definiranje potreba za podrškom
  - b. U definiranje potreba za podrškom bile su uključene lokalne škole/ vrtići
  - c. U definiranje potreba za podrškom bili su uključeni predstavnici lokalne romske zajednice
  - d. U definiranje potreba za podrškom bili su uključeni roditelji romske djece
  - e. Nešto drugo (molimo navesti)
- 3. Jesu li dodijeljena sredstva dostatna za postizanje željenih rezultata?**
  - a. Sredstva koja su nam bila na raspolaganju kroz poziv dostatna su nam za provedbu svih nužnih aktivnosti i pružanje podrške svoj djeci za koju je utvrđena takva potreba
  - b. Sredstva koja smo dobili su značajno doprinijela provedbi nužnih aktivnosti, ali nisu u potpunosti dostatna i ne omogućavaju provedbu aktivnosti i uključivanje sve djece za koju je utvrđena potreba za podrškom (molimo navesti koje aktivnosti niste mogli provesti u dovoljnom opsegu zbog finansijskih ograničenja poziva)
  - c. Sredstva dostupna kroz poziv su značajno manja od potrebnih i omogućavaju da se nužne aktivnosti provedu u manjem opsegu od potrebnog te omogućavaju uključivanje znatno manjeg broja djece (molimo navesti koje aktivnosti niste mogli provesti u dovoljnom opsegu zbog finansijskih ograničenja poziva)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 4. S kojim otegotnim okolnostima ste se susretali tijekom prijave projekta na otvoreni poziv „Programska, stručna i finansijska podrška obrazovanju učenika romske nacionalne manjine“ za EU sufinanciranje (moguće je odabratи više odgovora)?**
  - a. Nismo se susretali sa značajnjim poteškoćama vezano za pripremu projekta
  - b. Kratak rok za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
  - c. Nejasne upute za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave

- d. Nedostatak internih kapaciteta i/ili znanja za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
- e. Administrativna složenost procesa pripreme projektne prijave
- f. Nedostupnost nadležnih tijela za informiranje i pomoć oko procesa pripreme projekta
- g. Poteškoće u koordinaciji i/ili dostupnosti djelatnika prijavitelja/ korisnika ključnih za davanje potrebnih ulaznih informacija
- h. Kašnjenje škola/vrtića u dostavljanju potrebnih ulaznih informacija
- i. Nešto drugo (molimo navesti)

5. S kojim ste se poteškoćama susreli tijekom provedbe projekta (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. Nismo se susretali sa značajnijim poteškoćama u provedbi projekta
- b. Kašnjenje škola/vrtića u dostavljanju potrebnih ulaznih informacija za izvještavanje prema nadležnim tijelima
- c. Poteškoće u pripremi Zahtjeva za nadoknadom sredstava zbog brojnosti škola/vrtića s kojima se potrebno koordinirati
- d. Nešto drugo (molimo navesti)

6. U kojoj mjeri je EU sufinanciranje vašeg projekta doprinijelo provedbi aktivnosti za podršku obrazovanju i uključivanju djece i učenika romske nacionalne manjine?

- a. Bez EU sufinanciranja ne bismo mogli provesti navedene aktivnosti jer nemamo dovoljno vlastitih sredstava niti su nam dostupni drugi izvori financiranja
- b. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti bi se svejedno provodile u jednakom opsegu i vremenskom periodu, ali bi se sredstva morala osigurati iz drugih izvora
- c. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti bi se svejedno provodile u jednakom opsegu, ali bi se s provedbom moglo započeti značajno kasnije i sredstva bi se morala osigurati iz drugih izvora
- d. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti se ne bi mogle provesti u jednakom opsegu, s provedbom bi se moglo započeti značajno kasnije i sredstva bi se morala osigurati iz drugih izvora
- e. Nešto drugo (molimo navesti)

7. Da možete, što biste s obzirom na dosadašnje iskustvo u provedbi vašeg projekta učinili drugačije i koje naučene lekcije biste istaknuli?

8. Koje dodatne ili drugačije mjere smatrate korisnima za osiguravanje podrške obrazovanju djece i učenika romske nacionalne manjine?

9. Na koji način je nakon završetka projekta osiguran nastavak potrebnih aktivnosti za podršku djeci i učenicima romske nacionalne manjine?

UPITNIK 6.1: Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijarnoj razini - upitnik za škole

- 1. Smatrate li da je poziv na adekvatan način omogućio postizanje željenih učinaka, odnosno da je pozivom omogućeno obuhvatiti sve aktivnosti i sve ciljane skupine koje ste smatrali relevantnima za postizanje željenih učinaka?**
  - a. Poziv je bio namijenjen svim relevantnim ciljanim skupinama (potencijalno daroviti učenici, učitelji, nastavnici i stručni suradnici u osnovnim i srednjim školama, odgojno-obrazovni stručnjaci koji rade u javnim institucijama koje su odgovorne za razvoj i provedbu obrazovnih politika) i aktivnosti za koje su namijenjena sredstva dosta su za postizanje željenih učinaka
  - b. Poziv nije obuhvatio sve relevantne ciljane skupine (molimo navesti koje)
  - c. Poziv je obuhvatio relevantne ciljane skupine, ali nije omogućeno sufinanciranje nekih ključnih aktivnosti za postizanje željenih učinaka (molimo navesti kojih)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 2. Kako ocjenujete korisnost projekta za rješavanje potreba (potencijalno) darovitih učenika?**
  - a. Projekt je koristan jer dopunjava druge oblike podrške (potencijalno) darovitim učenicima
  - b. Projekt je koristan jer nema drugih oblika podrške (potencijalno) darovitim učenicima
  - c. Za darovite učenike korisniji bi bili drugi oblici podrške (molimo navedite koje oblike podrške smatrate prikladnijima)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 3. Provodi li se projekt u sklopu nekog šireg programa ili seta projekata u kojima sudjeluje vaša institucija sa ciljem razvoja potencijala darovite djece (npr. projekt se provodi paralelno s nekim drugim projektima i ulaganjima, projekt je komplementaran s projektima u kojima sudjelujemo kao partner na nacionalnoj i/ili međunarodnoj razini)?**
  - a. Da (molimo navesti komplementarne projekte, ulaganja, aktivnosti)
  - b. Ne
- 4. Molimo da na skali od 1 do 4 ocijenite doprinos projekta sljedećim odgojno-obrazovnim ishodima, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-pogoršanje u odnosu na početno stanje, 2-stagnacija u odnosu na početno stanje, 3-malo poboljšanje u odnosu na početno stanje, 4-veliko poboljšanje u odnosu na početno stanje ?**
  - a. Socijalizacija (potencijalno) darovite djece
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):
b. Motivacija (potencijalno) darovite djece za učenje i sudjelovanje u nastavnim aktivnostima

1 2 3 4

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):

- c. Pozornost (potencijalno) darovite djece u praćenju redovne nastave

1 2 3 4

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):

- d. Sklonost (potencijalno) darovite djece radu u grupi s drugim vršnjacima

1 2 3 4

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):

- e. Stupanj samostalnog istraživanja i učenja od strane (potencijalno) darovite djece i učenika

1 2 3 4

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):

5. Molimo da na skali od 1 do 3 ocijenite doprinos projekta razvoju sljedećih kompetencija nastavnog osoblja i stručnih suradnika uključenih u projekt u vašoj odgojno-obrazovnoj ustanovi, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-stagnacija u odnosu na početno stanje, 2- malo poboljšanje u odnosu na početno stanje, 3- veliko poboljšanje u odnosu na početno stanje?

- a. Pedagoške vještine u radu s (potencijalno) darovitom djecom i učenicima

1 2 3

- b. Identifikacija (potencijalno) darovite djece i učenika

1 2 3

- c. Izrada individualiziranih programa za (potencijalno) darovitu djecu i učenike

1 2 3

- d. Razvoj metoda i oblika rada prilagođenih za rad s (potencijalno) darovitom djecom i učenicima

1 2 3

- e. Odabir nastavnih i izvannastavnih aktivnosti za (potencijalno) darovitu djecu i učenike

1 2 3

- f. Vođenje nastavnih aktivnosti za (potencijalno) darovitu djecu i učenike

1 2 3

- g. Vođenje izvannastavnih aktivnosti za (potencijalno) darovitu djecu i učenike

1 2 3

6. Smatrate li da postoje neke prepreke ostvarenju željenih rezultata projekta za razvoj potencijala darovite djece (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. Nismo uočili prepreke ka ostvarenju željenih rezultata

- b. Nedostatak ili premalo aktivnosti usmjerenih na informiranje roditelja (potencijalno) darovite djece/ učenika

- c. Nedostatak ili premalo rada s (potencijalno) darovitom djecom/ učenicima kod kuće

- d. Nedostatak ili premalo suradnje i komunikacije između nastavnog osoblja/ stručnih suradnika i roditelja (potencijalno) darovite djece/ učenika

- e. Nedovoljna dostupnost izvora učenja te usavršavanja primjerenih (potencijalno) darovitoj djeci/učenicima
  - f. Opterećenost (potencijalno) darovite djece/ učenika drugim nastavnim i izvannastavnim aktivnostima
  - g. Nešto drugo (molimo navesti)
7. Da EU sufinanciranje i provedba vašeg projekta nisu bili mogući, do kojih negativnih posljedica i ostvarenja rizika bi potencijalno došlo (moguće je odabrat više odgovora)?
- a. Ne smatramo da bi došlo do negativnih posljedica i ostvarenja rizika
  - b. (Potencijalno) darovita djeca i učenici ostali bi neidentificirani i bez prilagodbe programa
  - c. Isključivanje (potencijalno) darovite djece i učenika i neprihvaćanje od strane vršnjaka
  - d. Niska motivacija i postizanje slabijih rezultata u sklopu redovnog odgojno-obrazovnog programa (potencijalno) darovite djece i učenika
  - e. Povećano neopravdano izostajanje s nastave (potencijalno) darovitih učenika
  - f. Nešto drugo (molimo navesti)
8. Koji su čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabrat više odgovora)?
- a. Nismo zamijetili posebno pozitivne utjecaje
  - b. Iskustvo s prethodnih sličnih projekata ili aktivnosti
  - c. Prethodno provođenje analiza potreba/ interesa koje je omogućilo adekvatan odabir aktivnosti i nastavnih programa
  - d. Educiranost nastavnika i stručnih suradnika u području identifikacije i rada s (potencijalno) darovitom djecom i učenicima
  - e. Dobra komunikacija između škole i roditelja
  - f. Dobra komunikacija između nastavnog osoblja/ stručnih suradnika i roditelja
  - g. Informiranje roditelja o dostupnosti dodatnih programa
  - h. Uključenost vanjskih stručnjaka u razvoj nastavnih programa za (potencijalno) darovitu djecu i učenike
  - i. Zainteresiranost nastavnog osoblja i/ili stručnih suradnika za osmišljavanje i provođenje programa za (potencijalno) darovitu djecu i učenike
  - j. Stupanj prethodne opremljenosti škole
  - k. Nešto drugo (molimo navesti)
9. Koje dodatne učinke je imala provedba ovog projekta, povrh osiguranja podrške darovitoj djeci i učenicima (moguće je odabrat više odgovora)?
- a. Povećan je interes roditelja (potencijalno) darovite djece i učenika za upis djece i učenika u dodatne odgojno-brazovne programe
  - b. Slijedom projekta započela je organizirana razmjena iskustva među nastavnicima vezano za rad s (potencijalno) darovitom djecom i učenicima
  - c. Općina/grad/županija je osigurala financiranje sličnih projekata i za druge odgojno-obrazovne ustanove

- d. Općina/grad/županija je našoj školi počela pružati dodatne komplementarne oblike podrške za darovitu djecu i učenike (npr. za opremanje škole)
- e. Općina/grad/županija je počela organizirati izvanškolske aktivnosti namijenjene darovitoj djeci i učenicima
- f. Nadležna tijela omogućila su dodatne oblike financiranja potreba darovite djece i učenika
- g. Nadležna tijela prilagodila su nastavne programe za darovitu djecu i učenike
- h. Obrazovne institucije, poduzeća i druge institucije su se uključile i pružaju stručnjake i aktivnosti za darovitu djecu
- i. Nešto drugo (molimo navesti)

10.S kojim ste se poteškoćama susreli prilikom pripreme i/ili provedbe projekta, odnosno koji su čimbenici bili otegotni za postizanje željenih rezultata?

11.Da možete, što biste s obzirom na dosadašnje iskustvo u provedbi vašeg projekta učinili drugačije i koje naučene lekcije biste istaknuli?

12.Na koji način je nakon završetka projekta osiguran nastavak potrebnih aktivnosti za podršku obrazovanju (potencijalno) darovite djece i učenika?

UPITNIK 6.2: Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijarnoj razini - upitnik za jedinice lokalne i regionalne samouprave

- 1. Na koji se način nastojalo osigurati da se stvarne potrebe ciljane skupine i škola za podrškom u obrazovanju darovite djece adresiraju kroz projekt (moguće je odabratи više odgovora)?**
  - a. Od svake škole kojima je osnivač JLS traženo je da dostavi informacije o potrebnim aktivnostima i broju potencijalno darovite djece za koju je potrebno osigurati podršku te su u skladu s time zatražena sredstva
  - b. Samostalno smo vršili procjene te su u skladu s time definirane aktivnosti i broj djece za koje su zatražena sredstva kroz projekt (molimo navesti temeljem čega su vršene procjene)
  - c. Nešto drugo (molimo navesti)
- 2. Jesu li dodijeljena sredstva dostatna za postizanje željenih rezultata?**
  - a. Sredstva koja su nam bila na raspolaganju kroz poziv dostatna su nam za provedbu svih nužnih aktivnosti i pružanje podrške svoj djeci za koju je utvrđena takva potreba
  - b. Sredstva koja smo dobili su značajno doprinijela provedbi nužnih aktivnosti, ali nisu u potpunosti dostatna i ne omogućavaju provedbu aktivnosti i uključivanje sve djece za koju je utvrđena potreba za podrškom (molimo navesti koje aktivnosti niste mogli provesti u dovoljnom opsegu zbog finansijskih ograničenja poziva)
  - c. Sredstva dostupna kroz poziv su značajno manja od potrebnih i omogućavaju da se nužne aktivnosti provedu u manjem opsegu od potrebnog te omogućavaju uključivanje znatno manjeg broja djece (molimo navesti koje aktivnosti niste mogli provesti u dovoljnom opsegu zbog finansijskih ograničenja poziva)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 3. S kojim otegotnim okolnostima ste se susretali tijekom prijave projekta na otvoreni poziv „Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijarnoj razini“ za EU sufinanciranje (moguće je odabratи više odgovora)?**
  - a. Nismo se susretali sa značajnijim poteškoćama vezano za pripremu projekta
  - b. Kratak rok za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
  - c. Nejasne upute za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
  - d. Nedostatak internih kapaciteta i/ili znanja za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
  - e. Administrativna složenost procesa pripreme projektne prijave
  - f. Nedostupnost nadležnih tijela za informiranje i pomoć oko procesa pripreme projekta
  - g. Poteškoće u koordinaciji i/ili dostupnosti djelatnika prijavitelja/ korisnika ključnih za davanje potrebnih ulaznih informacija
  - h. Kašnjenje škola u dostavljanju potrebnih ulaznih informacija
  - i. Nešto drugo (molimo navesti)

- 4. S kojim ste se poteškoćama susreli tijekom provedbe projekta (moguće je odabratи više odgovora)?**
- a. Nismo se susretali sa značajnijim poteškoćama u provedbi projekta
  - b. Kašnjenje škola u dostavljanju potrebnih ulaznih informacija za izvještavanje prema nadležnim tijelima
  - c. Poteškoće u pripremi Zahtjeva za nadoknadom sredstava zbog brojnosti škola s kojima se potrebno koordinirati
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 5. U kojoj mjeri je EU sufinanciranje vašeg projekta doprinijelo provedbi aktivnosti jačanja kapaciteta odgojno-obrazovnih ustanova u području identifikacije i podrške obrazovanju darovitih učenika?**
- a. Bez EU sufinanciranja ne bismo mogli provesti navedene aktivnosti jer nemamo dovoljno vlastitih sredstava niti su nam dostupni drugi izvori financiranja
  - b. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti bi se svejedno provodile u jednakom opsegu i vremenskom periodu, ali bi se sredstva morala osigurati iz drugih izvora
  - c. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti bi se svejedno provodile u jednakom opsegu, ali bi se s provedbom moglo započeti značajno kasnije i sredstva bi se morala osigurati iz drugih izvora
  - d. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti se ne bi mogle provesti u jednakom opsegu, s provedbom bi se moglo započeti značajno kasnije i sredstva bi se morala osigurati iz drugih izvora
  - e. Nešto drugo (molimo navesti)
- 6. Da možete, što biste s obzirom na dosadašnje iskustvo u provedbi vašeg projekta učinili drugačije i koje naučene lekcije biste istaknuli?**
- 7. Na koji način je nakon završetka projekta osiguran nastavak potrebnih aktivnosti za podršku obrazovanju (potencijalno) darovite djece i učenika?**

UPITNIK 7: Unapređenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja

- 1. Smatrate li da je poziv na adekvatan način omogućio postizanje željenih učinaka, odnosno da je pozivom omogućeno obuhvatiti sve aktivnosti i sve ciljane skupine koje ste smatrali relevantnima za postizanje željenih učinaka?**
  - a. Poziv je bio namijenjen svim relevantnim ciljanim skupinama (učenici i odgojno-obrazovni radnici) i aktivnosti za koje su namijenjena sredstva dosta su za postizanje željenih učinaka
  - b. Poziv nije obuhvatio sve relevantne ciljane skupine (molimo navesti koje)
  - c. Poziv je obuhvatio relevantne ciljane skupine, ali nije omogućeno sufinanciranje nekih ključnih aktivnosti za postizanje željenih učinaka (molimo navesti kojih)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 2. Jesu li sredstva dodijeljena kroz poziv, odnosno ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava dosta su za postizanje željenih rezultata?**
  - a. Sredstva koja su nam bila na raspolaganju kroz poziv dosta su nam za provedbu svih nužnih aktivnosti za postizanje željenih rezultata
  - b. Sredstva koja smo dobili su značajno doprinijela provedbi nužnih aktivnosti, ali nisu u potpunosti dosta i ne omogućavaju provedbu aktivnosti u dovoljnom opsegu (molimo navesti koje aktivnosti niste mogli provesti u dovoljnom opsegu zbog finansijskih ograničenja poziva)
  - c. Sredstva dostupna kroz poziv su značajno manja od potrebnih i omogućavaju da se nužne aktivnosti provedu u manjem opsegu od potrebnog (molimo navesti koje aktivnosti niste mogli provesti u dovoljnom opsegu zbog finansijskih ograničenja poziva)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 3. Provodi li se projekt u sklopu nekog šireg programa ili seta projekata u kojima sudjeluje vaša institucija sa ciljem unaprjeđenja informacijske pismenosti djece osnovnih i srednjih škola (npr. projekt se provodi paralelno s nekim drugim projektima i ulaganjima, projekt je komplementaran s projektima u kojima sudjelujemo kao partner na nacionalnoj i/ili međunarodnoj razini)?**
  - a. Da (molimo navesti komplementarne projekte, ulaganja, aktivnosti)
  - b. Ne
- 4. S kojim otegotnim okolnostima ste se susreli tijekom prijave projekta na otvoreni poziv „Unapređenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja“ (moguće je odabrati više odgovora)?**
  - a. Nismo se susretali sa značajnjim poteškoćama vezano za pripremu projekta
  - b. Kratak rok za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
  - c. Nejasne upute za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
  - d. Nedostatak internih kapaciteta i/ili znanja za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
  - e. Administrativna složenost procesa pripreme projektne prijave

- f. Nedostupnost nadležnih tijela za informiranje i pomoć oko procesa pripreme projekta
- g. Poteškoće u koordinaciji i/ili dostupnosti djelatnika prijavitelja/ korisnika ključnih za davanje potrebnih ulaznih informacija
- h. Poteškoće u koordinaciji i/ili dostupnosti djelatnika partnera ključnih za davanje potrebnih ulaznih informacija
- i. Nešto drugo (molimo navesti)

5. S kojim ste se poteškoćama susretali tijekom provedbe projekta (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. Nismo se susretali sa značajnijim poteškoćama u provedbi projekta
- b. Kašnjenje s provedbom aktivnosti
- c. Povećanje troškova provedbe aktivnosti
- d. Nemogućnost izvršenja nekih projektnih aktivnosti ili dijelova projektnih aktivnosti
- e. Nemogućnost postizanja ugovorenih ciljanih vrijednosti pokazatelja
- f. Nešto drugo (molimo navesti)

5.b) Što smatrate ključnim uzrocima kašnjenja s provedbom aktivnosti (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. U provedbu projekta nije bilo uključeno dovoljno djelatnika
- b. Nedostatak iskustva vezano za provedbu projekta i upravljanje ugovorom o dodjeli bespovratnih sredstava
- c. Poteškoće u koordinaciji između članova projektnog tima (uključujući i partnere)
- d. Neadekvatna procjena potrebnog vremena u sklopu projektne prijave
- e. Nepravovremeno započinjanje s provedbom projektnih aktivnosti
- f. U razvoj izvannastavnih/ fakultativnih programa nisu bili uključeni stručnjaci s adekvatnim znanjima pa proces teče sporije od predviđenog
- g. Nešto drugo (molimo navesti)

5.c) Što smatrate ključnim uzrocima povećanja troškova provedbe aktivnosti (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. Neadekvatna procjena troškova u sklopu projektne prijave
- b. Promjene na tržištu koje su dovele do promjene cijena
- c. Potreba za provođenjem dodatnih neplaniranih aktivnosti neophodnih da bi se ostvarili rezultati projekta
- d. Nešto drugo (molimo navesti)

5.d) Što smatrate ključnim uzrocima odustajanja od pojedinih projektnih aktivnosti ili dijelova pojedinih projektnih aktivnosti (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. Nemogućnost angažmana adekvatnih stručnjaka za provedbu projektnih aktivnosti
- b. Nezainteresiranost učenika za sudjelovanje u aktivnostima
- c. Nezainteresiranost nastavnog osoblja za sudjelovanje u aktivnostima
- d. Nešto drugo (molimo navesti)

5.e) Što smatrate ključnim uzrocima da ciljane vrijednosti pokazatelja nisu postignute (moguće je odabrat više odgovora)?

- a. Kašnjenja u provedbi
- b. Promjena opsega projektnih aktivnosti ili odustajanje od dijela projektnih aktivnosti
- c. Nezainteresiranost učenika za sudjelovanje u aktivnostima
- d. Nezainteresiranost nastavnog osoblja za sudjelovanje u aktivnostima
- e. Nešto drugo (molimo navesti)

6. Molimo da na skali od 1 do 3 ocijenite doprinos projekta sljedećim odgojno-obrazovnim ishodima, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: NP-unaprjeđenje ovog područja pismenosti nije predmet projekta, 1-stagnacija u odnosu na početno stanje, 2-mali doprinos poboljšanju, 3-velik doprinos poboljšanju?

- a. Digitalna pismenost

NP 1 2 3

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):

- b. Čitalačka pismenost

NP 1 2 3

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):

- c. Medijska pismenost

NP 1 2 3

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):

- d. Prirodoslovna pismenost

NP 1 2 3

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):

- e. Matematička pismenost

NP 1 2 3

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):

- f. Financijska pismenost

NP 1 2 3

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):

- g. Višejezična pismenost

NP 1 2 3

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):

- h. Multikulturalna pismenost

NP 1 2 3

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):

- i. Motivacija učenika za učenje i sudjelovanje u nastavnim aktivnostima

1 2 3

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti):

- j. Nešto drugo (molimo navesti)

7. Koje su prepreke ka ostvarenju željenih rezultata projekta za unaprjeđenje informacijske pismenosti učenika osnovnih i srednjih škola (moguće je odabrat više odgovora)?

- a. Nismo uočili prepreke ka ostvarenju željenih rezultata
  - b. Nedostatak ili premalo aktivnosti usmjerenih na informiranje roditelja
  - c. Nedostatak ili premalo rada s učenicima kod kuće
  - d. Nedostatak ili premalo suradnje i komunikacije između nastavnog osoblja/ stručnih suradnika i roditelja
  - e. Opterećenost učenika drugim nastavnim te izvannastavnim aktivnostima
  - f. Nešto drugo (molimo navesti)
8. U kojoj mjeri je EU sufinanciranje vašeg projekta doprinijelo provedbi aktivnosti jačanja kapaciteta odgojno-obrazovnih ustanova za provedbu školskog kurikuluma u cilju razvoja jedne ili više vrsta pismenosti?
- a. Bez EU sufinanciranja ne bismo mogli provesti navedene aktivnosti jer nemamo dovoljno vlastitih sredstava niti su nam dostupni drugi izvori financiranja
  - b. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti bi se svejedno provodile u jednakom opsegu i vremenskom periodu, ali bi se sredstva morala osigurati iz drugih izvora
  - c. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti bi se svejedno provodile u jednakom opsegu, ali bi se s provedbom moglo započeti značajno kasnije i sredstva bi se morala osigurati iz drugih izvora
  - d. Bez EU sufinanciranja navedene aktivnosti se ne bi mogle provesti u jednakom opsegu, s provedbom bi se moglo započeti značajno kasnije i sredstva bi se morala osigurati iz drugih izvora
  - e. Nešto drugo (molimo navesti)
9. Koji su čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabrati više odgovora)?
- a. Nismo zamijetili posebno pozitivne utjecaje
  - b. Prethodno provođenje analiza potreba/interesa koje je omogućilo adekvatan odabir aktivnosti i nastavnih programa
  - c. Dobra komunikacija između nastavnog osoblja/stručnih suradnika i roditelja
  - d. Informiranje roditelja o dostupnosti dodatnih programa
  - e. Uključenost vanjskih stručnjaka u razvoj nastavnih programa
  - f. Zainteresiranost nastavnog osoblja i/ili stručnih suradnika za osmišljavanje i provođenje programa
  - g. Nešto drugo (molimo navesti)
10. Jeste li uočili neku dodatnu vrijednost projekta povrh ostvarenih očekivanih projektnih rezultata i učinaka?
- a. Da (molimo navesti)
  - b. Ne
11. Da možete, što biste s obzirom na dosadašnje iskustvo u provedbi vašeg projekta učinili drugačije i koje naučene lekcije biste istaknuli?

12. Koje dodatne ili drugačije mjere smatrate korisnima za osiguravanje različitih vrsta pismenosti učenika?

Projekt je sufinancirala Evropska unija iz Europskog socijalnog fonda.

UPITNIK 8: Podrška obrazovanju odraslih polaznika uključivanjem u prioritetne programe obrazovanja, usmjereni unapređenju vještina i kompetencija polaznika u svrhu povećanja zapošljivosti

- 1. Smatrate li da je poziv na adekvatan način omogućio postizanje željenih učinaka, odnosno da je pozivom omogućeno obuhvatiti sve aktivnosti i sve ciljane skupine koje ste smatrali relevantnima za postizanje željenih učinaka?**
  - a. Poziv je bio namijenjen svim relevantnim ciljanim skupinama (odrasle osobe bez završenog osnovnog obrazovanja, odrasle osobe s nižim razinama kvalifikacija uključujući i razinu 4.1 prema HKO-u, odrasle osobe u dobi između 15-34 godine bez kvalifikacija (samo sa završenom osnovnom razinom obrazovanja), dugotrajno nezaposlene osobe starije od 34 godine s razinom kvalifikacija koja odgovara razini 1 - 4.2 prema HKO-u) i aktivnosti za koje su namijenjena sredstva dosta su za postizanje željenih učinaka
  - b. Poziv nije obuhvatio sve relevantne ciljane skupine (molimo navesti koje)
  - c. Poziv je obuhvatio relevantne ciljane skupine, ali nije omogućeno sufinanciranje nekih ključnih aktivnosti za postizanje željenih učinaka (molimo navesti kojih)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 2. jesu li sredstva dodijeljena kroz poziv, odnosno ugovor o dodjeli bespovratnih sredstava dosta su za postizanje željenih rezultata?**
  - a. Sredstva koja su nam bila na raspolaganju kroz poziv dosta su nam za provedbu svih nužnih aktivnosti za postizanje željenih rezultata
  - b. Sredstva koja smo dobili su značajno doprinijela provedbi nužnih aktivnosti, ali nisu u potpunosti dosta i ne omogućavaju provedbu aktivnosti u dovoljnom opsegu (molimo navesti koje aktivnosti niste mogli provesti u dovoljnom opsegu zbog finansijskih ograničenja poziva)
  - c. Sredstva dostupna kroz poziv su značajno manja od potrebnih i omogućavaju da se nužne aktivnosti provedu u manjem opsegu od potrebnog (molimo navesti koje aktivnosti niste mogli provesti u dovoljnom opsegu zbog finansijskih ograničenja poziva)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
- 3. Provodi li se projekt u sklopu nekog šireg programa ili seta projekata u kojima sudjeluje vaša institucija sa ciljem obrazovanja odraslih i stjecanja kompetencija poželjnih na tržištu rada (npr. projekt se provodi paralelno s nekim drugim projektima i ulaganjima, projekt je komplementaran s projektima u kojima sudjelujemo kao partner na nacionalnoj i/ili međunarodnoj razini)?**
  - a. Da (molimo navesti komplementarne projekte, ulaganja, aktivnosti)
  - b. Ne
- 4. S kojim otegotnim okolnostima ste se susreli tijekom prijave projekta na otvoreni poziv " Podrška obrazovanju odraslih polaznika uključivanjem u prioritetne**

programe obrazovanja, usmjereni unapređenju vještina i kompetencija polaznika u svrhu povećanja zapošljivosti" (moguće je odabrat više odgovora)?

- a. Nismo se susretali sa značajnjim poteškoćama vezano za pripremu projekta
- b. Kratak rok za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
- c. Nejasne upute za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
- d. Nedostatak internih kapaciteta i/ili znanja za pripremu projektne dokumentacije i projektne prijave
- e. Administrativna složenost procesa pripreme projektne prijave
- f. Nedostupnost nadležnih tijela za informiranje i pomoći oko procesa pripreme projekta
- g. Poteškoće u koordinaciji i/ili dostupnosti djelatnika prijavitelja/korisnika ključnih za davanje potrebnih ulaznih informacija
- h. Poteškoće u koordinaciji i/ili dostupnosti djelatnika partnera ključnih za davanje potrebnih ulaznih informacija
- i. Nešto drugo (molimo navesti)

5. S kojim ste se poteškoćama susreli tijekom provedbe projekta (moguće je odabrat više odgovora)?

- a. Nismo se susretali sa značajnjim poteškoćama u provedbi projekta
- b. Kašnjenje s provedbom aktivnosti
- c. Povećanje troškova provedbe aktivnosti
- d. Nemogućnost izvršenja nekih projektnih aktivnosti ili dijelova projektnih aktivnosti
- e. Nemogućnost postizanja ugovorenih ciljanih vrijednosti pokazatelja
- f. Nešto drugo (molimo navesti)

5.b) Što smatrate ključnim uzrocima kašnjenja s provedbom aktivnosti (moguće je odabrat više odgovora)?

- a. U provedbu projekta nije bilo uključeno dovoljno djelatnika
- b. Nedostatak iskustva vezano za provedbu projekta i upravljanje ugovorom o dodjeli bespovratnih sredstava
- c. Poteškoće u koordinaciji između članova projektnog tima (uključujući i partnere)
- d. Neadekvatna procjena potrebnog vremena u sklopu projektne prijave
- e. Nepravovremeno započinjanje s provedbom projektnih aktivnosti
- f. U pripremu programa nisu uključeni stručnjaci s adekvatnim znanjima pa proces teče sporije od predviđenog
- g. Slab odaziv pripadnika ciljane skupine na upis programa obrazovanja
- h. Nešto drugo (molimo navesti)

5.c) Što smatrate ključnim uzrocima povećanja troškova provedbe aktivnosti (moguće je odabrat više odgovora)?

- a. Neadekvatna procjena troškova u sklopu projektne prijave
- b. Promjene na tržištu koje su dovele do promjene cijena
- c. Potreba za provođenjem dodatnih neplaniranih aktivnosti neophodnih da bi se ostvarili rezultati projekta

- d. Nešto drugo (molimo navesti)

5.d) Što smatrate ključnim uzrocima odustajanja od pojedinih projektnih aktivnosti ili dijelova pojedinih projektnih aktivnosti (moguće je odabrat više odgovora)?

- a. Nemogućnost angažmana adekvatnih stručnjaka za provedbu projektnih aktivnosti
- b. Nezainteresiranost pripadnika ciljane skupine za sudjelovanje u ponuđenim programima obrazovanja
- c. Nešto drugo (molimo navesti)

5.e) Što smatrate ključnim uzrocima da ciljane vrijednosti pokazatelja nisu postignute ili nije izgledno da će biti postignute (moguće je odabrat više odgovora)?

- a. Kašnjenja u provedbi
- b. Promjena opsega projektnih aktivnosti ili odustajanje od dijela projektnih aktivnosti
- c. Nezainteresiranost pripadnika ciljane skupine za sudjelovanje u ponuđenim programima
- d. Promjene na tržištu rada koje su dovele do većeg zapošljavanja pa je pao interes ciljane skupine za osposobljavanjem
- e. Nešto drugo (molimo navesti)

6. Koji su čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabrat više odgovora)?

- a. Nismo zamijetili posebno pozitivne utjecaje
- b. Dobra organizacija rada i koordinacija s ključnim dionicima
- c. Iskustvo s prethodnih sličnih projekata ili aktivnosti
- d. Prethodno provođenje analiza potreba/ interesa/ tržišta koje je omogućilo adekvatan odabir aktivnosti i obrazovnih programa
- e. Uključenost vanjskih stručnjaka u pripremu materijala za provođenje obrazovnih programa
- f. Uključenost poslodavaca u izvedbu praktičnog dijela obrazovnih programa
- g. Dobro informiranje ciljane skupine o dostupnosti obrazovnih programa
- h. Pomoć sektorski nadležnih tijela u informiranju ciljanih skupina
- i. Prethodan rad i imidž naše institucije
- j. Nešto drugo (molimo navesti)

7. Kako je provedba projekta utjecala na daljnju ponudu programa obrazovanja odraslih u vašoj instituciji?

- a. Nudimo iste programe kao i prije provedbe projekta
- b. U sklopu projekta ponudili smo neke nove programe te nastavljamo s njihovom provedbom i nakon završetka projekta
- c. U sklopu projekta ponudili smo neke nove programe, ali ne planiramo nastaviti s njihovom provedbom i nakon završetka projekta
- d. Nešto drugo (molimo navesti)

8. Kako je provedba projekta utjecala na interes za upisom i pohađanjem programa obrazovanja odraslih u vašoj instituciji?

- a. Interes se puno smanjio u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- b. Interes se malo smanjio u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- c. Interes je ostao isti kao i prije provedbe projekta
- d. Interes se malo povećao u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta
- e. Interes se puno povećao u odnosu na razdoblje prije provedbe projekta

9. Bilježite li nakon provedbe programa obrazovanja u sklopu ovog projekta povećanje interesa specifično za programe obrazovanja koji su ponuđeni u sklopu projekta?

- a. Ne, bilježimo veliko smanjenje interesa za te programe
- b. Ne, bilježimo malo smanjenje interesa za te programe
- c. Ne, interes za te programe je jednak kao i prije provedbe projekta
- d. Da, bilježimo malo povećanje interesa za te programe
- e. Da, bilježimo veliko povećanje interesa za te programe

10. Jeste li uočili neku dodatnu vrijednost projekta povrh ostvarenih očekivanih projektnih rezultata i učinaka?

- a. Da (molimo navesti)
- b. Ne

11. Kako je pandemija bolesti COVID-19 utjecala na provedbu vašeg projekta?

- a. Nije bilo značajnih utjecaja
- b. Neke projektne aktivnosti s kojima smo već započeli morali smo zaustaviti (molimo opišite)
- c. Morali smo odgoditi početak provedbe nekih aktivnosti (molimo opišite)
- d. Morali smo izvršiti određene prilagodbe projektnih aktivnosti (molimo opišite)
- e. Nešto drugo (molimo navedite i opišite)

12. Da možete, što biste s obzirom na dosadašnje iskustvo u provedbi vašeg projekta učinili drugačije i koje naučene lekcije biste istaknuli?

13. Koje dodatne ili drugačije mjere smatrate korisnima za obrazovanje odraslih i stvaranje preduvjeta za njihovo zapošljavanje u prioritetnim područjima?

Prilog VII. Upitnici za sudionike/ ciljne skupine projekata

UPITNIK 1: Razvoj, unaprjeđenje i provedba stručne prakse u visokom obrazovanju - upitnik za studente koji pohađaju stručnu praksu

1. Koji studijski program pohađate i na kojem fakultetu?
  2. U sklopu kojeg/kojih kolegija ste pohađali ili pohađate stručnu praksu?
  3. Je li pohađanje stručne prakse za Vas obavezno?
    - a. Da
    - b. Ne
- 3.b) Zašto ste se odlučili za pohađanje stručne prakse (moguće je odabrat više odgovora)?
- a. Potrebna mi je stručna praksa kako bih pripremio/la svoj stručni ili diplomski rad
  - b. Želim steći radno iskustvo u području studija prije nego što završim studij
  - c. Svidjeli su mi se ponuđeni poslovi/ projekti
  - d. Svidjeli su mi se poslodavci/ suradnici kod kojih se provodi stručna praksa
  - e. Nešto drugo (molimo navesti)
4. Na kojoj godini studija ste pohađali ili pohađate stručnu praksu (moguće je odabrat više odgovora)?
    - a. Prvoj godini
    - b. Drugoj godini
    - c. Trećoj godini
    - d. Četvrtoj godini
    - e. Petoj godini
    - f. Nešto drugo (molimo navedite)
  5. Molimo ocijenite sljedeće aspekte stručne prakse koju pohađate ocjenama od 1 do 5, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-Uopće se ne slažem, 2-Ne slažem se, 3-Ne mogu ocijeniti, 4-Slažem se, 5-U potpunosti se slažem.
    - a. Aktivnosti su zanimljive i motiviraju me za rad
1 2 3 4 5
    - b. Aktivnosti su u skladu s mojim obrazovnim programom i prikladno ga nadopunjuju
1 2 3 4 5
    - c. Osjećam da učim korisne stvari iz struke
1 2 3 4 5
    - d. Aktivnosti će mi biti korisne za buduće zapošljavanje
1 2 3 4 5
    - e. Aktivnosti će mi biti korisne za pripremu stručnog/ diplomskog rada
1 2 3 4 5

- f. Na stručnoj praksi radim s modernim alatima/ tehnologijama/ metodama iz svoje struke
1 2 3 4 5
- g. Imam dovoljno alata za sve studente u mojoj grupi (svatko ima priliku doći na red i koristiti alate za rad)
1 2 3 4 5
- h. Od mentora dobivam dovoljno zadataka da mi vrijeme na praksi bude aktivno ispunjeno
1 2 3 4 5
- i. Od mentora dobivam zadatke vezane za područje mog obrazovanja
1 2 3 4 5
- j. Mentor aktivno prati moj rad
1 2 3 4 5
- k. Mentor mi je dostupan za pitanja
1 2 3 4 5
- l. Od mentora dobivam povratnu informaciju o tome što trebam poboljšati u svom radu
1 2 3 4 5
6. Koji oblik podrške studentske službe ste koristili? (moguće odabrati više odgovora)
- Nisam koristio/la podršku studentske službe
  - Informiranje o mogućnostima pohađanja stručne prakse
  - Informiranje o mojim obvezama tijekom pohađanja stručne prakse
  - Savjetovanje u vezi nastavka studija
  - Savjetovanje u vezi nastavka karijere
  - Nešto drugo (molimo navesti)
- 6 b-f) Kako ocjenjujete pojedine segmente rada studentske službe od 1 do 5, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-Uopće se ne slažem, 2-Ne slažem se, 3-Ne mogu ocijeniti, 4-Slažem se, 5-U potpunosti se slažem.
- Studentska služba dostupna mi je za pitanja koja imam
1 2 3 4 5
  - Studentska služba daje mi jasne odgovore na moja pitanja
1 2 3 4 5
  - Studentska služba brzo reagira na moje upite
1 2 3 4 5
7. Smatrate li da se stručna praksa treba poboljšati u određenim aspektima da bi Vam bila korisnija za učenje?
- Ne, način na koji se trenutno provodi stručna praksa je prikladan za učenje
  - Da (molimo obrazložite i navedite kako bi stručnu praksu trebalo poboljšati)
  - Ne znam/ ne mogu procijeniti
8. Smatrate li da se podrška studentske službe treba poboljšati u određenim aspektima da bi Vam bila korisnija?

- a. Ne, način na koji se trenutno pruža podrška kroz studentsku službu prikladna je za moje potrebe
- b. Da (molimo obrazložite i navedite kako bi podršku studentima kroz studentsku službu trebalo poboljšati)
- c. Ne znam/ ne mogu procijeniti

Projekt je sufinancirala Evropska unija iz Europskog socijalnog fonda.

UPITNIK 2: Dodjela stipendija studentima u prioritetnim područjima (STEM) - upitnik za studente koji su primili stipendiju

- 1. Na kojem fakultetu studirate ili ste studirali u vrijeme korištenja STEM stipendije?**
- 2. Za koje godine studija dobili STEM stipendiju (moguće je odabrati više odgovora)?**
  - a. Prvu godinu
  - b. Drugu godinu
  - c. Treću godinu
- 3. Je li studijski program koji pohađate ili ste pohađali u vrijeme korištenja STEM stipendije integrirani studij?**
  - a. Da
  - b. Ne

3.a) Jeste li završili integrirani studij tijekom kojeg ste za barem jednu od prve tri godine primali STEM stipendiju?

  - a. Da, završio/la sam integrirani studij
  - b. Ne, još pohađam integrirani studij (molimo navesti trenutnu godinu studija)
  - c. **Ne, odustao/la sam od integriranog studija (molimo navesti na kojoj godini studija ste odustali)**

3.b) Jeste li završili preddiplomski studij za koji ste primali STEM stipendiju?

  - a. Da, završio/la sam preddiplomski studij
  - b. Ne, još pohađam preddiplomski studij (molimo navesti trenutnu godinu studija)
  - c. **Ne, odustao/la sam od preddiplomskog studija**

3.b) za odgovor a. **Jeste li nakon završenog preddiplomskog studija upisali diplomski studij?**

  - a. Da
  - b. Ne

Ako je odgovor na prethodno pitanje a. **Jeste li završili diplomski studij?**

- a. Da
- b. Ne, još pohađam diplomski studij (molimo navesti trenutnu godinu studija)
- c. **Ne, odustao/la sam od diplomskog studija**

3.a) i b) za odgovor a. **Jeste li nakon primanja STEM stipendije za jednu ili više godina prestali primati STEM stipendiju?**

- a. Nisam prestao/la primati stipendiju od kada sam ju prvi puta dobio/la
- b. Da, prestao/la sam primati stipendiju

Ako je odgovor na prethodno pitanje b. **Je li i na koji način prestanak primanja stipendije utjecao na produženje vremena vašeg studiranja?**

- a. Da, nakon prestanka primanja stipendije nastavio/la sam sa studijem, ali sam produžio/la vrijeme studiranja
- b. Ne, nakon prestanka primanja stipendije nastavio/la sam sa studijem te nisam produžio/la vrijeme studiranja

3.a) i b) za odgovor a. **Jeste li se zaposlili nakon završetka studija za koji ste primali STEM stipendiju?**

- a. Ne, nezaposlen/a sam
- b. Da, ali ne u području koje sam studirao (molimo navedite područje zaposlenja)
- c. Da, u području koje sam studirao
- d. Nešto drugo (molimo navedite)

3.a) i b) za odgovor a. **Koliko je vjerojatno da biste odustali od studija da niste dobili STEM stipendiju?**

- a. Sigurno ne bih odustao/la od studija
- b. Postoji mala mogućnost da bih odustao/la od studija
- c. Vjerojatno bih odustao/la od studija
- d. Sigurno bih odustao/la od studija

Za crveno označene odgovore: **Molimo navedite razlog odustajanja od studija.**

Za crveno označene odgovore: **Jeste li nakon odustajanja od studija upisali neki drugi studij?**

- a. Ne
- b. Da (molimo navedite koji)

Za crveno označene odgovore: **Jeste li se zaposlili nakon odustajanja od studija?**

- a. Ne, nezaposlen/a sam
- b. Da, ali ne u području koje sam studirao (molimo navedite područje zaposlenja)
- c. Da, u području koje sam studirao
- d. Nešto drugo (molimo navedite)

4. Je li i na koji način postojanje i mogućnost korištenja STEM stipendija utjecalo na vaš odabir fakulteta, odnosno studija?

- a. Da, bez mogućnosti korištenja STEM stipendije ne bih uopće upisao/la fakultet
- b. Da, bez mogućnosti korištenja STEM stipendije odabrao/la bih studij u drugim područjima znanosti
- c. Ne, i bez mogućnosti primanja STEM stipendije odabrao/la bih isti studij
- d. Ne, u trenutku kad sam upisivao/la fakultet nisu postojale mogućnosti korištenja STEM stipendija pa to nije utjecalo na moj odabir studija

5. Na koji način je STEM stipendija doprinijela Vašem studiranju (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. Mogao/la sam podmiriti troškove stanovanja i prehrane koje inače ne bih mogao/la podmiriti
- b. Mogao/la sam nabaviti alate/ opremu/ softver koji su mi potrebni za učenje koje inače ne bih mogao/la nabaviti
- c. Mogao/la sam nabaviti dodatnu stručnu literaturu korisnu za učenje koju inače ne bih mogao/la nabaviti
- d. Mogao/la sam pohađati neke stručne aktivnosti/ seminare/ radionice koje inače ne bih mogao/la pohađati
- e. Nešto drugo (molimo navesti)

6. Imate li neki prijedlog za poboljšanje stipendiranja STEM studenata?

7. Koje dodatne ili drugačije mjere smatraste korisnima za podršku studentima u STEM područjima?

UPITNIK 3: Dodjela stipendija studentima nižeg socio - ekonomskog statusa - upitnik za studente koji su primili stipendiju

- 1. Na kojem fakultetu studirate ili ste studirali u vrijeme korištenja stipendije?**
  - 2. Za koje godine studija dobili stipendiju (moguće je odabrati više odgovora)?**
    - a. Prvu godinu
    - b. Drugu godinu
    - c. Treću godinu
    - d. Četvrtu godinu
    - e. Petu godinu
    - f. Nešto drugo (molimo dodati)
  - 3. Jeste li završili studij za koji ste primili stipendiju?**
    - a. Da, završio/la sam studij za koji sam primao/la stipendiju (završen diplomski studij ili integrirani studij)
    - b. Da, završio/la sam preddiplomski studij i nisam upisao/la diplomski studij
    - c. Ne, još pohađam studij za koji sam primio/la stipendiju (molimo navesti trenutnu godinu studija)
    - d. Ne, odustao/la sam od studija za koji sam primio/la stipendiju (nisam stekao/la diplomu prvostupnika niti diplomu magistra znanosti)
- 3.a), b) i c) **Koliko je vjerljivo da biste odustali od studija da niste dobili stipendiju?**
- a. Sigurno ne bih odustao/la od studija
  - b. Postoji mala mogućnost da bih odustao/la od studija
  - c. Vjerljivo bih odustao/la od studija
  - d. Sigurno bih odustao/la od studija
- 3.a) i b) **Jeste li nakon primanja stipendije za jednu ili više godina prestali primati stipendiju?**
- a. Nisam prestao/la primati stipendiju od kada sam ju prvi puta dobio/la
  - b. Da, prestao/la sam primati stipendiju
- 3.a) i b) za odgovor b. **Je li i na koji način prestanak primanja stipendije utjecao na produženje vremena vašeg studiranja?**
- a. Da, nakon prestanka primanja stipendije nastavio/la sam sa studijem, ali sam produžio/la vrijeme studiranja
  - b. Ne, nakon prestanka primanja stipendije nastavio/la sam sa studijem te nisam produžio/la vrijeme studiranja
- 3.a) i b) **Jeste li se zaposlili nakon završetka studija za koji ste primali stipendiju?**
- e. Ne, nezaposlen/a sam
  - f. Da, ali ne u području koje sam studirao (molimo navedite područje zaposlenja)
  - g. Da, u području koje sam studirao
  - h. Nešto drugo (molimo navedite)

3.d) Molimo navedite razlog odustajanja od studija za koji ste primali stipendiju.

3.d) Jeste li nakon odustajanja od studija za koji ste primali stipendiju upisali neki drugi studij?

- a. Ne
- b. Da (molimo navedite koji)

3.d) Jeste li se zaposlili nakon odustajanja od studija za koji ste primali stipendiju?

- a. Ne, nezaposlen/a sam
- b. Da, ali ne u području koje sam studirao (molimo navedite područje zaposlenja)
- c. Da, u području koje sam studirao
- d. Nešto drugo (molimo navedite)

4. Je li i na koji način postojanje i mogućnost korištenja stipendije utjecalo na Vašu odluku o upisu fakulteta?

- a. Da, bez mogućnosti korištenja stipendije ne bih upisao/la fakultet
- b. Ne, i bez mogućnosti primanja stipendije upisao/la bih fakultet
- c. Ne, u trenutku kad sam upisivao/la fakultet nisu postojale mogućnosti korištenja stipendija pa to nije utjecalo na moju odluku o upisu na fakultet

5. Na koji način je stipendija doprinijela Vašem studiranju (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. Mogao/la sam podmiriti dio školarine koji inače ne bih mogao/la podmiriti
- b. Mogao/la sam podmiriti troškove stanovanja i prehrane koje inače ne bih mogao/la podmiriti
- c. Mogao/la sam nabaviti alate/ opremu/ softver koji su mi potrebni za učenje koje inače ne bih mogao/la nabaviti
- d. Mogao/la sam nabaviti dodatnu stručnu literaturu korisnu za učenje koju inače ne bih mogao/la nabaviti
- e. Mogao/la sam pohađati neke stručne aktivnosti/ seminare/ radionice koje inače ne bih mogao/la pohađati
- f. Nešto drugo (molimo navesti)

6. Je li i na koji način primanje stipendije utjecalo na Vašu potrebu za radom uz studij?

- a. Nije utjecalo - nisam radio/la uz studij, ali ne bih radio/la uz studij čak i da nisam primao/la stipendiju
- b. U manjoj mjeri je utjecalo - za vrijeme primanja stipendije morao/la sam čitave godine raditi uz studij puno radno vrijeme kako bih osigurao/la dostatna sredstva
- c. Umjereni je utjecalo - za vrijeme primanja stipendije morao/la sam čitave godine raditi uz studij pola radnog vremena kako bih osigurao/la dostatna sredstva
- d. Imalo je snažan utjecaj - za vrijeme primanja stipendije morao/la sam povremeno raditi uz studij kako bih osigurao/la dostatna sredstva (npr. preko ljeta, vikendom, kad se pružila specifična prilika)

- e. Imalo je vrlo snažan utjecaj - nisam radio/la uz studij za vrijeme primanja stipendije jer su mi stipendijom bila osigurana dosta sredstva
- f. Nešto drugo (molimo navesti)

7. Na koji ste način saznali za mogućnosti dodjele stipendija?

- a. Na web stranicama Ministarstva znanosti i obrazovanja
- b. Na web stranicama fakulteta
- c. Na web stranicama za stipendije
- d. Na društvenim mrežama
- e. Na sajmovima stipendija
- f. Od profesora
- g. Od prijatelja
- h. Od roditelja
- i. Nešto drugo (molimo navesti)

8. S kojim ste se poteškoćama susreli u postupku natjecanja za stipendije (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. Nisam se susreo/la s poteškoćama
- b. Kratak rok za prijavu
- c. Nejasne upute za prijavu
- d. Bilo mi je teško prikupiti svu potrebnu dokumentaciju jer je ima puno
- e. Bilo mi je teško prikupiti potrebne potvrde od nadležnih tijela
- f. Bilo mi je teško podmiriti troškove za ishođenje sve potrebne dokumentacije
- g. Moji podaci bili su pogrešno uneseni u sustave nadležnih institucija
- h. Nešto drugo (molimo navesti)

9. Imate li neki prijedlog za poboljšanje stipendiranja studenata nižeg socio-ekonomskog statusa?

10. Koje dodatne ili drugačije mjere smatrate korisnima za podršku studentima nižeg socio-ekonomskog statusa?

UPITNIK 4: Povećanje pristupa elektroničkim izvorima znanstvenih i stručnih informacija - e-Izvori - upitnik za korisnike Portala e-Izvori

1. U kojem svojstvu koristite Portal elektroničkih izvora NSK?

- a. Student
- b. Doktorand/ poslijedoktorand
- c. Profesor na sveučilištu, veleučilištu, visokom učilištu
- d. Znanstvenik/ istraživač
- e. Nešto drugo (molimo navesti)

2. Koje je područje Vašeg studija ili rada?

- a. Prirodne znanosti
- b. Tehničke znanosti
- c. Biomedicina i zdravstvo
- d. Biotehničke znanosti
- e. Društvene znanosti
- f. Humanističke znanosti
- g. Umjetničko područje
- h. Interdisciplinarna područja znanosti
- i. Interdisciplinarna područja umjetnosti

3. Koje baze podataka najviše koristite u sklopu Portala elektroničkih izvora NSK?

4. Kako ocjenjujete sadržaj dostupan kroz Portal elektroničkih izvora NSK?

- a. Dostupan je velik broj vrlo kvalitetnih baza
- b. Dostupan je velik broj baza, ali nisu dovoljno kvalitetne
- c. Dostupan je premali broj baza, ali one koje su dostupne su kvalitetne
- d. Dostupan je premali broj baza i nisu dovoljno kvalitetne
- e. Nešto drugo (molimo navedite)

5. Kako ocjenjujete dostupnost sadržaja u odnosu na dostupnost sadržaja prije uspostave Portala elektroničkih izvora?

- a. Ne mogu procijeniti
- b. Potrebni sadržaji značajno su mi dostupniji
- c. Potrebni sadržaji su mi dostupniji nego prije, ali značajan dio sadržaja i dalje trebam prikupiti iz drugih izvora i baza podataka
- d. Potrebni sadržaji jednako su mi dostupni kao i prije
- e. Nešto drugo (molimo navesti)

6. Na koje ste poteškoće naišli u radu s Portalom elektroničkih izvora (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. Nisam naišao/la na poteškoće
- b. Poteškoće u kreiranju korisničkog računa
- c. Sustav se često nadograđuje ili održava pa pristup nije moguć
- d. Prestanak dostupnosti nekih baza podataka
- e. Ograničenja pristupa dokumentima zbog ograničenja licenci

- f. Nešto drugo (molimo navesti)
7. Na koji ste način doznali za mogućnosti korištenja Portala elektroničkih izvora?
- a. Direktno sam kontaktiran/a od strane NSK-a
  - b. Na web stranicama NSK
  - c. Kroz informativne i promotivne radionice i događanja koje je organizirao NSK
  - d. Na portalima/ kroz informativne programe
  - e. Na društvenim mrežama
  - f. Od profesora/ kolega iz akademske zajednice
  - g. Od studenata
  - h. Nešto drugo (molimo navesti)
8. Smatrate li da je nešto potrebno promijeniti ili poboljšati kako bi Portal bio korisniji?
9. Koje dodatne ili drugačije mjere smatrate korisnima za osiguranje dostupnosti izvorima znanstvenih i stručnih informacija?

UPITNIK 5.1: Projekt razvoja karijera mladih istraživača - izobrazba novih doktora znanosti

Prvo se postavlja pitanje o tome u kojem svojstvu osoba sudjeluje u projektu. Ovisno o odgovoru na to pitanje, otvara se ili upitnik za mentore ili upitnik za doktorande.

U kojem svojstvu sudjelujete u Projektu razvoja karijera mladih istraživača - izobrazba novih doktora znanosti?

- a. Mentor
- b. Doktorand

Upitnik za mentore

1. Molimo navedite znanstveno područje u kojemu djelujete kao mentor doktorandu u sklopu ovog projekta?
  - a. Prirodne znanosti
  - b. Tehničke znanosti
  - c. Biomedicina i zdravstvo
  - d. Biotehničke znanosti
  - e. Društvene znanosti
  - f. Humanističke znanosti
  - g. Umjetničko područje
  - h. Interdisciplinarna područja znanosti
  - i. Interdisciplinarna područja umjetnosti
2. S kojim ste se poteškoćama susreli u postupku prijave na natječaj Hrvatske zaklade za znanost (moguće je odabrat više odgovora)?
  - a. Nisam se susreo/la s poteškoćama
  - b. Kratak rok za prijavu
  - c. Nejasne upute za prijavu
  - d. Bilo mi je teško prikupiti svu potrebnu dokumentaciju jer je imao puno
  - e. Nešto drugo (molimo navesti)
3. S kojim ste se poteškoćama susreli u provedbi projekta (moguće je odabrat više odgovora)?
  - a. Nisam se susreo/la s poteškoćama
  - b. Prekratak rok za zapošljavanje doktoranda
  - c. Malo pristiglih prijava doktoranada/ slab interes za uključivanjem u znanstveno-istraživački projekt
  - d. Ponavljanje natječaja za zapošljavanje doktoranda jer nije bilo pristiglih prijava ili zaprimljene prijave nisu udovoljavale uvjetima odabira
  - e. Administrativni teret u pogledu izvještavanja Hrvatske zaklade za znanost o aktivnostima i troškovima doktoranda
  - f. Odustanak doktoranda od studija
  - g. Odustanak doktoranda od sudjelovanja u znanstveno-istraživačkom projektu
  - h. Nešto drugo (molimo navesti)

4. Na koje je načine doktorand uključen u znanstveno-istraživačke aktivnosti (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. Doktorand je uključen u provedbu svih aktivnosti znanstveno-istraživačkog projekta
- b. Doktorand je uključen u odabранe aktivnosti/ tematska područja znanstveno-istraživačkog projekta
- c. Doktorand je uključen u pripremu zajedničkih znanstvenih radova/ publikacija
- d. Doktorand sudjeluje u konferencijama
- e. Doktorand odlazi na studijske posjete
- f. Doktorand je uključen u suradnju s međunarodnim institucijama i stručnjacima
- g. Nešto drugo (molimo navesti)

5. Molimo procijenite na skali od 1 do 4 doprinos uključivanja doktoranada na znanstveno-istraživačke projekte kroz „Projekt razvoja karijera mladih istraživača - izobrazba novih doktora znanosti“, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-Nema doprinosa, 2-Mali doprinos, 3-Umјeren doprinos, 4-Snažan doprinos, NP - Ne mogu procijeniti.

- a. Skraćivanje vremena pohađanja doktorskog studija, odnosno brže stjecanje zvanja
1 2 3 4 NP
- b. Povećanje broja obranjenih doktorskih radova
1 2 3 4 NP
- c. Smanjenje stope odustajanja od doktorskih studija
1 2 3 4 NP
- d. Povećanje zapošljivosti doktoranada u znanstveno-istraživačkom području
1 2 3 4 NP
- e. Povećanje kvalitete provođenja znanstveno-istraživačkog projekta
1 2 3 4 NP
- f. Skraćivanje vremena provođenja znanstveno-istraživačkog projekta na kojemu je doktorand angažiran
1 2 3 4 NP
- g. Mogućnost provođenja šireg opsega znanstvenog istraživanja na kojem je doktorand angažiran
1 2 3 4 NP
- h. Mogućnost uključivanja naše institucije u dodatne znanstveno-istraživačke projekte
1 2 3 4 NP

6. Smatrati li da bi neki drugi načini razvoja karijera mladih znanstvenika bili korisniji za doktorande?

- a. Ne, uključivanje na znanstveno-istraživačke projekte kroz sufinanciranje plaća je najbolja mjeru za razvoj karijere mladog istraživača
- b. Da, uključivanje na znanstveno-istraživačke projekte kroz sufinanciranje plaća je ključna mjeru za razvoj karijere mladog istraživača, ali trebalo bi ju dopuniti drugim mjerama (molimo navedite kojima)
- c. Da, postoje mjeru koje bi bile korisnije (molimo navedite koje)

7. Smatrate li da je nešto potrebno promijeniti ili poboljšati kako bi mjera uključivanja doktoranada na znanstveno-istraživačke projekte i razvoj karijera mladih istraživača bila korisnija?

- a. Da (molimo navedite)
- b. Ne

UPITNIK 5.2: Projekt razvoja karijera mladih istraživača - izobrazba novih doktora znanosti

Prvo se postavlja pitanje o tome u kojem svojstvu osoba sudjeluje u projektu. Ovisno o odgovoru na to pitanje, otvara se ili upitnik za mentore ili upitnik za doktorande.

U kojem svojstvu sudjelujete u Projektu razvoja karijera mladih istraživača - izobrazba novih doktora znanosti?

- a. Mentor
- b. Doktorand

Upitnik za doktorande

1. U kojem području stječete doktorat?
  - a. Prirodne znanosti
  - b. Tehničke znanosti
  - c. Biomedicina i zdravstvo
  - d. Biotehničke znanosti
  - e. Društvene znanosti
  - f. Humanističke znanosti
  - g. Umjetničko područje
  - h. Interdisciplinarna područja znanosti
  - i. Interdisciplinarna područja umjetnosti
2. S kojim ste se poteškoćama susreli u postupku prijave na natječaj za zapošljavanje na znanstveno-istraživačkom projektu (moguće je odabratи više odgovora)?
  - a. Nisam se susreo/la s poteškoćama
  - b. Kratak rok za prijavu
  - c. Nejasne upute za prijavu
  - d. Bilo mi je teško prikupiti svu potrebnu dokumentaciju jer je ima puno
  - e. Nešto drugo (molimo navesti)
3. Molimo ocijenite sljedeće aspekte rada na znanstveno-istraživačkom projektu ocjenama od 1 do 5, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-Uopće se ne slažem, 2-Ne slažem se, 3-Ne mogu ocijeniti, 4-Slažem se, 5-U potpunosti se slažem.
  - a. Kroz projekt imam dobre prilike za umrežavanje s drugim znanstveno-istraživačkim institucijama i stručnjacima
1 2 3 4 5
  - b. Kroz projekt imam dostačne prilike za prikupljanje potrebnih informacija za moj doktorski rad
1 2 3 4 5
  - c. Kroz projekt imam prilike sudjelovati kao koautor znanstvenih radova i publikacija
1 2 3 4 5
  - d. Kroz projekt imam prilike sudjelovati kao izlagač na konferencijama
1 2 3 4 5
  - e. Kroz projekt imam priliku koristiti specifičnu opremu koja je inače rijetka i teško dostupna

1 2 3 4 5

- f. Kroz projekt imam priliku surađivati s krajnjim korisnicima rezultata projekta (npr. poduzeća ili institucije koje će u radu koristiti rezultate istraživanja)

1 2 3 4 5

- g. Mentor me aktivno uključuje u znanstveno-istraživačke aktivnosti na projektu

1 2 3 4 5

- h. Mentor aktivno prati moj rad

1 2 3 4 5

- i. Mentor mi je dostupan za pitanja

1 2 3 4 5

- j. Od mentora dobivam povratnu informaciju o svom radu i o tome što trebam poboljšati

1 2 3 4 5

4. Smatrate li da je mogućnost uključivanja u znanstveno-istraživački projekt u tijeku doktorskog studija adekvatna mjera za Vaš razvoj karijere kao mladog istraživača?

- a. Da, uključivanje u znanstveno-istraživački projekt najbolja je mjeru za razvoj karijere mladog istraživača

- b. Da, uključivanje u znanstveno-istraživački projekt je dobra mjeru za razvoj karijere mladog istraživača, ali trebalo bi otvoriti i dodatne mogućnosti za doktorande (molimo navesti koje)

- c. Neke druge mjeru i mogućnosti bi bile bolje za razvoj karijere mladog istraživača (molimo navesti koje)

8. Smatrate li da je nešto potrebno promijeniti ili poboljšati kako bi mjeru za omogućavanje uključivanja doktoranada na znanstveno-istraživačke projekte i razvoj karijera mladih istraživača bila korisnija?

- a. Da (molimo navedite)

- b. Ne

UPITNIK 6: Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faza I, II i III - upitnik za pomoćnike u nastavi/ stručne komunikacijske posrednike

- 1. Smatrate li da je podrška učenicima s teškoćama u razvoju kroz osiguravanje pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika u sadašnjem obliku adekvatna?**
  - a. Da, sadašnji oblik podrške učenicima s teškoćama u razvoju je potpuno adekvatan u odnosu na potrebe
  - b. Ne, osiguravanje pomoćnika u nastavi/ stručnih komunikacijskih posrednika ključan je oblik podrške, ali bi ju trebalo dopuniti drugim mjerama (molimo navedite kojima)
  - c. Ne, neke druge mjere bile bi adekvatnije za pružanje podrške učenicima s teškoćama u razvoju (molimo navedite koje)
  - d. Nešto drugo (molimo navedite)
- 2. S kojim ste se poteškoćama susreli u postupku zapošljavanja (moguće je odabrati više odgovora)?**
  - a. Nisam se susreo/la sa značajnim poteškoćama
  - b. Natječaji za zapošljavanje se raspisuju prekasno pa učenicima s teškoćama u razvoju nije osigurana podrška od samog početka školske godine
  - c. Kratak rok za prijavu na natječaj za zapošljavanje
  - d. Kriteriji za zapošljavanje nisu dovoljno jasni
  - e. Postupak prijave je vrlo komplikiran i zahtijeva dostavljanje previše dokumentacije
  - f. Postupak zapošljavanja pomoćnika u nastavi/ stručnih posrednika ponavlja se svake godine pa stalno trebam ponavljati prijavu
  - g. Naknada za rad je preniska pa zaposlenje nije privlačno
  - h. Nešto drugo (molimo navesti)
- 3. S kojim se poteškoćama susrećete u radu kao pomoćnik u nastavi/ stručni komunikacijski posrednik (moguće je odabrati više odgovora)?**
  - a. Ne susrećem se sa značajnjim poteškoćama u radu
  - b. Nesigurnost zaposlenja jer se svake godine ponovno trebam prijaviti na natječaj
  - c. Svake godine radim s drugim učenikom/ učenicima s teškoćama u razvoju
  - d. Dodijeljeno mi je previše učenika s teškoćama u razvoju
  - e. Nemam propisani plan rada za učenika/ učenike s teškoćama u razvoju s kojim/a radim
  - f. Nedostatak alata potrebnih za rad s učenikom/ učenicima s teškoćama u razvoju
  - g. Obavljanje dodatnih poslova koji nisu primarno moja zadaća
  - h. Administrativno opterećenje vezano za bilježenje i praćenje rada i napretka učenika s teškoćama u razvoju
  - i. Nedostatak ili premalo mogućnosti za dodatne edukacije i stručna usavršavanja vezano za rad s učenicima s teškoćama u razvoju

- j. Nedostatak ili premalo komunikacije s nastavnicima i stručnom službom odgojno-obrazovne ustanove u kojoj radim
- k. Nedostatak ili premalo komunikacije s roditeljima učenika s teškoćama u razvoju
- l. Nešto drugo (molimo navedite)
4. Jeste li prije početka rada završili edukaciju vezano za obavljanje poslova pomoćnika u nastavi/ stručnog komunikacijskog posrednika?
- a. Da
- b. Ne
- 4.a) Molimo ocijenite sljedeće aspekte edukacije koju ste pohađali ocjenama od 1 do 5, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-Uopće se ne slažem, 2-Ne slažem se, 3-Ne mogu ocijeniti, 4-Slažem se, 5-U potpunosti se slažem
- a. Edukacija koju sam pohađao/la bila mi je korisna za posao koji obavljam
1 2 3 4 5
- b. Kroz edukaciju sam stekao/la potrebne pedagoške vještine za rad s učenicima s teškoćama u razvoju
1 2 3 4 5
- c. Kroz edukaciju sam stekao/la potrebne didaktičko-metodičke vještine za rad s učenicima s teškoćama u razvoju
1 2 3 4 5
- d. Edukacijom su mi osigurana dosta znanja o specifičnim potrebama učenika s teškoćama u razvoju
1 2 3 4 5
- e. Edukacijom su mi osigurana dosta znanja o specifičnim alatima koje za rad i učenje koriste neki učenici s teškoćama u razvoju
1 2 3 4 5
- f. Naučeno koristim u radu
1 2 3 4 5
5. Želite li istaknuti neka dodatna iskustva ili dati komentar vezano za edukativne aktivnosti namijenjene pomoćnicima u nastavi/ stručnim komunikacijskim posrednicima?
6. Molimo da na skali od 1 do 4 ocijenite sljedeće odgojno-obrazovne ishode za učenika/ učenike kojima ste bili pomoćnik u nastavi/ stručni komunikacijski posrednik, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-pogoršanje u odnosu na početno stanje, 2-stagnacija u odnosu na početno stanje, 3-malo poboljšanje u odnosu na početno stanje, 4-veliko poboljšanje u odnosu na početno stanje.
- a. Radne navike učenika s teškoćama u razvoju
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):
- b. Uspješnost učenika s teškoćama u razvoju u rješavanju zadataka
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):

- c. Ocjene učenika s teškoćama u razvoju
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):
- d. Motivacija učenika s teškoćama u razvoju za učenje i sudjelovanje u nastavi
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):
- e. Socijalizacija učenika s teškoćama u razvoju
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):
- f. Komunikacija i prihvatanost učenika s teškoćama u razvoju od strane vršnjaka
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):
- g. Stupanj obrazovne samostalnosti učenika s teškoćama u razvoju
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):

7. Molimo navedite/ opišite dodatne učinke i zapažanja pružene podrške učenicima s teškoćama u razvoju.
8. Koji su vanjski učinci usporavali ili onemogućavali ostvarenje željenih rezultata podrške koju ste pružali učeniku/učenicima s teškoćama u razvoju (moguće je odabratи više odgovora)?
  - a. Nisam uočio/la takve vanjske učinke
  - b. Podršku sam istovremeno pružao/la prevelikom broju učenika
  - c. S učenikom/cima sam teško uspostavlja/la odnos povjerenja
  - d. U odnosu s nastavnicima nisam uspostavio/la adekvatnu suradnju i komunikaciju
  - e. U odnosu s roditeljima učenika kojem/ima sam pružao/la podršku nisam uspostavio/la adekvatnu suradnju i komunikaciju
  - f. Nije postojala adekvatna komplementarna podrška od strane stručne službe škole povrh mog angažmana kao pomoćnika u nastavi/stručnog komunikacijskog posrednika
  - g. Odgojno-obrazovna ustanova u kojoj sam bio/la angažiran/a slabo je opremljena za potrebe učenika s teškoćama u razvoju
  - h. Nešto drugo (molimo navesti)
9. Koji su čimbenici posebno pozitivno utjecali na ostvarenje rezultata podrške koju ste pružali učeniku/učenicima s teškoćama u razvoju (moguće je odabratи više odgovora)?
  - a. Nisam uočio/la takve čimbenike
  - b. Moja motiviranost za rad s učenicima s teškoćama u razvoju
  - c. Odnos povjerenja koji sam uspostavio/la s učenikom kojem/ima sam pružao/la podršku
  - d. Dobra suradnja s nastavnim osobljem i stručnom službom odgojno-obrazovne ustanove
  - e. Dobra suradnja i komunikacija s roditeljima učenika kojem/ima sam pružao/la podršku

- f. Dobra opremljenost odgojno-obrazovne ustanove za potrebe učenika s teškoćama u razvoju
- g. Nešto drugo (molimo navesti)

10. Imate li neki prijedlog za poboljšanje provedbe mjere osiguravanja pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju?

UPITNIK 7: e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot-projekt) - upitnik za nastavnike i/ili ravnatelje u pilot školama

1. Jeste li u sklopu pilot-projekta e-Škole sudjelovali u edukativnim aktivnostima koje su prethodile uvođenju novog oblika nastave?

- a. Jesam
- b. Nisam

1.a) Molimo ocijenite sljedeće aspekte edukativnih aktivnosti koje su prethodile uvođenju novog oblika nastave ocjenama od 1 do 5, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-Uopće se ne slažem, 2-Ne slažem se, 3-Ne mogu ocijeniti, 4-Slažem se, 5-U potpunosti se slažem.

- a. Bilo je dovoljno edukativnih aktivnosti kao pripreme za nove oblike izvođenja nastave
1 2 3 4 5
- b. Edukativne aktivnosti bile su organizirane pravovremeno u odnosu na početak izvođenja nastave u novom obliku, odnosno bilo je dovoljno vremena za savladavanje novosti
1 2 3 4 5
- c. Edukativne aktivnosti uključivale su dovoljno praktičnog rada i pokaznih vježbi
1 2 3 4 5
- d. Edukativne aktivnosti bile su mi korisne za razumijevanje novih alata koje trebam koristiti u radu
1 2 3 4 5
- e. Edukativne aktivnosti bile su mi korisne za upoznavanje s novim digitalno-obrazovnim sadržajima
1 2 3 4 5
- f. Kroz edukativne aktivnosti stekao/la sam potrebne vještine za prijenos znanja o korištenju digitalno-obrazovnih sadržaja učenicima
1 2 3 4 5

1.a) Želite li istaknuti neka dodatna iskustva vezano za edukativne aktivnosti i pripremu za uvođenje novih oblika nastave?

2. Molimo ocijenite digitalno-obrazovne sadržaje (DOS-ove) iz predmeta koji predajete razvijene kroz pilot-projekt e-Škole ocjenama od 1 do 5, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-Uopće se neslažem, 2-Ne slažem se, 3-Ne mogu ocijeniti, 4-Slažem se, 5-U potpunosti se slažem.

- a. DOS-ovi adekvatno nadopunjaju druge nastavne materijale
1 2 3 4 5
- b. DOS-ovi se lako koriste
1 2 3 4 5
- c. DOS-ovi sadrže dostatan broj praktičnih primjera i pokaznih sadržaja
1 2 3 4 5
- d. DOS-ovi omogućavaju učinkovitije provođenje nastave
1 2 3 4 5

3. Želite li dati neki dodatni osvrt na digitalno-obrazovne sadržaje?
4. Molimo da na skali od 1 do 4 ocijenite doprinos pilot-projekta e-Škole sljedećim odgojno-obrazovnim ishodima, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-pogoršanje u odnosu na početno stanje, 2-stagnacija u odnosu na početno stanje, 3-mali doprinos poboljšanju, 4-velik doprinos poboljšanju?
- a. Interes učenika za nastavu
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):
  - b. Motivacija učenika za sudjelovanje u nastavi
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):
  - c. Kreativnost učenika
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):
  - d. Angažman učenika u samostalnom istraživanju pojedinih tema
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):
  - e. Uspješnost učenika u rješavanju zadataka
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):
  - f. Brzina učenika u rješavanju zadataka
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):
  - g. Korištenje online sadržaja za učenje
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):
5. Koje ste dodatne rezultate i učinke pilot-projekta e-Škole uočili (moguće je odabrati više odgovora)?
- a. Proširena ponuda dodatne nastave ili izvannastavnih aktivnosti za učenike naše škole
  - b. Povećan interes učenika za pohađanjem dodatnih ili izvannastavnih aktivnosti
  - c. Povećan interes učenika za uključivanje u školska natjecanja
  - d. Bolji rezultati naših učenika na školskim natjecanjima i natjecanjima viših razina
  - e. Povećan interes roditelja za upis djece u našu školu
  - f. Učestalija organizacija stručnih usavršavanja za nastavno i nenastavno osoblje
  - g. Temeljem iskustava s pilot-projekta relevantnim institucijama upućeni su prijedlozi za unaprjeđenje kurikuluma/ načina izvođenja nastave
  - h. Nadležna tijela prilagodila su kurikulume/ način izvođenja nastave
  - i. Općina/grad/županija je našoj školi počela pružati dodatne komplementarne oblike podrške za digitalizaciju (npr. za opremanje škole)
  - j. Nešto drugo (molimo navedite)

6. Koji su čimbenici posebno pozitivno utjecali na ostvarenje rezultata provedenih aktivnosti pilot-projekta e-Škole (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. Nisam uočio/la takve čimbenike
- b. Prethodno provedene analize potreba i interesa za podizanjem digitalne zrelosti naše škole
- c. Kvalitetna i pravovremena priprema nastavnog i nenastavnog osoblja za prijelaz na nove oblike izvođenja nastave
- d. Motiviranost nastavnog i nenastavnog osoblja naše škole za podizanje digitalne zrelosti
- e. Dobra komunikacija vodstva naše škole vezano za projektne aktivnosti i naše obaveze
- f. Dobra organizacija provedbe projekta od strane CARNET-a
- g. Uključenost vanjskih stručnjaka u pripremu digitalno-obrazovnih sadržaja
- h. Podrška roditelja uvođenju novih oblika izvođenja nastave
- i. Nešto drugo (molimo navedite)

7. Koji su čimbenici negativno utjecali na postizanje željenih rezultata pilot-projekta e-Škole (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. Nisam uočio/la takve čimbenike
- b. Kratko vrijeme za prilagodbu nastavnog i nenastavnog osoblja na nove oblike izvođenja nastave
- c. Nedovoljno edukativnih i informativnih aktivnosti
- d. Nedovoljno uključivanje nastavnika u razvoj digitalno-obrazovnih sadržaja
- e. Nejasne upute za korištenje digitalno-obrazovnih sadržaja
- f. Nejasne upute za korištenje opreme
- g. Neispravnosti ili tehničke poteškoće u funkcioniranju opreme
- h. Nedostatak ili premalo komunikacije od strane vodstva naše škole vezano za provođenje aktivnosti pilot-projekta
- i. Loša organizacija provedbe projekta od strane CARNET-a
- j. Nešto drugo (molimo navedite)

8. Molimo na skali od 1 do 4 ocijenite koliko često se nakon završetka pilot-projekta e-Škole koriste sljedeći alati u izvođenju nastave, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-Uopće ne, 2-Rijetko, 3-Povremeno, 4-Često

- a. Oprema nabavljena kroz projekt
  - b. 1 2 3 4
  - c. Digitalno-obrazovni sadržaji razvijeni kroz projekt
- 1 2 3 4

9. Jesu li Vam i nakon završetka pilot-projekta e-Škole dostupne mogućnosti za sudjelovanjem u edukativnim aktivnostima i stručnim usavršavanjima vezano za digitalne sadržaje i nove oblike nastave?

- a. Nisu
- b. Jesu i sudjelujem u njima
- c. Jesu, do sada nisam sudjelovao/la u njima, ali planiram

- d. Jesu, do sada nisam sudjelovao/la u njima i ne planiram
- e. Nešto drugo (molimo navesti)

10. Koje dodatne ili drugačije mjere/ projekte smatrate korisnima za unaprjeđenje stupnja digitalne zrelosti hrvatskih škola?

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

UPITNIK 8: Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijarnoj razini - upitnik za nastavnike i/ili stručne suradnike

1. U kojim ste aktivnostima sudjelovali u sklopu projekta (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. U stručnom usavršavanju
- b. U identifikaciji (potencijalno) darovitih učenika
- c. U radu s (potencijalno) darovitim učenicima
- d. Nešto drugo

1.a) Molimo ocijenite sljedeće aspekte stručnog usavršavanja koje ste pohađali ocjenama od 1 do 5, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-Uopće se ne slažem, 2-Ne slažem se, 3-Ne mogu ocijeniti, 4-Slažem se, 5-U potpunosti se slažem, NP - nije bilo predmet stručnog usavršavanja.

- a. Stručno usavršavanje koje sam pohađao/la bilo mi je korisno za posao koji obavljam
1 2 3 4 5
- b. Stručna usavršavanja uključivala su dovoljno praktičnog rada i pokaznih vježbi
1 2 3 4 5
- c. Kroz stručna usavršavanja naučio/la sam koristiti specijalizirane alate za identifikaciju (potencijalno) darovite djece
1 2 3 4 5 NP
- d. Kroz stručna usavršavanja naučio/la sam korisne nove metode za rad s (potencijalno) darovitom djecom i učenicima
1 2 3 4 5 NP
- e. Kroz stručna usavršavanja unaprijedio/la sam pedagoške vještine za rad s (potencijalno) darovitom djecom i učenicima
1 2 3 4 5 NP
- f. Naučeno koristim u radu
1 2 3 4 5

1.a) Želite li istaknuti neka dodatna iskustva vezano za stručno usavršavanje u području rada s darovitim učenicima?

2. Molimo da na skali od 1 do 4 ocijenite doprinos provedenih projektnih aktivnosti sljedećim odgojno-obrazovnim ishodima (potencijalno) darovitih učenika, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-pogoršanje u odnosu na početno stanje, 2-stagnacija u odnosu na početno stanje, 3-malo poboljšanje u odnosu na početno stanje, 4-veliko poboljšanje u odnosu na početno stanje?

- a. Socijalizacija (potencijalno) darovitih učenika
1 2 3 4
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):
- b. Motivacija (potencijalno) darovitih učenika za učenje i sudjelovanje u nastavnim aktivnostima
1 2 3 4

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):

- c. Pozornost (potencijalno) darovitih učenika u praćenju redovne nastave
1 2 3 4

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):

- d. Sklonost (potencijalno) darovitih učenika radu u grupi s drugim vršnjacima
1 2 3 4

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):

- e. Stupanj samostalnog istraživanja i učenja od strane (potencijalno) darovitih učenika
1 2 3 4

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):

3. Molimo navedite/ opišite dodatne učinke i zapažanja provedenih mjera podrške (potencijalno) darovitoj djeci i učenicima.

4. Molimo da na skali od 1 do 3 ocijenite doprinos projekta razvoju Vaših kompetencija u sljedećim područjima, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-stagnacija u odnosu na početno stanje, 2-malo poboljšanje u odnosu na početno stanje, 3-veliko poboljšanje u odnosu na početno stanje, NP-Nije primjenjivo za moj rad.

- h. Pedagoške vještine u radu s (potencijalno) darovitom djecom i učenicima
1 2 3 NP

- i. Identifikacija (potencijalno) darovite djece i učenika
1 2 3 NP

- j. Izrada individualiziranih programa za (potencijalno) darovitu djecu i učenike
1 2 3 NP

- k. Razvoj metoda i oblika rada prilagođenih za rad s (potencijalno) darovitom djecom i učenicima
1 2 3 NP

- l. Odabir nastavnih i izvannastavnih aktivnosti za (potencijalno) darovitu djecu i učenike
1 2 3 NP

- m. Vođenje nastavnih aktivnosti za (potencijalno) darovitu djecu i učenike
1 2 3 NP

- n. Vođenje izvannastavnih aktivnosti za (potencijalno) darovitu djecu i učenike
1 2 3 NP

5. Smatrate li da postoje neke prepreke ostvarenju željenih rezultata projekta za razvoj potencijala darovite djece i učenika (moguće je odabrati više odgovora)?

- a. Nisam uočio/la prepreke ka ostvarenju željenih rezultata

- b. Nedostatak ili premalo aktivnosti usmjerenih na informiranje roditelja

- c. Nedostatak ili premalo rada s (potencijalno) darovitim učenicima kod kuće

- d. Nedostatak ili premalo suradnje i komunikacije s roditeljima

- e. Nedovoljna dostupnost izvora učenja te usavršavanja primijerenih (potencijalno) darovitoj djeci i učenicima

- f. Opterećenost (potencijalno) darovitih učenika drugim nastavnim i izvannastavnim aktivnostima
  - g. Neadekvatna sposobljenost učitelja za rad s (potencijalno) darovitim učenicima
  - h. Nešto drugo (molimo navesti)
6. Smatraje li da su neki čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabratи više odgovora)?
- a. Nisam zamijetio/la posebno pozitivne utjecaje
  - b. Iskustvo s prethodnih sličnih projekata ili aktivnosti
  - c. Prethodno provođenje analiza potreba/ interesa koje je omogućilo adekvatan odabir aktivnosti i nastavnih programa
  - d. Dobra komunikacija s roditeljima (potencijalno) darovitih učenika
  - e. Informiranje roditelja o dostupnosti dodatnih programa
  - f. Uključenost vanjskih stručnjaka za darovitu djecu i učenike u razvoj individualiziranih nastavnih programa za darovitu djecu i učenike
  - g. Uključenost vanjskih stručnjaka (nastavnika, stručnjaka iz različitih sektora) u provedbu aktivnosti za (potencijalno) darovite učenike
  - h. Zainteresiranost nastavnog osoblja i stručnih suradnika za osmišljavanje i provođenje programa za (potencijalno) darovite učenike
  - i. Visok stupanj prethodne opremljenosti škole
  - j. Nešto drugo (molimo navesti)
7. Jesu li Vam i nakon završetka projekta dostupne mogućnosti za sudjelovanje u edukativnim aktivnostima i stručnim usavršavanjima vezano za rad s (potencijalno) darovitom djecom i učenicima?
- a. Nisu
  - b. Jesu i sudjelujem u njima
  - c. Jesu, do sada nisam sudjelovao/la u njima, ali planiram
  - d. Jesu, do sada nisam sudjelovao/la u njima i ne planiram
  - e. Nešto drugo (molimo navesti)
8. Molimo na skali od 1 do 4 ocijenite koliko često se nakon završetka projekta koriste sljedeći alati i metode za rad s (potencijalno) darovitom djecom i učenicima razvijeni kroz projekt, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-Uopće ne, 2-Rijetko, 3-Povremeno, 4-Često, NP-Nije bilo uključeno u projekt.
- a. Individualizirani programi za darovite učenike po pojedinim područjima darovitosti
1 2 3 4 NP
  - b. Nove metode i oblici rada s (potencijalno) darovitom djecom i učenicima razvijeni kroz projekt
1 2 3 4 NP
  - c. Fakultativni programi, izvannastavne i izvanškolske aktivnosti za (potencijalno) darovite učenike
1 2 3 4 NP
  - d. Nastavni materijali razvijeni kroz projekt
1 2 3 4 NP

e. Didaktički materijali razvijeni kroz projekt
1 2 3 4 NP

9. Imate li neki prijedlog za poboljšanje provedbe mjere osiguravanja podrške obrazovanju (potencijalno) darovite djece i učenika?

10. Koje dodatne ili drugačije mjere smatrate korisnima za osiguravanje podrške obrazovanju (potencijalno) darovitoj djeci i učenicima?

UPITNIK 9: Unapređenje pismenosti - temelj cjeloživotnog učenja - upitnik za nastavnike

- 1. U kojim ste aktivnostima sudjelovali u sklopu projekta (moguće je odabratи više odgovora)?**
- a. U stručnom usavršavanju
  - b. U razvoju izvannastavnih aktivnosti/fakultativnih predmeta unutar školskog kurikuluma za jednu ili više vrsta pismenosti (molimo navesti za koje vrste pismenosti)
  - c. U provedbi izvannastavnih aktivnosti/fakultativnih predmeta kroz neposredni rad s učenicima (molimo navesti za koje vrste pismenosti)
  - d. Nešto drugo

1.a) Molimo ocijenite sljedeće aspekte aktivnosti stručnog usavršavanja za nastavne programe unaprjeđenja pismenosti ocjenama od 1 do 5, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-Uopće se ne slažem, 2-Ne slažem se, 3-Ne mogu ocijeniti, 4-Slažem se, 5-U potpunosti se slažem.

- a. Kroz aktivnosti stručnog usavršavanja razvio/la sam nove vještine vođenja nastave
1 2 3 4 5
- b. Kroz aktivnosti stručnog usavršavanja naučio/la sa koristiti nove IKT alate potrebne u nastavi
1 2 3 4 5
- c. Aktivnosti stručnog usavršavanja imale su dovoljno praktičnih aspekata
1 2 3 4 5
- d. Nakon aktivnosti stručnog usavršavanja mogu kvalitetnije voditi nastavu
1 2 3 4 5
- e. Nakon aktivnosti stručnog usavršavanja osjećam se samopouzdano voditi nastavu vezano za određeno područje pismenosti
1 2 3 4 5

1.a) Molimo navedite/ opišite dodatne učinke i zapažanja vezano za provedene aktivnosti stručnog usavršavanja i njihovu korisnost za Vaš rad.

- 2. Molimo da na skali od 1 do 3 ocijenite doprinos projekta sljedećim odgojno-obrazovnim ishodima učenika, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: NP-nisam sudjelovao/la u aktivnostima za unaprjeđenje ovog područja pismenosti, 1-stagnacija u odnosu na početno stanje, 2-mali doprinos poboljšanju, 3-velik doprinos poboljšanju.**

- a. Digitalna pismenost
NP 1 2 3
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):
- b. Čitalačka pismenost
NP 1 2 3
Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):
- c. Medijska pismenost
NP 1 2 3

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):

- d. Prirodoslovna pismenost

NP 1 2 3

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):

- e. Matematička pismenost

NP 1 2 3

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):

- f. Financijska pismenost

NP 1 2 3

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):

- g. Višejezična pismenost

NP 1 2 3

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):

- h. Multikulturalna pismenost

NP 1 2 3

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):

- i. Motivacija učenika za učenje i sudjelovanje u nastavnim aktivnostima

1 2 3

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):

- j. Motivacija učenika za sudjelovanje u izvannastavnim aktivnostima

1 2 3

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):

- k. Stupanj samostalnog istraživanja i učenja od strane učenika

1 2 3

Dodatno pojašnjenje (molimo unijeti ako želite):

3. Smorate li da postoje neke prepreke ostvarenju željenih rezultata projekta za unaprjeđenje pismenosti (moguće je odabratи više odgovora)?

- a. Nisam uočio/la prepreke ka ostvarenju željenih rezultata

- b. Nedostatak ili premalo aktivnosti usmjerenih na informiranje roditelja

- c. Nedostatak ili premalo rada s učenicima kod kuće

- d. Nedostatak ili premalo suradnje i komunikacije s roditeljima

- e. Nedovoljna opremljenost škole IKT-om

- f. Nedovoljna opremljenost školske knjižnice

- g. Opterećenost učenika drugim nastavnim i izvannastavnim aktivnostima

- h. Opterećenost nastavnika zbog koje se fokusiraju samo na osnovni školski program

- i. Premali broj nastavnika/osoblja sa određenim znanjem (npr. za upravljanje knjižnicom, IKT opremom)

- j. Nešto drugo (molimo navesti)

4. Kako ocjenujete korisnost projekta za rješavanje potreba ciljane skupine?

- a. Projekt je koristan jer dopunjava druge oblike podrške unaprjeđenju pismenosti (molimo navesti koje druge oblike podrške projekt dopunjava)

- b. Projekt je koristan jer nema drugih oblika podrške za unaprjeđenje pismenosti

- c. Za unaprjeđenje pismenosti korisniji bi bili drugi oblici podrške (molimo navedite koje oblike podrške smatrati prikladnjima)
  - d. Nešto drugo (molimo navesti)
5. Smatrate li da su neki čimbenici posebno pozitivno utjecali na uspješnost provedbe projekta (moguće je odabrat više odgovora)?
- a. Nisam zamijetio/la posebno pozitivne utjecaje
  - b. Iskustvo s prethodnih sličnih projekata ili aktivnosti
  - c. Prethodno provođenje analiza potreba/ interesa koje je omogućilo adekvatan odabir aktivnosti i nastavnih programa
  - d. Dobra komunikacija s roditeljima
  - e. Informiranje roditelja o dostupnosti dodatnih programa
  - f. Uključenost vanjskih stručnjaka u razvoj nastavnih programa za unaprjeđenje pismenosti
  - g. Stupanj prethodne opremljenosti škole
  - h. Motiviranost nastavnika
  - i. Nešto drugo (molimo navesti)
6. Koje dodatne učinke je imala provedba ovog projekta (moguće je odabrat više odgovora)?
- a. Nisam zamijetio/la dodatne učinke
  - b. Povećan je interes roditelja za upis djece u dodatne obrazovne programe
  - c. Slijedom projekta započela je organizirana razmjena iskustva među nastavnicima vezano za uvođenje i izvođenje novih programa
  - d. Općina/grad/županija je osigurala financiranje sličnih projekata i za druge odgojno-obrazovne ustanove
  - e. Općina/grad/županija je našoj školi počela pružati dodatne komplementarne oblike podrške (npr. za opremanje škole)
  - f. Organizacije civilnog društva su počele s organizacijom aktivnosti za unapređenje pismenosti i drugim aktivnostima za cijeloživotno učenje
  - g. Nešto drugo (molimo navesti)
7. Temeljem naučenih lekcija i zapažanja iz ovog projekta, molimo navedite/ opišite aspekte za koje smatrate da su potrebna daljnja poboljšanja te na koji način smatrate da je ista potrebno provesti.

UPITNIK 10: Podrška obrazovanju odraslih polaznika uključivanjem u prioritetne programe obrazovanja, usmjereni unapređenju vještina i kompetencija polaznika u svrhu povećanja zapošljivosti - upitnik za polaznike programa

- 1. Koji obrazovni program pohađate ili ste pohađali?**
- 2. Koji ste stupanj obrazovanja imali pri upisu ovog programa obrazovanja?**
  - a. Bez završenog formalnog obrazovanja
  - b. Završena osnovna škola
  - c. Završeno strukovno ili umjetničko osposobljavanje
  - d. Završeno srednjoškolsko obrazovanje u trajanju kraćem od tri godine
  - e. Završeno srednjoškolsko obrazovanje u trajanju tri ili dužem od tri godine, a kraćem od četiri godine
  - f. Završeno srednjoškolsko obrazovanje u trajanju četiri godine ili više
- 3. Koje je područje formalnog obrazovanja kojeg ste završili prije upisa programa kroz projekt?**
- 4. Zbog čega ste odlučili upisati program obrazovanja koji ste upisali (moguće je odabrati više odgovora)?**
  - a. Sa ciljem da se zaposlim
  - b. Sa ciljem da promijenim područje zaposlenja
  - c. Sa ciljem stjecanja dodatnih znanja i kvalifikacija korisnih za posao koji obavljam
  - d. Sa ciljem stjecanja više formalne kvalifikacije od one koju sam imao/la prethodno
  - e. Zato što je program bio besplatan
  - f. Zato što je to od mene tražio poslodavac
  - g. Nešto drugo (molimo navesti)
- 5. Jeste li obrazovni program završili?**
  - a. Da, obrazovni program sam završio/la i stekao/la pripadajuću diplomu
  - b. Ne, program još uvijek traje
  - c. Ne, odustao/la sam od programa prije završetka (molimo navedite razlog odustajanja)
- 6. Molimo ocijenite sljedeće aspekte obrazovnog programa ocjenama od 1 do 5, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-Uopće se ne slažem, 2-Ne slažem se, 3-Ne mogu ocijeniti, 4-Slažem se, 5-U potpunosti se slažem.**
  - a. Slijedom programa obrazovanja osjećam da imam dobro znanje za početak/nastavak obavljanja poslova u području koje program pokriva
1 2 3 4 5
  - b. Kroz program sam stekao/la praktične vještine koje će mi biti korisne u radu
1 2 3 4 5
  - c. Smatram da sam pohađanjem ovog programa zanimljiviji/a poslodavcima
1 2 3 4 5
  - d. Pohađanje ovog programa motiviralo me da razmotrim dodatne načine i programe obrazovanja

1 2 3 4 5

7. Želite li dati neki dodatni osvrt ili komentar vezano za obrazovni program koji ste pohađali?

8. Je li se Vaš status zaposlenja po završetku programa obrazovanja promijenio?

- a. Da, iz nezaposlenog u zaposleni u području za koje sam stekao/la dodatno obrazovanje kroz ovaj program
- b. Da, iz nezaposlenog u zaposleni, ali ne u području za koje sam stekao/la dodatno obrazovanje kroz ovaj program
- c. Da, iz nezaposleni u samozaposleni u području za koje sam stekao/la dodatno obrazovanje kroz ovaj program
- d. Da, iz nezaposleni u samozaposleni, ali ne u području za koje sam stekao/la dodatno obrazovanje kroz ovaj program
- e. Da, promijenio/la sam područje zaposlenja i sada sam zaposlen/a u području za koje sam stekao/la dodatno obrazovanje kroz ovaj program
- f. Ne, i dalje sam nezaposlen
- g. Ne, i dalje sam zaposlen/samozaposlen na istim poslovima kao i pri ulasku u program
- h. Nešto drugo (molimo navesti)

7.a), 7.b), 7.c) i 7.d) U kojem razdoblju od završetka programa obrazovanja ste stekli zaposlenje ili promijenili područje zaposlenja?

U razdoblju od ____ mjeseci

9. Jeste li se u tijeku ili nakon završetka programa još dodatno obrazovali?

- a. Da, u istom području
- b. Da, ali u drugom području (molimo navesti u kojem)
- c. Ne, ovo je zadnji program obrazovanja koji sam pohađao/la

10. Kako ste saznali za mogućnost pohađanja obrazovnog programa?

- a. Na web stranicama Ministarstva znanosti i obrazovanja
- b. Na web stranicama škole/ ustanove za obrazovanje
- c. Kroz informativne programe/ članke
- d. Na društvenim mrežama
- e. Pri lokalnom zavodu za zapošljavanje
- f. Na sajmovima poslova
- g. Od prijatelja
- h. Od poslodavca
- i. Nešto drugo (molimo navesti)

11. Imate li neki prijedlog za poboljšanje provedbe mjere cjeloživotnog obrazovanja odraslih?

12. Koje dodatne ili drugačije mjere bi Vam bile korisne za zapošljavanje ili promjenu područja zaposlenja?

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.

UPITNIK 11: Modernizacija sustava stručnog usavršavanja nastavnika strukovnih predmeta - upitnik za strukovne nastavnike

- 1. Koji strukovni predmet/ predmete predajete?**
- 2. U kojim ste aktivnostima stručnog usavršavanja sudjelovali u sklopu ovog projekta?**
- 3. Kako ocjenjujete korisnost provedenih aktivnosti stručnog usavršavanja?**
  - a. Provedene aktivnosti stručnog usavršavanja u potpunosti su uskladene s mojim potrebama za razvojem novih vještina
  - b. Provedene aktivnosti stručnog usavršavanja korisne su u odnosu na moje potrebe za razvojem dodatnih vještina, ali bi ih bilo dobro dopuniti određenim komplementarnim aktivnostima i ulaganjima (molimo navedite kojima)
  - c. Neke druge aktivnosti bile bi bolje za razvoj novih vještina nego aktivnosti koje su provođene tijekom projekta (molimo navedite koje)
  - d. Nešto drugo (molimo navedite)
- 4. Sudjelujete li i inače u aktivnostima stručnog usavršavanja (moguće je odabratи više odgovora)?**
  - a. Od početka karijere redovno sudjelujem u aktivnostima stručnog usavršavanja
  - b. Sudjelujem u aktivnostima stručnog usavršavanja kad mi je zanimljiva tema
  - c. Sudjelujem u aktivnostima stručnog usavršavanja kad procijenim da je program kvalitetan
  - d. Sudjelujem u aktivnostima stručnog usavršavanja kad poslodavac tako odredi
  - e. Sudjelujem u aktivnostima stručnog usavršavanja kad dođe do značajnijih izmjena u kurikulumu ili drugih značajnijih promjena o kojima se moram informirati
  - f. Prvi put sam sudjelovao/la u aktivnostima stručnog usavršavanja u sklopu ovog projekta
  - g. Nešto drugo (molimo navedite)
- 5. Molimo ocijenite sljedeće aspekte stručnog usavršavanja ocjenama od 1 do 5, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-Uopće se ne slažem, 2-Ne slažem se, 3-Ne mogu ocijeniti, 4-Slažem se, 5-U potpunosti se slažem.**
  - a. Aktivnosti stručnog usavršavanja bile su uskladene s aktualnim trendovima razvoja i tržišta vezano za strukovni predmet koji predajem
1 2 3 4 5
  - b. Aktivnosti stručnog usavršavanja adekvatno su obradile korištenje modernih tehnologija i alata u obrazovanju vezano za strukovni predmet koji predajem
1 2 3 4 5
  - c. Naučeno iz aktivnosti stručnog usavršavanja primjenjujem u nastavi
1 2 3 4 5
  - d. Kroz aktivnosti stručnog usavršavanja sam stekao/la praktične vještine koje su mi korisne u radu
1 2 3 4 5
  - e. Kroz aktivnosti stručnog usavršavanja sam stekao/la nove pedagoške vještine koje su mi korisne u radu

1 2 3 4 5

- f. Kroz aktivnosti stručnog usavršavanja sam stekao/la nove didaktičko-metodičke vještine koje su mi korisne u radu

1 2 3 4 5

- g. Slijedom aktivnosti stručnog usavršavanja više primjenjujem IKT u nastavi

1 2 3 4 5

- h. Pohađanje aktivnosti stručnog usavršavanja motivira me da nastavim pohađati takve aktivnosti i ubuduće

1 2 3 4 5

6. Želite li dati neki dodatni osvrt ili komentar vezano za stručna usavršavanja koja ste pohađali u sklopu projekta?

7. Postoje li neke prepreke da ono što ste naučili kroz stručno usavršavanje primijenite u nastavi (moguće je odabratи više odgovora)?

- a. Ne postoje takve prepreke, mogu primijeniti u nastavi sve što sam naučio/la kroz stručno usavršavanje

- b. Znanje i vještine koje sam stekao/la kroz aktivnosti stručnog usavršavanja su ograničeni i potrebno ih je dopuniti prije nego što ih mogu primijeniti u nastavi

- c. Nedostatak udžbenika i sličnih radnih podloga

- d. Slaba opremljenost naše škole praktičnim alatima potrebnima za učenje u struci

- e. Slaba opremljenost naše škole IKT alatima potrebnima za učenje

- f. Slaba povezanost naše škole s gospodarskim sektorom naše struke

- g. Nešto drugo (molimo navedite)

8. Imate li neki prijedlog za poboljšanje provedbe aktivnosti stručnog usavršavanja?

9. Koje dodatne ili drugačije mjere bi Vam bile korisne za redovno stjecanje potrebnih znanja i vještina vezano za održavanje nastave u području koje predajete?

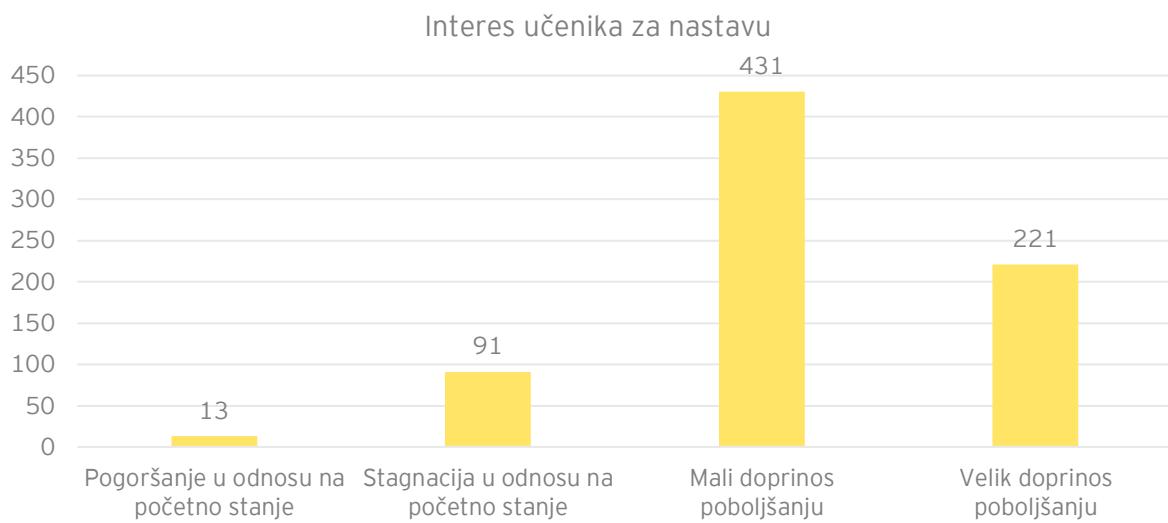

Prilog VIII. Rezultati upitnika o doprinosu pilot-projekta e-Škole odgojno obrazovnim ishodima

U okviru predmetne evaluacije, prikupljanje i analiza podataka za Pilot-projekt je napravljena u kontekstu istraživanju učinka cijelokupne PO3. S druge strane, dubinska analiza Pilot-projekta je provedena u zasebnoj evaluaciji „Znanstveno istraživanje učinaka provedbe projekta: "e-Škole: Uspostava sustava razvoja digitalno zrelih škola (pilot-projekt)"¹⁰² iz 2018. godine od strane Centra za primjenjenu psihologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Iako u prethodno navedene dvije analize postoje sličnosti u mjerenim efektima određenih odgojno-obrazovnih ishoda učenika, podatke ipak nije moguće u potpunosti usporediti. Naime, sudionici uzorka upitnika u okviru predmetne evaluacije su nastavnici/ravnatelji koji su sudjelovali u Pilot-projektu, dok u Znanstvenom istraživanju učinaka provedbe Pilot-projekte su to učenici/nastavnici. Osim navedenog bitnog razlikovanja, potrebno je napomenuti i vremensku komponentnu, odnosno činjenicu da su analize provedene u drugačijim točkama vremena što je moglo utjecati na prikupljene podatke. S obzirom da rezultate obje analize nije moguće u potpunosti usporediti, za potpuno razumijevanje potrebno je uzeti u obzir obje analize.

U nastavku su prikazani rezultati upitnika o doprinosu pilot-projekta e-Škole odgojno obrazovnim ishodima za koje je zaprimljeno 756 odgovora nastavnika i/ili ravnatelja, a standardna greška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 3%.

Sudionici su ocijenili sljedeće odgojno obrazovne ishode s ocjenama od 1 do 5, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-pogoršanje u odnosu na početno stanje, 2-stagnacija u odnosu na početno stanje, 3-mali doprinos u odnosu na početno stanje, 4-veliki doprinos u odnosu na početno stanje:

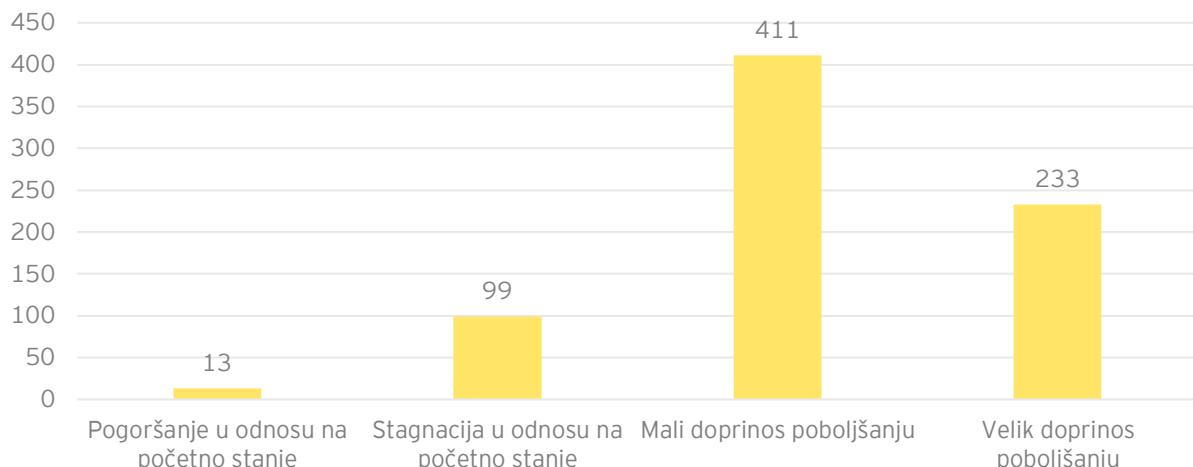

Rezultat iz Znanstvenog istraživanja učinaka provedbe Pilot-projekta: „Sve ciljne orijentacije učenika, osim orijentacije na izvedbu približavanjem značajno se razlikuju između početnog i

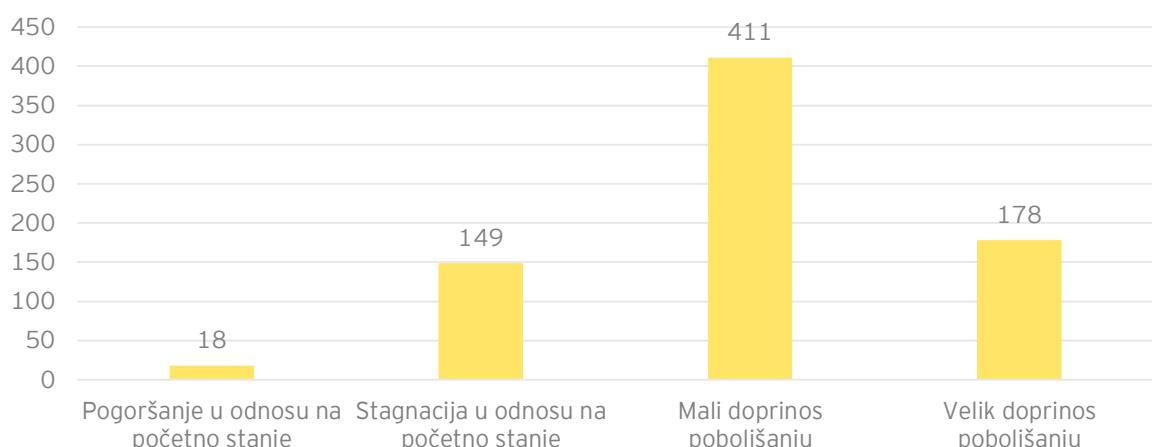
¹⁰² https://pilot.e-skole.hr/wp-content/uploads/2018/09/e-Skole_CPP_Zaključci_i_prepоруке_cijelokupnog_istrazivanja_v_01.08.2018.pdf

završnog mjerjenja. Učenici u završnom, u usporedbi s početnim mjerjenjem, imaju manju intrinzičnu i ekstrinzičnu orientaciju na učenje, kao i orientaciju na izvedbu izbjegavanjem. S druge strane, orientacija na izbjegavanje rada je viša u odnosu na prvo mjerjenje. Veličine ovih efekata uglavnom su male (intrinzična i ekstrinzična orientacija na učenje) ili srednje (orientacija na izvedbu izbjegavanjem i orientacija na izbjegavanje rada)¹⁰³.

Motivacija učenika za sudjelovanje u nastavi

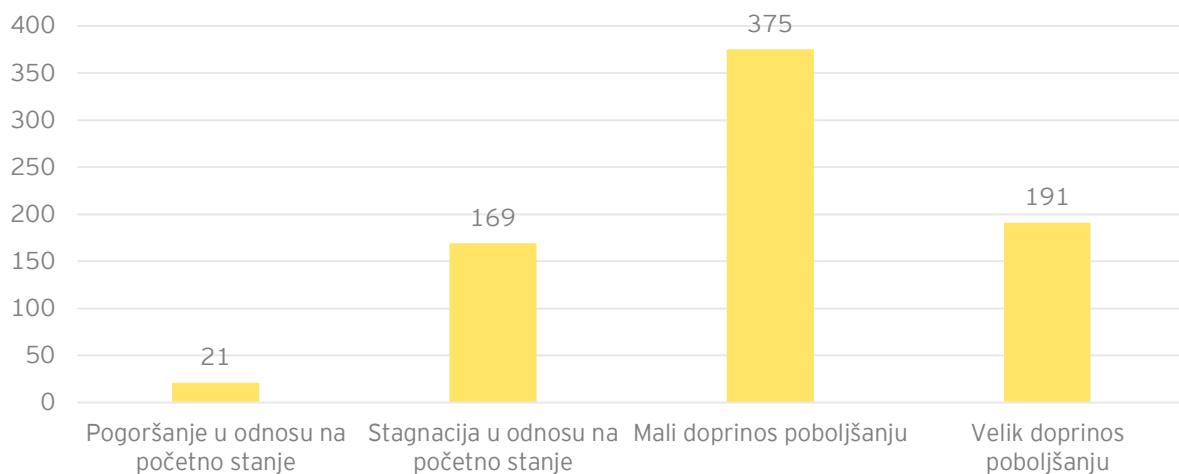

Kreativnost učenika

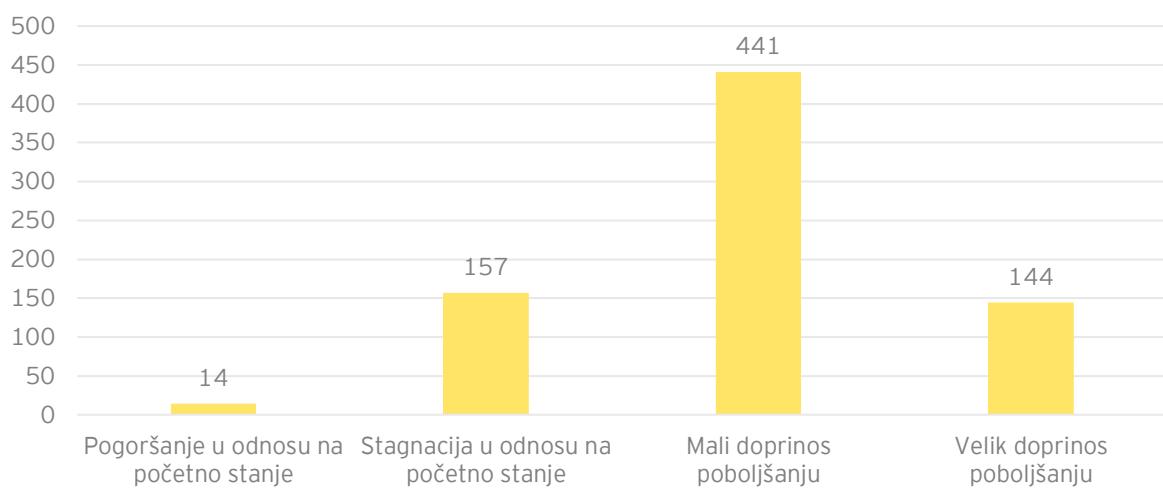

¹⁰³ https://pilot.e-skole.hr/wp-content/uploads/2018/09/e-Skole_CPP_Zaključci_i_preporuke_cjelokupnog_istrazivanja_v_01.08.2018.pdf (str. 114)

Angažman učenika u samostalnom istraživanju pojedinih tema

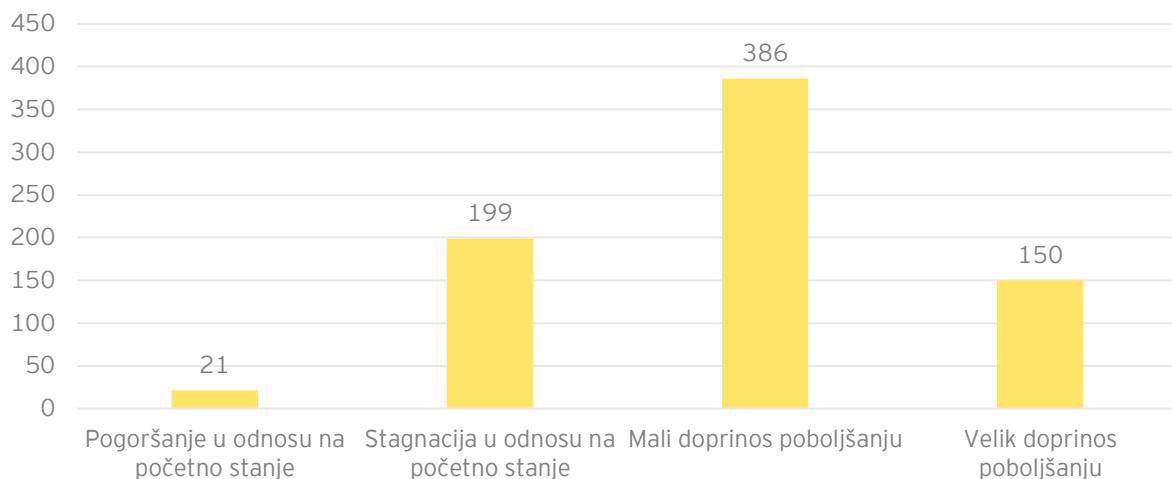
Uspješnost učenika u rješavanju zadataka

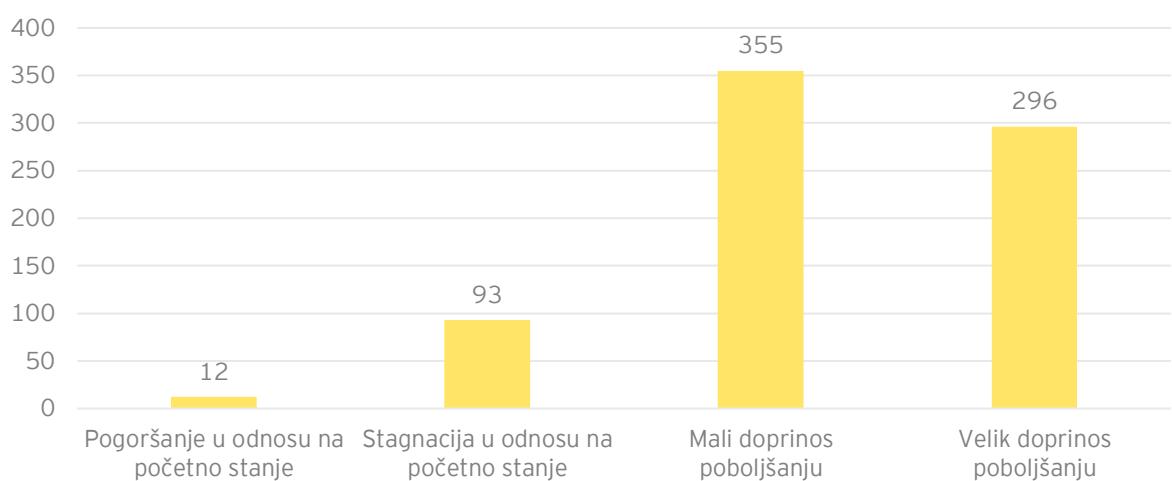
Rezultat iz Znanstvenog istraživanja učinaka provedbe Pilot-projekta: „Što se tiče specifičnih kognitivnih ishoda učenja, predznanja iz različitih predmeta prije poučavanja u konkretnoj situaciji poučavanja značajno su odredila koliko su učenici naučili tijekom poučavanja. Dakle, inicijalno znanje određuje specifične kognitivne ishode učenja. S druge strane, primjena IKT aktivnosti općenito, kao ni u nastavi nije se odrazila na specifične kognitivne ishode učenja“¹⁰⁴.

¹⁰⁴ https://pilot.e-skole.hr/wp-content/uploads/2018/09/e-Skole_CPP_Zaključci_i_preporuke_cjelokupnog_istrazivanja_v_01.08.2018.pdf (str. 306)

Brzina učenika u rješavanju zadataka

Korištenje online sadržaja za učenje

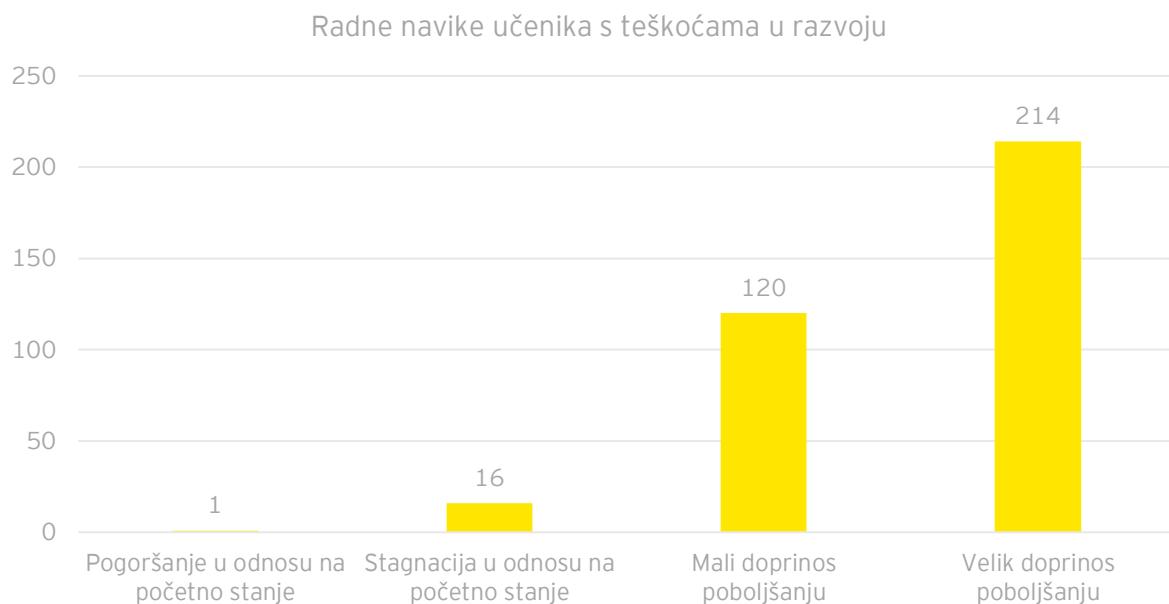
Rezultat iz Znanstvenog istraživanja učinaka provedbe Pilot-projekta: „Rezultati ukazuju na značajno veću prosječnu učestalost korištenja IKT-a u aktivnostima povezanim sa školom i školskim zadacima u završnom mjerenu nego u početnom mjerenu. Međutim, potrebno je napomenuti da je dobivena veličina efekta mala“¹⁰⁵.

¹⁰⁵ https://pilot.e-skole.hr/wp-content/uploads/2018/09/e-Skole_CPP_Zaključci_i_preporuke_cjelokupnog_istrazivanja_v_01.08.2018.pdf (str. 109)

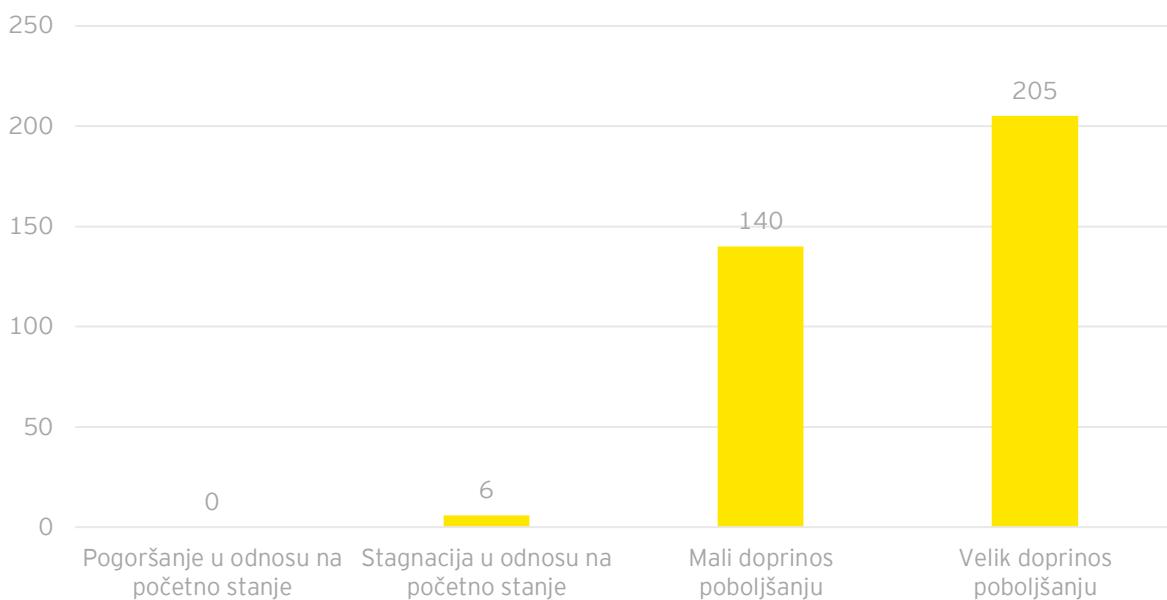
Prilog IX. Rezultati upitnika o doprinosu projekata odgojno-obrazovnih ishodima učenika koji su primili podršku kroz projekte u sklopu poziva Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faze I, II i III

U nastavku su prikazani rezultati upitnika za ciljnu skupinu (pomoćnici u nastavi i stručni komunikacijski posrednici) o doprinosu projekata odgojno-obrazovnih ishodima učenika koji su primili podršku kroz projekte u sklopu poziva *Osiguravanje pomoćnika u nastavi i stručnih komunikacijskih posrednika učenicima s teškoćama u razvoju u osnovnoškolskim i srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama, faze I, II i III* za koje je zaprimljeno 351 odgovora škola koje su bile korisnici projekata, a standardna greška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 5%.

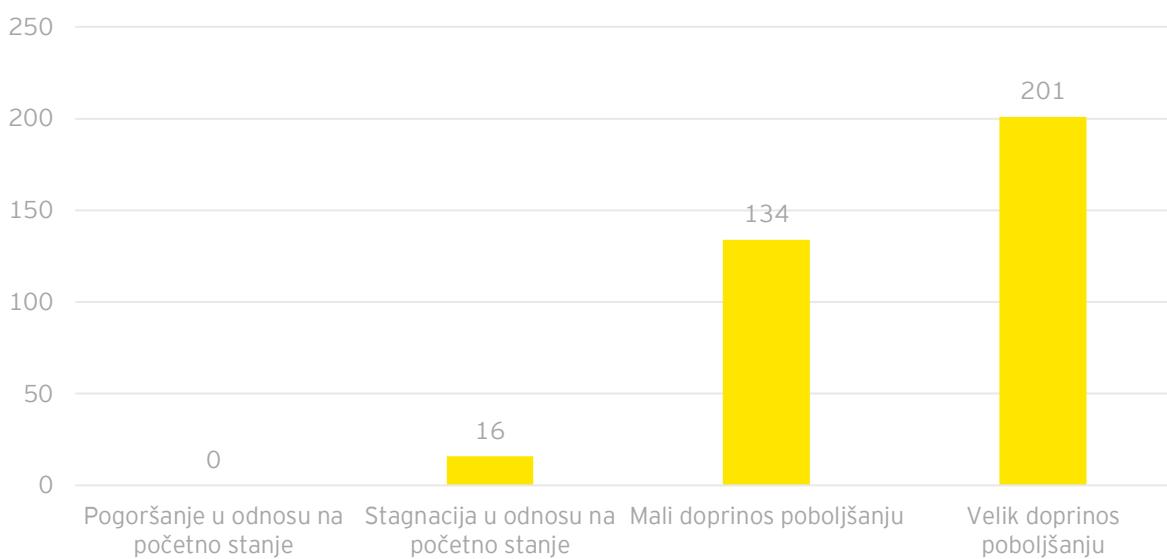
Škole (korisnici) su ocijenile doprinos sljedećim odgojno-obrazovnim ishodima učenika koji su primili podršku kroz projekt s ocjenama od 1 do 4, pri čemu je čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-pogoršanje u odnosu na početno stanje, 2-stagnacija u odnosu na početno stanje, 3-mali doprinos poboljšanju, 4-velik doprinos poboljšanju:

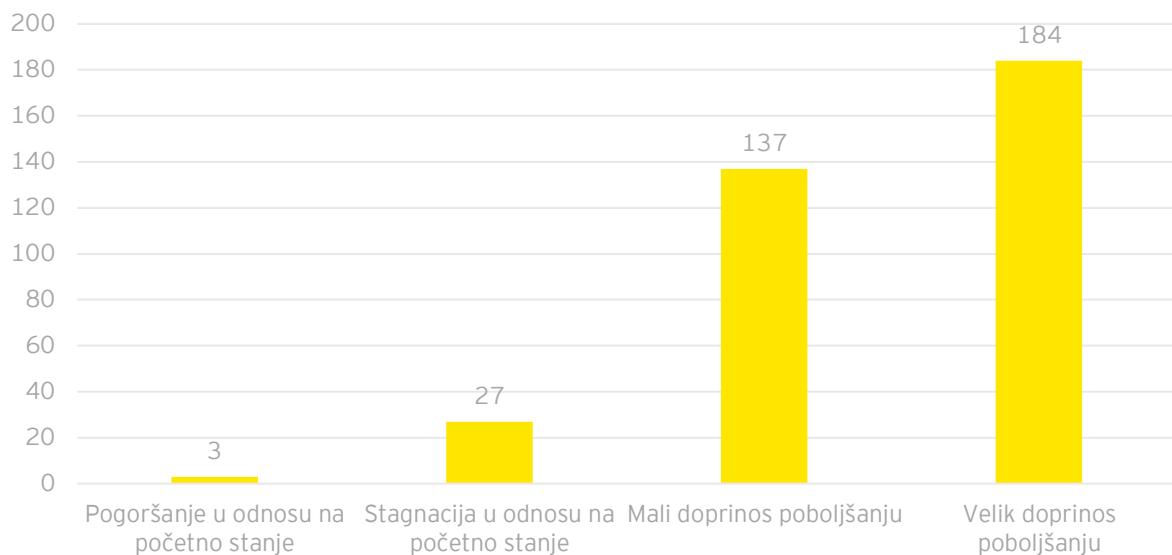
Radna uspješnost učenika s teškoćama u razvoju u rješavanju zadataka

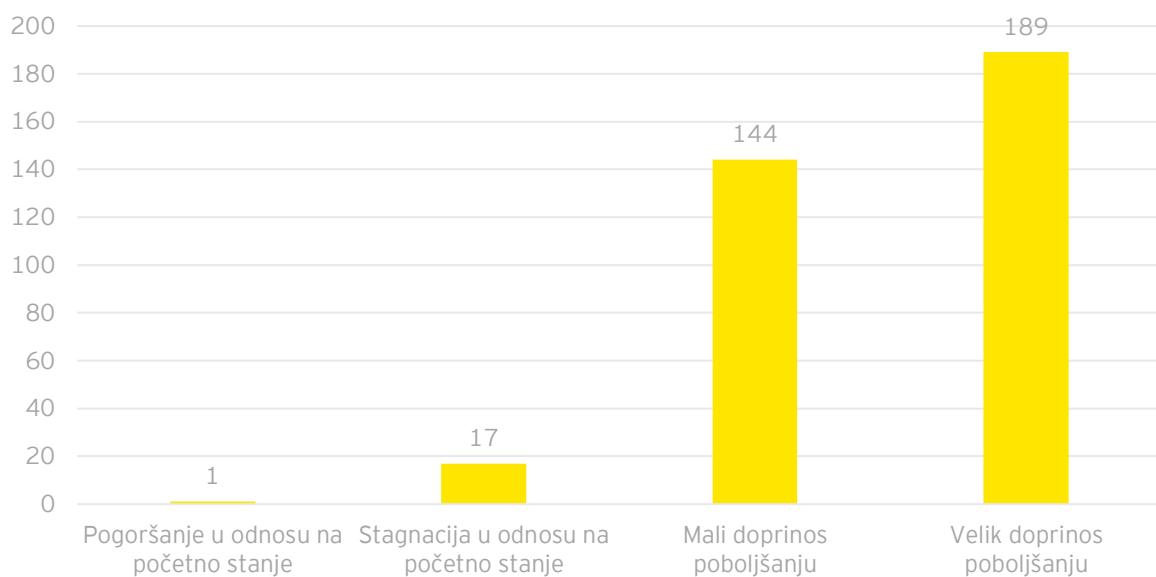
Motivacija učenika s teškoćama u razvoju za učenje i sudjelovanje u nastavi

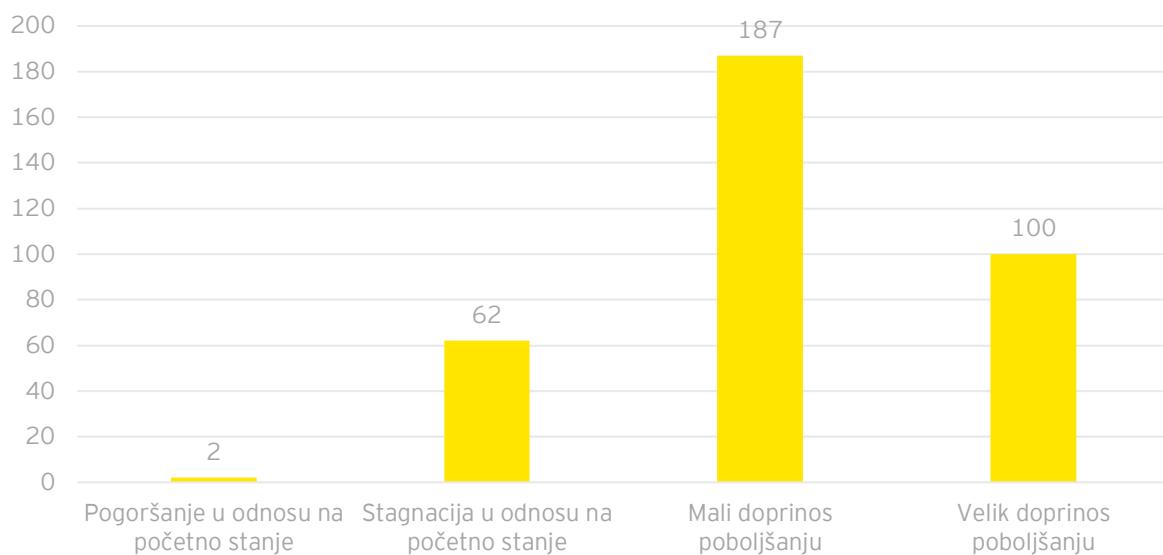
Socijalizacija učenika s teškoćama u razvoju

Komunikacija i prihvatanost učenika s teškoćama u razvoju

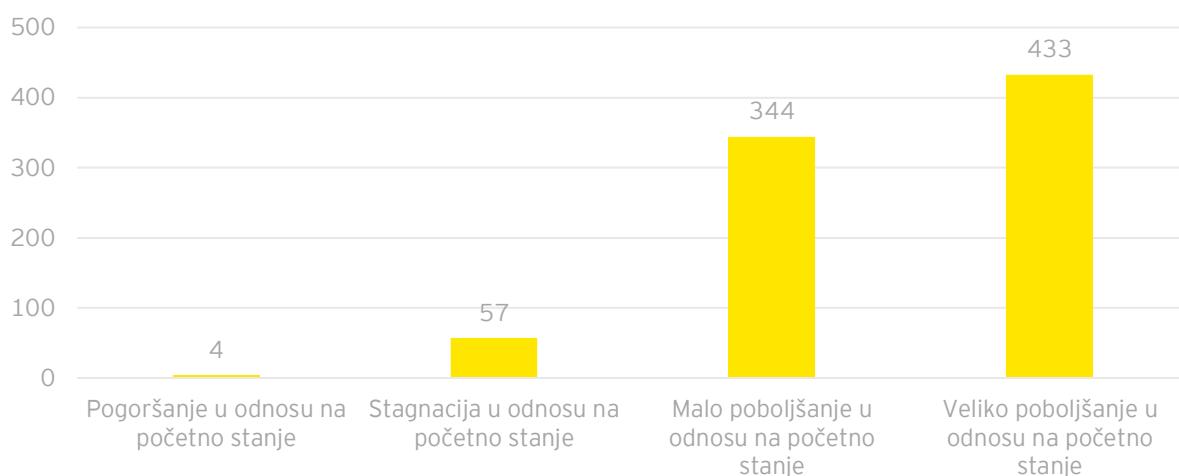

Stupanj obrazovne samostalnosti učenika s teškoćama u razvoju

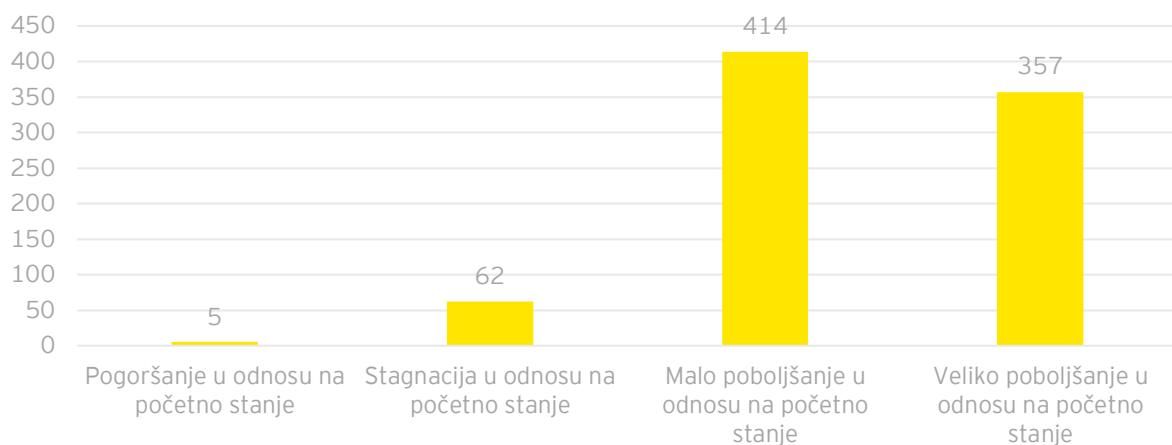

Pomoćnici u nastavi/ stručni komunikacijski posrednici (ciljna skupina) ocijenili su doprinos sljedećim odgojno-obrazovnim ishodima učenika koji su primili podršku kroz projekt s ocjenama od 1 do 4, pri čemu je čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-pogoršanje u odnosu na početno stanje, 2-stagnacija u odnosu na početno stanje, 3- malo poboljšanje u odnosu na početno stanje, 4- veliko poboljšanje u odnosu na početno stanje:

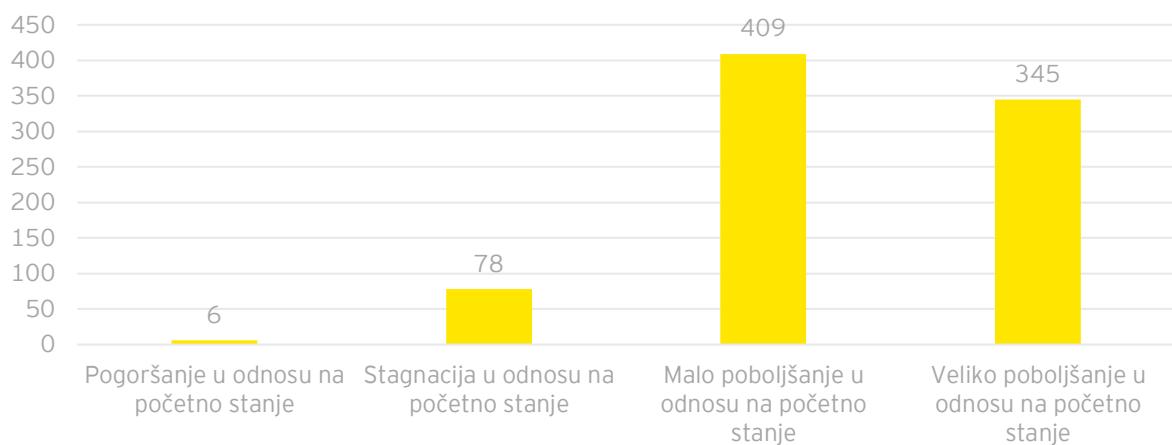
Radne navike učenika s teškoćama u razvoju

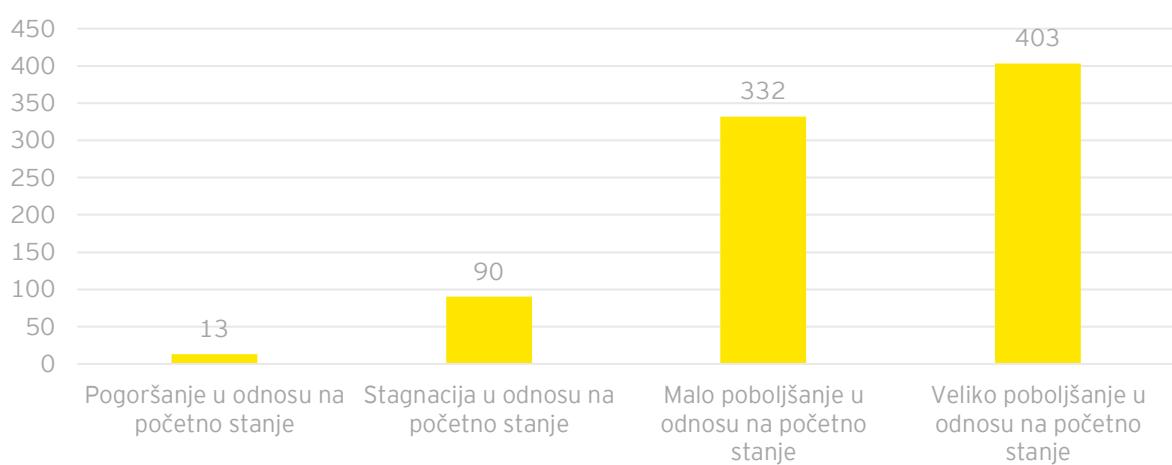
Uspješnost učenika s teškoćama u razvoju u rješavanju zadataka

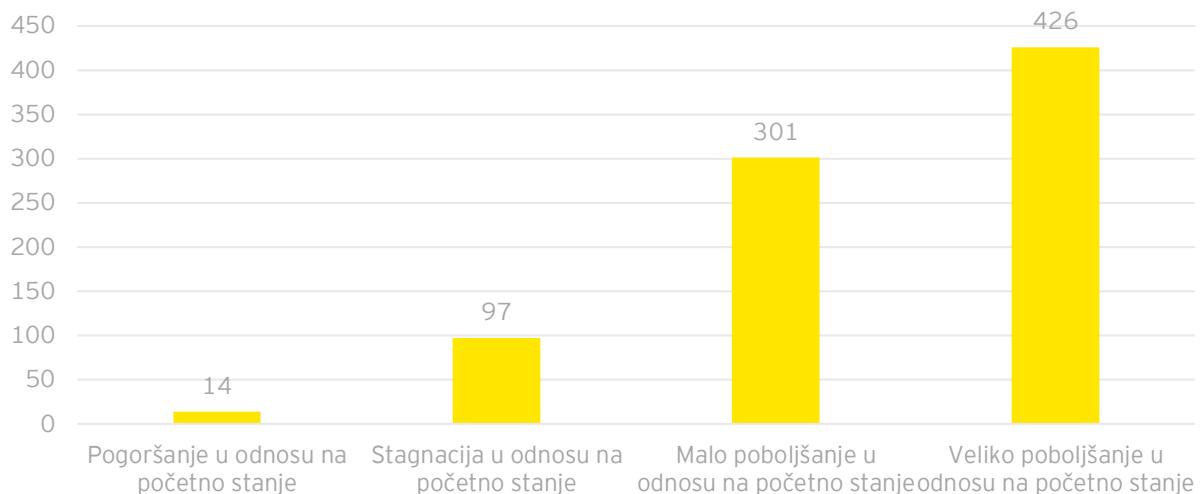
Ocjene učenika s teškoćama u razvoju

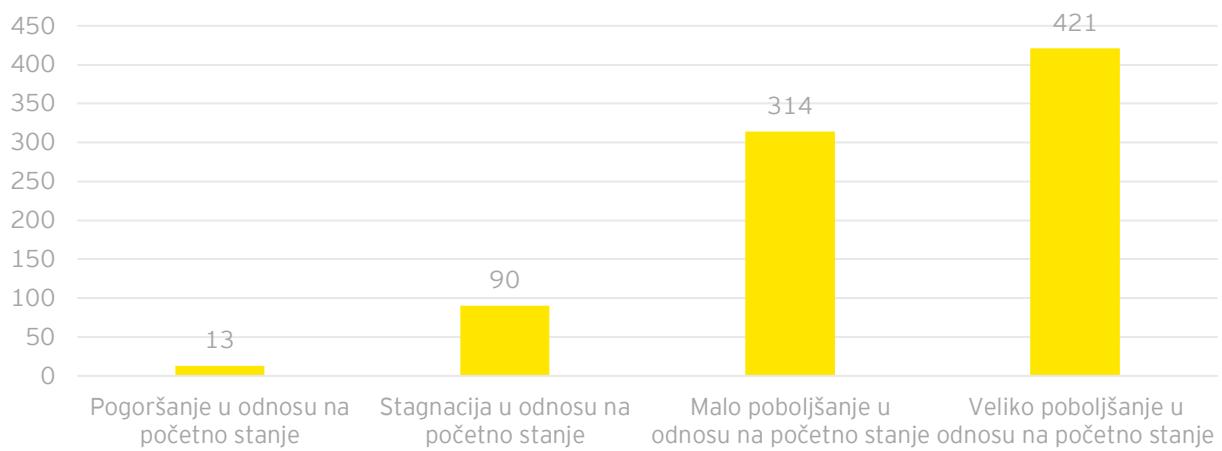
Motivacija učenika s teškoćama u razvoju za učenje i sudjelovanje u nastavi

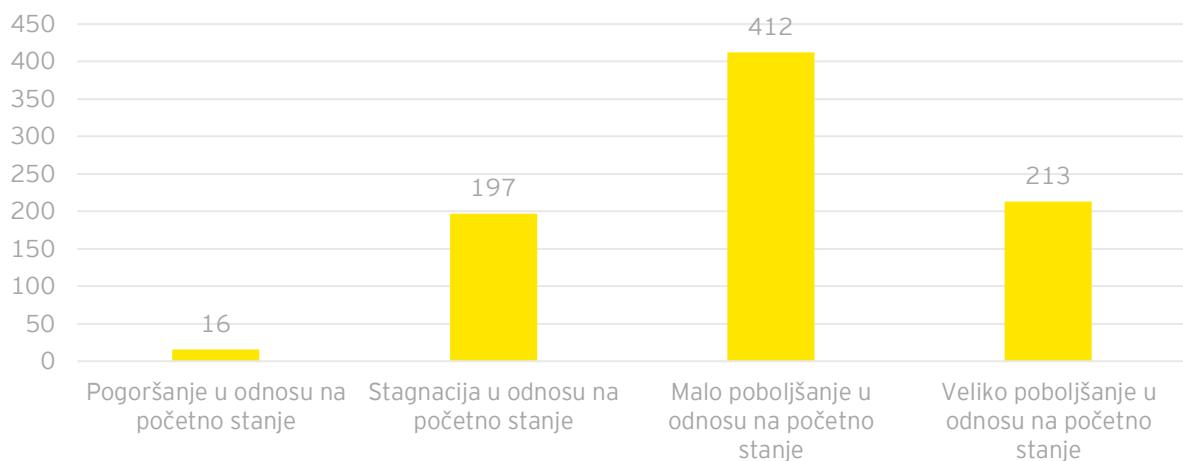
Socijalizacija učenika s teškoćama u razvoju

Komunikacija i prihvaćenost učenika s teškoćama u razvoju od strane vršnjaka

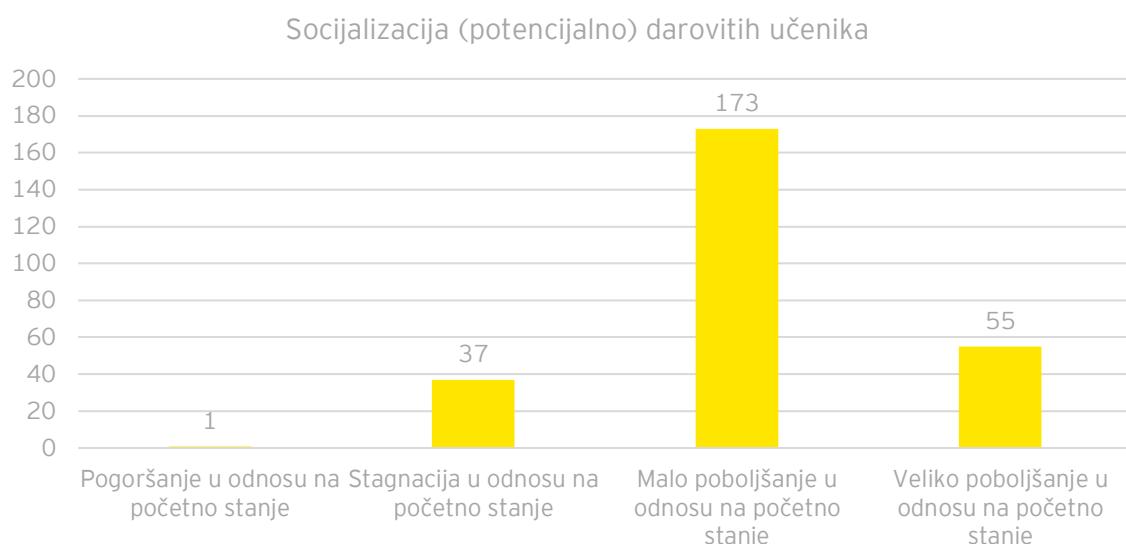
Stupanj obrazovne samostalnosti učenika s teškoćama u razvoju

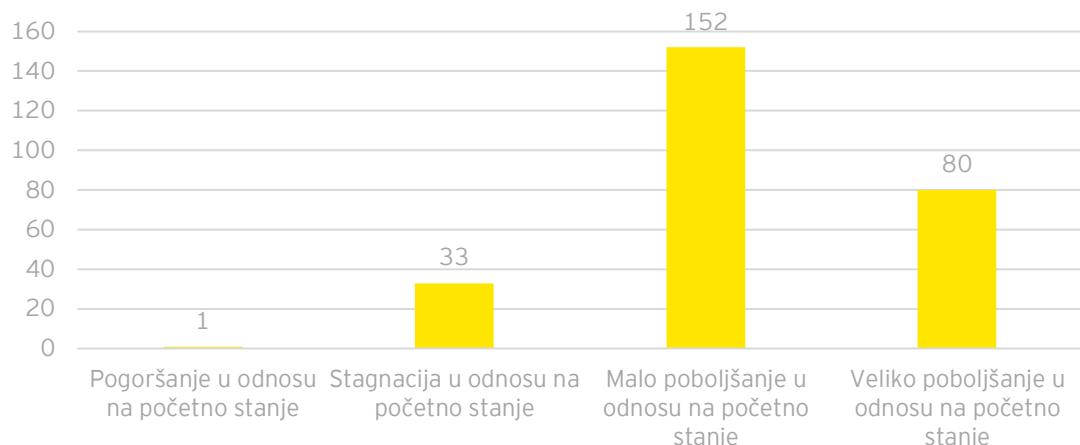
Prilog X. Rezultati upitnika o doprinosu projekata odgojno-obrazovnih ishodima darovitih učenika i kompetencijama nastavnika i/ili stručnih suradnika u sklopu poziva Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijarnoj razini

U nastavku su prikazani rezultati upitnika o doprinosu projekata odgojno-obrazovnih ishodima darovitih učenika i kompetencijama nastavnika i/ili stručnih suradnika u sklopu poziva *Poticanje rada s darovitom djecom i učenicima na predtercijarnoj razini* za koje je zaprimljeno 43 odgovora škola koje su bile korisnici projekata, a standardna greška uz interval pouzdanosti od 95% iznosi 11%.

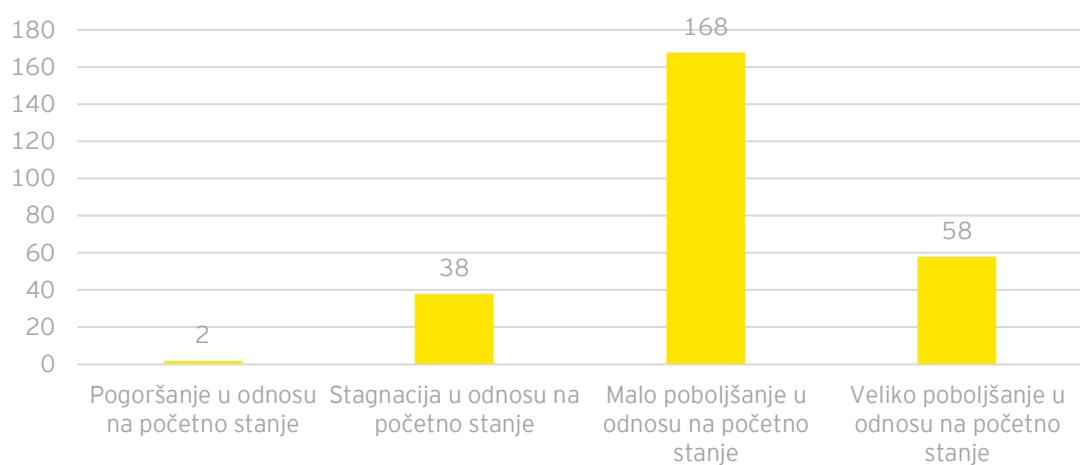
Nastavnici i/ili stručni suradnici (ciljna skupina) ocijenili su doprinos provedenih projektnih aktivnosti sljedećim odgojno-obrazovnim ishodima (potencijalno) darovitih učenika s ocjenama od 1 do 4, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 1-pogoršanje u odnosu na početno stanje, 2-stagnacija u odnosu na početno stanje, 3-malo poboljšanje u odnosu na početno stanje, 4-veliko poboljšanje u odnosu na početno stanje:

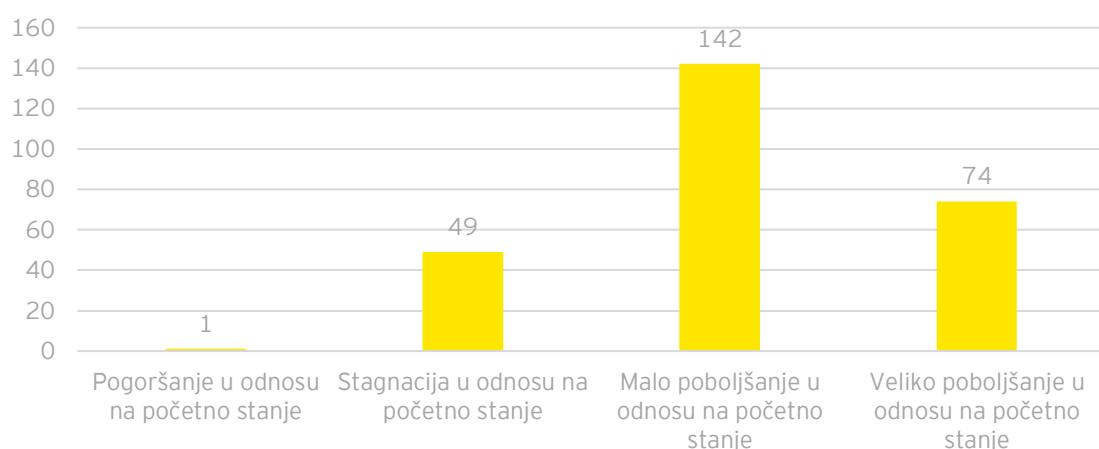
Motivacija (potencijalno) darovitih učenika za učenje i sudjelovanje u nastavnim aktivnostima

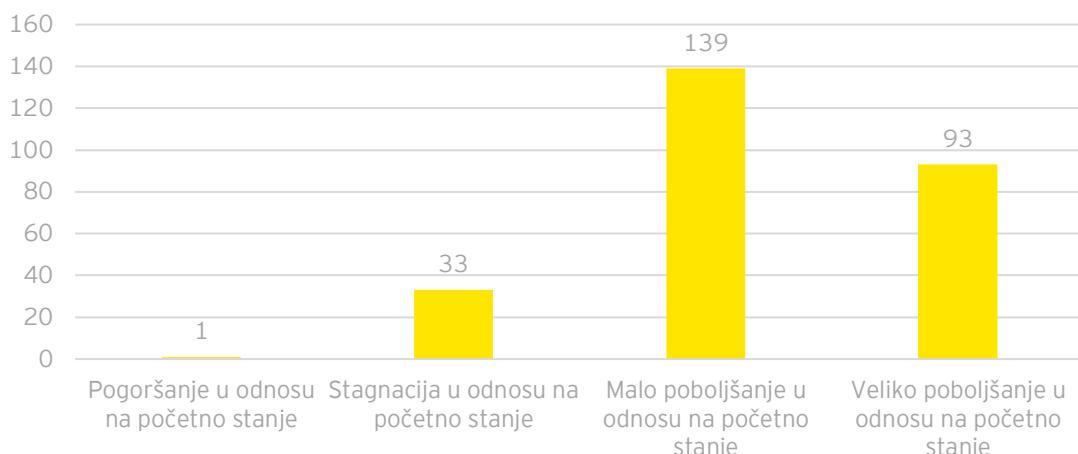
Pozornost (potencijalno) darovitih učenika u praćenju redovne nastave

Sklonost (potencijalno) darovitih učenika radu u grupi s drugim vršnjacima

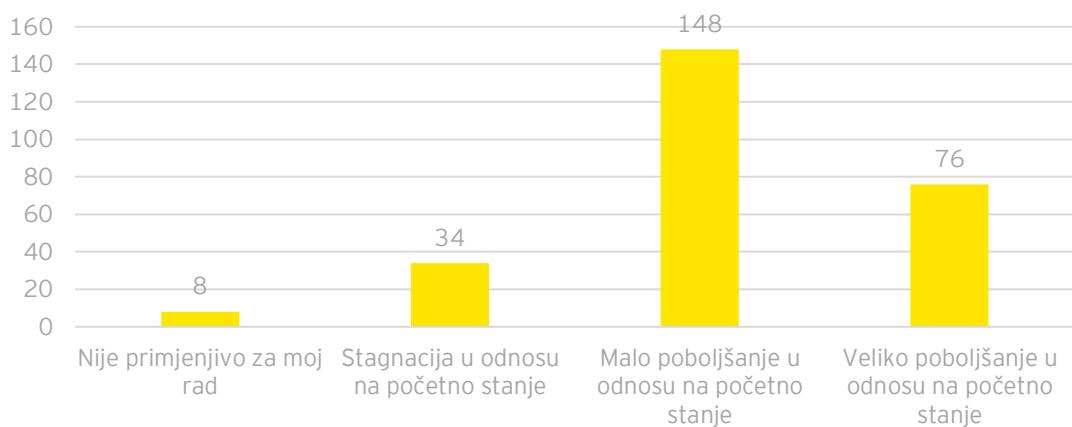

Stupanj samostalnog istraživanja i učenja od strane (potencijalno) darovitih učenika

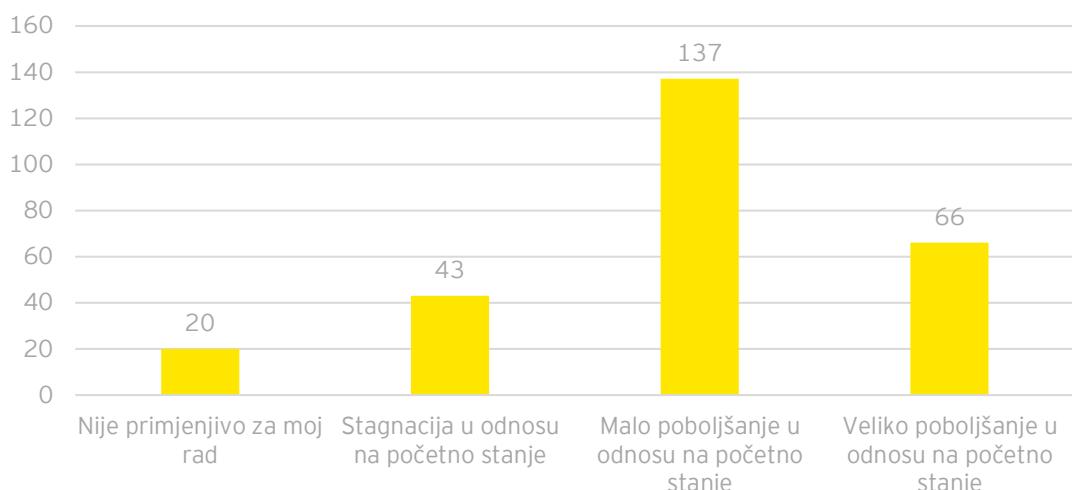

Nadalje, nastavnici i/ili stručni suradnici ocijenili su doprinos provedenih projektnih aktivnosti razvoju sljedećih vlastitih kompetencija s ocjenama od 0 do 3, pri čemu je značenje ocjena kako slijedi: 0-nije primjenjivo za moј rad, 1-stagnacija u odnosu na početno stanje, 2-malo poboljšanje u odnosu na početno stanje, 3-veliko poboljšanje u odnosu na početno stanje.

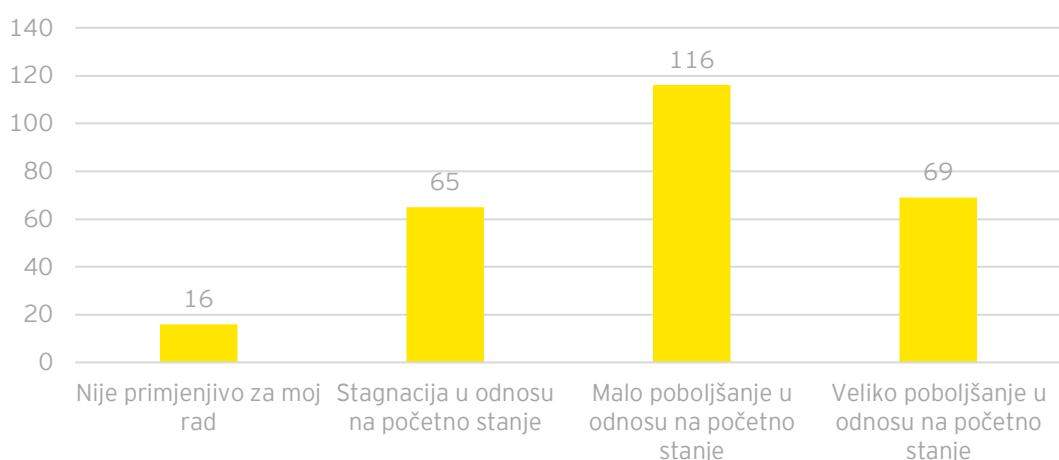
Pedagoške vještine u radu s (potencijalno) darovitim djecom i učenicima

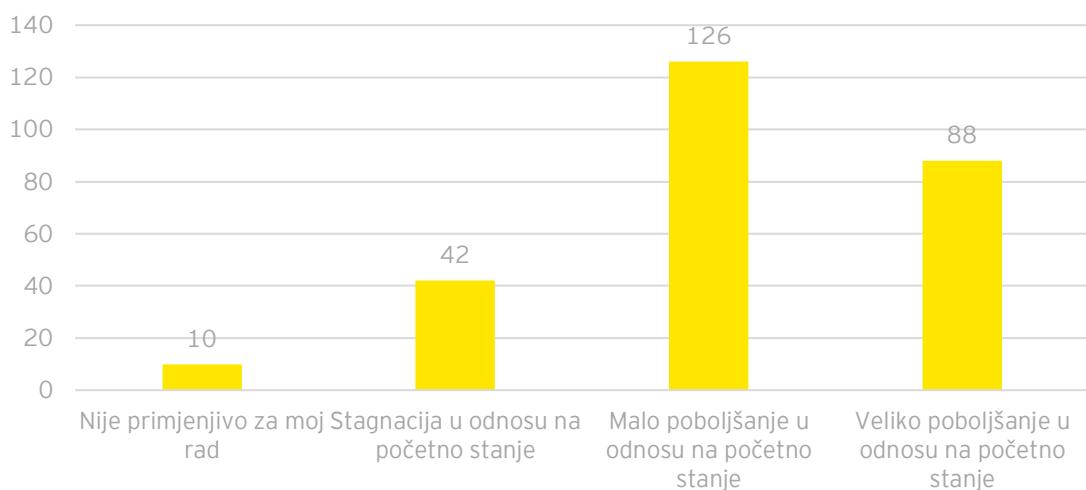
Identifikacija (potencijalno) darovite djece i učenika

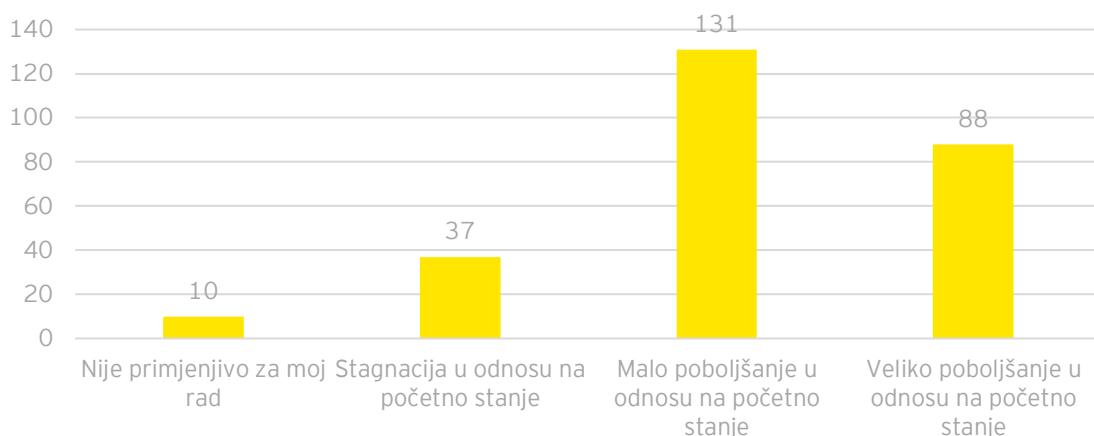
Izrada individualiziranih programa za (potencijalno) darovitu djecu i učenike

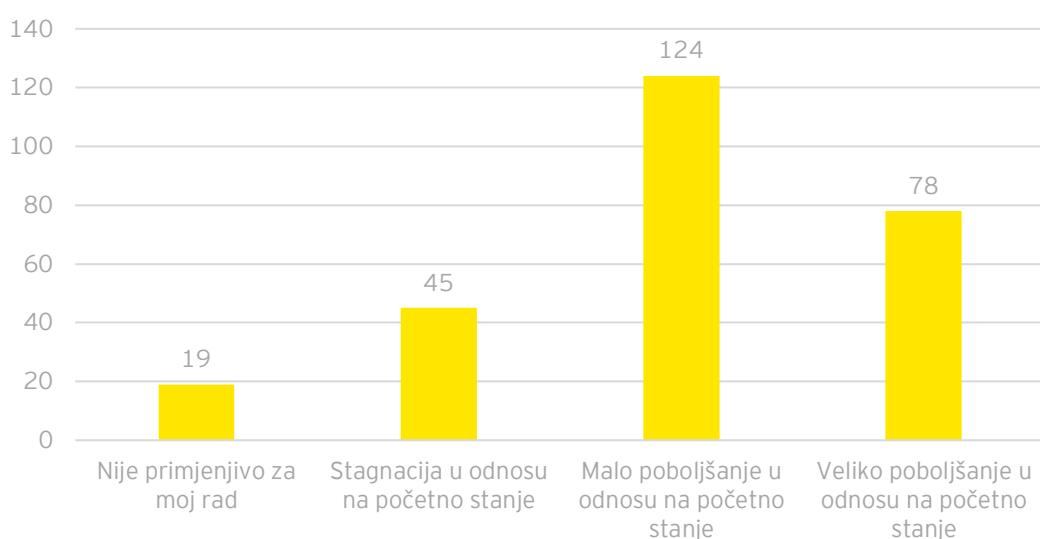
Razvoj metoda i oblika rada prilagođenih za rad s (potencijalno) darovitom djecom i učenicima

Odabir nastavnih i izvannastavnih aktivnosti za (potencijalno) darovitu djecu i učenike

Vođenje nastavnih aktivnosti za (potencijalno) darovitu djecu i učenike

Vođenje izvannastavnih aktivnosti za (potencijalno) darovitu djecu i učenike

